

קובץ כל ספרי כשרות

חלק ג'

שער כללי

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים זי"ע
הק' שלום יהודה גראס, אבדק"ק האלמין יצ"ו

חלק ג:

ספר א: אפיית המצות השלם: אלפי הלכות בכל מלאכת אפיית המצות.

ספר ב: מצות מצה בשלימותה ספר ב: - קובץ גדול מדברי הפוסקים, המקיפים כללים יסודיים ועיקריים הנוגעים לאפיית ואכילת המצות בפסח, ושאר עניני החג, שנת תשל"ח.

ספר ג: מנהגי צדיקי ישראל - חלק ג' מספר אפיית המצות השלם, והוא מנהגי צדיקי וגדולי עולם מוסדי דור ודור ודרכי הליכותיהם בקודש, שנת תשל"ח

ספר ד: קיום המצות כהלכתה: א. כל תנאי המצוות, דברים
ההכרחיים לקיים המצוות כהלכתן בכל פרטיה ודקדוקיה שיעלה
לרצון לפני אדון כל.

ב. דינים והדרכה לבדיקת חסא סאלאט, ולבדיקת כרוב - קרויט.

ג. זהירת כניסת מאכלים ומשקאות מיוצרים בבתי חרושת לבית
בפסח..

ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

אכילת התרנגולים
כהלכתה

חלקים א' - ד'
לטון הקודש ואידש

616

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

בס"ד

ש ע ר כ ל ל י

- א -

ספר אכילת התרנגולים כהלכתה

כשמו כן הוא ספר הלזה מכיל הבעיות הנתקלים בהם יום יומית בעת אכילת תרנגולים פה בארצות הברית, ושאר ארצות, מגלה סודות עמוקים של חששות רציניים מאיסור נבילה וטריפה החמורה מאוד שבשבילה עלולים רבבות נפשות הטהורות מישראל להתפטם במאכלות אסורות בלי ידיעתם המטמטם לב ומוח רח"ל, ועל צדו חוות דעתם של גדולי התורה ומאורי הגולה בזה.

- ב -

ספר זכרון יוסף

(והוא) הוראת הגאונים באכילת התרנגולים

כולל משפטים מיושרים ומצודקים שנקראו ונשמעו בקרית חוצות ארצנו הק' מפום הבדי"צ ובראשם הראב"ד שליט"א בעמ"ח שו"ת מנחת יצחק, בו ימצא המעיין דעת תורה אמיתית בענין זריקת העופות, והעתק מאיסור הראב"ד עם הבדי"צ שליט"א, שאסרו בשנה הלזו תמוז תשל"ט המכונה החדשה שמשתמשים בו היום כאן בארצות הברית (אמעריקא).

- ג -

ספר שנים קדמוניות

תוכן החיבור הצעת מבשולות שארעו מלפני עשרים שנה ויותר בענין זריקת תרנגולים, עוד ספחנו דעת הרופאים מצד הבריאות של תרנגולים הנזרקים.

- ד -

ספר אור הצניעות בישראל

תוכן הספר לעורר בעניני פרצות הנכשלים בלי יודעים באיסור יחוד החמור, שעלולים לקלקל צניעות וקדושת בנות ישראל שהוא מיסודי הדת העומדים על הפרק בימינו אלה.

- ה -

ספר צניעות ישראל כהלכתה

כולל פסקי גאוני רוזני ארץ מדור הישן ומדורנו, שכל אשה תהדר ותתאמץ לילך לאשה הרופאת נשים ולא לאיש כדי להינצל מאיסור יחוד ושאר מכשולות המתרחשים יום יום.

ס פ ר
זבח פסח
במקצוע

אכילת התרנגולים כהלכתה

חלק ח' מספר „נפש ישעיהו“ על מאכלות אסורות

בירור הלכה סקירה ודיון בענין בעיה רצינית בנוגע לכשרות העופות החיים, מהחשש שעושים זריקות (חיסון, ותרופות) ביום פקיעתן (במדגירות - לול) ולאחר מכן (גיל ד' והי' שבועות) העלולים להטריף את העופות. ודין גרמא מכשלה עצומה של ריבוי מאכלות אסורות בישראל ח"ו.

החדרת עופות שחוטות אלו לאחב"י החרדים, בכל מקומות מושבותיהם עלולה לחרוס את חומת הכשרות, להכשילם במאכלות אסורות ר"ל. איסור חמור מהברי"צ מירושלים עיה"ק על מכוונות זריקה החדשות שמשמשים בו בכל ארצה"ב לזריקות העופות ביום הוולרם, וגם לאח"י כפי הצורך. האיסור תמוז תשל"ט (מובא לקמן בהתחלת קונטרס זכרון יוסף).

חלק א

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקי' זי"ע

הקי' שלום יודא גראס

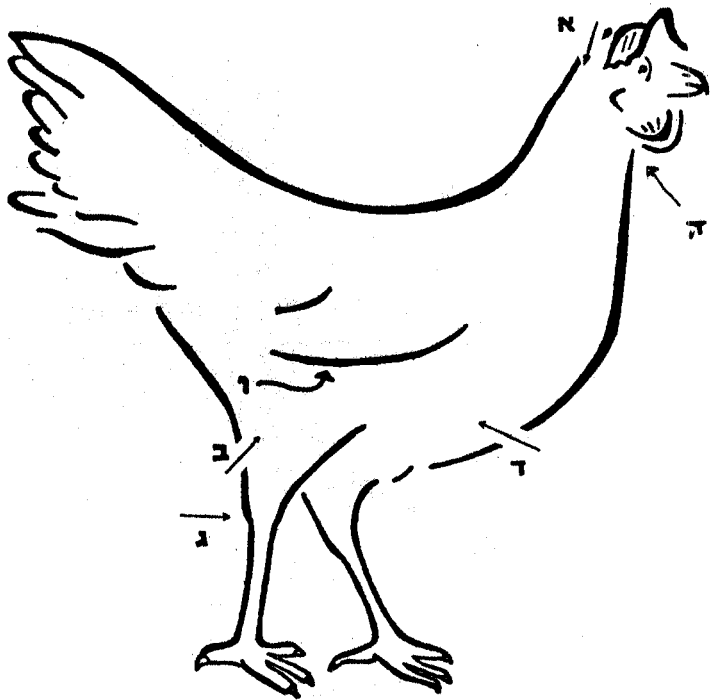
רב דקהל „מגן שאול“ ד„האלמין“ ור"מ בישיבה וכולל „בית ישעיהו“
„מכון להודאה בשחיטות ובדיקות“

בעהמח"ס: אפיית המצות שלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מוזות שלום (על הל' מוזה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור „חלב עכו"ם“ ו„סימלאק“); נפש ישעיהו (על מאכלות אסורות, ה"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס.

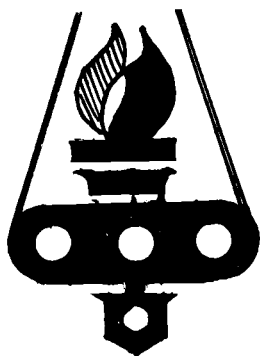
בלאמור: הרה"ג הצ' מוה"ר ישעיהו זאב גראס זצ"ל נכד השרף מסטרעליסק. ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ז, בית, תו"ט, רשי"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך עה"ש.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשל"ט —

— ההבנסה מוקדשת לטובת הישיבה והכולל —

מקומות ההזרקה בעוף

בס"ד

... טוב מבנים ומבנות שם עולם
אתן לו... (ישע'י נ"ה ז')

הספר הנוכחי זבח פסח יצא לאור בעזר
ובסיוע הרה"ג המפורסם כשמן תורק
שמו הנודע בשערים המצויינים בתורה
ובתפלה וכו'. כש"ת
מוהר"ר יוסף ברוך וואליצקי

לע"נ אביו

הרה"ג עושה צדקה וחסד מוהר"ר פסח
וואליצקי ז"ל, נפטר בשם טוב בניו יורק
ביום ה' תמוז תשכ"ט.
תנצב"ה

יהי רצון שזכות הרבים היוצא עיי
הקריאה בקונטרס הלזו יעזור ויגן
ויושיע לכל העוסקים והמסייעים
בהוצאת הקונטרס, שיזכו מתוך נחת
והרחבת הדעת לראות בנים ובני בנים
ברוכי, מזוני רויחי, וחיי אריכי, כל
ימיהם לעולם אמן.

הסכמות ומכתבי עידוד שנדפסו בשו"ת „זבחו זבחי צדק" ובספר „אפיית המצות השלם" (ג"ח) ובספר „אכילת מצות בישראל" (ז"ח) ובספר „נפש ישעי" ב' חלקים ובקונטרס „מנחת יהודה" ח"ו מספרי „נפש ישעי" על מאכלות אסורות, ועוד.

מגאוני וצדיקי וקדושי הדור, אנשי כנסת הגדולה, בישיבה של מעלה, עמודי העולם, ראשי סנהדראות, אשר כל בית ישראל נשען עליהם, וכגחלי אש דבריהם, ואלה שמותיהם:

(ע"פ א"ב)

הרב אליהו זלאטניק זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב דוד הלוי יונגרייז זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב ישעי' ישי הכהן גרינפעלד זצוקללה"ה

רב ומח"ס מלונדון

הרב ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב שמחה בונם גרינבערגער זצוקללה"ה

ראב"ד דק"ק פרעשבורג יע"א. ברוקלין נוא יארק

הרב שמעון ישראל פאזען זצוקלה"ה

כ"ק אדמו"ר משאפראן, ברוקלין נוא יארק

הרב אברהם יצחק קאהן שליט"א

כ"ק אדמו"ר שליט"א משומר אמונים בירושלים עיה"ק

הרב אברהם מאיר איזרעאל שליט"א

אבדק"ק הוניאד

הרב אפרים אליעזר הכהן יאלעס שליט"א

אב"ד דפילאדעלפיא רבתי

הרב אברהם מ. ברייטשטיין שליט"א

ספרא דדיינא בעדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב חיים אלוי שטערנבערג שליט"א

רב ור"מ ביהכ"ס וישיבת „מחזיקי תורה" חיפה

הרב יוסף גרינוואלד שליט"א
כ"ק אדמו"ר שליט"א מפאפא ברוקלין נוא יארק

הרב יחזקאל גרובנר שליט"א
רב בדעטרויט

הרב לוי יצחק גרינוואלד שליט"א
אב"ד דקהל ערוגת הבושם, ברוקלין נ.י.

הרב משה פיינשטיין שליט"א
ר"מ תפארת ירושלים, נוא יארק

הרב משה שטערן שליט"א
אבדק"ק דעברעצין ברוקלין נוא יארק

הרב נפתלי הירצקא העניג שליט"א
אבדק"ק שארמאש, ברוקלין נוא יארק

הרב רפאל זילבער שליט"א
אבדק"ק פריימאן, ברוקלין נוא יארק

הרב שלום הכהן ווייס שליט"א
אבדק"ק אוהעל, ברוקלין נוא יארק

הרב שלמה האלבערשטאם שליט"א
כ"ק אדמו"ר שליט"א מבאבוב, ברוקלין נוא יארק

הרב שמואל יודא פאנעט שליט"א
אבדק"ק דעעש, ברוקלין נוא יארק

הרב שמעון זאב מיללער שליט"א
אבדק"ק אראד, ברוקלין נוא יארק

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהיזל יצ"ו
בעהמ"ח שו"ת באר משה ה"ח

בלאאמור הרא"ש, בעמ"ח ספר גפי אש ומליצי אש וש"ס

ברוקלין יע"א

בעזה"ת

אל מע"כ ידידינו הרב המופלא ומופלג בהפלגת חכמים ונבונים זי"ר
יפ"ת לוחם מלחמת ה' בגבורה כש"ת מו"ה שלו' יהודה גראסס שליט"א,
אבדק"ק „האלמין“, ובעמח"ס רבים ונכבדים.
אחרי תת שלו'.

מה נכבד היום בהגלות נגלות לאור השמש ספר נכבד ויקר הנקראת
„קדושת ישראל“.

קונטרס מוקדש לרומם קרן הצניעות וקדושת בנות ישראל והסברה
מיוחדת על כל עניני איסור יחוד איך להשמר ממנו ואיך להיזהר בו שרבים
וגם שלמים בדורנו נכשלים בו הכל ה' עליו השכיל בליקוטי בתר ליקוטי
מספרי הפוסקים וספה"ק.

חיבור מקורי יחיד במינו בשפה המדוברת, החיבור ההיא היא אוצר כל
כלי חמדה יהיה כשלחץ ערוך מיוחד בכל פרטי איסור יחוד, מה שלא הי'
עדיין לעולמים לחבר חיבור נכבד במקצוע הזה, הכולל בתוכו כל הדינים
השייכים לעניני קדושה אחד מהם לא נעדר, הן צניעות המלבושים לאנשים
ונשים, כל דיני יחוד, וגם הסברה נפלאה בגודל המכשלה בענין הליכה
לרופאים, והדרכה מיוחדת בהנהגת הנשים הצנועות והכשרות, כאשר כבר
הדעשתי ארץ ומלואה כבר מכמה שנים מגודל הפריצות ברופאים קלים
והמכשולות הגדולות היוצאות מהם, ומה גם המאורעות האימות המתהווים
ע"י שימושי הרופא בלי שמירה מיוחדת, שהחריבו לעשרות משפחות בזמן
האחרון ערו עד היסוד.

והי' מן הראוי לצאת בקרית חוצות בקול רעש גדול עד שתודעזע עולם
ומלאה שכל מי שיראת ה' נוגע ללבו ודווצה להנהיג בית כשר ותורתו בדרך
המסורת ירחיק כמטחוי קשת ויותר מאהלי הרופאים הרשעים המופקרים
האלו כי כל באי שער ביתן לא ישובון ח"ו למדות בנות ישראל הכשרות.
וגם המצא חמצא בחיבור הלזה בידור וליבון בענין הליכה לרופאים הנקראים
פסיכיאטורין ופסיכאלאגען וקיראפרקטיקאים המגבילים הרבה פעמים
במכשולות שונות במחשבה דיבור ומעשה.

וגם הפליא לעשות קו' נפלא לאיזה רופאים ללכת ואיך להיפטד מכל
חשש יחוד.

וגם טרח ועמל טהור גברא לאסוף רוגמאות רבות של חששות יחוד
רציניים יום ליהאב, להאם, להאח, לאחות ולשאר חברי המשפחה.

ובפרט המכשול הגדול מיוחד במלאכת האפיסעס אשר אחוז עצומה נכשלים באיסור זה דבר יום ביום ביודעים ובלא יודעים.
 וגם עניני יחוד המתרחשים בטעקסי, במעלית, משולחים, רוכלים, מובילי סחורה בבית. אוצר דינים והנהגות הנוגעים לחתן וכלה והמחותנים מהצעת השידוך ועד החתונה. (והארכתי בזה בחיבורי הרבה בשו"ת באר משה ח"ד) ומה ששאל ממנו אודות מזוזות אם שפיר דמי לקנות מזוזה מיד סוחר או חנות ולקבעה בבית מבלי בדיקת סופר מומחה ויר"ש מאור, בימינו אלה שנמסרו בעוה"ר כשרותן של דברים העומדים ברומו של עולם לבעלי כיסין ובעלי פטמין ורוב רובם של כלל ישראל כצאן לטבח יוכל ומלאו בתי 90 אחוזים מישראל מזוזות הפסולים הנכתבים מנשים וסופרים קלים ומי מהם גם בעצם יום השבת, וכמות גדול מהם מעשה דפוס בעלמא, הצד השוה שבהן שפסולים מן התורה לכל הדעות, ואלו הצאן מה חטאו כי יאריכו ימיהם מבלי קיום מצות מזוזה ותפילין. (ובספרי שו"ת באר משה ח"ו הארכתי בזה) וכל מין דין ראוי לכל בר ישראל לרחוש לו חיבור הנפלא הלזה למען ידע לפלס מעגל דרכיו במסילה הישרה העולה בית א"ל ויהי לבו נכון ובטוח להעמיד דורות ישרים בקדושה ובטהרה ולהמשיך שושילתא קדישא לדורות הבאים עד ביאת ינון במהרה ב"א.

מוש"ק פ' פקודי שנת תשל"ח לפ"ק. פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

אב"ד דעברעצין יצ"ו

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד ור"מ

זכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום ב' וישלח תשל"ט לפ"ק, פה ברוקלין יצ"ו.
 ראה ראיתי החי' החשוב על איסור יחוד וצניעות בנות ישראל בכלל אשר פעל ועשה כב' ההגה"צ מזכה את הרבים כש"ת מוהר"ר שלום יודא גראס שליט"א הרב דהאלמין פה ברוקלין יצ"ו.
 הספר הנ"ל מחובר בלשון המדובר המורגל כדי להרגילו בפי הבריות אנשים ונשים, ובפרט עניני יחוד שהם הדרגא הראשונה לאיסור חמור דעריות — ובעוה"ה נפרץ לרוב, ובפרט בערים גדולים שהנשים והבנות עובדות בבתי חרושת ומשרדים והוא הגורם שהמחיצה של קדושה ששמה התורה בין ב' המינים — נפרצה ב"ג פרצות — וע"כ כל מי שעומד בפרץ ברוך יהי'.

ע"ז בעה"ח ומצפה לחסדי ה'

שמואל הלוי ואזנר

הרב שלמה יודא שווייצער

רב דקהל דרכי נועם, ספרינג וואלי, ניו יארק

מחבר ספר דרכי נועם, וספר שו"ת „לשלמה משפטין“ על עניני חו"מ

בס"ד, יום א' לס' „מי לה' אלי“ תשל"ט לפ"ק.

החיים והשלוי וכט"ס למע"כ ידידי הרב הג' הגודר גדר ועומד בפרץ ולוחם מלחמת ה' במסירות נפלאה, אשכל הכפר הנותן אמרי שפר, בחבוריו, ללמד לבני יהודה קשת לעמוד על המשמר ה"ה כש"ת מוהר"ר שלוי יודא גראס שליט"א, רב דקהל עדת האלמין.

אחדשה"ט באהבה רבה, הנה מע"כ ידידי שליט"א הודיע לי שעומד להוציא ספר חדש (וכמעשהו בראשון) להזהיר ההמונים ולהרים כשופר קול להסיר מכשול מדרך עמינו, ובענותנותו החשיב אותי השפל, והגדיל אותי עד כדי להיות שר המסכים על חבוריו הנעלים, ומי אנכי לבוא עד הלום, ואין הלום אלא מלכות מאן מלכי רבנן, אך לאות ידידות וכמענה להפצרותי התבוננתי לכתוב לו איזה מילים בדי"ת מפרשת השבוע ממה שחנני השי"ת כדי לחזק את רוחו וללכת בדרכו, דרך ישרה, וזה החלי בס"ד:

בפרשתנו כתוב אחר מעשה העגל, ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי ויאמר להם כה אמר ה' אלקי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושוכו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו וכו' ובני לוי עשו כדבר משה. ומרעה"ש שבח אותם בפ' ברכה: וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידיך וכו' האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו וכו'. מקראות אלו אומרים: דרשוני.

הלא כל ההרוגים שעברו לעגל נתחייבו מיתת בי"ד ע"י חרב בעדים והתראה, ושבט לוי דנו אתם כדין, ולמה הי' צריך ההורג לפגוע באחיו וברעהו ובקרובו ולעשות לו שונאים במשפחתו? הלא כשיפגע בא' ממשפחתו שחייב מיתה אל יגע בו אלא יקרא לחבירו מבני לוי שאינו ממשפחת הנאשם ויהרג אותו והוא יעמוד ג"כ לחבירו לשרתו להרוג את קרובו של חבירו? למה הי' צריכים לקיים צו הדין דווקא באופן כזה? מזה אמרתי, יכולים לראות שכשמגיע עת פריקת עול, שרבים פורקים מעליהם עול מלכות שמים, אז אותם הכהנים הלויים הצדיקים אשר שמרו את משמרת הקודש, שנשארו נאמנים למלך מלכי המלכים הקב"ה, ורוצים לקנאות קנאת ד' צבאות, יכולים להצליח רק אם קנאתם הוא „בלתי לה' לבדו“ בלי שום נגיעה של שנאה או של נקמה — בלי שום פניות — רק לנקם נקמת ה'.

מרע"ה בחן אותם וצוה, "הרגו איש אחיו ואת רעהו" דייקא. אם מי שהוא הורג את אחיו או קרובו ורעהו באותו נימוס שהורג לאחר שאינו קרובו, שאותם בודאי לא הרג מחמת שנאה, אז הסימן שכוונתו לשם שמים לנקום קנאת ה'.

וע"ז שיבח אותם מרע"ה: "האמר לאביו ולאמו לא ראייתו ואת אחיו לא הכיר וגו'" — שכל קנאתם היתה מחמת אהבתם ונאמנותם לה' ומחמת זה שנאו הרע ורצו לבער שונאי ה' עושי הרע, בלי הבדל מי עשה הרע רעהו או קרובו.

זה אגיד לו. לפני כמה שנים, כשהי' רעש מהנעשה בשחיתות ובכשרות, נמנו וגמרו להושיב בי"ד, ואני הק' הי' ג"כ מוזמן להופיע. כשהגעתי שמה אמרו לי שכל הענין נתבטל ע"י גורמין שונים שהתערבו לבטל הדבר, והדבר נשאר תלוי, ושקט ברחובות העיר, ואין פוצה פה וכל הקנאים נעשו פתאום לענוים, ומקיימים הכ' יאכלו ענוים וישבעו, והגם שדבר זה הוא בנפשם ונפש בניהם, כי כבר הזהירו לנו רבותינו שהכשרות הוא יסוד בית ישראל ובלא יסוד זה אין בנין ואין להאריך בזה.

יהודה אתה יודוך אחיך (בראשית מ"ט) ופרש"י ז"ל לפי שהוכיח את הראשונים בקנטורים (קרי בקונטרסים) התחיל יהודה לסוג לאחוריו וקראו יעקב בדברי רצוי — יהודה אתה לא כמותם. וראה זה פירוש יפה מרבי מרדכי חיים מסלוניס (טעם זקנים קס"ו) על הפסוק לך רד שחת עמך (שמות ל"ב ז') ואמרו בגמרא רד מגדולתך. וכך הי' דורש מקרא זה: — כיון שנודע למשה כי חטאו ישראל בעגל, הי' מקום שירצה להישאר בשמים וללמוד תורה מפני הגבורה, מה לו ולפולחי עגלים? משום כך ציווהו הקב"ה: לך, רד מגדולתך! עכשיו לא תעסוק בתורה, כי שחת עמך" ועליך לירד ולראות מה ניתן לעשות בכדי לכפר חטאתם...

"זהו תפקידו של מנהיג בישראל. לא להתרחק מן העם ברגע שסרחו, לא להפקירם, כי אם לדאוג ולחפש דרכים איך להחזירם למוטב, להצילם מעונשין ומפורענות קשה".

כן ידידי הרה"ג ירד לראות מה נעשה ברחובות העיר בעגלים ובמעשה שחיתתם וחפש דרכים לחזק חומת הכשרות ולהחזיר עטרה ליושנה. יישר כחו וחילו לאורייתא!

ולכן אפריון נמטיה לכבוד מע"כ הרב המחבר דנן, שכשראה התנהגות שלא כשורה הרים קול מחאה, ולא הניח ולא שקט. אפי' כשהתנגדו לו בני משפחתו; את אחיו לא הכיר. ואפי' אבד עי"ז את פרנסתו; את בניו לא ידע. למה? כי שמרו, "אמרתך"! כי קנאתו היא לש"ש מאהבת ה' שעלה על אהבת אחים ורעים ובנים, והוא הוא הקנאות של שבט לוי להיות בלתי לה' לבדו; והמבחן, כאשר אמרנו, אם מקנא בעושי עולה אפי' כשהם קרוביו או רעיו או סימן מובהק שהיא בלתי לה'.

ובדבר זה המחבר שלנו הוא מהיחידים שבדור שהשליך ומשליך נפשו

מנגד ועולה לו בממון ורמים תרתי משמע וכל הרוחות שבעולם אינם מזיזים אותו ממקומו ועומד וצועק אף בדברים שאפילו רבנים גדולים עומדים מן הצד. ועי' רש"י ריש פ' פינחס מ"מ סוף הכבוד לבוא, דבר שהוא לש"ש סופו להתקיים" דהיינו שיוצא מזה דבר קיימא דבר שיש בו קיום העולם, והמבחן במחלוקת אם הוא לש"ש או לא, לראות: אם הדברים פועלים ונשמעים אז סי' כי מתוך י"ש הי' וכל מי שיש בו י"ש דבריו נשמעים. (ואף שקמים עליו אויבים מכל הצדדים והוא בצד אחד וכל העולם מצד שני כנגדו כמו שהי' אאע"ה, אל יתפעל מזה, כי אינו א', כי יחידו של עולם עמו, וסוף דבר הכל נשמע. הסוף יהיה שכל שנאתם וקנאתם יאבדו, ודבריו יעשו פירות וקושטא קאי).

להמחבר דנן, ביודעים קאמינא, שדבריו וספריו פעלו הרבה להתעוררות הכשרות, והודות לו נתיסד הועד הכשרות שע"י פעולותיה הכבירים נתיסדו כמה ועדי הכשרות בשכונות העיר לפקח על הכשרות בשכונתם והרבה קהילות הכינו שחיטה עצמאית לעופות ולגסות בעינא פקיה; אחרים יסרו ביי"ד מיוחד לפקח על הכשרות שהיתה מוזנחת מאוד בעוה"ד (שנתגלה שאחב"י נתפטמו כעשרות שנים בדברי מאפה ובממתקי איסור, וכיוצא, ואיכ"מ לפרט הכל, וכבר הארכתי יותר מדי).

ונקוה שאי"ה גם להלאה יעשו דבריו רושם.

ולא אמנע מלהעתיק איזה גרגרים ממה שדרשתי באסיפה של ועד הכשרות לפסח תשל"ט:

עס איז כדאי צו דערציילען בנוגע לשוחטים (מובא בס' זוהר דעת בשם הה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער ז"ל) וואָס ה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער דער איידעם פון הגה"צ ר' הלל קאַלאַמייער זצ"ל דערציילט אין זיין ספר ש"מ, פון איין ווידערליכען מאָן פון די עשרת השבטים וואָס איז געקומען צו הרה"צ ר' הלל ל"ש און איז געווען ביי איהם אויף פסח שנת כתר. ער האָט געברענגט מיט זיך אַ ספר מיט דעם נאָמען ס' האביב (ר"ת אחינו בני' בגולה) וואו עס איז געווען געשריבען פאַרשידענע ענינים. איך האָב מעתיק געווען אַביסעל וואָס איז נוגע צו וויסען בדורינו: ער שרייבט.

ר' נתן אדלער האָט געוואָלט פסל'ען די שוחטים פון פראַנקפורט, און מכניע זיין דעם חותם הס"א וואָס איז שורה אויף שוחטים פסולים בסוד פון על חרבך תחי' וגו'. אויב ער וואָלט דאָס דערגרייכט וואָלט משיח געקומען. נאָר, דער ס"מ האָט אויפגעשטעלט אויף איהם קצבים וואָס האָבען אים גע-רודפ'ט און ער האָט געמוזט אַנטלויפען פון פר"מ ע"כ...

עס עס כדי מתבונן צו זיין אין די מעשה ווייל כמה נביאים מתנבאים בסגנון אחד. דעריבער וועלען מיר ברענגען נאָך אַ מעשה וואָס איך האָב געהערט בשם מרן האדמו"ר מבלזא זצ"ל. זייענדיג אין געטאָ איז צו איהם געקומען אַ איר און געשריגען: רבי, איר זעהט וואָס טוט זיך, אידיש בלוט

גיסט זיך ווי וואַסער. פאַר וואַס טוט איהר גאָר נישט? פאַר וואַס זענט איהר נישט מתפלל? האָט דער רבי געזענטפערט: וואַס הייסט איך טי נישט. האָט ער געזענטפערט: עס שטייט ביי די מלחמת עמלק, „והי' כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידיו וגבר עמלק“ (שמות, פ' בשלח), ווען משה האָט געהאַלטען די הענד פאַרשפרייט אין די הויך האַבען זיך אידען געשטאַרקט. שטייט דאָרט „וידוי משה כבדים וכו' ואהרן וחור תמכו בידיו וגו'“. משה'ס הענד זענען געוואָרען שווער פון די שווערע מלחמה און אַנגעהויבען אַראָפּפאַלען. נאָר אהרן און חור האַבען זיי אונטערגעהאַלטן. האָט דער רבי געזאָגט: עס איז היינט נישט דאָ קיין תומכים ע"כ. ווען מיר ציען אַ פאראלעל פון די ווערטער פון הייליגען דברי חיים וואַס זאָגט אַז וועגען שוחטים פסולים זענען כמה קהילות אַרויס פון דת איז די כוונה זיכער געווען אויף אַזעלכע קהילות ווי פראַנקפורט און אַנדערע קהילות פון דייטשלאַנד וואַס אין צייט פון ר' נתן אדלר איז פראַנקפורט געווען אַ עיר ואם בישראל וואַס איז אַרויס פון דאָרט ר' נתן אדלר, דער חתם סופר, הגאון ר' זלמן עמדין.

60-70 יאָר שפעטער, בסוף ימיו פון ד"ח ווען ר' שמשון רפאל הירש האָט געוואָלט אויפשטעלען אַ קהלה אין פראַנקפורט, האָט ער שווער געקענט טרעפן אַ מנין שומרי שבת. און דער ד"ח זאָגט אַז דאָס איז געקומען וועגען שוחטים פסולים!

דער ספר האביב פון די בעלי רוח הקודש פון די עשרת השבטים זאָגען בפ' אַז אין פראַנקפורט איז געווען שוחטים פסולים, וואַס דער חותם הס"א איז געווען אויף זיי כסוד ועל חרבך תחי', און רנ"א האָט זיי געוואָלט פסלן מכניע צו זיין די ס"א נאָר די קצבים האַבען אים פאַר יאָגט, זענען געבליבען די שוחטים פסולים און געזעבען חיות וואַס איז די שווערד פון די ס"א וואַס דאָרן דעם איז דער עולם נתפּטם געוואָרען מיט נבילות וטריפות און נטמטם געוואָרען. דאָרן דעם האָט דער בעל דבר זיך געקענט גובר זיין און מסית זיין צו די ערגסטע עבירות ביו גאַנצע קהילות זענען אַרויס פון דת ר"ל. וואַס רבותי איז געקומען לאַחר זה? שלמה הע"ה זאָגט אין קהלת מקום המשפט שמה הרשע (קהלת ג' ט') דאָרט ווי דער משפט איז געווען ווי די גזירה איז געווען דאָרט איז געווען דאָס רשעות. יעצט רבותי, לאַמיר זיך מתבונן זיין, די ביטערע גזירה פון די צווייטע וועלט מלחמה איז געקומען פון דייטשלאַנד און דאָרט איז געווען דאָס רשעות, פון דאָרט איז געקומען די השכלה הארורה וואַס האָט אַפּגעשמד'ט מיליונען אידען ר"ל. ווי איז געקומען אַז די רייד פון אַזעלכע אויסוואַרפען זאָלן האַבען אַזאַ השפּעה? דורך דעם וואַס פריער האָט דער בעל דבר ערלעדיגט די שוחטים און דער עולם איז נתפּטם געוואָרען מיט נבילות וטריפות. דאָן, איז שוין לייכט אַנגע-קומען אַלעס, און דאָן דער חלף וואַס איז נישט געשאַרפט געוואָרען ווי געהעריג ביי די בהמות האָט געשאַרפט די שווערד פון בעל דבר וואַס איז

דער שר פון עמלק און דורך דעם האָט דער דייטשער רשע וואָס איז געווען עמלק און ער האָט געקענט אויסקוילען מיליונען אידען ר"ל ע"כ * . ווי עס האָט געזאָגט דער בעל רוח הקודש דער בעלזער רבי ז"ל.

און דאָס איז באמת אַ גמרא מפורשת אין קדושין (פ"ב ע"א) כשר שבטבחים שותפו של עמלק, דער בעסטער פון די קצבים איז דער שותף פון עמלק. רש"י איז מפרש דעם טעם, ווייל - ספיקי טריפות באות לידו וחס על ממונו ומאכילן - עס קומט צו איהם טריפות און עס איז איהם אַ שאָד אויף זיין געלט און גיט זיי צו עסען פאַר אידען, און דערביבער רופען איהם הז"ל שותפו של עמלק וואָס דער ציל פון עמלק איז צו ברענגען אַ כליון ח"ו ווי המן הרשע און דער דייטשער רשע ימ"ש. און די שוחטים פסולים זיינען זיינע שותפים אין דעם.

זעהען מיר אַז אין כשרות איז אָפהענגיק דער גייסטיגער און פיזישער קיום פון כלל ישראל. אַזוי איז אויך מבואר אין רש"י סוף פ' קדושים ווי עס שטייט איהר זאָלט אייך נישט פאַרמיסען אין בהמות און עופות טמאים „והייתם קדושים וכ' ואבדיל אתכם מן העמים לוי" - איהר זאָלט זיין הייליג פאַר מיר און איך האָב אייך אָפגעזונדערט פון די פעלקער צו זיין פאַר מיר. זאָגט רש"י (פון תורת כהנים) אויב איהר וועט זיין אָפגעזונדערט פון די גוים זענט איהר מיין און ווען נישט זענט איהר פאַר נבוכדנצר און זיינע חברים ע"כ. דאָס הייסט אויב מען וועט נישט נזהר זיין, זיך מבדיל צו זיין געהעריג פון כשר און טריפה איז מען אויסגעשטעלט צו געפאַר פון די גוים וואָס באַדראָען אידען ח"ו, ווי נבוכדנצר און זיינע חברים.

און מיר וועלען מסיים זיין מיט אַ מעשה פון חפץ חיים. אין אַ שטעטעל נישט ווייט פון ראַדין איז פסול געוואָרען די מקוה און האָט קיינעם נישט געהאַרט איר צו פאַררעכטען. איז דער חפץ חיים אַריבער געפאַרען אין יענער שטאָט. קומענדיג אַהין האָט ער געשיקט צונויפרופען די גאַנצע שטאָט אויסרופענדיג אַז דער חפץ חיים איז דאָ און גייט זאָגען אַ דרשה אין שוהל. הערענדיג דאָס, האָט יעדער געשלאָסען די געשעפטען און געקומען הערען דעם חפץ חיים. האָט דער חפץ חיים געזאָגט: רבותי! ווען איך וועל קימען אויף דעם עולם העליון וועט מען מיר פרעגען: וואָס איז דיין נאָמען? וועל איך ענטפערען: ישראל מאיר. וועט מען מיר פרעגען: האָסטו געוואוסט אַז דאָ אין שטעטעל איז די מקוה פסול? וועל איך זאָגען: יע. וועט מען פרעגען: און וואָס האָסטו געטוהן צו דעם? וועל איך ענטפערען: איך בין געפאַרען צו זיי און זיי געזאָגט און זיי האָבען מיר נישט געוואָלט פּאָלגען! גיט מיר בכתב אַז איך האָב אייך געוואָרענט!

(*) אמר המו"ל: עס איז ידוע די מעשה מיט מיין טאָטען ע"ה וואָס מו"ר מרן מסאָטמאַר שליט"א האָט געזאָגט אַז נאָר צוליב די שוחטים איז ער אַוועק... 17 ס"ת זענען פאַרברענט געוואָרען בתוך די שלשים ועוד, און אַלעס צוליב די שוחטים.

הסכמות ומכתבים

רבותי, מיר אפעלירען דאָ צו אייך מחזק זיין און צו העלפען דעם ענין נשגב פון כשרות וואָס איז ליידער אַזוי פאַרלאָזט. וועט איהר נישט ענטפערען אונזער אָפּיל איז אנחנו את נפשינו הצלנו ווייל מיר האָבען אייך געוואָרענט און איהר האָט נישט געפּאָלגט. וועט איהר הערען און העלפען, וועט איר געבענטשט ווערען מיט די ברכה פון ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת. (ע"כ הדרשה)

ע"כ אני אומר לו חזק ואמץ אל תירא משום דבר, חגור חרכך על ירך גבור בגבורה של תורה בעשות ספרים והוא הודך והדריך; והדרך צלח רכב על דבר אמת ועונה צדק וכו' והשכם והערב עליהם לבימ"ד והן כלין מאליהן וחציך שנונים יפלו בלב אויבי המלך מלכו של עולם, ואתה שאהבת צדק ותשנא רשע, על כן משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחברייך ובלשונך עט סופר מהיר תמשיך לעשות ספרים הרבה ברוב נחת והרחבה גדולה ויקיים בך על כן ברכך אלקים לעולם ותהי' באוכלי שלחנו של מלכו של עולם, לעולם לשתי שלחנות בעוה"ז ובעוה"ב ולהנות מזיו השכינה בסעודתן של צדיקים.

החותם לכבוד התורה
שלמה יודא שווייצער

אגב לא אמנע מלהעיד כי נמצא תח"י קונטרס נפלא ושמו „זכרון דברים". (תוכנו בענין הצלת האדמו"ר מסאטמאר שליט"א מידי הנאצים ימ"ש), נערך ע"י הרה"ג סופר מהיר מחבר ספרים נפלאים מוהר"ר מנחם שלעזינגער זצ"ל מח"ס תורה לשמה, ותורת הגאולה.

והיות שמצאתי שם שאלה מהגאון הנ"ל להגאון הצדיק ראש גלות אריאל מוהר"ד יונתן שטייף זצ"ל, והתשובה שהשיב לו, ודבריו חוצבים להבות אש לאור באור החשכות והצרות שעברו על ראשי בני ישראל בימי הנאצים ימ"ש, בנתיבות טעם מתוך אור צח ומצוחצח מה עלינו לעשות שלא יכפול עור ח"ו כאסון הנורא ההוא של השש מיליאָן קדושים לא מיני ולא מקצתיה ח"ו ח"ו, וכידוע שהגה"צ הנ"ל הי' פוסק הדור אחר החורבן כפי שהעידו עליו הגאונים הצדיקים אשר ע"כ החוב מוטל על כל אחד אשר בשם ישראל יכונה שימסור כל נימי לבבו ונפשו להוציא מכחו אל הפועל התיקון הגדול הנצרך לעשות כדי להציל עצמו ושאר ישראל אחיו עמו מצרות ופגעי הזמן האפשריים לבוא ח"ו. בעוונותינו הרבים, וכל המרבה לתקן תיקונים הנאמרים שם הצלת כלל ישראל הכה הגדול של הצלת ישראל תלויים בו ושכרו עומדת לעד ולעולמי עולמים לו ולזרעו ולזרעו וזרעו עד סוף כל הדורות.

בעה"ש, ה' תשרי תש"ו, ציריך.

לכבוד הרב הגאון וכו' וכו' כקש"ת ר' יהונתן שטייף שליט"א.
שאלת בדבר בטחון הקהילות בארץ ובגאולה.

מאז חרב בית מקדשנו וגלינו מארצנו התאמצנו להקים מחדש קהילות וישיבות קדושות בגולה, ואמנם עלה בידינו לבנות קהילות לזמן מוגבל בבבל, בספרד, בצפון ובתימן ובעוד ארצות רבות. אבל לאחר זמן מסוים התחוללו גזירות והשמדות חרשות, אמנם לא בכל ולא על עם ישראל כולו, אלא פעם כאן ופעם שם, פעם במזרח, פעם במערב, פעם בצפון ופעם בדרום. אם נחברו הקהילות במזרח נבנתה שארית הפליטה במערב, וכשנחברו במערב, נבנתה שארית הפליטה בצפון או בדרום. אבל לאחר כמה דורות גם קהילות חרשות אלה נחברו ללא רחם ושאריית הפליטה ניסתה להבנות במקומות אחרים. כך הי' הדבר חוזר חלילה פעם בפעם, וניתן לומר שכל הקהילות הישנות נחברו. ולא רק בגולה אלא גם אלה שנבנו בארץ ישראל אף הן נחברו. הנה על פי ההגיון והיושר מחובת הרבנים ופרנסי הקהילות הי' ללמוד לקח מן העבר המר, ומכיוון שראו כמה פעמים שהקהילות הישנות נחברו באופן אכזרי, מן הצורך הי' להתבונן בדבר תיכף כשהתחילו להקים קהילות מחדש ולחשוב מחשבות שלא יחברו. אבל אבותינו הזניחו לעשות את הדבר החיוני הזה. הנה עתה בדורנו אנו עבר עלינו חורבן חדש, שואה איומה ונוראה מאין כמותה. בדור זה נחברו אלפי קהילות וישיבות קדושות. נשאר רק שרידים מעטים ושאריית הפליטה עומדת להקים מחדש קהילות חרשות במקום אחר. אין ספק בדבר שכבר הגיעה העת שנלמד מנסיון העבר, שהרי אין טעם לבנות קהילות וישיבות קדושות ששוב יחברו ח"ו. כבהדר"ג יודע, שקבלתי עלי לברר את הדבר הזה בתור נדר, בעת שכב' ובני משפחתו היו בצרה גדולה ועתה שאלתי היא להורות מה לעשות כדי שקהילות אלה שנבנה עתה בע"ה, יהיו דבר המתקיים עד ביאת גואל צדק בב"א.

בכבוד רב

מנחם שלעזינגר

והנה התשובה:

י"א תשרי תש"ו יעאטענבערג יע"א.

שוכט"ס לכ' יד"ץ המוכתר בנימוסין ונודע לשם ולתפארת ביראתו ובמעלותיו התרומיות ז"ר יפ"ת כש"ת מו' מנחם שלעזינגער נ"י בציריך יע"א.

אחדשה"ט אגרתו מעולפת ספירים קבלתי ע"ג בשעה קדושה ודבריו עשו רושם גדול בלבי ואכפיל מה שאמרת לי לכב' הדרתו פה אל פה שאין כוחינו אלא לעורר בדברי מוסר בפה ממש בכל מקום האפשרי ולעורר הרבנים וליושבי על מדין כל רב במקומו ילמד דברי תורה לפני הציבור מספרים הקדושים כמו מספר מסילת ישרים מנורת המאור חוה"ל פלא יועץ

וכיו"ב וכן ידרוש כפעם בפעם דברי א' חיים דברים היוצאים מהלב ושיכנסו אל הלב ומי שאפשר לו ינהוג כשמואל הרמתי שנסע מעיר לעיר וילמד לישראל הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון הכל עפ"י הדרך המורשה לנו מרבותינו בעלי תלמוד תלמידי משה רבינו, וגם בכתב להוציא חבורים שתוכן יהי' כלימוד מוסר דעת תורה ויראה ולתקן חדרים שילמדו עם תשב"ר תורה עפ"י המורשה וכן תלמוד תורה וישיבות להרביץ תורה ויראה טהורה עפ"י שיטת המורשה לנו ודברי חכמים בנחת נשמעים וכן מצאנו בש"ס, שרק לפרקים מיוחדים דברו קשות, ובעלמא צריכין לומר דברים נעימים המושכים הלב כמו אותם הספרים שהזכרתי ולפעמים גם בספר קו הישר המפחיד הקוראים וגם בספר שבט מוסר, הגה"צ הלל ל"ש אמר, „ספר זה עשה אותו לירא שמים“. ויש לעורר גם הרבנים הנאורים בדברי שכל שייסדו מקוואות בקהילתם וירחקו ממאכלות אסורות שהגה"צ בעל נטע שורק ז"ל אמר התחלת התיקון היא בהמאכלות שלא לטמטם ח"ו הלב ויתנהגו בקדושה ובטהרה ואז יקיים ה' „וזרקתי עליהם מים טהורים וטהרתם ועשיתי את אשר בחוקתי תלכו“ ויקיים, „ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים“ אמן.

והנני ביקרת הכבוד ובאה"ר ידירו.

יונתן שטייף

הרב סיני הלבפשטאם

רב דקהל דברי חיים
בלאאמור"ר הרה"צ מהור"ר ישראל שליט"א
האדמו"ר ואבד"ק זמיגראד יצ"ו
במח"ס סיני בקודש על הלי פסח, עוקר הרים עה"ת
סדור תפלה סיני בקודש, סיני בקודש על חג הסוכות; ועוד.
יום ג' לסדר, "ע"פ התורה אשר ירוך", תשל"ח

בעזהשי"ת

שלום למר ולתורתו,

החיים והשלום יחדיו יהיו תמים, וישאו
הרים שלום לנופך ספיר ויהלום, חו"ב בחדרי
תורה, משנתו סדורה, קולע אל השערה וכו'
ותיק וחסיד כש"ת הרה"ג מהור"ר שלום יהודא
גראס שליט"א הרב דק"ק האלמין יצ"ו.

אחדשה"ט כמשפט ליראי ד' ולחושבי שמו אודיע לו שמדברותיו
הנובעים מלבת אש התורה ועבודה ויראה לחי עולמים הגיענו וראיתי בהם
שכל מגמותיו רק לקנא קנאת ד' צבאות שלא יכשלו בני ישראל ח"ו
במאכלות אסורות ויטמאו לבם, כאשר דבר בקדשו וקיני רבינו הקדוש ציס"ע
רשכבה"ג וכו' דברי חיים זי"ע (בס' ז') שכל מה שהדור ברע הוא במדינות
ע"י השו"ב הקלים ונתפטמו בטריפות וגברו עליהם דעות זרות עד שפרקו
ונאברו מתוך קהל הקודש יעו"ש.

הן כל יקר ראתה עינו דברי פי חכמים הן מעולפת סדירים ונאספו שמה
כל ההדרים בקונטרסו, זבח פסח". והיטב אשר דבר זה כהרד"ג בתשובתו
אשר ממש לא הניח מקום להתגדר בהלכה זו הנוגע לכלל כל מדינתנו
כמאמר חז"ל (פסחים קי"ד) לא תיכול אווזין ותרגולין ויהא לבך רוהף
עליך.

וזאת ליהודא - אם אמנם אין דרכי לצאת בכותבת הגסה בעניני הכלל
כי זו לי להפקיע א"ע, ות"ל לא אלמן ישראל וגדולי הדור שי' העומדים על
הפקודים המה יגדירו גדר ויעמדו בפרץ ומה מני יהלוך, אולם למען כבוד
התורה ולומדיה ה"ה יד"ג הרה"ג מוה"ר שלום יהודא שליט"א בעמח"ס
הספרים החשובים נפש ישעי' ואפיית המצות ועוד, באתי לו בכתובים למלא
רצונו. הגם כי אין דרכי להורות הלכה דבר חמור כזה אשר כת"ה ביארו
עפ"י הטעמים המבואר בקונטרסו כתורה וכהלכה; בבירור הדבר כשמלה
כדת של תורה. ולפלפל בש"ס ופוסקים אין אני מופנה אפילו מצ"א כי
הדברים מבוארים לכל מי שטבל בקצה המטה בפוסקים ש,בשר נחירה לא
אשתרי כלל", (חולין י"ז ועי' תנחומא אחרי י"א, ת"ב י"ז). ו,אל יאמר אדם

אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עלי נפשי (תענית י"א) כי ב"א, אוכלי בשר" אמרו (שבת קכ"ט), "נפשא חלף נפשא". ורק, "אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל" (בכורות ט). ולכן, עצתי, אכול מן דיהודאי" (ירושלמי בכורים ג' ג').

וכבר כתב מרן דרו"ז הג' הקדוש מאוה"ג בעל דברי יחזקאל משינאווא זצוקלה"ה זי"ע: כ"ז שלא יתבטלו המהרסים לא יתבטלו הגודרים.

ועיין חת"ס (חיו"ד סי' י"ג) שצריך השגחה גדולה על השובי"ם וכמ"ש ה"ר יונה (הובא בב"י סי' ח"י) וזקיני רש"ל (ביש"ש פ"ק דחולין כ"ו) דכבוד שמים מי ימחול והבי"ד מחויבים לחטט אחר כל מעשי השו"ב בין במקום שחיטת בהמות בין במקום שחיטת עופות באופן שבכל עת יהיו בגדיו לבנים ועל מנהיגי העיר שארית ישראל הק' מוטל לגדול ולעמוד בפרץ נגד הפורץ ויאמצו כשולן התורה ויחזקו בדקה עכ"ל.

וכדברי דרו"ז הגה"ק וכו' רבי שלום אליעזר זצוקלה"ה הי"ד מראצפערטא (במכתב שנתפרסם בשנת עת"ר): „בדבר שנוגע לתוה"ק לא תגורו כתיב. להציל נפשות ישראל מאכילת נבילות וטריפות הלא החובה על נפשינו לעמוד הדת על תילה במס"נ כי אז לא יהרס הדעת ח"ו אשרי לו ואשרי לנפשו שזכה לכך וכו" עכ"ל.

על הפסוק (דברים ט"ז כ') צדק צדק חרדוף, חרגום אונקלוס: „קושטא קושטא הוי רדיף". ופירש הרבי נח מלכוביץ (בספר תורת אבות עמ' קס"ד) — הוה רודף ומחפש את האמת באמת, לא לפנים, ולא באמצעים מזוייפים...

ואפתח פתחא לנפשאי במה ששנו חכמים בלשון המשנה במקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ולדעתי העני' הקיצור היותר מופלג יפה בזה מן האריכות כי אריכות הפלפול והבאת ראיות שונות מעורר ומחזיק הדעת הטועה שיש מקום לפלפל בזה ויאמרו אותן האנשים אשר מקלם יגיד להם שלא לשמוע לדברים הכתובים, הלא יבואו רבנים אחרים יותר גדולים מאלה ויפילו פלפולם ארצה, ויביאו ראיות אחרות כנגדם לאפושי פרצה, אשר ע"כ דעתי העני' אין לו רק להביע אומר בקיצור נמרץ מה שהוא פשוט יותר מביעותא בכותחא, ואותם אשר לא עיינו בדבר א"א להם לידע כל שורש דבר, ובפרט אחרי שהציע הדר"ג גם טעמיו ונימוקיו, וכל עין רואה צדקו. ואחרי ששמו עיניהם בדברים ועיינו במקורותיו וגם בהמכתבים הממשלתיים, יבואו רבותינו זקני העיר ויפרשו השמלה, ויורו לנו להלכה למעשה את הדרך אשר נלך בו.

וידועים דברי רבי יהודה החסיד בספר החסידים (סימן רסא): אהוב לך את המצוה הדומה למת-מצוה, שאין לה עוסקים... כגון שתראה שבני עירך לומדים מועד וסדר נשים — תלמוד סדר קדשים... ותקבל שכר גדול כנגד כולם, כי הם דוגמת מת-מצוה. אהוב אותן מסכתות ואותן הלכות שבני אדם אין רגילים בהם. עכ"ל.

על כן שמחתי שנתן אל לבו להוציא לאור ספרו זה, אשר ביסודו הונחו ספר אנציקלופדי רב הכמות והאיכות, ועליהם הוסיף הערות וביאורים, השלמות והקבלות מתוך ספרותנו הרחבה והענפה, למען הביא לפני המעיינים את השיטות השונות, כדי שיתבררו ויתלבנו הדברים.

ולכן ברור לי שכאשר יתפרסם הענין לפני הרבנים המובהקים שבגלילותינו ע"י כה"ר, בטוח אני שישמו עיניהם עליו ויאמרו זה האיש אשר המלך חפץ ביקרו - מאן מלכי רבנן. ועל כן הנני ג"כ מסכים שיוציא ספר זה לאורה, ויה"ר שיהי' לתועלת המקוה, ונזכה שדבריו היוצאים מן הלב יכנסו ללב להעיר אוזן השומעת על דברים העומדים ברומו של עולם בחוליך הנאכלים בטהרת הקודש בפרישה ממאכלות האסורות. שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו!

ודע שמוכב בספר שיח שרפי קודש (ח"א עמ' פ"ה): „בשיח עם חסידים אמר האדמו"ר בעל „חידושי הרי"ם" מגור: - שמעתי, ישנם צעירים שאינם מקפידין על אכילת בשר כשר חלק דוקא, בלי כל סירכא... הם אומרים, אין אנחנו במדריגה כזו, לדאוג לחומרות יתירות... אינני מבין, איך יתכן לומר כך במקום שיש ספיקא דאורייתא, ואיזה יהודי אינו במדריגה לפרוש מחשש איסור דאורייתא...”

ויקום בו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון. וכבר כתב האור החיים הקדוש על הפסוק (ויקרא י"א מ"ד) ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ: באמצעות שמירת מצוה זו, לא ישלטו עכו"ם בעם בני ישראל, כי עכו"ם נקראין שרצים ושקצים הרומשים על הארץ. כיון שנוהרים ישראל ממאכלות אסורות - אין כל אומה ולשון שולטת בהם ונוצחין אויביהם.

יה"ר שבזכות האמונה שנגאלו אבותינו בה מצרים יעזור השי"ת גם עתה לכל בני ישראל בכל מקום שהם ובכל מקומות מושבותיהם ויפר עצה גויים ויניא מחשבות עמים עצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו א-ל, כי בטוחים אנו בא-ל אך אפים ורחום וחנן.

הכותב בלב נשבר ונדכה ומצפה ומיחל ומקוה כי מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותנו ברוחניות וגשמיות די, ונזכה בקרוב במאוד במהרה לראות במלכות שמים ולגאולת עולם ויאמרו בגוים ה' מלך והי' ה' למלך על כל הארץ.

המצפה לרחמי שמים וחסדו כי לא יטוש ה' עמו אכי"ר.

הק' סיני הלברשטאם

בלאאמו"ר הרה"צ מרן רבי ישראל שליט"א
האדמו"ר מזמיגראד יצ"ו

טיול קצר בשדי ההלכה בשאלות התרנגולים – מהמו"ל

ראשית דבר, מקור ההיתר בחשש הלזה, שעכו"ם שעפ"י ההלכה אין להם נאמנות, ומזדיקין מחטיין במקומות רציניות העלולים בנקל לנבל העוף אינה אלא יחידי, והוא סבא בלבד שאין לה מקור נאמן בש"ס ודאשונים, דק האחרונים דנו מערכה מול מערכה זה אוסר וזה מתיר כדרכה של תורה, ומובן ממילא דבשאלה כה רציני חשש וספק של פיטום נבילות וטריפות לאלפי נפשות טהורות צדיכין לרן בכובד דאש באימה ובידאה, ברתת ובויעה, ובמתנות גדולה בהרגשת גודל האחריות של יסוד היהדות התלוי בזה כמבואר בשו"ת דברי חיים וכל צד ואופן שיכולים לחלק מהנידון המובא בתשובות המתדיין לנידון שלנו מחייב אותנו לחתוך הרין לאיסור, כי מי יודע אם גם ככהאי גוונא הי' מתדיין, כיון שנידוננו משונה מנידון שלהם, והדין בשאילותינו הדי זה דיון בדיני נפשות ולא של יחיד בלבד, אלא כל כולו של כלל ישראל, אשר ע"כ מצאתי לנכון להעתיק לפני הלומדים ובני הישיבות ציון ומ"מ להפוסקים הרנים במקצוע הלזה, ובאופן זה דווחא שמעתתא ויתברר ההלכה לאמיתה של תורה.

יסוד ההיתר: פרמ"ג סי' מ"ו שפ"ד סק"י, דאומן באומנתו בקי ולא נגע באבד פנימי שאפשר להטריף הבהמה, וע"ע בענין זה בשו"ת צמח צדק, ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' כ"א, ובסימן קכ"ב, או"ח סי' קל"ה, ובשו"ת דברי חיים (ח"ב סי' ל"ג), ועיין שו"ת עמק שאלה יו"ד סי' ט"ז, ובשו"ת אמרי א"ש (יו"ד סי' כ"ד), שו"ת שבט סופר (סי' כ"ג), ובשו"ת ערוגת הבושם (סי' נ"ד), ובשו"ת יד יצחק (ח"ג סי' שי"ז), שו"ת שו"מ (מהרו"ג ח"ג סי' ק"י), שו"ת שו"מ מהר"ל (ח"ג סי' קכ"ד), שו"ת מהר"ם שיי"ק (יו"ד סי' ע"א), שו"ת ברית אברהם (סי' כ"ב), שו"ת מהר"ם מרוטענבורג (סי' י'), שו"ת חסד לאברהם (סי' כ"ה), שו"ת נטע שורק (סי' י"ח), שו"ת שערי צדק (יו"ד סי' ס"ח), שו"ת לבוש מרדכי מהר"ת (יו"ד סי' י"ח), שו"ת משיב שלו' (סי' ק"ס), שו"ת נהדי אפרסמון (אה"ע סי' נ"א), שו"ת מהדר"ה (יו"ד סי' י'), שו"ת הדשבי"ד (סי' י'), שו"ת חקל יצחק (סי' מ"ב), שו"ת מי יהודה (יו"ד סי' מ"ב), שו"ת דעת מרדכי (סי' כ"ה ענף א'), דעת תורה (סי' כ"א אות ג'), שו"ת משיבת נפש (סי' כ"ח), שו"ת שבו"י (ח"ב סי' ס"ח), פרי תואר (סי' כ' סק"ג), כנסת הגדולה (סי' צ"ח אות י"ד), מנחת כהן (ח"א פ"ח), עצי אדזים (אה"ע סי' י"ז ס"ק נ"ג), שו"ת הר הכרמל, מחז"ב (יו"ד סי' מ"ו), ובמנחיו"ס שם.

לתשומת לב: עפ"י דעת מרן ארמור"ר מסאטמאר שליט"א שהבאתי דעתו דעת קרשו להלן בקונטרס „שנים קדמוניות" רבזמן הזה אין לסמוך על אומנים המטפלים בהעופות מטעמים המבוארים שם נפלו כל הני התידי בבידא דאותן הפוסקים שנטו קן להתיר בנו עיקר יסודם על אומן בקי באומנתו, וכיון שנסתד היסוד נפל הבנין.

קונטרס
זבח פסח
במקצוע
אכילת התרנגולים כהלכתה

פ ת ח ד ב ר

(א) זביחת בעל חי טהור לאכילה לפי חוקי ישראל נקראת שחיטה.
 (ב) עיקור מצות שחיטה למדו חז"ל מן התורה שנאמר, "וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת" (דברים י"ב כ"א).
 ר"א הקפר ברבי למד מהפסוק, "אך כאשר יאכל את הצבי וגו'" (שם).
 כי צבי ואיל (החיות הטהורות) בשחיטה כמו בקר וצאן.
 ועוף אין לו שחיטה מן התורה אלא מדברי סופרים, אך רבי פליג עליו ויליף ממה שנאמר אשר, "צויתך" שנצטוה משה על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה (חולין כ"ח).
 (ג) רב ימר למד לשחיטה מן הצואר מלשון, "וזבחת", מקום שזב חטוהו (חולין כ"ז). אבל חכמים חשבו זאת להלכה למשה מסיני (וכן כל הפרטים האחרים בנוגע לשחיטה ולשוחט).
 (1) השחיטה הוא בצואר, וכל הצואר מלמעלה למטה כשר לשחיטה (בווראי במקומות מסויימים שנתבארו בשו"ע ובשאר הפוסקים).

יסוד הטיפוח

(ד) כתוב בחורה, "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו" (שמות כב, ל) נלמד מכאן שבהמה שנטרפה ע"י חיה או עוף טורף אסורה באכילה. היות וצווי התורה, המתיר בשר באכילה, הוא, "וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך" (דברים יב, כא). הרי שאכילת בשר בלא שחיטה אסורה. משמע מכאן שאיסור, "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" הנו איסור אחד, ונוסף על איסור אכילה ללא שחיטה, בהמה (ובעל חיים) שהנה טריפה אסורה, אף אם נשחטה כרת וכרין.
 (1) כל בהמה וחיי" (ה"ה עוף) בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך בווראי שנשחטה כהוגן (חולין ט', יו"ד סי' כ"ה).
 (ה) השאלות העומדות לברור הן:
 (1) האם נקבע גבול לנזק הטרף בכדי שבעל החיים הנטרף ייעשה טריפה (ולפיכך נזק קטן מזה אינו מטריף).
 (2) האם ייעשה בעל החיים טריפה באם גודם אחד, ולאן דווקא טרף של חיה או עוף, גרם לו נזק גופני (מאותה הדרגה).

על השאלה השניה – האם יכולה להיות גם טריפה כתוצאה מגורם אחר, נותן הרמב"ם (פרק ד' מהלכות מאכלות אסורות, הלכה ח'. ועיין גם ב"ספר החינוך" שם) את התשובה בצורה ברורה:

- 1) נמצאת למד שהתורה אסרה המתה והיא הנבלה, ואסרה הנוטה למות מחמת מכותיה, ואע"פ שעדיין לא מתה, והיא הטריפה. וכשם שלא תחלוק במיתה בין מתה מחמת עצמה, בין שנפלה ומתה, בין שחנקה עד שמתה, בין שדרסתה חיה והרגתה, כך לא תחלוק בנוטה למות בין שטרפתה חיה ושברתה, בין שנפלה מן הגג ונשתברו רוב צלעותיה וכו', אם כן למה נאמר בתורה טרפה – דבר הכתוב בהווה, שאם לא תאמר כן, לא תאסר אלא אותה שנטרפה בשדה אבל אם נטרפה בחצר לא תאסר, הא למדת שאין הכתוב מדבר אלא בהווה.
- 2) המשתמע מכאן הוא: בעל חיים הוא טריפה באם אינו מסוגל לחיות י"ב חודש לאחר שנטרף. גורם הטריפה יוכל להיות כל גורם שהוא, וזה שנאמר בפסוק ובשר בשדה טריפה – דבר הכתוב בהווה.
- 3) נוסף לכך נחשב גם בשר שהוא, "בשר מן החי" לטריפה אע"פ שאין פגם בבהמה השלמה לאחר שנשחטה.

(וזה לשון סמ"ג (מצוות לא תעשה, מצוה קל"ד): וכן החותך בשר מן החי הטהורים הרי אותו הבשר טריפה והאוכל ממנו כזית לוקה משום אוכל טריפה, שהרי בשר זה מבהמה שלא נשחטה ולא מתה, ומה לי טרפה אותה חיה ומה לי חתכה בסכין, מה לי בכולה ומה לי במקצתה, כיון שנעשית הבהמה בשר בשדה הרי היא טריפה. (ועיין חולין דף ס"ח, עמ' א', וברש"י ד"ה: "ואבר עצמו אסור" וברמב"ם פרק ד' מהלכות מאכלות אסורות, הלכה י"א)).

4) כלל החכמים בזה, "כל שאין כמוה חי' טריפה" (פי' כל בהמה וחי' טהורה שיש בה חולי כזה שאין יכולה לחיות י"ב חודש היא טריפה) (חולין מ"ב)) היא נאמדה דווקא בספק טריפה. אבל, בטרפה ודאית אף אם תחי' ימים ושנים רבות אח"כ לא מהני בה הכלל והיא טריפה (דגול מרבבה סי' כ"ט).

1) שמונה מיני טריפות נאמרה לו למשה בסיני, והם אבות הטריפות. ביניהם נמנים נקובה שכולל נקיבת הוושט ותורבץ הוושט ונקיבת הקנה, הראיה, הלב, הקורקבן, ועוד (אין מעמדינו פה לברר מאמר עולא שקנה שמנה ובין הברייתא דבי ר' ישמעאל שקנה י"ח, ובין הרמב"ם ששנה שבעים, כי כולם בסוג השמנה אבות).

2) אלו שמנו חז"ל ואמרו שהן טריפה אע"פ שיראה בדרכי הרפואה שבירינו שמקצתן אינן ממתין ואפשר שתחי' מהן, אין לך אלא מה שמנו חכמים, שנאמר "על פי התורה אשר ירוך" (רמב"ם ה' שחיטה פ"ה סעי' י"ב י"ג). והוסיף שם, שה"ה שאין להוסיף על טריפות אלו כלל, שכל שאידע לבהמה או לחי' או לעוף חוץ מאלו שקנה חכמי דורות הראשונים

והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיי, ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין לחיות, וכן אמר הריב"ש כי הלכות ודינים אין פוסקין עפ"י עדות הפילוסופים (שו"ת סי' תמ"ז).

(ח) במהות הטריפות והרפואה נראה: — המוטיב השני של המשנה: זה הכלל כל שאין כמוה חיה טריפה, הוא כלל חשוב, שהרי היא תוספת על תחילת המשנה¹.

מעיקרי הלכות השחיטה הוא שיש לשחוט בעל-חיים חי. ישנם מצבים שבעל החיים אמנם עדיין חי, אך הוא חולה בצורה כזו שאינו מסוגל להמשיך לחיות. במצב זה מבחינה הלכתית יש והוא נחשב חי. מצבים כאלו שכיחים בשחיטת דחק של בעל-חיים. הגמרא מביאה על הפסוק: „נבילה וטריפה לא אכלתי...“², „שלא אכלתי מבשר כוס כוס“³. פירוש המלים „כוס כוס“ הוא: „שחוט שחוט!“ והכוונה היא לבעל חיים במצב שיש לשחטו בדחיפות. אם בעל-חיים נמצא במצב מסוכן ונוטה למות, אך אינו סובל מאחד הפגמים המטריפים, אין הוא נחשב לטריפה⁴. במקרה זה יש צורך להוכיח שבעל החיים עדיין היה חי בשעת השחיטה. אם הוכח הדבר, הרי הבשר מותר באכילה⁶.

(ט) אם ניקח בחשבון שמחלות בעל-חיים משתנות מדור לדור ושהרפואה מתקדמת, נראה שקיימות דרכים לטפל במחלות בעל-חיים, שבעבר לא ניתן היה לטפל בהן; אי לכך, אם בעל-חיים שהוגדרו כטריפה יוכלו להמשיך ולחיות אחרי י"ב חודש, הרי שניתקל בסתירה בין עקרון „זה הכלל“⁷ ובין המציאות.

הרמב"ם⁸ עונה על שאלה זו: „אין להוסיף על טריפות אלו כלל וכו' — ואפילו נודע לנו מדרכי הרפואה שאין סופה (של הבהמה) לחיות. וכן אלו שמנו חכמים ואמרו שהן טריפה, אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינם ממיתין ואפשר שתחיה מהן, אין לך אלא מה שמנו חכמים.“

- (1) על נושא זה נשוב לדון מאוחר יותר. לאור האמור ייתכן ופירוש המלים אלו טריפות מרמו על דוגמאות של טריפות, ואין לו שייכות למנין הטריפות ופירוטן.
- (2) יחזקאל ד', י"ד.
- (3) חולין דף מ"ד, עמ' ב'.
- (4) לטעמי הדבר, ראה כוזרי מאמר ג', אות מ"ט, ותורת כהנים ויקרא פרק י"א, פסוק ג'.
- (5) וכן בפרמ"ג, משבצות זהב, יו"ד, סימן ס', ס"ק א'.
- (6) אלא אם כן יש סכנה באכילתו. על מקרים אלה נדון להלן.
- (7) כל זה לשטייה הסוברת זה הכלל כל שאין כמוה חיה — טריפה. שיטה זו היא הסוברת טריפה אינה חיה (תמורה דף י"א, עמ' ב') וטריפה אינה יולדת (חולין, דף נ"ז, עמ' ב'). לעומת זאת מובאת כבר בגמרא שיטת ה"מאן דאמר" דטריפה חיה. לשיטה אחרונה זו אין סתירה בין המציאות לכלל, אלא שישנה סתירה בין סברתה של השיטה ל"זה הכלל" שבמשנה.
- (8) פרק י' מהלכות שחיטה, הלכות י"ב-י"ג. [הנראה מכאן הוא, שהשאלה האמורה אינה חדשה].

אכילת התרנגולים כהלכתה

משמע שכל פרטי הטריפות הם עניין שבמסורת הנתונים לכללים קבועים של החוק הדתי ואין להוסיף עליהם ואין לגרוע מהם.

(1) נחוץ מאוד לזכור שהרבה פעמים בההמצאות החדשות יצא שכן בהפסידן. אף שלפעמים נראה כרגע שהועילו הרופאים בתקנתם הרפואיות. אכן, לאחר זמן רואים שהתוצאה מזה מביא קלקול גדול ורע בין לבעלי החיים שהשתמשו בהרפואות בין שמפגיע בבריאותן של האנשים שאכלו מבשרן. ועוד, שהרבה פעמים האופן של נתינת הרפואה לבעל חי, כגון ע"י זריקות, יכולין להטריף הבעל חי בחייה באחד מאבריה, אף שלא היתה טריפה לפני זה אף במחלתה, או כתוצאה ממחלתה.

י"ד) חז"ל הגדירו שאין חשיבות לחכמת הרפואה בקביעת תחומי הטריפות. הטריפות הן קבועות ואם תמצא מחלה מיתה שאינה נמנית בין הטריפות הרי היא אינה טרפה, וכן אם תמצא בין הטריפות טריפה העשויה להחזיק מעמד יותר מ"ב חודש, אין הדבר בעל חשיבות.

דע נא, קורא חשוב! ישנה פתגם עממי אסור לגנוב דעת הבריות, אבל עבירה גדולה יותר לגנוב דעת עצמו (בשם הר"ר בונם ז"ל). ישנם הרבה אנשים מודרניים שתפסו אף כמה מאחינו ב"י אנ"ש, בהסברם שמצב הטכניקה והרפואית והמתדיקה של מעשה הרפואה נשתנה היום בשנת ה'תשל"ו ממה שהי' לפני אלף או חמש מאות שנים, באמרם שאז, בקרמת דנא, כדי הוינא תבל תליא, לא הי' עושים ניתוחים לאדם על הראי' על הראש ועל המוח עצמו, ואף גם שיתול הלב. אז בוודאי הציויליזציה קפצה בקדימה. אך אני שואל דבר קטן, מה הדין אם יבא הרופא הכי מומחה ויעשה נתוח על ראייה של בהמה, ובגומרה יתפרנה ויתן לה סמי רפואות ותבריא הבהמה ותעמיד על רגלה ולא רק שתחי' כמה וכמה שנים, אלא גם תוליד וולדות.

ועכשיו שאלתי: האם בהמה כזו שהי' לה לא רק נקב קטן כי אם קרע גדול ומפולש בהריאה יהי' כשר? מאחר שרופא מומחה עשה ניתוח ונתרפא? בוודאי לא! ראה מה שכתב מרן הרה"ג הצ' החזון איש ז"ל מענין כזה: כאשר דן בשאלה האם אפשר להתיר אשה שהעידו על בעלה שנחתכה רגלו מן הארכובה ולמעלה, וכתב, וז"ל:

... מיהו שאר טריפות לא ידענו באדם ... דאדם מקבל רפואה יותר מבהמה ... דמשמע בגמרא דאדם ובהמה שוין, דהיינו שלא ברפואה, גם אדם אינו חי. ובוזה נתיישב הא דמעשים בכל יום בזמננו שמנתחים הרופאים במעיים ונתרפא החולה וחי חיים שלמים וקיים ... ואף בטריפות דמן הארכובה ולמעלה אין מעידין בזמננו, שמנתחים הרופאים וחיים ... ואפשר עוד שלא בהתגלות הרפואה ואופניהם לבר נשתנו בזמננו, אלא גם בשנוי הגופים החיים, כמו שנוי מיעוטי הדם ... ואפשר להנתיחות שבזמננו לא היו מועילים בימים הראשונים ... וכו'.

וגם ב"פחד יצחק" (אות ט' בערך טרפיות) כתב שטרפיות האדם אינן דומות לטרפיות הבהמה, ולפעמים אם הבהמה טריפה בטרפיות זו ודאי לא תחיה י"ב חודש והאדם חיה יחיה בה. ובפרי חדש (יו"ד סימן ל"א ס"ק ז') העלה למסקנה דאין חילוק בין טריפות האדם לטרפיות הבהמה. (עיין עוד ב"ים של שלמה", סימן פ', ובתשובות הרשב"א, סימן צ"ח, שהאריכו בנידון.)

שאלה

בס"ד

שלום וברכה לכבוד הרב הגאון המופלג בתורה וביראת שמים, משנתו קב ונקי שבחו מי ימלל, איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה זית רענן יפה פרי תואר וכו' מוהר"ר שלום יהודא גראס שליט"א אב"ד דק"ק האלמין ובעמח"ס הדגולים נפש ישעי', ואפיית המצות ועוד.

נפשי בשאלתי לפני הדר"ג שליט"א להורות לי מה שעלה בידי בדיני „זאת אשר תאכלו ... והייתם קדושים". שמעתי אומרים שלעופות החיים עושים זריקות ביום פקיעתן ולאחר מכן כשהן בני כמה שבועות, במקומות שונות בגופם (בצוואר, צומות הגידין, כנפיים ועוד). ולכן מעי מעי חמרמרו לדעת האם מן המותר בפ"ך כאכילנא. נא לעיין בדבר - כאשר בידו, יד רמה לעשות - לדרוש דיון רחב בעצם הנידון להטפל בסוגיא זו לחפש ולהשתדל להאיר עיני אחב"י. ואמינא, לפעלא טבא יישר, כאשר הדר"ג יגדיל לעשות במקצוע זה אשר מעטים דשים בו, ואשרי מי שעמלו בתורה, וברכת המעיינים עליו תבוא שיזכה להפיץ מעיינותיו חוצה מתוך שלווה ומתוך הרחבה.

ועל זה באתי עה"ח לכבוד הרב הגאון שליט"א בצפי' להרמת קרן התורה וישראל.

תשובה

בעזרה"ת

ה' לסדר ולא תסור מכל הדברים, תשל"ז
אל נכבדי בני ישראל, רבנים גאונים, צדיקים וקדושים, חכמים ונבונים,
מבקשי אמת.

שלום רב לאוהבי תורתך!

אמר לנו דוד המלך ע"ה ואדברה בעדותיך (בדבר השייך להרמת קרן
התורה) נגד מלכים לא אבוש, וכן ד' מלך (כדי להמליך שם ה') גאות לבש
(רשות נתונה ללבוש גאות). אמרתי לנפשי במקום שיש חילול התורה גם
החלש יאמר גבור אני, כי בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן, עת
לעשות לה' הפרו תורתך. לא בזה כדאי להשתמש במדת הענוה להיות ענותן
ושפל ברך ולאמר מי אני להשמיע במרום קולי ולפני רבנן להתייצב. ועיין
בספר חלק יעקב (ח"ג) שפירוש מאמר חז"ל (באבות) אם אין תורה אין דרך
ארץ - היינו במקום שאין תורה במקום חילול התורה הקדושה ר"ל אין
להביט על דרכי הנימוס של דרך ארץ.

ולכן, בכדי לאפרושא מאיסורא - לברר וללבן כשמלה - באתי אודות
שאלתו בכתובים עם גאוני ישראל וגדולי הדור שליט"א, והצעת את דברי
לראשי משרדי הממשלה של מדינתנו ושל מדינות הגדולות שבהם יושבים
אחב"י עליהם הברכה (קאנאדא, ענגלאנד, בעלגיע וכו') - בקשתי לשמוע
קולם לדעת בבירור את הדרך אשר הולכים בו והמעשה אשר יעשון, הנשמע
כדבר הזה או הנחי' כמוהו, שלא יאמר, "בשרא דאכלינן ברמשא טעם כלבא
הוה ביה" (אכ"ר א' ה'), כי בדברים כאלו, מההמצאות שבאות מחמת
התפתחות הטכניקה, מוכרחים למאד לחקור ולחפש חפש מיוחד ולדרוש
היטב צור מחצבתם ולדעתם באופן יסודי, קודם שמורים הלכה, כי בלאו הכי
בלי שום דרישה וחקירה מקודם, ובבנין יסודות התורה על השארות וסברות
הכרס, התורה מסולפת, ונמצא, "אוכל סיריות ולוקה ומשלם מאה מנה" (מכ'
בשלח ה'). וכל חכם ומבין מדעתו בין יבין שאם אינו בקי כלל בטיב הענין
אל יהי' לו עסק בזה, ולא יטעה שום איש להאמין כזאת אשר כל עדת ישראל
ישגו בה.

אף ש, אין אדם יודע מה בעומקו של דין" (ב"ר ס"ד י"ב) עלה בידי
מבוקשתי, יגעת ומצאתי (ובפנים הבאתי צילום ממכתביהם - ואין מקום
לדברים כאלה בלתי אם הכותבים והחותמים אנשי ערך המה). ובעזרהשי"ת
שש לבי בקרבי שה' אנה לידי המציאות לקחת חבל במצוה רבה זו להרים
מכשול מכרם עם ה' צבאות בדברים כנים וברורים.
אך דעו נא רבותי שכל דברי כתבתי רק להלכה ולא למעשה וכל שאלה

אכילת התרנגולים כהלכתה

כה

גדולה או קטנה ישאל אצל המד"א ועל פיהם יצאו ועל פיהם יבואו כל עניני ההוראה, ובתנאי קודם למעשה שאל יסמכו בי עד שיסכימו אלי שלושה מגדולי דורינו שליט"א, ובמטותא מיני' דמר שישלחו לי גם הם במוקדם האפשרי חוות דעתם הקדושה ולקנא קנאות ד' צבאות לגדור גדר ולעמוד בפרץ כי „אכילה ע"י הדחק (של נחירה) אכילה גסה היא”.

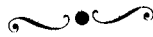
ובכן עשיתי מה שמוטל עלי - שלא יאמרו „אכול ואדיש, דכלביא אכלין ומדשיין” (ירושלמי פאה א', א'. קידושין א', ז') לקיים והייתם נקיים מה' ומישראל ולגלות האמת לכל מבקשי יוש"ר ואמת למען דעת כל אשר יראת ד' נוגע בלבבו, ותורתנו תאמצינו כי הרבנים הגדולים שליט"א בטח יתנו כבוד לאלקי ישראל ולתורתו לרומם קרן תוה"ק. ואני מבקש מכ"ק גדולי וחכמי וקדושי דורינו שימלאו דברי הנאמרים באמת כדי להעמיד הדת על תילה, והעושה שלום במרומים הוא יעשה שלום עלינו ועכ"ל, אמן.

נרים כשופר קולינו ונדברה נגד מלכים ולא נבוש והדברים בעצמם יתנו עידיהן ויצדקו ואזן מילין יבחן, וכבר אחז"ל קבל האמת ממי שאמרו, ואשרי לדור שגדולים נשמעים לקטנים, ומה' נשאל כי ינחינו בדרך האמת.

הק' שלום יהודה גראס

אבדק"ק האלמין

ענף א

(א) ישמעו המורים וילמדו העם את הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו בהביאם את קרבנם על מזבח ה' זו שולחנם בעת ישבם לאכול כברכת ה' עליהם.

(ב) בימים אלו, ימי שפוט השופטים שורה אי שלום בין כמה ממחנות אהב"י, הללו אוסרים והללו מתירים, ואף יצא קול זלא פסיק על עצם מעשה השחיטה. אין בידי דעת ותבונה לפטור בעיותיהם הענקיות המיוסדים, לפיהם, על אדני פז ועל חומה גבוה. מי אני לבוא בעניות דעתי להגיד לאדם יישרו כאשר עוד לא קיימתי לעצמי ה„קשוט עצמך”.

אין קונטרס זה בנוי על עצם מעשה השחיטה (המבוהלת והחפוזה אשר לא יאומן כי יסופר המקרים והעובדות שהובאו לפני הרבנים אשר עופות מפוקפקים מאד לגבי כשרותם נמכרים ככשרים למהדרין, והבדיקה שלאחריו מבוצעת הקפדת העופות ומליחתם. ואף קול ענות גבורה בתהליך השחיטה הצועקים שכל מה שנכשר, בדיעבד שבדיעבד, מקבל גושפנקא של „מהדרין” „חלק גלאט”, כביכול, ועדיין נמצאים כאלה המקבלים עליהם את האחריות

לכשרותה של שחיטה כזו. וטעמי ונמוקי לשתיקתי כאן, כבר פירסמו רבותינו את האזהרה על המשחטות האלו אשר מרכזים שם שחיטת עופות מבוהלת של עשרות אלפים בכל שעות היום).

ג) לאור הוראת רבותינו הגאונים בש"ע על מצות „הוכחה“ ו„לפני עור“, מצאנו לחובה להביא לתשומת לב כל הרבנים, המשגיחים, האחראים ובעלי ומנהלי בתי החרושת, אלו אשר משתמשים במשך ימי השנה בעופות. בדברי אלו אני בא להציע לפניהם דבר העומד על הפרק אודות גרימת טריפות ע"י מגדלי העופות הנגרמים עוד שבועות לפני מעשה הזביחה כאשר צוה ה', והשומעים לדברינו ישכנו בטח ושאנן.

הטרפות הללו עלולות להגרם ע"י מגדלי העופות בעצמם, ואין הצר שיהיו בנזק המלך – מאן מלכי רבנן – כי נזקים אלו נגרמים בעיקר ע"י ההזרקות בעופות – שלפיהם זריקות אלו נחוצים למנוע מחלות שונות, וגם הצליחו לסנוור את עיני הקהל התמים ולהשיג על עופות קפואים אלה איזה „הכשר“ והקהל החרדי עלול ע"י זה להכשל, מה גם כי ברצותם לתפוס את לב התמימים וללכוד לרשת מכשול זה את ההמון.

בפיהם דברי מליצה: והלא כתוב מלא „וכל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך וכו'“, ובכתבי הקדש נאמר ונשמרתם מאד לנפשותיכם. ומה גם ש„כצפרים עפות כן יגן“.

ה) אך דעו נא רבותי רבנים דיינים מומחים. הרי אני מוסר מודעה שכתוצאה מהזריקה העוף נטרף מחיים. ואז, אין שחיטה – הכי מעולה לרעת כל עדה ועדה לפי השגותיה – מהני.

ו) ליהודי חרדי אין מספיק במה שהחנוני שלו הנו יהודי חרדי, כי גם הוא אינו מייצר את המצרכים. דרוש בתוקף על כל מצרך הכשר מעולה, ועי"ז להיות בטוח שלא להכשל בדברים אסורים. ליהודי חרדי אין מספיק במה שהחנוני מלוכש בבגדי ת"ח וישנה שלט על חלונו שבשרו „משחיטה פלונית“ כי הלא אנו מדברים ספק טרפה מחיים עוד לפני השחיטה ואשר בזה גם השוחט וגם הרב המכשיר אינו יכול לברר על בורי' כשרות העופות אשר הוא משתמש בהם.

פרשת העופות מוכיחה עד כמה דרושה מערכת כשרות מסועפת ומאורגנת, העומדת תמידן כסדרן על המשמר, כי היחיד, אף רב גדול בישראל, אינו יכול בעצמו להוודע ולהשתלט כלל על בעיותיו.

ז) והנה בזה עלינו החובה לעורר בשער בת רבים על גודל הנחיצות בהזהירות כהיום בכל הענינים השייכים לכשרות, כי בעוה"ר המכשולים רבו מאד וישנו משנה חובה להזהיר ולהזהר מפני החידושים הרבים והקושיים בעשיית עיני המזון המכיל תערובות חששות איסור רבים.

תיתי להם להרבנים החרדים שליט"א העומדים על משמרת הקודש באמונה לברר וללבן ולהסדיר כל הענינים ולחזק בדקי גדרי הכשרות, בעמל וביגיעה.

ח) הבורא יתברך הבטיח לנו: לא תירא „מחץ“ יעוף יומם וכל עוף טהור תאכלו. אך אוי נזעק באשר שומעים אנו עוף השמים מוליך את הקול: „נקרו את צוארי בחץ“! חז“ל אמרו לנו ש„עוף טהור נאכל במסורת“, ואנו אומרים: עוף טהור נאכל במסמרות. אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה מה נאמר ומה נדבר על שלא מחינו כשהי' בידינו למחות.

על הנשים הצדקניות לעמוד על המשמר שלא ילכו שולל אחרי פיתויי התגרנים וכו' אשר הניפו יד להריסת גדרי הכשרות ח"ו.

ט) בעת כתיבת שורות אלו נמשך ביצוע תכנית זו אולם אינני בטוח אם אוכל להמשיך לבצע משימה ומעמסה גדולה זו, ואז אדאג בעזה"י כי לכל הפחות יעמוד איש האשכולת, איש חי ורב פעלים, איש אשר לא ילך שולל, איש הסגולה וזך הרעיון, משורר בחסד עליון אשר אֵש דאגה לאחב"י בוער בלבו ונפשו יומם וליילה ללא הרף, עסקן נמרץ לכל הקדוש בישראל, אשר יראתו קודמת לחכמתו – והוא הגדר יעמוד לסדר ולתקן בית גידול עופות הגונה (ואפשר שמזה יתהוו תרתי לטיבותא – פרנסה לכמה אנשים, ושחיטה מעליותא). והלא אמר רבינו בעל אור החיים הקדוש (פר' שמיני): שצריכין להזהר לכל יכניסו לפיהם אפי' בהיסח הדעת ... כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפי' בהיסח הדעת ... ונטמאתם בם, וצריך האדם ליהרר בתוספות זהירות וזריזות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק...

ובזה, יסדר גידול עופות בלי שום חשש מתוך מטרה והשאיפה כי כל העופות החיים הנשחטים יהיו כולם בלי חשש שהזרקו, המעוררת חשש לגבי כשרות.

בזמננו אין איפוא דרך אחרת להתגבר על הבעיות ועל הסכנות האורבות לשלחן הטהור אלא בארגון מעולה, ובזכות הרבים יחד. הלוואי שירכש מושב דתי בית גידול עופות בכדי לבטוח כי העופות לא קיבלו זריקות המעוררת חשש לגבי כשרות.

יוד) ואל אחינו ב"י הנאמנים לתוה"ק ולדרך ישראל סבא הנני קורא בקריאת קדש, תנו יד לחזק את ברק בית הכשרות, כל אשר בכוחו ומאורו לעזור ביד הרבנים החשובים החרדים לדבר ה' אשר עוסקים באמונה ובמסירות בעבודת הקדש, אנשי אמת שונאי בצע, ויודע אני מקרוב כמה יגיעות, עמל וטרחה בלי שיעור אשר הנם עמלים לטובת הצבור עם כל הבעיות הקשות והסיבוכים הרבים שבכל הענינים, החובה בידי כל אשר ביכלתו להיות להם לאחיעזר ואחיסמך לביצור מערכת הכשרות ולהגן עליה בפני הרודפים אשר קמו לבלע ח"ו את הקדש (והרדיפות באות „למען ה'“ וכמובן גם להגן בעד הרבנים החרדים שהוציאו עליהם לעז ר"ל).

ואל הרבנים העוסקים בעבודת קדש זו אני קורא: חזקו ואמצו ואל ירפו ידיכם כי יש שכר לפעולתכם מאלקי ישראל הנצב בעדת א' ויקיים בקרוב תרוממנה קרנות צדיק.

ענף ב

(א) קונטרס זבח פסח המוגש בזה לצבור, כולל דיון הזריקה בעופות הבנוי על מאמר הכתוב „למען תהי' תורת ה' בפיך" ודרשו חז"ל מן המותר בפיך – זאת אומרת המותר לו ליהודי להכנס לביתו. הספר מספר על פעולת והמאמצים הנעשים כל ימות השנה על ידי, והנושאים בעול ועומדים בפקודת רבותינו הגאונים החרדים לדבר ה' שליט"א, והוא כולל גם ידיעות ופרטים בכל שטח גידול העופות, אופני הזריקות, מחלות השונות (ר"ל), ושייכותם להכשרות, בכדי להבטיח שכל מצרכי העופות החיות והשחיטות הנכנסים לבתי אחב"י יהיו בתכלית הכשרות וההידור, וללא כל פקפוק.

(ב) דרשנו וחקרנו היטב ובדקנו ושאלנו כל משרד ובית חרושת שיש להם נגיעה לגידול עופות ולמעשה הזריקה – כולל הממשלה בוואשינגטון וכל אחד מהחמישים מדינות שבארצות הברית (כולל העיירות הגודלות, נוא יארק, דענווער וכו'), בתי המייצרים של התרופות, מגדלי העופות ואירגוניהם (כן, להם יש גם כן ארגונים, כמו לרבנים, עקדים נקדים וטלאים) ועוד. והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל. ולפלא שאין איש שם על לב לומר „ואת אלה תשקצו מן העוף". ומשום כך חובת הזהירות מרובים על האחראים לא להכשל בשימוש כל הנ"ל גם במשך כל ימי השנה, ולהשתמש אך ורק אלו שיבוררו ויהיה עליהם אישור מתאים שאין בהם כל חשש*.

(ג) אין זה מן הרברים הקלים. כבר הדגשנו לא אחת (בספרנו שהוצאתי לאור מכבר), שאינני מזדקק להכשרו של מצרך כל שהוא; אלא מגמתי לברור יסודי של מרכיבי האוכל והבטחת ההשגחה המהודרת ביותר, ללא כל פקפוק וללא כל ספק, אם לפסח ואם לכל ימות השנה.

(ד) מתוך הקונטרס המוגש בזה, במידה ניכרת ניתן ללמוד על הבעיות המתעוררות בגידול העופות עם ההתקדמות הטכנית בייצור מיני עופות חדשים, על ידי ניצול אמצעים שונים. אני על המשמר עומד ללחום במס"נ להבטיח את הכשרות המלאה בכל המרכיבים הנכללים במצרכי המזון, והרי ידוע כי כל מין מצרך כולל פריטים רבים מאד, ורק לאחר מאמצים ממושכים ניתן בידינו בעזה"י לשמור על הקיים שניתן להכניס מאכלי כשרים בבית יהודי כשר.

(ה) הדאגה לכשרות המצרכים המקיפה את כל המצרכים הביתיים, ללא יוצא מן הכלל, החל מהלחם והשמרים שמשתמשים בו לאפייתו, החלב ומוצריו השונים לסוגיהם ועד העופות שהסכנה לכשרות גברה לאחרונה. (1) אני עומד על משמרתי, בארגון גדול ומסודר, והוצאות עצומות

* ויד האיטלוים הגדולים באמצע לייקר בעת ובעונה אחת את מחירי עופות חיים הנשחטים בעיר, למען השגת מטרם לחסל כליל את שחיטת העופות בעיר, ולאכוף על הצבור החרדי להזדקק לשחיטה המבוהלת והמפוקפקת אשר מחוץ לעיר, וגם שמחוץ לעיר אין איש שיבוא לבדוק ולראות באיזה עופות משתמשים.

הכשרה, בילוש, וידע רב, ע"י מומחים (ממשלתיים, כמיים, רבנים, חקלאים, מהנדסים ועוד ועוד), במשך כל השנה, ללא כל רפיון ועיכוב מתמיד אחר ההתפתחויות בשטח תעשיית המזון ומוצרי הלואי וכדומה. הרבה עמל מושקע על כל פרט ופרט בבעיות הכשרות המסובכות. וכל זה, להבטיח את הספקת כל המצרכים הדרושים שהאדם יוכל להשתמש בהם ללא כל חשש ופקפוק כלל וכלל. פזמון, "כשר למהדרין מן המהדרין" הוזלה בשוק כמו הפתגם, "גאון הדור" וכו'.

(ז) מאידך מחייב הדבר גם את הציבור לעמוד על המשמר, להורות לכל אנשי הבית מגדול ועד קטן, לא להכניס לבית שום מצרך שאין לגביו הכשר מעולה, וכבר נוכחנו לדעת על הסכנות של שימוש במצרכים אשר לכאורה אין בהם מקום לחשש אך למעשה אסור להשתמש בהם.

(ח) כמו בעבר כך גם בעתיד נעמוד בעזה"י על המשמר, בדרכנו נלך, דרך התורה הסלולה והמסורה לנו יהא נר לרגלינו, בהדרכת רבינו עטרת ראשינו רשכבה"ג מרן שליט"א – ישלח לו השי"ת רפואה שלמה בקרוב, עד ביאת ינון ובנין מקדשנו ותפארתנו בב"א, מתוך רחמים וחסדים.

(ט) בתקוה כי הצבור החרדי המתנהג יום ליום לפי הוראות הרבנים החרדים שליט"א, והעוקב אחרי המאמץ הנעשה על ידנו לספק כל צרכי השלחן (בפרט ברברים הצריכים הכשר שחיטה) בתכלית הכשרות וההידור, ידע להעריך עבודת-קודש רבת-ערך זו, וימשיך לקיים כל ההוראות, ועי"ז יזכה לעצמו ויזכה את הרבים, וזכות זה יעמוד לנו כל הימים לטובה.

ענף ג

(א) תהליך ההתפתחות בתעשיות המזון בעולם וגידול בעלי החיים, ובפרט בשנים האחרונות, מטילה חובה גופנית על העוסקים בבעיות הכשרות וחייבה אותם לעמוד איתן על המשמר ולעקוב אחר השינויים העצומים, שכן גם המצרכים הפשוטים, שנחשבו עד כה מוחזקים בכשרות בכל הענינים, טעונים מעתה חקירה ובריקה ויש לבדוק איפוא כל מצרך ומצרך באופן יסודי, נוסף על עבודת נמלים חרוצה לשמור על הקיים ולהודיע על החידושים והבעיות המתעוררים בעקבותיהם, כדי לדעת על המצרכים הטעונים טיפול ניאור.

(ב) האיש המדקדק, הקונה עוף, "כשר למהדרין" והוא עולה ביוקר (מסתם "בשר כשר"), הוא עוקב שהשוחט בודק את הסכין לפני השחיטה, שוחט בדחילו ורחימו, בדיקת האיברים הפנימיים כדין ההכשרה בבית, ושאינן שום חששות על העופות הנמצאות בשוקי העיר.

(ג) פה, בארצות הברית, לארכה ולרחבה, בכל מדינה ומדינה ועיר ועיר, עושים זריקות חיסון ורפואית בצווארי העופות ביום יציאת האפרוחים מהביצים. שאלנו אצל המומחים במקצוע זה ורופאים מומחים, כולל מנהלי

אכילת התרנגולים כהלכתה

ל

בתי היוצר שמייצרים תרופות הזריקות, יחד עם מנהלי שוק העופות שמשם משווקים להמדינות העופות החיים, יצאנו למושבים אשר מגדלים את העופות (המכונה בלשון המדינה פאָרע"ם), עם ראשי צוות המטפלים בבריאות העופות באיזור כל ארה"ב, ויראה דבריהם בהצילומים שבסוף הספר. והנני מביא בתמצית מה שכתבו לנו רק כמה מהמשרדים (שתרמנו מיותר מ-200 מכתבים שקבלנו ממשרדים היותר גבוהים בכל קצוי תבל):

צילום מספר	שם המדינה	התשובה ממנהל המשרד
א ב	קאנאדא – Canada פּענסילוועניע Pennsylvania	(1) ... דוקרים רק בראש בעורף ... (1) ... איני יודע – צריכים לשאול ממשלת וואשינגטאן, והם הבר סמכא בדבר ...
ג	נּוּא יאַרק – New York	(1) ... כמעט מאה אחוז מהעופות בכל ארצות הברית מקבלים זריקות ... (2) ... אין יודעים באיזה אופן נוהגים מגדלי העופות בנוא יארק ובאיזה מקום נותנים הזריקות ... (3) ... גם אינם בקיאים מה נעשה עם העופות הבאים לנוא יארק ממדינת דענווער קאָלעראַדא (4) צריכים לשאול מבתי החרושת המיצרים התרופות: Salisbury Laboratories Sterwin Laboratories (ראה צילום ט"ו-ר"ז תשובתם)
ד	נּוּא דוּוּרזי – New Jersey	(1) לרוב אין נותנים זריקות, רק נותנים התרופות בפה וכדומה.
ה	קאנעטיקוט – Connecticut	(1) זורקים בעורף באפרוח בן יומי למחלת Mareks (2) זורקים בכנפים Feather Follicles למחלת Fowl Pox (3) לשאר מחלות נותנים התרופות בפה.

אכילת התרנגולים כהלכתה

לא

ו	דענווער - Denver	<p>(4) כמאה אחוז מן העופות בארצות הברית מקבלים זריקות.</p> <p>(1) אפרוחים בני יומן מקבלים זריקות.</p> <p>(2) למחלת מארקעס יותר מועיל לזרוק בעורף.</p> <p>(3) לא כל האפרוחים מקבלים זריקות למחלת מארקעס (ראה צילום י"ב).</p> <p>(4) תרנגולי הודו יש שזורקים ויש שאינם זורקים.</p>
ז	קאלערראדא - Colorado	<p>(1) זריקות, הוא בצוואר סמוך להראש". דבר רגיל לזרוק בעופות הגדלים לביצתם במדינותינו. אבל לא לעופות העומדים לטיגון ולצלי.</p>
ח	וויסקאנסין Wisconsin	<p>(1) אפרוחים בני יומן נזרקין בעורף - באופן אטאמאטי או על ידי אדם.</p> <p>(2) תרנגולי הודו מקבלים אטאמאטי זריקות ג"כ בעורף.</p>
ט	נוא יארק New York	<p>(1) כל חקירות ובדיקות ממשלתיים אין נעשים עוד ע"י נוא יארק כי אם ע"י ממשלת וואשינגטאן והם הבעלי סמכא (ראה צילום י"ב).</p> <p>(2) כל האפרוחים מקבלים זריקות בעורף.</p>
יוד	נוא דוודזי New Jersey	<p>(1) זורקים מתחת לכנף העוף למחלת Fowl Pox</p> <p>(2) כל העופות - הגדלים לכל הדברים לאכילה או לגדל ביצים - מקבלים זריקות.</p>
י"א	פור ענד דראג - וואשינגטאן Food And Drug Administration	<p>(1) אפרוחים בני יומן של תרנגולים או תרנגולי הודו מקבלים זריקות.</p> <p>(2) מצוי יותר לזרוק לתרנגולי הודו.</p> <p>(3) עופות גדולים אין מקבלים, לרוב, זריקות.</p> <p>(4) תרנגולי הודו, כשיש מחלת Sinusitis</p>

<p>נותנים זריקות מתחת לעיניהם Infraorbital Sinus (5 תרנגולי הודו, כשיש מחלת Erysipelas, זורקים בהחזה Muscles of the Thigh (6 רוב הזריקות הם בצוואר under the Skin of the Neck או מתחת לכנף into the Web of the wing (7 אין שום סימן לדעת איזה עופות לא קבלו זריקות. We know of no way that the Poultry can be identified by some outside workings (that they are non innoculated Poultry) (8 אפשר למע"כ לשאול ממגדלי העופות שלא יזרקו, ואנו בטוחים שישמעו לדבריכם.</p>	
<p>(1 כמעט כל האפרוחים מקבלים זריקות בעורף. Innoculated Subcutaneously in the neck region just Posterior to the head 95 אחוז מכל העופות מקבלים זריקות. (2 לא נודע לנו שום מגדלי עופות בסביבות נוא יארק או דענווער שאינו נותן זריקות למחלת המארדעקס.</p>	<p>ד"ב דעפארטמענט אגריקולטור U. S. Department of Agriculture</p>
<p>(1 התרופות ניתנים במקום שהמחלה שולט לראשונה – בראש, בראיה, או בהקיבה. (2 כל העופות הנמכדים מקבלים זריקות למחלת מארדעקס בעורף. (3 העופות העומדים לגידול ביצים</p>	<p>ד"ג דעפארטמענט אגריקולטור U. S. Dept. of Agriculture Animal and Plant Health Inspection Service</p>

אכילת התרנגולים כהלכתה

לג

<p>מקבלים זריקות מתחת לכנפיהם. Web of the Wing or Skin (connecting the front portion of the wing bones) 4 ג"כ מקבלים זריקות בבשר העב בחזה או בידך.</p>		
<p>1) 90 אחוז מהאפרוחים מקבלים זריקות כשהן בני יומן בעורף מתחת לדאש. under the skin at the upper-most part of the neck</p>	<p>קאנאדע - Canada</p>	<p>י"ד</p>
<p>1) הזריקות ניתנים בעורף, בחזה, בידך. 2) מאה אחוז מהעופות מקבלים זריקות. אין אנו יודעים אף אחד ממגדלי העופות בארצות הברית שאינם זורקים למחלה מארעקס באפרוחים בני יומן.</p>	<p>בית החדושת לעשיית הזריקות Sterwin Laboratories</p>	<p>ט"ו</p>
<p>1) כמעט כל העופות מקבלים זריקות. Most Chickens are vaccinated</p>	<p>בית חרושת לעשיית הזריקות American Scientific Laboratories</p>	<p>ט"ז</p>

סח הרבי ר' שמואל מסלונים (ספר דברי שמואל עמ' קכ"א) על הפסוק
(שמות ל' כ'): בבואם אל אהל מועד ירחצו מים:
- אפילו שתיית מים פשוטים צריך אדם לרחוץ מכל וזהמא, שתהא
לכבודו יתברך ולא להנאת עצמו. לבל יאמר אדם: רק כשאני שותה יין
ומשקאות משובחים עלי להיזהר שלא אשתה כדרך זולל וסובא, ואילו במים
סתם מה לי להיות נוהר? לפיכך הכתוב מזהירו ואומר "ירחצו מים".
גם כשאדם שותה מים עלול הוא להיות זולל וסובא...
וא"כ אחד שקראנו מדברי ח' אומות העולם שמבקשים מאתנו לסדר כל
מה שאנו רוצים והם ימלאו מבקשתנו - מה נאמר ליום הדין. ראה מה
שכתב מעין זה הכהן הגדול מאחיו רבינו בעל המשנה בדורה והחפץ חיים
ז"ל (אגרות ומאמרי החפץ חיים דף דנ"ג מכתב קי"ד):

אל כבוד האלופים הנכבדים ידאים ושלמים העומדים לימין דתנו
העוסקים בדבר מצוה גדולה להציל מאות יהודים כשרים מלהתגאל

במאכלות אסורות ה"ה הר"ר נחום ראזענפעלד והר"ר אברהם פשעפיורקא והר"ר שמחה בונם ראָטענבערג והר"ר רוב וויידענפעלד והר"ר יואל אונגער והר"ר בנימון זאב הענדלעס ועוד כמה אנשים נכבדים יקרי ערך העוזרים והמסייעים בנדבתם ובכחותם, לדבר מצוה רבה הזו, ד' עליהם יחיו.

הנה שמעתי שמע"כ מתעסקים בדבר עשיית בית תבשיל (קין) שהרשה הממשלה לעשות לצורך אנשי החיל היהודים שלא יוכרחו לאכול מאכלות אסורות ולא להתגאל באכילתם ושמחתי מאד בראותי כי מע"כ לקחו ע"ע לעסוק בזה כי ענין גדול וקדוש הוא [כי ידוע שע"י המאכלות אסורות של יום א' ואפילו של סעודה אחת יוכלו להצטרף כמה מאות לאוין ועשין וחייבי כריתות ובפרט בחודש אחד ומכש"כ חדשים אחדים יתקבצו כמה וכמה מאות לאוין ועשין וחייבי כריתות בכללם. כי מצוי בתבשיליהם ג"כ חלב ודם שיש ע"ז חיוב כרת ובפרט שארי לאוין כמו בשר חזיר ונבילה וטריפה וכה"ג] וכמה גדולה הנחת רוח לפני הקב"ה בראותו כי בניו נצלים בהשתדלות מע"כ מכמה מאכלות אסורות * ומלה"ד לאב שיש לו בן שעובר בצבא ונמצא אחד ממכיריו שמשתדל עבור בנו שלא יהיה מוכרח לאכול מאכלות אסורות וטריפה ובשר חזיר וכדומה, ומזמין לו מאכל כשר מדי יום ביומו, בודאי אין לשער את התודה והתשואות חן שנותן האב למכירו בזה שמציל את בנו מדברים אסורים כאלו, כן הדבר בעניננו, בנים אנו להקב"ה כדכתיב בנים אתם לר' אלקיכם וכמה צער יש לו להקב"ה שבניו מתגאלים במאכלות אסורות וכשנמצאים אנשים שמשתדלים להאכילם מאכל כשר אין לשער את גודל השמחה והנחת רוח שיש לו להקב"ה מזה, ונאמן הוא לשלם שכר טוב בעוה"ז ובעוה"ב לכבודם ולכל המנדבים והמתעסקים בזה כדכתיב (תהלים) היטיבה ד' לטובים, אשריכם ואשרי חלקכם שזיכה הקב"ה אתכם במצוה רבה הזו מתחלקכם היא חלקי.

והנה באמת בענין קדוש כזה הלא היה צריך להתרבות אנשים מתעסקים ומתנדבים, כמו שמצוי בעסק גדול שמביא ריוח הרבה נמצאים הרבה אנשים שמתחזקים ג"כ לכנוס ולקחת חלק בהעסק. ולדאבוני שמעתי כי הענין הזה הולך ברפיון, וסיבת הדבר הוא מפני צוק העתים, אבל צריך על כל אדם לדעת כי כעת שכר מצוה כזאת גדולה כפלי כפלים מבעת אחרת, כי לפום צערא אגרא ולהיפך אותן האנשים שיש ביכולתם לעזור להעסק הזה הן בממונו והן להרבות חבירים לענין זה ומתרשלים בזה, יהיה עליהם תביעה גדולה לע"ל. וראיה לזה מצינו בירושלמי דמו"ק והובא דבר זה להלכה בפוסקים דאבל תוך ז' ימי אבילותו אסור בעשיית מלאכה ואם אין לו מה לאכול מיום ג' ואילך מותר, אבל אמרו חכמים תביא מארה לשכיניו

(* אף ממה שנוספים עי"ז ברכות, כמו נט"י, והמוציא וברהמ"ז מכמה מאות אנשים בכל יום, דזה לזה גורם שבוה מחזיק א"ע ליהודי משא"כ בלא זה וד"ל.

שהצריכוהו לכך, והנה נחזי אנן איסור מלאכה לאבל הוא רק איסור דרבנן ומ"מ אמרו חכמים שאפילו הוא מוכרח לזה דאין לו מה לאכול דמותר במלאכה אבל תבוא מארה לשכיניו על שלא עזרו בידו שלא להצטרך לעבור ע"ז. ומכש"כ ענינינו במאכלות אסורות שזהו איסור דאורייתא ויש ע"ז כמה לאוין ועשין וחיובי כריתות כמה אנו מחוייבים להתזיקו ולעזרו שלא יצטרך לעבור ע"ז שלא יהי' ח"ו מארה למי שיש בידו לעשות ואינו עושה. ויותר מזה, הנה ידוע דכל ישראל ערבים זה בזה כמו שמצינו אחד

התוקע בשופר וכולם יוצאים בזה וכן בקידוש והברלה וקריאת מגילה וכה"ג שאחד מוציא חבירו והטעם מפני שכל ישראל ערבים זה בזה ועליו מוטל לעשות שגם לחבירו יהיה המצוה הזו, ואם אחד עושה מצוה יש לו להשני זכות גדול בהמצוה, ולהיפך אם אחד עובר עבירה ויש ביד השני למנוע מזה ואינו מונעו יש לו ג"כ חלק בהעבירה זו. ולפי"ז אם אחד יש בידו למנוע להרבה אנשים מישראל שלא לאכול מאכלות אסורות ואינו חושש לזה בודאי יהי' לו לע"ל תביעה ע"ז, ויחשב לו כאילו בעצמו ג"כ אכל מאותן המאכלות. וע"ז אנו מבקשין באבינו מלכנו, מחה והעבר הטאתינו ופשעינו מנגד עיניך, ואח"כ אנו מבקשים מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו. והנה כיון שכבר נמחה הטאתינו, מאין לנו שטרי חובות חדשים, אלא הכונה כמו שביארנו דכל ישראל ערבים זה לזה ויש לאדם שט"ח של ערבות על עונות חבירו שהיה בידו למנוע ולא מנע.

והנה כל זמן שלא הי' בידינו לתקן דבר זה היינו אנוסים אבל עתה שהממשלה בחסדה מרשה ותומכת עוד לתקן דבר זה, בודאי חיוב גדול עלינו להשתדל בכל מאמצי כחינו ולדאוד שיעצא הענין בכי טוב. כי אם נתרשל ח"ו כעת ולא נראה לתקן הדבר, יהי' לע"ל תביעה גדולה על כל מי שהיה בידו לעשות בזה ולא עשה ויתבעו ממנו על כל מאכלות אסורות על כל כזית וכזית שאכל, ויעמוד משתאה ומשתומם דידוע לו שמעולם לא אכל ממאכלות אסורות, ויענו לו אף שאתה בעצמך לא אכלת אבל איש פלוני ופלוני אכל מהם ובידך היה למנוע ממנו המאכלות אסורות ולא חששת לזה, ע"כ באה עליך הצדה הזאת, כי כל ישראל ערבים זה לזה ובכך הנך ערב על אותן המאכלות שאכל פלוני ופלוני על ירך.

ע"כ אחי ורעי בראותנו את גודל הענין הזה ורוב האחריות המוטל עלינו, כל אחד ואחד שיש בכחו ובידו לעשות דבר מה מחוייב לעשות הענין הזה הן בגופו והן בממונו ולא יתעצל, כי דבר זה נוגע לו לעצמו וכנ"ל. וזכות המצוה הגדולה הזאת יעמוד לכל העושים והמעשים ויריק ד' עליהם ברכה והצלחה בכל עניניהם.

ישראל מאיר הכהן

אכילת התרנגולים כהלכתה

- ג) החקירות בררו שהזריקות הן שונות לגבי העופות כדלהלן:
- 1) להטלה (מיוחדים להטלת ביצים לאכילה).
  - 2) לרבייה (להטלת ביצים לגידול אפרוחים), (שני מינים אלה מגדלים אותם כשנתיים).
  - 3) לפיטום היינו לשיווק בשר למאכל (משווקים לשחיטה אחרי 10 - 12 שבועות להולדם).
  - 4) לרפואה להסיר מהעופות כל נגע וכל מחלה וכו', ולמנוע מהם מחלות המתדבקות. (הרופאים הגישו לנו גם חו"ד רפואית על בעיית החיסונים והמחלות של העופות ודרכי רפואתם בתרופות שונות).
- ד) החקירות גם כן בררו שנתנית תרופות לעופות למחלות שונות נעשים בכמה דרכות, לכל מחלה ישנה אופן אחר*:

- 1) בצוואר.
- 2) מתחת להכנף.
- 3) ע"י האוכל.
- 4) ע"י השתייה.
- 5) טיפים בהעין (טפטוף בעינים).
- 6) זריה (ריסוס) באוויר (ספריי בלע"ז spray).
- 7) מריחה במשחה.
- 8) בצומות הגידין (היות ומצוי מחלת דיאות בעופות וכן עושים זדיקות ע"י צומת הגידין, ע"כ יש לבדוק היטב ועל כל שינוי איזה שהוא בהריאות או ברגל חייבים לעשות שאלת חכם).

המשכנו להתענין בדרכי החיסון והטיפול נתברר לנו כי לפנים בישראל השאלות בבהמות ועופות היו במדרג העליון עם הצדיק שאף אלו שלא אכלו בשר בהמה אכלו בשר עוף, ולראבוננו, כהיום, "עוף ששכן בחלון פרח ואזיל", ואין איש שם על לב שאף בזה נפלה ניצוצות שיש בהם ממש, שברובם ככולם, הזדיקו להם זדיקות חיסון במדגרות ביום צאתם לאויר העולם, ברובם עשו ההזדקות בצוואר, ועל ידי זה מתעורר חשש טרפות רציני של נקיבת הסימנים. (לאחרונה הוכח בוודאות כי תדנגולות אלו הן מסוג אשר קיבלו זדיקות ההופכות אותן לחשש טריפה, וכדי להשביח את מקחם ולאפשר את מכירתם, משווקים הסוחרים את תוצרתם באמצעות סוחרים).

1) מזה יראה הקורא הנכבד שישנם טריפות העלולות להגרם ע"י המגדל בעצמו, הנגרמים בעיקר ע"י ההזדקות בעופות.

(* וזאת למודעי שכל התרופות המה סמים חזקים למאד מאד, עד כרי כך שבתו החרושת המייצרים הסמים מזהירים בחמורה שאל יהיז איש לנגוע בהתרופה עצמה ושאל יעמוד במחיצתה ואל ישאף מאויר שנזרה בו התרופה וכו'.

בשלושה נזקים עיקריים, היכולים להטריף את העוף כתוצאה מהזרקה לא נכונה, בעופות החיים, נתקלים אנו בזמן האחרון, בעופות השחוטים.

(ז) תרופות מסויימות חייבים כידוע להזרים מתחת לעור. הזרקה תחת עורית (ראה למשל צילום ה' ט"ז), זו הכרחי לעשותה בגוף, במקום שבו ניתן להרים את העור בנקל. מלאי החומר המזורק טוב שייאגר מתחת לעור דווקא, ולא רצוי שיימצא בתוך השריר. אחד המקומות המתאימים לכך בגוף העוף – הוא עור הצוואר. במקום הזה יכולים להרים את העור בקלות, ולפיכך ניתן להזריק למספר רב של עופות תוך זמן קצר, בלי חשש לחדירה לתוך השריר. אך „אליה וקוץ בה“. באזור הצוואר יכולים בקלות לפגוע בוושט, וכל פגיעה בוושט מטריפה את העוף (י"ד סי' ל"ג סע"ה)*.

(ח) וזה בין אם הוושט נדקר ממש, ובין אם הוא רק נמצא באזור דלקתי. הטעם של הלכה זו נובע מהעובדה, שהוושט אדום מבחוץ, ואין להכיר מבחוץ סימני דם (י"ד סי' ל"ג סע"ח, ובהגה"ה שם), ולפיכך אי אפשר להכיר אם ניקב דרך כל הדופן שלו.

(ט) חוק הממשלה, וכן הוא חו"ד רפואית, שלחולי „מארעקס“ (ר"ל) מוכרחים להזריק בהעופות בצוואריהם, בין אלה העומדים והמשווקים לאכילה, לפיטום להטלה ולרבייה וכולל התרנגולי הודו (Turkey). זריקה זו נעשית ביום פקיעתם, יום צאתם לאויר העולם.
(ראה לדוגמא צילום א, ו, ז, ח, י"א, י"ב, י"ג).

(י) שאלת הכשרות המתעוררת איפוא לגבי כל העופות המיועדים לבוא לשולחנו של אדם.

י"א) הבעייה הנחמדה עוד יותר כאשר צו הרופאים ומיצרי התרופות הוא שאם התחילו לתת תרופה לקן של עופות מוכרחים לתת לכל העופות במדור ההוא (ראה צילום ט"ז). עי"ז כיון שהתחילו חייבים לגמור, וכזה לא רק האומנים מתעסקים בזה (שעליהם נאמר „אומן באומנתו בקי ולא פגע ולא נגע בסימנים“) אלא גם בעלי הבתים וכל בני המשק המסייעים בהזרקות גם נערים בני י"ג י"ד, ואז הבעי' רצינית יותר*.

1) לפלא, שאסרה הממשלה לשחוט עוף שקבל זריקה עד לאחר כ"א יום מהזריקה (ראה צילום ט"ז).

י"ב) דברי אמת ניתן להכתב, שחברי הבד"צ דהעדה החרדית, הגאון הראב"ד יחד עם הגאונים חברי הבד"צ שליט"א הרבו להתענין בנושא זה, הראב"ד בעמח"ס שו"ת „מנחת יצחק“ אף חיבר קונטרס מיוחד, לאחר בירור

* כאשר כבר כתבנו כבר העידו רבנים עדי ראייה – ואף הודו העובדים בתרנגולים – שבכהאי גוונא שהעוף מסובב ראשו הוי חשש רציני של נקיבת הושט – ובפרט שהדבר נמסר לכל המתעסקים בזה ונתברר שכל אחד עושה כנראה בעיניו ובפרט לגבי אלו שאין להם נ"מ לדיני טריפות ר"ל וממילא לאו אדעת' (עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ב סי' ס"ז).

עם הנוגעים בדבר, ולאור מסקנתם פורסם מטעם הבד"ץ, "פסק הלכה" דלהלן:

(א) אותם שידועים שהזריקו בהם במקום שיש לחוש לנקיבת איברים הפנימיים וכ"ש אם יש לחוש לנקיבת הסימנים, אין להתירם.

(ב) אותם שאינם ידועים באם הזריקו בהם ובאיזה מקום הזריקו מעיקר הדין יש להתירם.

(ג) לכתחילה יש לדקדק לקנות מאותם שידועים שלא הזריקו בהם כלל או שידוע שהזריקו בהם רק בשוק למעלה מצומת הגידין.

(ד) עופות (אינדיקעס) הודו הודעה ראשונה מהביד"צ בתקפו עד להודעה חדשה.

כמו"כ אנו מודיעים שהעופות מהשחיטה המהודרת שעל כל עוף בלומבע עם חותמת הביד"צ הם רק מאלו שנתבררו שלא הוזרקו.

אזהרה

בענין תרנגולי הודו (אינדיקעס)

היות שהוברר בפני רבותינו הביד"צ שליט"א

שבמדגירות מזריקים את האפרוחי הודו

בשטח שבין הראש והצואר ע"כ אנו מודיעים בזה בשם הביד"צ

כי אין לאכול תרנגולי הודו רק באותם שהוברר שלא הוזרקו.

מקום חתימתם

י"ג) קשה לעבור בשתיקה בלי אנחה על פרשה זו המכבירה ביותר על אחב"י המדקדקים בכשרות, אין להשיג עוד (בעיר נוא יארק למשל) את העוף החי אלא בשווקים מסוימים, במושבים מרוחקים, ועם זאת עליו לשלם עבור העוף הכשר למהררין הרבה יותר ביוקר מאשר העופות מתוצרת המשחטות, שכשרותם (מכלומר) מפוקפקת, העופות המיוצרים במשחטות ההגונות נמכרים גם כן כיום בכל מקום ארוזים בשקיות ומוכנות לבישול, ומאין ידע יחוס של העופות, איך נתגדלו איך נתפטמו ובאיזה זריקות נזרקו, ובאיזה מקומן של גופם באו הזריקות. כי כל עוף כנף למינהו, עוף אחר יש בכרכי הים וכיון שהרפואה נזרקת בו מתהפך לכמה גוונים של כשרות והתורה אמרה: "כל עוף טהור תאכלו", ולא "כל נבלה וטרפה מן העוף". ויכולים להמליץ: עוף שניזון מן הזריקה על יקרב הופק לגבי מזבחו של אדם זו שולחנו.

ענף ד

(א) לפני כמה שנים החלו מגדלי העופות להזריק בעופות תרופות מסויימות למנוע מחלות שונות בהעופות.

(ב) אף שכמה חוות דעות רפואיות הכריעו שכמה מהזריקות גורמים למחלות אנושיות (ר"ל) אע"פ כן גזרה ממשלת ארצות הברית, שהזריקות הבאות מטעמי רפואה (להוציא אלו שבאו מטעם פיטום, למשל) מוכרחים להעשות — באשר נתרבו ופשטו מחלות שונות בקרב העופות. ובמקרה של מחלות מן ההכרח לרפא את העופות מיד ע"י זריקות, יש המטפלים ברפואות ובזריקות ע"י צוותי מקצוע מיוחדים, ויש המטפלים בעצמם ברפואתם.

(ג) מאז, מגדלי העופות משתמשים בתרופות שונות וכן בזריקות (וכעת מעשה גדול העופות קשה למאד כי „עופות בני מלאכה נינהו“).

(ד) בעבודה רבה וקשה ובסיוע רב גדול אחד שליט"א, עלה ב"ה בידי להתקשר עם המומחים במקצוע זה ורופאים מומחים, טריאני Vetrinarian, חקלאי, ועולה על כולנה ראשי ומנהלי הממשלה, שתפקידם לעמוד, לחקור ולברוק ולהתעניין בדבר זה, והלא דבריהם המה כתובים בספרי זה פרוס למדי (ידיעות והוראות נחוצות, ועל הצבור להזהר), ונא לעיין בכמה מהצילומים שבאו בסוף הספר.

(ה) דרך אגב, כאשר יראה הקורא הנכבד, עושים זריקות ג"כ בשני מקומות אחרים שישנם שם שאלת גרימת טריפיות:

(1) נזק לאברים פנימיים.

(א) בשעת ההזרקה לתוך שרירי החזה (ראה צילום י"ג. חץ ד' בצילום י"ז), קיים חשש שהמחט עלולה לעבור את ריקמת השריר, ולחדור לחלל הגוף דרך אחד השקעים שבעצם החזה. פגיעה מסוג זה נגרמת בעיקר ע"י שימוש במחט ארוכה מדאי.

[חוששני שמכיון שישמעו התגרנים שהבר"צ דעדה החרדית פירסמו (במדריך הכשרות שלהם) שיש לברוק את ריאות העופות מפני חששות טרפות (הבאות ע"י הזריקות), יפרסמו בפומבי (בעתונים) שיש להם בשר עוף חלק (גלאט) אשר בדקו הריאות, וכמובן שהקונים ישלמו בעד „בשר חלק" זה בכסף מלא כפי הנגידים, וזה יהי' תורת הבהמה והעוף מכל בשר בעוף ובבהמה].

(ב) פגיעה מטריפה אומנם אינה שכיחה פה ביותר, וזה פשוט — מפני שברוב המקרים פגיעה כזאת יש בה כדי להמית את העוף. עובדה זו דורשת על כן תשומת לב מיוחדת בשעת ההזרקה.

(ג) אך, אף שבפגיעה כזאת יש בו כדי להמית העוף, הלא זריקות אלו באים בעופות בגיל ארבעה שבועות, ומי יאמר שהעוף ימות היום או מחר, ובינתיים ישחט העוף.

(ד) עופות לפיטום לא הוזרקו ביום פקיעתן, אולם במשך זמן גידול

העופות נעשים בכל המינים חיסונים, בעבר נעשו בדובם ע"י זריקות, בתקופה האחרונה החלו לבצע חלק ניכר של חיסונים באופנים אחרים ע"י: הכנסת התרופות דרך כלי המזון והשתי, טפטוף בעינים, ריסוס (ספריי), זריקות, מריחה במשחה וכו'. אולם במקרה של מחלות יש הכרח עפ"י ד הזוריק מיני תרופות שונות.

(2) נזק התוצאה מדלקת שלאחר ההזרקה.

(א) תנאי גירול העופות אינם מאפשרים להחליף מזרק ומחט לפני כל הזרקה, אך עובדה זו אינה מצדיקה טיפול מזהם בביצוע הזריקה.

(ב) זיהום הנגרם ע"י ליכלוך או גורמי מחלה, עלול להיות מועבר מעוף לעוף ולגרום דלקת מקומית גדולה, שיש בה אף כדי להמית את העוף, או לפסול אותו לאכילה כליל, או להטריפו.

(3) הזרקה לתוך השריר ממש.

הזרקה לתוך השריר נעשית בעיקר לצורך חיסון, היא יכולה להיעשות לתוך שרידי הירך (ראה צילום י"ג, ט"ז, י"ז), או לתוך שרידי התעופה הגדולים, הצמודים לעצם החזה. מבחינה טכנית נוח יותר להזריק לתוך הירך, כיוון שכך ניתן להחזיק את העוף ביד אחת, ואפשר להזריק את החומר ביד השניה. בחלקה העליון של הירך נמצאים שרירים עבים, ומתחתם מיתרי השרירים. איזור זה נקרא בהלכה „צומת הגדין“. הזרקה לתוך איזור המיתרים עשויה לפגוע בחלק מהם, ופגיעה כזאת מטריפה את העוף.

ענף ה

(א) הן אמת נכון הרבה שמגרלי העופות לפיטום החלו לפני הרבה שנים להזריק בעופות תרופה מסויימת שנועדה לסידוס העופות בכדי שישימינו.

(ב) הרבה עורר פעילות נמרצת מצד גדולי הרוד שהביעו דעתם לאיסור, בעקבות ההכרעה נתקבלו אח"כ גם כמה חוות דעות דפואיות כי זה גודם למחלות ועקרות, והתכנית ירדה לחלוטין מעל הפרק, וגם ממשלת ארה"ב אסרה זאת מטעמים דפואיים.

(ג) בחורף תשל"ז נודע להבר"צ דעה החרדית, כי לתרנגולי הודו (אינדיקס) במרגירות ביום פקיעת - יציאת האפרוחים מהביצים, מזריקים להם זריקות חיסון, העלולים להטריף את תרנגולי-הודו, מטעם הבר"צ נתפרסם אז האזהרה שהבאנו לעיל.

(ד) הוחדרנו להורע על התהוות פירצה גדולה בחומת הכשרות בתוככי עידנו, אשר אם לא נקדם את פני הרעה בעוד מועד, היא עלולה להכשיל את הציבור במאכלות שאי אפשר להיות אחראי על כשרותם כי הנה עלה בידי סוחר העופות להשתמש בעופות כאלו (הנזרקות) בלי שום חשש ופקפוק ובלי לשאול אף רב ומורה הוראה אחד אם יפה הם עושים. וכי זהו מרת חסידות שתובעת „לפנים משורת הדין“ (ומי ידבר מהדין עצמו)!

ענף ו

שנויים בצומת הגידין בעוף*

(א) מבנה צומת הגידין בעוף.

צומת הגידין הוא המקום שבו עוברים הגידין (המיתרים) מהשוק לחלק התחתון של הרגל האחורית, דהיינו לשרשכף ולאצבעות. בבהמה קיימים מספר גידים כאלו ומחולקות הרעות, האם שלושת הגידין, המהוים את צומת הגידין, הם מצד הזנב (י"ד סימן נ"ו, סעיף ב'), או מצד הראש (שם, בשם יש אומרים. ורמ"א כתב שיש להחמיר כשתי הסברות אבל הסבדא הראשונה עיקר. הש"ך בס"ק ב' כ' שלענין דינא יש להחמיר כשתי הסברות). לעוף יש ט"ז גידין (וזה לשון בה"ג: ובעופא כד מצנפת להון לצומת הגידין שתיסד הון, אי איפסיק חד מיניהן טריפה. ועיין שולחן ערוך, יו"ד סימן נ"ו, סעיף ח', וב"דרכי תשובה" סימן נ"ו, ס"ק ט', בסוף הסעיף) בצומת הגידין. הגידין הללו מתחלקים ל"א מהצד האחורי-החיצון וה' מהצד הקדמי-הפנימי. בניתוח רגל עוף ניסינו להעמיד את הדברים על בוריים.

(ב) שינויים בצומת הגידין

בשו"ת „והשיב משה“, (ירושלים, תשכ"ח, בחלק יורה דעה סימן י') כתב שלא לשחוט עוף שיש לו נפיחות אפילו אם היא בצד הפנימי, מכיון שאין אנו יודעים לברוק על שלמות הגידין בצומת הגידין). לעתים מוצאים שינויים בצומת הגידין. שינויים אלו הם כתוצאה מרלקות מלוות במוגלה או הפרשה אחרת, התקשות המיתרים עם קרעים בתוכם או שמיטת המיתרים ממקומם.

(1) דלקות.

א) בדלקת כיס תת עורי, המיתרים בדרך כלל אינם נפגעים, גם אם ישנה דלקת בפרק עצמו. במקרים אלו ניתן לעקוב אחרי מבנה המיתרים ושלמותם.

ב) במידה והדלקת פוגעת במיתרים או ברקמה שבין המיתרים יש והמיתר נפגע ואז הוא נפוח או מתפורר.

ג) דלקות אלו באות כתוצאה מזיהום מעטה הגידין ע"י חיידקים או גורמי מחלות אחרים, דומים לחיידקים.

(2) התקשות המיתרים וקריאתם.

א) התקשות המיתרים וקריעתם, הינה, בין השאר, תוצאה של פיטום יתר על המידה של תרנגולים.

ב) תרנגולים אלו מגיעים למשקל גבוה, בו מאמץ נשיאת גופם הינו מעל לעומס המקובל עבור מיתרי הגוף. תופעה זו נראית בדרך

* מיוסד על פי ספר הטב"י דף 78-80.

כלל בתרנגולים (או תרנוגלות) בודדים – בוגרים או מתבגרים – בלהקה. עופות אלו הם בדרך כלל הגדולים בלהקה. התופעה היא בעיקר בזני העופות הכבדים המשמשים לבשר.

ג) אי לזאת כדאי לבדוק עופות גדולים המגיעים לשוק אם הם צולעים ואם ישנה צליעה – לבדוק את צומת הגידין. את השנוי אפשר להכיר תמיד בעוף, עוד לפני השחיטה.

3) שמיטת המיתר האחורי של צומת הגידין.

א) בעופות אלו הגיד האחורי אינו מאחור אלא מהצד החיצון או הפנימי.

ב) תופעה זו בעה גם התוצאה ממחסור במנגן או ויטמינים שונים במזון העופות.

ג) גורמי השנויים.

השנויים העיקריים (פרט לאלו הנגרמים ע"י משקל יתר של העופות, ואלו הנגרמים ע"י הזנה בלתי מתאימה) נגרמים ע"י עמידת העופות במצב בלתי טבעי. אי לכך, בעופות המגודלות בסוללות, ועומדות על גבי רשת או קרשים, מספר השנויים בצומת הגידין גבוה. לעומת זאת, בעופות שיש להם האפשרות לנוע חפשית על גבי ריפוד אין למצא כמעט את השנויים האמורים.

ד) מטעם זה זה יצאו רבותינו הגדולים חברי הבר"צ דעדה החרדית בהוראה ואזהרה לאפרושי מאיסורא, ואלו דבריהם בכרוז שנתפרסם על ידם: על דבר הריעותא המצויה בצומת הגידין החיצוניים של העופות

שהליחה הטבעי שבין הגידין מתקשה במין גלד לבן, שהוכחה לבנוניתו ארוק על הגידין ובין הגידין, ושכיח מאד שהגידין בעצמם הם ג"כ לקוים, או שנפסקין לגמרי, (הן הגיד העב ורחב שמתחת העור הן שאר גידין הקטנים שבין גיד העב ובין העצם) והוא ניכר מבחוץ כמין גבשושית קשה, לפעמים בולט הרבה ולפעמים רק מעט, ולפעמים משתנה גם המראה מבחוץ למראה ארמימות או כחול או ירוק.

אשר על כן הננו להזהיר שעל כל שינוי כל דהו שימצא במקום צומת הגידין שלא להעלים עין מזה ולעשות בזה שאלת חכם כדי שלא להכשל באיסור טריפות ה"ו.

ולשומעים ינעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

ענף ז

תקנות

א) יש להדגיש ולהמליץ למגדלי העופות ולחקלאים, שכדאי להם להתאמן ולהזריק לתוך השריר דווקא (ראה חץ ב' בצילום י"ז), ולא לאיזור שמתחת לעור, או בין המיתרים באיזור צומת הגידין (ראה חץ ג' בצילום

י"ז). יתר על כן, אף האפקט הרצוי של החיסון הינו טוב יותר, אם החומר מוכנס לשדיד ממש, וגם התגובה הרלקתית קטנה יותר – לעומת הכנסת החומר בשטח סמוך לשדיד*.

(ב) להזהיר מגדלי העופות, שכדי למנוע את הטרפת העוף מחשש פגיעה בוושט, אנו מציעים להקפיד בהזדקת התת-עוריות – לעשותן במדוייק מצד העורף (דאה חץ א' בצילום י"ז). ואכן, אם יקפידו לבצע למעשה את הזדקת הללו בהתאם להודאתנו, אך ורק מצד העורף, בתרנגולות כ-2 ס"מ, ובהודיים כ-3 ס"מ מאחורי הראש – תימנע אז הסכנה של דקידה ישירה לסביבת הוושט, וגם האצירה התת-עורית של החומר והתגובה יהיו מרוחקות יחסית מהוושט. הזדקה מדוייקת כזאת כדוכה אומנם בהתחלה בתוספת מסויימת של זמן ומאמץ, אבל לאחד שנרכש הנסיון הנאות, יוצא הפסד הזמן בדיווח שבהבטחת כשרות העוף*.

(ג) סעיפי יסוד בהזדקה*:

(א) לחטא את המזדקים והמחטים לפני כל שימוש חדש בהם. לא להשתמש בשום אופן בלי חיטוי מוקדם נאות – במחטים או במזדקים ששימשו להזדקות קודמות.

(ב) להניח את המזדקים, את המחטים, ואת חומדי החיסון, אך ורק על מישטחים נקיים.

(ג) להחליף את המחט (והמזדק) בכל מקרה שמכשיר כזה נופל על הארץ.

(ד) להימנע מלחסן עופות חולים (בכל חולי שהוא) לפני עופות בריאים, או באמצע הפעולה, אלא אך ורק אחיהם, בסופו של המיבצע.

(ד) נוכח הנוקים שנגמדו ונגרמים ע"י הטרפת עופות בשעת החיסון, נראה שכראי לאמן ולקיים בכל ישוב צוותי חיסון מיוחדים, שיהיו בקיאים במלאכת ההזדקה כהלכה. הדבר ייקר אומנם את מחיד החיסון בכדי פרוטה נוספת לעוף. אבל מניעת הטרפה בעוף אחד בלבד, מכסה את ההוצאה הנוספת הנ"ל – למאה עופות, לפחות.

(ה) אך לדאבונו, אף שאנו רדים במלכות של חסד ובין חסידי אומות העולם, אכן אכתי עבדי דאחשודוש אנן, ואין באפשרותנו לפעול כל התנאים הנ"ל, כיון דלאו בירינו תליא מילתא. לכן העצה הנכונה היא:

לסדר הבאת עופות בלי שום חשש, דהיינו שלא נזרקו, ואף להשקיע בזה מאמצים רבים בנסיעות לקיבוצים ולמושבות רחוקים, ולבקר ולעמוד במקום, מזמן לזמן, מו"צ ומומחה לענייני שחיטה שיובקר לכל הפחות פעם לשבוע, להשגיח בקביעות על ביצוע כל ההוראות של הרבנים הגדולים שליט"א.

(* הרצאות אלו נתפרסמו בספר הטב"י.

(ו) על כל מודי הודאה והיושבים על מדין להזהר ולהפריש את הצבור שלא להלכד בדשתי זו, ולהזהיר גדולים על קטנים, והיה שלחנו טהור.
 (ז) אוהרה מיוחדת למנהלי המוסדות של הישיבות והתשב"ד שלא להכשיל ידאי ה' ואת בני התורה בבשר מפוקפק זה.
 (ח) כל עוף חי יברק ע"י השוחטים בדיקת חוץ.
 (ט) ובעיקר השגחה מיוחדת כי העופות לא נעשו בהם זריקות (חיסון, תרופות), והם ללא חשש על כשרות העוף-החי.
 ובזה פסק ההלכה היא:

1) עופות למאכל (פיטום): אותם שידועים שהזדיקו בהם במקום שיש לחוש לנקיבת איברים הפנימיים וכ"ש אם יש לחוש לנקיבת הסימנים אין להתירם.

2) אותם שאינם ידועים באם הזדיקו בהם ובאיזה מקום הזדיקו מעיקר הדין יש להתירם.

3) אך לכתחילה יש לדקדק לקנות מאותם שידועים שלא הזדיקו בהם כלל או שידוע שהזדיקו בהם רק בשוק למעלה מצומת הגידין (וכן הורו הבר"צ רצרה החרדית בעיה"ק).

4) העופות הבאות מהשחיטה המהודרת שנתבדרו שלא הוזרקו, יהי' להם בלומבע מיוחדת על כל כנף עוף בכדי שאותם המדקדקים לאכול דק בשר כשר אמיתי (וכי יש אחד?) ידעו מה לקנות.
 יור) כל ידאי ה' יזהרו מאד שלא להכניס לבתיהם עופות שחוטים מהנזדקקים הנ"ל, והאיסור חל גם על הסוחרים שלא להכניס לחנויות מעופות הנ"ל, ויהיו זהירין שלא להכשיל את הקונים במאכלות אסורות.
 וכל הלוקח משחיטה זו ומסייע למכירתם נותן יד להריסת הכשרות בעידנו והתוצאות מידו יבוקש, ונושא באחריות כל הפירצות אשר תצמחנה מזה.

י"א) תרנגולי הודו (אינדיקעס):

היות שהוברר כי במדרגות מזדיקים את האפרוחי הודו בשטח שבין הראש והצואר, ע"כ אין לאכול תרנגולו הודו רק באותם שיבורר שלא הוזרקו.

(ע"י לקמן בקונטרס זכרון יוסף דעת תורה בענין כל הנ"ל מהראב"ד בירושלים עיה"ק שליט"א, ובית דינו הצדק. הע"י).

ובזכות הקונטרס הזה נוושע שעוף השמים יוליך את הקול – קול מבשר על ההרים – ונוכח מהרה לרגלי מבשר משמיע „שלום" על הרי „יהודה" וערבה לדי מנחת „יהודה" מנחת „ש"י" תושלב"ע בב"א.

ת. ו. ש. ל. ב. ע.

מכון להוצאת ספרי יהודה וישראל

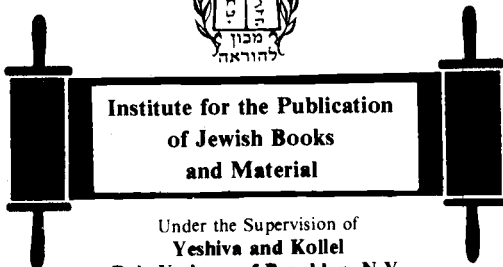
שע"י ישיבה וכולל בית ישעי,
„מכון להוראה בשחיתות ובדיקות“
בנשיאות הרה"ג מוהר"ר שלום יודא גראס שליט"א
אבדיק"ק האלמין בעמ"ח ספרים רבים ונכבדים.

אן אוצר אין אַ אידישער שמונ

- אני החי"מ אבקש שתשלחו לי ספר
- נפש ישעי'..... \$9.25
- שו"ת זבחו זבחי צדק..... \$4.50
- מנחת יהודה..... \$5.00
- אהלי ישראל, וקונטרס דבר משה..... \$4.75
- מנוחת שלום..... \$4.75
- אפיית מצות השלם
- כרך א' ג' חלקים
- אכילת מצות בישראל..... \$9.50
- כרך ב' ד' חלקים
- קדושת ישראל..... \$5.00
- דמי משלוח דאלער אחד..... \$1.00
- הערת המערכת
- הספרים לא ישלחו בחוצות רק כומן אם קבלנו
- את המעות ולא בהקפה כלל.

בייגעלייגט אין די סומע פון ..... \$
 נאמען .....
 אדרעס .....
 שטאט .....
 לאנד .....
 זיפ נומער (פאסט געגענט) .....
 טלפון .....

פאר מער אינפארמאציע שרייבט אדער טעלעפאנירט צו:
YESHIVA AND KOLEL BAIS YESHAYE
 4711-12th AVE., BROOKLYN, N.Y. 11219
 TEL. 436-8086

Under the Supervision of
Yeshiva and Kollel
Bais Yeshaya of Brooklyn, N.Y.

**Institute for the Study of the
Laws of Ritual Slaughter and Inspection.**

Under the Direction of Rabbi Sholem Yehuda Gross
of Holmin, author of numerous Seforim.

A TREASURE IN A JEWISH HOUSE

☐ Nefesh Yeshaya	\$9.25
☐ Responsa Zivchei Tzedek	\$4.50
☐ Minchas Yehuda	\$5.00
☐ Oholei Yisroel—Dvar Moshe	\$4.75
☐ Afias Hamatzos Hasholem, Vol.1, 3 parts	\$9.50
☐ Achilas Matzos B'Yisroel, 7 parts, Vol. 2	\$9.50
☐ Kol Yaakov	\$1.00
☐ Kedushas Yisroel	\$5.00
Postage Fee	\$1.00

Authors Note;

No sefer will be mailed abroad unless paid in advance;
No credit will be accepted.

Total Sum _____

NAME _____

ADDRESS _____

COUNTRY _____

ZIP CODE _____

TELEPHONE _____

For more information write or contact:
Yeshiva and Kollel Bais Yeshaya
4711—12th Avenue, Brooklyn, N.Y. 11219
TEL. 436-8086

קטעים ממאות המכתבים שקבלנו מהמשרדים
הממשלתיים, ומחלקות הפרמצבטיים,
ומסמכת יבוא, ורשת תכשירים
וטרניים, ובתי גידול עופות
בארצות שונות.

הואיל ובכל תרגום מלשון ללשון נאבד סגנון הלשון וחזקה
(כפי המבואר בחז"ל), לכן השארנו את המכתבים
כנ"ל ככתבם וכלשונם בלי שום תרגום
כלל, ומי שענינו בראשו
בין יבין וד"ל.

צילום א

GOUVERNEMENT DU QUÉBEC
MINISTÈRE DE L'AGRICULTURE ET DE LA COLONISATION
CABINET DU MINISTRE

Québec, December 13, 1977.

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
Post Office Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228.

Subject: Vaccination on the fowl body

Dear Mr. Gross,

On behalf of the Minister of Agriculture,
Mr. Jean Garon, I acknowledge receipt of your letter dated
December 13, 1977 concerning the above mentioned subject.

I immediately transfer your request to the
authorities involved asking them to answer it as soon as pos-
sible.

Yours very truly,

Assistant Executive Secretary

Florent Morasse

FM/cbn

Gouvernement du Québec
Ministère de l'Agriculture
200-A, chemin Sainte-Foy
Québec, Qué. G1R 4X6

Quebec, January 13th, 1978

Mr Sholom Y. Gross
Executive Director
International Rashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Sir: -

On the fowl body vaccination take place
at the area shown on the diagram that I sent to you.

We practice vaccination only for Mareks
disease prevention.

No other vaccin is administred by injec-
tion in birds.

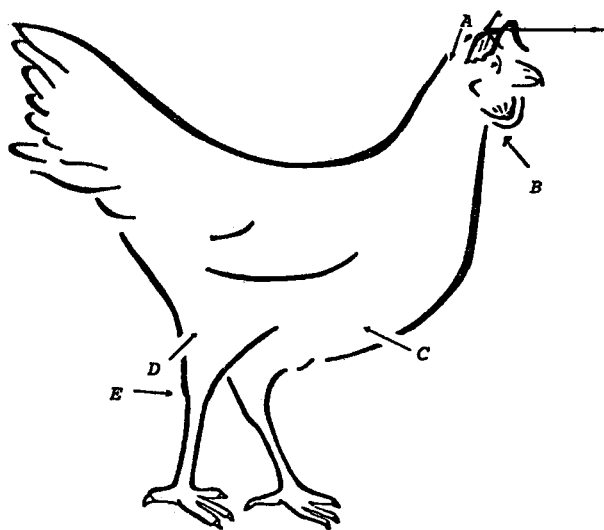
Very sincerely yours,

Dr Philippe Demers, m.v.
Director
Veterinary Department

/lg

c.c. à M. Jean-Guy Charbonneau, sous-ministre adjoint.

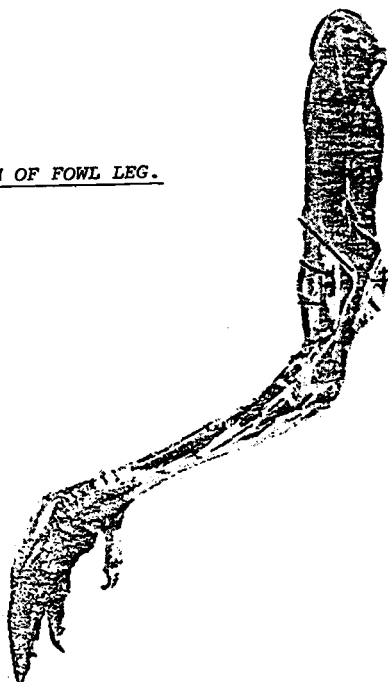
DIAGRAM OF FOWL, WITH INDICATED POSITIONS OF INNOCULATION WITH VARIOUS VACCINATIONS.

All the chicken are inoculated subcutaneously at this area for Marek disease prevention (See illustration). No other vaccin is administered by injection in birds.

F. J. [Signature]

DIAGRAM OF FOWL LEG.

צילום ב

COMMONWEALTH OF PENNSYLVANIA
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
KENT D. SHELHAMER, SECRETARY
2301 N. CAMERON STREET, HARRISBURG, PA. 17120

August 23, 1977

BUREAU OF ANIMAL INDUSTRY
DAVID S. INGRAHAM, VMD, DIRECTOR

Rabbi Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163, Dyker Heights Station
Brooklyn, NY 11228

Dear Rabbi Gross:

Thank you very much for your recent inquiry concerning the injection of chicks with vaccines. Injection techniques vary from region to region and can best be discussed by an agency with national overview and responsibility.

Accordingly, I have forwarded your letter to Dr. Pierre Chaloux, Deputy Administrator, Veterinary Services, Animal Plant Health Services, USDA, Washington, D.C. 20250. I am confident his office can provide the most accurate reply to your questions.

Sincerely yours,

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "E.T. Mallinson".

E.T. Mallinson, V.M.D.
Chief, Avian Health Division

cc: Dr. Chaloux

צילום ג

STATE OF NEW YORK
DEPARTMENT OF AGRICULTURE AND MARKETS
J. ROGER BARBER, COMMISSIONER
ALBANY, NEW YORK 12235

Division of Food Inspection Services
518-457-5381

August 12, 1977

Mr. Sholom Y. Gross, Executive Director
International Kashrus Association
P. O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

I have been asked to respond to your July 25, 1977 letter, to Commissioner Barber, in which you asked questions concerning vaccination of poultry.

It is my understanding that almost 100% of chickens commercially grown in the United States today are vaccinated or immunized against one or more diseases.

There are various methods of administration of vaccines and biologics. Some are given by injection, some by an aerosol spray. Sometimes a flock is immunized against a particular disease by deliberately infecting a small percentage of the flock at an early age. The infected birds spread the disease to the remainder of the flock and, upon recovery, a high percentage of the birds will have developed an immunity. Sometimes the immunizing agent is administered by instilling it within the nasal passage or within the cloaca.

We have no information concerning the methods of immunization used by particular hatcheries and poultry growers in New York State and the Denver, Colorado area.

You may be able to obtain additional information concerning the current recommended methods of immunization of poultry from one of the commercial suppliers of vaccines and biologics. There are many such concerns in this country. Listed here are the names and addresses of two, Salsbury Laboratories, Charles City, Iowa 50616 and Sterwin Laboratories Inc., Millsboro, Delaware 19966.

צילום ד

State of New Jersey
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
PHILLIP ALAMPI, SECRETARY
TRENTON 08625

DIVISION OF ANIMAL HEALTH

C. K. JEWELL, D

P. O. Box 1888

November 30, 1977

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Assn.
P. O. Box 163
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

In reply to your letter of November 12, 1977 in regard to various vaccinations of poultry the procedures are as follows:

For broilers and ducks vaccination against Newcastle and Bronchitis are usually given orally in the water or intranasally by a fogging method.

For turkeys Fowl Pox vaccine is brushed on three or four feather follicles on the breast or leg. Fowl cholera bacterin is given orally in the water for laying hens.

I have enclosed a schedule and circled methods now in use on most farms.

Sincerely,

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'R. E. Horton'.

R. E. Horton, D.V.M.
Assistant Director

צילום ה

STATE OF CONNECTICUT
DEPARTMENT OF AGRICULTURE

STATE OFFICE BUILDING HARTFORD, CONNECTICUT 06115

GEORGE M. WILBER
COMMISSIONER

August 11, 1977

International Kashrus Association
Post Office Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Sir:

I am writing in reply to your letter of July 25, 1977.

1. Mareks Disease - Chicks are vaccinated one (1) day of age in the neck.
Fowl Pox - Chicks are vaccinated in feather follicles.
All other vaccines are given through water, spray, or nasal installation.
2. Approximately 100% of U. S. chicks are vaccinated.
3. No reply.

Very truly yours,

R. J. Stadler, V.M.D.
State Veterinarian

RJS/sh

צילום ו

DIAGRAM OF FOWL, WITH INDICATED POSITIONS OF INNOCULATION WITH VARIOUS VACCINATIONS.

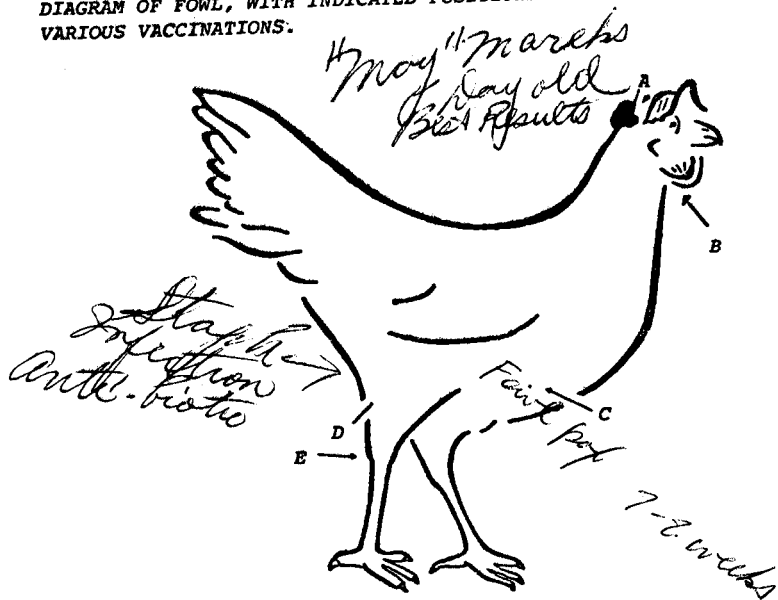

DIAGRAM OF FOWL LEG.

צילום ?

STATE OF COLORADO

COLORADO DEPARTMENT OF AGRICULTURE

406 STATE SERVICES BUILDING
1925 SHERMAN STREET
DENVER, COLORADO 80203

Richard D. Lamm
Governor

J. Evan Goulding
Commissioner

Donald L. Svedman
Deputy Commissioner

AGRICULTURAL COMMISSION
Clarence Stone, Center
Chairman

William A. Stephens, Gypsum
Vice-Chairman

Ben Eastman, Hotchkiss
John L. Malloy, Denver
M. C. McCormick, Holly
Elton Miller, Fort Lupton
Kay D. Morison, Fleming
William H. Webster, Greeley
Kenneth G. Wilmore, Denver

September 7, 1977

Sholom Y. Gross, Executive Director
International Kashrus Association
Box 163, Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

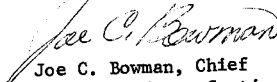
Dear Mr. Gross:

Poultry injected in Colorado are injected in the neck close to the head.

I have no knowledge of the percent of chicks vaccinated in the United States, however as a general rule broilers or fryers are not usually vaccinated. Laying hens are usually vaccinated in Colorado routinely at the hatchery.

Your third question is not applicable to this office as we have no vaccine.

Very truly yours,

Joe C. Bowman, Chief
Poultry and Egg Section

JCB:ge

צילום ח

State of Wisconsin
DEPARTMENT OF AGRICULTURE, TRADE & CONSUMER PROTECTION

Gary E. Rohde
Secretary

December 1, 1977

801 WEST BAUGER ROAD
MADISON, WISCONSIN 53713
608 266-1721

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

In Wisconsin and probably most places vaccines for poultry are administered the easiest way, providing a good response is obtained. Newcastle, bronchitis, avian encephalitis, viral arthritis and gumboro disease are all given in the water or by a mist, but mostly the water route. Marek's vaccine is the only vaccine that involves injecting the bird as a baby chick at the hatchery. Whether done automatically or manually this injection is on the back of the neck, just below the skin.

Although turkey poults have antibiotics administered through dipping of hatching eggs, most hatcheries still inject poults with various antibiotics - under the skin on the back of the neck. As turkeys grow, many of them are injected under the back neck skin for cholera and eripipelas, particularly turkey hens used for breeders.

For all practical purposes you can forget any area other than back of the neck under the skin, particularly for chickens. Contact us again if you have more questions.

Sincerely,

A handwritten signature in cursive script that reads "Baxter Newton".

Baxter Newton
Poultry Services Specialist
Animal Health Division

BN:bjm

צילום ט

STATE OF NEW YORK
DEPARTMENT OF AGRICULTURE AND MARKETS
J. ROGER BARBER, COMMISSIONER
ALBANY, NEW YORK 12235

Division of Food Inspection Services
(518) 457-5381

November 28, 1977

Mr. Sholom Y. Gross, Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, NY 11228

Dear Mr. Gross:

This will respond to your November 12, 1977 letters to Commissioner Barber and to the Director, Poultry Inspection Division, in which you asked questions about the anatomical locations at which poultry are vaccinated.

This Department no longer is engaged in poultry inspections. Since April of this year all poultry inspection in New York State has been conducted by the United States Department of Agriculture, Food Safety and Quality Service, Meat and Poultry Inspection Program. The Department never has had any control of or responsibility for determining that poultry vaccines given by injection were administered at a particular and uniform location. The following information cannot, therefore, be considered as accurate in all instances.

I believe that generally you will find that almost all chickens hatched and raised commercially in this state are vaccinated against Marek's Disease at the hatchery as day old chicks and that usually the vaccine is administered under the loose skin on the back of the neck. It is also my understanding that few, if any, turkeys hatched and raised commercially are immunized against Marek's Disease. When vaccines are administered by injection to turkeys, I do not know the usual recommended site.

I also refer you to the fifth and sixth paragraphs of my August 12, 1977, letter which I include again here. You must realize that any recommendations made by commercial suppliers of vaccines are only that. These suppliers have no control over how vaccine is administered to a particular flock by the grower of the birds or by the hatcherymen using their products.

"You may be able to obtain additional information concerning the current recommended methods of immunization of poultry from one of the commercial suppliers of vaccines and biologics. There are many such concerns in this country. Listed here are the names and addresses of two: Salsbury Laboratories, Charles City, Iowa 60616

צילום י

STATE OF NEW JERSEY
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
PHILLIP ALAMPI, SECRETARY
TRENTON 08625

August 16, 1977

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Assn.
P. O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

This is in answer to your letter of July 25, 1977 concerning vaccination of chickens.

Question #1. Which part of the chick body is the recommended place for administration of vaccination?

Vaccination of chickens is performed in many ways:

New Castle and Bronchitis vaccine is given through the water.

Laryngotracheitis vaccine is dropped in the eye.

Mareks vaccine is dropped in the eye or intranasal.

Fowl pox vaccine is injected into the wing web.

Question #2. Approximately what percentage of U. S. chicks (or any other identifiable locations) are vaccinated?

All commercially raised pullets and broilers are vaccinated.

Question #3. Which hatcheries in the New Jersey State and Denver vicinity utilize your vaccination?

All New Jersey hatcheries are on a vaccination schedule as poultry diseases are very costly and the birds must be protected. As for Denver vicinity vaccinations, I have no

צילום כד

STATE OF CONNECTICUT
DEPARTMENT OF AGRICULTURE

STATE OFFICE BUILDING HARTFORD, CONNECTICUT 06115

LEONARD E. KROGH
COMMISSIONER

February 23, 1978

Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P. O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

This letter is in reply to your inquiry of November 12, 1977 in which you asked questions about vaccinating fowl. Please accept my sincere apology for not answering sooner.

The attached diagram shows the specific place for vaccination in the fowl body. No vaccination is injected in the fowl body other than fowl pox vaccination which is done in the wing web. Most vaccines are administered by spray or in the drinking water.

All baby chicks day of age are innoculated for Mareks Disease subcutaneously in the back of the neck. Turkeys are vaccinated through drinking water or possibly wing web. Chickens and turkeys are never innoculated in the legs.

I hope this answers your specific questions and please do not hesitate to write if more information is needed.

Very truly yours,

A handwritten signature in cursive script that reads "Leonard E. Krogh".

Leonard E. Krogh
Commissioner

LEK:gjk
Encl. - 1

צילום כה

DIAGRAM OF FOWL, WITH INDICATED POSITIONS OF INNOCULATION WITH VARIOUS VACCINATIONS.

Baby Chicks, day of age
Mareks Disease

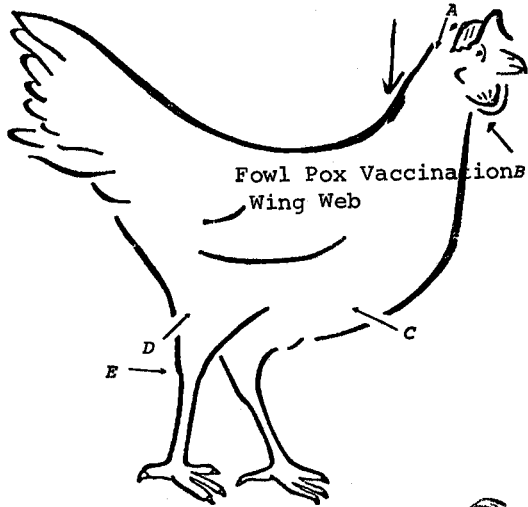
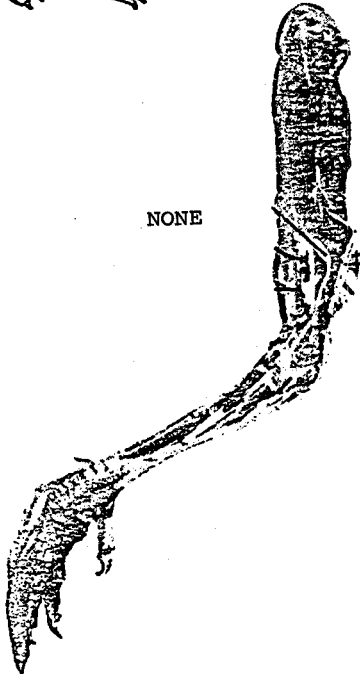

DIAGRAM OF FOWL LEG.

NONE

צילום כב

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE
FOOD SAFETY AND QUALITY SERVICE
MEAT AND POULTRY INSPECTION PROGRAM
26 Federal Plaza Room 1737
New York, New York 10007

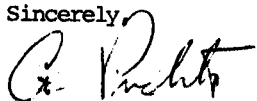
Nov. 24, 1978

Thank you for your letter dated Nov. 12, 1978.

Injections are made in most commercially raised poultry at an early age.
These injections usually a vaccine, are made subcutaneously in the neck just below the head at about one or two weeks of age. Medicaments other than vaccines are usually administered to poultry through the feed and/or water.

I hope this answers your questions.

Sincerely,

G. J. Puchta
Acting Area Supervisor
New York City, New York

צילום כג

STERWIN LABORATORIES INC. Subsidiary of Sterling Drug Inc.
P.O. Box 537 • Millsboro, Delaware 19966 • Area (302) 934-9274

January 9, 1979

In reply to your letter of January 3 I wish to submit the following information:

1. Marek's vaccine is inoculated under the skin of day-old baby chicks on the side or back of the neck.
2. The vaccine can be administered by use of a hand operated automatic syringe or by use of an electrically or air operated automatic vaccinator.
3. The hand syringes usually have a 20 or 22 gauge $\frac{1}{2}$ inch needle. The automatic vaccinators are equipped with a 1 inch 20 gauge needle.
4. With use of the automatic vaccinator it is possible that the needle may pierce the esophagus of the chick.

For additional information on the automatic vaccinator, please contact:

(1) Vineland Laboratories
Vineland, NJ 08360

(2) Agri-Bio Corp.
Box 280
Ithaca, NY. 14850

The hand syringe most commonly used may be obtained from Vineland Laboratories, Vineland, NJ 08360.

If you have any additional questions please feel free to contact me.

Very truly yours,

Frank Wills

Frank K. Wills, V.M.D.

mp

Question # 4 - What percentage of chickens will receive antibiotic injections during their lifetime; that is, percentage of the whole sum total of the flock? Please specify.

Answer: 100 % of the chickens receive low levels of antibiotics in the feed for growth promotion. For therapeutic purposes, all the flocks are treated an estimated 2-3 times during their life time.

We hope we have been of some help to you. If you have any additional questions, please do not hesitate to ask.

Sincerely yours

Otto Schwabe, D.V.M.
Research Professor

OS/ce

צילום כא

SALSBUKY LABORATORIES Charles City, Iowa 50616

December 5, 1978

Marek's Vaccine is injected into baby chicks at one day of age and is injected subcutaneously in the back of the neck by automatic machines or manually, whichever route is preferred by the hatchery. A 20-22 g. X 1/2 or 3/8 inch length disposable needle is preferable.

Faulty handling of the chick or misplacing it on the automatic machine could lead to the injection going intramuscular or into other tissue that would possibly cause problems. However, an experienced handler would certainly avoid the injection going into the tracheal area.

Sincerely yours,

Palmer Myhers, D.V.M.
Poultry Specialist

PM:mf

FEED ADDITIVES

PHARMACEUTICS

BIOLOGICS

צילום יט

Gouvernement du Québec
Ministère de l'Agriculture
200-A, chemin Sainte-Foy
Québec, Qué. G1R 4X6

Quebec, January 13th, 1978

Mr Sholom Y. Gross
Executive Director
International Rashtra Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Sir: -

On the fowl body vaccination take place
at the area shown on the diagram that I sent to you.

We practice vaccination only for Mareks
disease prevention.

No other vaccin is administred by injec-
tion in birds.

Very sincerely yours,

Dr Philippe Demers, m.v.
Director
Veterinary Department

/lg

c.c. à M. Jean-Guy Charbonneau, sous-ministre adjoint.

COOK COLLEGE, POULTRY HEALTH LABORATORY, 2569 EAST LANDIS AVENUE, VINELAND, NEW JERSEY 08360

January 23, 1979

In reply to your letter of January 14, 1979, we are furnishing you, in answer to your questions, all the information available to us on the subject:

Question # 1 - Exactly where, in the neck, is the injection for Marek's disease given?

Answer: Subcutaneously on the dorsum of the neck, two to three centimeters distal to the nuchal crest.

Question # 2 - Is it at all possible, or even probable, that during the administration of the Marek's injection, the needle could or would come in contact with and pierce the membrane of the esophagus tube of the chick? Please explain and specify.

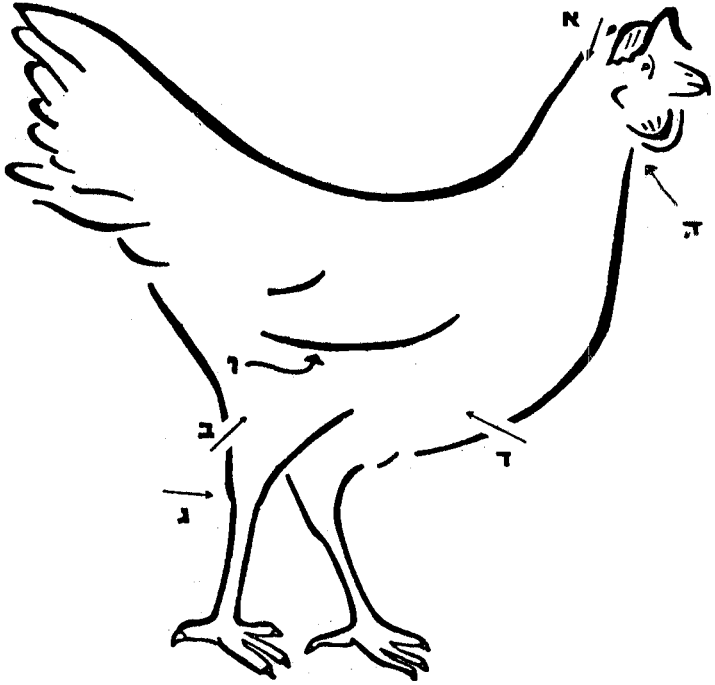
Answer: It is possible, but very unlikely, in the hands of experienced vaccinators who are trained to grasp the loose skin in the back of the neck with the thumb and index finger, before thrusting the needle in; therefore, they can readily sense if they have grasped a tough muscular tube such as the esophagus.

Question # 3 - In which part of the neck and of the breast, exactly, are the antibiotic injections given?

Answer: The same area of the neck and the same technique is used for subcutaneous antibiotic injection as it is used for Marek's disease inoculation. For intramuscular administration, the pectoral muscle, that is, the large muscle mass which fills the cavity of the keel bone, is used. Occasionally, injections are made into the muscles of the thigh or the tibiotarsal bone.

צילום יז

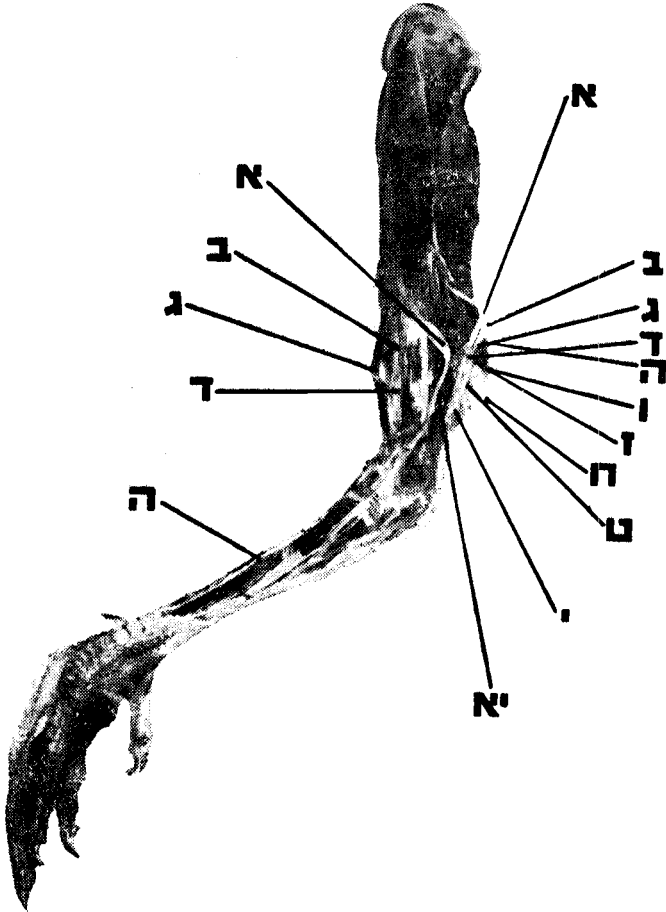

מקומות ההזרקה בעוף

צילום יח*

מראה צומת הגידין בעוף

(היות ואין לגידים שמות עבריים, הובאו רק מספרים)

(* מספר הטב"י.)

POXVAC-TC®

FWL-POX VACCINE Live Virus, Chicken Tissue Culture Origin

advantages

- Tissue culture origin
- So mild it can be used in day old chicks
- Field proven
- Specially selected for broiler use
- Highly soluble
- Rigidly tested
- Contains gentamicin as a preservative

POXVAC-TC is a live virus vaccine containing a tissue culture propagated strain of fowl pox virus especially selected for use in day-old chickens (day of hatch) or older, as an aid in preventing fowl pox through immunization by the wing web method.

Supplied in: Poxvac-TC (Combo Pak), 10 x 500 Doses with diluent.

FOWL POX VACCINE
LIVE VIRUS, CHICKEN TISSUE CULTURE ORIGIN
POXVAC-TC®

when to vaccinate

One day old or older.

your vaccination program

The development of a durable, strong immunity depends upon the use of an effective vaccination program as well as many circumstances such as administration techniques, environment and flock health at time of vaccination. Also, the immune response to one vaccination under field conditions is seldom complete for all animals within a given flock. Even when vaccination is successful, the immunity stimulated in individual animals against different diseases may not be life long. Therefore, under certain circumstances revaccination may be necessary.

preparation of the vaccine

1. Do not open and mix the vaccine until ready for use.
2. Mix only one vial at a time and use entire contents within 2 hours.
3. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from vial containing the dried vaccine.
4. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from the bottle containing the diluent.
5. Hold the diluent bottle firmly in an upright position and insert the neck of the vaccine vial into the neck of the diluent bottle. The neck of the vaccine vial should snap into position and should be seated securely in the neck of the diluent bottle.
6. Invert the two containers so that the vaccine vial is on the bottom and allow the diluent to flow into the vaccine vial. If the diluent does not flow freely, squeeze the diluent bottle gently and the diluent will flow into the vaccine vial. The vaccine vial should be completely filled with diluent to prevent excess foaming.
7. Hold the joined containers by the ends; shake vigorously until the vaccine plug is completely dissolved.
8. Return the joined containers to their original position (diluent bottle on the bottom). Allow the rehydrated vaccine to flow into the diluent bottle. If the rehydrated vaccine does not flow into the diluent bottle, squeeze the diluent bottle gently and release to draw the rehydrated vaccine into the diluent bottle. Be sure all the virus is removed from the vaccine vial.
9. Remove the vaccine vial from the neck of the diluent bottle and insert dropper applicator into plastic diluent bottle.
10. The vaccine is now ready for eyedrop use.
11. Wash hands thoroughly after mixing the vaccine.

how to vaccinate

Vaccination is accomplished by dipping the needle applicator into the mixed vaccine and piercing the webbed portion of the underside of the wing. Avoid piercing through feathers which may wipe off the vaccine, and avoid hitting the wing muscle or bone to minimize reaction. The applicator is designed to pick up the proper amount of vaccine on the needles, which is deposited in the tissues when the wing is pierced. Re-dip the applicator in the vaccine before each application. Excess vaccine adhering to the applicator should be removed by touching the applicator to the side of the vaccine vial.

Be careful not to touch any part of the bird with the vaccine except the area to be inoculated.

examine for takes

Examine for takes 6 to 8 days following vaccination. A positive take, showing that the vaccination was successful, is indicated by swelling of the skin or scab formation at the point of inoculation. The absence of takes may mean that birds were immune before vaccination or that improper vaccination methods were used. Immunity will normally develop about 10 to 14 days after vaccination. Swelling and scabs will disappear 2 to 3 weeks following vaccination.

caution

1. **VACCINATE ONLY HEALTHY BIRDS.**
Although disease may not be evident, coccidiosis, chronic respiratory disease, mycoplasma infection, or other disease conditions may cause serious complications or reduce immunity.
2. **All birds within a house should be vaccinated on the same day.** Isolate other susceptible birds on the premises from the birds being vaccinated.
3. In outbreak situations, vaccinate healthy birds first progressing toward outbreak areas in order to vaccinate diseased birds last.
4. Do not spill or spatter the vaccine. Burn empty bottles, caps and all unused vaccine and accessories.
5. Do not dilute the vaccine or otherwise stretch the dosage.
6. This vaccine must be stored refrigerated between 35° and 45° F.
7. Do not vaccinate within 21 days before slaughter.

records

Keep a record of vaccine type, quantity, serial number, expiration date, and place of purchase; the date and time of vaccination; the number, age, breed, and location of the birds; names of operators performing the vaccination and any observed reactions.

U.S. VETERINARY LICENSE NO. 185
AMERICAN SCIENTIFIC LABORATORIES
SCHERING CORPORATION U.S.A.
MADISON, WISCONSIN 53701

PRODUCT BULLETIN

FOR BREEDER and REPLACEMENT BIRDS

pipovax®

PIGEON POX VACCINE Live Virus Chicken Embryo Origin

advantages

- A single vaccination after six weeks of age stimulates long lasting protection
- Time proven the best breeder layer protection against pox
- Rigidly tested
- Highly soluble
- Can be used at the same time as other vaccination or when birds are blood tested
- Contains gentamicin as a preservative

Pipovax is a live virus vaccine containing a special pigeon pox virus selected for its mild characteristics as well as its ability to stimulate immunity against fowl pox in chickens. This product is for use in chickens 6 weeks of age or older as an aid in preventing fowl pox through immunization by the wing stab method.

Supplied in: Pipovax (Combo Pak), 10 x 500 Doses with diluent.

PIGEON POX VACCINE
LIVE VIRUS, CHICKEN EMBRYO ORIGIN
PIPOVAX®

when to vaccinate

6 weeks of age or older.

your vaccination program

The development of a durable, strong immunity depends upon the use of an effective vaccination program as well as many circumstances such as administration techniques, environment and flock health at time of vaccination. Also, the immune response to one vaccination under field conditions is seldom complete for all animals within a given flock. Even when vaccination is successful, the immunity stimulated in individual animals against different diseases may not be life long. Therefore, a program of periodic revaccination may be necessary.

preparation of the vaccine

1. Do not open and mix the vaccine until ready for use.
2. Mix only one vial at a time and use entire contents within 2 hours.
3. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from vial containing the dried vaccine.
4. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from the bottle containing the diluent.
5. Hold the diluent bottle firmly in an upright position and insert the neck of the vaccine vial into the neck of the diluent bottle. The neck of the vaccine vial should snap into position and should be seated securely in the neck of the diluent bottle.
6. Invert the two containers so that the vaccine vial is on the bottom and allow the diluent to flow into the vaccine vial. If the diluent does not flow freely, squeeze the diluent bottle gently and the diluent will flow into the vaccine vial. The vaccine vial should be completely filled with diluent to prevent excess foaming.
7. Hold the joined containers by the ends; shake vigorously until the vaccine plug is completely dissolved.
8. Return the joined containers to their original position (diluent bottle on the bottom). Allow the rehydrated vaccine to flow into the diluent bottle. If the rehydrated vaccine does not flow into the diluent bottle, squeeze the diluent bottle gently and release to draw the rehydrated vaccine into the diluent bottle. Be sure all the virus is removed from the vaccine vial.
9. Remove the vaccine vial from the neck of the diluent bottle and insert dropper applicator into plastic diluent bottle.
10. The vaccine is now ready for eyedrop use.
11. Wash hands thoroughly after mixing the vaccine.

how to vaccinate

Vaccination is accomplished by dipping the needle applicator into the mixed vaccine and piercing the webbed portion of the underside of the wing. Avoid piercing through feathers which may wipe off the vaccine and avoid hitting the wing muscle or bone to minimize reaction. The applicator is designed to pick up the proper amount of vaccine on the needles, which is deposited in the tissues when the wing is pierced. Re-dip the applicator in the vaccine before each application. Excess vaccine adhering to the applicator should be removed by touching the applicator to the side of the vaccine vial.

examine for takes

Examine for takes 6 to 8 days following vaccination. A positive take, showing that the vaccination was successful, is indicated by swelling of the skin or scab formation at the point of inoculation. The absence of takes may mean that birds were immune before vaccination or that improper vaccination methods were used. Immunity will normally develop about 10 to 14 days after vaccination. Swelling and scabs will disappear 2 to 3 weeks following vaccination.

caution

1. **VACCINATE ONLY HEALTHY BIRDS.** Although disease may not be evident, coccidiosis, chronic respiratory disease, mycoplasma infection, or other disease conditions may cause serious complications or reduce immunity.
2. All birds within a house should be vaccinated on the same day. Isolate other susceptible birds on the premises from the birds being vaccinated.
3. In outbreak situations, vaccinate healthy birds first progressing toward outbreak areas in order to vaccinate diseased birds last.
4. Do not spill or spatter the vaccine. Burn empty bottles, caps and all unused vaccine and accessories.
5. Do not dilute the vaccine or otherwise stretch the dosage.
6. This vaccine must be stored refrigerated between 35° and 45° F.
7. Do not vaccinate within 21 days before slaughter.

records

Keep a record of vaccine type, quantity, serial number, expiration date, and place of purchase; the date and time of vaccination; the number, age, breed, and location of the birds; names of operators performing the vaccination and any observed reactions.

U.S. VETERINARY LICENSE NO. 185
AMERICAN SCIENTIFIC LABORATORIES
SCHERING CORPORATION U.S.A.
MADISON, WISCONSIN 53701

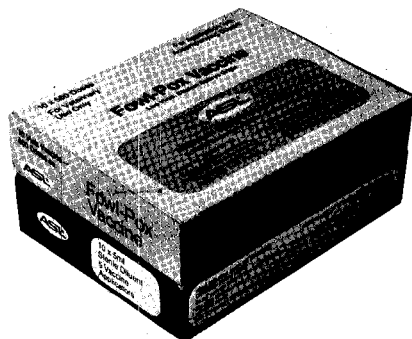
FOR BREEDER and REPLACEMENT BIRDS

ASL fowl-pox®

FOWL-POX VACCINE Live Virus, Chicken Embryo Origin

advantages

- Has ability to stimulate strong immunity against a wide variety of fowl-pox strains
- Proven effective in millions of birds
- Safe for chickens and turkeys
- Highly soluble
- Rigidly tested
- Contains gentamicin as a preservative

asl fowl-pox vaccine is a live virus vaccine containing a fowl pox virus selected for its ability to stimulate strong immunity against a wide variety of fowl pox strains. This product is for use in chickens and turkeys 6 weeks of age or older, as an aid in preventing fowl pox through immunization by the wing-web method (for chickens) and the thigh-stab method (for turkeys).

Supplied in: FOWL-POX (Combo Pak), 10 x 500 Doses with diluent.

FOWL POX VACCINE

LIVE VIRUS, CHICKEN EMBRYO ORIGIN

how to vaccinate

when to vaccinate

Chickens: Six weeks of age or older.
Turkeys: Six weeks of age or older.

your vaccination program

The development of a durable, strong immunity depends upon the use of an effective vaccination program as well as many circumstances such as administration techniques, environment and flock health at time of vaccination. Also, the immune response to one vaccination under field conditions is seldom complete for all animals within a given flock. Even when vaccination is successful, the immunity stimulated in individual animals against different diseases may not be life long. Therefore, under certain circumstances revaccination may be necessary.

preparation of the vaccine

1. Do not open and mix the vaccine until ready for use.
2. Mix only one vial at a time and use entire contents within 2 hours.
3. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from vial containing the dried vaccine.
4. Remove the tear-off aluminum seal and stopper from the bottle containing the diluent.
5. Hold the diluent bottle firmly in an upright position and insert the neck of the vaccine vial into the neck of the diluent bottle. The neck of the vaccine vial should snap into position and should be seated securely in the neck of the diluent bottle.
6. Invert the two containers so that the vaccine vial is on the bottom and allow the diluent to flow into the vaccine vial. If the diluent does not flow freely, squeeze the diluent bottle gently and the diluent will flow into the vaccine vial. The vaccine vial should be completely filled with diluent to prevent excess foaming.
7. Hold the joined containers by the ends; shake vigorously until the vaccine plug is completely dissolved.
8. Return the joined containers to their original position (diluent bottle on the bottom). Allow the rehydrated vaccine to flow into the diluent bottle. If the rehydrated vaccine does not flow into the diluent bottle, squeeze the diluent bottle gently and release to draw the rehydrated vaccine into the diluent bottle. Be sure all the virus is removed from the vaccine vial.
9. Remove the vaccine vial from the neck of the diluent bottle and insert dropper applicator into plastic diluent bottle.
10. The vaccine is now ready for eyedrop use.
11. Wash hands thoroughly after mixing the vaccine.

CHICKENS:

Vaccination is accomplished by dipping the needle applicator into the mixed vaccine and piercing the webbed portion of the underside of the wing. Avoid piercing through feathers which may wipe off the vaccine, and avoid hitting the wing muscle or bone to minimize reaction. The applicator is designed to pick up the proper amount of vaccine on the needles, which is deposited in the tissues when the wing is pierced. Re-dip the applicator in the vaccine before each application. Excess vaccine adhering to the applicator should be removed by touching the applicator to the side of the vaccine vial.

TURKEYS:

Vaccination may be conveniently and successfully accomplished by the thigh-stab method as follows: The helper grasps the legs of the turkey with one hand as it is handed to him, and holds the bird head downward with its back toward him. He then passes his other hand downward on the outside of one thigh, turning the feathers back and exposing a bare spot about midway. With the freshly dipped applicator, the vaccinator stabs into the thigh muscle going only deep enough to break the skin and deliver the vaccine, but taking care to avoid piercing the tendons or injuring the bone.

Be careful not to touch any part of the bird with the vaccine except the area to be inoculated.

Examine for takes 6 to 8 days following vaccination. A positive take, showing that the vaccination was successful, is indicated by swelling of the skin or scab formation at the point of inoculation. The absence of takes may mean that birds were immune before vaccination or that improper vaccination methods were used. Immunity will normally develop about 10 to 14 days after vaccination. Swelling and scabs will disappear 2 to 3 weeks following vaccination.

caution

1. VACCINATE ONLY HEALTHY BIRDS.

Although disease may not be evident, coccidiosis, chronic respiratory disease, mycoplasma infection, or other disease conditions may cause serious complications or reduce immunity.

2. All birds within a house should be vaccinated on the same day. Isolate other susceptible birds on the premises from the birds being vaccinated.

3. In outbreak situations, vaccinate healthy birds first progressing toward outbreak areas in order to vaccinate diseased birds last.

4. Do not spill or spatter the vaccine. Burn empty bottles, caps and all unused vaccine and accessories.

5. Do not dilute the vaccine or otherwise stretch the dosage.

6. This vaccine must be stored refrigerated between 35° and 45° F.

7. Do not vaccinate within 21 days before slaughter.

records

Keep a record of vaccine type, quantity, serial number, expiration date, and place of purchase; the date and time of vaccination; the number, age, breed, and location of the birds; names of operators performing the vaccination and any observed reactions.

U.S. VETERINARY LICENSE NO. 165
AMERICAN SCIENTIFIC LABORATORIES

SCHERING CORPORATION U.S.A.

MADISON, WISCONSIN 53701

צילום טז

AMERICAN SCIENTIFIC LABORATORIES

A Schering Corporation Division
GALLOPING HILL ROAD, KENILWORTH, NEW JERSEY 07033 / TEL. (201) 931-2000

August 18, 1977

Sholom Y. Gross
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, NY 11228

Dear Sir:

In response to your letter of July 25, 1977; in the poultry husbandry practices of today, it is commonplace to vaccinate chickens for prevention of disease. Vaccines are administered in many fashions, depending upon the requirements for disease protection as dictated by geographic areas. I would assume that most chickens are vaccinated with at least two or more types of vaccine. The most common method of administration is eye-drop or water.

I am enclosing a few of our product bulletins that may provide you with information with regard to method and age of administration.

With regard to the hatcheries in the specified areas using our vaccines; this question is difficult to answer since our products are sold directly and/or through distributors. May I suggest you contact the hatcheries in question directly, since they can provide you with accurate information regarding the products which they use.

A list of hatcheries and poultry producers in the United States can be obtained through several sources. May I suggest that you write the U.S.D.A., Agricultural Research Services, and ask for a list of participants

YOUR PARTNER IN ANIMAL HEALTH MANAGEMENT

Sholom Y. Gross
Page 2
August 18, 1977

in the National Poultry Improvement Plan (Bulletin ARS-NE-9-4, January 1977). Other information can be obtained through the Poultry and Egg Institute of America:

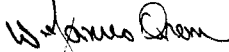
521 East 63rd Street
Kansas City, MO 64110

You might also contact the Southeast Poultry and Egg Association:

1456 Church Street
Decatur, GA 30030

I hope the information provided will be of assistance to you.

Sincerely,

W. James Orem
Sales Manager

WJO:lh
enclosures

STERWIN LABORATORIES INC.

PRODUCT INFORMATION

MAREK'S DISEASE VACCINE - STERWIN HVT

INDICATION: For vaccination of healthy one-day-old chicks against Marek's disease.

DESCRIPTION: A live virus vaccine containing the East Lansing FC 126 strain of turkey herpes virus propagated in chick embryo fibroblasts under rigid quality control and frozen in the final container. Sterwin HVT is packaged in two separate units, a glass ampule containing 2ml. of frozen vaccine and a bottle of sterile diluent.

The vaccine is prepared in 500 and 1000 dose ampules. A 100ml. bottle of diluent is required for 500 doses, 200ml. is required for 1000 doses. Each chick is inoculated subcutaneously with 0.2ml. The ampules are inserted in metal canes in a canister. The canister is packed within a liquid nitrogen container.

STORAGE: IMPORTANT: Proper storage of the vaccine is essential if the potency of the product is to be maintained.

AMPULE - Keep ampule frozen in liquid nitrogen until ready to vaccinate.

DILUENT - Diluent may be stored at room temperature but must be ice cold at time of use.

CONTAINER - Store liquid nitrogen container securely in an upright position in a dry, well-ventilated area.

CAUTION: Liquid nitrogen containers and vaccine should be handled only by properly trained personnel, see Form 9888K "Precautions and Safe Practices - Liquefied Atmospheric Gases" published by the Linde Division of Union Carbide Corp., New York, N.Y.

When removing ampule cane, handling frozen ampules or adding liquid nitrogen, wear long sleeves, a plastic face shield, and heavy asbestos gloves to protect the skin from contact with the liquid nitrogen. All storage and handling of the liquid nitrogen container must be in a well-ventilated area. Do not inhale liquid nitrogen vapors. If drowsiness occurs, get fresh air quickly; then ventilate entire area. If breathing difficulty occurs or there is loss of consciousness, apply artificial respiration and summon a physician immediately.

Special care should be taken when removing canes from the container as occasionally an ampule may explode when warmed. Precautions should be taken to protect one's self from flying glass.

PREPARATION and ADMINISTRATION:

IMPORTANT: Read carefully directions for use sheet enclosed in each package of Sterwin-HVT diluent. Instructions must be followed exactly for best results. The vaccine is to be administered subcutaneously in the back of the neck of one-day-old chicks. Guard against exposure of vaccinated chicks to Marek's Disease for at least 2 weeks.

PACKAGING:	STERWIN-HVT	Dose Size	Cat. No.
		500	S 602
		1000	S 605

The information contained herein is to the best of our knowledge true and accurate. Any recommendations or suggestions are made without warranty or guarantee, since use conditions are beyond our control. Nothing contained herein shall be construed to imply the non-existence of any relevant patents, nor to constitute permission, endorsement or recommendation to produce any inventions covered by any patents owned by Sterling Drug Inc., or by others without authority from the owner of the patent.

TAKE TIME
OBSERVE LABEL
DIRECTIONS

STERWIN LABORATORIES INC. MILLSBORO, DELAWARE 19966

STERWIN

STERWIN LABORATORIES INC.

PRODUCT INFORMATION

MAREK'S DISEASE VACCINE STERWIN -HVT LYOPHILIZED

INDICATIONS :

Vaccination of healthy one-day-old chicks against Marek's disease. This virus will infect chicks even though they may be carrying maternal antibodies to Marek's disease herpesvirus, providing a minimum titer of 1000 PFU's per dose is administered.

DESCRIPTION :

A live virus vaccine containing the East Lansing FC 126 strain of turkey herpesvirus in cell-free lyophilized form, produced in chick embryo fibroblasts. Inoculated cell cultures are harvested, processed and freeze-dried in the final container. Sterwin-HVT Lyophilized is packaged in two separate units: a 10-pack tray of vaccine vials and a carton of bottled sterile diluent containing special stabilizers.

PREPARATION OF EQUIPMENT :

Sterilize vaccinating equipment by boiling in water for 20 minutes or more or by autoclaving 15 minutes at 120° C under steam pressure. **DO NOT USE CHEMICAL DISINFECTANTS** - they can inactivate the virus.

USE ONLY STERWIN-GREEN LABEL DILUENT: select proper size vaccine and diluent as follows:

500-dose vaccine: 100 ml diluent

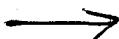
1000-dose vaccine: 200 ml diluent

PREPARATION OF VACCINE :

DO NOT OPEN AND REHYDRATE THE VACCINE UNTIL READY FOR USE.
USE DILUENT AT ROOM TEMPERATURE, 68-72° F (20-22° C).

1. Mix only one vial at a time and use immediately.
2. Remove aluminum seal from vial and rubber stopper from bottle of diluent.
3. To rehydrate vaccine, pour a small amount of diluent into vaccine vial; shake. Transfer partly dissolved vaccine into diluent bottle. Replace stopper and **SHAKE VIGOROUSLY** for at least 30 seconds to insure even distribution. Rehydrated vaccine is now ready for use.
4. To obtain optimum results, place the vaccine in an ice bath immediately after rehydration and swirl frequently.
5. Administer all vaccine from one vial within one hour after rehydrating.
6. Do not dilute the vaccine or otherwise stretch the dosage.

METHOD OF ADMINISTRATION :

Administer rehydrated cell-free vaccine using a sterile automatic syringe with a 20- to 22-gauge, 3/8- to 1/2-inch needle. Inject each chick subcutaneously in the back of the neck with 0.2 ml of rehydrated vaccine (the breast also may be used). At either site, lift the skin and insert the needle downward beneath the skin. AGITATE REHYDRATED VACCINE FREQUENTLY DURING USE.

For maximum effectiveness, observe good management practices for at least 2 weeks to avoid exposure of vaccinated chicks to virulent Marek's disease virus.

CAUTION :

Carefully follow directions for use. Vaccinate only healthy birds maintained under good environmental conditions and free of all diseases, including chronic respiratory disease (CRD), coccidiosis, PPLO infections, epidemic tremors or other diseases that can cause complications or reduce immunity.

Satisfactory results with Sterwin-HVT Lyophilized depend on various factors, including but not limited to (1) conditions of storage and handling by the user, (2) health and responsiveness of individual birds, and (3) time and degree of field exposure.

Use only special green label diluent provided for Sterwin-HVT Lyophilized (freeze-dried) vaccine; **DILUENTS FOR CELL ASSOCIATED (WET) VACCINE ARE INCOMPATIBLE AND WILL CAUSE LOSS OF TITER.**

Do not vaccinate within 21 days before slaughter

Burn empty vials, bottles, caps and all unused contents.

I hope that the above will provide you with the information that you needed. If there are any further questions, please feel free to write to me.

Very truly yours,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "P. H. Langer". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial "P".

P. H. Langer, Chief
Veterinary Biologics

STERWIN LABORATORIES INC. Subsidiary of Sterling Drug Inc.
P.O. Box 537 • Millsboro, Delaware 19966 • Area (302) 934-9274

August 11, 1977

Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

Reference is made to your letter of 25 July, 1977 concerning vaccination of chickens.

Below you will find answers to your questions.

1. Depends on vaccine administered. May be subcutaneous, intramuscular, web of wing, eye drop, drinking water, spray and vent drop or brush.
2. 100%
3. Not applicable.

I might add that I do not know of any hatchery that does not use Marek's Disease Vaccine in day old chicks. This vaccine is injected intramuscularly or subcutaneously back of the head. Data sheets are attached.

We trust that the above will be helpful.

Sincerely,

Hiram N. Lasher

Attachments

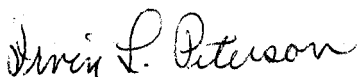
In a small portion of the commercial egg layers, an intramuscular vaccination for Newcastle disease may be given. Because of the speed of the inoculation, an exact location cannot be described. It is usually in any fleshy portion either in the breast or the thigh. In some cases, a killed bacterin may be administered; this is usually administered under the skin behind the head.

Commercial turkeys are usually immunized less frequently than chickens. In some areas, they may be vaccinated by a natural method (mucous membranes) against Newcastle disease and fowl cholera. In other areas an intramuscular vaccination, as described above, may be given for Newcastle disease. In some areas, killed bacterins to protect turkeys against fowl cholera and erysipelas are given once or more frequently. The bacterins are usually administered under the skin just behind the head; this portion is discarded at the processing plant.

The vaccination programs for commercial chicken and turkey breeding flocks are more complicated. This is because it is often necessary to provide parental protection to the baby poultry against many agents or organisms that are potentially capable of affecting the health of poultry and because the cost/benefit ratio dictates a program based on protection rather than cost.

The time spent in answering your letter should indicate to you our appreciation of your concern in this area. Cattle and sheep vaccinations of all forms, including intramuscular inoculations, have commonly been performed for hundreds of years.

Sincerely,

Irvin L. Peterson
Chief Staff Veterinarian
Swine and Poultry Diseases Staff
Veterinary Services

צילום יד

Health of Animals Branch
Direction de L'Hygiène Vétérinaire

Ottawa, Ontario K1A 0Y9
February 7, 1978

Your file   *Votre référence*

Our file   *Notre référence*

675.1/07-2

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228
U.S.A.

Dear Mr. Gross:

Your letter of November 1, 1977, addressed to the Ministry of Agriculture has reached my desk for reply.

I note in your letter that you have previously had correspondence with this Department. Unfortunately, I am unable to locate this material so may perhaps, be repeating information that you have already received.

I am not certain whether your inquiry is specifically on Marek's Disease Vaccination or on the vaccination of poultry for various diseases. If I interpret your questions correctly, I believe Marek's Vaccination is of prime interest to you at this time.

Today, all Marek's Vaccine is inoculated into one-day old chicks, subcutaneously, that is, under the skin at the upper-most part of the neck,

No vaccine is ever used in 100% of the animals, however, Marek's Vaccine is used very extensively, primarily in broiler chicks and, I would guess that perhaps, 90% of these chicks are vaccinated. Vaccination in egg producing birds is practised to a lesser degree.

Please be informed that other poultry vaccines may be administered in a great variety of ways, some by placing the vaccine in the drinking water, some by spray administration in which the vaccine is aerosolized and thus, enters the birds via the respiratory tract. Other vaccines, as for example, Fowl Pox, may be administered by plucking a few feathers from the leg and applying the vaccine into the follicles with a stiff brush or by a wing web inoculation. Another vaccine, Fowl Laryngotracheitis is administered by dropping the vaccine either into the eye or into the nostrils.

.../2

צילום יג

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE
ANIMAL AND PLANT HEALTH INSPECTION SERVICE
FEDERAL BUILDING
HYATTSVILLE, MARYLAND 20782

December 6, 1977

Rabbi Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163, Dyker Heights Station
Brooklyn, NY 11228

Dear Rabbi Gross:

This letter is in response to your letter of November 12, 1977, concerning the vaccination of fowl. It is impossible to indicate by letter every route of inoculation used by all producers of poultry and eggs. This letter will try to describe the practices being used by 98 to 99 percent of the producers in the United States.

Vaccination is a means of exposing a specific antigen to the cells of an animal so that the animal will respond naturally by producing antibody against this antigen and thereby protect that animal's health. This process may be done artificially or naturally and is more or less a normal continuous process. The antigens may be non-living or living. The nonliving antigens may be killed whole organisms, or the antigens may be simply a specific organic compound from an organism which will stimulate immunity or protection from that organism. The live antigen may be a disease-producing organism or more often an organism which has been modified or attenuated by various means to produce protection but not disease. The vaccines that are capable of producing disease are often administered by a different route or at a time when the disease is easily controlled and has little effect on the animal, or when the animal has some natural protection, such as parental immunity or antibody, from its mother.

The routes or methods of administering the antigen or vaccine depend on several factors. First, it has to be effective. Second, depending on the disease, it must be done as practical from a cost standpoint as possible. Many of the vaccines, particularly the attenuated viruses, normally have natural routes of administration. By natural route indicates that the method of administration is the route that the virus or bacteria normally invades or infects the animal. This method usually involves the mucous membranes of the conjunctiva of the eye, respiratory system, or the digestive system.

Rabbi Gross

The injection of vaccine (parenteral inoculation) because of the greater expense is limited in use in commercial poultry production because of the greater cost of handling the individual animals. It is used, however, when the cost/benefit of the vaccination and disease is indicated. Certain diseases, such as fowl pox, demand another route to produce reliable immunity. Intramuscular or subcutaneous (under the skin) injections are used in the case of killed vaccines because this is the most efficacious means of producing immunity with this type of vaccine. This immunity will result in the production of healthy, wholesome animals for the market.

There are times when certain live vaccines (e.g., Marek's disease vaccine) must be administered in the muscle or under the skin early in the life of the chick before the disease-producing, ubiquitous virus enters naturally. The vaccine virus or virus that does not produce disease, incidentally, is present naturally in most turkeys marketed in the world and was derived from turkeys. The virulent virus, or disease-producing virus enters the body by natural means and coexists, at least for a while; however, the immune systems prevent the cancer-forming virus from transforming the particular white blood cells into tumor cells.

With the above as background information, I will try to answer the questions you specifically asked in your letter. All commercial chickens (i.e., egg-type and meat-type chicks) are immunized against Marek's disease at 1 day of age. The vaccine is administered, except for the exceptions noted in my previous letter, under the skin just behind the head. Because of the ubiquitous nature of the Marek's disease virus, it is believed that all chickens and other susceptible avian species are exposed to or naturally vaccinated against this virus early in life, become viremic (virus in blood), and depending on the virus, are able to develop immunity, control the transformed cells, or are afflicted with the disease.

Chicks raised for broiler production, with the exception of the vaccination for Marek's disease at 1 day of age, and at times for fowl pox, are exposed to various vaccines only by the natural route; i.e., exposure to the mucous membranes.

Chicks raised for egg production because of their greater value and longer life span (up to 2 years of age) require a different vaccination program. In addition to the Marek's disease and other vaccinations just discussed, the pullets may receive a vaccination in the web of the wing or skin for fowl pox. In a small percentage of the layers, avian encephalomyelitis and Newcastle disease may also be administered in the web of the wing (the webbing of skin connecting the front portion of the wing bones).

or by a superficial injection of the pox virus into the web of the wing. The cost of labor causes poultrymen in most cases to vaccinate their birds by some method other than by injection, although, some do inject their chickens to protect them, principally against virus respiratory diseases. All licensing of poultry vaccines sold interstate is under the control of the United States Department of Agriculture.

There certainly are non-inoculated poultry. We know, however, of no way that the poultry can be identified by some outside markings.

We would suggest that you contact your supermarket(s) to determine the source of the poultry which your group is purchasing. Once you ascertain their name and address, (usually one or more large company) you can obtain the desired information. Your respective state agricultural extension service might also be able to assist you in locating such poultry. They could also put you in contact with poultry companies which would help you with the information that you desire. Perhaps, they could set aside certain of their growers to raise poultry to meet your specifications. The poultry industry will adapt to meet significant market demands.

Sincerely,

David P. Ducharme

David P. Ducharme, D.V.M.
Acting Director, Division of
Drugs for Avian Species
Bureau of Veterinary Medicine

צילום יב

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE
ANIMAL AND PLANT HEALTH INSPECTION SERVICE
FEDERAL BUILDING
HYATTSVILLE, MARYLAND 20782

September 28, 1977

Rabbi Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163, Dyker Heights Station
Brooklyn, NY 11228

Dear Rabbi Gross:

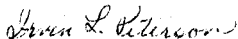
Your letter of July 25, 1977, addressed to the Commissioner of the Pennsylvania State Department of Agriculture was forwarded to our office for reply.

The answers to the itemized questions posed in your letter according to our present knowledge are as follows:

1. Most of the inoculated egg-type chicks and meat-type chicks (broilers) are inoculated subcutaneously in the neck region just posterior to the head.
2. A conservative estimate of the percentage of the commercial chicks that are vaccinated for Marek's disease would be 95 percent. The broiler industry in the Northwest is vaccinating a small percent (1 percent) of the chicks with another type of vaccine. The broiler pen mates are then exposed by contact to this nonpathogenic virus. To our knowledge, this practice is limited to only that area of the United States.
3. We are not aware of any commercial hatchery in the Denver vicinity or New York State that does not vaccinate chicks for Marek's disease.

If additional information is desired concerning the use of the Marek's disease vaccine and its safety, you may wish to contact Dr. H. Graham Purchase, National Program Staff, Agricultural Research Service, USDA, Beltsville, MD 20705, telephone Area Code (301) 344-2716.

Sincerely,

Irvin L. Peterson
Chief Staff Veterinarian
Swine and Poultry Diseases Staff
Veterinary Services

RUTGERS VACCINATION SCHEDULE FOR THE LAYING FLOCK

Vaccines for	First vaccination	Second vaccination	Third vaccination
NEWCASTLE B₁ type. Use if no outbreaks have been reported in the area during the past month.	Age: 4 weeks. Method: Water, intranasal, intraocular, <u>intramuscular</u> , or method of your choice.	Age: 16 weeks or at housing time. Method: Water, intranasal, intraocular, <u>intramuscular</u> , or method of your choice.	Age: Every 3 to 4 months or follow manufacturer's recommendations. Method: Same as for second vaccination.
NEWCASTLE Roakin strain. Do not use as first vaccination after 6 weeks of age.	Age: 4 to 6 weeks. Method: <u>Wing-web stab.</u>	Age: 16 weeks. Method: B ₁ type, as above or Roakin strain <u>wing-web stab.</u>	As above.
NEWCASTLE B₁ type. Use on birds under 4 weeks of age when outbreaks occur in area.	Age: Up to 4 weeks. Method: Water, intranasal, intraocular, <u>intramuscular</u> , or method of your choice.	Age: 4 to 5 weeks or not earlier than 3 weeks after first vaccination. Method: Same as for first vaccination.	As above.
BRONCHITIS Mass. type or polyvalent - Mass.-Conn. type vaccine.	Age: 12 to 18 weeks. Method: Water, intranasal, or intraocular.	Not necessary unless birds are vaccinated before 12 weeks of age. Follow <u>manufacturer's directions.</u>	Not necessary unless recommended by manufacturer.
LARYNGOTRACHEITIS Vaccinate all birds on farm at same time. If an outbreak occurs, vaccinate all susceptible, birds immediately.	Age: 6 to 20 weeks or older if necessary. Method: Vent-brush vaccine or eye-drop vaccine.	Age: Not necessary for vent-brush vaccine. If first eye-drop vaccination is before 10 weeks of age, apply eye-drop vaccination again at 16 to 20 weeks.	Not necessary.
LARYNGOTRACHEITIS If vaccination becomes necessary before 6 weeks of age.	Age: 2 to 6 weeks. Method: Eye-drop vaccine, or vent-drop vaccine. Variable results before 4 weeks of age.	Age: 6 to 8 weeks after first vaccination. Method: Eye-drop vaccine or vent-brush vaccine.	Not necessary.
FOWL POX Where early protection is not necessary.	Age: 8 to 16 weeks. Method: <i>Fowl pox</i> or <i>modified pox vaccine:</i> <u>wing-web stab</u> - 2 needles. <i>Pigeon pox vaccine:</i> Brush or spray into 1" by 2" area of exposed feather follicles on leg or wing-web stab if directed by manufacturer.	Not necessary. NOTE: During pox reaction period, do not stress birds by giving any other vaccines or by debeaking.	
FOWL POX Where early protection is necessary.	Age: 1 day to 8 weeks. Method: <i>Modified pox vaccine only.</i> <u>Wing-web stab.</u> <i>Pigeon pox vaccine:</i> Spray or brush into exposed feather-follicle area on leg.	Age: 16 to 20 weeks or before housing. Method: Same as for first vaccination. <u>Wing-web stab</u> may be preferred by manufacturer. Follow printed directions.	Not necessary.
EPIDEMIC TREMOR (AE OR AVIAN ENCEPHALOMYELITIS) For breeders or replacement pullets.	Age: 10 to 16 weeks. Method: <i>Live virus vaccine:</i> water. OR Age: 15 to 20 weeks. Method: <i>Killed virus vaccine:</i> <u>subcutaneous injection.</u>	Not necessary.	

Supersedes Leaflet 383.

צילום יא

DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION, AND WELFARE
PUBLIC HEALTH SERVICE
FOOD AND DRUG ADMINISTRATION
ROCKVILLE, MARYLAND 20852

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Association
P.O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

MAY 10 1977

Dear Mr. Gross:

Reference is made to your letter of April 19, 1977, regarding the injection of chickens and turkeys. Some hatcheries do inject day old chicks and day old turkey poults with drugs when they are sorted into boxes prior to consignment to the growers. This is done to control diseases which are transmitted through the egg or from bacterial contamination of the egg shell. The practice is more prevalent in turkey poults than in chicks.

Growing or mature chickens are seldom, if ever, injected with drugs because of the high labor costs of injecting individual chickens. There are two principal diseases of growing turkeys, which in the event of a disease outbreak, are controlled by injection of drugs. Infectious sinusitis of turkeys is controlled by injecting drug into the infraorbital sinus (located below the eye). Erysipelas occurs in growing and mature turkeys and is controlled by injecting the birds with suitable drugs into the muscles of the thigh.

Many of the diseases of poultry have been controlled by blood testing and slaughtering of infected carrier parent stock; therefore, fewer injectable drugs are necessary today than they were in the past. The types of injectable drugs that are used are antibiotics.

In answer to your specific question, most inoculations take place under the skin of the neck, but, as previously stated, some are injected in the muscles of the thigh, i.e., erysipelas, or into the sinus, i.e., infectious sinusitis.

Chickens are immunized against diseases by several methods, e.g., vaccine by drinking water, by eyedrop, by dust, by removing feathers from the leg in the case of fowl pox and applying the virus vaccine directly into the feather follicles after removing a few feathers

RUTGERS VACCINATION SCHEDULE FOR THE LAYING FLOCK

Frank W. Kingsbury, D.V.M.
Extension Veterinarian

COOPERATIVE EXTENSION SERVICE
COLLEGE OF AGRICULTURE AND ENVIRONMENTAL SCIENCE
RUTGERS — THE STATE UNIVERSITY
NEW BRUNSWICK, N. J.

Distributed in cooperation with U. S. Department of Agriculture in furtherance of the Acts of Congress of May 8 and June 30, 1914. Cooperative Extension Service work in agriculture, home economics, and 4-H, John L. Gerwig, director.

Vaccinations, if properly programmed for healthy birds, usually protect your flock against the hazards of Newcastle disease, bronchitis, infectious laryngotracheitis, fowl pox, and epidemic tremor.

A Guide and Suggestions for Vaccinating Replacement Pullets

1. Always read, understand, and follow the directions that come with the vaccine.
2. Remember you may be handling a live virus. It can cause a specific disease if improperly used. Be careful. Do not use vaccines after expiration date.
3. Birds to be vaccinated should be in good health.
4. Mix vaccine just before using, and use it within 4 hours after mixing. Keep mixed vaccines cool on hot days. Do not run live virus vaccines through rusty water pipes.
5. Be sure needle or brush carries vaccine to each bird. Do not stretch amount of vaccine.
6. Be careful when vaccinating. Do not try for a speed record. Get vaccine into the bird.
7. Avoid spilling vaccine on clothes or on litter. A block of wood with holes in it to hold vaccine bottles may be useful.
8. Burn all unused vaccine and unused portions of mixed vaccines at the end of each day.
9. Use the same strain of vaccine throughout the program except the Roakin strain of Newcastle, which:
  - a. Should not follow the use of B₁ type vaccines.
  - b. Should not be used on birds in production.
10. It is believed that stress is a factor in triggering dormant leukosis infections. Since some combinations of vaccines stress birds severely, each manufacturer's written instructions should be followed. It is best not to mix or combine Newcastle disease and bronchitis vaccines. Use these vaccines separately.
11. Crated birds should not be vaccinated until the time of release on new premises.
12. Yearlings: Recommend revaccination at the time of molt for all diseases for which previously vaccinated or for diseases prevalent in the area.
13. Sanitation by vaccination crews:
  - a. Wear clean outer clothing and clean rubber footwear between each farm vaccination job.
  - b. Clean and disinfect crates, trucks, tires, footwear, and equipment when each farm vaccination job is completed. Inspect these items for cleanliness before reuse.
  - c. Practice cleanliness at all times to avoid disease transmission.
14. Vaccines used in drinking water: Be sure water is fresh and free of sanitizers and chlorine.
15. Fowl cholera bacterin may require two injections given subcutaneously. Be sure to follow manufacturer's directions. (See item 1 above.)

What to look for in "takes" and reactions			
Vaccine	Time to read reaction	Lesions	Length of visible reaction
Fowl pox Modified pox	7 to 9 days	Small scabs and distinct swelling at wing-web site of stab vaccination.	5 to 15 days
Pigeon pox	7 to 9 days	Swelling of the follicles into which vaccine was placed.	5 to 15 days
Laryngotracheitis	4 to 5 days	Swelling and redness of upper lip of vent. Eye-drop reaction; may be watery eyes in 2% of birds.	3 to 7 days

Examine at least 5 percent of all birds vaccinated in each pen. If 80 percent "takes" are not visible, immediately contact your vaccination crew or supplier of vaccines.

If more than one serial lot of vaccine is used, record each serial lot and spot check at least 5 percent of the birds vaccinated with each serial lot of vaccine.

צילום י

STATE OF NEW JERSEY
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
PHILLIP ALAMPI, SECRETARY
TRENTON 08625

August 16, 1977

Mr. Sholom Y. Gross
Executive Director
International Kashrus Assn.
P. O. Box 163
Dyker Heights Station
Brooklyn, New York 11228

Dear Mr. Gross:

This is in answer to your letter of July 25, 1977 concerning vaccination of chickens.

Question #1. Which part of the chick body is the recommended place for administration of vaccination?

Vaccination of chickens is performed in many ways:

New Castle and Bronchitis vaccine is given through the water.

Laryngotracheitis vaccine is dropped in the eye.

Mareks vaccine is dropped in the eye or intranasal.

Fowl pox vaccine is injected into the wing web.

Question #2. Approximately what percentage of U. S. chicks (or any other identifiable locations) are vaccinated?

All commercially raised pullets and broilers are vaccinated.

Question #3. Which hatcheries in the New Jersey State and Denver vicinity utilize your vaccination?

All New Jersey hatcheries are on a vaccination schedule as poultry diseases are very costly and the birds must be protected. As for Denver vicinity vaccinations, I have no

ב"ה

אין ליכט

פון תורה

ספר

זכרון יוסף

כשרות התרנגולים

אידיש

608

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

ס פ ר

זכרון יוסף

(והוא)

הוראת הגאונים באכילת תרנגולים

חלק תשועו מספר נפש ישועי על מאכלות אסורות

החיבור הזה מלא וגדוש במשפטים מיושרים ומצודקים שנקראו ונשמעו בקרית חוצות ארצנו הק' מפום הבדי"צ ובראשם הראב"ד הגאון הצדיק פוסק דורנו שליט"א בעהמ"ח שו"ת מנחת יצחק, ובו ימצא המעיין דעת תורה אמיתית בענין זריקת העופות, ועוד הרבה שאלות רציניים בשדה הכשרות העומדים על הפרק היום יומית, וצרפנו בריש הקונטרס העתק מאיסור הראב"ד עם הבדי"צ שאסרו בשנה הלזו תמוז תשל"ט המכונה החדשה שמשמשים בו היום כאן בארצות הברית (אמעריקא).

חלק ג

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל „מגן שאול“ ד„האלמין“ ור"מ בישיבה וכולל „בית ישועי“ „מכון להוראה בשחיטות ובדיקות“

בעהמ"ס: אפייית המצות השלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות יוצית); שו"ת זבחו וזבחי צדק (על הלכות שו"ב); הינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוהת שלום (על הל' מזוזה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור „חלב עכו"ם“ ו„סימילאק“); נפש ישועי (על מאכלות אסורות „ה"ח“); קדושת ישראל (על הלכות יהוד); וש"ס.

בלאמור הרה"ג הצ' מוהר"ר ישועי זאב גראס זצ"ל נכד השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפלי חסיד, ט"ז, בית „תוי"ט, רש"י, ולמעלה בקדוש עד דוד המלך עה"ש.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשל"ט —
— ההכנסה מוקדשת לטובת הישיבה והכולל —

ה ת ו כ ן

- (א) דעת תורה של פוסק דורינו הגאון האמיתי רי"י ווייס שליט"א ראב"ד מקודש דעדה החרדית לכל מקהלות האשכנזים בעיה"ק ירושלים ת"ו.
- (ב) איסור חמור מהבד"צ הגדול דעיה"ק ירושלים על מכוונות זריקה החדשות שמשמשים בו בארצה"ב לזריקות בכל העופות ביום הוולדם.
- (ג) הודעה לרבים שהוציאו חברי הביד"צ בעיה"ק ירושלים שליט"א, בענין זריקות העופות, במקום שיש חשש שיונקבו האברים הפנימיים והסימנים.
- (ד) לאפרושי מאיסורא מטעם רבותינו שרי התורה הבדי"צ שליט"א בענין רעיתות בצומות הגידן החיצוניים של העופות.
- (ה) כשרות העופות (מדריך הכשרות שבירושלים תשל"ח).
- (ו) מסירת מודעה שנתפרסם פה ארצה"ב, בקרית חוצות, בענין זריקת העופות.

ס פ ר

זכרון יוסף

והוא

הוראת הגאונים באכילת התרנגולים

זכיתי שהגיע לידי תשובה באריכות בענין זה להלכה ולמעשה מאת ההגה"צ המפורסם הראב"ד שליט"א בעיה"ק ירושלים ת"ו, בעמח"ס שו"ת מנחת יצחק ועוד. ואפריון נמטיי' להגה"צ המפורסם שליט"א הרוצה בעילום שמו (רצונו של אדם זה כבודו) עבור טרחתו להמציא לידי תשובה זו תשואת חן חן ושכמ"ה.

- א -

בס"ד, חודש שבט תשל"ז לפ"ק פעה"ק ירושלים ת"ו. הנה מקרוב נתגלה לנו ממהזרקה הנהוג בעופות, ובקשתי את מר ישראל חרדי (מנהל מחלקת הפרמצבטיקה, רשות מוסמכת יבוא, רשם תכשירים וטרננים) ליתן לי את המירע בהנהוג בזה, ואח"ז בקשתיו ליתן לי בכתב פרטי השיחה, ואעתיק איזה קטעים ממכתבו כדלהלן בזה"ל. הנני כותב פרטי השיחה כפרוטוקול של הישיבה.

חיסונים

1) בתרנגולי הודו מיום שנולד האפרוח הוא מקבל חיסונים מסוימים למנוע מחלות. רוב החיסונים ניתנים בתוך שריר אבל גם יש זריקות לתחת העור, לפי הדרך הנוחה ביותר למבצע, ניתן להזריק החיסונים המיועדים לספיגה מתחת לעור, הן בבית השחי או בתוך העור של הצוואר, או מצד העורף. בעיה בתרנגולי הודו ידועה היטב.

2) תרנגולות - רגילות אין קביעות בזמני הזריקות, 3 מחלות נמנעות על ידי חיסונים בתרנגולות רגילות (כמו בהודים) והן:

(א) מחלת הניוקאסטל.

(ב) אבעבועות.

(ג) רלקת דרכי נשימה - לאדינגו-טרדאקיאטיס.

מבחינה כלכלית כל עוף המיועד לשווק מקבל זריקות הנ"ל. זמני הזריקות הם גיל יום אחד עד 4 חרשים, ובאופן כללי ניתנים החיסונים בגיל 7 ימים עד שבועיים לפעם ראשונה. לגיל חודש בפעם שניה ובגיל 7-8 שבועות בפעם השלישית.

בדרך כלל - כמו אצל הודים נותנים החיסונים על ידי כמה שיטות:

(א) דרך הפה - במזון למשל.

(ב) טיפות עין.

(ג) דיסוס (ספריי).

(ד) זריקות - בדרך כלל בשריר - אבל גם תת עורי לפי השיטה הנחה ביותר למבצע.

(ה) משחה בפי הטבעת.

בנוסף לכך, יש עוד מחלה - מחלת המאדק - שנותנים החיסון אך ורק לאפרוחים הנשארות המיועדות להטלת ביצים ובדרך זריקת תת-עורית בלבד¹.

תרנגולות אלו - שמעתי - מגיעות בסוף חייהם לשוק גם כן.

עלי להרגיש ששיטת החיסונים היא לא עיקבית ותלויה בזמנים, שיטות עבודה בכל משק, נפוצות המחלות, דרישות השוק המקומי ודרישות השוק ליצוא. קבלתי למשל זמני חיסונים שונים במעברות שונות של משרד החקלאות - הכל לפי האזור. יש גם להרגיש שעופות לאכילה נשחטות בגיל 11-12 שבועות (3 חרשים) וכמו כן אין עוף רגיל לאכילה בשוק שהוא מעל גיל 12 חרשים.

(3) טיפול רפואי - מתן תרופות

כאן התמונה שונה לגמרי. יש בערך 500 תכשירים רפואיים רשומים על ידי השוק, ואולי חצי מהם בצורת זריקות.

אנחנו אוסרים טיפול מניעתי עם תרופות האלו (ז.א. לתת התרופות כדי למנוע המחלות באופן שגרתי), ומתירים שימושם אך ורק לרפוי - (שיש כבר המחלה).

אינני בטוח שמקפידים כל כך במשק ובשרה ואני סבור שלמרות ההנחיות שמופיעות על גבי התווית או העלון של כל תרופה, העובדים כן מבצעים מניעה וכן ניתנים זריקות של אנטיביוטיקה, למשל, כדי למנוע הופעת מחלה מסוימת במשק. מרובד פה באלפי עופות ומליוני לירות והשיקול הוא כלכלי גרידא. (א) המחלות הן בדרך כלל ברדכי הנשימה או במעיים. רדכי נתינתן הן במזון, מי שתיה או בזריקות. הזריקות הן בשרירים, תת עורי ובתוך הורידים.

(ב) יש זריקות שניתן להזריק אותן בשריר וגם תחת לעור ויש אלו שמיועדות אך ורק בשריר או אך ורק מתחת לעור.

(ג) הנחיות לשמוש מפורסמות בכל עלון ותווית של התרופה - הנחיות המאפשרות על ידי לפי הרשיון, שיוצא ממשרד הבריאות.

דוגמא של הנחיה...

- (1) „רצוי להזריק מתחת לעור בגב בין הכנפיים או בתחתית הצוואר“. (כמו - „סולמיצין“ - תמיסה להזרקה אנטיביוטי - היצור פלנטקס, נתניה. בע"מ).
- (2) „ניתן להזרקה תוך שרירית, תת עורית תוך ורידית או תוך פריטונאלית“.
- (3) „(חלל הבטן) (כמו „אנגימיצין פורטה“ - זריקה המיובאה מהולנד).“
- (4) „(חלל הבטן) (כמו „רפומיצין“ - אנטיביוטיקה המיובאת מהולנד).“
- (4) „להזרקה תחת לעור, תוך השריר לתוך חלל הבטן או באופן תוך-“

(1) ראה בחיבורינו צילום יג שפה במדינתנו נותנים זריקות לכל עופות בין העומדים לאכילה ובין העומדים לגידול ביצים.

תיקי... אין להשתמש בתכשיר להזרקה תוך ורידית! (כמו - „ד.ס.ט.“ זריקות של רפא בע"מ).

5) או כשמופיע בתכשירים לגידול בעלי חיים „להזרקה תוך שרירית ותת עורית בלבד!“

יש להדגיש שביצוע הזריקה הוא מאוד אינדיבידואלי, לפי נוחיות הפועל, הזמן, והדרישה. אם יש ברירה, למשל, בין שריר או עור, אני תמיד מזריק בעור, – ובעור העורף כי יותר נוח לי בעבודה, קל יותר כי אין צורך בהרבה כח להזריק את החומר תחת לעור, המחט יותר קצרה ולי יש שליטה יותר טובה בדרך הזאת. פועל אחר היה בוחר אולי שריר הרגל – כי יותר נוח לו. הכל לפי נוחיות המבצע, ואיזה מכשירים נמצאים ברשותו.

בגלל הבעיה שאין פקוח מלא על הפעולות במשקים מחסר כח אדם לא ידוע לנו מצב המחלות ממשק למשק ולא ידוע אם אמנם בוצעו ההנחיות הדרושות על ידי משרדי. ברור לי שמשק שסומכים עליו היה מקפיד לא לגרום לנזק בזמן טיפול רפואי – כי סכנה כלכלית כרוכה בדבר! בטוחני שאם נותנים הנחיות למשקים דתיים אין ספק שיקפידו עליהן שידריכו הפועלים בהתאם.²

סיכום:

- 1) יש להניח³ שבזמן מסויים בחיו קיבל כל עוף זריקה – הן לגידול, חיסוני או רפואי. (או טיפול מניעת מחלה).
  - 2) יש להניח שדרך הזריקות הזיתה בהרבה מקרים תת-עורית במיוחד שיש ברירה לפעול לבחור בין שריר או עור.
  - 3) בגלל העובדה שכל עוף המיוער לאכילה אין לו 12 חרשים ולא ידוע לנו אם הוא היה חי מעל שנה ספק הניקוב קיים בכל העופות ששווקים לאכילה. כמו כן כל פגוע בוושט מטריפה את העוף. (יורה דעה סימן ל"ג סעיף ה').
  - 4) במשקים שסומכים עליהם מבחינת טיפול זהיר, כשרות וכו' יש להניח שלא הביאו העופות בידי ספק והבעיה ידועה להם היטב. אין כח אדם למשרדים ממשלתיים להקפיד על כל פעולה ופעולה ולא תמיד המשגיח או המדריך הוטרנרי מגיע למקום בזמן מתן תרופות.
  - 5) באפרוחים הדרך הקלה והמעודפת למתן זריקות היא תת-עורי כי מקפידים לא לגרום נזק לשרירים הרכים והצעירים בירך או כנף (נקרוסים).
  - 6) בבעיות של שינויים בצומת הגידין לא נגעתי אבל היא בעיה נפרדת (יו"ד, סימן נ"ו סעיף ח', „דרכי תשובה“ נ"ו ס"ק ט' בעוף) וזריקה באזור זה גם יכול לפסול את העוף. עכ"ל.
- ושוב בא לפנינו בהבר"צ המנהל (רכז של הלול), ואמר בע"פ ונתן לנו ג"כ בכתב כדלהלן בזה"ל:
- 1) הנני אחראי על ענף העופות באזור ירושלים.
  - 2) לרשות האזור עומדת מעבדה לעופות ממשלתית וצוות מחסנים.
  - 3) כל העופות המיועדים לפיטום (שווק עד 12 שבועות) עוברים בחייהם 2-

2) וכן ממש כתב לנו אחד מהממשלה שבאם שירצו החרדים לא לזרוק בוודאי יציתו וישמעו לנו. ראה צילום יא.

3) וכן אישרו מהממשלה. דאה צילום י"ג.

3 פעולות היסון ע"י הצוות שלנו, אחת טפטוף בעין ואחת ערפול הנספג ע"י נשימה ופעמים משחה בפי הטבעת.

4 דק במקרים של מחלות קשות מבוצעות ע"י הצוות שלנו באזור ירושלים זריקות אנטיביוטיות עפ"י הוראת הרופאים, וזאת בבשר השוק רחוק מצמות הגידין.

5 אין מכתב זה מתייחס לגבי שלוחת ההודיים, ההפלה והרבייה.

6 כל אלה הטוענים כי מבוצעים זריקות לפטמים, אינם מעורכנים לגבי הנעשה בתחום הישובים של „מבואות ירושלים“. עכ"ל⁴.

אחרי הדברים הנ"ל פסקו הביד"צ שהעופות הנשחטות הנמצאות בחנויות ובבית כאו"א אין לאוכלה רק מתוך הרחק או לחלשים וילדים, ואח"ז נסעו איזה רבנים בעלי הוראה לברר הענינים במקומות מושבותיהם שבאיזור ירושלים ת"ג, וכפי שהיה יוצא מפי הרבני מגדלי העופות ובעלי מקצוע ורופאים הממונים ע"ז שבאיזור הנ"ל קרובים המה לרבני האחראי על ענף העופות, דק בשני דברים עקריים שהמציאות אחרת, א) שבאים יש מחלה וכיוב"ז לא דק הצוות בעלי המקצוע מבצעות הזריקות אלא ישנם בעלי משק מבצעים בעצמן את הזריקות, ולא רק ע"י גדולים אלא לפעמים גם ע"י בני י"ג י"ד שנים, ב) שלא דק ברגל מזריקים, אלא אף במקומות אחרים שבגוף, שבאם יכשלו ידיהם במלאכתם אפשר להגיע לחלל הגוף, ויש לחוש לנקיבת איברים הפנימיים והסימנים.

והנה כיצא בזה כתבתי בספרי (ח"ב סי' ס"ז) בענין הזריקה לסדר העופות כרי שיתפטמו, שהיו עושים בעורפם, ונתברר שכ"פ איתרע חזקתם, דנעשה שלא במקומם, ויש לחוש לנקיבת הסימנים, והבאתי שם את דברי החת"ס בתשו' (חיו"ד סי' כ"א וקכ"ב) וסיימתי שם לאסור, מטעם שהרבר נמסר לכל המתעסקים בזה, וכל אחד עושה בהנראה בעיניו אשר יש לחוש כנ"ל, ובאשר שכעת נתעורר עוד השאלה ועל הכלל כולו יצאה שכל העופות נכנסו למקום הספק כנ"ל, אמרתי אשנה פרק זה.

הנה הפד"מ (יור"ד סי' מ"ו שפ"ד סק"י) כתב וז"ל: כתב כנה"ג בהגהות ב"י אות ט' שהחכם מהר"י אבודרי ז"ל אסר תרנגולים מסורסים שיש לחוש לנקיבת המעינים והכנה"ג השיב והוי ס"ס שמה עברו עליהם י"ב חרש, ושמה לא ניקבו הבני מעיים, ואני אומר ס"ס כזה לא שמענו מעולם גרדע משם אונס חר הוא ול"ה ס"ס כלל, ומ"מ העולם אין נוהרין רמאחד שהוא אומן בקי הוא בכך ורואה שלא יגיע כלל לבני מעיים וא"צ להמתין י"ב חרש מעת הסירוס עכ"ל.

והנה החת"ס שם (חיו"ד סי' כ"א) לענין הקזה שעושין הרופאים בגיד שבצואר כתב דהן אמת נכון הרבר דמסבדא י"ל דאומן בקי באומנתו ולא פגע ולא נגע בסימנים, כמו שהעיד הפמ"ג (סי' מ"ו) על מנהג היתר במסורסים, וק"ו דהרי הסירוס מסור לכל כפדי וכפרי בשלו, מכש"כ הכא דצריך רופא מומחה להקזה, ועוד כיון שקושד חבל בצואר עד שיראה פליטה גיד עורך הרופק הו"ל כתפס הקנה, וגם באשר מיעוט המצוי בבהמות ורובם של אותם המיעוט שיש

4 כאשר הבאתי בפנים המכתבים ממשרדי הממשלה וכו' אינו דומה ארצות הברית וקאנאדא לארצנו הקדושה. פה במדינתנו הטיפול הוא אחר והזריקות באות בכל עופות (וראה לעיל בספרי בארוכה).

בהם רושם הקזה וחיים לפנינו ש"מ האומנים בקיאים, אך אין להודות מסבדא בלי דאי' עכ"פ מפוסקים ראשונים, יש להוכיח ממדרכי (פ"ב דחולין סי' תר"ו) דדוקא ע"י שתפס הסימנים לשוחטם ואז אפשר ע"י נדנדו נפדרים והקדים הושט לקנה, אבל זולת זה אין הושט סמוך לעור, כי הושט בין קנה למפרקת, מכ"ש הכא בנידון שלפנינו דליכא למיחש למידי, ואיכא נמי כל הנ"ל רחוי לאיצטרופי להיתידא עכת"ד.

והנה אף דמדרכי הפמ"ג מוכח דאף היכא דל"ש משום דברי המדרכי יש לסמוך על מעשה האומן, יש לומר דדוקא מחשש נקיבת הסימנים ונקיבת הושט נבילה, ויש חזקת איסור, ויש לומר סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה וכמבואר בפוסקים מזה לכן הצריך הח"ס ג"כ לצידוף דברי המדרכי, אבל היכא דל"ה נבילה יש להקל גם בלתי דברי המדרכי.

אמנם החת"ס להלן (בסי' קכ"ב) ברבד האויות הפטומות, שמדרך הערלים המוכרים לתחוב במחט כמה פעמים תחת הכנף, כדי להצבות מקומו שידיאה עבה מחמת שומן, אם יש לחוש לכל האחים משום ניקב הדיאה שהיא נחבא בין הצלעות, וכתב ע"ז החת"ס, דבלי ספק שרוב ודובא דרובא של העושים כן אינם מגיעים במחט להצלע, כי אין הגוי שוטה ואינו עושה כן דק להשביח מקחו, ותוחב בעליונו של עוד לבר, וא"כ נהי דאי ניכר האווא שנעשה בה כן אזי צריכה בדיקה בלי ספק, וק"ו מנשבר הגף סמוך לגוף, ואפי' החולקים שם יודו הכא דיש הדיעותא לפנינו שנתחב באותו מקום שיש לחוש שנגע בריאה, ואפי' יאמר בדי לי שלא נגעתי לא מעלה ולא מודידין לענין זה מתרי ותלת טעמי, שהרי פסול להעיד, ומכ"ש באיסור תורה, ויש לו הנאה מינייהו, ועוד אפי' ישראל לא מהימן היכא דהוי' מילתא דלא דמי' עלי, זולת מה דישדאל מוזהר על הטריפות בודאי דמי' עלי' להשגיח שלא להטריף ומהימן לומר בדי לי שלא נגעתי, ועוד מי יוכל לומר בדי לי וכי עיניו שם, ואולי פעם אחד נרחה ידו לפניו מן הצלעות, על כן כל אווא שדאינו, או אנו מכירים בסימנים שנתחב לה מחט, אסודה באכילה בלא בדיקה, וכיון שאין אנו בקיאים בבדיקה תאסר, אמנם למיחש מסתמא להכי, לא נדאה לי, כיון דהרוב אינם עושים, והעושים ותוחבים במחט, מ"מ רובם אינם נוגעים בריאה ובצלעות כלל, אלא זו בחזקת היתר עומדת משנולדה דכשרה נולדה, ואפי' לילך בתוך ביתם או מקום שעומדים שם ביומא דשוקא דהו"ל קבוע, וידעינן בודאי שיש ביניהם מי שעושה כן, מ"מ מותר ליקח בסתם, אם אינו יודע בודאי שזאת האוזה נתחבה, ולא שייך קבוע לבטל דוב, אלא היכא דצדיקים דובא דאיתן קמן כגון ט' חנויות, משא"כ דוב בהמות כשרות, זה הרוב לא מתבטל ע"י קבוע, וזה ברור אצלנו, גם כי יש ס"ס אע"פ שהוא גדוע שאינו יכול להתהפך ושם אונס חד מצטרף לכל מה דאמרו, היכא דאיכא צדדים להתיר מצטרפים אפי' ס"ס גדוע, כמ"ש הד"ן גבי שוחט ונמצאת פגומה, וכן מוכח ממתני' (ד"פ האשה) וכו' מ"מ כיון שהאשה בחזקת טהרה מועיל לה ס"ס כנ"ל, ומ"מ אם מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויבדוק, עכ"פ כמו במכה תחת הכנף, ויכול לסמוך על בדיקתו בענין זה, אבל בלא בדיקה לא יאכל היכא דשכיחא, דלא גרע מדיאה וושט דצדיק בדיקה משום מיעוטא דשכיח עכת"ד.

והנה כפי מה שכתבנו לעיל דמה שהצריך (בסי' כ"א) דברי המדרכי הוא דק משום דנקיבת הושט נבילה, וזה לא שייך להחשש (בסי' קכ"ב) לנקיבת הדיאה,

ומ"מ החמיד היכא דידיענין בתחב באותו מקום, ואף די"ל דבהא (בסי' קכ"ב) גרע משום שנאסר לכל ולא למומחה דוקא, מ"מ הרי הביא (בסי' כ"א) את דברי הפמ"ג להקל בסידוס אף דנמסר לכל כפרי וכפרי, ושוב דאיתי בסי' ליקוטי הערות מידידי הגאון מוה"ר ישכר רוב גאלרשטיין שליט"א (חיו"ד סי' קכ"ב) שהביא מרבדי האחרונים שהעידו בסתירת החת"ס בזה, ושפיר העיר הגאון הנ"ל שם שהתשובה (בסי' כ"א) שנכתבה בשנת תקפ"ח קרוב לשלושים שנה אחרי שכתב התשובה (בסי' קכ"ב), וכנראה שרק אח"כ דאה החת"ס ז"ל את דברי הפמ"ג בסידוס ועפי"ז, צידד להקל שם גם בהקוה עיי"ש.

אמנם גם דברי החת"ס שם (בסי' קכ"ב) כשלעצמן צ"ב, רכיון שכתב דרובא של העושים אינם נוגעים במחט להצלע, הרי זה לא גרע ממה דכתב בכר"פ (סי' נ"א), על מה דאיתא בשו"ע שם קוץ או מחט שניקב לחלל, דאבל בספק אם ניקב לחלל הו"ל ס"ס ומותר, והיינו ספק שמא לא הגיע לחלל, ואם הגיע שמע לא ניקב אברים הפנימיים, ומטעם זה דהרי דומה ממש לספק על ואת"ל על שמא לא דרס, וכמ"ש בזה בסי' חכמת אדם (בינת אדם סי' י"ז), ודק בצואר יש להחמיד דבסימנים הוי ספק בשחיטה, אלא די"ל דמ"מ אפי' בס"ס היכא דאפשר לברר צדיכים לברר עכת"ד, וא"כ צ"ע כיון דאם בספק השקול אם הגיע לחלל אם אי אפשר לברר מותר משום ס"ס, א"כ מכ"ש היכא דאיכא רובא ולא הגיע לחלל כנידון החת"ס, בודאי היכא דא"א לברר כשר, ואמנם החמיד החת"ס מטעם דאין אנו בקיאים בבדיקה עיי"ש.

אולם בסי' רע"ת (סי' כ"א אות ג') הביא משו"ת משיבת נפש (סי' כ"ח) ברין פרה שהי"ל מכה נגד החלל, ובועה גדולה בולטת מהעור, ואח"כ נפתחה המכה ויצא דם ממנה, וא"א לירע אם הגיע הנקב לחלל, או שמא המכה רק בין עור לבשר, וגם לא נודע אם ע"י חולי או ע"י נגיחת קדן, ובעל הפרה עני ומתפרנס מחבלה, יש להתיר החלב כיון דלא נודע אם הוחל מעשה הטורף עיי"ש. ובוזה כתב שם במי הרעת דבכה"ג יש להתיר החלב בהפ"מ לצורך עני, כיון דבחי"י א"א לברוק, ש"מ הא זולת זה, א"א להתיר, אף דיש גם ספק אם הגיע לחלל, ושם בקונטרס אחרון, הביא מה שנשאל לתמוה על תשו' משיבת נפש הנ"ל, מרבדי הכו"פ הנ"ל, שכתב בפשיטות דבספק לא הגיע לחלל הו"ל ס"ס ומותר, וכתב דהכו"פ אול לשיטתו שהעלה בריני ס"ס דא"צ לברורי, וגם הכריע כרבדי הרמב"ם דספיקה דאו' לחומרא דק מדרבנן, ולכן כל ס"ס הוא דק מדרבנן משא"כ לדידן עיי"ש, ובשו"ת שו"מ מהר"ג (ח"ג סי' ק"י) כתב דכל שהי' יכול להגיע עד החלל נקרא הוחל מעשה הטורף עיי"ש, וי"ל דכן ס"ל להח"ס וסיעתא לרבדיו מנשבר הגף כמ"ש כנ"ל, ובאמת צריך ליישב להתיר בספק הגיע לחלל, דמאי יגרע מנשבר הגף דג"כ ספק הגיע לחלל, ספק ניקב הריאה וצ"ע.

אמנם נראה דברור"ד יש לרמות למש"כ החת"ס שם (סי' קכ"ב) אח"כ, דבסתמא אין למיחש להכי מכל הנו טעמי המבוארים שם כנ"ל, כיון דבאף אם יש להם מחלה שמזדיקים דק בשוק למעלה מצוה"ג דאין לחוש לאיברים הפנימיים, וגם בודאי המזדיקים במקום אחר, מ"מ רובם אינם נוגעים באיברים הפנימיים ובסימנים, דמרקדקים לזרוק תחת העור כמו ההוראה שלהם, וביש ספק אם הזריקו במקומות חוץ מברגל, שוב שייך מש"כ החת"ס דיש להעמידם על חזקת היתר, ומותר לקנות ממקום הקבוע, אפילו ירעינן בודאי שיש ביניהם

מאותם שנזרק בהם במקומות החשש איברים הפנימיים, כיון דלא ידעינן בודאי שנזרקו באותם שלוקחים מהם, בצידוף הס"ס דלמא לא נזרקה בהם במקום החשש, דלמא לא הגיע לחלל, ודלמא לא ניקבו האיברים הפנימיים והסימנים, ואף דבחשש סימנים יש חזקת איסור דהוי נבילה כנ"ל, מ"מ יש לצרף דברי המרדכי שהביא החת"ס (סי' כ"א) כנ"ל.

אולם כיון שכתב החת"ס שם דמ"מ אם הוא מיעוטא דשכיח שם כל בעל נפש יחוש ויבדוק עכ"פ כמו במכה תחת הכנף, ויכול לסמוך על בקיאתו בענין זה, אבל בלא בדיקה לא יאכל היכא דשכיחא דלא גרע מדריאה וושט דצריך בדיקה משום מיעוטא דשכיח עכ"ל. ומכ"ש דשייך כן היכא דידעינן בודאי דנזרקו, אף די"ל דלמא נזרקו שלא במקום החשש, מ"מ בודאי יש לחוש בזה מטעם מיעוטא דשכיח, ואף דהחת"ס כתב דבבדיקה זו בקיאי, אך שם החשש רק בריאה, אבל בנז"ד אם צריך בדיקה, היו צדיכים לברוק כל האיברים הפנימיים וגם הסימנים, ודבר זה חוץ שבזה בודאי אין אנו בקיאים וגם הוא דבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו, לכן החלטנו להשתדל לסדר שלא יביאו לעירנו עה"ק ת"ו רק מאותן העופות של"ה עליהן מחלה, ולא נזרקו כלל (ואף במקום אחד שנתגלה לנו שזורקין אף בכה"ג) אבל נחברד שזורקין רק בשוק למעלה מצוה"ג ויאכלו ענוים וישבעו.

תבוא לדינא בעופות המגדלים לפיטום-לאכילה אשר אינם מניחים אותם לחיות י"ב חודש, ואף לא להטלת ביצים, ול"ש בזה הצירוף של החת"ס מה שרואים אותם חיים לפנינו, לכן יש לחלק דינם לשלשה כדלהלן:
(א) אותם שידועים שהזריקו בהם במקום שיש לחוש לנקיבת איברים הפנימיים ומכ"ש אם יש לחוש לנקיבת הסימנים, אין להחזירם.⁵
(ב) אותם שאינם ידועים אם הזריקו בהם ובאיזה מקום הזריקו מעיקר הדין יש להחזירם.

(ג) לכתחילה יש לזרקק לקנות מאותם שידועים שלא הזריקו בהם כלל, או שידוע שהזריקו בהם רק בשוק למעלה מצוה"ג וכנ"ל.⁶

אחרי כותבי כנ"ל באו הרופאים הממונים על ההדרכה של גידול העופות באיזור ירושלים והבטיחו שלפני איזה שבועות נתנו הוראה שמאותו זמן והלאה לא יזרקו בשום מקום רק ברגל למעלה מצוה"ג, ויש לנו לעמוד על המשמר אם למעשה עושים כן, ועד שיתברר לנו אמיתתן למעשה אין לשנות מהנוכח.

יצחק יעקב ווייס

דאב"ד פעה"ק ת"ו

(5) וכבר כתבנו ובררנו היטב לכל מי שרוצה לראות האמת שבארצות הברית זורקים בעורף כמעט למאה אחוז מן כל העופות, אז בודאי חל דינו של אדמו"ר הרה"ג הראב"ד שליט"א.
(6) חז"ל הדגישו לנו דאיכא דרכא אחרינא אסור לנו לילך במקום מסוגל להפגש בו בדבר האסור, ולכן אם העידו האינם יהודים הממשלתיים שיעמדו לימין דינו לתמוך אותנו, אך ורק כאשר נשאל ובמענה לשון יקיימו - בלי הוצאת אף כסף משהו - שלא יזרקו כלל וכלל, איך נחריש פה ונעמוד מן הצד ונרצה לצאת אך ורק בועקתנו השמימה להציל את בית ישראל מחבליהם. למה נגרע מבלתי אכול בשר עופות? יבקשו הרבנים הגאונים שליט"א, העומדים על משמרתם הקודש כמפקחים על עניני הכשרות של הארגונים השונים, ויצוו להקצבים והבתי עופות שלא יקנו אך ורק מאותם מגדלי העופות באזוריהם שהבטיחו שלא זרקו. וכן יעמדו על המשמר הרבנים הגאונים שליט"א לצאת מפעם לפעם לבקר בהיכלו - בבתי מגדלי העופות - לראות אמיתות הדברים, ואולי גם להעמיד שם משגיחים המימים להשגיח על זה באופן היותר נעלה.

תשובה לבעלי המדגירות והמשקים בארץ הקודש

אחרי שנודע מתוך מעקב ופקוח מתמיד של ועד השחיטה המהודרת שע"י בד"צ העדה החרדית בירושלים על העופות המגיעות לירושלים בעניני הזריקות שמזריקים את העופות כמה פעמים לפני שיווקם החל מיום פקיעת הבצים, נודע כעת כי פרץ מחלה גם בלולי המושבים שבפרוודור ירושלים שהם המשווקים העיקריים לירושלים וכי ניתן הוראה מהרופא הויטרינרי הממונה ע"כ להזריק את האפרוחים ביום הפקיעה.

מדרגת מושב, "צובא" שהיא המספקת העיקרית של אפרוחים לרוב ישובי פרוודור ירושלים הביאה לצורך זה מכונת הזרקה חשמלית מארה"ב והתחילו להזריק את האפרוחים לישובים הנגועים במחלות, כבר ביום פקיעתם.

הגאון הראב"ד שליט"א בלוי שנים ממוצ"י העדה החרדית והמפקח על הכשרות הרב א. א. שיינברגר ור"מ ויסמנדל יצאו למושב, "צובא" לעמוד מקרוב בעת ההזרקה בכדי לקבוע סדרים ופקוח שלא יהיה ח"ו שום חשש לכשרות העופות.

והתברר, כי האפרוחים העומדים לפיטום (למאכל) נעשה ההזרקה בשוק למעלה מחציו העליון, ולכאורה אין חשש שצומת הגידין נפגע ע"י הזרקה זו. האפרוחים המיועדים לגידול להטלת ביצים או לרבייה, ההזרקה נעשה בעורף, בצד שיש חשש שהסימנים נפגמים ע"י זה (ההזרקה היא באותה מכונה חשמלית בחוספת חלק).

כעבור כמה ימים שוב יצאו הגאון רבי ישראל משה דושינסקי שליט"א חבר הביד"צ עם הרב יעקב בלוי והרב מאיר ברנדסדורפער והרב י. י. סופר שליט"א בלוי המפקח הנ"ל למדגרת, "יפה הוד" השייכת לקיבוץ יבנה לבקר מקרוב ולאבחן הסירוד לזריקת האפרוחים ביום הפקיעה, האחראים במדגירה ביקשו מהרבנים אחרי שבזמן האחרון מגיע תלונות מבעלי משקים שזריקות בשוק אפילו למעלה מחציו גורמת לצליעת העופות וגם זה לא מחסן באופן יעיל, ע"כ מבקשים אישור לאפשר להזריק בעורף שיהיו מחוסנים היטב נגד מחלות וגם תפוקת העבודה בשליש הזמן, הצענו להרכיב את החלק על המכונה ולהזריק בעורף לנסיכון עם חומר של דיו כחול בכדי לאבחן בדיוק באיזה מקומות מגיע המחט הפועל בכוח חשמלי, הם קיבלו את ההצעה והורו לעוברות במכונה הזריקו כעשרים אפרוחים ראינו בהזרקה וגם אחרי ההזרקה צבע של הדיו

זכרון יוסף

יא

שהגיע לצדדי הצוואר וגם בחוץ ע"י הסימנים ולאחדים מהם יצא הצבע דרך הפה לחוץ זה אחד הסימנים שפגע בתוך הסימנים.
הבאנו האפרוחים לבית הראב"ד ובדקנו ביחד עם הראב"ד שליט"א כל אפרוח לחוד.

סוכם ע"י הראב"ד והרבנים שליט"א להשיב ולהודיע לבעלי המרגירות שאסור להזריק בכל שטח הצוואר והעורף שיש חשש רציני לנבילות רח"ל כי זה בגדר מיעוט המצוי.

וע"ד העופות הפיטום (למאכל) שמזריקים בשוק, סוכם שהעופות המובאות עבור השחיטה המהדרת שע"י העדה החרדית שישווק העופות לכתחילה בלי שום זריקות לא ביום הפקיעה ולא בימי מחלה ר"ל.
אמנם במקרה של מחלות שיהיה הוראה מהרופאים להזריק ביום הפקיעה יקיים פיקוח ביום הפקיעה שיהיה אך ורק בשוק מחציו ולמעלה שלא יהיה חשש פגיעה בצומת הגידין וגם אלו שלא היה אצלם מחלה.
וע"ז חתמנו שמינו ביום שהוכפל בו כי טוב לסדר כי ברוך הוא ח' תמוז תשל"ט

נאום: ישראל משה בלאאמו"ר הגה"ק מהרי"צ זצוק"ל דושינסקי

נאום: אברהם אהרן שיינברגר, מפקח על הכשרות

נאום: מאיר בראנדסדארפער

נאום: יעקב יחזקי" סופר

נאום: יעקב פישר

אחרי שהיה למראה עיני כל השאלה הזאת בענין האפרוחים הוצאנו לפסוק למעשה לבעלי המדגירות והמשקים שאסור להזריק בכל שטח הצוואר וצדדיה ובעורף כי חשש רציני לנקיבת הסימנים שזה בגדר מיעוט המצוי כנ"ל.
וע"ז חתמתי שמי לאיזור ביום הנ"ל

נאום: יצחק יעקב ווייס ראב"ד פעה"ק ת"ו

זכרון יוסף

בעדה"י

ת ש ר ב ה

ל כ ע ל י ה מ ד ג י ר ו ת ו ה מ ש ק י ס כ א ר ז ה ק ר ד ש

אחרי שנודע מתוך מעקב ופקוח מחמד של ועד השחיטה המהודרת ש"י בד"צ העדה החרדית בירושלים על העופות המגיעות לירושלים בעניני זריקות שמזריקים את העופות כמה פעמים לפני שיוקם החל מיום פקיעת הבצים, נודע כעת כי פרץ מחלה גם בלולי המושבים שבפרוזדור ירושלים שהם המשוקים העיקריים לירושלים וכי ניהן הוראה מהרופא הויטרנרי הממונה ע"כ להזריק את האפרוחים ביום הפקיעה.

מרגרה מושב "צובא" שהיא המספקה העיקרית של אפרוחים לרוב ישובי פרוזדור ירושלים הביאה לצורך זה מכונת הזרקה חשמלית מארה"ב והתחילו להזריק את האפרוחים לישובים הנגועים במחלה, כבר ביום פקיעתם.

הגאון הראב"ד שליט"א בלוי"ה שנים ממוצ"י העדה החרדית והמפקח על הנשרות הוב א.א. שיינברג ור"מ ויסמנדל יצאו למושב "צובא" לעמוד מקרוב בעת ההזרקה בכדי לקבוע סדרים ופקוח שלא יהיה ח"ו שום חשש לכשרות העופות.

והתברר, כי האפרוחים העומדים לביטוח (למאכל) נעשה ההזרקה בשוק למעלה מחציו העליון, ולכאורה אין חשש שזכות הגידול נפגע ע"י הזרקה זו.

האפרוחים המיועדים לגידול להטלה ביצים או לרבייה, ההזרקה נעשה בעורף, בצד שיש חשש שהסימנים נפגמים ע"י זה (ההזרקה היא באותה מכונה חשמלית בחוספת חלק).

כעבור כמה ימים שוב יצאו הגאון רבי ישראל משה דושינסקי שליט"א חבר הביד"צ עם הרב יעקב בלוי והרב מאיר ברנדסרופער והרב י.י. סופר שליט"א לזריקת האפרוחים למדגרת "יפה הור" השייכת לקיבוץ יבנה לבקר מקרוב ולאבחן היסודות לזריקת האפרוחים ביום הפקיעה, והאדריים בכדגירה ביקשו מהרכנים אחרי שבזמן האחרון מגיע תלונות מבעלי משקים שזריקת בשוק אפילו למעלה מחציו גורמת לצליחת העופות וגם זה לא מחסן באופן יעיל, ע"כ מבקשים אישור לאפשר להזריק בעורף שיהיו מחוסנים היטב נגד מחלות וגם תפוח העבבדה בשליש הזמן, הצענו להרכיב את החלק על המכונה ולהזריק בעורף לנסיך

עם חומר של זיו כחול בכדי לאבחן בדיוק באיזה מקומות מגיע המחס הפועל בכוח חשמלי, הם קיבלו את ההצעה והורו לעובדות במכונה והזיקו כעשרים אפרוחים ראינו בהזרקה וגם אתרי ההזרקה צבע של הדיו שהגיע לצדדי הצוואר וגם בחוף ע"י הסימנים ולאחרים מהם יצא הצבע דרך העה לחוף וזה אחד הסימנים שפגע ב**הגדר** הסימנים.

הבאנו האפרוחים לבית הראב"ד ובדקנו ביחד עם הראב"ד שליט"א כל אפרוח לחוד. סוכס ע"י הראב"ד והרבנים שליט"א להטיב ולהודיע לבעלי המדגירות שאסור להזריק בכל שטח הצוואר והעורף שיש חשש רציני לנבילות רח"ל כי זה בגדר מיעוט המצוי.

וע"ז עומדת הפיסוס (למאכל) שמזריקים בשוק, סוכס שהעופות המובאות עבור השחיטה המהודרת ש"י העדה החרדית טישוק העופות לכתחילה בלי שום זריקות לא ביום הפקיעה ולא בימי מחלה ר"ל.

אמנם במקרה של מחלה שיהיה הוראה מהרופאים להזריק ביום הפקיעה יקיים ביקוח ביום הפקיעה שיהיה אך ורק בשוק מחציו ולמעלה שלא יהיה חשש פגיעה בצופת הגידול וגם אלו שלא היה אצלם מחלה.

וע"ז חתמנו שמינו ביום שהוכפל בו כי טוב לסדר כי ברון הוא ה' חמוז חטל"ט

נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ* נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ* נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ*

אחרי שהיה למראה עיני כל הטאלה היא ענין האפרוחים הוצאנו לכסוק למעשה לבעלי המדגירות והמשקים שאסור להזריק בכל שטח הצוואר וצדדיה ובעורף כי חשש רציני לנבילה הסימנים שזה בגדר מיעוט המצוי כנ"ל.

וע"ז חתמתי שמי לאישור ביום הנ"ל נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ*

נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ* נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ* נאם: *אברהם אהרן לייבוויץ*

מטעם רבותינו שרי התורה הבדי"צ שליט"א

הודעה לרבים

אחרי שביקרו מהרבנים שליט"א בכמה ישובים, במקומות שמשם משווקים עופות החיים למאכל בירושלם

החלטנו כי העופות החיים העומדים לפיטום (למאכל)

שהגיעו לירושלם מותרים באכילה.

פרט לתרנגולי הודו שהודעתנו הראשונה קיימת.

והיות שכאשר ישנם מחלות אצל העופות עושים להן זריקות אף במקום שיש חשש שעיי"ז ינקבו האיברים הפנימיים והסימנים.

ע"כ העמיד ועד השחיטה מטעם הביד"צ, פיקוח וביקורת על איזה מקומות שאין על עופותיהן חששות הנ"ל, ויביאו הפרטים לידיעת הציבור.

והשי"ת ישמרנו ממאכלות אסורות

מקום החותם הבד"ץ
של העדה החרדית

ז' שבט תשל"ז

לאפרושי מאיסורא

על דבר הריעותא המצויה בצומת הגידין החיצוניים של העופות שהליחה הטבעי שבין הגידין מתקשה כמין גלד לבן, שהוכתה לבנוניתו אדוק על הגידין ובין הגידין, ושכיח מאד שהגידין בעצמם הם ג"כ לקוים, או שנפסקין לגמרי, (הן הגיד העב ורחב שמתחת העור הן שאר גידין הקטנים שבין גיד העב ובין העצם) והוא ניכר מבחוץ כמין גבשושית קשה, לפעמים בולט הרבה ולפעמים רק מעט, ולפעמים משתנה גם המראה מבחוץ למראה אדמימות או כחול או ירוק.

אשר על כן הננו להזהיר שעל כל שינוי כל דהו שימצא במקום צומת הגידין שלא להעלים עין מזה ולעשות בזה שאלת חכם כדי שלא להכשל באיסור טריפות ח"ו.

ולהשומעים ינעם ותבוא עליהם ברכת טוב.
וע"ז באעה"ח הביד"צ דפעה"ק ירושלים ת"ו.

(מקום החותם)

כשרות העופות

גם השנה המשכנו לעמוד על משמרת כשרות העופות, הן על העופות החיים בעיני הזריקות בעופות שכידוע מזריקים את עופות-הפיטום המיועדות למאכל כחיסונים מפגיעת מחלות, וגם כאשר נפרץ בהם מחלה ר"ל, בפרוזדור ירושלים — המקור העיקרי שמשם מגיעים העופות לירושלים — הוקם צוות מטפלים בחיסונים העושים זאת רק בטפטוף בעינים או ע"י ריסוס, ובמקרה של מחלה מזריקים את העופות רק ע"י הצוות המיוחד לכך, המקבלים הוראות מרופא שומר תו"מ, העופות מקבלים את התרופות עפ"י רוב רק דרך הפה במי השתיה, ורק בהתגברות המחלה ח"ו הם מקבלים זריקות ע"י צוות זה, המדקדים להזריקם בשוק.

כל זה לתקנת השוק בכלל, אולם עבור השחיטה המהודרת של העדה החרדית אין מקבלים כלל עופות מזרקים אפילו אלו שהוזרקו ע"י המומחים בשוק, ועדת פקוח תמידית ומיוחדת מטעם ועד השחיטה מפקחת על זה.

לגבי עופות להטלה ורבייה או אלה הנקראים "רוק", אין שום פקוח מאתנו בעיני הזריקות, ואלה אינם מתקבלים כלל למחלקה של השחיטה המהודרת שלנו.

על תרנגולי הודו, הפקוח הוא מסובך יותר בהיות כי מזריקים זריקות, תיכף ביום הפקיעה, ע"י מכונה! ההוראות מטעם הבד"צ הם שיזריקו למעלה מחציו של השוק בכדי שלא ייפגע צומת הגידין, אמנם כמעט שאי אפשר לגדלם עד השיווק מבלי שיצטרכו לזריקות נוספות בעת הגידול, ולפיכך רק לעיתים רחוקות נמצאים הודיים במחלקה של השחיטה המהודרת שלנו.

חברי הביד"צ שליט"א ומוצ"י עדתינו, מבקרים לעתים קרובות בבית השחיטה לעמוד מקרוב ולפקח על ביצוע הוראות הבד"צ על סדרי מהלך השחיטה שיהיו לפי כל ההידורים בכשרות, ההוראות כוללות: זמני השחיטה, — שלא יתחילו לפני הזמן שהוקבע ולא כמו שנפוץ רח"ל שמתחילים לשחוט מחצות לילה בשעה שהשוחטים לא רגועים ומוכנים כראוי, מהלך השחיטה — שלא ימהרו במעשה השחיטה. בדיקת והחלפת הסכינים — ע"י בודק סכינים קבוע העומד כל זמן השחיטה ומחליף הסכינים כל 10—12 עופות. קפידה על ז' אמות לפני השחיטה מחשש לריסוק אברים, מנוחה קצרה של השוחטים בין שחיטה לשחיטה, ועוד.

ראשי ועד השחיטה מפקחים בקביעות על מלוי הוראות אלה.

יבואו על הברכה המדקדקים לעמוד בעצמם בעת שחיתת עופר-
תיהם.

מזמן לזמן נאלצים אנו לפרסם שוב ושוב האיסור שיצא הגבד"צ
על העופות קפואים, הבאים ממשחטות בהכשרים שונים, כי לדאבונו
מתרבים מפעם לפעם הפרצות בכשרות השחיטה במשחטות, וכיום
ישנם משחטות השוחטים כבר עשרות אלפים עופות ליום במשך כמה
שעות, העופות נעות במהירות על סרט נע, והמכשולים מתרבים רח"ל.

מדריך הכשרות תשל"ח
שע"י העדה החרדית
פעיה"ק ירושלם ת"ו

- 1 -

עדיין עסוקים אנו באותו ענין בא לידי מודעה שנתפרסם פה ארצות
הברית בקרית חוצות מרב גדול אחד בעל הוראה מובהק ויר"ש מרבים,
ובעמ"ח ספרים נכבדים, ובו מראה הרב הנ"ל גדול זהירותו ואחריותו על
המאכלים הנאכלים ע"י, ולעומת מה שנתברר בענין זריקת העופות כנ"ל,
נרתע הרב הנ"ל למאוד, ומצא לנכון למהר ולהדפיס מסירת מודעה שאין
עליו אפי' אחריות כ"ד מכל הנעשה בהעוף מיום הוולדו עד שחיתתו,
ולחיבת הקודש אעתיק הדברים ככתבם וכלשונם.

קהל חסידי בעלז-וויליאמסבורג

מיר טוען פארשטענדיגן, אז די השגחה פון הרה"ג אב"ד דקהלתינו
שליט"א, אויף אונזערע עופות - זענען נאר פון התחלת השחיטה ביו לאחור
המליחה והדחה. - נישט אויף וואס עס איז אדורך אויפ'ן עוף פונעם געבוירן
ביזן שחט'ן.

ההנהלה

(דער איד. פרייטאָג, פרשת במדבר תשל"ט)

ת. ו. ש. ל. ב. ע.

ב"ה

**אין ליכט
פון תורה**

ספר

שנים קדמוניות

כשרות התרנגולים

לשון הקודש ואידיש

565

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

ספר

שנים קדמוניות

(ונקוב בשם)

אור עולם

חלק עשירי מספר נפש ישעיה על מאכלות אסורות

תוכן החיבור הצעת מכשולות שארעו מלפני עשרים שנה ויותר בענין זריקת התרנגולים, ורעת המורים במכשול ההוא, ומצורף לזה התנהגות כ"ק מרן ארמו"ר מסאטמאר שליט"א בביתו והסביב בענין זה. עור ספחנו רעת הרופאים מצר הבריאות של תרנגולים הנזרקים.

חלק ד

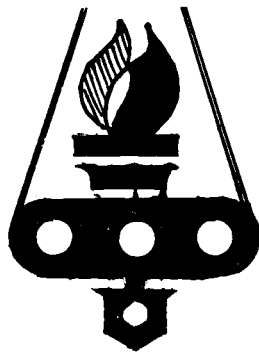
הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקי' זי"ע
הקי' שלום יודא גראס

רב דקהל „מגן שאול“ ד„האלמין“ ור"מ בשיבה וכולל „בית ישעיה“
 „מכון להוראה בשחיטות ובדיקות“

בעהמח"ס: אפית המצות השלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחו זבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוהת שלום (על הלי' מזוהה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור „חלב עבויים“ ו„טימילאק“); נפש ישעיה (על מאכלות אסורות „ה"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס.

בלאמור הרהיג הצ' מוהר"ר ישעיה זאב גראס זצ"ל נכד השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ז, ב"ח, תו"ט, רש"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך עה"ש.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשל"ט —
 — ההבנסה מוקדשת לטובת הישיבה והכולל —

בס"ד
... טוב מבנים ומבנות שם עולם
אתן לו... (ישעי' נ"ה ז')

הספר הנוכחי אור עולם יצא לאור
בסיוע ובעזר העסקן הנפלא ראש
וראשון לכל דבר שבקדושה רודף צדקה
וחסד וכו'

מוהר"ר ישראל משה לעבוביץ
בן מוהר"ר מאיר ז"ל

לע"נ
בתו היקרה מירל ז"ל, נפטרה ביום
שביעי של פסח תשכ"ט.
תנצב"ה

יהי רצון שזכות הרבים היוצא ע"י
הקריאה בקונטרס הלזו יעזור ויגן
ויושיע לכל העוסקים והמסייעים
בהוצאת הקונטרס, שיזכו מתוך נחת
והרחבת הדעת לראות בנים ובני בנים
ברוכי, מזוני רויחי, וחיי אריכי, כל
ימיהם לעולם אמן.

הקדמה

הנה בעת עסקי בהוצאת חיבור הלזה הכולל בתוכו
בירור וליבון מזוקק ומצורף מכל פרטי וצדדי זריקות
הנעשים בתרנגולים – תרתי משמע – תרנגולי הודו –
וסתם תרנגולים, נתתי אל לבי לשפץ וליפות הספר
ולעשותו כלי שלימה בעזהי"ת. בהכלל בתוכו מכשולות
הקודמות שארעו פה ארצות הברית בימי קדם, בדעת
תורה של רבנים בימים ההם, ודעת קדשו של כ"ק מרן
אדמו"ר רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א.

התוכן

- (א) רעת קדשו של כ"ק מרן רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א.
- (ב) שאלות ההזרקה לעופות (ממדריך הכשרות בירושלים תשל"ז).
- (ג) בדבר סירוס העופות ב' מאמרים (ירחון המאור מנ"א תשט"ז).
- (ד) א בליק פון תורה'דיגן שטאנדפונקט („דאָס אידישע ליכט", שבט תש"כ).
- (ה) העתקה מאמר מהניו יאָרק טיימס (Jan 29 1956) מתורגם באידיש.

ס פ ר
אור עולם

חלק י' מספר נפש ישעי'
על מאכלות אסורות

- א -

דעת קדשו של מרן רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א

הנה לא חשכתי עמל ויגיעה ודרשתי חקדתי אצל רבנים מובהקים פקחים ובעלי מרע שומעי לקחו של מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, דעת קדשו של מרן במכשול הזריקה שאירע אז בימים ההם, וספרו לי דברים כהוייתן: כלפני עשרים שנה נתרעשו גלגלי העולם וינעו אמות בנין היהדות, מהמכשול הגדול שנתגלה אז, כי מזריקים חלק גדול מהעופות שמגדלים לאכילה, באופן שיש בו חשש דציני של נבילות וטריפות.

שני רבנים מהיותר מובהקים הוציאו פסק הלכה בכוחא דהתירא, אולם כ"ק מרן מסאטמאר שליט"א מיאן בהתירם ונפשו געלה באכילת התדרנגולים ההם אפילו אותן שרק נכנסו בגדר ספק שגם עליהם נפל גודל הזריקה, והרחיקם מביתו כמטחוי קשת, ועל אף שלא רצה להחמיר על הציבור כיון שכבר יצא בהיתר מפי הרבנים הנ"ל, מ"מ לא רצה להכניסם בביתו בעד כל חללי דעלמא, ולא היו יכולים להזיזו מרעתו אפילו זיו כ"ש, וגם פקד על סביביו ומקורביו וכל הסדים למשמעתו, באופן הצנע שירחיקו מאכילת תדרנגולים מפוקפקים הם בכל יכולתם, ואכלו רק עופות שנתברר בבירור גמור שאין בהם שום חשש של זריקה, גם הגיד אז דעתו הק' דעת תורה לאיזה מתלמידיו הגדולים (הרוצים בעילום שם) כי לרעתו ההיתר הידועה מהפמ"ג וכל האחרונים נמשכין אחדיו בדין סידור שכ' דאומנים בקיאין ולא מרעו אומנותם לא שייך בזמן הזה, דוד פרוץ ובליעל, עולם של הפקידות וטימטום ובלבול המוחות ובתוכם מדינתנו ארצות הברית, ומצד יסוד זה ועוד טעמים הכמוסים אתו לא רצה ליגע בתדרנגולים המפוקפקים בשום אופן שבעולם.

הרבנים הדגישו: כי אופן התרחקותו מהתדרנגולים הי' בהתלהבות נודא בלתי גיל.

עוד העידני רב גדול אחד כי מאוד נתפעלו הרבנים וגם המון העם על הסייעתא דשמיא וקדושתו הנפלאה של מרן שליט"א עת הופיע בעיתון המפורסם (,ניו יארק טיימס") דעת הרופאים הפרופעסאדים שאסרו אכילת התדרנגולים ההם בהחלט מטעם שמביא לידי חולי הידועה דח"ל, וחשבו זה לרוח הקודש נגלית מאת מרן כ"ק אדמו"ר שליט"א, והי' כאשר נתפרסם הדבר והגיעה לאזני אומות העולם נתקדש שם שמים רבבים. ועד המוכיח כי דוח הקודש הופיע בבית מדרשו של מרן שליט"א שאחד הרבה שנים לאחד חוות

דעתו הק' הנ"ל מצאו חכמי הרופאים שבזמננו מטעם הדראג ענד פוד אדמיניסטרעישען (F. D. A.) כי אותם הסמים שמזריקים בעופות ובבהמות כדי לפטמם ולהבריאם (DES) יש בו סם אחד מסוכן שגורם את המחלה הידועה רח"ל וה-FDA כבר עוסקת ברצינות למנוע זריקות אלו בבעלי חיים שלא לסכן בהם בריאתן של בני שאוכלים אותם.

- ב -

שאלות ההזרקה לעופות

לפני קרוב לעשרים שנה החלו מגדלי העופות-לפיטום להזריק בעופות תרופה מסויימת שנועדה לסירוס העופות, בכדי שישמינו, הדבר עורר פעילות נמרצת מצד גדולי הדור שהביעו דעתם לאיסור, בעקבות ההכרעה נתקבלו אח"כ גם כמה חוות דעות רפואיות כי זה גורם למחלות ועקרות, והתכנית ירדה לחלוטין מעל הפרק, וגם ממשלת ארה"ב אסרה זאת מטעמים רפואיים. ברבות הימים פשטו מחלות שונות בקרב העופות, מגדלי העופות השתמשו בתרופות שונות וכן בזריקות ולכן פירסמנו מדי פעם ב"מדריך הכשרות" שלנו, שיש לבדוק את ריאות העופות מפני חששות טרפות. משנודע לנו על הזרקה זריקות בתרנגולי הודו "הינדיקעס" פרסמנו כמה פעמים ב"מדריך הכשרות" והזהרנו ליקח רק ממקומות שנבדקו על ידינו שאין בהם חששות כנ"ל.

בחורף זה תשל"ז נודע לנו על תרנגולי הודו (אינדיקעס) כי במדגירות ביום פקיעת - יציאת האפרוחים מהביצים, מזריקים להם זריקות חיסון, העלולים להטריף את תרנגולי-הודו, מטעם הבד"צ נתפרסם אז אזהרה דלהלן:

אזהרה

בענין תרנגולי הודו (אינדיקעס)

היות שהוברר בפני רבותינו הביד"צ שליט"א

שבמדגירות מזריקים את האפרוחי הודו

בשטח שבין הראש והצואר ע"כ אנו מודיעים בזה בשם הביד"צ

כי אין לאכול תרנגולי הודו רק באותם שהוברר שלא הוזרקו.

מדריך הכשרות תשל"ז שעי' העדה החרדית

טבת תשל"ז

פעה"ק ירושלם ת"ו

על סידור העופות

הרב חיים יהוד' בורל

רב ובהיכנו אהבה אחים אנשי ערסי, ברוקלין

ב
כדי לברר את השאלות שמניתי השתדלתי ראשית כל להשיג ידיעות מדויקות מפי מומחים בדבר תהליך הסירוס. לשם זה התקשרתי עם המוסדות דלקמן:

1. Federal Security Agency, Food and Drug Administration, Washington, D.C.
2. N. Y. State College of Agriculture at Cornell University, Dept. of Poultry Husbandry, Ithaca, N. Y.
3. N. Y. C. Live Poultry Terminal, Dept. of Markets, New York, N. Y.

אני מוסר בזה את תמצית הידיעות שקבלתי מאת המומחים לאמר:

א. בשוהוריקה נעשית באופן נכון, המחט נקדחת בצוואר העוף למעלה בעורף, סמוך לקדחת המוח וחודרת רק אל תחת העור החיצון המרולרל ושאינו רבוק לבשר. אילו היתה המחט נוגעת בבשר היה העוף ניוק במרה כזו ששכרו היה יוצא בהפסדו.

ב. קורט הוריקה נבלע לאט-לאט בתוך מידוך הרם. השפעתו היותר חשובה היא על בלוטת הריר (השקר המוציא הריר) השוררת תחת קרקע המוח שלא יוסיף להפליט את הליחות שלו המפרה את ביצי הוריעה. הביצים נשארות עיי כן בקטגון הראשונה ואינן עושות זרע.

ג. עד כמה שהנסיונות מוכיחים, לא ירענו ולא שמענו שהאוכל חבשר העופות המסורס רסים בדרך זו, יסתרס. הארם, כדי שיסתרס או שיעקר היה צריך לאכול מהעופות המסורסים כמות גדולה, בלתי אפשרית. באמת עד כמה שידענו, אין הבדל בין מי שאוכל קייפאנעטס מי שאוכל תרנגולת רגילה בעונת טעינת ביציה. התרנגולת הרגילה, בשעת טעינתה יש בה אותה הכמות של הורמון נלכה שיש לתרנגוליים המסורסים עיי זריקה, וכן בכיצים סתם נמצאים הורמוני נקבה.

ואולם דבר זה ידוע לנו, מי שאוכל כנדי התרנגוליים המסורסים יכול הוא להעקר, אבל בתנאי, שלא יאכל שום מזון אחר מלבד הכבדים במשך שבוע תמים בערך. ה. הוריקה ניתנת למעלה בעירף העוף סמוך לקדחת המוח, באופן שאם ישאר משהו בעין מן הוריקה, בשעה שהעוף נמכר

בזמן האחרון הגיעו אלינו ידיעות ממדינת ישראל, כי רבים מאחינו בני ישראל נמנעו עיי אכילת העופות המסורסים (קייפאנעטס). לפני ארבע שנים שלחתי מאמר בענין זה לירחון אחר, המתרברב לכנות עצמו "קובץ רבני חדשי". ואע"פ שכפי שהגיד לי העורך בסיליפון, מצא מאמרי ההוא חן בעיניו, בכליזאת לא מצא לנחוץ להרר פיסו ואף לא להשיב אלי את כתב-היד כמו שבקשתי ממנו, במקרה שלא ידעה להרר פיסו. אילו היה המאמר נרפס בשעתו היו הרבה מאחב"י בארץ הקדושה נצולים מכמה מחלות ומרעין בישינו, אלא שכבר אמרו חז"ל: מגלגלין זכות עיי זכאי וכי.

ועתה לגוף הענין: בשנים האחרונות נפרצו בשוק העופות תרנגולים מסורסים, הנקראים בשם "קייפאנעטס". כידוע היו לפנינו משחיתים את אברי הזרע של התרנגולים ביד, כדי שיתפטמו ויתערנו והיו קוראים להם בשם "קאפהון". עכשיו המציאו אופן חדש לסרס ולעקר את העופות הוכרים וגם את הנקבות עיי שמטילים בהם קורט של עיקרין, המכיל בתוכו הורמונים של נקבה, מתוך כך מתקטנים ומצטמקים אברי הזרע שלהם וניטל מהם כח ההפראה וההולדה, וע"כ הם מתעדינים ומתפטמים בזמן קצר של ארבעים ולכל היותר שמונה שבועות.

הטלת הקורט של עיקרין זו נעשית עיי זריקה מתוך מחט חלולה שדוקרים בעוף בסכיבת הראש, והנה נתעוררו כמה שאלות בנידון זה, הטענות כדורו:

(א) היש לחשוש לנקיבת המוח וקרומיו ואם כן הרבר, האם אנו בקיאים בבדיקה לענין זה?

(ב) כיון שסם הסירוס נבלע בגופו של העוף (וכ"ש אם לא נבלע — הריהו עומד בעינו במקום הזריקה), היש איפוא סכנת סירוס למי שאוכל מבשר העוף הזה?

(ג) המותר לישראל לסרס עופות באופן הנ"ל?

שנים קדמוניות

באיסור תורה. וכ"כ בפר"ח ובביאור הגר"א שם. דשאני הכא ההוי מירא דעבידא לגביי. ועיין עוד בש"ז שם במחלק. דאין מסלית נאמן במילי דאורייתא. היינו במירי דבעי עדות דיקא כשא"כ באיסור היתיר... לא בעינן עדות גמורה. אלא באם יש לנו הוכח' חה — כגו"ל לפי"ז יש לנו לסמוך על חוות דעתם של המומחים. שהרי אפשר לנו ללכת אל המקום שמסרסים שם את העופות ולראות האידן זה נעשה בדיוק. וכן אפשר להוכיח. אם אכילת העופות גורמת סירוס לאנשים האוכלים.

ע"פ עדותה של אוניברסיטת קורנל במכ"ת. שנמצא תחת ידי. ודר. הוט ממחלקת גידול עיפות. ממש מילא את כרסו בעופות מסורסים כאלה. במשך זמן רב. ולא הרגיש אף שינוי כלשהו בעצמו.

ועוד. שבמשך השנים האחרונות נאכלים העיפות המסורסים בכל בית-ישראל ועולים על כל שולחן ולא שמענו ולא ראינו שום מיוחד של עיקרות בכל אותו הזמן. ואף על פי שלא ראינו אינה ראוי. אבל הוכחה קצת איכא. ומה שאירע במדינת ישראל. הוי ע"י מגע ישיר עם ההרמונים או ע"י אכילת הראשים של התרנגולים.

היוצא לנו מדברינו. שאפשר להסתמך בעדות המומחים לענין אכילה העופות המסורסים.

ועיין בנוב"י תניינא סי' כ"ג בעוף שנקרו העיפות האחרים את עור ראשו ממול ערפו — להתיר. כי מי החזיר הסימנים אחריו העורף לחוש לנקיבת הסימנים או צריך העיין בניקור. אם לא נכנס בעומק הצדדים ואם לא נראה שום ריעותא שם.

לפי"ז כ"ש לדידך. שהזריקה נעשית ע"י מוכדים לדבר. אין לנו לחוש כלל לנקיבת המוח וקרמויו או לנקיבת הושט. ואם נמצא עור העורף תפוח ויש שם איזו ריעותא בלפע"ד שאפשר לנו לסמוך בזה על עיין בעור העורף לראות אם אין הריעותא נמ' שכת אל המוח או אל הושט. דאחוקי איי' סרא לא מחוקינן ואין לדיק אלא מה שעיינו ראינו. ובמקום זה יש לנו לסמוך על בדיקתנו. (ועיין בפתחי תשובה ג"א. ו').

לשחיטה. יהא אותו הנוטר מיטלך יחד עם הראש וכדרכנו בארץ זו לזרוק את ראשי העיפות לתוך האשפה) ולא יביאו לאכלה שכן עילוי הוא הנוטר הזה להזיק. ה. מגדלי החרפו (מינק). היה קטנה שמשי' תמימים בעורה לשם פרוות) הודיעו. שהאכילו את ראשי העופות המסורסים רחיות מינק. והמינקים נסתרסה כנראה. היה בראשים האלה סם הסירוס בעינו. אבל אין עדיין הוכחות מדעיות לשמועה הזאת. עד כאן תמצית דברי המומחים.

ג

ויש לנו לעיין אם אפשר לסמוך על חוות דעתם של המומחים. שהרי בש"ס (ביק דף ק"ד. בפי הגזול ומאכיל) מוכח שבאיסור תורה אין עכ"ם מסלית נאמן. וכ"פ כל הראשונים (בה"ג. הרי"ף. הרא"ש וסמ"ג) כמו שהביא הש"ך בהל' הערובת (סי' צ"ח. סק"ב). וע"פ מה שכתב הפר"מ בפתיחה להל' שחיטה. וז"ל. אף שאין לך בפירוש אלא דרסה ושאר הללמ"מ. מ"מ בכולהו דין תורה ממש יש להן... דהקבלה באה לפרש מהו הזביחה האמורה בתורה. וכ"כ בפתיחה להל' טריפות. וז"ל. שהלמ"מ כן נאמרה. דמה שנאמר בכתוב "טריפה לא תאכלו" כולל גם שאר טריפות. לפי"ז אידן נאמין לעדות של המומחים?

והרי ניקב קרום של מוח הוא אתר משמר' גה עשרה טריפות שראשנו מ"מ (משנה — אלו טריפות יברייתא דבי רבי ישמעאל — חולין מ"ב) אי"כ יש לו דין תורה ובא"י סור תורה אין עכ"ם נאמן כג"ל?

וכן אם אמר ג"ש ה"ש סירוס... גם איסור סירוס של אדם. בהמה ועוף הוא איסור תורה. שנאמר: "ובארצכם לא תעשו" ויקרא כ"ב כ"ד ודרשינן בגמרא (שבת ק"ז: פ' שמונה טריפים. חגיגה י"ד) כל שבארצכם לא תעשו. וכמו שכתבו התוס' (שבת קא"י ד"ה תלמוד לומר) "הוא חובת הגוף הוא מה לי בארץ — מה די בחו"ל? וכ"כ הרמב"ם בפ"ז בה"ב ואה"ע (סי' ה' סעי' י"א). אי"כ אידן נסמוך על חוות דעתם של המומחים?

אכנס ע"פ מה שמחלק הש"ך הל' הערובת סי' צ"ח סק"ב. "דדוקא הויכא דליכא למיקם עלה דמילתא הוא דאין ע"כ מסלית נאמן

אולם לאחר העיון בגמרא שם, נראה שאין הנידון דומה הראוי, כי רב אשי הניחן טעם לדבריו עד ר"י והנה אינה רכזת רוחא הוא דנקיטא ליה משמע מדבריה שלא בא שום שינוי בגופו של התרנגול, אלא השינוי הוא ברוחו, ולכן מותר וכפירש"י שם. וז"ל: "משניטל הידו הוא מתאבל זאינו משמש, אבל בסירוס ממילא אסור" עכ"ל. מוכח מדברי רש"י, שהתרנגול, אילו היה רוצה ה"י יכול לשמש, אלא מכיון שהוא מתאבל, אינו ניתן דעה לשמש. אבל הכא בנידון דידן, אין זה תלוי ברוחו התרנגול, אלא שנחלש בו כח ההורעה וניטל ממנו גם הרצון וגם היכולת לשמש.

אלא, שבכל זאת אפשר לצדד להיתר מטעם שבנידון דידן חולשת ההורעה אינה אלא זמנית ולא עולמית, וז"ל המומחים בענין זה: "השפעת הסמים היא זמנית, שאם משהים את התרנגולים יותר משמינה שבועות לא" חר נתינת הקורט, כל אופי הזכרות חוזר אליהם והפיטום והעדנה נפסדים מיד אחרי שמונה שבועות" עכ"ל.

"Drugs or Chemical Agents for Fattening or Tenderizing Poultry and Live Stock" 12-12-50, Fed. Sec. Agency, Food & Drug Adminst. Wash. D. C.

יוצא לפי דבריהם, שאף שאינו יכול להוליד עכשיו יש אפשרות שיוליד לאחר זמן, ואילי יש לדמות את העיכוב הזמני למקשר את הזכרים או את הנקבה שלא יעלו עליו הזכרים (כמ"ש במס' שבת פ' במה בהמה יוצאה, מ"ב, וזכרים יוצאים לבזבין, לדברי ר' נחמן בר יצחק שם דניג ע"ב, "רחלות יוצאות... כבולות") שעל ידי הקישור הם יתעכבים מלהיליד עכשיו אבל מי יבר שרא יולדין לאחר זמן כשיסירו את הקישור? וכן הכא, אפשר שיוליד לאחר זמן, אף שלפי דעת המנ"ח שם במצוה רצ"א יביצע דיון סירוס אינו תלוי במצוות פו"ר כשה, דכל מיני בעלי חיים, אף שאינם מצויים על פו"ר, וגם אנוהו אין אנו מצויים עליהם, מ"מ אסור לטרסם. אעפ"כ לפי המסקנא נראה שהתורה לא אסרה כירוס אלא בראי התוליד, אבל באינו ראוי התוליד לא שייך סירוס, היינו שמעשה הסירוס מהפך אותי בראי התוליד לאינו ראוי ההיולד, משא"כ בנידון דידן, כשהזריקה נעשית עדין התר-

עה נחזור ונדון בשאלת הסירוס: האם יורה לישראל לטרס את העופות ע"י הוריה קודם היות איסור באכילת העופות המסור רסיס? ואם יש בזה הבדל בין אנשים המצויים על פו"ר ובין נשים שאינן מצוות על פריה ורביה וזקנים שכבר קיימו את מצוות פו"ר ושאינם בני הולדה, וכן, אם יש נפקותא בין מסרס בידים את אברי ההולדה ובין גרמא?

לפי דברי הרמב"ם בפס"ו מה"א"ב הל' י"א, מוכח בפירוש שבידים אסור להשריח את אברי ההולדה בזכרים בין באדם בין בהמה, חיה ועוף, בין בארץ ובין בחוץ לארץ, כמו שהבאנו לעיל, שאעפ"י שכתוב, "ובארצם לא לעשר", למדו בהרבה מקומות (ובת"כ פ"ז — בכל מקום שאתם") שנוהג בכל מקום (שם במ"מ סק"י), וכל המסרס לוקה מן התורה, והמסרס את הנקיבה פטור, אבל אסור (שם, במ"מ, מדלא קתני "כיתור לטרס הנקיבות").

כל-ה מירי כשנוגע באברי הורע, אבל כשאנו נוגע באברי הורע, כגון שהשקה אדם או לשאר מינים כוס של עיקרין או ששיסה באדם את הכלב או שאר חיות עד שעשאוהו כרות-שפכה, או שהושיביהו במים או בשלג עד שביטל ממנו אברי תשמשו, כתב הרמב"ם שם בהל' י"ב, שאינו לוקה, אבל ראוי להכותו מכת מרדות.

ההטעם שאינו לוקה הוא פשוט, דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, כמ"ש שם המגיד משנה, משמע מזה, אף שבגוף מעשה הסירוס אין לנו שום ספק שנעשה, וכן אין שום הבדל מצד האיסור שבו, שה אסור מן-התורה, אלא מכיון שלא נעשה מעשה הסירוס על-ידו מחמת אי-אפשר לנו להלקותו מן התורה, וכמשי"כ התוס' בשבת דק"י ע"ב ד"ה תלמוד לומר בסוף, וז"ל: "דכסיק ריש"י הוא דוראי יכתרס בשתיית כוס עיקרין, ועיין במנ"ח מרצ"א, שכתב בפירוש ד"מסוסינאי נראה דאין חילוק דאפי' בכוס יל עקרין עובר בלא"י."

והצעתי את הדברים הללו לפני חכם מפורסם, שחיווה את דעתו בזה, שאפשר לדמית את הנידון דידן לבאי דאמר ר' יוחנן במס' שבת דק"י ע"ב, "הריצה שיכרס תרנגול יטול כרכלתו ומכרסם מאליו".

מון של נקבה ידוע ששמים בתוך טאכלי בהמות ועופות) לבהמית ועופות. כי הוא גורם לכהלה הסרטן בהנאים ידועים. ליתר ביטחונים מליניוב עופות ולבהמיתם יש הן בהמית הדויתולסטילבסטרוול ניתן כעת. וזה איפוא תהי' השפעתם על האנשים האיכילום אין לפי דעה שים הנכחה. כמחלת הסרטן נגרמת ע"י כך אבל אי אפשר הבטח את האפשרות לכך.

כידוע, חמירא כנחא מאיסורא. ולכן לא העלמתי דבר והעמדתי את כל הבעיה בכל חריפותה ומכל הצדדים. את הפתרון לא ידעתי. כי מה נאכל? אם-תאמר, נאכל ירקות? כבר נפוצו שמעות שהתחילו להזין גם הירקות בכל מיני תזונות סינטטיות. אי"כ אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. והכקם ירחם.

דבר סירוס העופות

הרב נפתלי הירץ בוימקל

מאביו בצנז'ק, ברוקלין

ראיתי בהמאור מחודש מנ"א להרב ר' חיים יהודה בוי"ל שליט"א מפלסל בדבר ההמצאה החדשה לסרס העופות ע"י זריקה קורט של עיקרין ע"י מחט חלולה בצורת העוף בצד העורף ויש בזה חשש נקיבת הושת או נקיבת קרום של מוח. הרב הנ"ל ניצד להחיר עפ"י שיטה ה"ש"ך ביו"ד סי' צ"ח דבמילתא דעבידא לגלויי מסל"ת נאמן גם באיסור תורה והכא הווי עבידא לגלויי ללכת אל המקום שעושים הסירוס ולראות איך נעשה.

והנה לא אוכל להבין דבריו. הא רק המסרס לבד אם הוא מימחה לדבר אפשר להרגיש ולדעת אם פגע עם המחט גם בהושת או לא אבל שום אדם אחר לא לדעת זאת, ובהשקפה ראשונה חשבתי שהשאלה הלוו תלווי בדיון חתך בעור ביו"ד סי' כ"ג ברמ"א שם ומבואר שם בשמ"ח ובהב"ש דיש חילוק בין בהמה לעוף. דבעוף אפילו חתך רק מקצת עור אסור אפילו בהפ"מ. דעוף הוי נחתך מקצת כאילו נחתך כולו. וכן משמע מהטו"ז והפ"ג שם דחתך מקצת עור אפילו לא יצא דם כלא אמרינן דודאי עבר כולו. ולפי"ז לכאורה אי"א להחיר כאן העופות שנעשה להם הזריקה הנ"ל.

נגול הוא רך וצעיר מאד ואינו ראוי עדיין להוליד מיד בפועל אלא עד לאחר זמן כשיגדלו. ע"י זריקת הסם אין אנו נוטלין בכני את כח ההולדה. אלא כאני החזין אותו לזמן יותר מאיחר. והרי הוא גם עכשיו לאחר הזריקה. ראוי להוליד בכה. אם נשחנו עד לאחר שמינה שביעות. אז יהיה ראוי להוליד גם בפועל לפי"ז אפשר לומר שאין זה סירוס כלא.

ואפילו אם נאמר שיש קצת גרמא של סירוס. הנה מדברי הרמב"ם שהבאנו לעיל כשמע גרמא אסור רק באדם ולא בשאר בעלי-חיים. שבהלכה י"ב שם הוכיח "אדם" ולא שאר מינים. כמ"ש במנ"ח שם.

ובאמת במדינות אמריקה אין אפילו שום מיוחש של גרמא. כי מי שמטיל את סם הזריקה בעופות אינו מגדלם ומי שמגדלם מוכרם לאחרים ואחרים לאהרים. וכך עוברים העופות מיד ליד עד שמגיעים לשוק ולמקור לין והם נשחטים שם. נמצא. שהקונה האח"ר רון שמוסר אותם לשחיטה אין לו שום קשר עם מי שסירסם. ועפ"י רוב יד עכו"ם באמצע. שרוב מגדלי העופות והמסרסים אינם בני ברית ועכו"ם אדעתא דנפשי' קא עביד. ובאופן כזה. שהעכו"ם גותנו לעכו"ם אחר לסרס פסק הרמ"א באה"ע סימן ה' סעי' י"ד דלכולי עלמא שרי. ובפרט בסירוס ע"י זריקה שיש לומר שאין כאן סירוס כלא.

מאידך גיסא. בא לידי מספר רב של תרגולים מסורסים כאלה. שהיו פצועים ושמוטיג'ף וירך. הסיבה לזה היא. שגופם לא נתחוק לפי מידת גדלם. אלא לפי מידת ימיהם ולפיכך נשאר ברכותם ואינם מסור גלים לקבל את המכות והפצעים. שחובלים בהם האנשים המעבירים אותם וזורקים אותם מקופה לקופה ומארגו לארגו. הפועלים האלה שוכחים שיש להם כאן עסק עם תר"ג נגיל בן י"ש—ימינה שביעות. לפני שבגודל הם נראים כבני שנה ויותר. שהיו זורקים תמיד באיפן גם מבלי להבול בהם. ומכיון שזה מיעוט המצוי. ט"ב להזהר ויבדוק עד כמה האפשר.

י"ב קראתי ביומן N. Y. Times, January 29, 1914, Section 4 Science in Review כי באכיפה של אנטי-המרע נסעתי אהרית כנגד האכלת "דיטיטסטילבסטרוול" — והיר

דמתכוון להחיותה ולדפאונה בהקזה. יכן גבי העופות כוונתו שיתפסמו ביותר וכמהי רות ודאי הוא נזהר ומדקדק שלא לנגוע בסימנים וא"כ יש לנו לומר בזה חוקה אומן לא מרע"י אימנתי ואין זה ענין לפליגתת הפיסקים לענין נאמנות הרופאים. דהכא ודאי לא יעשו מעשה לנגוע בסימנים שהוא היבך פעולתם. ולפי"ו שפיר יש להתיר העופות המקבלות זריקה הנ"ל. ועיין בס' דברי חיים מהגה"ק מסנדז צוק"ל ביו"ד ח"ב תשובה ל"ג בסופה שיש לסמוך בספק איסור על סברה המתירין גבי סירוס בעופות מיום דאוקי אימן על חוקתו. וכתב שם וז"ל הטהור: הן אמת שבח"ס קיהא כהיתר זה אך כבר הורה הוקן הגאון בעל חו"ד להתיר.

ואין להתוכח ולומר דלא מרע אימנתי' ל"מ רק היכי דאפשר להתברר אח"כ אבל הכא לפ"מ שכתבתי למעלה א"א להתברר. דו"א. דלא מרע אומנתי' מהני בכל אופן. שכן שיערו חז"ל דכ"יין שייחד א"ע לאומנות זאת אינו משקר בה. ודאי מיו"ד סי' צ"ח דקפילא מהני אף בלי מסלית משום דלא מרע וכו' עיי"ש דרק קפילא יוכל להבחין ושם א"א להתברר דאם יבוא קפילא אחר ויאמר הויסך או הוא יכחיש אותו שהאחר אינו מבחין. ועיין בספר אבן יקרה מהרד"ת סימן פ"ב ש"ב שמכ"א עוד רא"י לזה מגיטין דף י' ע"ב כל השטרות העולים בערכאות של נכרים כו' כשרים ומקשינן בשלא מכר וכו' ולהנ"ל גם במכר קשה מי יגלה את השקר. עיי"ש.

וגיטי היקר הר' בנימין מנחם מארילעס שליט"א הראה לי בס' גידולי הקדש יו"ד סי' מ"ו לענין חשש נקיבת המעיים ע"י מחט התפירה בתרנגולים המסורסים פסק שם שאין לחוש וז"ל: אבל כאן האדם מחזיק המחט בידו ומכוון עצמו לתחוב המחט רק תוך העור כי מחזיק גם העור בידו וה"ו דומה לתופס הקנה בידו ושוחט, דלא חישינן לנקיבת הושט דלעיל סימן כ"ג. וא"כ בנידון דידן יש עוד צד להתיר, עכ"ז כיון שראיתי מובא בשם ס' חקרי לב להתמיר בזה ולא לסמוך על אומנית נכרי ע"כ מי אני להכריע לצד זה או לצד זה ורק על הרבנים הגאונים גדולי ההוראה עליהם החוב לעיין בשאלה זו ולהביע חו"ד דעת תורה והכרעתם.

(תמאור מניא תש"ו)

אמנם בספר ברית אברהם יו"ד תשובה כ"ב מיבא בפת"ש יו"ד סי' כ"ג האריך בענין הקזה שעושים לבהמות בצוארם לשם דפואה ע"י אומן בקי בכך אי כשרות הן. דיש לחוש שמא הקין בנקים הסימנים והעלה להתיר מכמה טעמים וז"ל הטהור: דו"ל בכאן נשחטה הותרה וליה ספק בשחיטה דדוקא בחתך העור דסי' כ"ג דמיירי שם בשעת שחיטה והוי דרך שהי"י וא"כ ככה"ג הוי נבילה ואיכא חוקת איסור שא"ז אבל במה שנעשה נקיבת הושט קודם שחיטה ואח"ז נשחט כראוי שלא בדרך שהי"י ולא הוי נבילה ככה"ג ממילא פשיטא דליה רק כשאר ספק טריופות בעלמא וי"ל נשי' חטא כחוקת היתר עומדת מטעם דרוב בה" מות כשרות הם. וגם לא דמי להא דאיכא בתב"ש דהיכי דנולד ריעותא מחיים דלא שייך חוקת היתר של רוב בהמות כשרות כיון דאיתרע הרוב כמו מים במזח וכדומה דרוב בהמות אין להם ריעותא זו, דכאן ל"ש זה כיון דחזינן דגם מאותן הבהמות שמקויון מהם דם רובן חיים ולא איתרע בהם כלל הרוב בהמות בשירות, וביון שבאר' נו דוה ל"ה ספק כשחיטה ולי"ד לחתך העור דהוי בשעת שחיטה וגם כיון שרוב בהמות שהוקזו הם חיים לא איתרע כלל הרוב בה" מות כשרות ע"כ שפיר יש להכשיר.

לפי"ו בנידון דידן יש להתיר העופות המקבלות זריקה הנ"ל, ואם כי יש לפסק בזה כי בצד אחד אינו דומה להא דברית אברהם דכאן ל"ש לומר דרובן חיים, כיון דרוב עופות נשחטין אחר ששה חדשים, וא"כ יוכל להיות דבאם לא הי' שוחטין אותן היו מתין מאליהן טרם יגיעו לי"ב חודש, אבל לעומת זה יש צד אחר להתיר, כיון דמתפסמות והולכות ואף למ"ד דטריפה משבחת אבל עיין בחולין נ"ו ע"ב דאמרינן שם א"כ כמדי דמיטרפא בה הגדילה כנפיים האחרונים יותר מן הראשונים ועיין בסוטה ד"ו.

ולוה העירני ב"א היקר הרב יוסף מארילעס שליט"א. ועוד י"ל דלא דמי כלל להא דחתך העור דסי' כ"ג דשם כיון דהשוחט מתכוון לשחוט הסימנים ע"כ אינו מדקדק בחתכות העור שלא לנגוע בסימנים, אדרבה, הוא רוצה לשחוט הסימנים, ע"כ שפיר חיי' שינן שמא נעשה נקב בושט דרך שחיטה דרוצה בכך לשחוט הסימנים, אבל הכא

א בליק פון תורה'דיגן שטאנדפונקט

(אקטועלע באמערקונג פון ז.מ.)

עופות אלס „אין ארדענונג“ ביי א געוויסן סארט מענטשן איז דער „דאקטער“ א סימבאל פון פונקטליכקייט, ווירקליכקייט, זיכערהייט, אז וואס עס געהט ארויס פון זייער מויל איז „היר-ליג“ איהר קענט טרעפן פרימע אידן וועלכע ציטערן אריין צוקלערן אין דעם וואס דער אינערליכער דאקטער האט געזאגט און גע'פסק' גט.. ער זאגט „רופא“ מיינט דעם היינטיגן דאקטער און מ'איז איהם מחויב צו פאלגן..

— אין דער צייט וואס עס איז שוין גענוג פעסט געשטעלט געווארן אז אחריות פארן לעבן און געזונד פון א מענטש וועט מען נישט געפי-נען ביי די וואס זענען ווייט פון תורה'דיגע באגריפן. איך רעד נישט פון א קראנקן מענטשן וואס געפינט זיך אין א ענגע לאגע, וואס ער פיהלט זיך נישט גוט און ער ליידעט פון מיהו-שים, און דער דאקטער זאגט איהם ער זאל זיך פירן אויף און אזוי, א ודאי דארף דער מענטש מתפלל זיין או די מעדיצינישע באהאנדלונג זאל ווירקן צו גוטס און עס זאל איהם נישט ערגער מאכן... (וימלט משחיתותם...)

אבער ווען עס רעדט זיך פון געזונדע מענטשן, מעגן זיי וויסן אז דער מענטש דארף זיין אייגענעם אינסטינקט, עסן וואס גרינגער, וואס ווייניגער פאבריצירטע זאכן וועלכע זענען נישט געזיכערט פון כשרות'דיגן, היגענישן, און געזונדהייט שטאנדפונקט; ווען מ'בעמט למשל א עוף לכבוד שבת, וויפיל דארפן פארשן און אכטונג געבן אויב עס איז געזונד, אויב עס איז ריין, אויב עס איז נישט קיין שאלה ביי דעם, און זיך נישט פארלאזן אויף דעם צו אויף יענעם.

דער דאקטער (דער אינערליכער) איז א שטודירטער וואס גיט איבער וואס ער האט געלערנט אבער ער האט נישט אריין אין די אנדערע מאראלישע פסיכישע ועלישע מאמענטן פונ'ם מענטש.

דער אפיציעלער איסור אויף די הארמאנען געשפריצטע עופות נאך יאהרן וואס מ'האט זיך געשטאפט מיט זיי — מעגן ווארפן א ליכט אויף אונזער גאנצן אויפפירונג אויפן ערנעהרהרג-באדן — — — —

ביי פיהל מענטשן איז עס געוועהן אז איבער-ראשענוג די מעלדונג אז עס איז פארבאטן גע-ווארן הארמאנען געשפריצטע הינער צוליב גע-זונדהייט מאטיוון.

דוכט מיר מיט צוויי יאהר צוריק אומגעפער ווען עס האבן ערשיינט צום ערשטן מאל די הארמאנען געשפריצטע הינער, איז ארויס אויף זיי א איסור מצד דעם בית-דין צדק אין ירו-שלים. האבן אנדערע געקועטשט מיט די פליי-צעט: היתכן אסר'ן א זאך סתם אזוי? אפיציעלע קוועלעס האבן פארזיכערט אז פון געזונדהייט-שטאנדפונקט איז עס אין בעסטן ארדענונג, אפיציעלע דאקטוירים האבן עס באשטעטיגט, און עס האבן זיך געפונען אויך אנדערע וועלכע האבן עס מתיר געוועהן נישט געפינענדיג קיין צד דא אסר'ן — ווי אזויזשע געהט ארויס דער בית-דין צדק מיט א שארפן איסור געגן דעם ... האבן מיר געהאט די געלעגנהייט מיט א פאר-וואכן צוריק צו זעהן וואס הייסט א בליק פון תורה-שטאנדפונקט, ווי אזוי איז די אחריות פון די גדולי תורה געגן א ענין וואס איז גע-וועהן לכתחילה גאר פארדונקלט, אונקלאר און פארדעכטיקט ווי דאס הארמאנען-שפריצונג אין די עופות.

און אידן האבן אכטונג געגעבן נישט צו עסן די געשפריצטע עופות, די געאסטרע. מ'האט חוקר ודרוש געוועהן ביי וועמען מ'קויפט, און געגן זיי האבן די מאסן נישט געקוקט, מ'קויפט פעטע הינער, או מ'טראכט נישט אריין דער מקור פון די פעטקייט...

ערשט ווען אלע וויסן שוין צו וואס פאר א קריניק — ה' ישמרנו — דינע הארמאנען-שפריצונג, האט צוגעבריינגט, איז עס פארבאטן געווארען, אבער עס איז נישט צוגעקומען א ידיעה אז פון היינט און ווייטער איז עס שער-ליך, עס האט זיך ארויסגעוויזן אז מ'האט גע-לעבט אין טעות ביז היינט, איהר קענט זיך פארשטעלן אז די אמעריקאנער רעגירונג האט פארניכטעט מאסן געשפריצטע הינער אין ווערד פון צעהן מיליאן דאלאר !!!

געזיגט האט דער תורה-בליק *

און נאך עפעס. מענטשן האבן זיך פארלאזט צופיהל אויף די דאקטוירים וועלכע האבן באשטעטיגט דינע

דאס אידישע ליכט, טבת תש"ז

New York Times science review Sec. 4 p. 9
 איבער געזעצט אין אידיש פון ניו יארק טיימס, Jan. 29, 1956

**די עסען וואָס מען גיט פֿאַר די טשיקען
 איז גורם אַ סכנה פֿאַר די מענטשהייט
 עס ברענגט קענסער רח"ל.**

לעצטע וואָכ'עדיגע פֿאַרזאַמלונג וועגען מעדעצינישע עסענוואַרג, וואָס איז אָרגעניזירט געוואָרען ביי די U. S. D. A. און אַרף העלד ערוקעשען און וועלפער און די F. D. A. (פוד ען דראַג אדמיניסטראַציע). ד"ר גרענוויל (Knight, F. Granville) און ד"ר מאַרטין (W. Coda Martin) (צוויי גרויסע דאָקטורים פון אמעריקען אקעדעמי אויף מעדיצינען), צוזאַמען מיט ד"ר גלאַזיס (Rigoberto Iglasias) און ד"ר סמיט (W. E. Smith) - אַלע און איינעם האָבען געגעבען אַ שטאַרקע וואָרענונג אַקגען געבען צו עסען טשיקענס Diethylstilbestrol-הורמאָן, דער האַרמאָן איז באַקאַנט אַז ס קען אַרײַנגעבען קענסער רח"ל אין געוויסע אומשטענדען, דאָס גיט מען צו עסען פֿאַר טשיקען און בהמות, כדי עס זאָל שנעלער וואַקסען אין פעט ווערען. מער ווי 30 מיליאָן טשיקען און בהמות פֿינעם לאַנד גיט מען דעם Diethylstilbestrol, פֿרעגט מען אַ שאלה וואָס וועט פֿאַסירען מיט די מענטשען וואָס ערנערען זיך מיט טשיקען און בהמות וואָס ווערען געפיטערט מיט די מעדיצינישער עסענוואַרג? תשובה: עס איז נאָך נישט דאָ קיין קלאַרע באַווייז אַז די טשיקען אָדער בהמה וואָס זענען אָנגעגעסן געוואָרען מיט האַרמאָנ'ס טיט טאַקע גורם זיין קענסער פֿאַר די מענטשהייט, נאָר ד"ר:

Knight, Martin, Iglasias, Smith

זאָגען אַז מען דאַרף ערענסט דן זיין איבער דעם, אין מען זאָל די זאַך נישט אַוועק לייגען אין אַ זייט.

מען האָט אַרײַנגעגעבען די מעדיצינישע האַרמאָנ'ס אין מײז, ראַטען און חזירים, און זיי האָבען באַקומען די קראַנקהייטן:

Polyps, Fibroids, Tumors

מען טוט אויך אַרײַנגעבען עסטערג'ען-האַרמאָן אין די בהמות און עופות, וואָס קען שאַדען מענטשען פֿין געבוירטאָג, קענסער נורמאל טוט אַטאַקטירען די מיטל יאָרען.

(אין חודש June 1979 איז געווען באַריכטעט אין די פֿרעסע אַז די F. D. A. האָט באַשטעטיגט די שעדליכקייט פֿון דעם דראַג, אַז עס איז גורם קענסער ל"ע רח"ל).

N.Y. Times 1/29/76, Science in Review, Sec. 4, P. 9

Hormone and Cancer

Possible Danger in Feeds Now Given to Meat Animals

At last week's symposium on medicated feeds, organized by U.S. Dept. of Health, Education and Welfare, and F.D.A. Drs. Granville and F. Knight, W. Coda Martin, (American Academy of Medicine), Rigoberto Iglasias (Santiago, Chile), and Wm. E. Smith (N.Y.), sounded a warning against feeding animals with diethylstilbestrol, a female sex hormone. The hormone is known to induce cancer under some conditions. It is fed to food animals to stimulate growth and bring about an increase in weight.

More than 30,000,000 chickens and half the beef cattle of the country are now given diethylstilbestrol. What will be the effect of poultry and beef thus treated on a populace that consumes them as food? There is no evidence that hormone-fed chickens and cattle have actually induced human cancer, but Drs. Knight, Martin, Iglasias and Smith contend that the possibility cannot be dismissed.

Administration of female sex hormones on mice, rats and guinea pigs has induced polyps, fibroids, and tumors. If no estrogen can be detected in the tissues of an animal that has been stimulated to put on more flesh it is not to be concluded that there is no danger of generating cancer.

Experiments conducted by Dr. Iglasias over 20 years show that continuing administration of minute doses of estrogen is more effective in inciting cancer than intermittent injections of larger doses. "The introduction of estrogens into the food supply presents the problem of exposure of human beings from birth onward," is the conclusion reached. The reason is that we eat meat from childhood to old age. The longer we live the more likely is cancer to be incited, this because cancer is primarily an affliction of middle and old age.

ספרים שחיברתי עד הנה ועדיין יש לנו מספר מצומצם - וכל הקודם זכה.

- ד -

ספר

אכילת מצות בישראל

הלכות אכילת מצה ואפיקומן בלילי הפסחים, שיעורן בכמות ובאיכות התחלת וסוף זמנם, בדרך ארוכה הכולל חלק ההלכתי המשולבת למוצא ומובא של כל הלכה לדעת מבטן מי יצאו הדברים ואיה משכן דברי קדשם. גם ספחנו דרך קצרה אשר עין כל ירוצו עיונם בו הלכות פסוקות וקצרות בלשון קל וצח. וגם דעת הפוסקים אם מצוה להרבות באכילת מצה בלילי פסחים יותר משיעור החיוב העיקרי.

- ה -

ספר

מצות מצה

דיני אכילת מצה כל שבעת ימי החג (ובחור"ל שמונת). אם יש בו מצוה או רשות.

- ו -

ספר

מנהגי צדיקי ישראל

מכיל מנהגי צדיקי יסודי עולם מוסדי דור ודור אשר באורם נראה אור המאיר ומבהיק לזקונים עם נערים, הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשו, בהתבוננו איד הראשונים כמלאכים, יראו ונדעו ונתרחקו מצייט שערים של היתר שלא ליגע בקוץ של איסור. ק"ו בו ק"ו אובני קיר כמוני היום שצריכים אנו להרבות גדר על גדר, וסייג על סייג, כדי לקיים מצות אפיית ואכילת מצות כחלקתן.

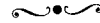
- א -

ספר

אפיית המצות השלם

ליקוט גדול ונפלא מכל דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים הנוגעים לדיני קצירה, ברירה, טחינה, רקיחה, שאיבה, לשה, ואפיה, הפרשת חלה, והמסתעף. בלשון צח וקצר. אוסף ענקי במקצו הלז עדיין לא ראה אור הדפוס עד היום הזה.

בו נקבצו אלפי הלכות המפויצים אור נוגה לכל הבא לגשת אל הקודש פנימה, לחשוב מחשבות לעשות בכל מלאכת אפיית המצות, בון יבין את אשר לפניו, הדרך ילך בה, והמעשה אשר יעשה. לקיים מצות אפיית מצה כראוי וכיאות כלי מגרעת בהשכל ובדעת, ללמוד וללמד ע"מ לשמור ולעשות.

- ב -

ספר

מצות מצה בשלימותה

קובץ גדול מדברי הפוסקים, וספרי בעשתי"ק ותלמידיו ז"ל, ושאר ספה"ק, המקיפים כללים יסודיים ועיקריים הנוגעים לאפיית ואכילת המצות בפסח, ושאר עניני החג. והמעין בבתי אמרותיהם בלי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלתי גבול להתאמץ ולהתחזק לקיים מצות אפיית ואכילת מצה בכל פרטיהם ודקדוקיהם וכל החומרות שנאמרו ונשנו בה מימות מתן תורה עד היום הזה, כי רק אז יהי לבו נכון בטוח שיצא נדימוס בדינו, בעת אשר המלך במשפט יעמיד ארץ, ביום חרת עולם, כמבואר בזוה"ק שיעקר המשפט ביומא דדינא על מיכלא דאסותא (עי' בגנים חספר באור). גם הדרכות ישירות ומועילות יש בו לקיים המצות דכולא שתא.

- ג -

ספר

מצה שרויה

דיני מצה שרויה למחמירים בה ולמקילים בה, וההבדל בין שבעת ימים הראשונים של חג לאחרון של פסח.

שמחת החג

פלוגתא רבתי מגאוני וקדושי עליון, אם מקום יש בראש להחמיר שלא לאכול מצה רק בליל פסחים בלבד, ולא אולת אפי' בשבת ושביעי של פסח, ומקורם עוד נפתח בדברי הפוסקים הקדמונים.

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

סיפורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היוצא מקריאת סיפורי קדושי עליון הלא היא כתובה בספרו של צדיקים, שמאיר לבות בני אדם ברשפי אש שלחבת ייה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובראנו ולכסוף ולהשתוק ולהתגעגע עד כלות הנפש להתדבק באדון כל יצורים, מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ואעתיק דברי רבן ומאורן של ישראל תאון מהרש"ם ז"ע, שכי בהסכמתו על סיפורי דודקים המכונה עשר קדושות, ובח"ל, ואם להעיד על התועלת לעורר הלבבות, דבר שפתיים אך למחסור, וכל מי שיש בלבו נקודת דת האמת, צמאה נפשו והמדה ורוחו לראות ולשמע דברי אלוקים חיים, וגם שיחות ת"ח כמותם צריכים לימוד, ובל אפונה כי כל אשר בשם ישראל יבונה, יחדל וילפת לחיות לו לעור ולסעד ולהיות חבר לכל חפץ להגדיל תורה, ולהפ"ץ יראת ד' ואמונתו בעולם, וישמעו חכם ויראו עכלה"ק. וזכות כל הצדיקים הנזכרים בחיבור הלו יחד עם שאר צדיקים וקדושים, יעמוד לנו שלא ימוש ספר התורה ולא תפוג יראת ד' וזוכה לעבוד את בוראנו בכל לבבנו אנו וורענו וזרע ארענו עד ביאת וואלו בני צ"ה.

קיום המצות כהלכתה

כל תנאי המצות

- א. דברים ההכרחיים לקיים המצות כהלכתו בכל פרטיה וקדושיה שיעלה לרצון לפני אדון כל.
- ב. דינים והדרכה לבדיקת תסא (סאלטא), ולבדיקת כרוב (קרויט), מספרי (נפש ישעיי).
- ג. זהירות כניסת מאכלים ומשקאות מיוצרים בבתי חרושת לבית בפתח. מספרי (מנחת יהודה).

סגולות מצות ישראל

כולל כל סגולות והשפעות המרובות בברכות וישועות, ורפואות והצלחות, חבא ע"י קיום מצות אכילת מצה כדת וכהלכה, והשכר הגדול המוכן לחם בעלמא דעתיד.

שלום לרחוק ולקרוב ורפאתיו

בירור הלכה המבארת יצירת התרופות הרפואיות, וכשרותם לכל השנה (בכלל) ולחג הפסח (בפרט), אשר כשרותם בנויה ומיוסדת אך ורק מכתבי שאלות ותשובות בין הרבנים ובתי החרושת, ואף שלשון חכמים מרפא.

דרשתי וחקרתי היטב והנה נתאמתה הדבר שנעשתה שגגה בישראל בההסתמכות על קישור המכתבים. דרכיו ראיתי ואראהו, ועמדתי בעזרתי על מהות תוצרתם האמיתי ותמציתיה: כי אין לסמוך על מכתבים כאלו.

נפש ישעיי

על מאכלות אסורות

חלק ראשון

בו יבואר כי שמירת הגוף והנפש ממאכלות אסורות הוא יסוד קדושת ישראל ומהרתה, גם יבואר בו דברי התעוררות לבאר גדול חפנם המגיע לנפש וזנה האדם הנכשל בהם ח"ו, והתועלת בזה ובכא למי שנהרג ונשמר ממאכלות אסורות

כ"ז לקטתי בעור צורי וגואלי מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים וזוה"ק חיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מסר מגדולי האחרונים וללתי"ה, ודבריהם הקדושים הוצגים בלחבת אש, מלוויבים נפש האדם לשמור מאד לבווח ולהסתלק אמילו מן הספק, כאשר יראה היראה במנים הספר.

תקותי כי דבריהם הקדושים ישו רשעם בלבות בני ישראל, זה יתי' סיי עמלי להסיר המכשלת הזאת מבתי בני ישראל בכל מקום שהם.

ספר

נפש ישעי'

על מאכלות אסורות
חלק שני

מכיל חששות האפשריות בכל מיני מאכלות ומשקאות המורכבים ומעורבים בתוכם אימור. וכדי להעניד על אמתותם ואפשרותם, הצננו ערותה של הממשלה (אגריקולטור-דפארטמענט). כמ"כ עדותן של חברי הברי"צ דעה החרדית בירושלים, והעתקות ממדריך הכשרות של הברי"צ שליט"א

ספר

מנוחת שלום

חלק שביעי

מספר נפש ישעי' על מאכלות אסורות

חוכן החיבור הוא לייסד יסודי ברזל ועמדי שיש להרעים לומר במיטב יכולתם ממאכלות אסורות ומפיקקים ומשם יפד לארבעה ראשים: חלק א'. בו מבאר בקוצר אמרים בתרומם רחן שר נדל הפסל של אכילת מאכל"א. חלק ב'. ברור וליבון וייקוק שבכחם דרגות מדקדקים ושגגותיהן בקצתן. דרך השרה ושפעי הזמן.

חלק ג'. דוגמאות מהכשלות המאורעים יום יום בבתי החרושת מוצרי מאכלות ומשקאות שונות. אף במקום שהמפקח והמכשיר מורו ומליבן בתורה וחכמה אע"כ שניאות מי יכין, וכ"ש בשאר מקומות. ונחן היצא ממנו לבאר כי מה שממדיין על מאכלים המתקנים חחת השגתה רכ גרול ור"ש אמתי. חסמת חששות רצינים. אינו מגרע מכבוד הרב וגולו, ויבחרו במקומו מונה, ורעונו בכך. חלק ד'. מכיל עצות נבונות חלוקות להשגת על בניו ובנותיו בעת יציאתם לבתי ספר ושאר מקומות שלא יתאילו בטורק פיגולים אשר אין דעתו נפשנו נוחה מהם. ויהי ביאתם לבתי בלא חטא כציאתם לחוץ, ומנעין לעצן יתבררו עשירות קששים ובעיות שנתקלים בהם יום יום חן בעניני מאכלות אסורות חן כשאר עניני בית, כדרכה של חורה. יחד עם עצות בלי מספר להרעה לכלכל ביתו בדרך המקובל בלי פשרות, והתחדשות, ומתאמץ מבלי להיות נטשן עם זרם העולם החרים.

קונטרס

דבר משה

על ייני ומנהגי ישראל הנחוצים והנשכחים

ליקוט מגדולי הפוסקים, אשר מימיהם אנו שותים הלכות גדולות ושכיחות יום יום, ואין איש שם על לב, מחמת חסרון ידיעה וגודל הטרדות, מסודר בלשון צח וקצר כדי שירוח הקורא בו, וראה מביא לידי זכירה וזכירה מביא לידי עשיה.

קונטרס

„זבחו זבחי צדק“

שלש תשובות

בו יבואר ענין התקנה הקדומה המוזכרת בפוסקים (והיי' נהוג כמעט בכל חפצות ישראל ל' הרי"ח) להצריך שני שוביים עומרים זה ע"ג זה רואים ומשגחים שהוכשר כדת ובהלכה מתחלתו ועד סופו (עיין תקנת רע"א בסוף הקונטרס). עם כל המסתעף להלכה ולמעשה

קונטרס

אהלו ישראל

חלק א. נעקלבענע דינים פאר די וואס פאָרן אין קאָנטריס אָדער קעמפס וויכטיג צום טאָג טעגליכען יודישען לעבן. חלק ב. די וויכטיקייט פֿון כשרות מצוות. חלק ג. וואָרענונג צו אַדישע פּרויען וואָס גייען צו דאָקטוירים. חלק ד. קור שער התקנת פון כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א.

קונטרס

שמחת שלום

חלק ראשון

כולל הלכות ומנהגי חופה וחתונה השכיחים ונכונים מחמת חסרון ידיעה

מלוקט משרשי ואחרונים, אשר מימיהם אנו שותים, ובעקבותיהן אנו חולכין, ודיעתן נחוצים מאוד לכל בית נאמן בישראל, אשר יסודתה בהררי קודש, ומגמתה לחמשוך שלשלת הקדושה לדורות הבאים, עד שיתקיים בנו נאולת וישועת הנביאים, במחרה.

קונטרס

מנחת יהודה

על חומר הענין של „חלב עכוים“ ו„סימילאק“

לפסח ולכל ימות השנה

חלק ששי

מספר נפש ישעי' על מאכלות אסורות

זקן ישראל כהלכתו

בענין גילוח וגידול הזקן
(חלק א')

הספר הזה אשר אני מניש לפניכם היום הוא ריכוז מכל ספרי הפוסקים חדשים גם ישנים מראשון שבראשונים עד אחרון שבאחרונים, (כפרת מס הגמיה, הדרת פנים - זקן אשר צלל במים איררים והעלה פנינים יקרים במקצוע הלוח לא הגיע מקום להתגדר, העמיק והרחיב כיד ד' הטובה עליו, ואשרי וזלמן). חמית כל הנשנה ברבריהם בענין גילוח שער הזקן בין עיי תער, בין במספריים, ובין בסם, ושאר אופני גילוח. כל איסורים וצדרי חומר שנאמרו בנטילת הזקן, הן גוף האיסור של כל תשחית, והן איסורים חיצוניים כמו, לא ילבש גבר, ובחוקותיהם לא תלכו" איסור, מראית עין, מקור מנהג הגילוח" ו.חילוקי מנהגים בארצות שונות, ושאר ענינים המקיפים מקצוע הלוח, ועוד. הכל מסודר בסדר יפה ונעלה בלשון צח וקל כרי שירון הקורא בו, ובשעה קלה ירכוש המעיין בקיאות גדולה במקצוע גילוח הזקן המסובכת מאוד בספרי הפוסקים.

בשורה טובה

- א) בקיבוץ תוא לאור ספרים חדשים הנמכרים מאוד לעולם התורני
- ב) קדושת ישראל חלכות יחוד (מהדורה שניה).
- ג) מדריך לצניעות ישראל כל עניני צניעות (מהדורה שניה).
- ד) נשואי ישראל כהלכתה (כל הדינים הנמכרים לחתן משבת של קודם החתונה עד גמר שבעת ימי המשחה בלשון צח וקצר).
- ה) שולחן ישראל כהלכתה כל דיני הכנסת אורחים.
- ו) מוזות ישראל כהלכתה (מהדורה שניה), מלוקט משו"ע עד אחרון שבאחרונים.

היות עם געפנט זין בא מיר עטליכע ספרים גרייט צום דרוק, און צולב ענגשאפט פון געלט קען מען דאס נישט דרוקען. עייב בעטען מיר ווער עס איז פאראינטערעסירט אויסצוגאלען איינס פון די ספרים לכובת את הרבים, לעיני די נאנטע פון זיין משפחה, און דער נאמען פון ספר וועט טראגען זעם נאמען פון די נשמה וואס מען וויל מאכען אן אנדעק, זאל זיך ווענדען צו זעם טלפון: 436-8086 (212).

קונטרס קול יעקב

- הדרכה והוראת דרך למקצועות הראשיים היסודיים שבתורה הנפוצים ברובא דמיינר על העומד.
- א. כשרות התרופות (מעדעצינען) לפסח ולכל השנה.
- ב. אזהרות נחוצות לפסח.
- ג. רשימה לבדיקת חמץ.
- ד. איסור שעטנז.
- ה. ביקורת נשים אצל רופאים.
- ו. חומר ראית הטעלעביוויי.
- ז. דין תרות - שלום בית.
- ח. הוראה לקונה טלית.

אור הצניעות בישראל

הספר הזה נעשה ונגמר לזכות הרבים הנכשלים בלי יודעים באיסור יחוד החמור, אצל רופאים המיוחדים לצרכי נשים, וגם שאר רופאים קלים ופושעים שעלולים לקלקל צניעות וקדושת בנות ישראל. ערו ערו עד היסוד, וידעו שרבים מאחזנו בני ישראל משתוקקים לידע דרך הישר לילך בה והמעשה אשר יעשו להנצל מאיסור יחוד ושאר מכשולות הנוראות. גם הוספנו כל דיני יחוד עם עכו"ם, ונפק"מ גם לאנשים כמבואר בפנים.

עוד טפחנו כל פרטי דיני יחוד לחתן וכלה אחר החופה, ואקוה בעזר השי"ת שהמעין בספרי זה יהיה צמאון השתוקקותו האיך לנהוג עפ"י התורה.

צניעות ישראל כהלכתה (לכית דוד)

בספר הלוח קיבצתי פסקי גאוני ורוזני ארץ מדרו הישן ומורונו, שכל אשה תהדר ותתאמן לילך לאשה הרופאת נשים ולא לאיש כרי להינצל מאיסורי יחוד ושאר מכשולות המתרחשים יום יום. גם העתקתי מעיתונים האמת שהודו הרופאים ע"ע בלי בושת, כי דרכם להכשיל הרבים בתועבותיהם ואין מעצור להם, ואין רואים כזה שום חסרון, אדרבה מתפארים בזה.

גם העתקתי נוסח קול קוראים שונות שנתפרסמו ע"פ חוצות ופעלו גדולות ונצורות לתקן פירצה זו.

בעזה"ש

עמ"י • זה השער לה' צדיקים יבואו בו • עש"ו

קונטרס

„זבחו זבחי צדק“ שלש תשובות

בו יבואר ענין התקנה הקדומה המוזכרת בפוסקים

(והי' נהוג כמעט בכל תפוצות ישראל לי' הר"ח)

להצריך שני שובי"ם עומדים זה ע"ג זה רואים ומשגיחים שהוכשר
כדת וכהלכה מתחלתו ועד סופו (עיין תקנת רע"א בסוף הקונטרס).
עם כל המסתעף להלכה ולמעשה

☆ ★ ☆

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ודבותי הקי' זי"ע

הקי' שלום יודא גראס

רב דקהל „מגן שאול“ האלמין ור"מ בישיבה וכולל „בית ישעי“

ברוקלין ניו יארק

בעהמח"ס: חינוך ישראל סבא (מדרין לחינוך הבנים והבנות), מדרין לצניעות,
מנחת יהורה, מנוחת שלום (על חומר איסור „חלב עכו"ם“ ו„סימילאק“), נפש
ישעי' על מאכלות אסורות (ה"ח), גרולי יהורה (על הלכות ציצית), קרושת בנות
ישראל (על הלכות יחוד), מזוזת שלום (על הלכות מזוזה) וש"ס:

בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל. נבר השרף מסטרעליסק, ר'
יעקב קאפיל חסיד, ט"ז, בית, תוי"ט, רש"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך עה"ש.

נרפס פה ברוקלין בשנת תשל"ז

ועתה יוצא לאור בהוצאה חרשה מתוקנת ומוגהת עם מפתח

ע"י תלמידי הישיבה והכולל „בית ישעי“

„מכון להוראה בשחיתות ובריקות“

— ברוקלין יצ"ו • שנת תשל"ח —

— ההבנסה מוקדשת לטובת הישיבה והכולל —

הוצאת

— אמונה פאבלישינג —

הרוצה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

Copyright © 1977

כתובת המחבר :

Rabbi Sholom Y. Gross
4711 — 12th Ave. Apt. a-5
Brooklyn, N. Y. 11219
436-8086

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

דפוס אופסט "מוריה"
MORIAH OFFSET CO.
160 JOHN STREET
Brooklyn, N. Y. 11201
(212) 852-4141

פתח השער

רעיוני על ראשו סליקו הרבה פעמים דאולי נכון למנוע עצמי מלהדפיס ולהפיץ דברים הנוגעים להלכה כי כבר הורינו חז"ל במתק לשונם במקום גדולים אל תעמד והגם שהאמת כי אינני נמנה עם הגדולים מחברי ספרים חקרי לב ובעלי תריסין אשר קטנם עבה ממתני, עכ"ז הרשות נתונה לפעוטים כמוני להשמיע דעתם ברבים בפרט כי מורה עלה על ראשי לעבור על דברי אדוני החסידים רבינו יהודה החסיד זצ"ל אשר דעת שפתיו ברור מללו בספר חסידים סי' ת"ק בזה"ל: שנגזר על האדם כמה ספרים יעשה וכו', וכל מי שגלה לו הקב"ה דבר ואינו כותבה ויכול לכתוב הרי גזול מי שגלה לו כי לא גלו לו אלא לכתוב וכו' עכ"ל. וזמנין באפרקסתא דענייא תשכח מרגניתא, ועכ"פ יהי לתועלת לבני גילי.

וכאן אני רואה חובה לעצמי להדיע בשער בת רבים שכל המעיין בספרי לא יסמוך להורות הלכה למעשה עפ"י דברי טרם שיעיין בספרים המובאים בספרי ובשערי ספרים העוסקים במקצוע זה וישקול במאזני שכלו מה לקרב ומה לרחק. ומיני ומיני יתקלם עילאה, ופוק חזי מני גברי רבה דקא מסהדי על עצמם מגודל ענוותנותן שלא יסמכו על דבריהם אף שהאירו כל הגולה בדבריהם המאירים כספירים בכל פנה ומקצוע של תורה וא"כ מה יענו אנן יתמי דיתמי אבחתייהו.

וזה לשון הפמ"ג (באשל אברהם סו"ס ל"ב) לא יסמוך עלי שום אדם בשום דין, וח"ו אל יעלה על לב כך, רק לעורר לב המעיינים באתי והמעייין לאחר העיון יבחר כפי מה שנראה לו כו' עכ"ל הק', וכן כתב הגאון בעל בית מאיר בהקדמה על צלעות הבית וז"ל כבר מסרתי מדעיה שלא כתבתי דברי להורות ועתה שונה עלי הכותב לעכב שחלילה לא ירום איש את לבו בשום הוראה עלי כו' עכ"ל הק'.

וע"ע בפרמ"ג בהקדמתו לאו"ח המליץ בעד המחברים שאפילו רק איזה גרגרים טובים מציל על כל הספר. ועוד כ' הפרמ"ג כי לפעמים ימצא בספר קטן מה שלא נמצא בראשונים, כאשר הניחו לו מקום להתגדר וכו' עיי"ש. וכן כ' הגאון בעל חו"ד זצ"ל בהקדמתו לספר תורת גיטין בשם מאמר החכם שדבר אחד טוב אשר ימצא בספר כדאי שיגין על כל הספר ע"כ.

והגאון בעל שו"ת מאיר נתיבים ז"ל בספרו סוד יכין וכו' פרק ח' כ' (בצוואה לבניו) בזה"ל להתאמץ לחדש במשנה דבר קטן או גדול ולרשום במכתב כסדר, כצייד השולה דגים מן הים משכח רברבי שקיל משכח זוטרי שקיל עכ"ל.

ואף כי בעוה"ר אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ובמה יתרצה עבד אל אדוניו מכל מה שעבר עליו מעודו במחשבה דיבור ומעשה כי אין לנו לא ביהמ"ק ולא קרבן שיכפר בעדנו ואין לנו כהן ונביא שיתפלל בעדנו, וע"כ אין לנו שיוור רק התורה הזאת המגין ומכפר על כל חטאות עוונות ופשעים כידוע דברי הוזה"ק באדרא: שבזמן שביהמ"ק הי' קיים כשאדם הי' מקריב קרבן הי' מתכפר לו, וכשאדם כותב מה שלמד איוו חידוש הכתיבה הזו עולות לו במקום קרבן עכ"ל. וכבר מובא בשם הוזה"ק בס' ברית עולם על הס"ח ובספר פלא יועץ באות חידוש.

ועל אותן המלעיון ומלעייגים ומאריכין לשונם בדברי לעג וקלס על מחברי ספרים חדשים אעתיק מדברי הגדולים מה שכתבו לסתום פי המסתנינים והמקטרגים, וכידוע מאמר החכם הוי זנב למחברים ואל תהא ראש למדברים. וז"ל הפרמ"ג בהקדמתו שאלו המליון ומדברים על מחברים ספרים והם אינם בני תורה הוא „מקנאת איש מרעהו" עיי"ש.

ועיין בס' ליקוטי עצות בערך תלמוד תורה אות מ"ו וז"ל, יש כמה ספרים עכשיו וכן עתידין להיות עוד ספרים וכולם צריכים להעולם ואסור להלעיג על שום אחד מהם מאחר שכל יסודו ובנינו הוא עפ"י תורתנו הק' וכו' אבל הספרים שהולכים עפ"י תורה הק' שקבלנו מסיני כולם יקרים מאוד וכולם צריכים להעולם ולכל המלעיג על שום אחד מהם ח"ו הוא נידון בצואה רותחת וכו', עד שישוב ע"ז בתשובה שלימה ויתקן זאת ויהי נחשבים בעיניו כל הספרים הק' ההולכים עפ"י יסודות התוה"ק עיי"ש. וידוע מה שכ' הרא"ה בהקדמתו לס' החינוך וז"ל, אך אמרתי מי יתן ותהי מחשבתי נטרדת בזה כל הימים ולא תפסול ולא תפגום במזומות עמל ועול. עיי"ש בדבריו הק' כי נעמו. ומאת ה' אשאל עזר שלא אטה מדרך האמת ולא אכשל בדבר הלכה ח"ו.

וכפי פרושות לשמים בהודאה על העבר על חיבורי הראשונים שיצאו כבר לאור ה"ה ספרי „נפש ישעיי" על מאכלות אסורות כמה חלקים, וס', „מנחת יהודה" על חומר איסור „חלב עכו"ם" ו„סימילאק", גידולי יהודה על ה' ציצית, דבר משה על מכשולות שונות, חינוך ישראל סבא על עניני חינוך, מדרין לצניעות על עניני צניעות, מנוחת שלום הדרכה לכשרות, קדושת בנות ישראל על עניני איסור הליכות נשים לרופאים והמסתעף, שלום חסידי הערות על ספר חסידים, מזוזת שלום על הלכות מזווה, שמאוד מצאו חן בעולם התורני ובעיני כל רואי למעלה מדרך הטבע ותפלתו על העתיד שגם הקונטרס הלזה ושאר כ"י המוכנים לרפוס בקרוב ימצאו חן בעיני אלוקים ואדם, ויתגלגל זכות הרבים ע"י, ואחת שאלתי מאת ד' שאזכה לישב באהלה של תורה מתוך נחת והרחבת הדעת ויתקיים בנו מקרא שכ' לא ימיש ספר התורה הזה מפין ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם, ונוכה לראות כל יו"ח עוסקים בתורה ובמצות ובמעשים טובים מתוך נחת עביג"צ בב"א.

כה דברי, חד מועירי דחברייא, כותב וחותם ביום ג' לסדר „ד' היה נא מצליה דרכי" שנת תשל"ז לפ"ק.

הקי' שלו' יהודה גראס
בלאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר
ישעי' זאב גראס זצ"ל

מזמור לתודה

איתא במדרש (ב"ר פע"ט) על הפ' ויחן את פני העיר וכו', הד"א שאדם צריך להחזיק טובה למקום שיש לו הנאה ממנו. ופה מקום אתי לפרוע מעט מחובי ולהכיר תודה וברכה בעשיית הספר הזה לטובת נשמת כ"ק אבי עטרת ראשי אאמו"ר הרהגה"צ מוה"ר ר' ישעי' זאב גראס בן הרה"צ ר' משה אלי' זצ"ל, נפטר בחצי ימיו כ"ט חשון בשנת תשכ"ג, נשמתו בגזוי מרומים, והקדיש כל ימיו לטובת הכלל בעניני צדקה וחסד והרבצת התוה"ק, ועשה קיבוץ וריבוץ ופעלים לתורה, והתמסר בכל נימי נפשו, וכדי לבצע מחשבתו בנה כמה בתי מדרשות ומקה וישיבה ות"ת ופנימי' וכו', בעיר חיפה בא"י, ועלה לו במסירות נפש ממש לא יאומן כי יסופר כידוע לידידיו ולתלמידיו בארצה"ק ובארה"ב, לבד מעשיו הכבירים עשה מעשים רבים וטובים להצלת מאות ילדים מהעברת הדת בידי המסיתים, והי' ביתו פתוח לרווחה לאלפים מאחבנני. כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, התאכסן שם כמה פעמים בנסיעותיו לא"י, יה"ר שלא יבוש המעיין ולא יקצוץ האילן.

וזקיני הרה"צ ר' משה אלי' בן הצ' ר' חיים אליעזר הנ"ל, בנה ג"כ כמה מקוואות בא"י במקומות הנדחים והיה בעל מכניס אורח גדול וכו', ואביו מוהר"ר חיים אליעזר בן הרה"ח ר' אלי' היה ביתו פתוח לרווחה, והרבה מצדיקי הדור התאכסנו אצלו. הרה"צ ר' אלי' הנ"ל היה דר בסאבאטש והיו אחד עשר אחים והיו מקורבים מאוד אצל הצה"ק הייטב לב וזה"ה. וביותר אצל הצה"ק בעל דברי חיים מצאנו וזה"ה.

אבי הרה"צ מוה"ר ר' ישעי' זאב ז"ל הי' חתן הרה"ג הצ' מוהר"ר זאב וואלף מוטצען שו"ב מאראד, ובסוף ימיו הי' בא"י שו"ב מוהל מומחה ומלמד בישיבת יטב לב דסאטמאר בירושלים עיה"ק, בן הרה"צ ר' שלום מוטצען, בן הרה"צ ר' אברהם חיים מוטצען, שהיה תלמיד רבינו משה סופר זצ"ל מפרעסבורג בעל החתם סופר, והיה דיין ומו"צ בק"ק האלמין (עיין אודותיו בספר שם הגדולים דגדולי הגר ובספר זכרון צדיקים), נפטר ביום ה' ניסן, ויש אומרים ביום ד' דחול המועד פסח שנת תרנ"ב לפ"ק, היה בן ר' יצחק שטעמפעל (מוטצען) שהיה דיין ומו"צ בק"ק באניהאד יצ"ו, והיה גאון מופלג והניח אחריו הרבה חידושים בכ"י, ולמעלה בקודש הי' חוטרים ממשפחת

מוטצען שנקראו על שם עירם ק"ק, „מיטץ" יצ"ו, מחמת מעשה שהי', כי פעם נגזרה גזירה על כל יושבי העיר להפיר דתם ר"ל, והמשפחה הנ"ל היתה היחידה שעמדו בפרץ ואמרו ניהרג ואל נעבור את פי ה', וכאשר נתבטלה הגזירה ב"ה אז ניתן להם שם על שם העיר לגאון ולתפארת ולמוכרת נצח.

הרה"צ ר' זאב מוטצען הנ"ל היה חתן הרה"צ ר' יעקב שלמה גאלדשטיין זצ"ל שהיה מכפר באלאגא, אשר תבר גזיוו דברדא בימי השלגים וטבל, והיה בעל מכניס אורח גדול וגומל חסדים לכל והיה גאון גדול וחסיד מפורסם. נסתלק כ"ח אלול שנת תרצ"ה, היה בנו של הרה"צ ר' מאיר משה בן הרה"צ ר' דוד צבי שהיה דר בכפר קיש קאפאש, והגאון בעל מראה יחזקאל שהיה רב במדינת זיעבען בערגען כשסבב את המדינה היה שובת אצלו בכל שב"ק, והמשפחה היתה נקראת בשם כל משפחת קדושים.

ולמעלה בקודש הנם צאצאי רבינו אורי מסטרעליסק הנקרא בפי כל השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ו, ב"ח, רבינו עובדי' מברטנורא, תוס' יו"ט, ולמעלה בקודש עד גזע דוד המלך ע"ה.

* * *

ועל הטוב תזכר אמי הצנועה החשובה יראת ה' היא תתהלל מרת אסתר שתחי', בת הרב הגאון וכו' מו"ה זאב וואלף מוטצען ז"ל שו"ב מאראד, שנפטר ח' תמוז שנת תשט"ו. אנא ה' האריך ימי' בטוב ובנעימים ותזכה לראות נחת מבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות עד בא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

מנשים באוהל תבורך בברכה משולשת לזוגתי האשה החשובה והצנועה מרת טויבא תחי' לאוי"ט, בת חותני הרה"ג מו"ר חיים אלי' ביטמאן שליט"א, על השתדלותה בכל עוז להיות לי לעזרה להוציא את מגמתי לאורה, ושמחה מאוד לראות אותי פנוי ללימוד התורה"ק ולכתוב חידושים, וללקט ליקוטים. תהי' משכורתה שלימה מעם ה' אלקי ישראל, ונזכה יחד לגדל בנינו הנחמדים והנעימים לתורה לחופה ולמעשים טובים, ה"ה יעקב ישעי' זאב, מרים ברכה, אברהם חיים אלימלך, חי' שרה פיגא, פעריל מלכה, ניסן משה, דוד, ואביגדור שיחיו לאורך ימים ושנים טובים. אנא בשם תשמרם מכל פגע ומחלה, ותחזנה עינינו מהם רב נחת דורות ישרים יבורך לתפארת אבותינו הקדושים.

ופה מקום אתי להביע תודתי וברכתי לאנשי קהלתי קהל „מגן שאול" ד„האלמין", ובפרט לאברכי הכולל „בית ישעי" המיוחד להוראה בשחיטות ובדיקות בברוקלין, כולם אהובים שומרי תורה ואוהבי חסד, שעזרו לי הרבה להדפסת הספר הזה וכן שאר הספרים, וכן לכל המצטרפים עמם במלאכת הקודש – יברכם ה' בכל משאלות לבם לטובה.

**הסכמות ומכתבי עידוד שנדפסו ב„נפש ישעי“ ב' חלקים
ובקונטרס „מנחת יהודה“ ח"ו מספרי נפש ישעי על
מאכלות אסורות, ועוד.**

**מגאוני וצדיקי וקדושי הדור, אנשי כנסת הגדולה, בישיבה של
מעלה, עמודי העולם, ראשי סנהדראות, אשר כל בית ישראל
נשען עליהם, ובגחלי אש דבריהם, ואלה שמותיהם:**

(ע"פ א"ב)

הרב אליהו זלאטניק זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב דוד הלוי יונגרייז זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב ישעי ישי הכהן גרינפעלד זצוקללה"ה

רב ומח"ס מלונדון

הרב ישראל יצחק הלוי רייזמאן זצוקללה"ה

רב וחבר הביד"צ של העדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב שמחה בונם גרינבערגער זצוקללה"ה

ראב"ד דק"ק פרעשבורג יע"א. ברוקלין נוא יארק

הרב שמעון ישראל פאזען זצוקלה"ה

כ"ק אדמו"ר משאפראן, ברוקלין נוא יארק

הרב אברהם יצחק קאהן שליט"א

כ"ק אדמו"ר שליט"א משומר אמונים בירושלים עיה"ק

הרב אברהם מאיר איזרעאל שליט"א

אבדק"ק הוניאד

הרב אפרים אליעזר הכהן יאלעס שליט"א

אב"ד דפילאדעלפיא רבתי

הרב אברהם מ. ברייטשטיין שליט"א

ספרא דדיינא בעדה החרדית בירושלים עיה"ק

הרב חיים אלי שטערנבערג שליט"א

רב ור"מ ביהכנ"ס וישיבת „מחזיקי תורה“ חיפה

הרב יוסף גרינוואלד שליט"א
כ"ק אדמו"ר שליט"א מפאפא ברוקלין נוא יארק

הרב יחזקאל גרובנר שליט"א
רב בדעטרויט

הרב לוי יצחק גרינוואלד שליט"א
אב"ד דקהל ערוגת הבושם, ברוקלין נ.י.

הרב משה פיינשטיין שליט"א
ר"מ תפארת ירושלים, נוא יארק

הרב משה שטערן שליט"א
אבדק"ק דעברעצין ברוקלין נוא יארק

הרב נפתלי הירצקא העניג שליט"א
אבדק"ק שארמאש, ברוקלין נוא יארק

הרב רפאל זילבער שליט"א
אבדק"ק פריימאן, ברוקלין נוא יארק

הרב שלום הכהן ווייס שליט"א
אבדק"ק אוהעל, ברוקלין נוא יארק

הרב שלמה האלבערשטאם שליט"א
כ"ק אדמו"ר שליט"א מבאבוב, ברוקלין נוא יארק

הרב שמואל יודא פאנעט שליט"א
אבדק"ק דעעש, ברוקלין נוא יארק

הרב שמעון זאב מיללער שליט"א
אבדק"ק אראד, ברוקלין נוא יארק

משה שטערן

אב"ד דעברעצין ונייהייזל יצ"ו

בעהמ"ח שו"ת באר משה ה"ח

כלאמו"ר הרא"ש, בעמ"ח ספרי גפי אש

ומליצי אש וש"ס

ברוקלין יע"א

בעזה"ת

אל מע"כ ידידינו הרב המופלא ומופלג בהפלגת חכמים ונבונים זי"ר יפר"ת
לוחם מלחמת ה' בגבורה כש"ת מו"ה שלו' יהודה גראסס שליט"א.
אחרי תת שלו'.

בשמחה שמעתי שמע"כ הד"ת נ"י עוסק במלאכת הקודש להוציא לאור
עולם קונטרסים גדולים וקטנים בענינים העומדים על הפרק אצלינו וראשם מגיע
השמימה. ובחר ללקט ציצים ופרחים מספרי רבותינו גדולי הראשונים עד אחרון
שבאחרונים במצות שבנ"א דשים בעקביהם שזנחתי בימים אחרונים באין מובן
איך ולמה, כגון מצות מזוזה שהכל קונים מסוחרים שבעוה"ר רובם, אם בעוה"ת
אין כולם, קונים מהבא בידיהם ומוכרים לאחינו בתור כשר עצהיו"ט, ורחמנא
שזיב לן כמעט כל המזוזות פסולין, וכן ציצית כמעט אין אדם חוקר ודורש
אחריהן מי עשאן ואיך עשו אותן ומבטן מי יצאו והמכשלה גדולה. וגם לרבות
במאכלי אסורין שנמסרו כשרותן לידי בעלי כיסין ובכל זווית יפנה ואין דורש
ומבקש וכצאן לטבח יוכל הכל נכנסין ומי יודע מה הן אוכלים, וכבר נשאלתי על
מקומות אלו שאחר חקירה ודרישה נדע שהאכילו בכלים אסורים אם מי שנכשל
שם צריך לעשות תשובה ככל אוכל אסורין בשוגג או דינם כאונס כיון שסמכו
על ההשגחה, וביררתי בתשובה באריכות דינים ככל הנכשל בפשיעות כי חלילה
לסמוך על השגחתם. ויפה עושה הד"ת נ"י לצעוק על דבר זה ולעורר לב אחינו
בני' שיורו עצמן להדר בעיני' אלו בזהירות יתירה ואל יסמכו עצמם על הודעה
בעלמא. וגם בעניני שחיטה ובדיקות לקט מתשו' גדולי המורים דברים מועילים
טובים ונכונים אמת לאמיתם.

ומה ששאל ממני בענין אכילת אגוז (וואלנאט בלשון המדינה) בימי הקיץ,
האמת אגיד כי לפלא בעיני שגם חרדים לדבר ה' אוכלים אגוז בימי הקיץ וידענא
מבית אבי מורי הגאון הצ"ח זצ"ל שמעולם לא אכלנו אגוז משבועות עד
הוש"ר מאגוזים הישנים מחשש מילבן וכן נהגו אחריו כל שיראת שמים נוגע
ללבם ופלא בעיני שכאן במדינת ארצה"ב שחשש המילבן הוא ק"ו בן ק"ו
מיוראפ, גם יראים ושלמים אוכלים אגוז. ואלו שנהגו היו לאכול אגוז בין
שבועות להוש"ר היו מעבירין אותם באש כדי לשרוף המילבן אם היו באגוזים.
ודע דאכילת אגוזים שונים כמו אגוז סתם (וואלנאט בלשון המדינה) או
„קעשענאטס" או „היילנאטס", „פינאטס" וכיוצ"ב מטוגנים בשמן (געפרעגלט)
שאוכלים במדינתנו מאוד צריכים להיות נוהר שיהיו מטוגנים בשמן כשר כי יש
חשש גדול בלא"ה והעיד לפני ער נאמן שבעיניו ראה איך שהיו במקום אחד
מטוגנים אגוזים בשומן (בחלב) שהוא בזול הרבה יותר משמן.

ומה שסומכין על השגחת א. יו. רחמנא שזיב לן מהאי דעתא דהלא אין בעלי הא. יו. נוהגים בדרך רבותינו ואבותינו הק' וכי"ע ואיך נסמוך עליהם, שומו שמים איך ירדנו מאה ואלף מדרגות לאחורנית?

ועוד צריכים להיות נזהר לסנן הטעע היטב אם מבשלים טעע מהעלטה פוד טעע שאינם בכיסים, מהאי טעמא דנמצאים בהם מילבין אם מונחים חדשים חדשים בחנויות, וכן קמח אורז (רייז) וכיוצ"ב.

עכ"פ ההתעוררות בענין הכשרות הכרח מאוד וכמעט מוכרח „כאויר לנשימה" ושכרו כפול מן שמיא, כי כל ענין כשרות והשגחת מאכלים הבאים לתוך מטבח כל איש ואיש הוא מכאיב לב, ה' יעזרינו למען שמו לעשות ולחקן מה דאפשר לחקן ואם לא אפשר אצל ההמון עם כי כבר דשו וכדבר וכהיתר דמיא להו עכ"פ נתקן גודא אצלינו יוצאי יוראפ אחר המלחמה אחר הגירוש הנורא בצער גדול ועגמת נפש מכל מה שאנו רואים סביבותינו, אחתום בצפי' לחסדי ורחמי ה', בכלל ובפרט

ימי הסליחות שנת תשל"ה לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו

משה שטערן

הרב אברהם מאיר איזראעל

אבד"ק הוניאד

ב"ה

ג' לס' לעשות את החקים האלה ואת המשפטים

תשל"ה לפ"ק ברוקלין תצ"ו.

החווה"ש וכט"ס לכ' ידידי הרה"ג המופלג בהפלגת נבונים, קנקן חדש מלא ישן, ספרא וסייפא וכו' מוה"ר שלו' יהודא גראסס שליט"א.

אחדשה"ט וש"ת, אתמול החזרתי למעכ"ת נ"י במעטף מיוחד את הגליונות קו', „גדולי יהודה" על הל' ציצית ו„מזוחת שלו" על הל' מזוזה ו„קדושת בנות ישראל" על ה' יחד ו„שמחת שלו" על עניני חתונות ו„דבר משה" הלכות נחוצות ו„חינוך ישראל סבא" על עניני חינוך הבנים והבנות ואת קונטרסו הנפלא „זבחו זבחי צדק" על הל' שחיטה ובדיקה, ולמרות עתותי המצומצמות, אהבתי לאמרי יושר ודברי אמת דחקה את זמן מנוחתי, נדדתי שנת מעיני ומעפעפי תנומה, ועברתי כמעט על כל דבריו בקונטרסיו הנ"ל, ומצאתי בהם דברי חפץ, דברים בעתם ובמקומם, לעורר את לב אחב"י החרדים לדבר ה', על פרצות הזמן, שנפרצו פה בפרוץ המרובה על העומד, ובעוה"ר אין איש שם על לב, ומה טוב ומה נעים שמעכ"ת ידידי נ"י לקח עליו את המעמסה להתריע בתוך המחנה על הפרצות הגדולות שפרצו בבית ישראל, בכל שטחי החיים הדתיים, ע"י איזה בעלי כיסין שרק אל הבצע עיניהם, ועושיין מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס, ועינינו הראות את גודל ההפקרות השוררת בינינו בכל הענינים, כמו עבודת

הקודש סת"מ, בכשרות תפלין ומזוזות, שנודע בשער בת רבים שרובם פסולים ד"ל, וכן במצות ציצית נתרבו המכשולים, וכמו שזכיתי לשמוע כ"פ מפ"ק קדוש ישראל מרן הגאון"ק מסאטמאר שליט"א, שיש ליהרר מאד בענינים אלו, שלא יצאו כל ימיו שלא הניח תפלין מעולם, ולא קיים מצות ציצית השקולה ככל המצות שבתורה מימיו, ועוד זאת בעניני השחיטה במדינתנו זו רחבה כארץ מרה, והמשובשת בגסות, כל אחר דורך אחר בצעו להרבות בשד שחוטה בהוצאות מעוטות, להגדיל הרוחים, ועי"ז רבו המכשולים בזה גם אצל שלומי אמוני אחב"י החרדים הי"ו, וה' ירחם.

וראיתי שהאר"ך בענין השחיטה ובדיקה שתהי' במעמד ב' שובי"ם וכמ"ש בזה בתב"ש טובים השנים מן האחר, וכבר ראיתי שתקנו תקנה זו בדורות שלפנינו (עיי' ס' מזבח ארמה דף ק"א מרפי הספר, וכן בתשו' מראה יחזקאל (גלינא) סי' מ"ד, ועוד). והענין הוא, דבהמה בחי' בחזקת איסור עומרת, ולש"י הרא"ש בכלליו בפ' הנוקין רבאיתחזיק איסורא אין עד אחר מתירו, וכ"ה שי' הרשב"א בתשו' סי' תתל"ז, וכבר האריך בזה ק"ז בעל דרך יבחר בקו' יד אמונה שלו בסו"ס שו"ת דרך יבחר, והגאון בעל פרמ"ג אשר כל בית ההוראה נשען עליו בפתיחתו להל' שחיטה (ד"ה שורש החמישי) כ' דאף באדם כשר ומחזק, אינו נאמן להפך החזקה, וע"ע בזה בתשו' שו"מ תליתאי ח"א סי' קס"ד, ופשוט שכל המשנה בזה ידו על התחונה.

והנה ידירי הרב נ"י יצא ללחום נגד מכשולות אלו מבלי חת מפני איש, במסירת נפשו ממש, ויצא ללקט ציצים ופרחים מספרי רבותינו הראשונים והאחרונים, וכל יקר דאתה עינו לברר וללבן עינינם אלו על בודיין, לעודד את לב אחב"י שיהי' נוהרים בהם, ולבלתי חת המשחית לבא אל בתיהם להשחית ד"ל.

ובפרט בעניני שחיטה וכשרות, שכבר יצאו לו מוניטין בעולם בספרו הבהיר „נפש ישע"י" על מאכלות אסורות שהופיע לפני איזה שנים, ונתקבל בעולם התורה בחן ובחסד, ולא נשא פני איש באבירות לב, בלתי לה' לבדו, וכמ"ש רבינו הרז"ה ז"ל בהקדמתו לס' המאור עה"פ ובבא משה לפני ה' לדבר אתו לסיד את המסוה עד צאתו (שמות ל"ד ל"ד) שהסיר מסוה הבושת והענוה לבחון האמת עיי"ש, ועד"ז אמרתי בס"ד לפרש הא דא"י במס' אדר"ן פרק מ' הרואה ד' יוחנן בן גודי בחלום יצפה ליראת שמים, ונלאו הספר' ז"ל למצא פשר דבר דמ"ש ריב"נ משאר גדולי המשנה בענין יראת שמים, וי"ל דהנה מצינו דר' יוחנן ב"נ הי' מחמיר גדול בעניני נו"ט, ובענין זה לא הכיר פנים לאיש, וכדאי בתוספתא (פ"ד דמס' בכורות) בהאי עובדא דפרתו של בית מנחם שהכשירה ד' עקיבא, ואמר להם ר' יוחנן בן גודי, האכילכם דע"ק נבילה, והגע בעצמך שהטיח מילים חריפים אלו, בוטים כמדקרות חרב, נגד דע"ק רבם של כ"ד אלף תלמידים, ומגדולי חכמי המשנה, שקבעו הלכה כמותו, הלכה כדע"ק מחברו (ולדעת כמה פוסקים, אף מחבריו, עיי' טו"ז או"ח סי' קס"ז סק"ד, ועוד) וגבי ד' נכנסו לפרדס, העידו עליו שרע"ק נכנס בשלו' ויצא בשלו' (חגיגה י"ד ע"ב) ואי בשם הארזי"ל שרע"ק השיג שער הנו"ן משערי בינה, ועל שר' יוחנן ב"נ הי' ס"ל שפרה זו שהכשירה דע"ק אסורה היא, לא נשא לו פנים, והרהיב עוז בנפשו

להכריז עליו האכילכם רע"ק נבילה, ולא שם על לב התנגדותם של המעוררים, שיעוררו עליו ע"ז גדולי דורו ותלמידיהם ובוזו יבוזו לו ע"ז, אבירת לבו זה לשם שמים מורה על גדול מדת יראת שמים שבו, שבקנאתו למדת האמת לא נשא פני איש, ואף פני גדול דורו וכנ"ל, וע"כ מי שראה פניו בחלום יצפה ליראת שמים, שהיתה מדתו של ר' יוחנן בן נורי, והבן.

וע"כ ידי תיכון עמו שיפוצו מעיינותיו חוצה, ומובטחני שספרים אלו ימצאו חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, לקרב לבות בני ישראל לאביהם שבשמים, לגדוד גדר, ולבנות חיל וחומה בעד פרצות בני עמינו, להעמיד הדת על תלה, בדרך אבותינו ורבותינו ז"ל, מאורי דור ודור, ולהיות ממזכי הרבים מתוך נחת והרחבה גדולה, עד שנוכח כולנו יחד לראות בישועה האמיתית בביאת גו"צ בב"א.

כעתירת ידידו הרוש"ת מלונ"ח
הק' אברהם מאיר איזראעל
אבד"ק הוניאד

נ.ב.

הערותיי על ספרו היקר אשלח לו אי"ה בקרב הימים, כי לע"ע אין בידי לסדר אותם מפאת הפנאי, ועם מעכ"ת ידידי נ"י הסליחה.

בן יש לנו עוד כמה מכתבים מגודלי זמנינו היו"ו, ומחמת הוצאות הדפוס לא הצגנום כאן. והדוּעָה לעיין באלו הנם כתובים בשני חלקים הראשונים של נפש ישע"י וג"כ בחלק ו'. ולמותד הכפל.

הקדמה

יתברך הבורא וישתבח היוצר שהחיינו וקימנו והגיענו לראות קונטרס ראשון מחיבורי „זבח וזחי צדק" יו"ל כלול בהדרו, חיבורי זה כולל שאלות ותשובות בעניני שחיטות ובדיקות, אשר ישמש „כמדריך ומורה דרך" במקצוע חשוב הזה, והגם שכבר אין חסרים חיבורים בעניני שחיטות, אמנם לא הרי החיבור הזה כהרי שארי החיבורים, כי שארי חיבורים המדברים מעניני שחיטה ובדיקה נוגעים לכאורה רק להשוני"ם ולמורי הוראות אשר להם משפט הבחירה מה לקרב ומה לרחק, משא"כ חיבור הזה מיוסד על עניני שחיטה הנוגע בעיקר להמוני עם שידעו גם הם עצות ואופנים איך להזהר שלא להכשל ח"ו בהרבה חששות השייכות בשחיטה שאינה ראוי, וקונטרס זה מיוסד בעיקר לעורר ולהדריך לבבות בני ישראל די בכל אתר ואתר לייסד להם בתי שחיטות, כפי שהי' נהוג בכל תפוצות ישראל אשר מעולם.

ופה המקום לעורר לבות בני ישראל קדושים מגודל הזהירות ואחריות המוטל על כל אשר ימלא ידו למלאכת הקודש ועל כמה הררים התלויים בשערה, הוא סומך על השו"ב והתועלת בזה למען ידעו טרם בא אוכל לפיהם, האם כשר הוא באמת וכמה חששות גדלות שהי' יכול להיות על בשר הזה אילו הי' התרשלות והיסח הדעת כל שהוא.

ח"ל סה"ק מנחת יוסף בהקדמתו: והנה עד כה נתבאר בדרך כלל מחומר מאכלות אסורות. ועתה יבוא דרך פרט מחומר עניני השחיטה ומרוממות ענינה כאשר הי' על צד ההכשר והראוי ואיך שבאו לתיקון הבע"ח כמו שבא זכרונו בסה"ק הבאים בסוד ה'.

ח"ל ספר הקנה אחרי שהאריך לבאר כי כוחות החיצונים חפצם ותשוקתם לדבק בישראל עם קדוש להיותם מקורבים להיכלות הפנימים הקדושים מקור התענוגים והעידונים העליונים. לכן הזהיר ד' לישראל להבדיל בין הטמא ובין הטהור ואפילו הבהמה הטהורה כו' בידך לקרבו ולטהרו ע"י שחיטתך ואכילתך וכו' ומי הצדיק שאימתו מוטלת על כל הבהמות כו' אבל העז פנים והחוטא אין לו לכלות ולאכול כל אשר נשמה באפו ואפי' שזה צורתו אדם וזה צורתו בהמה מי ידע אם למחר יתחלפו הצורות ותהי' אתה בהמה כו' ומה עושים בני השחיטה לוקחים הסכין ביד רמה ועומדים על הבהמה בקומה זקופה והבהמה מוטה ובוכה ומוסרת עצמה כי אין כח בידה ואותו אכזרי אינו מביט בכפיית הבהמה כו' והבט וראה מרבינו הקדוש שנתיישר שלא חס על העגל כו' וביאו לשחוט גם הם כמותה ע"ש באורך והובא בשבט מוסר פל"ו וסיים שם דהעולה

מזה שצדיך השוחט להיות צדיק גמור שלא יפגום צלם אלקים דאל"כ נדמה לבהמה ונמצא שוחט בהמה לבהמה ואותה שחיטה נקרא לבהמה מיתה משונה משא"כ בהיותו צדיק והגון שנקראת שחיטתו תיקון שהעולה ע"י למדריגת בע"ח מדבר ובפרט אם יש מגולגל בה איזה נפש [וית"ל תפלה ע"ז].

ולכן בעת בואו לשחוט יראה בעצמו כאילו מה שעושה להבהמה הוא לתועלתה להושיעה מצערה שיושבת בגוף בהמה וכרופא הזה שמצער החולה בהקזות ורפואות. וז"כ הכתוב בכל אות נפשך תזבח ככוונה לתקן איזה נפש אם נתגלגל לבהמה וזה בכל אות נפשך כשם שאתה מתאוה בנפשך שאם תתגלגל לבהמה שימצא לנפשך שוחט ראוי והגון גם אתה עשה כך. וגם כיון דהשוחט ממזל מאדים יתן הודאה להקב"ה בכ"י שמתחיל לשחוט שזכהו בחלק ישראל להצילו מלהיות שופך דמים ועושה מצוה ומקבל שכר ע"ו. גם יתנהג בעצמו ברחמנות בכל דבר יותר מכל אדם בכדי לגבור על מזלו המחייבו להיות אכזרי וכיון שמרגיל עצמו במדת רחמנות גם כשישחוט יראה כמרחם [גם יראה לשום עינו ולבו על דרכיו ומחשבותיו לבלתי רם לבבו מאחיו להכניס בלבו התפארות וגודל לבב אם עזרהו ד' שהוא אומן ומומחה ושוחט מהיר. כי גם בכל אדם אמרו שהוא שורש כל המדות רעות כנודע מספה"ק. ק"ו בשו"ב וביחוד בעת שהולך לשחוט בל יקלקל בהבלי מחשבתו כל קבל די רוח יתירה ב' וברמות רוחא דנקט"י אז ראו נא בפלאות אמנותו נגד זולתו כי אין זה מתקן אלא מקלקל ח"ו כי תועבת ד' כל גבה לב אפי' לא נתגאה אלא בלב נקרא תועבה וכתוב זבח רשעים תועבה [שמעתי] וגם כיון שעזר ד' סר מעליו כמאמרם אין אנו והוא יכולים לדור כו' בקל יוכל להכשיל את הרבים ח"ו ולא ידע ואשם. וישים אל לבו אז הלא ד' נותן לי כח לעשות חיל ואם יסור ברגע ההוא השפעת חיותו ממני אתבטל מציאותי כמ"ש ואתה מחי' את כולם ומחדש בכל יום כו' ועל כל נשימה תהלל ואיך אתגאה בכח שאינו שלי ויראה שיעשו הדברים שורש בלבו בהרגלתו לאט לאט במדה זו להכיר ערכו והשפלתו לפני קונו והבא לטהר מסייעים אותו מלמעלה ובפרט בזכות הרבים. וכשיזכיהו ד' לקרב לפי ערכו למדה זו לא יצא מכשול מתח"י כי ד' אתו כמאמרם את דכא וכן בעת בדיקתו יכניע אז לבו ודעתו לפני ד' שיעזרהו שלא יטעה בהוראה להכשיר האסור כי אם יתגאה לבו בכוונתו להראות לפני זולתו חריפותו ואומנותו עזר ד' דסר מאתו כנ"ל [וכ"כ בשע"ת לר"י] וכיון שאין לו עזר ד' לא יוכל לכויץ הלכה לאמיתה שע"ו נאמר סוד ד' ליראיו [סנהדרין ק"ו] דייקא. וזה כוונת הפסוק באיוב ו' י"ג האם אין עזרתה ב' [שאיין לו עזר ד' וממילא] ותושי' נדחה ממני ח"ו ויזכינו ד' שאהי' נאה מקיים [עייין סוף קידושין]. ואם נתנבלה איזה בהמה ע"י ידאג ויצטער מאוד שמא עון שבידו גרם זה ואולי יש שם נפש מגולגלת ויתפלל להקב"ה על צער נפש ההוא ויפשפש במעשיו גם יתפלל לד' שבשר הנשחט ע"י יפול ביד ישראל כשר שיתמתק ע"י הברכה וכמו שהובא בחרידים מעשה נורא ע"ו.

וכמה מעלות השו"ב הי"א וסר מרע שאינו נקרא מוציא נפשות אלא מתקן נפשות ומכניסם למקומם ומאכיל לישראל דבר טהרה המוכך הנשמה ומשמחה בשבתות ויו"ט שאין שמחה אלא בבשר והדבר בהפכו ח"ו ע"ש באורך. ועוד בס' הקנה במק"א ראיתי בחור נחמד שחט פר שור ואחריו עז וצעקו גם שניהם כי הרגישו במיתתם ולא הספיק לבדוק אחד מהם ומת. ע"כ סתום פיך ולשונך שלא להקל בהוראות טרפה כי טומאה כשעורה מטמא גוף גדול. ועוד האריך מחמשה הל"ש עפ"י סוד איך שטמאים נפש האוכלת ונפש המגולגלת בבהמה ההוא ע"ש. (ועי' בספרי נפש ישעי' ח"א עמוד רי"א באריכות).

ובס' הגלגולים כ' נפש הבהמה יורדת מהשור ועופות מנשר והוא סוד קרבן כו' ולפעמים יודמן במזונות בהמה ונקרבת לשורשה ואף אם אין בהנפש המגולגלת מ"מ הוא מתקן ניצוצות שנשארו עשוקים כו' וזהו סוד ע"ב טרפות וכשרות בהמה הנאכלת לאדם בשרה נדבק בבשר אדם ונתקנה ומום אין בה לפוסלה ואז ניצוץ הקדושה שבה מתקרב יותר אל הקדוש כשנאכל לאדם ישר וי"א ע"ש [באזה"ח פ' שלח י"ד ט' עוברי אנשי אמת שחקרו על מה לא עשה ד' שיתקיימו בלא מאכל והנה לפניך מין ברי' שמוזנה רוח. ואם הי' כן הי' ישראל נפנים לתורה ומצות וכ' כי כל עיקרי הנבראים של ניצוצי הקדושה הן הנה המתבררים באמצעות המאכלים והם נקראו לחם עם ד' ע"ש].

ועי' בס' חסד לאברהם מעי' ב' נהר מ"ז האריך בסוד הגלגול כי ימצא סודו גם בבהמה והיינו רשעים שחייבים מיתה יתלבשו בשור או שה וטובחין אותו ונחשב לו מיתה והריגה עד ירצה ד' עונו וברצות ד' דרכיו תתלבש בבהמה כשרה להקריב ע"ג המזבח ואם הי' נפש רשע שאינו הגון ע"ג המזבח הי' עושה שם מום קבוע ושוחט אותה ברגיל בסכין בדוק ומתטהר ומתלבנת כו' עד בשחיטת כשרה ויש מתגלגל בבהמה ונעשים נבילה בסכין פגומה או נמצאים טרפה וזה קשה לגלול מן הקודם. והמלאך הממונה ע"ז הוא שר הנפשות והוא מלמד זכות על נפשות ישראל ומתאוה לכל ידח ממנו נדח וע"ז נאמר בכל אות נפשך תזבח להשלים סוד הנפש הזאת המתאוה שלימות הנפשות כלם.

ובמעין ד' נהר כ"ז הביא ג"כ שמלבישים הנפש בחי' או בהמה ואם ישר בעיני הקב"ה תהי' לאכול אדם. ובמ' ה' נהר י"ד שכאשר יגיע זמן הקצוב ונתקן אותה הנפש אז תהי' מותרת לאכילה. ואם עדיין לא נתקנה אסור לאכול משחיטתה כי יתילד בה סמני טרפה ונקרא טרפה כי עדיין הוא מבלעת בתוכה שאינה יכולה לצאת כמו תטרף הבלוע בפי החי' ולזה אנו שוחטים את הבהמה בסכין כשר בלי פגימה כדי שלא ירגיש המות שכל דיני השחיטה וה' דברים המפסידים אותה הם מסודרים בסוד גדול שע"י הדינים אילו והסכין בדוק יהי' ראוי לקרב לאכילת אדם להדמות לבשר אדם והוסיף לבאר איך כל הדינים העוברים במיתתו וחיבוט הקבר ועוד עונשים כ"כ עובר על הבהמה כי כשמלאך

המות שוחט אותו אם הוא צדיק שוחטו בסכין כשר וא"ל בסכין פגום ועוד ש"ד ע"ש ואם בנהר ל"ב ביאר עניין סוד השחיטה וה' דברים הפוסלים אותה.

ועי' בס' הגלגולים (פ' ל"ח) דהמתה מאל"ה הוא הטומאה הרציצה הממונה עד"ו ומן הטעם הזה שחיטת א"י נבילה והאריך בטעמים עפ"י סוד והכל לתיקון נפש האדם ע"ש ואל תדמה ברעתך כי הגלגול הנפש בבהמה הוא מהדברים שאינם מצוים ולעיתים רחוקים ראה מ"ש הארז"ל [הובא בס' מדבר קרמות להחיד"א ז"ל אות ג'] כי רוב הדור בגלגול שעבר ה' בבהמות זולת השרידיים אשר ד' קורא ואם בדרורו כך עאכו"כ בדרורות אלו.

ובס' עמק המלך שער תקוני ת' פ"ו כ' וז"ל ואם יקשה לך היאך אפשר להביא גלגול אדם בבהמות וחיות טהורות או טמאות צריך אתה לדעת כי כל הבהמות והחיות והעופות יש להם נפש יורדת ונשפעת עליהם מהחיות הנושאות את המרכבה אם טהורה היא נשפעת ממרכבה הקרושה ואם טמאה היא נשפעת מסט"א כי כמו שיש בקרושה כן יש מרכבה טמאה וצורות חיות ובהמות טמאות נושאות אותה כי זלע"ז כו' ולפעמים נמצאת שם נשמת אדם רשע שבעוונותיו נתחייב להתגלגל בבהמה וח'י' ובוה יבואר סוד הקרבן וכו' וזהו סוד הטרפות והכשרות כי הבהמה אשר נאכלת לאדם כשר נדבק בשרו בבשרה ונתקנת והבהמה אשר ימצא בה טרפות סימנא מלתא היא שאין בה ניצוץ טהרה וקרושה והמאכילה לישראל שלא מדעת נדבק בו סט"א ח"ו ולכן נענש המאכיל מדה כנגד מדה להתגלגל בכלב שהוא אוכל נבילות כי הוא גוזל אותו שנאמר לכלב תשליכון אותו וכעובדא דציפורי [ואם שחט בסכין פגומה מת במגפיפה אותיות פגימה] ואח"כ יתגלגל בבהמה טהורה ולא יזכה לשחיטה הגונה אליו אלא נמסר ביד השוחט ויצא נבילה מתח"י מדה כנגד מדה שנאמר שופך דם האדם באדם ההוא עצמו דמו ישפך. אמנם הבהמה אשר היא טהורה ונשחטה בהכשר ומום אין בה שהיא ראוי' לפוסלה אז ניצוץ הקרושה שבה מתקרב יותר אל הקודש כשנאכלת לאדם הכשר וכ"ז קבלתי איש מפי איש מפי אליהו הנביא ז"ל ע"ש.

ובס' ליקוטי הארז"ל עונש המאכיל טרפות לישראל מתגלגל בעלה אילן והרוח בא ומגלגלו והוא צער גדול שהעלה נופלת לארץ ונחשב לו למיתה ממש וזהו סוד והעלה נבל וסוד כי תהי' כעלה נובלת ע"ש ועי' בס' שיעור קומה להרמ"ק במאמר שית אלפי שנין הוי עלמא ובאות גלגל שם.

את כל הדברים האלה מהחויב להשו"ב לשום עליהם מחשבותיו ולבו להיות נגד עיניו תמיד, כי מקדושי ישראל נאמרים, דבריהם אמת וקיימים וישים נוכח אלקים דרכו אשר ישמרהו משגיאות, ויהי' מעשיו רצוים, ולאשר ידוע אשר השו"ב הרבה פעמים בנסינות המה עומדים הן בעת העמדת הסכין ש"ש אשר לפעמים אנשים עומדים לו מימינו ומשמאלו וימהרו עליו לאמור כלה מעשיך. וכמה ארכן הוא זה, אשר יתמהמה בבדיקתו, גם יתנו דופי באומנותו [וירדע כי זה אינו כלל ביד השו"ב שלפעמים העיכוב מהחול מאבן המשחזת ופגימה קטנה

כשהוא בעומק צריך עמל גדול לתקנה וצריך סעד גדול בהתחזקות הלב לכל ירך לבבו ויעיז פניו מול העומדים עליו לכל יחת מהמונם ויברק בנחת ובמתן כדינו עד שיבורר לו היטב שעברה הפגומה מכל וכל) ומכ"ש בעת בדיקת הריאה אש עומדים ככפירים עליו ויתנו עליו בקולם אשר מקבל עליו אחריות אשתו ובניו וחיותם תלוי בהכשר הבהמה. ולפעמים באמת כן הוא אשר ההפסד יעלה לסך רב ויד השו"ב באמצע בהבחנות ואמדנות כהררים בשערים התלויים בשערת והבנת הלב. ואז צריך לשמור נפשו מאוד לכוין דעתו ולבו לכל ינטה ח"ו מדרך האמת ויערוך את אשר לפניו חומר הנושר כאשר נת' וכמה נחשב ענייני דבריה' נגד גודל ונושא הענין הרובץ עליו. ואם כי לפעמים יבזוהו בדבריה' ויאמרו כי מחמיר הנהו ומטריף בחנם או כי אינו מחשיב ממון ישראל או אינו אומן וכדומה אף כי לפעמים אזיל סומקא כו' הלא ישים נגד עיניו דברי הר"מ והובא בסעיף הראשון מאו"ח ואל יתבייש כו' וישים אל לבו שממ"ה הקב"ה עומד עליו ורואה מעשיו כו' ויקיים בנפשו מאמר ר' עמרם חסידא מיטב דכסופתי'ן בהאי עלמא מכסופא דעלמא דאתי ושמעתי מאמו"ר ששמע מהגאון הצדיק מוהרא"ל זצ"ל אבר"ק ע"פ בנפשינו נביא לחמינו כו' כי באדם יש ב' נפשות בהמיית ושכליית, ובב' הנפשות נביא לחמינו וזה נתקיים בהשו"ב והמורים בקהלות הקטנים כאשר שמעתי מהם אש ע"כ מהראוי לכפול ולשלש הדברים הנ"ל שישרש אמונת אומן בלבו דעתו שלא יקבל שינוי ותמורה שאפילו כל הרוחות שבעולם לא יזיוהו ממקומו ובחינתו בזה אם יצאה ההוראה והשערתו להיימין או להשמאל בלי שום נטי', כאשר יערוך ויכוון דיעו ושכלו טרם יוצא לאור משפט בזכות לבו מטהר רעיוניו עפ"י קו האמ' לפי דעתו כי גם אחרי כן כאשר יגמור עניניו לא יקבל שינוי ותמורה רק לבו ורעיוניו נכונים עליו ולא יתעצב אל לבו ולא יפלו פניו [ואין הכוונה בכ"ז לאלה אשר לבו שלם עליו יען כי אין יר"ד תקוע בלבו להיות נותן אל לבו להיות חרד וזהיר ולהכיר בקשיות העבודה וגודל חומר העניין ככל מה שנחבאר עד עתה. אך לאנשים אשר יר"ד בם אך בעת בואו לנסיון בעצמו אינו מרגיש ומחפש בלבו צדדי היתרים אשר אח"כ יתיישב אשר לא עלה עפ"י שורת הדין ומטרת האמת]. סימנא מלתא הוא אשר נעשה עפ"י דיעה ישרה ומכוונת בקו היושר המכריע.

וע"ד שפי' האלשיך [בשמואל א' כ"ד ה'] בפ' ויך לב דוד אותו על אש כרת את כנף שאול. כי זה עשה לבחינה אם יהיה לבו נוקפו ע"ז הוא לסימן אשר עבירה הוא בידו ולא כמאמר אנשיו שדנהו לשאול כנמצא במחלתת וע"כ כאשר הכהו לבו ויאמר אוי לי כי נגעתי כו'. כי היצה"ר אינו שולט רק בשעת מעשה אשר יראה לו צדדי היתרים ולא כן אח"ז. ועד"ז שמעתי בברכות שבת אל ארון כו' שיש לרמוז ג"כ על חכמי הדור וע"ד המד"ר [בראשית ו'] א"ר אלפא אילו הצדיקים כו' שמחים בצאחם, כשיוצאים מעבודתם, כמו שששים כבואם, מפני שעושים בשעתם באימה רצון קוניהם, וע"כ לא יקבל אח"כ שינוי ותמורה וע"כ יראה להתיישב היטב קודם הוראתו לשום נגד עיניו פחד ד'

ואימתו מיום התוכחה כי קרוב יום הדין ומי יכילנו מי יודע מה יולד יום אם יוכל לתקן עוותו ח"ו [וקבלתי מעשה מהרב ר' שמעון מ"צ מווילנא זצ"ל שנכשל פ"א בהוראות ט"נ והלך עם משרתו באמצע הלילה בכל חוצות ווילנא עד שבא לשם ודפק שצריכה לספור מחדש ז"נ ושמע משרתו שההוראה הי' על יום המחרת והתחיל לצעוק למה חרדתם עלי כל החרדה באמצע הלילה כיון שיש שהות למחר. א"ל מי יודע מה יולד יום אולי לא יחזירו לי נשמתי בלילה ח"ו וחיכיתי עד אור הבוקר ומצאתי עון שלא אוכל לתקנו] וידוע מאמרם לעולם יראה דיין כאלו חרב מונחת [בדרך צחות י"ל ע"ד מאמרם ז"ל חרב בא לעולם על עינוי הדין וכו' חרבה של גהינם להט חרב המתהפכת] בין ירכותיו דווקא הכוונה שהעונש אם יעבור משורת הדין הרי מוכן אצלו בצידו בין ירכותיו בלי המשך זמן וכאילו גיהנם פתוחה מתחתיו דווקא הא גבא והוא טסקא אשר יפול הנופל בלי תקומה ח"ו וע"כ יערוך הדברים בטוב עפ"י שורת האמת שלא יתחרט אח"כ, ומ"מ לא יאמר בלבו א"כ אחמיר ככל הדיעות למען לא אכשל בחומר האיסורים שגדול מנשוא. עי' בשל"ה ד' קנ"ב שכ' ע"ז דא"ז נקרא הוראה להחמיר שלא כדין כמ"ש בברכות ידי מלוכלכות כדי לטהר כו' אלא הי' יגע א"ע כ"כ באם הוא טהור בבירור עפ"י הדין שח"ו לא יטמאנה מחומרא ולאשמענין בא דכח דהיתרא עדיף [אך ג"ז דווקא כשההיתר ברור לו וכנ"ל] ואפי' לעצמו שהוא מדת חסידות להחמיר דווקא כשיש מקום לחומרא אבל באם הוא מחמת חסרון ידיעות שלא למד זהו נקרא חסיד שוטה ובזה פי' כוונת הג' גדול הנהנה מיגיע כפו שיגע עד שנתברר לו שמתר באכילה יותר מירא שמים שמחמיר ומטריף ע"ש באורך. וע' בס' הפרדס שהובא בפנים בס' א' אות כ"א.

ואחשבה לדעת זאת שאך למותר הוא להעיר ע"ז אפילו, שלא יסמוך עלי שום אדם להלכה ולמעשה הנוגע להקל באיזה ענין רק להחמיר כי בעוה"ר אנו רדים במקום שכל המחמיר הר"ז משובח, כי כל הרחובות מלאים קלים מקלים שונים אשר מקל"ו יגיד להם כל המיק"ל לישראל נעשה ראש לשואלי"ם, וכל כוונתי בקונטרס הזה רק לתקוני ולא לעוותי ח"ו, השומע ישמע והחדל יחדל ואני את נפשי הצלתי.

תפלה לשו"ב

מספר שבט מוסר פל"ו הנ"ל שנכון לכל שו"ב לבזין בשחיטתו ולומר:

יהי רצון מלפניך ד' א' ואלהי אבותי בעל הרחמים כולם חפץ בתיקון כל נפש החוטאת לבלתי ידח אעפ"י שהרבה להכעיסך ואם שולחה ברשת לדגלה שתלכד בתוך גוף בהמה או חי' או עוף שאני שוחט שתתקן ע"י ברכה שברכתי על שחיטתה וע"י הכשר הסכין כאשר צייתה לעשות. ואעפ"י שאיני כדאי והגון שתתקן ע"י קיום דברך שאני מקיים לברך ולשחוט בסכין מתוקן יתקן אותה להוציאה מכאן אם ישנה ולהחזירה למדריגת אדם ככתחילה כי אינך חפץ במות

הרשע מיתה תכליתית כ"א לבקש לה תיקון לטהר אותה עד ישוב לעבדיך ולקיים תורה ומצות כדי להנחיל ג"ע ולהרבות בשכרה וכיון שכוונתך זו רבון העולמים אל תביט במעשי הרעים שיש בי בשעה זו שאני שוחט כדי שיהי' תיקון מה שנקרא על שמי כדי לזכות את נשמתו שנתת בי כדי שבעת שתצא ממני אל תצא עומה מזכות. לכן אני מפיל תחינתי לפני כסא כבודך שתעלים את חטאי ועונותי ופשעי בעת ובעונה הזאת כדי שיתחקן על ידי ניצוץ של קדושה אם יש בבהמה או חי' או עוף שאני שוחט. אל הרחמים אתה חפץ לזכות הנשמות ברך המטהר והמתקן את נפשות עמו ישראל.

תפלה לשו"ב בכל יום קורם שרוצה לילך לשחוט מספר ימין משה:
 רבון כל העולמים ואדוני האדונים תן בי כח שאוכל לקיים היום מצות שחיטה בכל חמשה הלכותיה כמש"כ חז"ל הכל כתיקונם ואל יגרום ח"ו מעשי הרעים להיות נכשל ח"ו בשום אחד מן החמשה הלכות כי גלוי וידוע לפניך כי לא במרד ומעל ח"ו מריתי את פיך ודברי מצותיך הקדושים והטהורים כ"א מרוב היצר הבווער בקרבי וכו' לכן געור בו שיסור וילך מאתי ואל יסית אותי עוד להדיחני מעבודתך ויהי' נא זאת המצוה נחת רוח אליך ואל מלא רחמים אתה קבל ברחמים וברצון את תפלתי אמן.

תפלה אחרת מספר לקיטת יצחק אשר מצא בשם גרול אחר אשר יאמר השו"ב בכל יום:

אנא השם יוצר הכל תפארתך על השמים ועל הארץ כבוד מלכותיך תנצל נפשי היום מן השעות הרעות ותגער בשטן לבל ישטינני ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את המצות עשה זאת, שציונו הקב"ה לשחוט לתקן את שרשה במקום עלין בכל פרטותיה ודקדוקיה ולתקן כל תרי"ג מצות התלויים במצוה זאת ולגרום זיווג מארבע אותיות שם הקדוש ולתקן הנשמות הגלגולים אשר יבואו תחת ידי היום ע"י שחיטה בלי הרהור רע ותעלה לרצון נשמת הגלגולים לפני מי שאמר והיה העולם שצוה המצוה זאת לעורר אהבת דודים אמן.

מה שיתפלל קורם השחיטה, ובאם אין לו פנאי בכל יום אז לא יחסר עכ"פ פעם א' בכל שבוע, (נעתק משו"ת ריב"ם שנייטוך [תלמיד הגאון מו"ה נתן ארלער ז"ל, והגאון בעל בגרי כהונה ז"ל] חיו"ד סימן ו').

רבון כל העולמים, המאציל כל הנאצלים, בורא כל הנבראים, יוצר כל היצורים, עשה כל המעשים, אדון כל האדונים, המשגיח על כל הכלל ועל כל הפרט, ובכח הכ"ב אורות המאירות בכל העולמות, הם כ"ב אותיות התורה, צמצם שכינתו בהם וברא כל העולמות, ואור אין סוף מתנוצץ עליהם, ובאות זה הם קיימים אחד ואין יחיד כיחודו והוא ממלא אור וחיות בכל שמהן, ואלף אלפי אלפים וריבי רבבות מלאכים ושרפים ומלאכי שנאן ועירין קרישין חיות הקודש משמשים לפניו וסובבים אותו, נורא תהילות עושה פלא, אינו צריך לשום נברא אלא כל הנעשים והיצורים והנבראים ואפילו הנאצלים צריכים לו יתברך, אלא מפני שגדול מאוד גדולתך ורב חסדך ורחמך הרבים עד שאין כח שום נברא

להתפיס אפילו שום תפיסת מחשבה כך, אשר ברצונך הטוב להתגלו' אלוקתך שנקראת רחום וחונן א"א ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע וחטאה ונקמה, ועשית אדם ישר לעבוד אותך בלב שלם והשפעתו חיותו מאצילתך וביראתך ויצירתך בסוד נרני"ח ונתת לו תורה הקדושה המורה אותנו איך לעבוד אותך, ובאיזה עבודה רצית, ולהתרחק מעבודה זרה נכרי', והנה אתה הוא אדוננו ואני עבדך אפתח פי להתוודות לפניך, שבוודאי רצוני לעבדך בלב שלם, ולעשות ולקיים כל דברי תורתך באהבה וביראה ככתוב בתורה, אמנם השאור שבעיסה הוא היצר הרע המעכב המוטבע בחומר העכור והוא מונע אותי מלעבוד אותך בטהרה ובקדושה, וע"כ אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואתה צופה מראשית אחרית, על כן ברחמיך הרבים וחסדיך הגדול וחכמתך, עולם בנית לבל ידח ממנו נדח, ע"כ הקדמת תשובה לעולם תרופה למכתו, ובאם יש איזה חסרון ח"ו בתשובתו, מפני גודל הפגם שפגם בעצמו ולא קיבל ע"ע כנכון אלהותך, ולא שב כראוי שיתקן הפגם בעודו בחיים חיותו, או צריך להתלבן ולהצטרף ולהתקן ע"י סוד הגלגולים ובחכמתך תתברך פעלת כל אלה כדי שע"י התשובה והתיקונים האלו יתעלה נשמתו מדומם צומח חי מדבר, ועוד עם רכוש שר שנפלו בסוד שבה"כ ומעלה כל נצוצי חיות קדושות מהקליפות ועל האיש ישראלי הסבלת את עולך לעשות כל דבר, ואין לשער מרכבות כבודך ואין לפרש עילום שמך.

והנה עני אני וגווע מנוער מה אני ומה חיי שבאתי לשחוט בהמה זו (בהמות האלו) היום לפניך ואמרו חז"ל קשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים, רעדה והחללה אחזתני והנני מודה ומתוודה לפניך על כל חטאתי ועוונתי ופשעי שעברתי ממצות תורתך, ע"כ באתי לבקש ולהתחנן לפניך שתמחול לי ותסלח לי על כל חטאתי ופשעי ומורדי שפגמתי בגלגולים אחרים ומנעורי עד היום הזה, ויהי רצון מלפניך שע"י הלכות שחיטה שצוית וע"י הכשר הסכין שעשיתי כאשר צוית בתורתך הקדושה, שבאם יש איזה ניצוץ בבהמה זו שגורת שתניח בתוך בהמה זו (או עוף זה) שיתוקנו בגודל רחמיך ע"י שחיטה זו שאשחוט כדין התורה, ואעפ"י שאיננו כדאי וראוי והגון שתתוקן על ידי וע"י הברכה שאברך על קיום דבריך שאני מקיים לברך על השחיטה ולשחוט בסכין מתוקן, ע"י אות' המצוה יתקן אותם להוציאה מבהמות האלו אם ישנה ולהחזירה למדרגת אדם כבתחילה, כי אינך חפץ במות הרשע מיתת תכלית, כ"א לבקש לה תיקון ולטהר אותה עד ישוב לעבדיך ולקיים תורה ומצוות כדי להנחיל ג"ע ולהרבו' בשכר', וע"כ הנני אני העני ממעש מבקש מלפניך רבון כל העולמים אל תביט במעשי הרעים אם יש בי עוד בשעה זו שאשחוט היום ולמענך עשה, כדי שיהי' תקומה ותיקן מה נקרא על שמי כדי לזכות את נשמתו שנתגלגל כדי שבעת שתצא ממנו אל תצא ערומה מזוכיות, לכן אני מפיל תחינתי לפני כסא כבודך שתעלים ותכסה חטאיו ועוונותיו ופשעיו בעת ובעונה הזאת ויתוקן הניצוץ הקדוש אם יש בבהמה זו (או חי' או עוף), ולהחזירו לשרשו ע"י שחיטה כשירה שאני שוחט היום כי בעל הרחמים אתה, ואתה חפץ לזכות הנשמות, ברוך המטהר והמתקן, והמוכה, והמחזיר, אור נפשות ישראל לשרשם, ברוך הוא, אמן סלה ועד.

שאלה

היות שראיתי שיש הרבה יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה וגם הרבה מפשטי עם, הגם שמקילים בשאר ענינים הנוגע לחומרות, אעפ"כ מדקדקים ומעוררים גם אחרים לדקדק ע"י שלא לאכול בשר מזהמה שנשחטה ע"י שוחט אחד יחידי בלי עומד על גבו הרואה וזדק סכיני ומשגיח שישחוט כהוגן, וכמו"כ בצדיקה הריאה מדקדקים שיהי' דוקא שני טובים צודקים את הריאה, ונפשי בשאלתי והנני בצקשתי לזכר לי:

(א) המקור לענין הזה, והאם שייך כלל להחמיר בענין כזה אשר לפי ראות העין יש הרבה שאינם מקפידים ע"י.

(ב) טעם המנהג הזה.

(ג) אם יש לזה מקור גם עפ"י הלכה.

(ד) חומרא זו היא דוקא בצבחות גסות או גם צדקות, ואולי גם בעופות.

(ה) במקום שהשוחטים הם יראים ושלמים ומוחזקים בכשרות, האם גם שם יש מקום להחמיר ע"י.

(ו) מה יעשה אדם כשנמצא במקום שאין לו בשר אחר רק מזהמה שנשחטה ע"י שוחט יחידי המוחזק ל"ש מרבים, ובפרט בשבת ויו"ט שמלואה לאכול בשר.

(ז) במקום שהשוחט מראה סכיני מזמן לזמן להרצ המשגיח עליו, גם אז שייך חומרא זו שלא ישחוט לבדו או קיל עפי.

תשובה

שלומים מרבים, כעל וכרביצים, אלף פעמים ככה, לעורך המערכה, אשרי שלו ככה זו"ר יפ"ת וכו' כש"ת ידידי הרה"ג ר' שלמה שווייצער שליט"א צעהמ"ח ספר "דרכי' נועם" הלכות ותפלות לעוברי דרך, ועוד.

אחדשת"ה, זבחי"ר ואהבת עולם, הנה קיבלתי מכתבו רצוף אהבה, מלא על כל גדותיו בדברי חיזוק ועידוד על עניינים שונים לרכי הכלל והפרט, תהי משכורתו שלימה מאת אבינו שבשמים.

וע"ד שאלתו שאלת חכם חלי תשובה, אכתוב מה שעלתה במאודתי בעזה"ת.

בן דברת ויפה דברת, שיש טעם ומקור גדול לתקנה זו, וכן נהגו כמעט בכל תפילות ישראל וכמו שיבאר בעזה"ת, ולא לחנם החמיר כ"כ רבינו הגר"א שמועב לאכול מאכלי חלב בשבת ויו"ט מלאכול מצהמה שנשחטה בלו עו"ג וכמו שיבאר הכל בטעמו וממשו דאורייתא. ויש להמליץ ע"ז מ"ק הכתוב לאמור (איוב י"ג, ד') ,,מי יתן עהור מעמא לא אחד" ויל"פ עפ"י הידוע דעהור הוא מדריגה ממדריגות הקדושה (ועיין במשנה בסוף סוטה רפ"ב) אומר זריזות מציאה לידי נקיות ונקיות מציאה לידי עהרה וטהרה מציאה לידי פרישות וכו' ובע"ז כ' ע"צ הגירסא אמר רפ"ב תורה מציאה לידי זהירות, זהירות מציאה לידי זריזות, זריזות מציאה לידי נקיות, נקיות מציאה לידי פרישות, פרישות מציאה לידי עהרה וכו' ופרש"י שם נקיות, נקי באין חטא: פרישות, אף מדבר המותר פורש להחמיר על עצמו: עהור, לח ומלוזן ועדיף מנקי: ע"כ ועתי"ט בסוף סוטה) והנה בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה (חולין ע'). (והיינו בחזקת אצממה"ח, לשיטת רש"י בחולין שם ולשיטת התוס' צילה כ"ה חזקת שאינה זבחה) וע"י מעשה השחיטה אם נולד ספק כבשרות השחיטה עוד מיגרע גרע דהרי קיי"ל כמתניתא (בחולין שם) דנבילה ומעמאה במשא (ועיין רמב"ם ה"י שחיטה פ"א ה"ב וצמגיד משנה שם) וממילא מי שרואה להכשיר הבהמה ולטהרה מידי נבילה שלא חטמא במשא, ולהגיט בעלמו למדריגות הטהרה והקדושה, בע"כ לריך שידע בצירור שנשחטה כהוגן וכהלכתה. והצירור הזה הוא רק ע"י שיהיו שם שני שובי"ם שישיגוהו א' על הב' שהכל יהי נעשה ביתרון הכשר ודעת, וז"ש מי יתן עהור מעמא, תדע לך ש,,לא אחד" שלא תסמוך על שוחט א' ולא תאכל רק מה שנשחט ע"י ב' שו"ב, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אחת (ועיין עו"ז יו"ד ס"י פ"ג ס"ק ח'). ומאת השי"ת אשאל עזר אנא ה' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך הקדושה, וזכני לכוון לאמתה של תורה, דרך שקר הכר ממני ותורתך חנני. וזה החלי בעזר לורי וגואלי:

א) בשמ"ח ס"י י"ח סעי' ז' כ' וז"ל רק שיבדוק (בדיקת הסכין) מתון מתון ובכונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות והרבה לריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין הלא תראה כי יבדוק אדם פעמים ושלש

ולא ירגיש בפגימה דקה ואח"כ ימלאנה כי הכין לבו באחרונה וזחינת חוש המימוש כפי כוונת הלצ (ר"י בשערי תשובה — ומוצא בשו"ע סעי' י"ז) ולקן אין למנות ע"ז כ"א יראי שמים ביותר וחרידים על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים דעתם ואינם משתכרים שהמשתכרים אפילו שלא בשעת שכרות אצריהם כזדים עליהם, ולריכים הממונים לחקור אחר כ"ז וגם לצדקם אם יש להם הרגשה טובה כשאר צי"א השלימים דעתם וכל המרצה לצדוק אחר השוחטים צעיינים אלו ה"ז משוכח ע"כ. וכ' בספר מטה אשר שם (בשם הרבה פוסקים) דמי שאינו מזהר לצדוק צמתינות וצדק צמתינות נקרא מומר לתיאבון כמ"ש בחולין דף ד' מיטרח לא ערח עיי"ש.

ב) **ושם** בסעיף כ' כ' בשמ"ח וז"ל מדינא דגמרא ה"י אסור לטבח לשחוט אפילו סכין צדוק ויפה צידו עד שיראנו לחכם אם מפני כבודו דהכחם, ואם מפני זהירות יחירה שיהא הסכין כשר בלי גמגום ואסמכות אקרא דושחטתם צזה, וכל שלא עשה כן היו ממדין אותו, והאידינא צעוונות אין לנו ת"ח ואזיל לי' העעם הראשון, גם ממנים יראים ושלמים יודעי תורה וזריזים מפני טעם השני (ובשו"ע סעי' י"ז הלשון ולהם מחלו חכמים כבודם,, כי הם זהירים וזריזים" עיי"ש), וראיתי צמקומות החרדים לדבר ה' ממנים שנים ועוצים השנים מן האחד ואיש את רעהו יעזרו ויזהירו, ואפילו אי הוי ת"ח בזמן הזה כבודו מחול לממונים אלו ומה טוב ה"י בדורות אלו להחזיר הדבר ליושנה למנות א' מגדולי העיר שאליו יובל הסכין לצדקו ע"כ.

ג) **והנה** מלשון השו"ע שכ' כי הם זהירים וזריזים (ועוד יותר מלשון השמ"ח שכ' יראים ושלמים יודעי תורה וזריזים) מוכיח בשו"ע התניא בקו"א ס"ק ע' (ומוצא בדרכ"ת) שכעת שאין החכם צדק הסכין קודם השחיטה, לריך לדקדק עכשיו מאוד שיהיו השו"צ הממונים זהירים זריזים וידועים ביראת ה', „ויותר" מהשו"צ שה"י בזמן התלמוד או שיה"י איש ירא שמים ביותר כנ"ל ממונה עליהם לצדוק סכנים לפני השחיטה, אבל אם אינם זהירים וזריזים ויראת ה' על פניהם כ"כ אין להאמינם על צדיקת הסכין יותר מציימי חכמי התלמוד שלא היו רשאים לשחוט אלא אם החכם צדק הסכין עיי"ש. וללאורה אינו מובן כ"כ דברי סוכ"ם גם בזמן התלמוד ה"י השוחט הנאמן על כל הדי' הלכות שחיטה ואנו סומכין על נאמנותו, וה"י סגי צחזקת כשרותו, והיום צעצור שנתוסף עוד צדיקת הסכין חמור כ"כ לריך להיות ירא שמים יותר, וממנ"פ אם אנו מאמינים לו על שאר הלכות שחיטה נאמין לו גם על צדיקת הסכין, ולריך הסבר, ויבואר להלן אי"ה.

ד) **ועכ"פ** מלשון השמ"ח משמע דמייירי בשוחטים שהם יראים ושלמים מפורסמים, ועוד יותר מהשו"צ שה"י בזמן התלמוד, ואעפ"כ

סיים ע"ז שראה במקומות החרדים לדבר ה' שממנים שנים וכמו שסיים בטעם הדבר שאעפ"י שהם יראי ה' מרצים ומפורסמים באומנתם אעפ"י כ"ע, עובדים השניים מן האחד ואיש את רעהו יעזרו ויזהירו", והכל לטעם השני שכ' שם מפני שרריך זהירות יתירה שיהא הסכין כשר בלי גמגום, ואז אפי' אי הוי ת"ח בזממ"ז כבודו מחול לממונים אלו, וגם ע"ז מסוּק שם דמה טוב ה' בדורות אלו להחזיר הדבר ליושנה שאעפ"י ימנו א' מגדולי העיר שאליו יובל הסכין לבדקו מטעם הא'.

ה) ועיין בפרמ"ג (ש"ד ס"ק כ"ט) שהביא דברי השמ"ח דה' ראוי להחזיר הדבר ליושנה, וכ' שם ע"ז וז"ל ואני הגביר ראה עניי בעו"ה רבו המתפרצים ביותר וודאי טוב ה' להחזיר הדבר ליושנה שלא ישחט השוחט עד שיראה סכינו לחכם בעיר, גם שיהיו שנים אלל השחיטה כי עובדים השניים מאחד עכ"ל, כ' במפורש (כנ"ל) שהגם שיראו סכנים לחכם אעפ"י עדיין לא ישחטו עד שיהיו שניים אלל השחיטה.

ו) והנה מלשון השמ"ח והפרמ"ג משמע להדיא שגם לעופות ה' מן הכוכן להעמיד צ' שוחטים לבדיקת הסכין שהרי לא חלקו ציניהם (ובתקנת ההפלא"ה ותקנת שאר מקומות המוצא להלן), וגם אין שום סברה לחלק ציניהם לענין בדיקת הסכין, ועיין בפרמ"ג (שם ס"ק ל') שהביא את לשון המהרש"ל שזוה ככרוכיא על גודל המכשלה בבדיקת הסכין גם לעופות ולגודל התועלת נעתיק את לשונו.

ז) ז"ל הש"ך עמ"כ המחבר בסעי' י"ז והרבה לריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, עיין במהרש"ל פ"ק דחולין סי' ל"ט שהרבה לקרוא תגר על השוחטים בזמן הזה שבדקין הסכין במהירות ובלי כוונת הלב ושראו להזהיר ולהקפיד עליהם בדבר זה ע"ש עכ"ל הש"ך וכ' ע"ז הפרמ"ג וז"ל עש"ך הראה מקום לפ"ק דחולין צי"ש סי' ל"ט ואעתיק לשונו שם וז"ל (בתיקון לשון המהרש"ל מי"ש), אחר שהביא דברי הרא"ש ז"ל כי הרבה לריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדוק הסכין כתב עליו ז"ל, ויפה כתב, ואני הגביר אשר ראיתי את עניי, פעם אחת הייתי נוטע בקיבוץ חבמים ראשי ישיבות, וצא שוחט דמתא וסכינו צידו, והיה המעשה בערב יום הכפורים ושחט בו כפרות, ולקחתי הסכין מידו, ושאלתי אותו אם בדוק הוא, והשיב לי בדוק, ואני בדקתי בו בעלמי ומלאתי בו חגורת הלפורן, ואמרתי לו הסכין פגום, חזר הוא ולקח הסכין מידי ובדקו כהרגלו במהירות ושחק צי ואמר כשר הוא ובדוק, חזרתי ולקחתי הסכין מידו ובדקתי ומלאתי בו פגימה כצראשונה, ומקצת אלופים גערו צי ואמרו מה לך צנסתרות, ואמרתי גלויות הן, כי לא צנסם כתב הרא"ש הרבה לריך ישוב הדעת ויראת ד' בבדיקת

הסכין, עד שהיה לשם זקן אחד בעל הוראה, ולקח הסכין מידינו וזדקו בנחת כמוני, ומלאו בו פגימה בחגירת הלפורן, ואמרתי אם כן משבח אני את המתים שבצר מחו, שאמרו הרבה לריך ישוב הדעת ויראת ד' בצדיקת הסכין, ולכן ראוי להזכיר השוחטים ולהקפיד עליהם בדבר זה עכ"ל.

ומעתה אין אני מתמיה על חולפא וגאורו שבזמנינו זה אם היה כן בדורו של רש"ל שהחליף השוחט נגד גאון ישראל והדרו שהיה תורה וגדולה במקום א' כ"ש עתה. ובכה"ג בהגהות הטור אות ל"ה בשם דמש"א מ"ז ע"ד שהיה בוועד וואלדין דזובנא ושחט השוחט תרנגול והגזיה הסכין ונראה פגם לעין השמש והטורפנו התרנגול והעברנו השוחט אף שהיינו מסופקין אם מרגיש הפגימה יע"ש והנה אף אם נאמר שלא הרגישו בפגימה מ"מ למגדר מלחא יפה עשו שהעבירו השוחט. וראיתי לכה"ג בהגהות הטור אות ע"ז שיבז המנהג מה שאין בזדקין אחר שחיטה י"צ צדיקות כ"א הולכה והבאה יע"ש בשם דמש"א והנה באמת אין עעם ממ"א אי סמכין אחזקה לא לצדוק כלל וכ"ת טורח הוא לצדוק כל י"צ צדיקות וצחוד דרך לפגום ולא בצדדין הא כתבנו לעיל להוציא החזקה אף ע"י טורח נמי לריך וראוי היה לנהוג דוקא י"ב בדיקות כמשמעות כל הפוסקים ומה אעשה שצו"ה ראיתי שמזלזלים בצדיקות שלפני השחיטה ואין בזדקין כל הי"צ בשלימות וה' הטוב יכפר עלינו שלמדנו קטגוריא על ישראל וח"ו לא על הרוב אני מדבר כו', עכ"ל הפרמ"ג.

(ח) וז"ל השלה"ק (בשער האותיות אות ק'), והנה החומרות מלד הדין הם אלו ראשית דבר דבר גדול מחמת צדיקת הסכין של שחיטה כתב רבינו יונה בשערי תשובה שלו והוצא צב"י בעור י"ד סוף סי' י"ח וז"ל ולמוכיחים ינעם העד בעם ויחברו בתורת השחיטה וצדקדוקיה ויצחרו להם שוחט ירא חטא כי עם רב מישראל תלוין עליו צמלות השחיטה הצדיקה, וגם אמנה ארז"ל רוב מזוין אלל השחיטה מומחין הן יש מקומות צלי משים ואין תוכחת מזויים שם רבים מן העם הנמצאים אלל שחיטה בלתי מומחין, וטוד ראינו במקלת שערורי' כי רבים מהמומחים רחקו לצם מיראת חטא ואשר איננו ירא לבו לא יצין לדקדק לצדיקת הסכין כי לריך לכוון את לבו במאוד מאוד בצדיקתו הלא תראה כי יצדק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה לאחר כן ימצאנה כי הכין לבו באחרונה וצחינת חוש המישוש כי כוונת הלצ מלצד כי ישע גבר מצלי יראה בצדיקת הסימנים ויתר דרכים ולדדים עכ"ל. ואני הגבר מיום היויתי לאיש נלעטתי על דבר זה מה שאוכלים בשר מכל אשר יצאו מישוטי העיר ואגפיה אף כי נתמנה שם שוחט שקבלוהו בני הישוב ההוא מ"מ לפעמים מקבלין לשוחט מכל אשר בחרו אף שאינו מופלג בחסידות

ובאומנות יתירה ואף בעיר גדולה שהיא עיר ואם בישראל ראוי לכל ירא וחרד לדבר על לב האב צ"ד לחקור ולדרוש איך הוא הסכין של שוחט דמתא אף אם הוא ירא שמים כי נוסף על יראת שמים לריך אומנות יתירה ואני ראיתי אחד מן הפרושים האמתיים שלא אכל בשר אם לא כששחט הוא בעלמו והיה בא לעיר גדולה לאלקים המתנהגת בחסידות ובקדושה ודברו עמו חכמי העיר למה לא יאכל הבשר ששחט המומחה שלהם וכן לרוב הפלרתם לקח הסכין מן השוחט וצדק אותו ואמר להשוחט תאמר לי איך אתה מחזיק הסכין אמר השוחט הוא כשר אמר לו להשוחט צדוק אותו שנית וצדק אותו שנית ואמר שהוא כשר אחר כך הראה הוא לחכמים ואמר תראו שבכאן יש פגימה וכדבריו כן היה ותמחו חכמי העיר ראו עד היכן הדבר מגיע כי לריך להיות מופלג ביראת שמים ומופלג בהצנת הבדיקה ולא להנס היה המנהג של חכמי התלמוד לצדוק הסכין דוקא הם בעלמם ובכבודם ולא להאמין לשום טבח אף שהוא ירא שמים כי הרבה לריך ישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין והנה כשזיכני הש"י לצוא לירושלים ע"ה תוצ"צ ראה ראיתי הנהגת בדיקת הסכין בכלן באימה יתירה ובהראותו לחכמי העיר וכן המנהג בכל המלכות הזה ראו עיני ושמה לצי. עכ"ל השל"ה ק.

ט) ועיין בחידושי הרשב"א (חולין י' ע"ב) שכי' וז"ל ולענין עד אחד באיסורין קי"ל דעד אחד נאמן ולא אמרו להראות סכינינו לחכם אלא משום כבודו של חכם ובשם הראב"ד ז"ל אעפ"י שלא אמרו להראות סכין לחכם אלא משום כבודו של חכם, כיון שיש חועלת גדולה בדבר שהרי בדיקת סכין לריכה דקדוק יתר ומי כהחכם ומי יודע להזהר אין ראוי לחכמים למחול על כבודם בדבר זה אשר לא כדת שאינם משגיחין על תקנת הדור וגם העם כלם ראשים וחכמים בעיניהם, מ"מ אחר שאין חכמים מקפידין על הדבר אין משמתין את העצה שאינו מראה סכינינו לחכם אצל בדורות הראשונים אמרו האי טבח דלא סר סכינינו לחכם משמתין לי' עכ"ל הרשב"א.

י) ומכל זה מובן היטיב תקנת הקהלות שתקנו שלא ישחוט א' לצד כ"א בא' עומד ע"ג וצדק סכינינו הגם שהשוחטים היו מומחים ויראי ה' ביותר, אעפ"י כדבר גדול כזה התלוי במשהו יכול להיות שהראשון לא ירגיש הפגימה וצא רעהו וימלאנה, והנה לעטם הזה אין שום נפק"מ בין שחיטת גסות ודקות, או שחיטת עופות, וכבר עמד ע"ז רבינו קוב"ק החת"ס זי"ע (בשו"ת חיו"ד סי' י"ג) שהי' מן הראוי להנהיג חומרא זו דב' שוחטים בין בגסות בין צדקות ובין בעופות, ולגודל חובת הקודש נשתק את לשונו הבהור.

שלום וכ"ע ל"י הרב המאה"ג המופלג ומפורסם ערוגת הצשס גן הדסים
כש"ת מו"ה מרדכי צנעט כ"י אצ"ד ור"מ דק"ק שטאמפי יע"א.

אודות תקנות קהלתו מימי עולם להעמיד צ' שוחטים בצית המטבחים
לצדוק הסכין והריאה ע"י שיהם ופר"מ הוסיף שגם צבל צהמה
דקה יעמדו שני שוחטים כנ"ל וקבלו עליהם והחזיקו צמנהג הזה יותר מד'
שנים ועתה צאו צה פריצים וחללוהו ונפשו היפה צשאלתו אם הוא מנהג יפה
וגדר וסיג לתורה או אם אפשר לצטל המנהג הזה אחר אשר החלו לעשותו
ולקיימו.

הנה גוף המנהג ודאי מנהג ותיקון הוא הגם שמעיקור הדין עד אחד נאמן
צאוסורין ורוב המזוין אלל המלות מוחזקין ומומחים הם הגם
שצשחטה החמירו חז"ל שצריך להראות סכינו לחכם מ"מ צבר כ' הרא"ש פ"ק
דחולין דעכשוי שממנים אנשים ידועים על השחיטה להם מחלו חכמים צבודם
שיכול לשחוט צלי הראות סכינו לחכם על כל שחיטה ושחיטה מ"מ צבר כחצ
רצונו יונה ומציאו צ"י סי' י"ח ומהרש"ל ציש"ש פ"ק דחולין שעכ"פ לריך
השגחה גדולה על כל השוחטים הממונים האלו, ועכ"פ יהי' השגחת חכם
העיר עליו ושחתי' אימתו עליו ולהסיר סכינו לפניו זמן זמנים עוצא ואז ראוי
הממונה על השחיטה לשחוט צלי ראות סכינו על כל שחיטה ושחיטה
ולממונים כאלו מחלו חכמים על צבודם אלל זולת זה אין ראוי למחול ואם
צבוד חכמים מחול צבוד שמים מי ימחול.

ובכל זאת שהממונים נוהגים כנ"ל ראיתי צכל מקום שעצרתי צקהלות
גדולת מנהגים שונים כי בק"ק פפ"דמ תיקן מ"ו הפלאה ז"ל
אפי' שום עוף לא ישחוט בלי שנים בודקים הסכין לפני שחיטה
מיהת ומכ"ש בהמה בין גסה בין דקה ופה הק"ק החמירו רק צגסות
ולא צדקות ולא צעופות חוץ משחיטות כפרות צצין ר"ה ליה"כ ומ"מ אימת
חכמי העיר על השוחטים וצודקים ורגילים אנהו צ"ד תלתא לצוא פתאום
לצית המטבחים צין צמקום שחיטות הצהמה צין צמקום שחיטות העופות
ולצדוק סכיניהם ולחטט אחרי כל מעשיהם צאופן צצכל עת יהיו צגדיהם
לצנים וצכל זאת צכל ער"ח מחוייבים להראות סכיניהם לחכם ואמנם עיקר
הטעם שלא הנהיגו חומרא זו של צ' שוחטים גם צדקות נעלם ממני הגם
דמקרה הריאה וסרכות לא שכיתי צבו מ"מ לעיני צדיקות הסכין אין חילוק
צין דקות לצסות ואני הנחתיו להם מנהגם צזה.

וממילא יוצן מר כי אחריה שהנהיג גם צדקות כן יאושר כחו וחילו ואחר
שתיקן כן מתחילה לצני עירו וקבלוהו ופשע מנהגו כן כמה שנים

שוב אפי' צ"ד אחר אינו יכול לצטלו דה"ל כדבר שפשע איסורו בכל ישראל כיון שמתחילה לא התקין אלא לעירו ושם פשעה תקנה זו וכו' (כאן האריך רבינו בפלפול ובסוף התשובה סיים)

נמציינו למדין פר"מ דמילי דבני מאתיה עליו רמיא ומי יחוש חוץ ממנו ומסתמא בקעה מלא וגדר בה גדר כל זמן שלא צטל טעם לא הוא ולא אחר גדול ממנו יכול לצטל וכל העובר על תקנתו אחר התראה יש לדון אם לא יפסל משחיטה מכאן ולהבא כמשמעות השו"ה הרא"ש דמייחתי ש"ך י"ד סי' צ' סקל"ח ועל אקרו"ע ומנהיגי העיר נעורי קרתא שארית ישראל הקדושים מוטל לגדור ולעמוד בפרץ נגד הפורץ העולה וז"ל פסקי מהרא"י סי' קע"ד אשר דרשתי על ענין התקנה שתקנתם אשחקד צנופוי ובהסכמת המנהיג שיחזרו השוחטים הלכות שחיטה ולא נתקיים התקנה הריא דע לך שמכוער הדבר ויש עונש בדבר שרצים נימנים ומסכימים לדבר מזוה ולעשות גדר וסייג למנות ה' וחוזרים ומצטלים ע"י אהבה ושלוש או ע"י תגר וקגאת איש מרעהו וכו' אלא שסיים שהשוחטים ששחטו אחר שצטלו הקהל התקנה שחיטתן כשרה אע"פ שצטלוהו שלא כדין ומצוה מדבריו שאם שחטו קודם שצטלו התקנה שחיטתן פסולה והבא צנידון דין אין המתקן התקנה שהוא הרב מאר"י דאתר"י חוזר מתקנתו וגם אין לו לחזור בו ואין שום צ"ד יכול לצטל דבריו כמ"ש לעיל וא"כ השוחט המצטל דבריו בצעות וגילוי פנים קרוב לומר ששחיטתו פסולה. ועם ה' אלה ישמעו ויאזינו כראוי לקהל עם קדושים מופלאים צאנשים יאמנו כלשון התורה ויחזקו בדיקה ואך שלום ואמת יהי לפר"מ ולתורתו כחפני וחפץ א"י הדש"ת. פ"צ גגהי ליום ד' ק' סיון תקפ"א לפ"ק. מש"הק סופר מפפד"מ.

(יא) **ומלשון** החת"ס משמע דס"ל דלא רק על צדיקת הריאה העמידו צ' שובי"ם רק גם על צדיקת הסכין וכלל השו"ה מדבר רק מצדיקת הסכין ולא מצדיקת הריאה (חוץ בלשון השאלה שהזכיר גם צדיקת הריאה), והביא את לשון רבינו יונה והמהרש"ל והם מדברים שם מצדיקת הסכין ולא מצדיקת הריאה, ולכן כיון דצדיקת הסכין הרי אין חילוק בין בהמות לעופות, ומכש"כ בין גסות לדקות ע"כ קרא תמ"ה על שלא הנהיגו חומרא זו גם בצדקות.

(יב) **ועיין** בספר דעת תורה סי' י"ח אות ל"ח שכ' וז"ל ומלאתי בקונטרס ז"א ממנהגי ארץ המערב שנדפס בספר זל"א מהשו"צ מלונדן דף נ"ז אות פ"ו וז"ל תקנת קדמונינו וכו' בגזרת נח"ש שתצדוק הסכין עם עוד אדם א' בחוש המישוש ובל"ז אין להתיר לעולם וכו' וזכר יודע דעיקר השחיטה והעריפות הוא הסכין ומקרא מלא הוא גורו לכם מפני חרב וכו'

עכ"ל ואף שהתקנה לא נתפשטה במדינתנו מ"מ בודאי יש ציד רב הטור להחמיר בעירו כפי ראות עיניו וזפרט בזכ"ז שרבו המתפרלים וע"י צו"ת טוטו"ד מ"ג סי' ל"ה שפסק להעביר שו"ב עבור שאינו רוצה להראות סכיניו להשו"ב השני כי מי שהוא יר"ש אדרבא רוצה להראות סכיניו להנצל ממשגה וטובים השנים מן האחד, וכיון שזה א"ר להראותו איכא ריעותא גדולה וראוי להעבירו ע"ש. ולפעמים הוא ע"י חסרון אומנתו ירא להראותו ותרתי איתנייחו חסרון אומנות וחסרון יר"ש ועמש"ל סי' א' סוס"ק נ"ט צ"ש תשו"ב צ"ח ד"ש ציד הרב לאסור את המותר למיגדר מילתא דאיסורא כיון שקבלוהו הקהל עליהם להשגיח בדברים אלו ע"ש ובלעד שיכוין לש"ש ולא לשם קנתור וכדומה (וע"י בדמש"א פ"צ דחולין סי' ז' דאם שוחט בחץ וכדומה שהוא מילתא דתמוה גם בזכ"ז לריך להראות סכיניו לחכם. וא"כ ה"ה לכל כיול"א צ"ח) והעיד לפני רב א' שראה קלף ישן ועליו חתומים מאה רבנים ובראשם הב"י ז"ל שתקנו שיבדקו תמיד שני שו"ב את הסכין וגם הריאה ופורץ גדר ישכנו נחש, עכ"ל הדע"ת.

(ג) ובשו"ת דברי חיים (ח"א חיו"ד סי' י"צ) כי צענין שו"צ שקיבל ט"ע שלא לשחוט יחיד, שאינו מועיל לו לומר טענת אונס הייתי וז"ל וגם לומר אונס אני אינו נאמן צ"ד דמאי אונס ואתו אנסוהו דצדק שלא כדת הלא כן המנהג כמעט בכל תפוצות ישראל ששני שוחטים אין שוחט אחד בלתי חצרו שרואה סכיניו וכן הצדיקה אינו עושה בלעדי חצרו וכן מנהגינו פה הגם שת"ל השו"צ המה מומחים ויראי השם אינם שוחטים רק בצירוף שניהם ויותר החמירו עליהם שאם א' ערוד באיזה ענין לריך א' מהצו"ד לילך עמו לבית השחיטה, וא"כ מאי טענת אונס אית לי למיטען, עכ"ל.

(ד) ועייין בדרכי תשובה (סי' א' ס"ק ע"ד) כי וז"ל: א) ועיין צו"ת קול אליהו ח"א חיו"ד סי' א' דף כ"ג ע"א שכ' דהמנהג בירושלים ובקושט"א מחקנות המהרי"ע ז"ל למנות משגיחים על השוחטים עיי"ש. ב) וע"י צ"ח רוח חיים הספרדי סי' זה אות ד' שכ' שכן הוא המנהג באיזמיר ואגפי עיי"ש. ג) וע"י צ"ח תורת זבח הספרדי (להרב מהרד"א ז"ל מאיזמיר) מערכת אות צ' סי' ה' סעי' ז' מ"ש בזה וכ' דהחיוז מוטל על רבני הדור לשלוח להביא לכל השוחטים היושבים בגליל שלהם לבדוקם או לשלוח גברא דמהימנא מומחה לבדוקם וכמ"ש צו"ת מהרי"ו ווי"ל סי' ג' ועל האחרים שלחתי גברא דמהימן לי שיבדוק השוחטים והבדוקים עיי"ש. ד) וע"י צפרי תבואה סי' ל"ט סעי' קכ"ט שכ' דכרוב קהלות ממנין ת"ח ויר"ש להשגיח על

בדיקת הסכין והריאה שיהא נעשה ע"ל הכשר עיי"ש. ה) ועי' צס' מעשה רב ממנהגו הגר"א ז"ל סעי' ז' שכי שאמר הגר"א ז"ל שמוטב לאכול מאכלי חלב בשבת מלאכול מבהמה שנשחטה בלי משגיח עע"ג עיי"ש. ו) וע' בהנהגות הגאון מהרש"ק שצס' תורת זבח אות א' שמזהיר שימנו להם הקהילה רואה נאמן ת"ח ומופלג וירא חלקים לעמוד על דעתו להיות גודר גדר ועומד צפרץ ויראה שיהא הכל על נכון ואם לא ימלאו איש ת"ח שיהא ראוי לזה יקבלו איזה שו"צ מפורסם ציראה שיהא לנאמן רואה וזה הוא יותר טוב כי הוא מצין ביותר כדת מה לעשות ותשלומי זה הרואה לא יבי' מן הפריעקט"ר רק מן הקהילה לכל יהא עליו מורה צדק ודס עיי"ש, עכ"ל הדר"ת.

טו) ובספר יד אפרים (צקונטרס יפה לבדיקה אוח ו') כ' וז"ל: צרוצ קבלות נהגו למנות שני שוחטין או שלשה ויותר אם העיר רצתי עם ולריכים לצטר הרבה דצר יוס ציומו שלא תכבד העבודה על השוחטים וצניקל יצוא לידי מכשול צהפזס לשחוט ולצדוק צשעה הצריכה לכך, ומ"מ אף צעירות צינוניות נמנין שנים ומוזהרים ממנהיגי העיר וחכמיה שלא ישחוט האחד שלא בפני חבירו כדי שיהי' כ"א מושגח מחבירו בבדיקת הסכין והסימנים והריאה שיהי' נעשה הכל בהכשר אף שמעיקר הדין אין לריך לכך שאף אחד נאמן מ"מ עושים כן שיהי' הכל מתוקן צהכשר ויתרון כאשר נמלא כמה פעמים שעי"ז נמלטו ממכשול וצפרע שעל הרוב אין שניהם שוין צחכמה וצאומנות ואיש את רעהו יעזורו והוא נכון מאוד וקורא אני עליהם יעמדו יחדיו ועוצים השנים מן האחד, עכ"ל.

טז) ובשו"ת הרי צשמים (מהדו"ת סי' קצ"ה) רולה לקסיר תלונת החת"ס (לעיל צאות י') על שלא הנהיגו צקהלתו חומרא זו של צ' שוחטים צדקות, וכ' שס דצאמת נראין הצברים שיסוד תקנה זו לא היחה משום חשש נאמנות (ואז פסולים שני קרוצים לענין זה) אפס כדי שאס יקרה להם ספק צעריפות שחדמן צריאה ישאו ויתנו שניהם צזה ומתוך כך תחצבר ההוראה לאמתתה, וממילא י"ל דלענין בדיקת הסכין מאחר דאנו מעריפין כל פגימה כ"ש אפי' דקה מן הדקה ולא שכיה שיקרה צו ענין שיש להסתפק צו שיהי' לריך צחינת השכל ושיקול הדעת ולית צזה אלא חשש שיהי' פגס צסכין ויעלים עיניו ממנו צזדון לצצו וכיון שמעיקר הדין עד א' נאמן צאיסורין ורוב המצויין אלל שחיעה מומחין הן הנחנו הדבר על ד"ת וסמכין על הימנותא דילי', משא"כ צצהמות גסות דמצוי טובא ספיקות צהריאה צסורכות ושאר עריפות דשכיחי צהריאה, וענין שלריך הכרעה ושיקול הדעת

אף אם יהי השו"צ צקי בהלכות האלה ככ"ז האדם עלול לשגיאה ולטעות
 בדמיונות וכשהוא ביחודי יוכל להכשל על נקלה מצלי דעת, משא"כ בשנים
 שמחדדין זל"ז בהלכה מתוך הויכוח יולאו הדין לאורה ברור כשמלה. לפי"ז
 כיון שכן דמתורת ריבוי דעות קאחינן עלה ה"ה אז וצנו חשודים כשנים לעיני
 זה, ומסיים שם אמנם ככ"ז היכי דאפשר לקבל שו"צ זר שלא יהי קרוצ
 להשו"צ הישן צוודאי עדיף, ואחרי אשר רלון כ"ת לספה אל הכהונה הזאת
 שו"צ אחר אשר איננו קרוצ לו יישר כחו וחילו, וחלילה לאנשי קהלתו לעמוד
 מנגדו בדבר הזה כי צאמת יש חששות הרבה בזה וצנו המשמשים צכהונת
 השו"צ צעיר אחת וכבר הורה זקן הגאון רש"ק מצראדי ז"ל דלא ישחטו אז
 וצנו כא' צעיר אחת ע"כ תו"ד.

(יז) **והנה** גם צעל הרי צשמים, מיפשט פשיעה ל"י לזק תקנה זו שלא
 ישחטו בגסות רק צ' שוחטים א' עו"ג הב ורק ס"ל דעוקר
 הטעם הוא משום צדיקה הריאה ולא משום צדיקה הסנין, ואמנם אחת
 הראית לדעת מכל הג"ל שצאמת עיקר התקנה היתה גם ע"י צדיקה הסנין
 (מלצד צדיקה הריאה) וכדמשמע מלשון השמ"ח, והפרמ"ג, והשלח"ק,
 והחת"ס, שכולם דיצרו מגודל המכשול בצדיקה הסנין, וצאמת גם מ"ש
 שצדיקה הסנין לא שכיח שיקרה צו ענין שיסתפק צו שיהי לריך צחינת
 השכל ושיקול הדעת, אינו מוצן, והרי עובדת מהרש"ל הג"ל לפנינו שכולם
 צעקו שאין זה פגימה, ונחצבר שטעו, ועיין פלתי (סי' י"ח) שהאריך בזה
 שצוה"ז אין ההרגשה שזה לכל אדם עי"ש ומי לנו גדול מצבותינו הקדושים
 ר"ת ורש"י זי"ע המוצא צדעת תורה (סי' י"ח אות ד') וז"ל מצאתי צספר
 הישר לר"ת סי' ת"ז וז"ל מטעם צא לידי שצדקתי והשחזתי הסנין יפה ולאחר
 שחיטת התרנגול צדקתי בצפורן ולא היתה חוגרת צה והי' לצי מגמגם עד
 שהללתי צשמש לנגד עיני ונראה לי שם פגימה והראיתיו לרצי (הוא רש"י ז"ל)
 וצדק וחזר וצדק וא"ל ודאי פגימה היא זו וערפה עכ"ל פוק חזי גבורת
 רבותינו מאורי התורה שדייק ר"ת צלישני' שצדק וחזר וצדק, ור"ת צעלמו לא
 סמך על עצמו שהרי צדק הסנין יפה לפני השחיטה וגם לאחר השחיטה ולא
 היתה חוגרת צה לפורן ולא נח דעתו עד שהלץ צשמש ולצסוף שאל את רש"י
 והעריפה, ומה נענה חן צעמיוחן, וממילא שאף אם יהיבנא ל"י שטעם
 החומרא צהעמדת צ' שוחטים אינו מחשש נאמנות רק שמת יקרה להם ספק
 ושאלה, אעפ"כ אין עדיין צזה די להסיר חלונת מרן החת"ס.

(יח) **ובעצם** מה שהכריע צתשו' הרי צשמים דלאו מטעם נאמנות קאחינן
 עלה, יש לעיין צזה דצאמת הגם שצנידון השאלה שדן שם
 ההרי צשמים נ' שלא הי' שם שאלת נאמנות שכל השאלה שם הי' רק שהיות

שצטירו יש תקנה מקדם קדמתה שיהי שני שו"צ צבית המטבחים וכעת א' מהשנים של"ח ורול"ה השו"צ השני להעמיד בנו בחזקת השו"צ הנפטר ויהיו הוא ובנו שני שו"צ בק', וחשש השואל שאינם יולאים ידי חובת התקנה שיהיו שני שוחטים בזה עיי"ש, וגי' שבין האב ובין הבן היו נאמנים ומפורסמים בכשרותם, אעפ"כ האריך אפשר להחליט שכלל המקומות שהנהיגו תקנה זו לא היתה מטעם נאמנות, ואדרבה המעיין בספרי שו"ת יראה בהדיא שדנו גם מטעם נאמנות ולדוגמא בעלמא עיין בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ת חשובה קט"ו) שכי' שם בסו"ד וז"ל עכ"פ ראוי שיהי צטיר שני שו"צ כי מי ראה שיהי צטיר שוחט אחד בכל המקומות אפילו בעיר שיש בה עשרה בעלי בתים הוי בזמנינו ב' שוחטים כי לפי פרצת הדור והעזות ודאי ראוי להיות כן וזה תלוי לפי ערך הזמן, או עכ"פ שיעשה רואה אחד שטומד ע"ג וכל מה שיהי ריעותא אפילו כ"ד יעשה שאלת חכם ואם לאו הוא טריפה והשמרו בנפשותיכם לבלתי להתגאל ח"ו בצריפות ואם לא תשמעו לי דעו מטאתכם אשר ימלא אתכם ואם לא תהיו נכוין צפושרין סופכם להיות נכוין בחמי חמין ושומע לענה חכם שמעו ותחי נפשכם עכ"ל. הרי לך בהדיא שכתב הטעם על תקנה זו שהוא מטעם פירלת הדור והעזות והיינו מטעם נאמנות, וכנהג רבות.

(ע) **ואמנם** צאמת אי מטעם נאמנות קא אחינן עלה הרי קוי"ל (ציו"ד סי' קכ"ז, ועוד) דעד א' נאמן באיסורין, והגם דהיכא דאיתחזק איסורא אינו נאמן, מ"מ בדבר שצידו או שהי עכ"פ צידו נאמן (ועיין תוס' גיטין ב' ע"ג ד"ה ע"א נאמן באיסורין ובראשונים שם, והדברים עתיקים) ולמה צאמת נחמיר עלי' לומר שצדיקת הסכין וצדיקת הריאה אינו נאמן, ותו שהרי ע"כ אי חיישין על נאמנות נוחש על שהי דרסה וע"ז אינו מוטיל עומד ע"ג (עיין סוגיא דריש חולין ג' ע"א וע"צ ברש"י ובתוס' שם), וע"כ דסמכינן על נאמנותן ועל רוב מזוין אלל שחיטה מומחין הן וחזקה דלא שציק היתירא ואכיל איסורא וא"כ גם על צדיקות הסכין והריאה נסמוך עליו.

(כ) **ואעפ"כ** כד נדייק בלשון הפוסקים נ' בהדיא שס"ל דהגם דעל שאר הלכות שחיטה סמכינן על נאמנות דעד א' אעפ"כ צדיקת הסכין והריאה דעריחא מילתא טפי החמירו טפי, ויש להביא סמוכים לזה ולהסביר טעמא דמילתא מהא דקוי"ל (ציו"ד סי' קכ"ז סעי' ג') דאשה נאמנת צדכר איסור לומר תקנתיו (והוא מהר"ן בקידושין פ' האומר וריש חולין) ואעפ"כ קוי"ל כמו שכתבו תוס' בריש פסחים (ד' ע"ג) דצדכר שיש בו עירחא אין הנשים נאמנות דנשים עלגיות הן, ועיין בש"ך שם שכי' וכן

קיצלתי שאין הנשים נאמנות על ניקור האחריים כי אין לך מילתא דטריחא יותר ממנו ומפני עללותם לא יפשטו כ"כ עיי"ש. הגם שבמקום דאשה נאמנת, מדאורייתא נאמנת כמו ע"א דעלמא וכמו שהאריך בזה בספר יין המשמה שם, וכמו"כ מובן סברא זו בצדיקת הסכין והריאה, דכיון דטריחא מילתא עפי החמירו שלא יהי נאמן ע"א הגם שבשאר הלכות דלובא טריחא האמיניהו.

כא) ועוד יש להוסיף נוסף לחלק בין הנאמנות על צדיקת הסכין והריאה, להנאמנות על שאר הלכות שחיטה, עפ"י מה שכתב הרמ"א שם (בסי' קכ"ז סעיף ג') דהא דאשה נאמנת הוא דוקא בודאי איסור כגון ניקור בשר וכדומה לו אבל בספק שמא אין כאן איסור כגון שלריכה לברר גויס טמאים מטהורים, או איסור שיש בו לדדים להקל אין אשה נאמנת דאשה דעתה קלה להקל, עיי"ש. וסברא זו מלינו גם בחנשים לענין תשובה על כשלוך בחטא, וכדפסק הרמ"א בא"ח (סי' תר"ג) דספק עבירה לריך יותר תשובה מעבירה וודאי כי יותר מתחרט כשיודע שעשה משאינו יודע ולכן קרבן אשם תלוי הולך להיות יותר ציוקר מחטאת עיי"ש והטעם שאינו מתחרט על ספק עבירה כ"כ לפי שמורה לעלמו היתר שלא חטא כ"כ, וממילא לפי מאי דאסיקנא לעיל שבצדיקת הסכין מזוי ושכיח שכולם לא ירגישו הפגימה וגם הוא בעלמו לא ירגיש כלום ולכסוף כשיצדוק ביישוב הדעת מרובה יחזרר שיש פגימה וכעובדת המהרש"ל, ורש"י ור"ח הנ"ל, ועכ"פ יש מקום ציותר שהשוחט יקיל בעלמו כשאינו מרגיש הפגימה שבזודאי אין כאן פגימה ויורה היתר לעלמו לשחוט בסכין זה ע"כ החמירו חז"ל כאן יותר והלריכו שני עדום דהיינו שאי יעמוד ע"ג השני ושניהם ביחד יצדקו הסכינים, וכמו"כ לענין צדיקת הריאה שלריך הרבה ישוב הדעת והרבה פעמים ינטה להקל החמירו שיהיו שנים ועפ"י שנים עדים יקום דבר.

כב) ולפי הנ"ל לכאורה אינו מועיל אם אי יצדוק הסכין ויתנהו להשוחט שישחוט בלי צדיקת הסכין כלל רק צעיון שיתחזק הסכין עפ"י שניהם ממש וכמו"כ בצדיקת הריאה יעיינו שניהם ביחד על כל מה שיש לענין ורק בצירוף שניהם יוכשר.

כג) ועכ"פ יהי מאיזה טעם שיהי הרי שלך לפניך שתקנה זו יש לה יסוד גדול וחזק, אפילו כשהשוחטים י"ש ציותר ומפורסמים בחזקת כשרותם ובאומנתם, וכעדות הפוסקים הנ"ל שכן הי נהוג כמעט בכל תפולות ישראל, והא דלא חש רבינו החת"ם זי"ע למחות בעירו ולחקן תקנה זו גם צדקות ובעופות, כי לפי שידע בהשוחטים דעירו דמהימני לי כבי תרי והיו מוחזקים עפי ככשרותם, וגם הי אומת רבם עליהם דחיר בהשגחה גדולה,

והיו רגילים לצוא פתאום לבית המטבחים וכו' כמו שהעיד בעלמו בתשובתו
 שם, וע"כ כיון שמעיקרא לא תיקנו תקנה זו רק בצרהמות, הקיל להם מטעם
 הצו דלא להוסיף עלה, שדע שצעירו לרוב השגחתו הוא רק חומרא בעלמא,
 ואעפ"כ בצרהמות לא סמכו על לירוף כל טעמים אלו והלרובו שיהיו צ'
 שוחטים דוקא, וצפאר המקומות שלא היו צרור כ"כ טיב ההשגחה
 ושהשוחטים נאמנים כפי תרי ממש החמיר החת"ם לקיים תקנה זו גם בדקות
 וגם בעופות וכמו שכ' בתשובתו שם ששוחט המצטל תקנה זו בעזות וגילוי
 פנים קרוב לומר ששחיטתו פסולה.

כד) והנה צמח שהצאנו לעיל (צלות ג') ד' התניא דצוה"ז לריך להיות
השוחט י"ש יותר מצוימי חכמי הש"ס, ולכאורה אינו מוזן כ"כ
שנתח דברך לשיעורין י"ש קלת או י"ש צוותר, ומהו הגדר צוה. ונ' דהיינו
שיהי' מוחזק צוודאי וצרור לנו שהוא נאמן כפי תרי ממש ושהשוחט הזה הי'
נאמן אללו כ"כ עד כדי להלוות לו ממון בלי עדים (ועיין בספכ"ק שהרעישו
ע"ז שכ"א מצני ישראל הכשרים ואפי' קטני הערך אם יאמרו אליו שיתן כל
הונו או יגעל נפשו בצנלה ח"ו יתן כל אשר לו כדי להגלל מאיסור צוילה, וצאם
יפנה אליו א' מהמוכרים אלו ללות ממנו אפי' סכום קטן לא יאמין לו כ"א
דרישה וחקירה וערבות הגונה ועל כשרות אשר כל הונו לא ישרה אליו (כמו
שהודה בעלמו) ונתן לו נאמנות בלי דרישה וחקירה כלל, ועיין בספכ"ק דברי
יואל ח"א פ' תולדות עמוד תרכ"ג שהאריך צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א וסיים
שכל זה מתחבולות השטן שמתגבר מאוד באחרית הימים) ורק אז מחלו להם
חכמים כבודם, ואעפ"כ עוצים השניים מן האחד וכנ"ל, משא"כ בצואינו ידוע
ומוחזק לנו כולו האי רק כסתם אנשים כשרים שיש להם חזקת כשרות להם
לא מחלו חכמים כלל על כבודם וחייבים מדינא להראות סכינים על כל שחיטה
ושחיטה.

כה) עוד י"ל טעם ושורש למנהג ותקנה זו שלא ישחט שו"צ א' לצדו,
והוא בשנקדים שיטת הר"א ממיץ המוצא במדכי ריש חולין
(וצהג"א שם) וז"ל תימה איך איש אחד נאמן על השחיטה הא אמרינן
ציצמות פרק האשה רבה דהיכא דאיתחזק איסורא עד אחד לא מהימן, ועוד
מאחר שנשחט כבר לאו בידו מיקרי ומ"ש מההוא דהתקין וי"ל כדפי' רא"ס
הא דאמר עד אחד אינו נאמן היכא דאיתחזק איסורא היינו דוקא באנשים
ריקים דומיא דשנים שהאמינה תורה כמו שהן וצבהיא אמרינן עד אחד אינו
נאמן אבל בעד אחד מהימן וכשר סמכינן עלי' ואפילו אשה כדאמרינן פרק בא
סימן ר' ישמעאל מוסר לאמו ור' יודא ור' יוסי לא פליגי אלא צפאר נשים
שאינם מן הרוב אבל צאמו של ר' ישמעאל מודו ולהכי נמי סמכינן בשחיטה

ובכהן המקריב ובעצילת נדה שאינם יודעים אלא מפי אחרים בכלהו סמכין
 אחד אחד, כללו של דבר כל שהוא בחזקת איסור מן התורה אין קטן נאמן ולא
 אשה ולא גדול דלא מהימן כבי תרי וכו' עיי"ש. והנה הפנ"י בריש מס' חולין
 הרבה לתמוה על הר"א ממיץ דהא מקרא דלא יקום ע"א בלוי לכל עון ולכל
 חטאת ילפי' דע"א אינו נאמן לאיסור וכש"כ להחיר בחזקת איסורא אי"כ
 מילתא דפשיטא הוא שאין סברה לחלק בין סתם אנשים ובין כשרים ומומחין
 דמקרא מלא דיבר הכתוב, ואח"ל דסובר הרא"ם דמה"ת נאמן אף בחזקת
 איסורא ורק מדרבנן החמירו אפילו הכי סברה דחוקה מאוד לחלק בענין זה
 בין סתם אנשים לאנשים כשרים כיון שדבר כזה לא מלינו לו שום שום
 בסוגיות הש"ס ומאן פליג, ועוד דאיך אמרי' בישראל מומר דבדק סכין ונתן
 לו כיון דאין לך רשע גדול מזה האיך נאמן לו בעיקר השחיטה ששחט כהגון,
 עכ"ל הפנ"י.

(כו) והנה באמת כן הוא שיטת הרבה ראשונים דמה"ת נאמן אף
 בחזקת איסורא ורק מדרבנן אינו נאמן (עיי' בש"ך סי' קכ"ז
 ס"ק ע"י) ויכול להיות שגם רא"מ יסבור כן רק דקשה קושית הפנ"י שלא
 מלינו שורש בסוגיות הש"ס לחלק בין סתם אנשים לאנשים כשרים, ושמעתי
 מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (מסאטמר) שתי על קושיא זו (ואח"כ היא לו
 נדפס"ה צהידושי סוגיות סוגיא דע"א נאמן באיסורין אות י"ד) וז"ל:
 והנראה לי בענין זה להביא מקור לסברת הר"א ממיץ לחלק בין ריקים ופוחזין
 לכשרים, ודלא כמ"ש הפנ"י הנ"ל דסברה דחוקה מאוד הוא לחלק בין האנשים
 ולא מלינו לו שום שורש בסוגיות הש"ס, וגם מקור לסברת הרמב"ן (ביצמות
 פ"ח). לחלק בין נוגע הדבר גם להעד או לא, דבמס' ע"ז (דף ל"ט ע"ב)
 אמרי' ת"ר אין לוקחין צבוריא יין מוריים חלב וכו' אלא מן המומחה וכולן
 אם נתארח אלל צעה"צ מותר, ופרש"י שחטוונים שצבוריא חשידי דלא קפדי
 אלפני עור לא תחן מכשול ומצני לישראל דברים שלקחו מן העכו"ם, מיהו
 אינהו גופייהו לא אכלי איסורא, הלכך אם נתארח אללו מותר לאכול טמו
 עכ"ל, והרמב"ם (צפ"א מה' מ"א הכ"ה) העתיק להך דינא שכח בזמן
 שהיתה א"י כולה לישראל היו לוקחין היין מכל אדם מישראל ואין חוששין לו,
 ובחול"ל לא היו לוקחין אלא מאדם שהחזק בכשרות, ובזה"ל אין לוקחין בכל
 מקום אלא מאדם שהחזק בכשרות, והמתארח אלל צעה"צ בכל מקום ובכל
 זמן הרי זה מותר וא"ל לשאול עליו אע"פ שאינו מכירו אלא יודע שהוא יהודי
 בלבד, וביאר הכ"מ דשיטת הרמב"ם הוא דמה שאמרו אין לוקחין צבוריא
 הכונה כל חול"ל לאפוקי א"י, דבא"י בזמן שהי' כולה לישראל אז הוחזקו הכל
 להיות כשרים משא"כ כל חול"ל שאינו תחת ממשלת ישראל אסור לקנות מסתם

בנ"א רק מן המוחזק לנו בכשרות, דסתם בנ"א אינם בחזקת כשרות, והראב"ד
 בהשגות חולק ע"ז וסובר דסתם בני אדם בחזקת כשרות הן וכל חו"ל מותר
 לקנות מסתם יהודי ורק בסוריא אמרו שאין לוקחין מפני שבסוריא היו
 חשודים על הדבר אבל בשאר מקומות שאין חשודין לא חיישינן מסתמא.

הרי מפורש שיטת הרמב"ם דסתם בני אדם בחו"ל אינם בחזקת כשרות ואין
 נאמנים על דברים שמוכרים לאחרים לומר שכשרים הם א"כ אוכל
 הוא בעלמו ממנו אז נאמן דלגבי עלמו לא עביד איסורא, ורק בא"י בזמן
 הבית שהיתה תחת ממשלת ישראל אז ה"י חזקת כשרות בסתם בני אדם אבל
 אחר החרבן פסקה החזקה אף בא"י, וכ"כ שם בפ"ה אין לוקחין בשר מכל
 טבח אלא אם ה"י אדם כשר ומוחזק בכשרות דנ"א בחו"ל אבל בא"י בזמן
 שכולה לישראל לוקחין מכל אדם, ומקורו ג"כ מגמ' ה"ל דמס' ע"ז, וכ"כ עוד
 שם בפ"ג דאין לקנות גבינה וחתיכות דג אלא מישראל שהוחזק בכשרות ובא"י
 כשהיתה לישראל לוקחין מכל ישראל שבה, והמחבר צו"ד (סו"ה ס"ה סו"ד)
 העתיק להלכה דברי הרמב"ם גבי טבח דבע"י דוקא מוחזק בכשרות, ובסו"ה
 קי"ט ס"ה משמע שיטת המחבר דסתם אדם ג"כ בחזקת כשרות זולת כשחשיד
 הוא לזה, והרמ"א העתיק שיטת הרמב"ם דסתם אדם שאין מכירין אותו אינו
 נאמן א"כ מכירין אותו למוחזק בכשרות, והש"ך סק"א הקשה על המחבר
 למה בסו"ה ס"ה פוסק כהרמב"ם הא סותר עלמו לסו"ה קי"ט וכן קשה על
 הטור, ותי' דדעת הע"ז להחמיר בטבח משום דדיני שחיטה מרוצים ובקל הוא
 יכול לעשות שה"י או דרסה או שאר דברים הפוסלים לכך סתם אדם אינו
 נאמן.

הרי לנו מקור נאמן מן הש"ס לסברת הר"א ממוין לחלק בין סתם בני אדם
 שאינם בחזקת כשרות וחשודים להאכיל לאחרים דבר איסור וצין אדם
 המוחזק לפנינו בכשרות שאינו נחמד להאכיל איסור, וגם לסברת הרמב"ן יש
 מקור מכאן דהרי אף אותם שחשודים להאכיל איסור לאחרים מ"מ אם נוגע
 גם לעלמו שגם הוא בעלמו אוכל ממנו אז נאמן אף להאכיל אחרים ממה
 שהוא אוכל וזהו כסברת הרמב"ן דמנדה א"א למילף לעלמא דשאני התם
 דכיון דנוגע הדבר לעלמה נאמנת אף לגבי אחרים אבל בע"א שאינו נוגע
 להעד גופי' אפ"ל דאינו נאמן, ע"כ.

(כז) **ועכ"פ** עדיין קו' השני' של הפני' במקומה עומדת דאיך אמרין
 בישראל מומר דבדוק סכין ונותן לו כיון דאין לך רשע גדול
 מזה האיך נאמין לו בעיקר השחיטה ששחט כהוגן, ואדרבה הלא בסתם
 אנשים ג"כ לא מהימנין להו ומכש"כ צמומר.

כח) ואמנם נוכל לומר, והנה באמת הך מומר איירי צמומר לחיאצון דלא שציק היתירא ואכיל איסורא, ולכן צמידי דלית צי עירחא כלל שפיר מהני הך חזקה, דהרי מדאורייתא נאמן שפיר כל עד אפילו באיתחזק איסורא, ואמנם ס"ל לר"א ממיין דסוכ"ס האי מומר וכמו"כ שאר עד א' סתם דלא מהימן לן כצי תרי דינו כאשה, דצמידי דעריחא מילתא עפי כגון בצדיקת הסכין אינו נאמן כמו אשה בצדיקת חמץ, וכמו"כ בדבר שיוכל להורות היתר שיש בו רק ספק איסור בכל אלו אינו נאמן, וס"ל לר"א ממיין דהא דגזרו רבנן צמידי דאיתחזיק איסורא דע"א אינו נאמן היינו צמידי דעירחא דלא שייך חזקה דלא שציק היתירא ואכל איסורא, וע"ז הקשה איך נאמן השוחט על צדיקת הסכין וכדומה והלא ככה"ג בדעריחא מילתא אין ע"א נאמן וע"ז תי' דזהו דוקא באנשים ריקים (וה"ה לסתם אנשים וכדמוכה מלשוננו) אבל כשאר דמהימן לן כצי תרי שפיר מאמינים לו ואפילו אשה אם נאמנת כצי תרי אפשר לסמוך עלי'. ומיושב קו' הפנ"י דכשצדק סכין וגו' וכן לו הגם שהוא מומר לחיאצון נאמן מטעם חזקה דלא שציק היתירא.

כט) ועכ"פ יולא לנו מזה שלשיטת הר"א ממיין יש חילוק בין סתם ע"א לע"א הנאמן לנו כצי תרי ממש, ולשיטת הרמב"ם (שפסק הרמ"א כותי' כג"ל) סתם אדם בחו"ל אינו בחזקת כשרות אפילו סתם חזקת כשרות, והרי דבחו"ל (ובזה"ל גם בא"י) נחתין דרגא, וממילא דמסתבר דאין לנו לומר על שוחט המסור לרבים דנאמן כצי תרי דצוה"ז ששכיח פירלות ללטרך לחוש אולי אין תוכו כצרו ואין נאמן כצי תרי ממש (ועכ"פ בסתם כשרק מוחזק ל"ש ציורת), ולפי"ז יוצן שפיר צטוד אופן התקנה שהנהיגו הקהלות שלא לשחוט רק כשא' עומד ע"ג לחוש גם לשיטת הר"א ממיין דהיבא דאין נאמן כצי תרי ממש אין ע"א נאמן בדבר שאין צידו, והגם דלא קיי"ל כר"א ממיין רק כהתוס' דסגי צשהי' פעם א' צידו, אעפ"כ לגודל הזהירות הנלרך בסכין החמירו לחוש לשיטתו, וי"ל עוד יותר צזה והוא הנראה נכון גם בלא כל הג"ל, שאפילו לדין דלא קיי"ל כר"א ממיין אעפ"כ כיון שכל מה שמחלו חכמים על כצודם הוא רק ל"ש ציותר (וכשיטת התניא) וצוארנו דהיינו דנאמן כצי תרי ורק אז מועיל לנו חזקת כשרותו צתורת עד א' שנאמן להוליא הבהמה מחזקת איסור שהיתה עד עתה, והשתא כיון דלהרמב"ם אין לנו צזה"ז חזקת כשרות וכג"ל דכיון דנחתין דרגא חיישינן גם על הנאמן כצי תרי אולי אין תוכו כצרו והוא רק כשאר אדם כשר אבל לא ל"ש ציותר (כהתניא), ע"כ החמירו והלרכו גם לדין דליבווי צ' שו"צ, ובמקומות שהקילו צזה מן הסתם ידעו צצירור גמור שתוכם כצדם ולא הי' שייך חשש זה.

(ב) והנה עד עכשיו דיברנו מאופן השחיטה שהי' נהוג בכל הדורות שהי'
 שחיטה מחונה ומעוטה ולפעמים רק אחיזה בהמות לשבוע וגם
 אימת הרצ על השוחט היתה צמדה מרובה, ואמנם במקומות שהנהיגו מחדש
 שחיטה מהירה ומרובה ולפעמים הולך כל השחיטה על אופן חדש לגמרי
 באופנים אשר לא שטרום אבותינו עם סיסטעמ"ען משלהם, יש לחוש ולומר
 שעפ"י הלכה אסור לאכול משחיטה שוחט א' בלי עומד ע"ג על כל
 השחיטה ממש מתחלת בדיקת הסכין עד אחרי כל השחיטה, בין בגסות ובין
 בדקות ועופות (מלבד שאר החששות הגדולות שיש בשחיטה מהירה כזו
 כידוע, ועי"ע בשו"ת "מנוחת אשר" חו"ד ואכ"מ, ואי"ה יבואר במק"א),
 והמקור לזה חידוש בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ה' סי' רס"ה) שנשאל ע"ד
 שצעיר א' הי' להם שני שו"צ, וזה כמה שנים הלכו שניהם יחד לבית
 המטבחים ושחטו וצדקו יחד, ועתה חפץ שו"צ לחדש שילך רק אחד לבית
 המטבחים שבוע אחד, והשני ילך שבוע אחד, וכן יחליפו תדיר משמרוחם כדי
 שינוח כ"א שבוע אחד, והשיב וז"ל:

הנה בעיקר הדין קי"ל צ"י קכ"ז ס"ג שע"א אין נאמן היבא דאתחזק
 איסורא, וכבר נתקשו הפוסקים למה נאמן שו"צ אחד הא אתחזק
 איסורא. והתוס' כתבו בגיטין (דף ז' ע"ב) הטעם משום שבדודו לשחוט
 כראוי ולזה נאמן אף לאחר שחיטה. ונראה הסברה בזה דלאחר שחיטה הרי
 כבר איתרעא חזקת אהמ"ה כיון ששחיטה לפנינו, ובזה נאמן ע"א, ורק דמ"מ
 הרי קודם שחיטה היה עליה חזקת איסור אבל אז היה צידו, ויש ג"כ חזקה
 דלא שבין אינש היתירא ואכיל איסורא, דהרי היה יכול לשחטה כראוי, וגם
 אם העד אינו צקי בשחיטה, מ"מ היה יכול לשחטו אלל שו"צ צקי. אכן כ"ז
 שייך בדבר שבדודו לגמרי, אבל צ"ד שבעל הבהמה הוא נכרי ולא ישמע לקולו
 להוליך לשחוט למקום אחר, ולהביא שו"צ אחר אין צידו אחרי שהוא שו"צ
 קבוע שם, ולשחוט במחנות כהוגן קשה לפימ"ש כת"ר ששוחטים שם בהמות
 למאות והכל בחדר קר אחד, והקלצים ומשרתיהם דוחקים השעה למהר
 המלאכה, ובפרט כשהקור גדול והבצל מהבהמות מהשיך את האוויר שם, ו"ל
 שזה לא מיקרי צידו, ואף אם אחר השחיטה ירגיש שלא שחט כהוגן
 או שמצא פגימה בסכין, אזי הוא נוגע בדבר, כי הקלץ יעק עליו
 ויחזק ממנו לשלם היזקו, ועכ"פ יאמר שאינו אומן, ולזה י"ל דבנ"ד
 אין נאמן שו"ב אחד מדינא, ואף שיכול לצדוק הסכין צביתו ערס שילך
 לביהמ"ט, צ"ז כששוחט הרבה בהמות מלוי שחותך קלת במפרקת ועי"ז נפגם
 הסכין, והבכרח לתקנו כשירגיש פגימה, וא"ל דג"ז הוי צידו כשיראה חתך
 במפרקת ילך לביתו ויצדוק הסכין. נראה דכיון שהוא דבר שא"א דהרי העצב

הנכרי לא ימחין עליו וכמ"ש כת"ר שהם אלים ודוחקים את השו"צ שימחר
 צמלאכתו, ודאי לא יוכל לעשות כן.

והנה י"ל דאי נימא דלא הוי זידו צשציל שא"א להרגיש שם כראוי א"כ גם
 צשנים נימא כן. ואפשר לומר דצשנים כיון שמעמידים הוי עדות
 גמורה, ואמרינן דודאי רמו אנפשייהו ואומרים אמת והוא דוחק קלת.
 והגראח לחדש צזה דהא אמרינן ציצמות פ"ח דצשל אחרים לא מיקרי זידו
 ע"ש גבי טבל, וא"כ צי"ד שהצבמות אינן שלו לא מיקרי זידו, ואין ע"א נאמן,
 וצשל ישראל י"ל דכיון שצני העיר משועצדים להשו"צ שישחטו רק אללו ולא
 אלל אחר מיקרי זה זידו, אלל צי"ד שהצבמה של נכרי ודאי דלא מיקרי זידו,
 וצאמת גם צשל ישראל יוכל צעל הצבמה להוליכה למקום אחר ולשחטה שם
 ולהציא הצשר לעירו, וכיון דלא מיקרי זידו אינו נאמן צדצר דאתחזק איסורא,
 רק עדיין י"ל דכיון שמסרו צעליו לו לשחיטה הרי הוא זידו לשחטו כהוגן,
 ואף שיש צזה עוד מקום לדון, מ"מ צי"ד שזה ט"ו שנה שהרצ ונכצדי העיר
 חיקנו שאחד יהי' עועג"צ וכן נהגו עד היום, וכשלא היה אחד צציתו הולך
 כת"ר ליסע עם השני לציהמ"ט, ודאי שאסור לעצור על התקנה, דהרי כל
 מנהג טוב קיי"ל ציו"ד ס"י רי"ד שיש עליו דין גדר, ומכ"ש בנ"ד שיש
 למנהג זה יסוד ע"פ דין, וכדקיי"ל ציו"ד שם שחל עליהם ועל זרעם כל
 מנהג שנהגו צשציל סייג וגדר, וגם התרה אין שייך צזה, כי מי יתיר לו כיון
 שהוא חל על כל צני העיר ועל זרעם, וגם דהא אסור להתיר גדר שיש צו דררא
 דאיסורא, וע' פר"ח צלו"ח ס"י תל"ג צדינו מנהג, וע' חיבורי ח"א ס"י כ"ח
 צאורך לענין התרה צמנהג, והכא חמיר טפי לפי שהוא מנהג שיש לו יסוד
 מטיקר הדיו וכמס"ל וחלילה לצטלו, ואף אם לא היו נוהגים כן צריך
 לתקן כעת שלא ישחוט אחד בלי עומד על גביו, כי צמקום כזה נקל
 לטעות ושלא להרגיש צפנימה דקה וצשאר דצרים, ואף בכל מקום כתבו
 הפוסקים שטוב לתקן שיהי' עוד שו"ב בשעת שחיטה ובדיקה,
 וכל מי שיש בו יראת חטא אינו אוכל ממה שנשחט בלי עומד
 על גביו, והגר"א אמר הובא בספר מעשה רב שטוב לאכול
 בשבת מאכלי חלב מלאכול מבשר שנשחט בלי עועג"ב, ומכ"ש
 בנ"ד שבנקל לטעות. ולזה מוטל על כת"ר לעמוד בפרץ ושלא
 להניח לשו"ב אחד לשחוט שם בלי עועג"ב, ולדעתי השו"ב
 שרוצה לשחוט לבדו צריך בדיקה ביראת שמים, כי ירא שמים
 הי' חושש שלא לשחוט לבדו במקום כזה שבנקל לבוא לידי
 מכשול, ויישר כוחו של מעכ"ת שעמד בפרץ לחזק התקנה שלא
 ישחוט אחד בלא עועג"ב, ובפה שאין עבודה רבה כ"כ, וגם יש

חדר מיוחד להשו"ב לבדיקת הסכין והריאה, ובכ"ז תקנתתי
 „לעיכובא“ שלא ישחוט אחד לבדו.

ובגוף הדבר תמכתי איך אפשר לצדוק סכין ולהרגיש צפגימה דקה במקום
 קר וכמ"ש כח"ר שמזדמן שם קור עד ל"ה מעלות, וגם הריאה א"א
 לצדוק כראוי כי הריאה נקרשת מן הקור, ואף אם יתן רוק על הריאה או מים
 פושרים מ"מ כיוון שכבר נקרשה לא יועיל הרוק או המים שנתן צרע הריאה,
 וכדאיחא בחולין (דף מ"ז ע"ב) דקרירי מערשי ומעכב הצדוקה, וע' צבא"פ
 סי' ל"ט ס"ק קמ"ו וצקונטרס הראיות סי' י"ז שיש חשש מכשול צזה לפמ"ש
 קל"ה פוסקים לפרש שהקור גורם לסתום הנקב אם יש צריאה. ולדעתי אם
 כח"ר ונכדי עירו היו משתדלים אלל שרי הממשלה, היו פועלים רשיון לעשות
 חדר מיוחד וחם עבור השו"ב לצדוקת הסכין והריאות, וצפ"ק כשצנו ציהמ"ע
 חדש פעלתי שיעשו חדר מיוחד עבור השו"ב כראוי, ולדעתי באופן שהוא כעת
 במקומכם ראוי במחכ"ת למנוע מלאכול צפר כי אף שני שו"ב קשה שירגישו
 צפגימה דקה בעת הקור, וצפרט צחדר מלא אנשים ועבודה רבה המצבצבלים
 את הרעיון, והרי כתצו הפוסקים שצריך לפנות לצו ורעיונו צעת צדוקת
 הסכין וכן צדוקת הריאה קשה בעת הקור וכמש"ל, ועכ"פ בשו"ב אחד
 פשוט שאסור לסמוך עליו, עכ"ל. ודוק היעצ צלישניי שכמה הלכתא
 צצורתא איכא למשמע מינה הלכה למעשה.

(א) ולסיומא דמילתא נעתיק את לשון קדשו של המהר"ם שיק שהאריך
 לצרר גדול החיוב למחות על המצטלים תקנה נחוצה
 הנכונה צישראל, וכל דבריו הק' חוצצים להצות את וז"ל (צחוי"ד תשובה
 ה'): :

כשמוע קול שופר, יוחק לחיים עוצים צספר יודי הרצ דיין המצויין
 צהלכה המופלג צחורה מו"ה פייש ווינטור כ"ו.

מכתבו מן י"צ חלול וכו' ועל אשר שאל ג' שאלות צענין שצקהלתו עוד
 משנים קדמוניות יש תקנה שילכו צ' שוחטים ציחד לצית
 המצטחיים, וחל"ז התקינו הצד"ל שראו קלקולים, שגם צצדוקה יהיו יחדיו
 ועתה השוחטים עוצרים על זה ונפשו צשאלתו.

(א) אי הקבל יולאין ידי שמים אם מניחים לצטל התקנה ההוא.

(ב) אם יש כח לצטל התקנה הזאת.

(ג) משפט השוחט אשר יעצור על התקנה ולא ירצה לשמוע עכ"ל צקצרה.

ואע"ז ואומר על הראשון, אי יולאין ידי שמים אם מניחים לבעל התקנה, הנה כבר הביא הרמב"ן בפירושו החומש בסדר כי תבא על קרא דארור אשר לא יקום את דברי התורה הזאת, דברי הירושלמי דמפרש דקאי על הב"ד שלמטה ועל הנשיאים העומדים בראש קהל ישראל, אשר להם כח וממשלה להקים התורה ביד המצטלים ולהחזיק אותה ביד הרוזים לפרוץ פרץ עליהם החיוב להקים התורה, ועליהם נאמר קרא ה"ל, ומטעם זה נמי אם לריך להקמת התורה והמלות גדרים וסוייגים הם מחוייבים לעשות, ומטעם זה פסק המרדכי ריש פ"ג דשבוטות בשם רש"י וסמ"ג, דתקנה שהיא סייג לגדר אנו מושבעים עלי' מהר סיני דארור זו שבוטה כדאיתא בפרק שבוטת העדות, דכיון דהב"ד מושבעין לתקן על כרחך דהקהל מושבעין לקבל עליהן, והעובר בשאט נפש הם בכלל ארור אשר לא יקום וכמ"ש הרמב"ן בפירושו החומש, והלכה פסוקה בש"ע סי' רכ"ח סעי' ל"ג דמי ששבע שלא יכנס בתקנת הקהל הוי שבוטת שוא דכבר מושבע ועומד על זה, והיינו בתקנה שהוא לסייג וגדר וכמ"ש הטו"ז שם ס"ק מ"ז ולא מטעמי' שהוא קאמר משום ושמרתם וכבר הקשיתי (עיין בחלק או"ח סי' ש"ז ש"ח) מיבמות דף ק"א דקרא ושמרתם הוא רק אסמכתא עיין מ"ש בזה, עכ"פ הדיו הוא הלכה פסיקא בש"ע.

ול להיות צ' שוחטים ביחד כבר כ' התבואת שור סי' י"ח סעי' כ' דהחרדים על דבר ה' ממנים דווקא ב' שוחטים. ושראוי לתקן שיהי' השוחט מראה הסכין לחכם עיי"ש, והפמ"ג סימן י"ח בש"ך סקכ"ע כתב ואני הגבר ראיתי עני ופרלת הדור צעור"ר וודאי טוב הוי שלא ישוחט השוחט עד שיראה סכינו לחכם, גם שיהיו שנים אלל השחיטה, ומרן הגאון זל"ל בחת"ס חלק יו"ד סי' י"ג האריך ג"כ בזה וכ' שהגאון ההפלא"ה תיקון בפ"פ דמיין דאפילו עופות לא ישחטו רק אם יהיו הב' שוחטין ביחד לבדוק הסכין יעויי"ש וכיון שמבואר מפוסקים שזורך יש בזה ויש סייג וגדר, א"כ צוודאי מי שיש לו כח וממשלה לאשר ולקיים ולהקים מוסדי התורה הוא מושבע ועומד, ועל זה קרע יאשי' את צדגיו, ואפילו מי שהוא לדיק גמור ואינו מאשר ומקיים התורה ביד המצטלים הוא עובר בקרא דארור אשר לא יקום, וכמ"ש הרמב"ן וא"כ בוודאי אינם יוצאים י"ש אם מניחים לבטל תקנות טובות ומועילות כאלו.

ועל השאלה השני' אי יש כח לבעל ממילא נשמע כיון דצררנו דאסור לבעל אדרבה החיוב להקים ואם כן אם עברו וביטלו אי עבד לא מהני כדקיי"ל כרצא, ובלא"ה כבר ציאר מרן הגאון בעל חת"ס זל"ל בסו"י ה"ל

כל פרטי דין זה דאם פשט צאותו קהלה שעליה הוחקן הו"ל כפשט בכל ישראל כמ"ש החוס' בגיטין דף ל"ז ולרמב"ם בפ"מ מממרים כל שניתקן לסייג אפילו גדול ממנו אינו יכול לבטל כל זמן שעדיין צריכין לאותו סייג וא"כ תקנת ב' שוחטים לבדיקת הסכין שכבר כתבו הפוסקים דלא אכשיר דרא וכן כל זמן שיש לחוש גם בבדיקת הריאה ואיכא סייג שתהא הבדיקה דוקא על ידי ב' שוחטים, אז אפילו גדול אינו יכול לבטל.

ועל השלישית אם לא ירלו השוחטים, כבר כ' מרן ז"ל שם בתשובה שקרוז הדבר שאם שחטו שחיטתן פסולה ושכן נראה מלשון הרא"ש בתשובה כלל ז' המוצא בפ"ק סימן א' סקל"ח דאם עבר ושחט שחיטתו פסולה והנוב"י מהדו"ק חו"ד סי' א' כ' דווקא כגוונא דהרא"ש דהוי תקנה בחרם משא"כ בסתם תקנה.

וקשה על דברי מרן ז"ל, ונראה עפ"י מאי שבי' א"ש דבכל תקנה שהוא לסייג הוא בכלל ארור אשר לא יקום וכו' ומושבע ועומד וארור זו ידו כדאיתא בפרק שבעת העדות וכמבואר בלשון רמב"ן בחומש הג"ל, וא"כ בכל התקנה שהיא לסייג אית צי' חרם ושפיר יליף מרן ז"ל מן הרא"ש לפסול שחיטתו וכן נראה מדברי מהרא"י בפסקיו סי' קע"ז שהביא מרן שם דאין מחלק בין תקנה בחרם לסתם תקנה המהרא"י לשיטתו בתה"ד סי' רפ"א שג"כ הביא דברי המרדכי הג"ל ללמוד ממנו דאין חילוק בין תקנה בחרם לתקנה בלא חרם ונכונים דברי מרן ז"ל ונהי דהפ"ח בס"י א' הקשה על דבר תשובת הרא"ש הג"ל מכל מקום נראה בוודאי שחט שלאחר החרא' מצטל התקנה הג"ל מעצורין אותו שהרי מן הדין צריך להראות הסכין לחכם אלא שהחכמים מחלו על כבודן ליראים ולזרירים וצתנאי שיהי' השגחות החכם עליהם כדאיתא ברמ"א ריש סימן א' ורק באופן זה מחלו וכמו שהאריך מרן ז"ל בתשובה הג"ל ומי שאינו ירא את החכם ומצטל את התקנה שהוא מושבע ועומד עליו א"כ אינו ירא את ה' ולריך מן הדין להראות הסכין להחכם ואם לא הראה מעצורין אותו לאחר ההתראה כן נראה לפיענ"ד פשוט ידו הד"ש.

הק' משה שיק מצרעזאווע.

תמצית היוצא לנו מכל הנ"ל לדינא:

- א. כן הוא המנהג כמעט בכל תפילות ישראל ששני שוחטים אין שוחט א' בלתי חברו שרואה סכינו וכן בדדיקה אינו עושה בלעדי חברו וכעדותו של מרן הגה"ק מלאנז זי"ע בשו"ת ד"ח (הנ"ל באות י"ג).
- ב. ומוזהרים השוחטים ממנהיגי העיר וחכמיה שלא ישחוט האחד שלא בפני חברו כדי שיב' כ"א מושגח מחברו שהכל יהי' נעשה בכבשן הן בדיקת הסכין, והן בדיקת הסימנים שלאחר השחיטה והן בדיקת הריאה (וכנ"ל באות ע"ו).
- ג. אפי' בעיר שיש בה רק עשרה בעלי בתים הוי בזמנינו צ' שוחטים, ולפי פירוש הדור והעזות וודאי ראוי להיות כן (וכלשון המהרש"ק לעיל באות י"ח).
- ד. שו"צ שאינו רואה להראות סכינו לשו"צ השני ריעותא גדולה היא, ומראה הן על חסרון אומנותו והן על חסרון י"ש (עיין אות י"ב).
- ה. תקנה זו קדומה היא, וגם רבינו הב"י חתם על תקנה זו בלשון ופירץ גדר וכו' (עיין אות י"ב), והמנהג הזה נתקבל כמעט בכל תפילות ישראל.
- ו. החמירו על השוחטים שאפילו אם פעם א' ערוד השו"צ השני אטפיי"כ לא ישחוט הא' לבדו, ולריך א' מהב"ד לילך עמו לבית המטבחים (עיין אות י"ג).
- ז. השוחטים צה"ז לריכוס שיביו י"ש ביותר עוד יותר מזמן הש"ס ונאמנים מאוד ממש כבי חרי (עיין אות ג' ואות כ"ד) ואטפיי"כ לא ישחטו זה שלא בפני זה (עיין אות ד').
- ח. אם אינם נאמנים כ"כ רק סתם חזקת כשרות יש מקום לומר שעפ"י הלכה אסור לאכול משחיטתם כשלא היו צ' שובי"ס ביחד (עיין אות כ"ב-א-כ"ט).
- ט. הקהל אינם יולאים י"ש אם מניחים לבטל תקנות עובות ומועילות כאלו (עיין אות ל"א).
- י. וכיון דאסור לבטל אדרבה החיוב להקים (שם).
- יא. במקום שהונהג תקנה זו אין שום צי"ד אחר שבישראל יכול לבטלו, (וממילא שמי שיאל ממקום שהונהג כן ויאל למקום שלא הונהג כן, לכאורה נותנין עליו חומרי מקום שיאל משם (ולא ביררנו לעיל דבר זה

- עדיין —) ובמקומינו שרוב הכלל כאן הוא משארת הפליטה, ועפ"י עדותן של הפוסקים הנ"ל הונגה תקנה זו כמעט בכל תפוזות ישראל יש חשש גדול להלכה אם מותר לאכול משחיטה שלא נשחטה באופן כזה, ועיין ב"אבות ל' בלשון הדברי מלכאל שהמנהג הזה חל עליהם ועל זרעם ואכ"מ).
- יב. החכמים מחלו על כבודם בצדיקת הסכין רק לשוחטים שהם יראי ה' "ביותר" מצימי חכמי הש"ס (עיין אות ג').
- יג. אין ראוי לחכמים למחול על כבודם בצדיקת הסכין (אות ז'), ועיין ל' הרשב"א ב"אבות ט').
- יד. השוחטים יצדקו הסכין במתינות מרובה ובישוב הדעת גדול (עיין אות ח').
- טו. הצדק סכיניו במהירות נקרא מומר לתיאבון (עיין אות ח').
- טז. ראוי ה' לנהוג לצדק הסכין דוקא ב"צ צדיקות גם אחר השחיטה (פרמ"ג, עיין אות ז').
- יז. כל הנ"ל הוא אפילו בשחיטה מתונה ורגילה, משא"כ בשחיטה גדולה ההולכת במהירות כמנהג מדינתנו יש לחוש ולאסור בשחיטת שוחט א' בלי עומד ע"ג מלד דינא (מלכד שאר החששות שיש בשחיטה מהירה) (עיין אות ל'). ואין חילוק בין בהמות לעופות.
- יח. ואין מוטיל התרה על מנהג הזה כיון שיש בו דררא דאיסורא (שם).
- יט. ירא שמים חושש שלא לשחוט לבדו במקום כזה שבנקל לבוא לידי מכשול (שם).
- כ. הגם שהשוחט מראה סכיניו לחכם שבטיר גם אז לריך שיביו ב' זה ע"ג זה (ועיין ב"החת"ס אות י').
- כא. כל מי שיש בו יראת חטא אינו אוכל ממה שנשחט בלי עומד ע"ג (ועיין בלשון שו"ת ד"מ ב"אבות ל').
- כב. והגר"א אמר שמוטב לאכול בשבת מאכלי חלב מלאכול מבשר שנשחט בלי עומד ע"ג (אות י"ד-ל) ואפילו בשחיטה מתונה ומכ"ש כששוחטים במהירות (אות ל').
- כג. אין באפשרות לצדוק סכין בחדר קר ובפרט בחדר מלא אנשים ועבודה רבה המבלבלים את הרעיון, ובאופן כזה ראוי למוטע מלאכול בשר (אות ל').
- כד. בזה"ז אין לאכול חלל שום איש על סמך חזקת כשרותו, אלא"כ הוחזק חללו שמוחזק בכשרות, ומכ"ש צדיני שחיטה שאין לסמוך על חזקת כשרות (עיין אות כ"ז).

כה. גם צדקות וצדופות שייך תקנה זו, וכן הנהיג ההפלאה בצפד"מ. (עיין תשו' ח"ס, באת' י' ועיין את' י"ז). וכאן המקום להעיר ולהזכיר התקנה צעיר"ק ירושלים ת"ו להעמיד משגיח מיוחד שיעמוד אלל השוחט (בשחיטת עופות) והוא צודק החלפים אחרי כל 8-10 עופות, ובשחיטת בהמות מקפידים הציד"ל להיות נוכחים בעלמם אישית בשחיטה יחד עם לוות המשגיחים הקצועים וכעדותם במדרוך הכשרות שלהם בחו' כסלו שנת תשכ"א, שכן ה"י נהוג גם לפני צעיר"ק ירושלים, ואשרי מי שיסייע לתקן כן בכל המקומות.

כו. חיוב גדול מוטל על הציד"ד שלמטה ועל הנשיאים העומדים בראש קהל ישראל אשר להם כח וממשלה להקים החורה ביד המצטלים ולהחזיק אותה ביד הרולים לפרון פרץ עליהם החיוב להקים החורה (מהר"ם שיק עיין את' ל"א), ולמחזיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר.

ע"כ מה שהעלתה מזדתי לע"ע צענין הזה, והש"ת ישים חלקינו בין העוסקים בחורה לשמה, ויזכנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התוכ"ק בזהבה, ויחכינו לראות במהרה ביגלצ"א.

תקנות גדרים וסייגים בענייני שחיטה ובדיקה אשר יסד הגאון האמיתי רבינו משה חר"ף זצ"ל, ומשנ' למלך מרנא הגאון ר' עקיבא איגר ז"ל (בעל משנת דרע"ק), הכתובי' בפנקס הגדול דקהל פ"ב יצ"ו.

בהתאסף ראשי עם יחד, ה"ה האלופים קאיני' רו"ט ועה"ק צלירוף הגאוניס, שני המאורות הגדולים, האצ"ד, וריש מתיבתא וב"ד הלדק דקהלתינו יל"ו. הוו יחזי ועייני במילי דמתא מענין לענין, עד שהגיעו לאותו ענין, צידון השוחטים המלויי' אלל השחיטה, נזרקה מפי החבורה, מנויה וגמורה, בגזירת עירין ובמאמר קדישין פתגמא פתגם המלך ז' מלכותו של עולם זה יחי' דבר המצ"ח לזבחי הזבח מהיום ההוא לחוק ולא יטבור כתיב. — ראשון לראשונים מכלל דאיכא אחרונים. — השוחטים הנ"ל אל ירום איש את ידו לשחוט או לצדוק שום עגל וכבש צהייתו לצדו, כי אם א' מחביריו השוחטים עומד על גבו ורואה במעשיו שהוכשרו

מעיקרו עד סופו, והל"ל זו צדקה גסה שכבר מוזהרין על ככה וככה עיכובא, שוב שנית אין מזהירין אלא למוזהרין שהשוחטים לא יסמכו א"ע בגסות וצדקות בצדיקות הריאה בהשטת ידיהם לפניו לד', כי אם דווקא בהולאת הריאה חולה ולמראה עיניו יצדוק יפה יפה, וכל המרבה בצדיקות הר"ז משובח, עוד בה שלישי, השוחט בשעה וכו' זה ילא אחרונה, באשר השוחטים כבר מוזהרין ועומדי' באזהרות שניות ויתד תקועה הוא להם שמחוייבים לפחות פעם א' בחודש בכל חדשי השנה לבא לפני ד"ץ להראות סבינם לחכם ולהסתכל צקנקנס שלא שכחו דבר א' ממשנתם, זכין עשו חכמי' חיזוק לדריהם ותקנת' לתקנת' עבדי' שאם שוחט א' מלא לחצירו השוחט ששחט שום דבר הלריך שחיטה אם צבית או צרחות, ואומר לו הראיני סכינך, אזי מחויב השוחט להראות לו סכיניו, ואל יסרב באותה שעה, ובאם ח"ץ ששוחט א' יראה מחצירו דבר שאינו הגון בענייניו שו"צ שילא מתח"י דבר שאינו מתוקן, יהי' זהיר צרוחו מלדבר בו סרה ולגלות קלונו לעיני העם, רק שמחויב לבא מיד לפני ד"ץ ויאמר אנכי הרואה כזאת וכזאת עשה חצירי בלי נשיאות פנים והעלם דבר ולא תגורו כתיב, ואם לא יגיד ויודע הדבר ע"י אחרים ענוש יענש השוחט הבה המתעלם, זכין אתם שוחטים חרדו לדבר ה' פנו דרך הרימו מכשול מתוך עם ה' אלה, תנו לבצכם לחקור את כל כללות ופרטות ואזהרות ועונשים האמורים כאן הם להזכיר כי לא להזכיר באם שודע הדבר אפילו ע"י ע"א נאמן באיסורי' אשר ראה או ידע ששום א' מהשוחטים הנ"ל אשר לא יקום ועבר אפילו על א' מכל אלה משפטו חרולה להעביר אותו השוחט מעבודתו, וכיון דנדחה שוב אינו חוזר ונראה לעולם.

— כל הנ"ל ילא מאתנו באסיפה הנ"ל כדבר הנאסר בזמניו. — היום יום ד' יו"ד מרחשון תקט"ז ל' פה ק"ק פ"ב.

הק' משה זמוה"ר מאיר חונה פק"ק פרעשבורג.
הק' עקיבא איגר מה"ש, (חותם הבד"ץ וקהל).

העתק מספר „ברית מטה משה“

הנה הואיל ואח' לידן ענין זה באחי להזכיר מעון הרע הזה שעדיין הנשר
 בין שנינו שאכלנו נבלות וערפות עד כה שהיה גדול המכשלה הזאת
 בישראל שהרבה שוחטים אין להם הרגשה והרבה מהם מקילין בדבר וממכרין
 לבדוק ופשיטא לאחר שחיטה אינם בודקין הסכין רק דרך העצרה בעלמא בלי
 כוונת הלב מחמת שמוכן לפניו הרבה לשחוט ואינו צדקי שיטעה בזמן קלר
 והמלאכה מרובה, ופשיטא מחמת שמעייפים ומיגעים ידם כצדים עליהם
 מלבדוק סכינים יפה ושוחטים צסכין א' הרבה עד כי חדל לספור כי אין
 מספר מכל החלחות ומקרה רעות שקרה עד כה וגודל עוונותם ע"י שמחלו
 חכמים על כבודם והעמידו להם על חזקתם דכל ישראל בחזקת כשרות עומדים
 מן הסתם, ועכשיו שאיחרע חזקתם ראינו למפרע שדבר זה החריב את ביתנו
 אשר עדיין לא נבנה בימינו והשכינה בגלות עדיין בעונינו, וכאשר נמלא כמה
 קלקולים אשר אין להעלות על הספר כי קלר היריעה מלהשחרע. ואם יאמר
 האומר אם אלו ילאו מחזקת כל ישראל מי עומדין בחזקת איסור מ"מ למויחוש
 מיהו צעי, מחמת שלריך להיות מחון גדול ולדקדק העיב והמלאכה כבודה
 עליו כאשר מאלנו שכולם אינם מדקדקין בעבור זה, וצפרע בשחיטת הכבשים
 מחמת אמרו קרוב הדבר לפשוע ולקלקל ומחמת שיש להם לשחוט הרבה אינו
 מדקדקים כ"כ וממחרים לשחוט וקרוב לוודאי שמאכילין נבילות ועריפות
 כאשר נחזרר ומי שיהי' מותמ' בדבר ולומר מה גבר בגוברין ומה יום מיומים
 ויקל בדבר הזה צוודאי מנהג ומעשה אבותיהם בידם ששוחטים את
 דבריהם לאמר מי יתן לנו לאכול בשר וא"ת וישעמו אלא וישחטו
 שהיה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה על שצקשו לאכול בשר תאור היינו
 בשר נחירה ואצותינו חטאו ואינם ואנחנו אם נעשה כמעשיהם לא עוצים
 להיות נלכדים בעונם ח"ו ואוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה: ואין
 לנו פה לדבר ומי יוכל להגיד ולספר מה שעבר עלינו עד כה שגרמו לנו
 השוחטים כמה רעות ולא ידעו ששחטו לעלמס צסכין פגומה כמו כן יהיה
 מיתחם בכלל נבילה וערפה לכל הוא הקליפה רחמנא לילן תשליך אותם,
 ומוכרח להיות מגולגל בכל ע"כ ושימו אל לבס עונש גדול הרע הזה ויחשבו
 שכרם כנגד העצירה, ולראות שתמיד יהי' יראתו של ית' על פניהם ומה'
 ומישראל יהי' ג"כ נקיים ולהראות סכינים לחכמים צדורס לפני השחיטה
 ואח"כ בכל שצוב ושצוב ואז תבא עליהם צרכת עוב ויזכו לרצ עוב הלפון
 ליראיו. ועכשיו ת"ל שמענו שבכמה קהלות קדושות במדינת

אשכנז העמידו כשרים ונאמנים בשעת שחיטה כדי לבדוק תיכף אחר שחיטה ולהראות סכיננו לפני שחיטה לחכם גם פה ק"ק ברלין ראה הרב המופלג הישש והזקן אב"ד ור"מ גר"ו לגדור גדר לפני לאן קדשים שלא יסתאזו את נפשם ח"ו והסר המכשלה הזאת מישראל עד כי חדל לספור כי אין מספר, ע"כ הירא וחרד לדבר ה' ויש בידו לתקן יראה שלא יתלה אשמו בראשו ואף למי שאין בידו למחות עכ"פ הרי בידו שלא לאכול בשר כי אם עפ"י תקנה הנ"ל ואף שלא ימצא בשר לאכול אפי' בשבתות ובי"ט אל יקל בעבור זה ח"ו דקרוב לודאי הוא שיאכל דבר איסור לפעמים, ע"כ ישים אל לבו זה תולע ורימה ובתכלית יהי' מרה, ע"כ אל יתבייש מפני אדם וכו' ויקדש את עלמו צמותר לו ולאז קדוש יאמרו לו, מה קדוש לעולם קיים ויזכה צביאת ירושלים צמרה צימיו חמן סלה. עכ"ל ס' ברית מטה משה הג"ל.

העתק מקונטרס „מדריך הכשרות“ שי"ל ע"י ביד"צ של העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תשל"ב (ומובא בספרי נפש ישע"י ח"ב ע' תנ"ו, תע"ב, תע"ג).

שאלה

מה דבר שחיטת העופות שלכם איזה הידורים הכנסתם כאן?

תשובה

שוב אי הצנה, אין כאן הידורים, אלא גופי הלכות. אהה יודע צעה שהעופות נמכרים בסיטונות וצאים לשוק בכלובים ואלה נזרקים על הארץ מחוץ המשחית ע"י פועלי הוצלה, ויש כאן שאלה של ריסוק איברים. אנו מקפידים לכן שהעוף ילך לפני השחיטה ד' אמות לבדו. וזה מלבד ההשגחה המיוחדת על בדיקת החלף כל מספר רגעים. כמו כן השוחט אינו מחיש את עבודת השחיטה, עליו לנוח בצמלע — תנאי חשוב בעבודה כזו. זהו הישג שהגענו אליו אחרי מאמלים לאין ספור, אבל כדאי הי' הדבר, כי המדובר בנקודה חיונית מאד. כמוכן שההשגחה שלנו היא רק על העופות שעליהן בלומצע מיוחדת עם חותמת שלנו, והנה כרוז הבד"ץ:

הודעה נחוצה לציבור וקהל עדתינו

היות שנודע לנו שהמצב בענין שחיטת העופות טעון תיקונים וכגון להזהר על ההילוך ד' אמות לפני השחיטה אם העופות בזרקין, ועל השחיטה עצמה שיהא במתינות ובפרט על בדיקת החלפים במשך השחיטה.

ע"כ נתמנו מאתנו משגיחים שיפקחו על כל הנ"ל. ומהיום השגחתינו ואחריות הוא רק על העופות אשר יש עליהם בלומבה עם חותמת מאתנו, כזה:

אבל אין השגחה ואחריות על בדיקת האברים הפנימיים וכן על אלו המוכרים עופות שחוטים והכשרתם. והיות מתוקן וזירוז והידור שיקנו עופות חיים וילכו בעצמם לשחוט את העופות אחרי שיזדקקו בכל הפרטים הנ"ל ובזה יחזקו ויקיימו בתי השחיטה לעופות כמו שהיה נהוג פה בבעלי הבתים היראים ומהדרים תמיד.

ובזכות זה ה' ישמור אותנו מכל גזירות והפרות על השחיטה בפה עיה"ק ת"ו.

תמוז תשכ"ז

נאם פינחס בהגר"י ז"ל עפשטיין ראב"ד
נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן
נאם דוד הלוי יונגרייז

בשר עופות חיים שחוטים

הובלת העופות — התרנו כזר כמה פעמים על המכשלה שצבשלת כלוצי העופות החיים מגובה רב, העלול לגרום לריסוק אצרים ח"ו. גם צבתי השחיטה צירושלים נפרלה המכשלה הזאת אשר הושלכו הכלוצים מגובה שעה מועטת לפני השחיטה.

בשר בקר — שחיטה היא בכל ההידורים ע"י שוצי"ם מומחים וצנוכוחים וצפקוחם האישית של הצד"ץ ומוצ"י העדה שליט"א וקונים מהנכרים רק חלק הפנים (מוקדם) היוצא מהשחיטה חלק (גלאט) כשר, והשאר נשאר צידי הנכרי (למניעת מכשול של מכירת הטריפות ליהודים ח"ו), וכמו"כ הניקור הוא בכל ההידורים, וחלק הניקור אינו נמכר ח"ו — כפי שפרון רח"ל — ליהודים.

על הקונים להתעניין מחי התקיימה השחיטה, ואנו מזכירים צה להזהר להכשיר הבשר (הדחה וכו') כדון עד ג' מעל"ע (ואח"כ מותר רק ע"י לליה). [וראה במדריך הכשרות, החנויות שיש להם השגחה מהצד"ץ שליט"א].

הודעה מעטם רבותינו הצד"ץ שליט"א אל הציבור החרדי צענין זה נחפרסמה כדלהלן:

הודעה ואזהרה לצבור החרדי

הננו חוזרים להזהיר את כל קווי עופות שיזהרו מאד שלא לקנות עופות שחוטים וכן את העופות החיים אלא מאלו שיבא צרור בודאי שהעוף הלך ד' אמות לפני השחיטה כד"ת ואלל סוחרי עופות יראי שמים ונאמנים.

וכמו"כ הננו מזכירים את חצרי עדתנו הי"ו שיבוי זכירים לקנות עופות שחוטים דווקא מאלה שיהיה ברור להם שנשחטו אצל שוחט בפרטות ובמתנינות, או לכה"פ צבתי שחיטת העופות הנמלאים צחוך העיר כאשר היה נהוג מאז ומקדם ושיבוי מתומים ושקולים צשחיטתם וצבדיקת הסכנים מקודם ולאחר שחיטה.

וצזה צאעה"ח ציוס ז' אדר תשכ"ד

נאס פינחס בהגריז"ל עפשטיין ראצ"ד
נאס ישראל יצחק הלוי רייזמאן
נאס דוד הלוי יונגרייז

בתי השחיטה — נחילות ותועלת קיום צחי השחיטה בשכונות העיר
מוצנת לכל מהדר בכשרות, כי כל האפשרויות קיימים
בזה לעשות גם ליחיד כל מיני הידורים.

משום כך הי' גדול הכאב והלצר של הליצור החרדי למשמע תכנית
השלטונות לחסל את צחי השחיטה הותיקים בשוק מחנה יודא
ובמאה שערים ואשר נמלאים שם שובי"ם שניתן להם רשות מהבד"ץ לשחוט,
ודרכי העבודה וסדרי השחיטה שם הנם צפקוח מעטם הבד"ץ שליט"א.

הזדעזעות הליצור החרדי היתה עלומה נוכח ידיעה על צינע תכנית
השלטונות והחלטתם לסגור תיכף את צחי השחיטה בשוק
מחנה יודא, ועב"ש והנהלת העדה החרדית עשו מאמצים שונים לציטול
הגזירה הזו, אמלעים נאחזו לגיים דעת הקהל כולה נגד גזירה זו.

לע"ע עוכב צינתיים לו הסגירה, והמאבק נמשך למען המשך קיומם של
צחי השחיטה הותיקים.

יצויין כי באחרונה נפתחו צחי שחיטה חדשים (לא במרכז העיר) אשר
העבודה שם כדוגמת צחי חרושת, ואין שם עד כעת פקוח מהבד"ץ
שליט"א, בהוראת רבותיו הבד"ץ הודגש צמיוחד על הזבירות צענן שחיטת
העופות שיהיו לכה"פ צצחי שחיטת העופות הנמלאים בחוך העיר כאשר הי'
נהוג מאז ומקדם.

סוחר עופות — לפי הוראת הבד"ץ שליט"א להזהר מאד, שלא לקנות
עופות שחועים רק אלל סוחר עופות יראי שמים
וגלמנים. ובהיות שצננים האחרונות רוב המסחר הוא בעופות שחועים (ולא
צחיים), שעניני הגלמנות הם בזה רבים כמו: אלל איזה שוחט נשחטו
העופות, מי פסק להיות במקרה של שאלה צאו"ה, ובכלל אם נפתחו העופות
ע"י צר סמכא המצין על ענין שאלה וכו', אם נצדקו הריאות כדצעי, ואם
הקפידו לזרר בזדאות שהעוף הלך ד' אמות לפני השחיטה כד"ת.

לשם תקנת המלצ עשה ועב"ש של העדה החרדית תכנית להסדר כל
הענינים הקשורים צמסחר עופות השחועים.

רשימת מוכרי עופות העומדים תחת השגחת רבותיו הבד"ץ שליט"א בכל
הג"ל, יפורסם אי"ה לחוד.

בדיקת הריאות — צננה האחרונה שוב נתרצו בתקופות מסוימות
מקרים של מחלות ריאות העופות, אשר גדלה החובה
לעמוד על המשמר ולצדוק את הריאות ועם כל שנוי לעשות שאלת חכם.

עופות שחוטֵי חוץ — צחי חרושת רבים הוקמו צארן העוסקים
 בממדים גדולים ועלומים בשחיטה עופות
 הכשרתם וכו' עד לשיווק מוכן לשול, ההשגחה בזה כמעט אי אפשרי מפני
 הדחיפות והריבוי.

מטעם רבותינו הגדלֵי שליט"א הוכרזו כמה פעמים איסור גדול לקנות כל
 מיני עופות שחוטֵי חוץ אלו, כי רבים האיסורים והמכשולים בזה
 כידוע.

השגחה — השגחה קפדנית של בדיקת הסכינים ע"י בודק
 חלפיים מיוחד, לא רק בין סוחר לסוחר, אלא אפילו אצל סוחר
 אחד אחרי כל 8-10 עופות. בדיקת האזנים לפני השחיטה, הקפדה על
 זיבת הדם לאחר השחיטה שלא יוגרס לומת הדם וכו'. ועוד כמה הידורים
 כפי שהי' נהוג מלפנים בפטיה"ק, אצל המדקדקים במלוות. על כל עוף
 שבשחיטה מהודרה זו עם השגחת רבותינו הגדלֵי שליט"א. מיוחד עם
 חותמת הגדלֵי.

— ב —

דא ווייטער ברענג איך אראפ דעם מיינונג פין די גדולים וועגן
 אפשיילען סירכות פין די לינג, וואס איך האב אפגעשריבען שוין
 לאנג אויפען פארלאנג פין א חשובען יונגערמאן וואס האט זיך
 אינטערסירט אין די הלכה, (איבערגעזעצט אויף אידיש).

שאלה

שלום וזרכה לכבוד הרה"ג המפ' מוהר"ר שלום יודא גראסס שליט"א, רב
 דקהל מגן שאול ור"מ במתיבתא וכולל בית ישעי'. מחבר ספרים
 יקרים ומחוכמים.

קודם וויל איך אייך זעהר צאדאנקטן אויף אייער חשובען ספר "מנחת
 יהודה" וואס איך האב ערהאלטען, מען קען זאגען אויף אן אמת
 אז דער אידישער שטיב ווערט ליכטיגער מיטען ערהאלטען אזעלכע ספרים,
 וואס איז געווידמעט מזכה לי זיין אידישע קינד אפלישיידען פין ערנסטע
 מכשולות צפרט און עניני כשרות און לניעות וואס איז ליידער זייער
 נאכגעלאזט היינט לי עאג.

איך מ'ז אויך צאמערקען דעם אמת אז עס ווידערט זיך עאקע זייער פארוואס מען רידערט נישט אויף די שטאט וועגען די הארצקייט פון „סימילאק" וואס מען האלט אזוי גרינג אויף אזוי ווייט אז איך ווייס פון פילע יונגעלייט דאס דער גאנצער ענין פון פיטערן מוטערס מילעך איז נאר מהיכי תיתי דאס מיינט יעדער קלויבע זיך אויס וועלכס עס קומט אים אויס מער צאקוועס אדער מיטער מילך אדער סימילאק, מען גייט פשוט ארויס פון די כלים לי הערען אזעלכע ווערטער אז נישט געצען חלב עכו"ם (גוי'ישע מילך) מיט חלב וואס ליגט אין פארמיוולא פאר קליינע קינדער, איז אפהענגיק אין ווילען פון די עלטערן. רח"ל מהאי דעתא, אינדערלייט וואס אלע פוסקים שרייען אז עס פארשטאפט דעם הארץ און מוח און צרענגט דיעות כוזבות, איז דאך דאס אלעס נישט קיין קינדער שפיל, עלטערען צאטראכט אייך צאלייטנס וואס איר טיט, מיט אייערע אייגענע הענט, מיט אייערע קינדער!

דעריבער קען איך אייך גארנישט גענוג צאדאנקען פאר אייער אומדערמאדליכע ארבייט אריינליצערענגען א וואכזאמקייט און אויפמערקזאמקייט אין צרייטען חרידישען ליצור אין דעם געביט וואס וויפל מען טיט איז נישט ליפיל רק חזק ואמץ לאווי"ט וארוכים וצרוכים.

דער עיקר מאטיוו פון מיין שרייצען איז דער פרשה פון קליפות סירכות, דהיינו איך האב זיך דערוויסט דאך היימישע שוחטים משלנו אז מען שילט היינט סירכות פון די לינג, איך בין פשוט נבהל וגשתומם געווארען ווייל לויט ווי איך געדענק שרייצט דער פמ"ג אז די וואס עוען אזוי זענען מאכיל טריפות, דערפאר וויל איך פרעגן אייער מיינונג ווייל וויי צאוואוסט זענען איהר עוסק אין דעם מקלוע וואס דענקט איהר איבער דעם ענין? און וויאזוי האלט איהר מכה גלאט כשר, וואס געהער לום גדר גלאט, אין וואס נישט?

צבדוד רב

ידידו מ.ה.ש.

תשובה

לכבוד הרבני המופלג האי לורצ עוסק בחוקי חורב משים לילות כימים, בדברים גבוהים ורמים, יזכה לעלות מעלות מעלות בקודש אורייתא, צרייתא עדיפא מקמייתא.

דער אמת מין איך זאגען אז איך בין זעהר פארנימען די לייטען, קען איך נישט ליפיהל מאריך זיין, נאר דער אמת איז אז דאס דארפט איר פרעגן א אלטען מורה הוראה. איך ערלויבט זיך נישט פסקינ'ן אין אזעלכע הארצע ענינים, וואס דער גאלטער דת ישראל אין קיום היהדות איז אפהענגיג אין דעם, כמבואר בשו"ת ד"ח סי' ו', נאר וועגען כבוד פון דעם פרעגער וואס איז א ת"ח מפורסם, וועל איך דאך נישט לוריקשיקען דעם צריעף אומגעענטפערט.

וועגן דעם וואס איר שרייבט אז היינט פירט מען זיך אזוי, אויף דעם קען איך גארנישט ענטפערן וועגן כמה עעמים, נאר וועגן די עלם הלכה לפלפולא בעלמא נישט למעשה וועל איך שרייבען אין קורלען וואס איך האב געפינען אין די רייד פון די פוסקים, וואס מיר ערינקען זייערע ווערטער מיט דורשט, הן ווען דער מנהג האט זיך אנגעהויבען, הן די מיינונג פון די גדולים, וזה החלי בעזה"י:

(א) **דער** מנהג האט זיך גענומען פון די לייטען פון בעל שבות יעקב ז"ל. עס איז אויפגעשטאנען א בודק פון די שטאג פראג און ער האט איינגעפירט אפלושיילען די סירכות און הגם איינלעלנט גאוניס האבען דאס מתיר געווען אצער רוצא דרוצא (כמעט אלע) גדולים האבן מרעיש עולמות געווען אז מען טאר נישט עאהן און אויב יא איז דאס ספק עריפות. פאר די וויכטיקייט פון דעם ענין וועלען מיר לוצרענגען טייל פון די גאוניס וואס האבען דאס געאסערט.

(ב) **איין** ספר יד אליהו (ס"ק מ"ג) שטייט אז ער האט אליין געהערט פון הגאון ר' חיים מוואלאזין ז"ל, אז דעמאלס ווען דער בודק האט דאס איינגעפירט איז ענטשטאנען א גרויסען עומעל פון די גדולי הדור און מען האט געוואלט דעם שוחט מעציר זיין, אצער בעוה"ר האט מלליח

געווען מעשה שטן און דער שוחט איז מיט געוואלד לוריק גענומען דעם פאסטען, דאס זענען די ווערטער פון ר' חיים וואלאזין זל"ל.

ג) **דער** גאון הכדוק הי"ר יונתן זל"ל שרייבט אין זיין ספר (פלתי סי' ל"ט) וועגן די מעשה פון דעם שוחט, פאלענד, עס איז געווען א גרויסער עומטל אין פראג אויף די שוחטים וואס זענען קולף, און צעוויי"ר האט זיך געשטארקט די חנופה, א טייל חכמים האבען געכאנפעט די שוחטים און מיט כוח פון די רעגירונג האבען זיי זיך געשטארקט איבער די ערליכע אידען, און נישט דערלאזט מער מוחה או זיין אויף דעם ענין.

ד) **נאך** לייגט או דער הי"ר יונתן אין זיין ספר אז אפילו דער גאון שבות יעקב וואס האט מיט געהאלטען מיט די שוחטים און האט נאכדעם אפגעדרוקט דעם היתר אין זיין ספר שבות יעקב האט מודה געווען אז די פירלה איז געווען שרעקליך גרויס, נאר מען האט נישט געהאט די מעגליכקייט מוחה או זיין קעגן די מהרסים ומחריצים, אבער אין דער אמת פירט אויס דער שבות יעקב, אז דער וואס פראכט זיך פון באשעפער זאל זיך אפהאלטען פון עסען די פלייש ווייל דאס איז מיט זיין לעבען.

ה) **דער** פרי מגדים שרייבט, אז די שוחטים וואס פירען זיך אפלושיינען די סירכות גיבען צו עסען טריפה פלייש פארען כלל ישראל.

ו) **דער** הייליגער חתם סופר זל"ל שרייבט (סי' ל"ט), אז דער וואס וויל אכטונג געבן אויף זיין זעהל, זאל זיך דערווייטערען פון עסען אזעלכע זאכען.

ז) **אין** תורת יקותיאל שרייבט ער, די שוחטים וואס זענען קולף סירכות, גיבטן או עסטן עריפות פארען כלל ישראל, און מען טאר נישט עסען קיין שום עסענווארג וואס איז געקאכט אין די טעפ (כלים) וואס מען האט געקאכט דעם פלייש.

ח) **דער** הייליגער חניא זלוק"ל, שרייבט שארף אוס דיין פון צארדיטשוב אויף וואס ער האט איהם חושד געווען אז ער האט געוואלט מתיר זיין קוף או זיין די סירכות, ווייל עס איז איהם קיינמאל נישט געקומען אויפן געדאנק אפלו מיקל או זיין אין דעם, און מען זאל טראקט וויסען אז מען טאר נישט אויף קיין שום אופן מיקל זיין אין דעם.

ט) **אויך** דער הייליגער נחם לנדק שרייבט (יו"ד סי' ק"ד), אז מען טאר נישט מיקל זיין אין דעם.

(י) דער הייליגער ישמח משה זלוק"ל, שרייבט אין זיין ספר (השיב משה יו"ד סי' כ"ח), אז דער גאנצער היתר איז אן אויסגעטראכטער און א טעות.

(יא) דער הייליגער לאזער רב זלוק"ל שרייבט (שו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ג, וסוף סימן כ"ה), וועגטן דעם ענין, עס איז א אויסטערלישע וואונדער ווי אזוי קענטן די שפעטערדיגע דורות מיקל זיין אין דעם ענין און קריגן אויף די פריערדיגע גאוניס ולדיקיס, און אפילו אליהו הנביא זאל קומען און מתיר זיין טאר מען איהם אויך נישט הארכען, און אזא זאך וואס בכל תפולות ישראל האט מען זיך געפירט נישט אסערטן, צמילא פירט אויס דער דברי חיים, איז נישט כדאי אפילו נישט רעדען פון דעם היתר.

(יב) דער גאון בעל ישועות יעקב שרייבט (יו"ד סי' ל"ט), אז ער האט זיך מפלפל געווען אין די הלכה מיט דעם גאון, וואס האט דאס געוואלט מחיר זיין, און גע'טענה'ט אז מען קען דאס נישט מחיר זיין, פירט אויס דער ישועות יעקב אז מען זאל בשום אופן נישט מיקל זיין אין דעם.

(יג) דער ראש יוסף שרייבט (חידושים ס"ק ר"מ), (אויף זיין ארט איז געווען זייער נפרץ קליפת סירכות), עאמער וואלט ער געטראפטן א שוחט וואס איז נישט קולף סירכות וואלט איך געטאהן פאר אייבס אלעס וואס מעגלאך אייבס גרויס נישט מאכען מיט אלעס וואס איז מעגלאך, און דער אויבערשטער זאל העלפטן פאר זיין פאלק אידען אז די שוחטים זאלען זיך אויסלערנען נישט קולף נישט זיין.

(יד) אויך דער גר"א (ציאור הגר"א לע, כו) איז שטארק מחמיר בכלל ציי די הלכה פון אראפנעמען סירכות.

— ג —

אודות די לוייטע פראגע וואס הייסט גלחט אין וואס נישט וועל איך אויך שרייבן צקיאר נמרץ מחמת קולר הפנאי וערדות שונות צדברים העומדים צרמו של עולם.

(א) אין פרי מגדים (ש"ד יו"ד סי' ל"ט ס"ק ל"ז) און אין לבושי שרד (ס"ק קמ"ט) שטייט פאלגענד: ווער עס איז א בעל תורה ומעשים טובים זאל געווארענט זיין נישט נישט עסען פון קיין שום צהמה וואס האט געהאט א סירכא, נאר ווען עס איז געווען כסדרן למטה מחליין, און דאס

אויך נאר לכבוד שבת אדער יו"ט, ווייל לויטען רמ"א דארף יעדער כסדרן
 זדיקה, און מיר זענען נישט זקיי, ווי עס ווערט געזרענגט אין ד"מ און
 רמ"א ע"כ.

3) דער זאך היצט (סי' ל"ט ס"ק ל') זרענגט או פון של"ה הק' (דף
 ע"ד) ווי ער שרייצט פאר זיינע קינדער פאלדענד: איר מיינט
 קינדער ענק זאפעל איך איהר זאלט נישט עסען קיין פלייש וואס מען האט
 מכשיר געווען מיט מיינע אויף א פלאץ ווי די סירכא איז מטריף על פי דין
 אין איהר זאלט נישט קויפען פלייש פון א טבח ווי לאנג מען טוט דאס נישט
 גוט חוקר ודורש זיין און אלע איינוואוינער פון ארץ ישראל אזוי אויך אלע
 אנדערע פלעטער וואס זענען באוואוינט מיט יודען או טערען טערקישען
 קעניגרייך זענען מטריף ע"כ.

ג) אין ספר שו"ת דעת הזבח (סי' כ"ז) שטייט פא'נענד: איך האב
 געהערט אין נאמען פון א לדיק מפורסם ז"ל דאס ער האט
 באפוילטן די שוחטים, אז אויב מען וועט ערעפען אויף איין לונג מער ווי
 דריי סירכות אפילו זייער קליינע, אין עס גייט אראפ גרינג, איז דאס שוין
 נישט גלאט כשר ע"כ.

ד) דער כרחי ופלאחי (סי' ל"ט ס"ק י"ג) שרייצט פאלגענד: דער ג"ט
 פארקטיגער אין וויכהערליגער פון שעלט פראג, האט נישט
 געגעסען פון א שחיטה וואס האט געהאט א חשש סירכא, און אזוי זאל
 אויך נאכטוהען יעדער ירא שמים, ווייל דאס איז א לעבענס פראגע. פירט
 ער אויס דארטען, וואויל איז ענק אינוואוינער פון האמבורג וואס אלע
 אייערע פליישען זענען פון זעהמות וואס מען האט נישט ממעך געווען די
 סירכות, זאל ענק טאקע ווייטער זיין זיס אין אנגעטעס.

ה) צום אויספיר וועלען מיר ליטירען די הייליגע רייד פין גאון הלדיק
 ר"א פלעקעלס ז"ל א תלמיד מובהק פין גודע זיכהודה, ווי ער
 פארפירט וועלען אין נאמען פין זיין גרויסען רבי'ן דער גודע זיכהודה ז"ל,
 וועגען די גרויסע פירלות און מכשולות וואס עיט זיך אפ זיי די סירכות,
 שרייצט ער פאלגענד: דער נו"צ ז"ל האט געזאגט מערסטע פלעטער אין
 שו"ע איז דער מחבר (צ"ו) מקיל, און דער רמ"א מחמיר, א אויסגאס איז די
 הלכה פין ממעך זיין סירכות ווי מיר געפינען פארקערט דער מחבר איז
 מחמיר, און דער רמ"א איז מקיל בלואי וואלעטען די חכמי ישראל אנגענימען
 פארקערט או פסקי'ן ווי דער מחבר עראלדעס וואס רוב פלעטער וועט
 אויסקימען מער קולות, ווייל די שערויכלונגען וואס זענען ארויסגעקימען פין

דעם קולא פין רמ"א (סי' ל"ט) דאס מען מעג ממעך און ממשמש זיין סירכות זענען זעהר פיל און וועגען איבער אלע קולות פין מחבר, (תשובה מאהבה ח"ג על ש"ט יור"ד סי' ל"ט צעס רצו צעל נו"ב רצן ומאורן של ישראל).

דא האט איר א דורכדרינגליך צליק פין א שר וגדול צישראל וואס צאדויערט מיט לער די מכשולות וואס זענען ענטשעאנען ציי דיקות הריאה, שוין אין זיינע לייטען, און לויט ווי עס זעהט אויס איז דאמאלעס אויך נישט לייכט געווען פאר די גדולי ישראל צו לוימען די פירלות, הגם עס איז נאך געווען דאמאלעס שנים כחיקונס, און דאס איז צלויז איין קליינע רינגעלטע פין דעם לאנגען קייט פין פארשידענע כשרות פראבלעמען וואס מען שטויסט זיך אהן טאג טעגליך, ציי שחיעות, צדיקות, מליחה כו', וואס זאלען מיר שוין היינט זאגען. (ועיי' לקמן שאלה ד' אות י, יא, יב).

דאס אלעס איז להלכה ולא למעשה ווייל איך קען מיך צעום אופן נישט נופאסען צו דעם געדאנק אז אפילו איין יוד זאל זיך סומך זיין דאס מיינדעסטע אין עיני כשרות העומדים צרמו של עולם, אויף מיין מיינונג, און דער גאנצער תשובה איז נאר מפני הכבוד.

החותם צל חותמי צרכות
הק' שלום יודא גראס

השמטה

הא לך לשון קדשו של הגה"צ מהרי"ה אבדק"ק גלינא בספרו הנורא שו"ת מראה יחזקאל (האחרון) שנדפס בבילגורייא שנת תרצ"ח. בענין תקנה תקופא של שחיטת שני שוחטים.

— ד —

סימן מג.

עיינן בספר הרמב"ן פ' תבוא דחיוב על כל ב"ד להקים הדת בגדרים וסייגים והוא בכלל ארור אשר לא יקים את התורה הזאת. לכן אעתיק התקנות שעשיתי פה למען ידעו דור אחרון לקיים אותם בלי מגרעת כי המה נעשים למיגדר מילתא דאיסורא ובזט"ה. באופן שאין להם התרה.

דבר זה מסור בידינו מאבותינו הקדמונים גדולי הפוסקים ז"ל לגדור גדר ולעמוד בפרץ בכל דבר שבקדושה לענינים הנוגעים לדת תוה"ק.
 כן סדרו בכל קהלה וקהלה בישראל תקנות וסייגים בכל בתי המטבחים להרים המכשול ולחזק את ברק הבית.

ז"ל הבי"ז"ל בהתקנה שהתקין הוא ז"ל ומאה רבנים שעמו. כל עיר שיש בה שתי שוחטים לא יברוק האחד הסכין או הריאה מבלעדי השני ונעשה כגזירת נחש ע"ש ובתב"ש ז"ל הטעם דטובים השנים מהאחד. פה עירנו אמנם נתרופפו עמודי התקנות ברבות הימים ונתקלקלה השורה ורבו המכשולות.
 אנחנו חתומי מטה כחדא הוינא עמדנו על מדוכה זו ואחרי בירור דברים עשינו את התקנות האמורות להלן.

(א) מדי יום ביומו טרם התחילה השחיטה חובה על השו"ב להראות סכיניו להשו"ב חבירו ואסור לו לשחוט גסות או דקות או עופות אם לא הראה את סכיניו לחבירו ונמצא יפה.

(ב) בכל בדיקת הריאה או המסס חובה על שני השו"ב לעמוד ביחד בצוותא חדא ואסור לו לאחד לבדוק הדיאה או המסס בלי חבירו ע"ג.

(ג) אירע בדיקה בשעה שאין בעיד דק שו"ב אחד חובה על השו"ב להודיע להביד"צ והבי"ד יבררו להם עוד משגיח אחד וכן בבדיקת סכין.

(ד) בהמה שאירע בה ריעותא בין קודם השחיטה בין אחר השחיטה אסור להשו"ב להודות בעצמו. וכן כל מידי דאיתא בשאלה הן שאלת הריאה. המסס דומיהם חובה על השו"ב לשאול להחכם שבעיר הוא הביד"צ.

(ה) אם יעברו השו"ב על אחת מאלו התקנות רשות ביד הביד"צ להכריז על הבשר אפילו הכשר על פי דין כי טריפה הוא למיגדר מילתא. והעובר ענש יענש כאשר יושט עליו הבי"ד עפ"י דתוה"ק.

כ"ז נעשה במוחב ב"ד וז' טובי עיר מהקהל ונתקן באוהיו"מ גלינא ועש"ק י"א תמוז דהאי שתא תרפ"ב לפ"ק.

הק' יחזקאל הוכברג ראבר"ק הנ"ל
 חותם דקהלה וחתומת ז' טובי עיר

„העתקה מהרה"ג אבר"ק לבוב“

(ז) התקנות של בי דינא רבא דעיד גלינא היה למראה עיני וישרו בעיני עד למאוד לכן הסכמתי אנכי ג"כ להתקנות הנ"ל. ואם לא יהיה בעיר רק שו"ב אחד מחויב השו"ב הנשאר להודיע להבי"ד דשם והם ישלחו מי שיש לו הדעה מהשו"ב ומהחכם כי הוא בקי בבדיקה ובהלכותיה. ולהשומע יונעם ותבא עליו

ברכת ה'. ובטוחני עוז בך' כי השׁו"ב דקהלה הנ"ל החרדים ע"ד ה' לא יעברו ח"ו על תקנות הנ"ל וחפץ ה' בידם יצליח.

ע"ז באעה"ח מוש"ק לסדר ויחי תרפ"ט לפ"ק פה לבוב.

הק' יצחק ציף האבד"ק לבוב

מקום החותם

נ"ב. נדפס כעת שו"ת בית דוד מהגאון אבד"ק סטאניסלאב ושם בס"י מבואר ג"כ דהעומד השני צריך שיהיה לו הסכמת כי הוא בקי בענינים האלו כי מחמת שיש הרבה רבנים או דיינים כי לא בקיאים בסכיני שחיטה ולא ידעו ולא יבינו בבדיקת הריאה ובכך ל"מ מידי עמידתם בזה.

„העתקה“

(ז) בהתאספנו יחד אנחנו ח"מ עשינו תקנה כי אסור להם להקצבים דפה להוציא מבית המטבחים שום בשרש כשר עד אשר יהי' עלי' החותם, כשר" מהמשגיח ונאמן דפה ואם ימצאו בשר בהחנות למכירה בלא החותם הנ"ל אז הבשר הוא טריפה למיגרר מילתא.

(ח) ביום השלישי מהשחיטה צריך להדיח הבשר בבוקר אף דמישלם ג' מעל"ע לעת ערב.

בעה"ח יום ב' שופטים תרצ"א פה גלינא.

הק' יחזקאל ראבד"ק הנ"ל

הק' ארי' הלוי גוטסמאן ח"ב מהרי"א אבד"ק,

גם חותם משני שובי"ם ועוד ג' בע"ב.

(ט) תקנה מהגאון המפורסם מוה"ר דוד מפאמארין ז"ל בעהמח"ס מראה כהן, וס' אהבת דוד ויהונתן על חו"מ שהיה אב"ד בעירנו ותיקן שלא לקלוף הסרכות מכבשים וצאן. ודינם כמו בנמצא סרכה בעגלים שהוא טריפה אף בסרכא כ"ש.

(י) ומי שבקי בזה ידע כמה גדולים דברי חכמים שאמרו אשרי מי שלא אכל מסרכא כל ימיו עי' כר"ן סי' ל"ט.

(יא) כי דבר זה הוא פושט צורה ולובש צורה. בימי הב"י הוא נקרא בשם מייעוך הסרכות" ובאו אח"כ גדולי האחרונים והחליפו את שמו על קליפת הסרכות" ועתה בעו"ה ניתוסף לו שם חניכה, ניתוק הסרכות" האסורה עפ"י דין, (ועי' לעיל שאלה ג' אות ה').

(יב) לכן מי יתן והיה לבכם מהרבנים די בכל אתר ואתר ליראה את ה' וידעו מה העת שואל מאתם. ויהיו עיניהם נשואות כלפי פנים להשגיח במילי דמתא. ויבקרן את בית המטבחים עכ"פ פעמים בשבוע לעצור בעד הרעה הנשקפת עלינו כי בעינינו דאינו את כל הגזירות קשות ודעות המתרגשות לבוא בעולם הוא בעו"ה רק למען העון הזאת (עי' ח"ב בפ' החדוש).

רבתי! אבקש סליחה ומחילה ממעלתכם על כי אנא זעירא מן חבריא ארהב בנפשי עוז להגיד רבדי תוכחה קבל הגאונים הגרולים שיחי' אשר קטנם עבה ממתני, נפשי ידעת מאד אמת כי הצרק אתכם.

אך כפרו נא! כי אנכי הרואה אשר עברתי זו עבודת הקודש שנים רבות בבית המטבחים בעיר הגרולה. ואתמחי ובקי אני וארע כל צערי ופרטי הרברים האלה ער גמידא. ובפרט בימים האלו מחמת גזירת השחיטה לא איתכשר דרא. וחוב קרוש על הרבנים שיהיו עיניהם נשואות שלא יבוא בשך פיגול ח"ו בפי עם ישראל ויקבלו האמת ממי שאמדו.

אחתום כעת הספר הנוכחי כי זה יהיה שמי וזכרי לרוד דודו גם בעלמא רקשוט לא אכחד ולא אשקר ח"ו ואגיד את האמת כמו שהוא. ואקוה כי הרבנים אשר יראת ה' טהודה מרחפת על פניהם יטו אוזן קשבת לקול תחנוני. ואולי אהיה ממצדקי הרבים כי לא ישלוט בי כל עון ח"ו ולא יאונה אלי דעה בעלמא דאתי. אמן.

המחבר

— ה —

סימן מד.

שאלה.

ע"ר השו"ב דקראו הקצב לשחוט בלילה אחד חצות ושחט ובדק הריאה ביחירות. גם לא הראה סכין של שחיטה לשו"ב השני. כאשר התקנה שבכאן ששנים ביחד בצותא חרא צריכים להיות אצל הבריקה גם בבריקת הסכין. והשו"ב התנצל ואומר כי התקנה הוא רק מירי יום ביומו ולכן לא היה מחויב להראות סכיני שחיטה רק בבוקר אבל לא בלילה שהוא שייך להיום לענין זה. גם בבריקה היה במעמד חותנו שו"ב הזקן נ"י כי מחמת שהי' המאורע הזאת אחד חצות הלילה ולא רצה הקצב להטריח שו"ב השני להקיצו מתרדמתו ולכן חשב שמותר להיות עע"ג גם חותנו השו"ב והוא השגיח בהבריקה שיהיה כרת.

תשובה.

איתא בש"ס יומא (כ"ב) בתרומת הרשן שתיקנו אח"כ פייסא שפריך הש"ס מעיקרא מ"ט לא תיקנו פייסא ככל עבודת שבביהמ"ק ומשני מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה לא חשיבי וכו' ופריך והרי אברים, ופודים שהוא ג"כ עבודת לילה וצריכא פייס ומשני סוף עבודת דיממא הוא ופריך האי נמי סוף עבודת דיממא הוא דאמר ר"י קידש ידיו לתרומת הרשן למחר א"צ לקרש שכבר

קידש תחילת עבודה ופרש"י הגם דלינה פוסל אבל מחצות מקרות הגבר הוא שייך ליום שלאחריו ע"ש.

וא"כ גם בני"ר אע"ג שהוא סוף עבודה שביום אבל מחצות ולהלן הוא שייך ליום שלאחריו. וכן אנו מברכין הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה אלמא דמקרות הגבר הוי בכלל יום.

ועיי' בפסיקתא פיסקא ויהי בחצי הלילה אות ד' ובורע אפרים שם שמביא סתירה דכתיב ויהי בחצי הלילה וכתיב ביום הכותי את מצרים ורצה לתרץ שלאחר חצות לילה היינו יום. עי' בשע"ת או"ח סי' ת"ע שהביא כן ממדרש אבל רבתי. וכפרט באם כבר ישן השו"ב וקם אחר חצות שצריך לברך ברכת התורה אע"ג בניער הוא ספק ברכה אם לילה הוא הפסק וא"כ נדאה דשייך אז ליום שלאחריו.

ועוד הטעם מהתקנה הוא כי יודמן לפעמים כי השו"ב העוסק בהבדיקה הוא עיף ויגע ולכו בל עמו אז בא האחר וחקדו שיהיה הבדיקה כדת. וא"כ בעת ההוא שהקיצו באמצע הלילה לשחוט מסתמא הערים הקצב בזה בכרי שיהי' השו"ב טרוד נים ולא נים ולא ידקק היטב. גם לפי ששמעתי כי נטרף לו בלילה ההוא איזו בהמה ורגו והתריזו נגד השו"ב שהטריף לו בחנם כנהוג. גם פקר נגד הנאמן המשגיח באיזה דבר. א"כ מוכח הדבר כי בתחבולה עשה זאת שהקיץ את השו"ב באמצע לילה עיין ירושלמי ב"ק פ"ז ראהו שוחט ביער בחזקת גנוב הוא וד"ל לכן היה חוב על השו"ב שלא יעשה הבדיקה בלבדו בלי משגיח ועע"ג.

הגם דאמרינן בש"ס כתובות (ל"ו) גבי זיוף שטרות הגם דבעל השטר הוא חשוד לזייף עדים מי חשודי לציית אותו. א"כ ה"נ כי בודאי השו"ב אינו חשוד בכך להעלים ח"ו איזו דבר ולעשות שלא כשורה א"כ מאי חשש יש בזה. אבל י"ל כמו שמתרץ התם בש"ס כיון דהדר לזייף מישכח שכחי ע"ש ה"נ הגם דהשו"ב אינו חשוד בכך לעשות במזיד איזו העלם דבר. אבל מבלי משים מחמת עייפות מהשינה יש לחוש לאיזו מכשול שיכול להיות מזה ולא הו"ל לברוק ביחידות.

ובהא דחותנו עמד ע"ג בהבדיקה אין מועיל בזה כמבואר בש"ס ב"ב (ח') וביו"ד סי' קכ"ז דהרבה קרובים כחד דמי. ועי' ירושלמי פאה פ"ד ה"ו אין מעמידין ב' אחים פרנסין. ועי' בס' הילולא דרבי מהגה"צ אבד"ק ניוניב ז"ל שקיבץ תשובות כמעט מכל גדולי שבזמנינו דאין מעמידין בבדיקה אב ובנו.

והגאון המרש"ם ז"ל הראה דברי רש"י שבת פ' במה מדליקין גבי האי מאן דרחים רבנן הו"ל חתנא דרבנן וכתב רש"י שם דחתנו ככנו ועי' שו"ת רמ"א מזה וא"כ נחשבים הם כאחד. ועי' שו"ת טו"ט ח"ג דמתיר בזה אבל הוא סותר א"ע למ"ש בס' האלף לך שלמה שאסור להיות אב ובנו ע"ש.

וא"כ שלא כדן עשה השו"ב הנ"ל ואין זה טענה דטעה בדין וסובר שמותר כמו שהגיד לו חותנו שהוא ג"כ ת"ח גדול שמותר. כי כבר התרה בו חכם שבעיר

שאסור בזה. ומבואר בד"מ אהע"ז סי' ו' דאם התרה בו חכם שבעיר אע"ג דלומדים אחרים הם מתירים לו אין זה בכלל שוגג. אך לדוננו שיהי' כעובר על התקנה. י"ל כיון שהי' בפעם הראשון ושיטת מהרי"ק דבפעם הראשון הוא מותר וע"ש בש"ך שחולק. אבל בפר"ח הוכיח מלשון הרא"ש שכ' טבח שהוציא טריפה ב' וג"פ ע"ש מוכח דרק בפעם השני הוא אסור. וכן הביא הרה"ג מרש"ם תשו' גאו"י חיו"ד סי' ס"א דבפעם הראשון י"ל דהי' שוגג אבל בפעם הב' הוא מזיד. הגם שהב"ח מחמיר אף בפעם הראשון אבל התב"ש כתב דבפעם אחר א"צ לקבל רק דברי חבירות.

גם מש"ס תמורה (כ"ז) מוכח דבפחות משלשה פעמים לא יצא עוד מחזקה כשרות גם בנ"ד הוא קל יותר דלא יצא ח"ו מת"י שום דבר רק עבר על התקנה יש להקל בפעם א' הגם להאומרים דתקנה הוא תחת סוג נדר והוי מה"ת. אבל כבר הביאו האחרונים דברי ש"ס נדרים ט"ז דהוא רק עובר בל יחל מדרבנן ומבואר בבכורות ל' דחשוד דבר דרבנן לא חשוד על דאורייתא לכן יש להקל בפעם הראשון.

נ"ב. בעיקר התקנה שצריך להיות ב' שו"ב בהבדיקה כמבואר בתבו"ש סי' א' דטובים השנים מהאחד, לענ"ד יש מקור לזה והוא הדין מחמת דברי הרא"ש שכ' שרשות ביד החכמים לפסוק כפוסק אחד אע"ג דאין הלכה כמותו אם הוא לתקנת עולם עי' בשו"ת כנ"י הובא בפ"ת חו"מ סי' רכ"ז ס"ק י"א.

וא"כ לפמ"ש ג"כ הרא"ש דמה"ד היה צריך בשחיטה ב' עדים דהא עומד בחזקת איסור ואין ע"א נאמן להוציא מחזקה. וא"כ גם בבדיקת הריאה הגם דאמרינן נשחטה הותרה ועומדת בחזקת היתר אבל לשיטת דבדיקת הריאה הוא מה"ת והוא מהפסוק והבדלתם דנדרש בתו"כ שקאי על כל ח"י טריפות עי' בהקדמת לסי' ל"ט בס' דע"ת מזה וא"כ עוד לא יצא הדבר מהחזקה שצריך עוד בדיקה מה"ת. ועוד אם יש סרכא דרוב הוא מג"י שהוא מחיים וא"כ הוה נולד ריעותא מחיים ויש צבא פוסקים שס"ל באם נולד ריעותא מחיים לא אזלינן אחר החזקה עי' יו"ד סי' נ' וא"כ יכולים הב"ד לעשות תקנה ולסמוך על אלו הפוסקים ואין ע"א נאמן נגד החזקה בנולד ריעותא דסרכא מש"ה היכי שיש תקנה זו אסור על פי הדין לבדוק ע"י אחד לפי דברי הרא"ש הנ"ל. הנלע"ד כתבתי.

מפתחות לס' זבחו זבחי צדק

ראשונים

אות	שאלה	
י	א	הרא"ש פ"ק דחולין
ז	א	הרא"ש פ"ק דחולין
לא	א	שו"ת הרא"ש כלל ז'
י	א	שו"ת הרא"ש
		הרשב"א
ט	א	חולין י:
		ים של שלמה
ז	א	פ"ק דחולין סימן ל"ט
א	א	רבינו יונה בשערי תשובה
ח	א	רבינו יונה בשערי תשובה
י	א	רבינו יונה בשערי תשובה
יא	א	רבינו יונה בשערי תשובה
כ	א	הר"ן קדושין פ' האומר
כ	א	הר"ן פ"ק דחולין

שלחן ערוך

		אורח חיים
	ה	סימן ת"ע שע"ח
כא	א	סימן תר"ג, רמ"א
		יורה דעה
לא	א	סימן א' סקל"ח, ש"ך
י	א	סימן ב' סקל"ח
י	א	סימן י"ח, ב"י
א	א	סימן י"ח סעי' י"ז
ב	א	סימן י"ח סעי' י"ז
ז	א	סימן י"ח סעי' י"ז, ש"ך
		סימן י"ח סו"ס, ב"י
	ה	סימן נ'
יט	א	סימן קכ"ז
כ	א	סימן קכ"ז, ש"ך
כ	א	סימן קכ"ז סעי' ג'
ל	א	סימן קכ"ז ס"ג
כא	א	סימן קכ"ז, רמ"א

זבחו זבחי צדק

כו	א	סימן קכ"ז ס"ק ט"ז
ל	א	סימן רי"ד
לא	א	סימן רכ"ח סעי' ל"ג

תלמוד בבלי*

	ה	שבת פ' ב"מ
	ה	יומא כב
	ה	כתובות לו
	ה	נדריס טז
	עמוד י"ח	סוטה
יט	א	גיטין ב':
ל	א	גיטין ב':
לא	א	גיטין ל"ז.
	ה	ב"ב ח'
	עמוד י	סנהדרין
	עמוד י"ח	ע"ז כ':
יט	א	חולין ג'.
יט	א	חולין ג':
א	א	חולין ד'
		חולין ט'.
ל	א	חולין מ"ו:
	ה	בכורות ל
	ה	תמורה כז
		רמב"ם
לא	א	ה' ממרים
		ה' שחיטה פ"א הי"ב

ספרי

שאלות ותשובות

(לפי א"ב)

ו	ד	בית דת
יג	א	דברי חיים ח"א
ל	א	דברי מלכיאל חלק ה' סי' רס"ה
ל	א	דברי מלכיאל חלק א' סי' כ"ח
יא	ב	דברי חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ג
יא	ב	דברי חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ה
ג	ג	דעת הזבח סי' כ"ב
יז	א	דעת תורה סי' י"ח אות ד'

* בציון דף המסכת יש שהענין הוא שם ברש"י או בתוס' באותו הדף, ונכלל במי"מ של פרק המסכת.

יב	א	דעת תורה סי' י"ח אות ל"ח
טז	א	הרי בשמים מהדו"ת סי' קצ"ה
יז	א	הרי בשמים מהדו"ת סי' קצ"ה
יח	א	הרי בשמים מהדו"ת סי' קצ"ה
י	ב	השיב משה יו"ד סי' כ"ח
י	א	חתם סופר חיו"ד סי' י"ג
יא	א	חתם סופר חיו"ד סי' י"ג
לא	א	חתם סופר חיו"ד סי' י"ג
ו	ב	חתם סופר סי' ל"ט
יב	א	טוב טעם ודעת מ"ג סימן ל"ה
יב	א	טוב טעם ודעת סי' א' ס"ק נ"ט
יח	א	טוב טעם ודעת מהדו"ת ת' קט"ו
	ה	טוב טעם ודעת ח"ג
יב	ב	ישועות יעקב יו"ד סי' ל"ט
	ה	כנ"י
לא	א	מהר"ם שי"ק חיו"ד ת' ה'
יד	א	מהר"י ווי"ל סימן נ'
לא	א	נוב"י מהדו"ק חיו"ד סי' א'
ט	ב	צמח צדק יו"ד סי' ק"ד
ד	א	קול אליהו יו"ד ח"א סימן א'
ד	א	רוח חיים הספרדי סי' י"ח אות ד'
	ה	דמ"א
ד	א	תורת זבח הספרדי מע' אות ב' סי' ה'
יב	א	תשובות הב"ח

ספרים (לפי אי"ב)

— א —

עמוד י"א	אוה"ח שלח י"ד ט'
עמוד י"ג	אלשיך שמואל א' כ"ד ה'
עמוד ג'	אשל אברהם סו"ס לב

— ב —

ל	א	בא"פ סי' ל"ט ס"ק קמ"ו
ב	ג	באר היטב סי' ל"ט ס"ק ל'
יד	ב	ביאור הגר"א ל"ט כ"ו
	ד	בית יוסף
	ד	ברית עולם על הס"ח
עמוד ד'	א	ס' ברית מטה משה על הגש"פ
לג	א	

- ג -

עמוד ד'

גידולי יהודה על ה' ציצית

- ד -

כד א
ז א
יב א
ה
יד א
ג א

דברי יואל ח"א פ' תולדות ע' תרכ"ג
דמשק אליעזר מ"ב
דמש"א פ"ב דחולין סי' ז'
דרכי משה אהע"ז סי' ו'
דרכ"ת סי' א' ס"ק ע"ד
דרכ"ת סי' י"ח

- ה -

ה
ה

האלף לך שלמה
הילולא דרבי

- ז -

עמוד ד'
א

יב

זוה"ק באדרא
זכור לאברהם דף נ"ו אות פ"ו

- ח -

עמוד ד'
עמוד י"א
עמוד י"א
עמוד י"א
עמוד י"

חינוך ישראל סבא
חסד לאבהם מע' ב' נ' מ"ז
חסד לאברהם מע' ד' נ' כ"ז
חסד לאברהם מע' ה' נ' י"ד
חרדים

- י -

ב ב
טו א

יד אליהו ס"ק מ"ג
יד אפרים ק"י יפה לבדיקה אות י'

- כ -

ט ד

כרתי ופלתי סי' ל"א

- ל -

א ג
עמוד י"ב
עמוד ד'

לבושי שרד ס"ק קמ"ט
ליקוטי האריז"ל
ליקוטי עצות מע' ת"ת או' מ"ו

- מ -

ע' י"ב
לד א
ע' י"ג
עמוד ד'

מדבר קדמות אות ג'
מדריך הכשרות (מהבר"צ)
מדרש רבה בראשית ו'
מדריך לצניעות

	עמור ד'	מזוחת שלום על ה' מזוחה
	עמור ד'	מנחת יהודה
	עמור ט'	מנחת יוסף
א	א	מטה אשר סי' י"ח
ד	א	מעשה רב ממנהגי הגר"א סעי' צ'
ל	א	מעשה רב
ח	ד	מראה כהן

- ג -

לד	א	נפש ישע"י ח"ב ע' תנו
	עמור י"א	נפש ישע"י על מ"א

- ט -

	עמור ג'	סוד יכין וכו' פ"ח
	עמור י"א	ספר הגלגולים
	עמור י"ב	ספר הגלגולים פ' ל"ח
	עמור ד'	ספר החינוך
	עמור י"ד	ספר הפרדס
	עמור ט'	ספר הקנה

- ע -

	עמור י"ב	עמק המלך ש' תקוני ת' פ"ו
--	----------	--------------------------

- פ -

	עמור ד'	פלא יועץ
יז	א	פלתי סי' י"ח
ג	ב	פלתי סי' ל"ט
ד	ג	פלתי סי' ל"ט ס"ק י"ג
כה	א	פנ"י ריש חולין
ל	א	פר"ח או"ח סי' תצ"ג
	עמור ד'	פרי מגדים
ה	א	פרי מגדים ש"ד ס"ק כ"ט
ו	א	פרי מגדים ש"ד ס"ק ל'
ו	א	פרי מגדים ש"ד ס"ק כ"ט
ה	ב	פרי מגדים יו"ד סי' ל"ט
א	ג	פרי מגדים יו"ד סי' ל"ט ס"ק ל"ז
ד	א	פרי תבואה סי' ל"ט
	ה	פתחי תשובה חו"מ סי' רכ"ז ס"ק י"א

- ק -

ל א
עמוד ד'

קונטרס הראיות סי' י"ז
קדושת בנות ישראל

- ר -

יג ב
לא א
ד

ראש יוסף חידושים ס"ק ר"מ
רמב"ן פ' כי תבוא
רמב"ן פ' תבא

- ש -

עמוד ט'
ג א
עמוד י"ד
ב ג
עמוד י"ד
ח א
ב א
ד א
עמוד י"א

שבט מוסר פ' לו
שו"ע הרב קו"א ס"ק ט'
שיעור קומה להרמ"ק
של"ה דף ע"ד
של"ה דף קנ"ב
שלה"ק בשער האותיות אות ק'
שמ"ח סי' י"ח סעי' כ'
שמ"ח סי' י"ח סעי' כ'
שערי תשובה לר"י

- ת -

ו א
י א
י"ד א
עמוד ג'
י"ד א
ז ב

תקנת ההפלא"ה
תקנת ההפלא"ה
תקנת המהרי"ט
תורת גיטין
תורת זבח אות א'
תורת יקותיאל

ספר נפש ישעי'

בשני חלקים

על מאכלות אסורות, אוצר גדול של דיונים, שו"ט ומאמרים

כולל 552 עמודים בגודל 6x9

בחלק הראשון ובו ל"ח פרקים, שלקטתי בעור צורי וגואלי מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי מדרשים, זוה"ק, תיקונים וספרי הראשונים וכו', ודבריהם הקי חוצבים בלהבות אש, מלהיבים נפש האדם לשמור מאוד, לברוח ולהסתלק אפילו מן הספק. נדפסו בו גם תמונות וציורים של הדברים הצריכי בדיקה מתולעים ומילבן וכו', ותמונות של הרבה מיני דגים שאסורים לאכלם, והוספתי בו הרבה סיפור מעשיות מצדיקים הקי, איך שהזהרו בקדושת המאכלות, וגודל כח הרגשתם אפי' ע"ד שהורה בה חכם וכו' ג"כ הבאתי בו תשובה ארוכה מרבן של כל בני הגולה כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א. בענין שעכשיו אשתני הרבה לגריעותא בזיופים ותחבולות, והקונים נכשלים הרב לקנות דברים שהם בלי השגחה עד כדי כך שנעשה להם היתר וקשה להפרישם מהרגילות ורוב ההכשרים הסומכים על המשגיחים עלולים למכשולות גדולות אשר בעלי הפאבריקע יוכלו להטעותם שלא ידעו מאומה בין ימינם לשמאלם ולא רבים יחכמו להבין תחבולות התגרים ומעשה המכונות והפאבריקען וכו'.

בחלק השני ח' פרקים, כולל החששות האפשריות בכל מיני מאכלות ומשקאות המורכבים ומעורבבי בחומר איסור, ולהעיר על אמיתותם ואפשריותם, הצגנו עדותה של הממשלה (אגריקולטור דעפארטמענט כמ"כ עדותן של חברי הביד"צ דעה החרדית בירושלים, והודאות וידיעות לכל ימות השנה, ידיעות ע מצרכי מזון שונים שהם בהכשר רבותינו הבד"צ שליט"א ללא שום חששות. והודעות על מיני מזון שיל עליהם חששות איסורים שונים וכו' (הרשימה לפי סדר הא"ב).

הספר כולל חמשה מפתחות:

- (א) תוכן כל ענין לפי סדר הפרקים.
- (ב) מפתח הענינים לפי סדר הא"ב, בערך חמשה עשר מאות ענינים, כדי שיהי בנקל למצוא כל דבר ודבר על מכונו בלי חיפוש.
- (ג) מפתח לדברים הצריכים בדיקה לפי א"ב. בסדר מאה ענינים.
- (ד) מפתח סיפורי המעשיות.
- (ה) מפתח הספרים לפי א"ב, בערך מארבע מאות ספרים.

מחיר הספר הוא סך \$ 6.00

הספר הזה נחוץ לכל איש חרדי הרוצה לידע בירור מהמאכלים השכיחים לבל יגעיל בהם נפש שבעוה"ר נכשלים בו הרבה מאחב"י להכניס לבתיהם בלי יודעים שהם גו"ט ממש, או עכ"פ איסור דרב וחמורים דברי סופרים וכו'. וכן חיווק ואומץ מתוך דברי הסה"ק על ענין זה.

* * *

שלום יהודה גראס

רב דקהל „מגן שאול" ור"מ בישיבה וכולל בית ישעי',

ברוקלין, נוא יארק

בעמח"ס נ"י על מ"א (ה"ח). חזון ישעי' על הלכות שחיטה (ב"ח), אמרי שלום על ה' טריפות, דברי יהודה על ה' ניקור, מנחת יהודה על חומר איסור חלב עכו"ם. מדרך לצניעות על עניני צניעות, חינוך ישראל סבא על עניני חינוך.

כתובת המחבר:

Rabbi Sholom Y. Gross

4711 — 12th Ave.

Brooklyn, N. Y. 11219

ספר

נפש ישיעי

על מאכלות אסורות

חלק ראשון

בו יבואר כי שמירת הגוף והנפש ממאכלות אסורות הוא יסוד קדושת ישראל ומהרתן, גם יבואו בו דברי התעוררות לכבד גדול חסנם המגיע לנפש ונזק האדם הנכשל בהם ח"ו, והתועלת בזה ובכא למי שנזחר ונשמר ממאכלות אסורות

כ"ו לקטתי בעזר צורי וגואלי מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים וזה"ק תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים וזלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהיבים נפש האדם לשמור מאד לברוח ולהסתלק אפילו מן הספק, כאשר יראה הרואה בפנים הספר.

תקותי כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבות בני ישראל, וזה יהי פרי עמלי להסיר המכשלה הזאת מבתי בני ישראל בכל מקום שהם.

נאסף ונלקט על ידי

הק"י שלום יודא

בהרה"ח המפואר מוה"ר ר' ישעי' זאב גראס ז"ל

פה ברוקלין ניו יארק יצ"ו

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ד' (יחזקא' מ"א)

הוצאת

אמונה פאברשינג

ספר

נפש ישיעי

על מאכלות אסורות

חלק שני

מכיל חששות האפשריות בכל מיני מאכלות ומשקאות המורכבים ומעורבים בחומר איסור. וכדי להעיד על אמיתותם ואפשריותם, הצגנו עדותה של הממשלה (אגריקולטור-דעפארטמנט). כמו"כ עדותן של חברי הביד"צ דעדה החרדי בירושלים, והעתקות ממדריך הכשרות של הביד"צ שלימ"א

נאסף ונלקט על ידי

הקי' שלום יודא

בהרה"ח המפואר מוה"ר ר' ישעי' זאב גראס ז"ל

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ד' (יחזקא' מ"א)

הוצאת

פאבר'שינג — אמונה —

התוכן

עמודים

פרק

א.	בו יבואר איך שצדיכים להשמר ממאכלות אסורות, ופגם הנגדם בנפש האדם העובר עליהם לאכלם ר"ל	ב"ד
ב.	בו יבואר הטעם שהרחיקנו השי"ת ממ"א, ושודש מצוה זו	ד"ח
ג.	בו יבואר כי האוכל ממ"א מכניסים טומאה בלבו ונפשו של האדם וגופו נעשה בשר מבשרם, וקדושתו של מקום מסתלקת ומתרחקת ממנו, ונחשב כאלו עובד ע"ז ר"ל	ח"ד
ד.	בו יבואר כי מ"א מחשיכים עיני השכל לאדם האוכלם, ומטמטמת לבו ונפשו, ומכניסים בו מחשבות זרות ושודש כפירה ומינות ד"ל, וסופו שיכשל ע"י אכילתם בעבירות חמורות מאוד ד"ל	יד"כו
ה.	בו יבואר גודל השכר של השומר עצמו ממ"א	כז"מב
ו.	בענין השחיטה והשוחטים והקצבים	מב"סג
ז.	בענין ניקוד	סג"ע
ח.	בו יבואר העזיבה הגדולה בעניני ההכשרים וההשגחה, ואיך שבועה"ד גם שומרי תומ"צ ותמימי דרך נלכדים בפח מוקש דיצרא דמ"א, מסיבת אי ידיעה וחסרון התבוננות	ע"פה
ט.	בענין נסיעה לדרך	פה"צא
י.	בהנהגת אכילה	צא"קא
יא.	הלכות סעודה	קא"קז
יב.	בו יבואר ענין קדושת חינוך הבנים והבנות, ובענין משקים צבועים ושוקולדה וחמאת חלב	קז"קיד
יג.	בו יבואר גודל חומד האיסור של פת עכו"ם ובישול עכו"ם	קיד"קכט
יד.	בו יבואר גודל האיסור של סתם יינם	קיד"קכט
טו.	בענין לסדר מאכל כשר לחיילים	קכט"קלב
טז.	זהירות בעניני פסח	קלב"קלז
יז.	זהירות בהלכות התלויות בארץ	קלז"קלט
יח.	בו יבואר חיוב הזהירות מאיסור תולעים	קלט"קנה
יט.	בו יבואר חיוב הזהירות מאיסור דגים טמאים	קנה"קע
כ.	בידוד הלכה בענין חלב עכו"ם ובענין ציקאריע קאפפע ומשקה קאקא קאלא	קע"קפט
כא.	דיני חלב שחלבו גוי	קפט"קצב
כב.	דיני גבינות גוים	קצב"קצג

התוכן

פרק

עמודים

כג.	דיני חמאת גוים	קצג-קצה
כד.	דיני בשר שנתעלם מן העין	קצה-קצט
כה.	דיני טרפות החלב והביצים	קצט-רג
כו.	דיני שחיטות ובדיקות ומכירת בשר כשר	רג-רכג
כז.	איסור דם	רכג-רכד
כח.	דיני איסור סחורה בדברים אסורים	רכה-רכז
כט.	קריאה וזעקה אל רבנים שליט"א ואל כל אשר ביכלתם להשפיע על קהילות ישראל להזהיר את העם על המכשול הנורא הזה אשר כל גוף קדושת ישראל ויסוד קיומו תלויים בו	רכז-רלז
ל.	דיני וחומר איסור תולעים	רלז-רמז
לא.	דיני וסימני דגים	רמז-רנא
לב.	דיני בישולי גוים	רנא-רנה
לג.	דיני פת גוים	רנה-רנז
לד.	דיני וחומר איסור השגת גבול	רנז-רפח
לה.	ליזהר בבדיקה הגונה (וציורים לדברים הצריכים בדיקה) ..	רפח-רשז
לו.	דיני וסימני דגים ומראות הדגים	רשז-רשיד
לז.	בו יבואר האיך עושים השמן ומארגארינא ועוד	רשיד-רשכ
לח.	דיני חלה	רשכ-רשכג

הוספת	שכר-שסו .....
מפתח	שסז-תא .....
מפתח הענינים (לפי א"ב)	תב-תיא .....
מפתח לדברים הצריכים בדיקה (לפי א"ב)	תיא-תיד .....
מפתח הסיפורי מעשיות	תיד-תיז .....
מפתח הספרים (לפי א"ב)	תיז-תכתב .....

אך זה יצאו לאור עולם בעזהש"י

שני חיבורים נכבדים כדברים העומדים ברומת של התלכה היוזמת

א. קונטרס קדושת בנות ישראל

בו מובא עצות ואזהרות לבנות ישראל הצריכות לרופא נשים, איך להתנהג ברפואות וברופאים, להשתמש אך ורק ברפואות ולא ברופאים מחמת איסור יחוד ושאר מכשולים ח"ו ובדליכא רופאות נקות או רופא שאשתו עומדת עליו, יקחו עמם את בעליהן או שומר אחר.

בזמן האחרון נתגלו מעשים מרופאי נשים שהנם מתנגדים להנהגתן של בנות ישראל הכשרות, ועליהן להיזהר מאוד שלא לבוא לאיסור יחוד עם רופאים קלי דעת.

אותו הדבר נוגע לביקור אצל רופא קוראפראקטער וכן רופאים פסיכולוגים שמנהגם לשוחח ולבקר את הנשים בחדר מיוחד לכך ורבר כזה קשור עם מכשולות.

המחבר נותן עצות טובות בכל המקרים שזקוקים לרופאים, במקום שאין רפואות נשים, או טוב יותר ללכת אל קליניקא פומבית שהמכשולות אינם מצויים שם כל כך.

מבוארים בו גם הרבה עניני צניעות והתנהגות הנשים הצנועות בכל עניניהם בבית וברחוב ובפרט במלבושים שלהן בכל גרדי הצניעות.

ב. קונטרס חינוך ישראל סבא

מדריך לחינוך הבנים והבנות

כולל עצות והדרכות טובות ברכי התורה והמוסר והחינוך המסורתי למלמרי תשב"כ, לאבות וכו' איך להתנהג עם התינוקות ואיך להדריכם שיגדלו לתפארת התורה ולתפארת אבותיהם.

מן חנוך לנער ע"פ דרכו וגו' מיעץ המחבר ללמד הנערים לקום מפני כל מי שוקן מהם, לתת להם לשבת ולהתנהג בכל הדרך ארץ. לקום מפני האב או האם מדי פעם שנכנסים לבית ולא לשבת קודם שישב האב או האם. להקרים שלום לכל אדם בשוק. איך להתנהג עם חברים בשוק, ובבית הספר. להכריחם להתפלל בנחת ולענות אמן על כל ברכה. לא לשיח שיחה בטלה בבית"מ". לא לכעוס על הילד בכל דבר. מתי מותר למלא בקשת הילד ומתי לא. החיבור הזה הוא מלא וגדוש עצות טובות והדרכות בחינוך שהגן צורך חיוני לכל הורים ומלמדי תשב"כ.

כולם חוכרו מאת

הרב שלום יודא גראם

רב דקהל מגן שאול ורב ור"מ בישיבה והכולל בית ישע'י

4711 - 12th AVENUE, BROOKLYN, N.Y. 11219

Tel.: 436 - 8086

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

בעזרי"ת

קונטרס

מנחת יהודה

על חומר הענין של „חלב עכו"ם" ו„סימילאק"

לפסח ולכל ימות השנה

חלק ששי

מספר נפש ישעי' על מאכלות אסורות

אשר חברתי ולקטתי בחמלת ד' עלי

ה"ק שלום יהודה גראסס

רב דקהל „מגן שאול" ור"מ בישיבה וכולל בית ישעי', ברוקלין, נוא יארק

בלאאמור"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל

נכד השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ז ב"ח, תר"ט, רש"י, ולמעלה בקודש עד רוח המלך עה"ש.

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ד' (יחזקאל, מ"א)

הוצאת

אמונה פאבלישינג

נדפס בבית דפוס

אופסט „מיריה"

ברוקלין, ניו יורק

ה ת ו כ נ

- א. רי הארבקיט פון טרינקען „סימילאק“ „Similac“ אגאנץ יאהר און כ"ש (אינ) פסח.
- ב. רי וויכטיקייט פון זיך נישט צומישען אין פסח מיט קיינעם.
- ג. וואס עס לערנען אונז די הייליגע ספרים וועגן מוטערס מילך.
- ד. הררכה וועגען נוצען פערטיגע געקויפטע מאכלים.
- ה. וויכטיגע אויפקלערונג וועגען הכשרים.
- ו. איבערבליק איבער השגחות היינטיגע צייטען.
- ז. רעת תורה פון די גדולי הדור וועגען הכשרים און השגחות.
- ח. מעשיות און געשעענישען דורך ווייניג זהירות אין כשרות.
- ט. אנווייזונגען פאר עלטערן ווי צו האדעווען קינדער גדולי תורה ויר"ש.
- י. עצות פאר קינדער וואס פארשטייען נישט דאס לערנען.
- יא. ראיות אז קליינע קינדער דארף מען מער אויסהיטען פון נישט כשרים ווי ערוואקסענע.
- יב. מאכלות אסורות שאדט קערפערליך און גייסטליך פֿין קינד.
- יג. א תיקון פאר די מוטער וואס האט געגעבען סימילאק פאר די קינדער.
- יד. יעדער טאטע איז מחויב אליין זיך אומצוקוקען אויף יעדען עסען אדער געטראנק וואס מען נוצט אין שטיב.
- טו. עצות צו פארשטארקען דעם מצב הכשרות אין שטיב אָן מחלוקת.
- טז. אן עצה טובה אויב מען האט נישט בשום אופן קיין צייט צו טוהען אין שטיב וועגען כשרות.
- יז. עצות צי האבן כשר'ע מילך פסח.
- יח. וויכטיגע פארשונגען און מיינונגען פון דאקטוירים ממש לעצטענס וועגען „סימילאק“.
- יט. וואשן קליינע קינדער נעגעל וואסער.

מנחת יהודה

על חומר הענין של חלב עכורים וסימילאק לפסח ולכל ימות השנה, חלק ששי מספר נפש ישעי על מאכלות אסורות, אשר חברתי ולקטתי בחמלת ד' עלי
 הק' שלום יהודה גראסט, רב דקהל „מגן שאול“ ור"מ בישיבה וכולל בית ישעי (12 — 4711 עה.) בברוקלין נ. י. נדפס בברוקלין תשל"ד תצ"ו.

מחברו של החיבור החדש הנכבד הזה הרב הגדול בתורה ובחסידות מוה"ר שלום יהודה גראסט שליט"א רב ור"מ בברוקלין, אינו פנים חדשות בעולם התורה והספרים. עוד לפני כמה שנים הוציא לאור חיבור נפלא ונחוץ ספר נפש ישעי שבו ליקט מספרים ומסופרים ומחידושי שחידש בעצמו, מאמרים, וש"ט נכבדים ע"ד המאכלות והמשקאות השונים הנעשים כאן בארה"ב והרבה מהם מובאים לשוק בתור כשר וישר וכדומה ולמעשה הינם מאכלות אסורות. חיבורו ההוא נתקבל מאוד ועשה בו טובה רבה לכשרות המאכלות.

חיבר כמו כן ספרים על הלכות שחיטה וטרפות וניקוד וכו', ספרים חשובים שנתקבלו בעולם התורה בכל האהבה.

בחיבורו הזה הוא דן במיוחד על המאכלות הניתנים לילדים וכמו המשקה הנפוץ מאוד בשם „סימילאק“ שהוא חלב עכורים.

המחבר דן כאן על הרבה מאכלות אסורות המוכנסים לבתי יהודים בכתובת כשר והם רחוקים מכשרות. כן מביא המחבר הרבה דיונים בעניני מאכלות לפסח שסתם יהודים אינם יודעים להיזהר בהם.

המחבר מזהיר במיוחד להשגיח על כשרות מאכלי התינוקות שהמאכלות והמשקאות הכשרים הינם יסוד חינוכם לטהרה ולקדושה. אלו המפטמים ילדיהם במאכלות אסורות גורמים שגדלים כרשעים ומופקרים.

מלבד האיסור של הושטת דבר איסור לילדים, מביא המחבר המון דעות של גדולי הרופאים ופרופסורים מפורסמים באוניברסיטאות שכולם כאחד בדעה אחת מזהירים שלא למנוע חלב האם מן היונקים, ורק חלב אמם מבטיחה לילדיהם אברים בריאים ושלמים וגידול ופיתוח בגשם וברוח בכך השלמות.

המחבר הצליח להביא כאן ענינים נפלאים מגדולי עולם בתיקון הכשרות והצניעות והרבה עניני יהדות שהנם יסודות מוצדקים לגידול דור דעה על טהרת הקודש ולחזק מוסדות הבית היהודי לכל פרטי התורף והקדושה.

המחבר עיטר את ספרו בהסכמותיהם של גדולי הרבנים ומהם, הגר"מ פיינשטיין ר"מ דתפארת ירושלים, הגר"י גרינוואלד אב"ד צעהלים, הגר"י גרינוואלד, אב"ד פאפא, הגר"מ איזדאעל, אב"ד הוניאד, הגר"ש פאנעט, אב"ד דעעש, הגר"ש ווייס אב"ד אוהעל, הגר"י גרובנעד רב בדיטרווי וכו' וכו'.

הגר"מ שטערן שליט"א אב"ד דעברעצין בתשובה מפורטת מביא את רגזו הקשה על אותם בעלי הפזרנות שכבר שכחו שהגוי אודים מוצלים מאש התופת, ובע"ה כאן גברו והצליחו בעושר, ומסדרים חתונות בעד חמשים אלפים דולר, ונשיהם צריכו לכל שמחה שמלה מיוחדת העולה בהון רב ואינם מהדרים לעשות פודמילא מחלב ישראל ואוי לאותו עלבון של תורה, והרבנים הגדולים שבידם לתקן מה יענו לבת קול היוצא מחורב, אוי להם לבדיות מעלבונה ש תורה.

המחבר מתאונן בהקדמת ספרו שמסודרי תח"י חיבורים יקרים לדפוס אולם אין בכוד להמציא הוצאות הדפוס היקרות.

ספר גדולי יהודה
על הלכות ציצית
ספר מזוות שלום
על הלכות מזוזות

שני ספרים נכבדים על הלכות ציצית והלכות מזוזה מאת המחבר הק' שלום יהודה גראסס, רב דקהל מגן שאול דה"האלמין ור"מ בישיבה וכולל בית ישעי' (עו. 12 — 4711) בברוקלין. נדפס בברוקלין תשל"ו תצ"ו.

מחברם של הספרים הנכבדים החדשים זאלו, הרב הגאון בתורה ובחסידות, מוהר"ר שלום יהודה גראסס שליט"א, רב ור"מ בברוקלין, לקח המשימה הכבודה על שכמו, להדעי'ש העולם על דברים העומדים ברום עולם המצוות המעשיות ובני אדם נכשלים בהם וגם דשים אותם בעקבם. כבר הוציא לאור כמה חיבורים טובים וחשובים שעוררו תשומת לב כל יראי השם ומהם ספר נפש ישעי', ליקוט גדול מספרים וסופרים בתוספת דבה על העיקר, חידושים ושו"ט משלו, ע"ד הזהירות ממאכלות וממשקאות המיוצרים ככשר ולמעשה הנם מאכלות אסורות. שני ספרים נכבדים בהלכות שחיטה וטרפות וניקור.

ספר מנחת יהודה, על חומר איסור חלב עכו"ם והמאכלות והמשקאות הנעשים בתערובת חלב עכו"ם ובפרט במזון שנתנים לילדים. הספר הזה מכיל כמ"כ ביאור מפורט לכל עניני הכשרים והשגחות הנהוגים בומה"י. בספרו "גדולי יהודה" החדש הזה, המחבר יוצא לתבוע עלבונן של הציצית, הן בטלית קטן והן בטלית גדול שאף בני תורה לא למדו ואינם נוהרים במצוה נכבדה זו כדת וכדין לא בטליתם הקטן ולא בטליתם הגדול. בפרקי הספר מביא המחבר מהמון ספרים יקרים, ראשונים ואחרונים, ש"ס ומדרשי חז"ל ופוסקים וכו' המדברים נכבדות בגודל חשיבות מצוה זו שהיא אחת המצוות דמגינא ומצלא על כל הזהיר בה.

בפרק ד' לדקדק הרבה במהות הציצית, מעורר המחבר על כל אופני אונאה שרגילים בהם בעלי תעשית ציצית, ובפרט בארה"ק שהרבה מהעוסקים בעבודה זו הנם קלי הדעת, לרמות ולהונות ובמקום ציצית עושים סתם חבלים דקים ובטליתות הגדולות מערבים חומר זר ומוכרים אותם כצמר טהור.

בפרק ה' מונה המחבר כששים מעלות וסגולות במצות ציצית שליקט מספרי קודש וכן אזהרות נכבדות, איד ללבוש הציצית, על דבר כמה דינים והידורים שמתרשלים בהם. כן הוא מעורר על הזהירות הנכבדה לכבס וללבן את הטלית בכל עת מצוא ולהיזהר בנקיון כמו שהוא זהיד במלבושיו הספר השני "מזוות שלום", בדומה לראשון, דן בפרטיות הלכות מזוזה, במקומות המחויבים במזוזה, סדר הנחת המזוזה, מקומה וברכתה, זהירות בכבוד המזוזה, סגולות המקיים מצות מזוזה כהלכתה, ומקומות שצריכין להיזהר במיוחד וזמני בדיקתה. אזהרות ודינים ליושבים בבתי קיץ, בחדרי ישיבות, חדרי תלמוד תורה, מחנות הקיץ, הוטלים, בתי מדרשות, בתי ספר לנערות, בתי מסחר, בתי חרושת וכו' וכו'. הזהירות לקנות מזוזות כשרות, כמו בציצית ותפילין כן במזוזות רבו המכשולות והפסולות הנעשות בא"י בסיטונות ע"י קלי הדעת ומובאות לארה"ב.

בשני הספרים האלו הראה המחבר את כוחו באסיפת תלי תלים של דינים ומנהגות שאינם מפורסמים כל כך והושיטם בקנה לקוראיו בשפת יודיש המובנת לכל. כל חיבוריו של הרב גראסס, הנם ספרי שימוש ממדרגה ראשונה להציל מפחי מכשולות במקצועות הללו וע"כ התקוה בטוחה שעולם התורה יתנו לו יד עוזרת ותומכת להוצאת כל חיבוריו אשר אתו בכתובים.

אך זה יצאנו לאור עולם בעזהש"י

שני חיבורים נכבדים בדברים העומדים ברומה של החלכה חיומית

9

א. ספר גדולי יהודה — על הלכות ציצית.

חיבור רב האיכות לברר חשיבות מצות ציצית, בין בטלית קטן בין בטלית גדול, מבואר ממקורות נאמנים, מש"ס ופוסקים ומספרים יקרי המציאות, למאות מנהגות והלכות בזהירות מצות ציצית, אופני שמירתן וקיום מצותיהן, והסגולות והטובות היקרות היוצאות בשכר שמירתן.

החובה הרבה להדר מצות ציצית בכל הידורי מצוה, בציצית שנעשו לשמה בידי יהודים שותו"מ, להיזהר באיכות ובמדת גודל הציצית, להיזהר ביופי, בנקיון הטליתות והציצית וכל דבר שבקדושה בכחינת זה א"ל ואנוהו.

ב. ספר מוזות שלום — על הלכות מוזוה.

ספר כולל למאות דינים ומנהגים ופרטי פרטים בהלכות מוזוה, לבאר מקומות המחויבים במוזוה ובפדט בימי הקיץ שאין ההמונים יודעים איך להתנהג בה, סדר הנחתה, מקומה, ברכותיה ובדיקתה מזמן לזמן.

הסגולות הבטוחות לכל מי שמקיים מצות מוזוה כהלכתה, אזהרות והוראות לבני הישיבות, חררי ת"ת, מחנות הקיץ, מלונות, בתי מדרשות ולהרבה כאלה, איך להתנהג במוזוה ולקנות מן המוסמכים וכו' וכו'.

* * *

ישנו במספר מצומצם מחיבוריו הנפלאים של המחבר, „גפש ישעי" על מאכלות אסורות והלכות שחיטה, קדושת בנות ישראל, איך להתנהג אצל רופאים, חינוך ישראל סבא, ספר מנחת יהודה, להזין ילדי ישראל בחלב כשר וכו'. גם מכיל ביאור ארוך ונפלא על כל עניני הכשרים והשגחות הנהוגים בזמן הזה בכל קצוות הארץ. הדרכה נכבדה להמון בית ישראל בכלל ולבעלי נפש ומדקדקים בפרט, האיך לנהוג למעשה בכל עניני מאכלים ומשקאות המיוצרים בבתי-הם וגם לרבות הנקנים בשוק לעת הצורך בשעת הרחק, הכל מפורש באר היטב בהסברה נפלאה ובלשון צח וקל המובנת למגדול ועד קטן.

הספר הזה הוא מהיותר נצרכים, בפרט בזמן הזה שמכשולות רבו למעלה ראש וכמעט לא ימלט להנצל מהמכשולות הנוראים אשר כמעט אין רגע בלי פגע בלי תייר ומורה דרך הבקי בכל מוצאי ומובאי צרכי הכשרות.

עם הספר הזה יתמלא ברצ"ה תפקיד דגן בכל הצורך וראוי שלא יזוז הספר הזה מעל השולחן ובו יהגו לפני אכילה ולאחר אכילה ובעזר השי"ת יהי בטוח שלא יאונה לו כלל און בעניני כשרות.

בשביל הספרים והדרכות, נא לפנות אל:

הרב שלום יודא גראם

רב דקהל מגן שאול ד"האלמין" ור"מ בישיבה והכולל בית ישעי'

4711 - 12th AVENUE, BROOKLYN, N.Y. 11219

Tel.: 436 - 8086

בעזרת השם יתברך

קונטרס מנחת יהודה

על חומר הענין של "חלב
עכו"ם" ו"סימילאק"
לפסח ולכל ימות השנה

חלק ששי מספר נפש ישעיה על מאכלות אסורות

אשר חברתי ולקטתי בחמלת ה' עלי

ה"ק שלום יהודה גראס
רב דקהל "מגן שאול" ור"מ בישיבה וכולל
"בית ישעיה", ברוקלין נוא יארק

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' (יחזקאל מ"א)

מתורגם מאידיש ללשון הקודש ע"י הרב יעקב ווייס שליט"א

הוצאת
אמונה פאבלישינג

התוכן

- א. חומר האיסור של שתיית "סימילאק" בכל השנה וכ"ש בחג הפסח.
- ב. חומר הענין שבחג הפסח לא לאכול בשום מקום אחר.
- ג. מה מלמדים אותנו הספרים הקדושים בענין חלב אם
- ד. הדרכה בענין קניית אוכל מוכן.
- ה. הבהרות ברורות בענין ההכשרים.
- ו. רפרוף בענין ההשגחות בזמנינו
- ז. דעת תורה של גדולי הדור בענין ההשגחות וההכשרים.
- ח. עובדות וסיפורים בענין מה שקרה בהכשרים.
- ט. הנחיות להורים איך לגדל ילדים גדולי תורה ויר"ש.
- י. עצות לילדים שאינם מבינים את הלימוד.
- יא. ראיות שילדים קטנים צריכים יותר להישמר ממאכלות אסורות מאשר מבוגרים.
- יב. מאכלות אסורות פוגע בגופו ונפשו של הילד.
- יג. תיקון לאם שנתנה לילד לאכול סימילאק.
- יד. כל אבא חייב בעצמו להסתכל על כל אוכל או שתיה שלא משתמשים בבית.
- טו. עצות לחיזוק מצב הכשרות בבית בלי מחלוקת.
- טז. עצה טובה למי שאין לו בשום אופן זמן לעשות בבית בענין הכשרות.
- יז. עצות בכדי שיהיה בפסח חלב כשר.
- יח. חקירה ודרישה של רופאים בענין "סימילאק".
- יט. ליטול נטילת ידים עם ילדים קטנים, חינוך ישראל סבא על ענייני חינוך ועוד.

מודעה

א. מאחר ויש בידי מספר ספרים בענין מאכלות אסורות המוכנים להדפסה, ובגלל מחסור בכסף אי אפשר להדפיסם, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמוכן לשלם מכספו את הספרים לזיכוי הרבים, לע"נ קרובי המשפחה, ושם הספר ישא את שמו של הנפטר שננציחו בספר, שיפנה לטלפון: 436 8086 (718).

ב. אנו גם מכינים להדפסה את הספר החשוב "מדריך לצניעות" שחייב שיהיה בכל בית יהודי (2 פרקים מן הספר הודפסו בשבוע האחרון בירחון "די תורה וועלט" - היו"ל ע"י הרה"ג מוהר"ר אשר אנשיל קרויז שליט"א - הממלאים 4 עמודים מאוד חשובים וחיוניים הנוגעים לכל יהודי, למדור קוראים "מדור הצניעות" בעמוד מספר 24 והלאה. כמו"כ יש בעמוד מס' 5 מכתב מאוד חשוב המעורר לתשובה, שנדפס לע"נ האשה הק' מרת פייגא רחל ב' ר' צבי ברעכער ע"ה, וגם בחודש אדר הדפסנו חלק מן הספר "מדריך לצניעות", שיש שם לעורר בענינים חשובים, יואיל בטובו וישלח לנו ואנו נזכיר את הענין בשם אומרנו.

ג. זה זמן שאנו מתארגנים להו"ל ירחון, שמטרתו לעסוק בעניני חינוך כשרות וצניעות, וכמו כן בנושאים חשובים אחרים, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמעוניין להנציח שמו של קרוב, יודיע לטלפון מספר 436 8086 (718).

פתח השער

אודה את ה' בכל לבב בתוך רבים אהללנו, שזיכנו עד הלום לבוא ולהדפיס ספרי "מנחת יהודה" חלק ששי מספר **נפש ישעי'** - על מאכלות אסורות, וב"ה שהספרים הראשונים נתפשטו בישראל והשרישו שרשים ופעלו התעוררות רבה בעניני כשרות בכל תפוצות ישראל. הספרים נתקבלו ב"ה בהערצה ונמכרו לאלפים מאחבנ"י. ותשועה ברוב יועץ, ונתייעצתי עם כמה מגדולי הרבנים שליט"א להדפיס קונטרס מיוחד אודות נתינת חלב עכו"ם ושאר דברים אסורים לילדים קטנים. והדפסתי הקו' בלשון אידיש המדובר בינינו דוקא, כדי לאפשר גם לנשים לעיין בה, בקיווי להשי"ת שהדברים יעשו רושם בלבבותם, ובזכותם נזכה להגאל כימי צאתנו מארץ מצרים שנגאלו בזכותם, כי עיקר קדושת ישראל הוא קדושת המאכלים והוא יסוד התורה וקיום האמונה אהבת הבורא ודביקות האלוקית, ידיעת האב והמשכת הבן, כמו שפי' רש"י ז"ל על הפי' ואנשי קודש תהיון לי וכו' אם אתם פרושים משקוצי נבילות וטריפות הרי אתם שלי ואם לאו אינכם שלי עכ"ל. ומי שפוגם נפשו במ"א אז אינו נקרא בנו של הקב"ה וכופר בהקב"ה, כמבואר בזה"ק שמיני דף מ"ב ע"א ר' יצחק אמר כל מאן דאסתאב בהו כאילו פלח לע"ז דאיהו תועבת ה' וכו', נפק מסטרא דחיי ונפק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכלה"ק.

כשהוצאתי לאור את ספרי הראשון, הייתי אצל רבינו מאור עינינו רשכבה"ג מרן כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, וברכני בהצלחתו להפיץ הספר, ומכוח ברכתו וקדושתו פעל הרבה ועשה התעוררות גדול אצל כל אחד מאחבנ"י המבקשים האמת בעניני כשרות.

על כן אני מבקש מאחבנ"י שתקבלו ספר זה בספנ"י וגם ללמוד בזה. ואם תאמרו מי הוא זה ואיזה הוא שאלמוד בספרו, אך דעו נא רבותי שספר זה אינו כמו שאר הספרים שהמחבר מחדש דבר משלו, רק ספר זה מלוקט מן הש"ס זוהר וספרים של רבותינו הק' שכל דבריהם קדושים וממילא לא עלי תלונותיכם. ואני מבקש מכ"א מישראל שתקבלו ברכה זו לתוך ביתכם ותהיון לי לעזר ולהועיל.

מנחת פרק א יהודה ה

ואסיים: רבש"ע יהר"מ שתתן לי כח וחוזק ואון ועוז ותעצומות ואומץ להתחיל ולגמור לכתוב מה שעוררתני לחבר חיבור כולל עניני מאכלות אסורות שהוא יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לי שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומגיעה ועיכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלי שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ואזכה ללמוד וללמד לזרעי ולזרע זרעי לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

ובזכות השמירה ממאכלות אסורות נזכה להיות שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבנין ירושלים עיר הקודש, ונודה לה' שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו במהרה כימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס

בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל

**תשובה שהשיב לי הגה"צ המפורסם מדעברעצין
שליט"א על השאלה ששאלתי בענין כשרות
ה"סימילאק"**

נשאלתי בדין פארמולא מחלב עכו"ם הנקרא "סימילעק" וכיוצ"ב
הנותנים לתינוק שאינו יונק משדי אמו, מה דינו.

השבתי עפ"י הלכה אין שום היתר בדבר ואם עפ"י דברי הרופאים
מומחים התינוק חולה ל"סימילעק" וכיוצ"ב אז באין ברירה יש ליתן לו
כדין שאר חולים שנותנים לו איסור אם הוא חולה לאותו דבר.

אחד מהיותר פליאה נשגבה בעיני, שהוא בלא ספק חטאת הקהל
לאשמת העם, ואשמח בראשיכם, שזה הרבה למעלה מעשרים שנה
שהתחילו גולי יוראפ, אוד מוצל מאש של הקרעמאטארי של היטלער
וחבריו ימ"ש לבוא לאמעריקע, ועדיין לא נתקן **חלב כשר לתינוקות**
היינו לילדים שאינם יכולים לינוק משדי אמם לכל דברי שטות והבל
מפזרים עשרת אלפים דאללארען, יש חתונה העולה למעלה מחמישים
אלפים דאללארען, בזמן האחרון אפילו סעודת בר מצוה עושים במקום
גבוה (הנמוך אצלינו) העולה לעשרת אלפים, בגדי חתונה עולה למאות
ולשגעון הנשים אין מן הכבוד, כדי בזיון וקצף, לילך ב' פעמים בבגד אחד
לחתונות ולכל חתונה וחתונה מוכרח הבעל, על אפו וחמתו, להפסידו ממון
רב כדי למלאות רצון ותאות אשתו שלמדה מהחוכרות המאוסים
(מלוכלכים, שקועים, מקולקלים ובאושים), ולדאבון נפשינו ולצרות לבנו,
להציל הדור הבא אלפים ואלפים תינוקות אין לכסף מוציא להמציא להם
פארמולא מחלב כשר מה נשובו ביום שידובר בהם, היינו ראשי העם
ומנהיגי הדור, איך הנחתם לטמטם לבות אלפי לבבות של תינוקות בראותם
שמפטמים אותם בפארמולא מחלב עכו"ם ולא נודעזעתם מדברי הרמ"א
(יו"ד סי' פ"א ס"ז) שזה מזיק להם היינו לנפשם לאח"ז, מה יענו הרבנים
הגדולים הי"ו, שדבריהם נשמעים ובידם לתקן כי הכל סרים למשמעתם,
לבת קול היוצא מהר חורב האומרת ומכרזת אוי להם לבריות מעלבוננו של
"תורה", תורת רבינו המג"א (סי' שמ"ג סק"ב) שגם אם אין ב"ד מוחזין מכל
מקום מזיק לתינוק ברוחניות.

האמת אגיד ולא אכחש מאות צעירים ממש כמעט בכו לפני מה יעשו שאין להם ברירה ומוכרחים ליתן לבניהם ולבנותיהם הרכים והענוגים שנפשותם נקיות מכל חטא ואשם "סימילאק" וכיוצ"ב חלב עכו"ם ולטמא ולטמטם ח"ו נפשותיהן הנקיות, שומו שמים. הרבה פעמים דרשתי ברבים וצעקתי ככרוכיא על מצוה מחויבת זו לעשות כל הצעדים להציל יונקי שדים שלא פשעו וגומלי חלב שלא חטאו **מליתן להם פארמולא מחלב נכרי** ושלא לפטמם מדברים אסורים אבל דברי נעלמו במדבר שממה באין שומע, ועתה אני קורא וחוזר וקורא לטפל **במת מצוה** זו להכין ולהזמין מחלב ישראל פארמולא ליונקי חלב שאי אפשר לאמם להניק אותם, ולהציל הדור הבא שלא יאבדו ברוחניות בעון זה.

כאן אני חוזר וצועק ומכריז ומודיע שכל מי שיש בידו לעשות פעולות לטובה בענין **פארמולא מחלב ישראל** שכרו כפול מן שמיא, כי מי יודע שאם עתה אין בעצמו צריך לאותו דבר בזמן קצר בנו ונכדו יצטרכו, אם כן עושה טובה לעצמו ולמשפחתו ולבני דורו, וזכות הרבים יהי' תלוי בו. מעולם תמהתי הלא בעזה"ת לימוד התורה לא נתמעט כלפי לימוד התורה באירופה, ואדרבה ואדרבה לפי ידיעת מומחים מחנכים עוד עלה ונתרבה, ואיך אפשר שלא נתקיים נוצר תאנה יאכל פרי' פרי קודש הילולים, וכבר אמרו במדרש (קה"ר ז') אלף נכנסין למקרא לביהמ"ד ואחד יוצא מהן להוראה ובעוה"ר מעשרת אלפים אין אחד יוצא להוראה, והלא דבר הוא, אלא הוא אשר גרמא בנזקין שרובם ככולם ר"ל ינקו **פארמולא מחלב נכרי** שמזיק להם לאח"כ. ומי הוא זה שמקבל על עצמו אחריות הזו ולשתוק. בעיני ראיתי, ומעיד אני עלי שמים וארץ, כשתהיתי ילדים בני עשר ויותר בצפיתי צפיתי שלאילנא רברבא יתעבדו ואחר כמה שנים נתדלדלו ונאבדו ואין, אין זה אלא חטאת הקהל, ואח"ז מצאתי לקדוש מוח"ז מרן רבנו החת"ס זכ"ע שכ' בפ' שמיני על מקרא קודש אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נשפותיכם בכל השרץ וגו'. וזה לשון קדשו. יאמר כי הנשמה חלק אלוה ממעל ואינה מקבלת זוהמת **חלאת מאכלים מתועבים** כי מה לה ולמאכל המתועב והיא עצם רוחני אוירי מאת ה' מן השמים, אך הגוף

מתמטם ע"י המאכלים ההמה ואינו יכול לקבל עוד המושכלות כי **יעבר** **מוחו ולא יכנסו דברי קדושה** במקום טומאה - אמנם כשאדם מקדש עצמו אזי מקבלת הנפש זכוך עי"ז כי היא חלק אלקים קדוש ומצא מין את מינו, וזהו אל תשקצו נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם, אין כח בשרצים לשקץ ולטמא נפשיכם עליונה, ורק ונטמאתם בם, אתם מתמטמים בם ולא הנשמה, כי אני ה' אלקיכם והיא חלקו, לכן והתקדשתם והייתם קדושים אם תקדשו עצמכם תהיו קדושים כי קדוש אני ומצא מין את מינו אבל ולא תטמאו את נפשותיכם דייקא כנ"ל וק"ל. עכ"ל קדשו. הרי ככל דברינו.

ועתה כשופר ארים קולי וקורא בגרון בקול, יהודים אידן מאמינים בני מאמינים, קדושים מרחם אמם, טהורים מלידה, אל תחשכו עוד, צעקו בבתי כנסיות ובבי מדרשות, הזעקו בחוצות וויליאמסבורג ובארא פארק, פלעטבוש ובענסנהורסט, מאנסי וסקווערטאון, לעיקוואוד וקליוולאנד, בכל מקומות מושבותיכם, התעוררו והתחזקו, ואל תתיגעו עד שבכח הרבים יעלה בידכם לתקן מה שהיה מקולקל הרבה למעלה מעשרים שנים, ובטוח אני באלה ובזכות הרבים.

וע"ז בעה"ח ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה.

שנת תשל"א לפ"ק פה ברוקלין יצ"ו.

משה שטערן

אב"ד דעברעצין יצ"ו

הקדמה והתנצלות

א. הרבה אנשים שואלים מה הרעש הגדול כל כך בענין ה"סימילאק", האם אין עוד עשרות מוצרים אחרים שיש עליהם חשש שהוא לא פחות חמור, שאסור להכניס אותם לפה, ואשר בכל זאת מכניסים אותם הביתה ומשתמשים בהם? ואם כן מדוע החליטו לעסוק רק בענין הנוגע דוקא לתינוקות שאינן מבינים כלל?

ב. התשובה לכך, שדוקא במוצר זה קיים החורבן של היהדות החרדית כולה, התלוי הן בעניני כשרות, והן בעניני צניעות, והן בעניני מדות דרך ארץ. כאן מדובר באותם הילדים הגדלים להיות תלמידי החכמים של הדור הבא, וכאשר מפטמים אותם במאכלות אסורות, הרי שקיימת סכנה גדולה לעתיד, כי ילד שפיטמו אותו ב"סימילאק" לא ניתן לצפות ממנו שיגדל כילד טוב וכשר, כל ילד שמפטמים אותו בחשש טריפות, אינו יכול לגדול (הן ילד והן ילדה) בעניני תורה, בעניני צניעות, בעניני כשרות, בעניני יראת שמים ועוד כראוי, כי אפילו אצל עוף פשוט אם מפטמין אותה במאכלות אסורות, אז אנו פוסקים כי העוף הופך להיות טריפה בדיוק כמו "דבר אחר" (יו"ד ה' טריפות), ואותו דבר כותבים הספרים הקדושים (רמ"ה, של"ה, אוחה"ק, ר"ת, ועוד) ובודאי להבדיל שהדבר חמור בהרבה אצל ילד יהודי.

ג. לכן אנו חייבים להכניס הרבה כוחות, לשרש את הפרצה, ורק לאחר מכן לקוות לעזרתו של הקב"ה, וכך אנו מקוים שנוכל לעשות הרבה בענינים הקשורים ליהדות, כמו למשל בעניני צניעות, כשרות, חינוך וכו'. אל תשכחו! שהגזירה הזו אצל המן להרוג את כל היהודים היה רק בענין אכילת טריפות (מגילה י"ב).

ד. כשכתבתי את השורות הללו צלצל אלי רב מפורסם ואמר לי את הכתוב בספר המפורסם אמרי ש"י, חז"ל שואלים המן מן התורה מנין? היכן מרומז בכל התורה הענין של המן? ועל כך השיבו שהוא מרומז בפסוק "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת". ואם כן מה השייכות של הפסוק בפרשת בראשית לענין של המן?

ה. רואים לפעמים איך שיהודי מאבד את צלם האלוקות שלו, הוא נהיה מושחת עד כדי כך שהוא מוכן להכחיד את אחיו, ומהיכן נובע השחתה כזו אצל יהודי? זה קורה מכך שאין אוכלים כשר, שהוא מטמטם את הלב, כפי שהרמב"ם כותב שהאוכל נהיה דם, והדם זורם ללב ומטמטם אותו עד שהוא הופך אותו ל"המן" יהודי, כי הוא אכל דבר ש"צויתך לבלתי אכל ממנו", ע"כ.

רואים מכך שלאכול אוכל שאינו כשר גורם לרעה הגדולה ביותר.

ו. ולכן אומרים ארור המן אשר בקש לאבדי כי הוא האכיל את בני ישראל במאכלות אסורות, על ידי כך שהיה לו את הכח לגזור על היהודים גזירות קשות (מגילה י"ב).

ז. כתוב גם בב"ח (או"ח סי' תר"ע) וזל"ק, בפורים היתה עיקר הגזירה לפי שנהנו מסעודתו, על כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתי' של איסור ושמחה ומשתה של איסור, וכשעשו תשובה עינו נפשותם כמ"ש אסתר לך כנוס את כל היהודים ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לפיכך קבעום למשתה ויו"ט לזכור את עיקר הנס.

ח. ולכן אומרים ברוך מרדכי היהודי כי בזכותו היהודים ניצלו מגזירתו של המן, הוא נזהר שיהודים לא יכשלו במאכלות אסורות, ולכן הוא ישב בשער המלך לשמור שאסתר לא תאכל אוכל שאינו כשר.

ט. ורק בזכות זה ששמרו ממאכלות אסורות ניצלו היהודים, ולכן קראו להם "יהודי", כי אף אוכל שאינו כשר לא נכנס לפיהם.

י. ובזכות זה של אכילת כשר נזכה להנצל מכל צרה ח"ו ובמהרה נזכה לגאולה שלימה אמין.

ספר מנחת יהודה

פרק א

א. הקב"ה אמר לנביא ישעיה, שתדע שהיהודים אינם רוצים להקשיב, אז אם אתה מקבל על עצמך ללכת ולהעניש את בני ישראל, וזאת אפילו אם הם ילעגו עליך, אז אשלח אותך, ועל כך השיב ישעיהו, אני מוכן ללכת אפילו אם ילעגו עלי ויכו אותי (מדרש רבה פ' צו).

ב. אחי, האמין לי, שלכן כשאני מקיים את ה"הוכח תוכיח את עמיתך" - שיהודי אחד חייב להוכיח את חברו, כשהוא רואה שהחבר שלו עושה דבר שאינו טוב לעשות, אני תמיד מהדר לקיים את המצוה ואף מוכן לריב עמו על כך, ויש לי בשל כך באמת שונאים רבים, לועגים לי ואף מכים אותי, אך זה כלל אינו איכפת לי, רק דבר אחד איכפת לי.

ג. השל"ה הקדוש מצטט את הספר חסידים שסיפר: צדיק גדול נפטר וכשבא לעולם האמת הודיעו לו כי הוא זכה לגן עדן בשל מצוותיו, ואז החלו למנות את כל המצוות שעשה, והוא שמע על מצוות שהוא כלל לא עשה אותם, ואז הוא קם ואמר שהוא כלל אינו זוכר שהוא עשה מצוות כאלו, ואז השיבו לו ואמר שהרבה אנשים דיברו עליו לשון הרע, והסדר הוא שמורידים את כל המצוות מאותם אלו, ומעבירים זאת אליו (דברים דומים כתובים גם בספר חובת הלבבות). ועל כך אומר השל"ה הקדוש ז"ל, שעל כך מקונן דוד המלך: ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר, אשמח מאוד אם ידברו עלי יהודים שיש להם מצוות רבות, כי אז אזכה למצוותיהם, אבל אם ידברו עלי רק יושבי שער ונגינות שותי שכר - שהינם רשעים וחסרי מצוות אז המצב שלי לא טוב.

ד. גם ידוע דבריו של רבה של צאנז זי"ע שהוא אמר פעם שהיכן שישנו יהודי דתי אז הוא ידידו, והיכן שיש אדם שהוא רשע הוא שונא אותו,

יב מנחת פרק א יהודה

אותם הדברים מובאים גם בספר ויואל משה (מאמר שלש שבועות פרק קעח ד"ה ומרן) מספה"ק זרע קודש ע"ש.

ה. לכן אנו מרגישים חוב להדפיס את הדיבורים הבאים, הגם שזה יגרום לי קצת בזיונות, אבל כבוד השם וכבוד התורה הוא הרבה יותר חשוב ויקר לי, ואסור לנו להסתכל על כך.

ו. היעב"ץ הקדוש כותב (בס' מגדל עוז, עלית היראה) מובא בסוטה"ק על הגאולה ועל התמורה, כדלהלן:

בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפילו לא מן המלאך, ולא מפני מלך, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו כשמדובר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתכל עליהם כלל כי בתוך תוכם הינם אנשים מושחתים, ואפילו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה.

ז. כך כותב גם הגה"צ מהריא"ז מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתכל על הפרנסה ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רבי הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפילו על החיים אסור להסתכל בזמן כזה, אפילו אם נהיה יחידים בעולם ע"כ.

ח. בתורה הקדושה כתוב: ואנשי קודש תהיון לי, שמות כ"ב. על המילים ואנשי קודש תהיון לי אומר רש"י: אם אתם קדושים ופרושים מנבילות וטריפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי, הפשט הוא כך: הקב"ה אומר כשהיהודים יהיו קדושים, הם לא יאכלו נבילות וטריפות, אז הם יהיו שלי, וכשהם יאכלו נבילות וטריפות הם לא יהיו שלי, ועל המלים לכלב תשליכון אותו אומר רש"י: שהכלב נכבד ממנו, הכוונה שכמישהו אוכל טריפות הוא יותר גרוע מכלב.

ט. אנו צריכים להבין: למה אצל אף לא תעשה, אצל שום עבירה, אינו אומר הקב"ה שאם תעשה את העבירה לא תהיה שלי, ולמה בטריפות אומר הקב"ה שאם אתם אוכלים טריפות אינכם שלי? הכוונה היא שאם אוכלים טריפות אין נחשבים עוד ליהודי.

מנחת פרק א יהודה יג

י. התוס' שואל (חולין ה.) איך הגמרא אומרת שהקב"ה שומר את הצדיקים שחלילה לא יכשלו בדבר עבירה כשאננם יודעים על כך? הלא אנו מוצאים בגמרא (מכות ה. ושבת יב) איך ששני תנאים צדיקים עשו עבירה כשלא ידעו, ותוספות אומרים שאם הם לא יאכלו מאכלות אסורות אז בודאי שלא יכשלו בעוון מסוג כזה שאין יודעים עליהם כלל, אבל לא מעבירות מסוג אחר, ועוד צריך להבין מדוע העון של האוכל שאינו כשר חמור בהרבה מכל ה"לא תעשה"ס" האחרים.

יא. ביור"ד סי' פ"א כתוב כך: ילד שלא ישתה חלב מאינה יהודיה, כי חלב של גויה סותם את הלב, וכאם יהודיה נותנת חלב לילד אסור לה לאכול טריפות, כי זה סותם את הלב של הילד וגורם לכך שלילד יהיה אח"כ טבע לא טוב.

יב. עתה ניתן להבין מדוע אצל העבירות האחרות אין הקב"ה אומר שאם תעשו את העבירה ההיא לא תהיו שלי, ואילו רק בטריפות אומרת התורה שאם תעשו את העבירה לא תהיו שלי, כי כשאוכלים טריפות הלב מתטמם, ואז הגוף וכל האברים הופכים להיות טריפה, ואז הוא כבר אינו מסוגל לעשות שום דבר טוב, שום מצוה, ומושך אותו רק לכיון העבירות.

יג. הגמרא (שבת קה) אומרת: כך היא דרכו של יצר הרע וכו', היצר הרע משיא את האדם מיד שחלילה יעזוב את היהדות וישתמד, כי אם הוא יתחיל מיד בכך, הוא בודאי לא יאזין לו, רק הוא מתחיל בעבירות קטנות, ומשם הוא פונה לעבירות רציניות יותר עד שהוא מוריד אותו לפי שחת, וזה שאוכל טריפה, ולבו מתטמם והופך להיות טריפה, וכך הדם וכל האברים הופכים להיות מורעלים, ומושך אותו לעשות עבירות, וממילא קל מאוד ליצר הרע להציע לו ללכת לעבוד עבודה זרה רח"ל, ולכן אומר הרב"ש, שאם אתם אוכלים טריפות אזי אתם אינכם שלי, כי אכילת טריפות גורם לכך שהוא במהרה יפוך ללא יהודי רח"ל.

יד. וכך אומר לנו עדות רבה של צאנז זצ"ל, שמדינות שלמות השתמדו בגלל אוכל.

טו. עוד נודע לי על מכשולות אחרים בענין זה של כשרות בצבור החרדי, ולכן הכנסתי את עצמי לחקור ולדרוש את הסבך הכרוך בעניני

כשרות, במיוחד בכל הקשור לייצור המסבך את ענין הכשרות, שלאחר כל העמל והיגיעה הרבה בשטח זה הצלחתי להו"ל את הספר נפש ישעי' ב"ח שנשא חן בעיני הצבור והחדיר התעוררות בקרב הצבור, שבמרבית הנושאים שאנו עוסקים בספר כלל לא היו ידועים לצבור, וזה הציל את הרבים ממכשולות של אלפי יהודים הע"י.

על כן אנו רוצים להזכיר מזמן לזמן מאכלים שאנו גורמים לכך שכשאנו אוכלים אותם אנו מפטמים את המוח שלהם ואת של ילדיהם ע"י אכילתם.

פרק ב

הילדים הקטנים גם הם חייבים לשתות חלב כשר

א. ידועים דברי חז"ל והספרים הקדושים על חומר העון של שתיית חלב עכו"ם, וב"ה שאין מרשים לחלב זה להכנס לבתי היהודים, אך האמהות כלל אינן יודעות ומבינות מה הן עושות כשהן מכניסות לבית את ה"סימילאק" ונותנים זאת לילדיהם, כשהוא בעצם עשוי מחלב עכו"ם.

ב. לפני 10 שנים בערך, הייתי אצל מו"ר הגה"צ רבה של שפארנע זצ"ל לשאול שאלה כדלהלן: היות ורופא גדול בפלעטבוש ציוה לתת לילד שלי בגלל סיבות רפואיות "סימילאק" (שהוא חלב עכו"ם) ועד אז תמיד נתנו לילד חלב רגיל מעורבב במים, והרופא אמר שהבעיות לילד נובעות מכך שהוא שותה רק חלב כשר, ולכן ציוה לתת "סימילאק".

ג. ואז אמר לי ע"כ רבה של שאַפּראָן זצ"ל, שגם לנכדו היה את אותה הבעי', והחלב הכשר כלל לא הזיק לו, הרופא נתן תרופות, ואמר שאי"ה הכל יהיה בסדר, אך מאחר והרופא בעצמו אוכל טריפות, והוא רוצה גם לזכות את ילדי היהודים בטריפות ולכן הוסיף הרב ואמר שאם בונים את היסוד של הילד רק על איסור מה ניתן כלל לצפות מילד כזה, כל היסוד הוא רק איסור, ואז הוא הציג לי את הפרי חדש עם תשובת הרמב"ם בספר הק' דגל מחנה אפרים פ' עקב, הסיפור עם הרמב"ם ע"כ.

ד. כשהתענינתי לאחר מכן אצל אנשים אחרים נודע לי שבבתים הטובים ביותר מתשמישים ב"סימילאק" וזאת על פי הוראות הרופאים,

ושכהעליתי את הנושא בפני רבה של שאפראן זצ"ל, הוא ציוה עלי לפרסם את חומר האיסור.

ה. (בדרך אגב סיפר לי אז רבה של שאפראן זצ"ל, שגם ה"בייבי דזארס" שרוב הצבור משתמש בשביל הילדים גם בהם יש הרבה חששות של איסור).

כן גם כותב רבה של שאפראן זצ"ל בספר תורת א' חלק רביעי מכתב יז ד"ה ועל כן וזה תוכנו, שכבר דברו בענין צדיקי אמת תלמידי רבינו הקדוש והנורא הבעש"ט הק' זי"ע על גזירת האיסור של חלב העכו"ם מבלי שישנו יהודי בעת המליקה, שזו גזירה של הקב"ה עוד ממעמד הר סיני.

ועוד ידוע מרבותינו הקדושים (שמעתי זאת בשמו של הגה"ק ר"ר שמעלקע זי"ע מניקלסבורג, וגם מהגה"ק ר' נחום מטשערנאבעל זי"ע בעל מאור עינים), שקרה בערב מקרה, כשהגיעו לבית מלון ששם כיבדו אותם בתה ובחלב, ושניהם לא נגעו בחלב, ועל שאלת בעל הבית מדוע אינכם שותים את החלב, השיבו שהם כלל אינם רואים שם חלב, ואז הבעל הבית התעניין ונודע לו שבאותו יום היהודי שהיה ממונה להיות בעת המליקה כלל לא הגיע למקום, וממילא החלב היה חלב עכו"ם, ועל כך הם אמרו אז פשט, שחלב שחלבו נכרי "אין ישראל רואהו", שהפירוש שלו, שיהודי אמיתי כלל אינו רואה חלב כזה, עכל"ק, ע"ש.

1. לכן אמהות יקרות, אם יש צורך למען הילד חלב שצריכים לקנות אותו, אל תחסכו על זמן וכסף, ועשו ככל יכלתכם להכין לבד או רק לקנות חלב ישראל, את החלב תרתיחו, ותכניסו לתוכו מים וקצת סוכר כפי שהרופאים ינחו אתכם, (וזאת על פי גודלו של הילד).

2. כל זאת אמור לאותן הנשים שאינן יכולות לתת לילד חלב אם אך ברור שכל אמה היכולה להניק את הילד לבד, ובכל זאת אינן עושות זאת בגלל סיבות שונות כמו למשל 1. היא אינה רוצה לקום בלילה להאכיל את הילד, 2. בכדי שיוכלו לצאת לרחוב מתי שהן רוצות ולא יהיו כבולות לזמני אכילת הילד (שהוא היפך דעת תורה, "כל כבודה בת מלך פנימה") ולא להיות קשורים לילד, וכו' וכו'.

ובזאת אין אנו כוללים את הנשים שמהסיבות שהזכרנו לעיל הן נותנות "סימילאק" או "פויירמאלס" אלו בודאי יצטרכו לתת דין וחשבון בבית דין של מעלה, בשביל כל טיפה של חלב אסור שפיטמו בו את הילדים החפים מפשע, כי עי"ז מחזקים את היצה"ר של הילד כפי שמלמדים אותנו חז"ל.

ח. ברור שכל עבירה ח"ו שחלילה יעבור עליה אח"כ יש לאם חלק גדול בעבירה, ברור שהילדים הקטנים שלא היתה להם כל ברירה ונאלצו לשתות את החלב שאמם נתנה להם כי אמם לא יכלה לתת להם **חלב אם** להם יש אח"כ סייעתא דשמיא, שחלילה לא יצא להם מכשול ע"י כך כי לא היתה להם ברירה ו"אונס רחמנא פטרי", אבל אצל האמהות האחרות זה בכלל לא שייך.

ט. ואפ"ל האמהות שבאמת כלל לא היתה להן ברירה וחייבים לתת לילדים לאכול משולחנות זרים גם אין יוצאים ידי חובה כל זמן שאין מתענינים קודם לדעת בדיוק אם יש להשיג פורמעלעיס כשר, ורק לאחר מכן לתת לילד.

י. חלק מן ההמון מתהלך בהרגשה שהרבה **חלב אם** מטמטם את ראשו של הילד, **שזה ממש כפירה ר ל** כי ראשית איך כלל אפשר להעלות על הדעת, שהחלב שהקב"ה בעצמו יצר בגופה של האם למען תול להניק את הילד אינו טוב לילד.

וזה הרי דבר שרואים בעינים, שבאלפי השנים שכלל לא היתה ברירה אחרת, והיו חייבים להניק את הילד ב **חלב אם** צמחו מהם גדולים וקדושים וגאוני ארץ, שהאירו את העולם בגדלותם.

ואדרבה, מאז שהטכניקה התרחבה והתפשטה והחלו לייצר את כל סוגי החלב הלכו ונתמעטו גדולי וצדיקי העולם, וכל זאת גרם לכך ה"סימילאק".

יא. חוץ מכל זה אנו חייבים לציין, שעל כך העידו פרופסורים גדולים שהדבר הבריא ביותר לילד **שיגדל ויתפתח כפי שצריך הוא רק ע י חלב האם**, כי זהו היסוד של הילד לבריאותו הן בשנות ילדותו והן לעתידו.

ובזאת אין אנו כוללים את הנשים שמהסיבות שהזכנו לעיל הן נותנות "סימילאק" או "פויירמאלס" אלו בודאי יצטרכו לתת דין וחשבון בבית דין של מעלה, בשביל כל טיפה של חלב אסור שפיטמו בו את הילדים החפים מפשע, כי עי"ז מחזקים את היצה"ר של הילד כפי שמלמדים אותנו חז"ל.

ח. ברור שכל עבירה ח"ו שחלילה לע יעבור עליה אח"כ יש לאם חלק גדול בעבירה, ברור שהילדים הקטנים שלא היתה להם כל ברירה ונאלצו לשתות את החלב שאמם נתנה להם כי אמם לא יכלה לתת להם **חלב אם** להם יש אח"כ סייעתא דשמיא, שחלילה לא יצא להם מכשול ע"י כך כי לא היתה להם ברירה ו"אונס רחמנא פטרי", אבל אצל האמהות האחרות זה בכלל לא שייך.

ט. ואפ"י האמהות שבאמת כלל לא היתה להן ברירה וחייבים לתת לילדים לאכול משולחנות זרים גם אין יוצאים ידי חובה כל זמן שאין מתענינים קודם לדעת בדיוק אם יש להשיג פורמעלעיס כשר, ורק לאחר מכן לתת לילד.

י. חלק מן ההמון מתהלך בהרגשה שהרבה **חלב אם** מטמטם את ראשו של הילד, שזה ממש כפירה ר"ל, כי ראשי איך כלל אפשר להעלות על הדעת, שהחלב הקב"ה בעצמו יצר בגופה של האם כשהיא מולידה את הילד אינו טוב לילד.

וזה הרי דבר שרואים בעינים, שבאלפי השנים שכלל לא היתה ברירה אחרת, והיו חייבים להניק את הילד ב **חלב אם** צמחו מהם גדולים וקדושים וגאוני ארץ, שהאירו את העולם בגדלותם.

ואדרבה, מאז הטכניקה התרחבה והתפשטה והחלו לייצר את כל סוגי החלב הלכו ונהתמעטו גדולי וצדיקי העולם, וכל זאת גרם לכך ה"סימילאק".

יא. חוץ מכל זה אנו חייבים לציין, שעל כך העידו פרופסורים גדולים שהדבר הבירא ביותר לידל שיגדל ויתפתח כפי שצריך הוא רק ע"י חלב האם, כי זהו היסוד של הילד לבירואתו הן בשנות ילדותו והן לעתידו.

יח מנחת פרק ב יהודה

וזה הרי דבר שרואים בעינים, שבאלפי השנים שכלל לא היתה ברירה אחרת, והיו חייבים להניק את הילד ב **חלב אם** צמחו מהם גדולים וקדושים וגאוני ארץ, שהאירו את העולם בגדלותם.

ואדרבה, מאז הטכניקה התרחבה והתפשטה והחלו לייצר את כל סוגי החלב הלכו ונהתמעטו גדולי וצדיקי העולם, וכל זאת גרם לכך ה"סימילאק".

יא. חוץ מכל זה אנו חייבים לציין, שעל כך העידו פרופסורים גדולים שהדבר הבירא ביותר לידל שיגדל ויתפתח כפי שצריך הוא רק ע"י חלב האם, כי זהו היסוד של הילד לבירואתו הן בשנות ילדותו והן לעתידו.

מנחת יהודה פייל ג

יב. הכף החיים מביא (יו"ד סי' פ"א) שזה מה שאומרים שלהניק פחות גורם לכך שהילד מסוגל לאחר מכן להבין יותר את הלימוד זהו טעות, וזהו איסור גדול להפסיק את היניקה לפני 24 חדשים וזה חוץ אצל אשה שהיא אנוסה ע"ז (ועיין עוד לקמן פרק ה).

יג. ולכן אם אתם רוצים באמת להיטיס עם ילדיכם שהוא יהיה בריא וחזק עד למאה ועשרים שנה ושיזכה גם לעוה"ב עם כל הצדיקים ביחד, אז יש לדאוג לכך שהילד ישתה **חלב אם** וגם שיזהרו וישמרו על כל דבר מאכל ושתייה הנכנס לפי הילדים שהוא יהיה במאת האחוזים כשר, ולהיות בטוחים בכך, על ידי כך שעושים את הכל לבד בבית, ולא לקנות אוכל מוכן, אפילו שכמדובר באוכל הנושא את ההכשר הטוב ביותר, כי המכשולות הינן מאוד גדולות (ראה להלן באות יד).

יד. ראה גם בספר נפש ישע' עמוד ע' פ' ועמוד תכ"ג התשובה הגדולה של רבינו שליט"א שהוא כותב שחייבים בכשרות להזהר מאוד, כי אפילו כשמדובר באוכל שיש לו הכשר טוב ומצויין של גדול בתורה, אז גם יתכן שזה מותר רק בדיעבד ובהפסד מרובה וזהו אינו למהדרין, עיי"ש.

טו. בספר נפש ישע' ח"א מובא הדעת תורה של גדולי ישראל, על החומר של החלב שמולקים אותם ע"י גויים ולא עמד בשעת המליקה יהודי שם הוא כותב באריכות גדולה (ראה מעמוד קע עד עמוד קצה), ובחלק

מנחת פרק ג יהודה יט

החמישי תמצאו בקצרה את השיטות והטעמים של חומר העון בשתיית חלב עכו"ם, ובפרט בזמנינו, שהוכח שמערבבים חלב של סוסים וחזירים, והענין של חלב עכו"ם ביום הוא הרבה יותר חמור מפעם.

טז. לפי איך שאנחנו ביררנו נודע לנו, שחוץ מן החשש של חלב עכו"ם ישנן עוד חששות גדולות. ותנחשו מה? - חלב ב"צירי!!! שזהו איסור כרת רח"ל, כפי שכתוב בפסוק "כי כל אוכל חלב ונכרתה", שהפירוש הוא שמי שחלילה אוכל חלב עוונו כרת והוא יכרת מן העולם בגיל צעיר, והוא לא יזכה לעוה"ב (עיין רמב"ן סוף פ' אחרי).

יז. זה כבר גרם לאסונות רבים אצל יהודים מחוגים חרדים כפי שכבר ידוע, תנסו לשאול את העסקנים של "הצלה" (שבזכות הגדולה של עבודתם במשך 24 שעות היממה הן באמצע עבודת הפרנסה, והן באמצע שינתם, והן באמצע תפילתם - הינם רצים במלוא מסירות הנפש כשמדובר בענין של הצלת נפש מישראל, כמוהם ירכו בישראל, ואשרי חלקם בזה ובבא, השי"ת שישמרנו שלא ניאלץ להגיע לעזרה זו) - אדרבא, רק תשאלו אותם והשערות יעמדו לכם על הראש, כשתיוודעו אלו אסונות קורים יום יום, במיוחד אצל ילדים קטנים שכל זה נגרם אך ורק בשל העובדה שהם אוכלים מאכלות אסורות (שבת ל"א ע"ב).

פרק ג

א. לתועלת הרבים אנו מביאים להלן מעשיות נוראות איך שנכשלו בחלב עכו"ם, ומזה אפשר ללמוד עד כמה חייבים להיות זהירים שחלילה לא להכשל בחלב עכו"ם, כמו מכל יתר המאכלות האסורות.

פרק ד

שאלות ותשובות

בענין כשרות אצל ילדים קטנים

א

מהיכן יודעים שגם אצל ילדים קטנים חייבים גם כן להחמיר על הכשרות בדיוק כמו אצל מבוגרים?

בדיוק הפוך, אצל ילדים קטנים חייבים להיות הרבה יותר זהירים בענין אכילתם יותר מאשר אצל מבוגרים, כך לימד אותנו הגאון והצדיק רבה של שאפראן זי"ע, כשהוא הסביר לנו עד כמה חשוב ונחוץ הענין כשבונים את היסוד של עצמות וגוף הילד שהוא חייב להיות בכשרות, כי כשחלילה מאכילים באיסור, הרי הוא נבנה באיסור וכל היסוד שלו איסור (ראה פ"ב אות ג').

כידוע מסר רבה של שאפראן נפשו בענין זה, וממילא מובן מדוע כל תלמידיו חייבים לנהוג על פי הראותיו, כמו כל הכלל ישראל, כי הוא היה נמנה על טובי מורי ההרואה ומורי הדרך עוד בדור הקודם, בדיוק כפי שהדבר נראה בספריו הקדושים, וכפי שידוע הצדיקים מן הדור הקודם אמרו עליו דברים גדולים זי"ע ועכי"א.

ב

היכן הינן המקורות בשו"ע שהנזק לגוף והנשמה של הילד הינן במאכלות אסורות?

אנו רוצים להעתיק כאן את הלשון של הרבנים והפוסקים המפורסמים. א. מובא בשולחן ערוך (או"ח סי' שמ"ג ס"א) כשרואים ילד קטן אוכל נבלה או איסורים אחרים למרות שבית הדין אינו מחוייב להפריע לו, האבא כן מחוייב (בגלל מתוצ חינוך) לנזוף בו ולמנוע ממנו איסור דאורייתא, [ואם האבא עושה את עצמו כאילו אינו רואה ואינו יודע, ואינו אומר לילד דבר, אז ה"בית דין" חייב למחות להזמין את האבא ולהזהירו על כך, ואם מדובר באיסור דרבנן, שגם אז מחוייב האבא לנזוף בילד, בכל

מנחת פרק ד יהודה כא

זאת בענין זה אם האבא אינו נוזף בילד אין בית הדין מחוייב להזמין את האב ולהתרות בו (מפרשי השו"ע).

כל זאת מדובר כשהילד הקטן לקח את אוכל האיסור בעצמו, אבל כשהאבא בעצמו נותן לילד לאכול מאכלות אסורות, אז אפילו כשמדובר רק באיסור דרבנן (החכמים לומדים זאת מן הפסוק לא תאכלום הכתוב אצל שרצים ובדם, והם דורשים לא תאכלום שלא תכשילו את הילדים באכלות אסורות, כמו"כ כתוב גם אצל טומאת כהנים "אמור ואמרת" "להזהיר גדולים על הקטנים" שילדים קטנים גם אסור להם להיטמאות) (ע' בזה באריכות בסי' שמ"ג באחרונים ובדעת תורה וכף החיים שם).

ב. הרמ"א כותב (ביורה דעה סימן פ"א סעי' ז') חלב של מצרית (גויה) על פי ההלכה כשר (לתת **חלב אם** לילד) בדיוק כמו לתת חלב מאם יהודיה, אבל בכל זאת שלא יתנו לילדים לשתות מ **חלב אם** של גוי, כי חלב של גויה מטמטם את הלב, ומחדיר בילד טבעים רעים.

הרשב"א והריטב"א ז"ל (יבמות קי"ד) כותבים שהדבר גורם טבע רע ואכזריות אצל הילד והם מאבדים את המדות היהודיות של ביישנים ורחמנים.

ד. עוד כותב שם הרמ"א שגם אשה יהודיה הנותנת **חלב אם** אסור לה לאכול מאכלות אסורות, אומרים המפרשים (ש"ך וטו"ז) פשוט שאפילו כשהאשה בסכנה ח"ו שהיא חייבת לאכול איסור בגלל פיקוח נפש בכל זאת אסור לה אז להניק את הילד, כי אפילו כשהאשה אוכלת מאכלות אסורות זה מזיק לילד.

ה. עוד כותב שם הרמ"א שלמרות שאנו פוסקים (באו"ח סי' שמ"ג, ראה לעיל בסעי' א') כשהילד אוכל מעצמו איסור שהוא רק איסור דרבנן, והאבא עושה את עצמו שאינו רואה, אין הבית דין חייב לנזוף באב, זה רק "להלכה", אך באיסורים אחרים כמו בענין חילול שבת ומאכלות אסורות חייב הבית דין למחות באב, ובית הדין חייב בכח למנוע מהילד לאכול את המאכלות האסורות, וזאת למרות שמדובר באיסור דרבנן בלבד, כי מאכלות אסורות יזיק לילד בעתיד - כך כותב הפרי חדש שם - כי מאכלות אסורות גורם שהוא יהיה עם טבע רע, והסוף יהיה שהוא ייצא לתרבות רעה (ח"ו).

ו. עוד כותב שם הפרי חדש, שלדאבוננו מאחר ואיננו יכולים להיות נזהרים בענינים אלו, זו הסיבה מדוע רוב הילדים יורדים מן הדרך ועוזבים את הדת (ר"ל), ורוב הילדים הופכים להיות בעלי עזות פנים של הדור, ואין להם יראת שמים בלבם, ואפילו כשאומרים להם מוסר, הם אינם יכולים לקבל זאת וכו', ומי לנו גדול יותר מ"אחר" (אחד מן התנאים, הרבי של התנא האלוקי רבי מאיר, שבסוף ימיו יצא לתרבות רעה) שהסיבה לירידתו מדרך הישר היה כי כשאמו היתה מעוברת היא עברה פעם אחת ליד בית עבודה זרה, והיא התאהבה בטעם וריח של העבודה זרה, והריח הזה התפשט בכל גופה, וזה אשר גרם שירד מדרך הישר, לכן חייבים להיות זהירים מה שנותנים לילדים הקטנים לאכול עכ"ל הפר"ח (ועי' ג"כ במחזיק ברכה מהחיד"א שם אות י"ד וזב"ז אות נ"ג).

ז. הגאון והצדיק הקדוש בעל המחבר של הספר "בני יששכר" כותב בספרו "אגרא דפרקא" (אות קכ"ו) בשמו של הצדיק ר' מענדעלע מרומנוב זי"ע תירוץ על הקושיא הגדולה, שאנו רואים הרבה ילדים כשהם קטנים עדיין הם הולכים לחדר ולומדים שם בהתלהבות רבה, מתפללים בכוונה, ועונים אמן יהא שמיה רבא, ומתנהגים כאילו היו הילדים הטובים ביותר, וכשהם גדלים הם הופכים להיות בעלי מדות רעות, ומפסיקים ללמוד ולהתפלל, מהיכן זה קורה, מדוע הם מחליפים את עורם, הרי זה צריך היה להיות ההיפך שבזכות לימוד התורה והמצוות שיקיימו כשהיו ילדים קטנים יעמוד להם כשהיו גדולים יותר, כפי הכלל שמצוה אחת גוררת את המצוה השניה, ובינתיים מה שקורה הוא בדיוק ההיפך.

משיב על כך הרבי רבי מענדעלע זי"ע שהסיבה היא שכשהיו הילדים קטנים, הוריהם פיטמו אותם באוכל של גזל, אוכל שקנו בכסף שאינו כשר, ואצל אחרים שהכסף היה לכאורה כשר, אך קנו אוכל שאינו כשר והאכילו בזאת את הילדים, כך שהגוף ובשרם גדל ממאכלים שאינם כשרים, ועל ידי זה נבראו מדות רעות עם תאות לכל הדברים הרעים (השם ישמרנו) עכ"ד.

ח. כך כותב גם האור החיים הקדוש (בסוף פרשת שמיני) שכל אלו שאוכלים מאכלות אסורים, שקצים ורמשים הם הופכים בעצמם לחתיכת שרץ, וזו כוונת הגמרא שעמי הארצים הינם שרצים וילדיהם שקצים, כי בכך

מנחת פרק ד יהודה כג

שהם אוכלים שרצים הם הופכים בעצמם לשרצים והילדים הם ילדי השרצים.

1. עוד כותב שם הפרי חדש, שלאבוננו מאחר ואיננו יכולים להיות נזהרים בענינים אלו, זו הסיבה מדוע רוב הילדים יורדים מן הדרך ועוזבים את הדל (ר"ל), ורוב הילדים הופכים להיות בעלי עזות פנים של הדור, ואין להם יראת שמים בלבם, ואפילו כשאומרים להם מוסר, הם אינם יכולים לקבל זאת וכו', ומי לנו גדול יותר מ"אחר" (אחד מן התנאים, הרבי של התנא האלוקי רבי מאיר, שבסוף ימיו יצא לתרבות רעה) שהסיבה לירידתו מדרך הישר היה כי כשאמו היתה מעוברת היא פעם אחת עברה ליד בית עבודה זרה, והיא התאהבה בטעם וריח של העבודה זרה, והריח הזה התפשט בכל גופה, וזה אשר גרם שירד מדרך הישר, לכן חייבים להיות זהירים מה שנותנים לילדים הקטנים לאכול עכ"ל הפר"ח (ועי' ג"כ במחזיק ברכה מהחיד"א שם אות י"ד וזב"ז אות נ"ג).

2. הגאון והצדיק הקדוש בעל המחבר של הספר "בני יששכר" כותב בספרו "אגרא דפרקא" (אות קכ"ו) בשמו של הצדיק ר' מענדעלע מרומנוב זי"ע תירוץ על הקושיא הגודלה, שאנו רואים הרבה ילדים כשהם קטנים עדיין הם הולכים לחדר ולומדים שם בהתלהבות רבה, מתפללים בכוונה, ועונים אמן יהא שמיה רבא, ומתנהגים כאילו היו הילדים הטובים ביותר, וכשהם גדלים הם הופכים להינת בעלי מדות רעות, ומפסיקים ללמוד ולהתפלל, מהיכן זה קורה, מדוע הם מחליפים את עורם, הרי היה צריך להיות ההיפך שבזכות של לימוד הורה והמצוות שיקימו כשהיו ילדים קטנים יעמוד להם כשהיו גדולים יותר, כפי הכלל שמצוה אחת גוררת את המצוה השניה, ובינתיים מה שקורה הוא בדיוק ההיפך.

משיב על כך הרבי רבי מענדעלע זי"ע שהסיבה היא שכשהיו ילדים קטנים, הוריהם פיטמו אותם באוכל של גזל, אוכל שקנו בכסף שאינו כשר, ואצל אחרים שהכסף היה לכאורה כשר, אך קנו אוכל שאינו כשר והאיכלו בזאת את הילדים, כך שהגוף ובשרם גדל ממאכלים שאינם כשרים, ועל ידי זה נבראו מדות רעות עם תאות לכל הדברים הרעים (השם ישמרנו) עכ"ד.

כד מנחת פרק ד יהודה

ח. כך כותב גם האור החיים הקדוש (בסוף פרשת שמיני) שכל אלו שאוכלים מאכלות אסורים, שקצים ורמשים הם הופכים בעצמם לחתיכת שרץ, וזו כוונת הגמרא שעמי הארצים הינם שרצים וילדיהם שקצים, כי בכך שהם אוכלים שרצים הם הופכים בעצמם לשרצים והילדים הם ילדי השרצים.

מנחת יהודה פי"ל ק

ועל כך מסיים האור החיים הקדוש, שכל זה כשאוכלים שרצים במזיד, אבל כשאוכלים בשוגג, לא הופך הנפש ממש בעצמו לשרץ רק שהוא הופך להיות טמא ואטום, וזאת אפילו שכהוא אינו יודע כלל שהוא אכל אסור, במיוחד היום כשהאוויר דחוס כך שבכל הארצות כולם ביחד, כמעט ואין דבר אחד שיהיה נקי מתולעים, ולכן כל מי שרוצה לשמור את נפשו שבאמת יזהר וישמר.

ט. בזוהר הקדוש (שמות דף ק"ח) כתוב שמי שאוכל בשר בחלב (חלב עם בשר ביחד) הוא אינו פוגם רק את עצמו אלא גם את ילדיו, וכי לפגם זה תהיה השפעה לדורות.

בזה אומר פשט בעל "ויגד יעקב" (עה"ת פ' ויקרא) "אל תשקצו את נפשותיכם" בכל מקום שכתוב "את" הכוונה לרבות דבר נוסף שכתוב בפסוק, הכוונה היא שגם את הנפשות של הילדים לא יפגמו.

י. על הפסוק (בפ' שמיני) "שקץ הוא לא יאכל" דורש הספרא ורש"י מביא ומסביר שהכוונה היא לזה הגורם שגם השני יאכל מאכלות אסורות, וזאת למרות שהוא בעצמו כלל לא אכל זאת, זה נחשב לו בדיוק כאילו שהוא בעצמו אכל, וגם הוא עובר על הלאו.

יא. היסוד ושורש העבודה כותב (שער הבכורות פ"ד ד"ה הגידה לי), האם אינו ראוי לאדם לזרוק את עצמו על האדמה, להכניס אדמה לפיו, ושדמעות כמו מים יזלו מעיניו ביום ובלילה לא לנוח וזאת אם הוא יכול לשער בנפשו שאולי חלילה בחייו הוא לה היה נזהר מספיק במאכלות אסורות, שחומר העוון והעונש על עבירה זו יותר חמורה מכל העבירות שבעולם על פי הזוה"ק, כי על כל העבירות שבתורה אפילו על אלו שחייבים עליהם מיתת בי"ד, בכל זאת לאחר שהוא קיבל את העונש בגהינם

מנחת פרק ד יהודה כה

על עבירה זו ועל עבירות אחרות הוא מגיע בסופו של דבר לגן עדן, ולכל הפחות יש לו בסופו של דבר חלק לעולם הבא, אבל מי שטימא את עצמו במאכלות אסורות, אין לו חלק באלוהי ישראל ואין לו חלק לעולם הבא, והוא נשפט לדורי דורות.

ועוד מה אני יכול לכתוב ולדבר על לבות בני ישראל, האם זה לא מפסיק הזוה"ק שציינו לעיל שצריך לעורר את לב האדם כשהוא נזכר בכל אלו שיילך ויכה על המזל הרע שלו אם הוא לא יתאר לעצמו את כל שהזכרנו כו'.

ועל כן אחים וידידים יקרים, כל אדם שיש לו את הראש להבין ולדעת את חומר האיסור ר"ל, ולא יקח ללב לשמור ולהיזהר בכדי ללמוד לעתיד, ולהיות זהיר בכל מיני זהירות מהעון הנורא הזה שאפילו אצל ספק ספיקא שיש באוכל או במשקה הזה עכ"ל יסושה"ע ע"ש עוד באריכות.

יב. עוד הוא כותב שם להלן (ד"ה ויזהר) שהאדם לא יזרוק אימה יתירה על בני ביתו, כי אז אם חלילה תיכשל במשהו היא תפחד לספר את האמת, ואז עדיף שאם חלילה מתעוררת איזו שאלה אם לא תפחד ממילא תשאל, וכן יש להסביר זאת בדברים רכים וטובים, וכסדר להזהיר שלא לחבות אלא לספר ולשאול ע"ש, וכ"ש היום כשיש כמעט על כל מאכל כמעט ספיקות פשיטא שהיא לא צריכה להיות הפוסקת האחרונה בכל השאלות הללו ולהחליט מה טוב ומה אסור.

יג. בספה"ק שה"ט (מאמר פתח עינים סופ"ה) כתוב כדלהלן! כתוב בשמו של האר"י הקדוש שזה מה שיוחנן כהן גדול הפך להיות צדוקי לאחר שהיה בן 80 שנה, קרה הדבר בגלל שאכל מאכל איסור, ישנם אנשים שכל מעשיהם טובים, ופתאום הם הופכים את עורם והופכים להיות מינים ואפיקורסים, ואז הם מבולבלים בשכלם כמו יוחנן כה"ג, כי בן אדם שאינו צדיק והוא אוכל מאכל שמגולגל בו רשע גמור, אז לא רק שהוא אינו מתקן כלל את המאכל, רק המאכל הופך אותו להיות רשע בדיוק כפי שהוא כו', מכאן אנו רואים עד כמה צריך להיות זהירים בענין זה.

יד. בזוה"ק כתוב (ויקרא מא:): זה שאוכל מאכלות אסורות דנים אותו ל120- שנה כאדם מכוער, כי הקב"ה מגעיל אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

טו. עוד כתוב שם (מב.) כל זה שאדם סובל בעולם הבא כל זה בגלל שהוא לא היה זהיר במאכלות אסורות עכ"ל, כי זה נורא בכדי להעלות על הדעת את חומר האיסורים של המאכלות האסורות.

טז. עוד כתוב שם (מא:) שעל ידי אכילת המאכלות האסורות צלו נמשך לסטרא אחרא ר"ל והוא הופך להיות מגעיל, ושורה עליו רוח טומאה, והוא יודע שאין לו יותר חלק באלוקי ישראל, ואוי להם כי אף פעם לא יצליחו להגיע לחלקו של הקב"ה ח"ו.

יז. עוד כתוב שם (מב.) כשהוא אוכל מאכלות אסורות הוא יוצא מרשות הקדושה ונכנס רח"ל לרשות הטומאה עכ"ל, שהכוונה לכך היא שכל התורה והמצוות שלו מופנים לסטרא אחרא כפי שכתוב על כך באריכות בספרים הק'.

יח. הגה"ק ר"ה קאלאמייער מביא בספרו עת לעשות (ח"א שאלה צב מערכת מא"ס) העבירה של המאכלות אסורות חמור מאוד, חוץ מזה שעוברים על לא תעשה בכל כזית, וחייבים במלקות, והוא נקרא רשע, הוא גם גורם לעצמו רעה גדולה ואסון גדול, כי גופו מפרטם באיסור, כי האוכל שאינו נקי נותן לו את הכח והאנרגיא, ובדרך זו נשמתו מסתאבת.

ועבירה גוררת עבירה, וממילא אחר כך קשה לו לקיים את מצוות היהדות, וזה מונע ממנו את הדרך האמיתית ליראה ולאהוב את השם יתברך ולעבדו באמת ובתמים, ובכל זאת הם מזלזלים במאכלות אסורות.

ישנם חלקים שכל ביתם אינו מתנהל כלל על פי כללי הכשרות, וישנם אחרים שאצלם הבית מנוהל על פי כל כללי הכשרות, אך העבירה היא קלה מאוד בעיניהם, וכשהם נוסעים באניה או ברכבת הם מקילים לעצמם ואוכלים מכל הבא ליד, וממילא לבם מתטמטם.

כשהם יגיעו לעת צרה והם יצעקו להשם יתברך אז השם יתברך ישמע להם? ואותם אלו המטמאים ומשקצים את נפשם, כשהם מפטמים את נפשם באכילת נבילות וטריפות עליהם אומר השי"ת לא עמי אתם אינכם שייכים לי עכ"ל ועע"ש יותר.

מנחת פרק ד יהודה כז

יט. הדברי חיים הקדוש כותב (יו"ד ח"א סי' ז') אין עוד עבירה כל כך חמורה כמו אוכל שאינו כשר, שזה גורם לטמטום הלב, וזה מה שגרם שקהילות גדולות ירדו מדרך האמת והשתמדו רח"ל, כל זאת כי אכלו מאכלות אסורות, ועל ידי זה עלו להם רעיונות לא טובים לראש ותוך תקופה קצרה עזבו את דרך ה' (ע"ש מובא בדרכי תשובה סי' א').

כ. הרמב"ם כותב (כפי שזה מובא בסה"ק דגל מחנה אפרים עקב ד"ה ומלתם ובצפנת פענח פ' יתרו ס"ד ד"ה שמעתי בשם הריב שלהם הבעש"ט הק' ע"ש) שזה שאינו נזהר ממאכלות אסורות השכל שלו נמשך לטומאה והוא מגיע על ידי כך חלילה לכפירה רח"ל, והוא אינו מקבל מוסר מחכמי הדור, והוא מביא על עצמו אסונות עכל"ק.

כא. החובת הלבבות כותב (שער התשובה פ"ה) שיתרחקו משבעים דברים שהם מותרים המסוגלים להביא את האדם לאיסור חלילה, למשל דברים שהם רק ספק איסור לפני שח"ו יכשלו חלילה בדבר שהוא איסור.

כב. השלה"ק כותב (שער האותיות אות ק') בשם רבו המהר"ש ז"ל להתרחק אלפי אמות מחשש מאכל של איסור כי זה משאיר רושם על הגוף וזה נשאר לנצח.

כג. כתוב בדרך חסידים (מערכת אכילה אות כ"ב בשם אור הגנוז פ' תולדות), כשנזהרים לאכול בקדושה הכח של האדם מתחזק מהמאכלים ללמוד ולהתפלל בלי מחשבות זרות, אבל כשהוא אוכל מאכלות אסורות ח"ו מתגבר כח היצר הרע והוא אינו יכול להתפלל כמו שצריך בלי מחשבה זרה.

כד. החתם סופר הקדוש כותב (תורת משה פ' קדושים ד"ה המתקדשים), שרוב האפיקורסות רח"ל שבא על האדם בא הדבר ממאכלות אסורות.

כה. עוד כותב החתם סופר ז"ל (חתם סופר עה"ת שמיני ד"ה ולא תטמאו) שזה האדם מתטמטם ממאלכות אסורות אבל לא הנשמה, כי מאחר והאדם אוכל מאכל איסור, הנשמה מיד מסתלקת ממנו והוא נשאר בדיוק כמו אדם מת כמו רשע בעת חייו רח"ל, ע"ש.

כח מנחת פרק ד יהודה

כו. הבעל ישמח משה כותב (בסה"ק תפלה למשה על תהלים סח) כשמישהו אוכל מאכלות אסורות כו' הוא קשור לטומאה והוא אינו יכול להתעלות אל הקדושה, הטומאה אינה יכולה להיפרד ממנו רק ע"י חיבוט הקבר או ע"י תענית ותשובה ע"ש.

כז. באור צדיקים (פרק י"ט) כתוב שכל מי שאינו מדקדק במה שהוא אוכל בעולם הזה יש לו עונשים קשים ביותר בעולם הבא וכפי שהוא מונה שם את העונשים ע"ש.

כח. בספה"ק שפת אמת פ' שמיני (סי' ד"ה בפסוק) כתוב בפסוק שעל ידי אכילת מאכלות אסורות הנפש שלו הופך להיות משועבד לגוף והיא הופכת להיות גשמית לגמרי עכ"ל, הפירוש הוא שהוא מחוייב להתמסר לכל תאוותיו והוא אינו יכול לשלוט על עצמו כי הגוף שולט עליו.

כט. הראשית חכמה כותב (שער הקודשה פט"ז) שהקב"ה כביכול הוא מתקנא בעיקר (נוקם) על מאכלות אסורות יותר מאשר בכל העבירות האחרות, כי העבירה הזו מטמאת את כל האדם, הגוף הופך להיות חתיכת טומאה רח"ל. (כך גם מביא השלה"ק בשער האותיות אות ק' ע"ש).

ל. בספר מאור ושמש (פ' שמיני באד"ה אל תשקצו) הוא כותב שמאכלות אסורות מטמטם את הלב ושורה עליו רוח טומאה ואפילו שכהוא מקיל רק בחומרא הוא אינו יכול להשיג השגות תוה"ק, ואפילו כשהוא נוהג בחסידות ולומד ביום ובלילה.

לא. החפץ חיים כותב בספרו נדחי ישראל (פרק כ"ח כ"ט), שמכל עבירה נברא מלאך רע, תארו לעצמכם כמה מלאכים רעים בורא לעצמו האדם ע"י אכילת מאכלות אסורות, כשבכל נגיסה הוא בורא לעצמו מלאך נוסף, ואותם המלאכים הרעים ממתנינים לו לרגע שהוא ימות, כשאו יעשו לו צרות ויסורים, ולא יתנו דקה אחת מנוחה.

הרי אז ימרטו את שערות הראש, על כך שבעולם השקר נתנו ליצר הרע את כל אשר חפץ, ולא די בכך שחטאו בעצמם, אלא שעוד לגלגו על היהודים הדתיים אשר הוכיחו על כך וקראו להם "שוטים", כשחשבו את עצמם לחכמים ומבינים, מה יצא לי מכל החכמה וההכשלה שלי? ישאלו אותי, הרי חפרתי לעצמי בור!

מנחת פרק ד יהודה כט

מיד יתחרטו על כך, כל אחד יצדיק על עצמו את הדין, אך זה כבר יהיה מאוחר, לא ניתן יהיה עוד לעשות דבר, תשובה ניתן לעשות רק בחיים, כפי שידוע, וכפי שכבר ציינו לעיל, שחוץ מן העבירה של המאכל האסור הרי שגם מטממטים את הנפש ע"י מאכלות אסורות.

כח. בספה"ק שפת אמת פ' שמיני (סי' ד"ה בפסוק) כתוב בפסוק שעל ידי אכילת צאכלות אסורות הנפש שלו הופך להיות משועבד לגוף והיא הופכת להיות גשמית לגמרי עכ"ל, הפירוש הוא שהוא מחוייב להתמסר לכל תאוותיו והוא אינו יכול לשלוט על עצמו כי הגוף שולט עליו.

כט. הראשית חכמה כותב (שער הקודשה פט"ז) שהקב"ה כביכול הוא מתקנא בעיקר (נוקם) על מאכלות אסורות יותר מאשר בכל העבירות האחרות, כי העבירה הזו מטמאת את כל האדם, הגוף הופך להיות חתכת טומאה רח"ל. (כך גם מביא השלה"ק בשער האותיות אות ק' ע"ש).

ל. בספר מאור ושמש (פ' שמיני באד"ה אל תשקצו) הוא כותב שמאכלות אסורות מטמטם את הלב ושורה עליו רוח טומאה ואפילו שכהוא מקיל רק בחומרא הוא אינו יכול להשיג השגות תוה"ק, ואפילו כשהוא נוהג בחסידות ולומד ביום ובלילה.

לא. החפץ חיים כותב בספרו נדחי ישראל (פרק כ"ח כ"ט), שמכל עבירה נברא מלאך רע, תארו לעצמכם כמה מלאכים רעים בורא לעצמו האדם ע"י אכילת מאכלות אסורות, כשבכל נגיסה הוא בורא עלצמו מלאך נוסף, ואותם המלאכים הרעים ממתינים לו לרגע שהוא ימות, כשאז יעשו לו צרות ויסורים, ולא יתנו דקה אחת מנוחה.

הרי אז ימרטו את שערות הראש, על כך שבעולם השקר נתנו ליצר הרע את כל אשר חפץ, ולא די בכך שחטאו בעצמם, אלא שעוד לגלגלו על אלו היהודים הדתיים אשר הוכיחו על כך וקראו להם "שוטים", כשחשבו את עצמם לחכמים ומבינים, מה יצא לי מכל החכמה וההכשלה שלי? ישאלו אותי, הרי חפרתי לעצמי בור!

מיד יתחרטו על כך, כל אחד יצדיק על עצמו את הדין, אך זה כבר יהיה מאוחר, לא ניתן יהיה עוד לעשות דבר, תשובה ניתן לעשות רק בחיים, כפי

ל מנחת יהודה פרק ד

שידוע, וכפי שכבר ציינו לעיל, שחוץ מן העבירה של המאכל האסור הרי שגם מטממטים את הנפש ע"י מאכלות אסורות.

מנחת יהודה פייל כ

"כל מה שהאדם סוכל" בעולם הבא הוא רק בגלל הפה, בגלל העבירות שהוא עשה בפה (כשהוא אכל בהם טריפות) וכו'.

האדם האוכל טריפות, כל גופו מתפטם עם כל מיני גורמים לא טובים, ובגוף שהוא כל כך מלוכלך לא יעזרו הזכויות הגדולות בעת תחיית המתים, כשאינן צורך כלל לדבר על היסורים הגדולים שיהיה להם בגהינם, וכשהמצוות יעבירו את העבירות, ויזכו לקום מן הקבר יחד עם כל היהודים - ניתן לתאר איזה יסורים גדולים יהיו להם אז.

יקחו כל אבר ויפרידו את כל אחד מחברו, יפרידו את הבשר ואת העצמות שהתפתחו ממאכלי טריפות ומאיסורים אחרים, אילו יסורים גדולים יסבלו אז כלל לא ניתן להעלות על הדעת, את זה יכול להרגיש רק אדם שדמו נקרש ונאלצו לנתח אותו לחלקים ללא הרדמה, רק אותו אדם יכול לחוש חלק מן היסורים שיהיו לאותם האנשים האוכלים מאכלות אסורים, - אותם היסורים כלל לא יוכלו לסובלם.

אצל אוכלי הטרפות, הניתוח יהיה חייב להיעשות על כל אבר, כל חתיכת בשר או עור בנפרד (הרי האוכל מתפשט על פני כל הגוף כפי שידוע), עד שהגוף יהיה נקי וראוי לקום בתחיית המתים, האם יש שיעור וערך לאותם היסורים) שיהיה להם בגלל זה? בגלל אכילת הטריות, שבגלל אכילת אותם הטריות הוא מאבד גם את צלם האלקים וכו'.

לכן צריך כל אדם להיות מאוד זהיר שלא יכשל באיסורים המטמאים את הנפש ומורידים את צלם האלקים!

לכן צריך כל אדם להתגבר בענין זה ולא יטמא את עצמו במאכלים אסורים, חייבים להתחזק בכך, גם כשיש חברים שהם קלים ואינם נזהרים כראוי, ובמיוחד כשהללו מלגלגלים עליו, ואוחזים אותו לטפש בשל כך שאינו אוכל טריפות.

מנחת פרק ד יהודה לא

הרי ידוע מה שהגמרא אומרת שטוב לאדם שבכל חייו יחשבוהו לשוטה לפני שיהיה רשע לרגע, חייבים לדעת שככל שיש יותר חרפה על כך שקיימו את המצוה השכר גדול יותר ויותר וכו' עכ"ל.

לב ואחרון אחרון חביב נעתיק כאן דברים נעימים וקדושים המאירים כספירים מרבינו הק' שליט"א הכותב בסה"ק דברי יואל ויקרא עמוד רנ"ה (ד"ה ופוק), וזלה"ק:

בא וראה עד להיכן הדברים מגיעים, עד כמה חמור הענין של מאכלות אסורות, היכן שאנו מוצאים שאפילו מי שרק טעם כשהיה ילד נולד בו טבע רע כשהוא גדול, כפי שמבואר בתשובת הרשב"א המובא ביו"ד סי' פ"א בענין גויה המינקת ילד יהודי כו'.

כך גם אנו מוצאים אצל משה רבינו בכך שהוא לא רצה לינק מגויה, כי פה שעתיד לדבר עם השכינה שינק דבר טמא? (סוטה י"א ע"ב הובא ברש"י ז"ל פרשת שמות) ע"ב.

ולק' בד"ה ועוד כ', מכך נראה כי מדובר באב הטומאה שלא לשמור את הפה מלאכול עמם, וזהו הגרמא בנזקין, ומכך הוא נמשך לעבירות חמורות ע"כ.

על ידי כך שהוא אינו נזהר ממאלכות אסורות הוא עלול להכשל בעניני העמים כו' וראה כמה שחייבים להיות זהירים עכלה"ק ע"ש כי ל' חכמים מרפא ודו"ק.

לג. בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) כתבו שאחר יצא לתרבות רעה כי אמו בעת שהיא היתה מעוברת עימו הריחה טרפות כשעברה ליד בית עבודה זרה (ראה או"ו).

לד. בהגהות אשר"י (מס' ע"ז פ"ב) הוא מזהיר שנשים המיניקות שיהיו מאוד זהירות במאכלות אסורות ע"ש.

לה. עוד מובן שזה שגורם שהחבר יאכל דבר איסור, הוא עובר על לאו מפורש של "ולפני עור לא תתן מכשול" (כמבואר בהרבה מקומות בדקאי בתרי עברי דנהרי ועכ"פ משום מסייע ואכ"מ להאריך).

לב מנחת פרק ד יהודה

בפרט הילדים הקטנים שהם בכלל לא אשמים, הם רק מחכים שאמהותיהם יביאו להם אוכל ויאכילו אותם הם רעבים, ובסופו של דבר הם מאכילים אותם באוכל טמא רח"ל, האם אין זו אכזריות? הרי זהו בדיוק הענין של ולפני עור לא תתן מכשול.

לו. עכ"פ מכל זה מספיק בכדי להבין עד כמה חמור האיסור לתת לילד "סימילאק" או "דזארס" וכמו כן כל יתר המאכלים שבחלקם יש ממש איסורי נבילות וטרפות וכדומה, שהם ממש איסורי דאורייתא, בחלקם ישנם רק האיסור של בישול עכו"ם, חלב עכו"ם, אא"ו שהם רק דרבנן, אבל איסור דרבנן אסור גם כן לתת לילדים כפי שכתוב לעיל.

ואפילו כשהרופאים זועקים שזה חשוב לילד, אסור לתת לו זאת רק אם שואלים שאלה אצל רב מוכר ומוסמך המכיר ויודע את הדברים, ומבין את חששות האיסורים שבתוצרת זו.

לז. באמת לו רצינו להעתיק בענין זה מהספרים הקדושים הרי שהנייר לא יספיק בכדי להכיל את כל זאת, אך בכל זאת אנו מוכרחים לציין לפחות את דבריו הבווערים כאש של הספר "מסלת ישרים" (פי"א) הוא כותב שם כך "לכל מי שיש עוד חתיכת מוח בראשו, ההוא חושב, שמאכל איסור, הוא בדיוק כאילו היה דבר מורעל שהוא סכנה לאכילה, האם במצב כזה היה האדם לוקח על עצמו את הסיכון ואוכל, כשיש לאדם ספק כזה והיה אוכל הוא היה נחשב לשוטה, כי לאכול את המאכל המורעל הוא בכל זאת יכול להרעיל את נפשו ולהסתלק מן העולם.

אותו דבר הוא גם אצל מאכלות אסורות, שם הרי זה סם של הנפש, אז איך יתכן שיוכלו לאחוז זאת בקלות, ולהכניס זאת לפה, אפילו כשמדובר רק בספק איסור בדיוק כפי שהוא לא היה מכניס לפיו אוכל שהיה ספק אם הוא מורעל, ע"ג.

לח. הרבינו יונה כותב (ריש ברכות) שספק איסור הוא חמור בהרבה מאיסור ודאי כי על זה אין חרטה, כי מרגיעים את עצמם שזה בודאי כן כשר.

לט. עתה אחים ואחיות יקרים, חשבו לעצמכם מי הוא זה אשר יעיז בנפשו לשחק עם ילדיו הקטנים? כמה כח ועמל נותנים לענין זה, ולענין

מנחת פרק ד יהודה לג

החינוך של זה, כמה דמעות יהודים שופכים הורים בכדי שיזכו בסופו של דבר לנחת יהודי, ושיזכו להקים דורות ישרים, ולבסוף ההורים בעצמם המפטמים את הילדים בסם רחמנא ליצלן.

כמה צריכים הידים לרעוד על כך שהכניסו לפה של הילדים שלהם אפילו ספק איסור ח"ו, האם יתכן שיהודים שיש להם הרגשה יהודית שיעשו כדבר הזה, לעשות מבלי לשאול מורה הוראה צדיק שאפשר לסמוך עליו שהוא כמו רופא בעניני נשמה, האם זה באמת אינו סם לילדים ח"ו, בואו כבר כולנו נזרוק מיד מן הבית את כל סם הנפש בין למבוגרים ובין לילדים קטנים.

ג

אם זה באמת כל כך חמור לתת לילדים "סימילאק" הנעשה מחלב, אם כן מדוע הרבנים וגדולי הדור כלל לא מחו על כך קודם? ומדוע השכנים שלי משתמשים בהם?

מן השאלה נראה שאינך בהיר בנעשה בענין, כי באמת הרבנים כן מחו נגד ה"סימילאק" וכן נגד כל התוצרת העשוי אצל הגוים עבור הילדים הקטנים, לדוגמא הרהגה"צ רבה של קראסנע שליט"א שיצא בצורה חמורה נגד הענין בספרו כוונת הלב (חיו"ד סימן ט') שם הוא עוסק בחומר הענין, ואצל ילד שהרופאים טוענים שהוא חלש, אז חייבים לשאול רב מורה הוראה שיפסוק אם במצב הזה מותר לתת לילד את המוצר או שלא.

עוד דרשו רבנים גדולים בענין זה והזהירו את הציבור בענין, ועוד השכנים שלכם היהודים הדתיים המשתמשים בזה יתכן והם שאלו שאלת רב ולכן הם משתמשים בזה, כי יתכן במצב שלהם זה מותר.

ואם ידוע לכם באמת שהם לא שאלו רב, אז חובה עליכם לעורר אותם כי "ישראל קדושים הם" וחייבים הם להאזין כשמוכיחים להם, ועל ידי כך יהיה לכם חלק בין "מזכי הרבים" וכפי שידוע השכר על כך גדול.

האם רק על "סימילאק" אתם טוענים כל זאת, או שגם על תוצרת אחרת? בבקשה תציינו את השמות של כל המוצרים הנכללים באותו כלל, כי יתכן ואני כלל איני יודע במה אני משתמש בתוצרת הנכללת באיסורים אלו?

סליחה, אינכם שואלים נכונה, כי הלא איך יתכן למנות את כל המוצרים? הלא הם רבים מאוד, אתם צריכים לנהוג להיפך אתם אל תכניסו לבית שום תוצרת בטרם שאינכם יודעים בבטחה כי מדובר בתוצרת טובה, וכל עוד אין לכם בטחון בדבר אסור לכם להשתמש בו.

כל זה גם על פי ההלכה, וגם על פי הסברא.

א. על פי ההלכה הרי ידוע שיטתו של החינוך (במצוה קנ"ג קנ"ה וקנ"ח) כשאדם אוכל בהמה שהוא ספק עבורו אם הוא טהור או טמא, או שכלל אינו ידוע בשעה שהוא אוכל את הבשר אם זה כשר או לא, וזאת למרות שלאחר שאכל הוכח שאכן הבשר היה כשר, בכל זאת הוא עבר על המצוה שהתורה ציותה עלינו שיבדקו לפני שאכלו ולא אחרי האוכל, זוהי מצוה מיוחדת בתורה המצוה של בדיקת סימני טהרה (עיינ בשו"ת אבני נזר ריש חיו"ד שהאריך בזה).

ועוד יותר כשאתם אוכלין דבר שהוא בודאי טריפה הרי שהוא אז עבירה הרבה יותר קטנה מכאשר אתם אוכלים דבר שהוא רק ספק אם זה טרף (כך פוסק הרמ"א באו"ח סי' תר"ג) כי האדם יש לו יותר חרטה על עבירה בטוחה מאשר על עבירה מסופקת, ממילא כל הדברים הללו שהכשרות שלהם אינו בטוח ואוכלים זאת רק מפני שזה אוכל והשני אוכל הרי שהוא בכלל של ספק עבירה, שהתשובה על כך קשה מעבירה בטוחה, על כך אין צורך כלל לדעת מה לא לאכול, חייבים רק לדעת מה בטוח שמותר כן לאוכל.

ב. על הסברא הזו העניין הוא כך, כי כפי שכבר ציינו לעיל בשמו של בעל ה"מסלת ישרים", שהרי כל דבר שאינך בטוח בענין הכשרות שלו

מנחת פרק ד יהודה לה

נחשב לכם כאילו היה ספק שיש בו סם, נו, מה הייתם עושים אם היה בו סם, האם גם אז הייתם אוכלים או שבודאי הייתם מונעים עצמכם מלאכול עד שהייתם מוודאים בודאי שאין בו כלל סם?.

ממילא ברור שכלל אין חילוק אם מדובר ב"סימילאק" או "מוסלוי" או כל סוגי ה"דזארס" או סתם סוכריה או כל סוגי הממתקים שנותנים בדרך כלל לילדים הכל, כל זה מותר להשתמש בהם רק כאשר ישנו רב המתיר זאת בבטחה, ובשום פנים ואופן לא אחרת. השי"ת שיעזור לנו שנוכל כולנו להזהר בעניני הכשרות ונזכה כולנו שיהיה לנו גוף נקי או נפש טהורה לשמור את כל התורה, ולחמם את ילדינו על דרך התורה הק' על טהרת הקודש.

ד

האם רק על "סימילאק" אתם טוענים כל זאת, או שגם על תוצרת אחרת? בבקשה תציינו את השמות של כל המוצרים הנכללים באותו כלל, כי יתכן ואני כלל איני יודע משאני משצמש בתוצרת הנכללת באיסורים אלו

סליחה, אינכם שואלים נכונה, כי הלא איך יתכן למנות את כל המוצרים? הלא הם רבים מאוד, אתם צריכים לנהוג להיפך אתם אל תכניסו לבית שום תוצרת בטרם שאינכם יודעים בבטחה כי מדובר בתוצרת טובה, וכל עוד אין לכם בטחון בדבר אסור לכם להשתמש בו.

כל זה גם על פי ההלכה, וגם על פי הסברא.

א. על פי ההלכה הרי ידוע שיטתו של החינוך (במצוה קנ"ג קנ"ה וקנ"ח) כשאדם אוכל בהמה שהזוא ספק עבורו אם הוא טהור או טמא, או שכלל אינו ידוע בשעה שהוא אוכל את הבשר אם זה כשר או לא, וזאת למרות שלאחר שאכל הוכח שאכן הבשר היה כשר, בכל זאת הוא עבר על המצוה שהתורה ציותה עלינו שיבדקו לפני שאכלו ולא אחרי האוכל, זוהי מצוה מיוחדת בתורה המצוה של בדיקת סימני טהרה (עיין בשו"ת אבני נזר ריש חיו"ד שהאריך בזה).

לו מנחת פרק ד יהודה

ועוד יותר כשאתם אוכלין דבר שהוא בודאי טריפה הרי שהוא אז עבירה הרבה יותר קטנה מכשאר אתם אוכלים דבר שהוא רק ספק אם זה טרף (כך פוק הרמ"א באו"ח סי' תר"ג) כי האדם יש לו יותר חרט על עבירה בטוחה מאשר על עבירה מסופקת, ממילא כל הדברים הללו שהכשרות שלהם אינו בטוח ואוכלים זאת רק מפני שזה אוכל והשני אוכל הרי שהוא בכלל של ספק עבירה, שהתשובה על כך קשה מעבירה בטוחה, על כך אין צורך כלל לדעת מה לא לאכול, חייבים רק לדעת מה בטוח שמותר כן לאוכל.

ב. על הסברא הזו הענין הוא כך, כי כפי שכבר ציינו לעיל בשמו של בעל ה"מסלת ישרים", שהרי כל דבר שאינך בטוח בענין השכרות שלו נחשב לכם כאילו היה ספק שיש בו סם, נו, מה הייתם עושים אם היה בו סם, האם גם אז הייתם אוכלים או שבודאי הייתם מונעים עצמכם מלאכות עד שהייתם מוודאים בודאי שאין בו כלל סם?

ממילא ברור שכלל אין חילוק אם מדובר ב"סימילאק" או "מוסלוי" או כל סוגי ה"דזארס" או סתם סוכריה אוד כל סוגי הממתקים שנותנים בדרך כלל לידלים הכל, כל זה מותר להשתמש בהם רק כשאשר ישנו רב המתיר זאת בבטחה, ובשום פנין ואופן לא אחרת. השי"ת שיעזור לנו שנוכל כוכולנו להזהר בעניני הכשרות ונזכה כולנו שיהיה לנו גוף נקי או נפש טהור לשמור את כל התורה, ולחמם את ילדינו על דרך התורה הק' על טהרת הקודש.

מנחת יהודה פייל ע

ה

מהו התיקון של האמא שנתנה סימילאק לשתות

זה שייך לרב לפסוק, אנו רק רוצים להוסיף מה שהספרים הקדושים כותבים, שאחד הדברים החשובים ביותר לתשובה, הוא להסביר לחברים וחברות, קרובים וידידים ועם כל מי שיש שייכות, שלא להשתמש בדברים כאלה, ובודאי שלבד בודאי לא ישתמשו בהם יותר.

ו

האם באמת האבא והבעל מחוייב לבד להסתכל על האוכל ולוודאות טיב האוכל בטרם הוא נכנס לבית? או שהוא יכול לסמוך על בני ביתו?

הוא חייב בעצמו לבדוק, כך פוסק האוהחה"ק (פ' בראשית), כשהוא מוסיף ומציין שזו היתה העבירה של אדם הראשון כשהוא סמך על חוה והוא כלל לא ידע שהיא נותנת לו מעץ הדעת, הוא רק סמך על אשתו על צדקתה (וע' רמב"ן פ' בראשית).

נו!!! בואו ותארו לעצמכם, חוה שנבראה נקיה בלי שום עון, ולמעשה הגיעה למדריגה הנעלה ביותר שרק יכלו להשיג באותם הימים, בוודאי שאדם הראשון יכל לסמוך עליה שהיא תתן לו לאכול רק ממה שמותר לאכול, ובכל זאת היא הכשילה אותו, והתירוץ שלו היה שהוא סמך עליה ולא עזר לו דבר, וזה רק גרם לו מיתה לכל הדורות.

ואם כן מה נאמר אנחנו כשאנו נעמוד בפני בית הדין של מעלה, ונרצה להגיד תירוצים מדוע האכלנו את הילדים במאכלות אסורות? וגרמנו איבוד נשמות ישראל לכל הדורות, בוודאי ובוודאי לא יקבלו את התירוץ שסמכו על בני הבית!!!

ז

איזו עצה אתם נותנים לי כאשר אני כבר מסכים אך בבית לא מאפשרים לי זאת?

דברי חכמים בנחת נשמעים, אתם חייבים להבהיר בפני בעלת הבית את האסונות החמורים שיכול לקרות כשמאכלים במאכלות אסורות את הילדים הקטנים, בין לגוף ובין לנשמה, ובכדי להקל עליכם כתבנו למעלה בקיצור כל הדברים, ולכן העצה היעוצה שתקראו בפני בני הבית את כל הקונטרס לאט ובסבלנות, אין לנו שום ספק שאשה יהודיה שהיא נכדת האמהות שרה, רבקה, רחל, ולאה, היא בוודאי תהיה זהירה והניצוץ היהודי שבה לא יאפשר לה להאכיל אוכל שאינו ראוי, ותדאג להאכיל את הילדים הקטנים בחלב אם, כמו בכל יתר המאכלים העשויים רק בבית.

ח

**מהי העצה אם בעלת הבית ל"ע חלשה ואין לה כח
לאפות לבד חלות לכבוד ש"ק, עוגות, וכן אוכל לילדים
וכדומה?**

העצה היא שהבעל יוריד רק דקות מזמנו בכל יום, ואז הוא יכול לעשות את כל זאת בעצמו, כי היום כאשר ניתן להשיג כלים חשמליים, כמו בלענדערס וכדומה, כשמכניסים הכל למכונה והיא עושה את הכל בעצמה, המוצר יוצא מוכן מבלי שיש צורך הרבה לעבוד.

ט

אבל מה עושים כשאין בכל זאת זמן?

בדיוק כמו שיש זמן כשבעלת הבית מבקשת שיוציא את הזבל החוצה, או לשטוף את הכלים, או לחתל את הילד, או להאכיל את הילד לתת לו בקבוק או לשמור על הילדים, או ללכת לקנות משהו במכלת, או לקחת את הכביסה לנקות, או להיות ערים בלילות עם הילדים או לשאת את הילד לרופא, שכל הדברים הללו לוקחים שעות, בכל זאת אין מסתכלים על שעות, וזאת מפני שהיא כל כך עייפה ואין לה את הכח וכל זאת בכדי לעשות טובה לבשר ודם.

כ"ש וכ"ש כשמדובר לעשות להקב"ה שזו באמת טובה שהאדם עושה לעצמו, למען רעיתו וילדיו, בכדי שיגדלו ויתפתחו בריאים ושלמים וכן שיהיו יהודים דתיים ושההורים יראו מהם הרבה נחת ואז בוודאי אסור לחסוך את הדקות שזה לוקח.

חוץ מזה הטענה אינה רלוונטית, כי השמירה מביאה עמה אריכות ימים כמו שכתוב במשלי "יראת ה' תוסיף ימים" כך שלמעשה יוצאים בריווח.

פרק ה'

המעלות הגדולות של נתינת חלב אם

(מן הספרים הקדושים)

א. אם יש לאם את האפשרות לתת **חלב אם** לילד זהו הדבר הטוב ביותר לילד (שבילי אמונה).

ב. רואים בחוש שהילדים השותים **חלב אם** הם תמיד ילדים בריאים וחזקים, והם מפותחים יותר מן האחרים (ס' זכירה).

ג. כל מי שרוצה לשמור את ידליו ממחלות ר"ח, שיתן רק **חלב אם** (מדה לדרך מאמר א' כלל ג' פ' י"ד).

ד. אפילו שיהיה זה אמת שהילד יהיה יותר חכם אם הוא לא שותה יותר מדי **חלב אם** מה יש לו בזה אם הוא לא יהיה בריא ח"ו, מי יכול ליטול על עצמו אחריות כזו.

ה. האם שתניק את ילדה כל זמן שאפשר **חלב אם** תרויח מכך שהילד יוכל ללמוד תורה ויעבוד את הקב"ה מתוך בריאות וכח חזק, ובזכות זה הקב"ה יתן לילד הרבה חכמה והבנה (שד"ח דברי חכמים סי' צ"ה).

ו. אבל חשוב לדעת שבזמן כזה אסור לאכול בצל, שום, לב, או כבד, (הנהגות ישרות מהאריז"ל).

ז. עיין לעיל (פ"ב אות ו') מספר כף החיים.

פרק ו

המעלה הגדולה של "חלב אם"

(מהרופאים)

(רשימה זו היתה מודפסת ב"ניו יורק טיימס" 19) מרץ '977 למספרם)

ההחלטה האחרונה של הרופאים הגדולים בארצות הברית בענין חלב לילדים קטנים

א. שמניקים ילד ב חלב אם זה עוזר לילד שיהיה לו חיים טובים יותר, בזמן האחרון עשו סטטיסטיקה מי משתמש ב חלב אם ומי בחלב הסינטטי, והתברר ש40- אחוז מהאמהות משתמשות ב חלב אם זהו בדיוק מספר כפול מכפי שהיה לפני 15 שנים, אך מעט מאוד מבינים עד כמה טוב וחיוני הוא לילד כשמניקים אותו ב חלב אם

ב. בחקירות האחרונות שעשו בנושא התברר שהילדים המניקים חלב אם סובלים הרבה פחות ממחלות שונות, לעומת אותם הילדים שאותם האכילו מבקבוקים, וזאת למרות שאולי נתנו להם גם קצת מ חלב אם החקירות העלו ש חלב אם מחזק את המוח של הילד שיעבוד יותר טוב, ועוד זה עוזר גם לילד שלא יהיה שמן בעתיד, וגם מאוחר יותר זה עוזר נגד מחלות.

ג. בשנה האחרונה האקדמי' האמריקאנית בפידאטריקס" (זהו הארגון האמריקאי לעניני בריאות הילד) הם המליצו בפני הרואים שהללו ימליצו בפני הנשים שרק יניקו מ חלב אם ולא יאכילו את הילדים מחלב בקבוקים, כי ברור הוא ש חלב אם הוא הטוב והחזק ביותר לילד מאחר ומדובר מחלב שהוא מאתו מין, בדיוק כמו חלב של פרה לצאצאיהן.

ד. האמת היא שחוקרים אמרו בישיבת "האקדמי' לסייענס של ניו יורק אוניווערסיטי" (הארגון האמריקני למדע), שם הם חקרו את ההבדל בין החלב הרגיל לחלב האם והגיעו למסקנה כי יש בחלב האם פרטים מסויימים שאין בחלב הרגיל, וזה מה שיכול להשפיע רבות על התפתחות הילד, במיוחד כשהוא יכול לתת את הכח לילד להתגבר על על מיני מחלות ואינפקציות.

מנחת פרק ו יהודה מא

ה. לחלב הרגיל יש בהם הרבה פרויטין (סוג וויטאמין) שהוא יכול להזיק לילד, ולעומת זאת לחלב האם יש הרבה "פעטי עסיד" (חוזק מיוחד) שהוא משפיע חזק על התפתחות מוחו של הילד, דבר זה אין כלל לחלב הפרה כי זה אינו חסר כלל לחיות ובהמות.

ו. ד"ר "דו'עראלד גאל" שהוא פרופסור מיוחד לעניני ילדים והוא חוקר לעניני עצבים [דהיינו נורו קעמיסט] אמר לאדקמיה שחלב הפרה יש לה 4 פעמים כל כך הרבה פרויטין יותר מאשר לחלב אדם.

ז. ד"ר "ויליעם אי סטיני" גם הוא חוקר של האדם (דהיינו אנתרופולוג'יסט) באוניברסיטת אריזונא אומר שהפרויטן הגבוה שיש בחלב הפרה יכול להספיק לילד בכדי להשביעו, זה גם יכול לגרום לילד שבכל חייו הוא ייאלץ לאכול הרבה בכדי שיהיה לו מספיק פרויטין, וזה יחסר לו, וזאת מפני שהרגילו אותו לכך. [הכוונה היא שהוא יהיה חייב לאכול בשר יותר מאשר אדם נורמלי].

ח. פרויטין גבוה מגיע בדרך כלל מבשר בהמה שיש בה הרבה שומן, וכידוע שבשר הבהמה גורמת למחלות לב ומעיים (דהיינו קולון) וסרטן, כל זה נגרם מכך ששותים חלב פרה כשהוא קטן, כי על ידי זה הוא נאלץ לאחר מכן לאכול הרבה בשר בהמה.

בקיצור, אם מאכילים אותו בחלב פרה הוא זקוק לאחר מכן לגופו כשהוא מתפתח הרבה בשר בהמה שזה גורם למחלות רציניות ומחלת הסרטן ל"ע השם ישמרנו).

התפתחות מהירה של הילד

ט. ד"ר סטיני אמר שלא יטעו שהתפתחות מהירה הוא דבר טוב לילד [כפי שקורה שמאכילים ילד בחלב רגיל] ההיפך זה מזיק לילד.

מחלות מעיים

י. ד"ר "גול" אמר ש70- אחוז מחלב האם הוא קל לעיכול, לעומת זאת החלב הרגיל של הפרה 80 אחוז ממנו קעסיין ( ) וכשהוא מגיע למעיים הוא הופך להיות כמו גבינה שהוא קשה מאוד לעיכול.

פראטיען

יא. ד"ר "גול" גם כן אמר שהפראטין בחלב הפרה יש בו קצת מאוד "אמינוי עסיד" ששמו סייטין, שכל ילד חדש שנולד חייב שיהיה לו, בצד השני של החלב של הפרה יש גם כן הרבה "אמינו עסיד" ששמו "פינילאאנין" שילד חדש שנולד אינו יכול לשאת זאת בגופו, והריבוי של התוצרת הכימית יכול להביא עימו הרבה מאוד רעל כי החומר הכימי שלו הוא רעל, ולעומת זאת בצד השני **לחלב האם** יש לו הרבה "סייסטין" וקצת מאוד של פינילאאנין, לחלד האדם יש גם כן הרבה מאוד "אמינו עסיד" ששמו "טאורין" שילד יכול לעשות מזה רק קצת מאוד אפילו כשהוא צריך יותר [ואת זה כלל לא ניתן לקבל לא בחלב הפרה אלא רק **בחלב האם**].

חקירות שעשו לאחרונה מוכיחים שה"טאורין" עוזר לעצבים שיעברו טוב [עתה יש לנו את הפתרון על הקושיא העולמית, למה אנו שומעים לאחרונה כל כך הרבה על סבל של עצבים, ועל ילדים שחלילה לא יתפתחו? התירוץ לכך כי האכילו אותם מאז שהיו ילדים קטנים לא ה **חלב אם** אלא בכל מיני סוגי חלב ומאכלים אחרים שאין בהם את הכח לחזק את העצבים כראוי].

יב. ד"ר "גול" אמר שמן הסתם מאוד חשוב בפיתוח המוח [בלי החומר הכימי, המוח גודל עקום, יותר נכון לומר בדיוק כמו מוח של בהמה, כי הוא אוכל בדיוק כמו בהמה].

מכאן נראה כפול נא לעיין

פראטין

יא. ד"ר "גול" גם כן אמר שהפראטין בחלב הפרה יש בו קצת מאוד "אמינוי עסיד" ששמו סייטין, שכל ילד חדש שנולד חייב שיהיה לו, בצד השני של החלב של הפרה יש גם כן הרבה "אמינו עסיד" ששמו "פינילאאנין" שילד חדש שנולד אינו יכול לשאת זאת בגופו, והריבוי של התוצרת הכימית יכול להביא עימו הרבה מאוד רעל כי החומר החמי שלו הוא רעל, ולעומת זאת בצד השני לחלב של האדם יש לו הרבה "סייסטין" וקצת מאוד של פינילאאנין, לחלד האדם יש גם כן הרבה מאוד "אמינו עסיד" ששמו "טאורין" שילד יכול לעשות מזה רק קצת מאוד אפילו כשהוא צריך יותר [ואת זה כלל לא ניתן לקבל לא בחלב הפרה אלא רק **בחלב האם**].

מנחת פרק ו יהודה מג

עסיד! ששמו "טאורין" שילד יכול לעשות מזה רק קצת מאוד אפילו כשהוא צריך יותר [ואת זה כלל לא ניתן לקבל לא בחלב הפרה אלא רק בחלב האם].

חקירות שעשו לאחרונה מוכיחים שה"טאורין" עוזר לעצבים שיעבדו טוב [עתה יש לנו את הפתרון על הקושיא העולמית, למה אנו שומעים לאחרונה כל כך הרבה על סבל של עצבים, ועל ילדים שחלילה לא יתפתחו? התירוץ לכך כי האכילו אותם מאז שהיו ילדים קטנים לא ה **חלב** **אם** אלא בכל מי סוגי חלב ומאכלים אחרים שאין בהם את הכח לחזק את העצבים כראוי].

מכאן נראה כפול 2 פאגראפין נא לעיין

יב. ד"ר "גול" אמר שמן הסתם מאוד חשוב בפיתוח המוח [בלי החומר הכימי, המוח גודל עקום, יותר נכון לומר בדיוק כמו מוח של בהמה, כי הוא אוכל בדיוק כמו בהמה].

חקירות שעשו לאחרונה מוכיחים שה"טאורין" עוזר לעצבים שיעבדו טוב [עתה יש לנו את הפתרון על הקושיא העולמית, למה אנו שומעים לאחרונה כל כך הרבה על סבל של עצבים, ועל ילדים שחלילה לא יתפתחו? התירוץ לכך כי האכילו אותם מאז שהיו ילדים קטנים לא ה **חלב** **אם** אלא בכל מי סוגי חלב ומאכלים אחרים שאין בהם את הכח לחזק את העצבים כראוי].

יב. ד"ר "גול" אמר שמן הסתם מאוד חשוב בפיתוח המוח [בלי החומר הכימי, המוח גודל עקום, יותר נכון לומר בדיוק כמו מוח של בהמה, כי הוא אוכל בדיוק כמו בהמה].

שומן

יג. השומן של חלב האדם יש בו גם כן שומן, יש בו את השומן ששמו "פאליסאונסאטורייטעד פעטי עסיד", חלב הפרה יש בה את השומן ששמו "סאטורייטעד" [כידוע שהשומן ה"סאטורייטעד" גורמים לכך שיהיו חולי לב וכן מחלות אחרות כמו סרטן ל"ע כפי שהזכרנו למעלה וכו'].

מחלות

יד. חלב האם יש בהם גם דברים שהם נגד מחלות "אמיונוילוג'יכאל" וכן גורמי דם ששם דמם "סעליס" שהם עשויים בכדי לתת את הכוח להתמודד נגד מחלות, זה יכול להזיק לילד כשהוא עלול להתמודד עם אינפקציות.

פיטום מול מחלות

טו. ד"ר "דז'יין פיט" חוקר נגד מחלות ב"אוניברסיטת קולומביה", הוא טוען שזה יכול גם להזיק נגד ארלרגיות, **חלב אם** יש בהם שהוא נגד כמעט כל האינפקציות והמחלות שישנן בגופי הילדים

טז. ד"ר "אלען ס. כנויגהאען" רופא ילדים מ"קופרמאן ניו יורק" חקר ודרש שילדים השותים חלב אם יש להם שלישי מהמחלות מאשר אותן סוגי הילדים שיש להם את מחלת הפורמולא בשנה הראשונה של החיים, הוא יצא בחקירה שילדים השותים **חלב אם** אפילו בחודש אחד זה עוזר הרבה נגד מחלות.

קשיי נשימה

יז. בין ילדים השותים פורמולא שכיח אצלם קשיי נשימה פי 15 מאשר אצל הילדים היונקים **חלב אם**.

הקאות ושלשולים

יח. הקאות ושלשולים קיימים אצל ילדים השותים חלב רגיל פי שנים יותר מאשר אצל ילדים היונקים **מחלב אם**.

אסונות פתאומיים אצל ילדים קטנים

יט. באנגליה מצאו שהפטריה הפתאומית של ילדים קטנים בלי סיבה מגיע הרבה יותר מאשר אצל ילדים ששותים מבקבוק.

האם!

כ. מה שהאשה אוכלת אין לזה נפקא מינא לחלב שלה, ישנם אנשים החושבים למשל שאשה המניקה אסור לאכול שוקולד, אוכל עשיר וכל מיני סוגי אוכל אחרים, אבל זה אינו נכון, היא יכולה לאכול הכל, חוץ מאשר בדבר שיש בו חשש של כשרות כמו שכתבנו לעיל שהוא מזיק מאוד לילד

מנחת פרק ו יהודה מה

כפי שכתוב במדרש רבה (שה"ש פ"ד אות י"ב, יו"ד סימן פ"א סעיף ז'), שמה שהאמא אוכלת את זה יונק ואוכל הילד.

הדבר היחידי שעליו היא חייבת להיזהר שלא לקחת, הוא התרופות, או דברים אחרים הגורמים לשומנים כי יכול לעתים להיכנס לתוך החלב [הכוונה היא שכל אשה בטרם שהיא לוקחת תרופה, היא חייבת לשאול את הרופא האם אין זה מזיק לילד] אשה שהיא מעשנת [לדאבוננו] אז הילד יכול חלילה לקבל "ניקוטין" [שהוא סם המות גם בשביל האשה וגם בשביל הילד].

כא. 95% של הנשים יכולות להצליח ולתת **חלב אם** לילד, על פי רוב הבעיות הקיימות אצל האשה הנותנת **חלב אם** אינן בעיות פיזיות אלא בעיות חלומיות, האשה חוששת שאיננה יכולה לתת **חלב אם** והדבר גורם לה לקשיים.

כב. הדבר הטוב ביותר לאשה הרוצה להניק, שיתנו את החלב מיד לאחר הלידה, ובכל זאת מי שלא עשתה זאת, יכולה להתחיל בזאת גם אחר כך, למשל, גם אצל אשה שהילד שלה חייב להישאר שבועות שלמים באינקבטור ניתן גם אז לתת לילד **חלב אם**.

כג. בזמן שכזה חשוב מאוד לקרוא את הכתבה באנגלית שאנו נצטט אותו להלן, אפילו נשים שהחלו לתת פורמולא יכולים לשנות ולעבור לחלב אם, וגם האשה שנדמה לה שאין לה מספיק חלב להניק את הילד היא חייבת לתת כל זמן שהתינוק נהיה רעב, כשהכוונה היא שהיא תתן כל שעתיים, ואז ממילא תוכל להניק יותר, ואז תוכל להניק כל ארבע שעות כפי שהילד צריך להניק, ההיפך, להניק כל שעתיים מתיש מאוד את האשה ואין זה רצוי.

פרק ז

תרגום וציטוט בקיצור מכתבה שנדפסה בחודש

מרץ 19

סיבוכי דם, "קאלסטרול"

א. זה סותם את הורידין, וזה גורם להתקפי לב, וגם לחץ דם גבוה ל"ע, בחלב אם יש מכך הרבה חומר כזה, אבל כשנותנים **חלב אם** אז מרגילים את הגוף לכך וזה אינו מזיק בשנים הבאות.

אבל כששותים חלב של פרה, ששם יש לזה אחוז מאוד נמוך של זה, אז הילד אינו רגיל לכך וזה יכול להזיק לו בעתיד. [למאכלים יש קאלסטרול, בשר ומוצרים שמנים אחרים שמזה אוכלים הרבה בשנים הבאות, במילא חשוב מאוד שהגוף יהיה רגיל לכך, כדי שלא תהיה לו השפעה רעה].

מיניראלען

ב. בחלב אנוש יש פחות מיניראלען מאשר בחלב פרה, החוקרים אומרים שזו מעלה גדולה שיש פחות מיניראלים, כי הורידים של הילד אינם יכולים לשאת כמות כזו של קאלסטרול, עוד הם אומרים שפורמולא גורמים לבעיות של שלשולים והקאות, וכאבי בטן.

קאלציום ופאספאראות

ג. בחלב אם גורמים שני המיניראלים בדיוק כפי שזה צריך להיות, זה חשוב מאוד לעצמות, ובמיוחד ל... געדערעם.. רואים שילד ששותה חלב אם אין אצלהם כמעט מחלת "קונוואלשענעס"

חליים מסויימים

ד. ד"ר "דזעין פוד" אומר שחוקרים מצאו ש**חלב אם** שומר מפני מחלות, ("פאליא" - "מאמפס" ועוד מהרבה מחלות) וכן מפני מחלות מעיים, יש לזה חומר כזה ששמו "פיפידאס פאקטאר" שהוא נאבק נגד המחלה.

מחלות ילדים

ה. **חלב אם** עוז להתפתחות ששםם "לאקטוואסילאויס ביפידויס" ושזה הורג את כל החיידקים הרעים שנכנסים לגוף, [במיוחד בבני מעיים].

מנחת פרק ז יהודה מז

הערה: גוף האדם הוא מלא עם חיידקים טובים ורעים, וחייבים שיהיו הרבה טובים בכדי שיוכלו להיאבק נגד הרעים.

לכן כמעט ואין לילדים השותים **חלב אם** שלשולים, כאבי מעיים וכאבי בטן.

אם לאם אין מספיק חלב אז היא יכולה להוסיף עוד חלב רגיל, כי להתגבר נגד אינפקציה טוב גם כך.

תלמדו איך לחסוך כסף

ו. אלו הנותנים פורמולא עולה להם בכל שבוע בערך \$19 ואלו הנותנים **חלב אם** עולה להם לשבוע אולי \$3 בגלל האוכל הנוסף שהאם צריכה לאכול.

ז. אם יש לכם בעיה עם **חלב האם** אתם יכולים לפנות מיד לארגון ה"לאלאש", להם יש עצות נהדרות, במיוחד בשביל אלו שעובדים ורוצים לתת חלב אם.

ח. גם הודיעו שבקונסומער רעפאָרט'ס דף 165 שהחברות המייצרות את הדז'ארס מכניסות הרבה מלח וסוכר ועוד חומרים שהם בכלל לא בריאים לילדים הקטנים.

עוד הם מראים מכונה קטנה שניתן לקנות אותה במחיר מוזל שאפשר בה לעשות את האוכל לבד בתוך 15 שניות.

ט. אנו מקוים בקרוב לארגן ארגון מיוחד בשם çia éùøài ששם אנו נמסור את כל האינפורמציה בענין **חלב האם**, כל אלו המעוניינים לעזור מתבקשים לפנות אלינו.

י. בגלל סיבות טכניות לא יכול להיכנס כל הכתבה בענין הקאונסומער שנכתב באנגלית ותורגם על ידנו, אנו מקוים להעתיק אותו בהרחבה בעתיד בחלקים שייצאו לאור.

יא. שלא תרשו לעצמכם שירמו אתכם, כאשר הארגונים מפרסמים מודעות המספרים לכם שהחלב הוא חבל טוב, וכי מדובר בחלב בריא, כל זה מדובר במודעות מסחריות ואינם מתכוונים לדבר.

פרק ח

השגחות והכשרים

א. מה נאמר ומה נדבר, ענין הכשרות וההכשרים הן מן המצוות שהצבור דורך ברגלו, כל אחד עושה לעצמו פשטים, מה מותר ומה אסור, מה להחמיר הגם שהחומרא בכלל מיותרת, ומקילים בדברים שחייבים להחמיר שם, וכל זאת בגלל חוסר ידע, ורוב היהודים המדקדקים בכשרות הרוצים לדעת, ורוצים להישמר מפני חשש של איסור, סומכים על על כל מיני השגחות שכתוב עליהם באותיות של קידוש לבנה כשר למהדרין מן המהדרין ובהכשר של רב מסויים, הגם שהוא מכיר את אותו רב בעל המכשיר, שבעניני כספים הוא בוודאי לא היה סומך עליו.

ב. אבל אח יקר עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאוד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיוחד במדינתנו, ובכתי החרושת הגדולים שתהליך ייצור המאכל הוא מאוד מסובך, כל זה הוא חוץ מכך שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיוחד כשאלפי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אך חוץ מכל זה בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסובך כנ"ל, שעל פי רוב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחילה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרושת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרושת האחרים גם הם מייצרים בתהליך של ייצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וכבבת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסוגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים כפי שיכולים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנולדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעי' ח"א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עובדות כאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

מנחת פרק ח יהודה מט

ב. אבל אח יקר עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאוד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיוחד במדינתנו, ובבתי החרושת הגדולים שתהליך ייצור המאכל הוא מאוד מסובך, כל זה הוא חוץ מכך שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיוחד כשאלפי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אך חוץ מכל זה בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסובך כנ"ל, שעל פי רוב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחילה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרושת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרושת האחרים גם הם מייצרים בתהליך של ייצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וכבבת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסוגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים כפי שיכולים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנולדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעי' ח"א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עובדות כאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

ב. אבל אח יקר עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאוד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיוחד במדינתנו, ובבתי החרושת הגדולים שתהליך ייצור המאכל הוא מאוד מסובך, כל זה הוא חוץ מכך שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיוחד כשאלפי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אך חוץ מכל זה בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסובך כנ"ל, שעל פי רוב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחילה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרושת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרושת האחרים גם הם מייצרים בתהליך של ייצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וכבבת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסוגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים כפי שיכולים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנולדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעי' ח"א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עובדות כאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

ב. אבל אח יקר עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאוד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיוחד במדינתנו, ובבתי החרושת הגדולים שתהליך ייצור המאכל הוא מאוד מסובך, כל זה הוא חוץ מכך שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיוחד כשאלפי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אך חוץ מכל זה בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסובך כנ"ל, שעל פי רוב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחילה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרושת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרושת האחרים גם הם מייצרים בתהליך של ייצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וכבבת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסוגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים כפי שיכולים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנולדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעי' ח"א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עובדות כאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

מנחת יהודה פיילן

ה. בגלל הטכניקה הקיימת כיום, החששות התרבו יותר ויותר, וחייבים שיהיה לנו 100 זוגות עינים בכדי שנוכל לטפל בכל העינים, (רב מומחה גדול בעניני כשרות אמר לפני שנים שהכשר יכול לתת רק תם או קל, ולדאבוננו כיום המצב שרוב המאכלים יש להם כיום כאלו השגחות), ועם כל זה חייב הרב שיהיה לו סייעתא דשמיא, שלא ייצא על ידו חלילה מכשול ותקלה, אבל בודאי שרק על בטחון אסור לסמוך רק בעל המכשיר

מנחת פרק ח יהודה נא

חייב בכל הכוחות והחושים והידיעות לדאוג לכך שזה יהיה בתכלית הכשרות.

ו. גם ברור שלרב המכשיר את את הכוח, זמן, ואפשרות, לעמוד כל המזן ולשמור איך שעושים את המאכל מתחילתו ועד סופו, וברוב המקרים מגיעים הרבנים מזמן לזמן למקום ובודקים ברפרוף, ולעתים מגיעים הרבנים רק אחת לשלשה חדשים ובמקרים רבים אחרים אחת לחצי שנה, ובמפעלים המרוחקים עוד יותר הם מגיעים אחת לשנה, הם נוסעים דרך ארוכה מגיעים למקום מסתכלים כמה דקות, וחוזרים לביתם, וממילא אין להם כל שליטה על הנעשה במקום, אינם יודעים את התהליך כראוי, והבעל הבית עושה במקום כבתוך שלו.

ז. רוב ההשגחות תובעות משגיח תמידי במיוחד בתוצרת שיכול להיות שם חשש שאפשר שם לערבב משהו כשרוצים להוסיף לזה טעם או שחושבים שמסייעים בכך לבריאות, כשהחומר מסוגל לשמור על התוצרת זמן ארוך יותר, או שמבקשים לחסוך כסף, שאז לא יעזור אפילו אם הוא יגיע למקום שלשה פעמים ביום, כל עוד שאין במקום משגיח תמידי שאין הבעל הבית משלם לו אלא הרב המכשיר, וגם אז חייב הרב להגיע מפעם לפעם ולבחון האם לא שינו את תהליך הייצור, והאם אל התעוררו במשך הזמן חששות חדשים, במיוחד היכן שצריך להכשיר, וכך היכן שקיימות שאלות חייב הרב בעצמו ללכת ולא לסמוך על המשגיח.

ח. מי מדבר עוד מהמקומות היכן שהרב בכלל לא מסתכל שם, והוא סומך לגמרי על יושרו של בעל הבית, שזהו בפירוש נגד ההלכה, (שו"ע יו"ד סי' י"ח, תבו"ש, דרכ"ת ושאר אחרונים).

ט. ידועים דבריו הקדושים של כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א שאמר פעם באסיפה של רבנים, לאחר שאחד מגדולי הרבנים ציין על אחד מבעלי בתי החרושת שהוא יהודי ירא שמים וממילא הוא אינו זקוק כלל להשגחה, וכאשר שמע זאת האדמו"ר מסאטמאר הוא רתח מזעם ואמר, שאפילו אם הוא בעצמו היה בעל בית החרושת הוא לא היה נאמן ורק אם היה במקום משגיח רק אז ניתן להכשיר עכדה"ק.

י. המקומות היחידים שיש להם משגיח תמידי גם שם חייבים להימנע מלאכול את התוצרת שלהם, ראשית כי המשגיח מקבל תשלום מבעל הבית ולכן הוא מיוחד לדבר יותר מדאי כי הוא חושש שמא יפסיד את פרנסתו, שנית, המשגיח חייב להיות מבין על כל מיני שחיתות שבעל בית החרושת יכול הכל לעשות והוא חייב להבין טוב בכל תהליך הייצור וגם בתהליך המכונות, וכל זה חוץ ממה שהזכרנו למעלה, הוא חייב להיות בקי בהלכות רבות.

יא. הלבושי מרדכי הקדוש (מהד"ת יו"ד סי' ז') מלמד אותנו את דרך התורה, איזה תפקיד מונח על המשגיח, ומה חייבים להיות תפקידיו, בכדי שהוא יוכל להיות בטוח שבעזרה"ת לא ייצא על ידו שום מכשול, ושילדים יהודים יאכלו רק אוכל כשר, וכך הוא כותב:

יב. המשגיח אסור לו לעזוב את בית החרושת אפילו לא לרגע אחד, הוא חייב להסתכל על כל פנה הכל מה נעשה, ואם מרחיבים קצת את בית החרושת, ושכלל ההרחבה המשגיח אינו מסוגל לפקח על כל המפעל, ולכן הוא חייב להסתובב הלך ושוב, אז חייבים להעמיד משגיחים נוספים (הכוונה היא בקיצור, שהמשגיח חייב לעמוד במקום אחד, ושם להביט על כל הנעשה, ואם הוא אינו יכול חייבים להעמיד לצדו משגיחים בכדי לאפשר זאת).

יג. היום לדאבוננו כלל לא שייך דבר כזה, במקום הגדול ביותר אין יותר מאשר משגיח אחד, וגם זאת מחשיבים זאת לבעל הבית למסירות נפש גדולה, כי כפי שכבר הזכרנו למעלה הבעל הבית מסתכל על הכיס, והוא אינו מסתכל על ההיסור של הכשרות, ממילא זה נחשב אצלו כאילו שהוא ממן אדם שמסתובב אצלו ואינו עושה דבר, אבל אין לו ברירה הוא נאלץ לשלם לו, כי הרב המכשיר תובע זאת, ואכן במקומות מסוימים הבעל הבית אינו יכול לשאת זאת, והוא נותן למשגיח תפקיד לעבוד, וממילא איזה פנים יש להשגחה כזו?

יד. כותב הלבושי מרדכי שכל השמגיחים חייבים להיות יראי שמים, ועל כך גם אין מדקדקים ראשית, כי ירא שמים אינו מאפשר לעצמו במיוחד

מנחת פרק ח יהודה נג

לא בזמננו לקחת על עצמו אחריות כל כך גדולה, שכלל ישראל יאכל על השגחתו.

טו. רוב המשגיחים נבחרים לא על פי רמת היראת שמים שלהם, או לומדי תורה, אלא על ידי פרוטקציה אצל הרב המשכיר, כאשר קרוב או ידי פונה אליו, והוא מסדר לו עבודה של השגחה, וממילא אז כלל אין מסתכלים על היראת שמים.

טז. עוד מציין שם הלבושי מרדכי, שהשמגיח חייב שיהיו בידו כל המפתחות של המקרר, הפריזער וכן הלאה, וכן את מפתחות בית החרושת, בכדי שיוכל להיכנס מתי שהוא חפץ ביום ובלילה, והוא אכן חייב להיכנס לשם מדי פעם בשעות הלילה לבחון האם לא עושים משהו בשעות הללו. [כיום כלל אין דבר כזה שלמשגיח יהיה מפתח וכי הוא יוכל לבוא למקום בשעות כאלו] (וכן חלק של המוצרים המגיעים לבית החרושת מיוצרים במפעלים אחרים) (כפי שהדבר קיים במרבית המאכלים) לכן גם שם חייבים לשמור על כך בדיוק).

יז. ועל כך מסיים הלבושי מרדכי שמשגיח שהולך ובא (יוצא ונכנס) אין למשגיח כזה כל ערך, [יוצא לפי דבריו שהיום אין כל אפשרות לאכול שום אוכל אלא רק אוכל הנעשה בבית].

יח. אבל האמת היא שאין לנו כל צורך לרוץ עד ללבוש מרדכי, כי רבה של צאנו הקדוש זי"ע כותב כבר בזמנו (שו"ת ד"ח ח"ב השמטות סי' מ') כדלהלן: לסמוך כיום על הכשר כלל אינו ראוי אפילו על הרבנים השכרים ביותר, כי יוצאים מכך מכשולים רבים.

יט. המורה הוראה העולמי המפורסם [הג' רפ"ה הורביץ] כותב בספרו (פח"ז י"א או' א') זה שרוצה לשמור את נשמתו שירחיק את עצמו מכל סוג אוכל ושתייה שלא נעשה בבית.

כ. אותו דבר כותב גם ר' הלל קאלאמייער זצ"ל (מקרי דרדקי פ' בא) אם המוכר הוא בעל בית חרושת [לא אחד שעושה לעצמו בבית בלבד] אפילו כשיש לו הכשר אסור להאמין לו.

כא. בעוה"ר המצב הוא כזה שרוב האנשים סומכים על הרבנים המכשירים שכל מהווים הוא כסף מה השם מרויחים על זה שהם נותנים השגחה. הם מבקרים שם רק מפעם לפעם, הוא מסתכל לצדדים בכדי לצאת ידי חובה, ולעתים הוא חושש מבעל הבית, ולכן הוא אינו חוקר ודורש מספיק כפי שצריך לעשות בכדי לדעת כל מה שמכניסים לתוך המאכל, שלעתים רבות יש בהם חשש של איסורי דאורייתא נבלה וטריפה ממש רח"ל, הוא לוקח רק בחשבון שהדבר יכול לגרום לו הפסד ממון וכדומה. לעתים רבות על אף שידוע לו על הרבה חששות, הוא מנסה להעמיד התירים רבים ככל שניתן בכדי להכשיר את המאכל, על אף שלהיתירים שלו יש יסודות מאוד רעועים.

כב. כל זה נובע מכך שהוא חושש לבקר יותר מדי את בעל הבית כשהוא יכול לעתים להדיחו מתפקידו, במיוחד כשברור לו שהוא יוכל למצוא תפקיד שני בקלות, ומכל זה יוצא שאלפי יהודים נכשלים במאכלות אסורות בלי שהם יודעים על כך, כפי שהעובדות הוכחו אפילו אצל רבנים גדולים ד' ישמרנו.

כג. חלק גדול מן המכשירים מקבל את כספו לא בשל ההשגחה החזקה שלו, אלא ההיפך בשל העלמת עין מבעיות שונות, וזאת כשאינם נותנים את הדעת למה שהם רואים באמת, וכל ההשגחה נוטל רק הבעל הבית בכדי להסוות את עיני ההמונים בכדי שיחשבו שהמוצר כשר כשיסמכו על בעל המכשיר והשגחתו כשהוא ידוע ומפןרסם כרב גדול בתורה וכדומה.

כד. יותר ויותר בעלי מכשיירם סומכים למעשה על בעלי מכשיירם אחרים, מאחר ובמוצרים שמייצרים מכניסים מוצרים מוכנים שעליהם נותנים הכשרים רבנים אחרים והוא נאלץ לסמוך על אותם בעלי המכשירים, פירושו של דבר שהמאכל יכול להיות מעורב במוצרים של בעלי מכשיירם שונים, כשיתכן שהיהודי הקונה את המוצר בעצם רק מסתמך על אותו רב הנותן את ההשגחה ולא על הרב שנתן את ההשגחה על המוצר שהכניסו לתוך אותה תוצרת.

מנחת פרק ח יהודה נה

וזאת כבר בעובדה הטובה ביותר, כי רוב רובם של המוצרים הכשרים אין לתוצרת שמכניסים לתוך אותה תוצרת כלל הכשר, והרב סומך על היתרים שונים, כי ברור שהרב בעל המכשיר אינו מסוגל - גם כשירצה בכך - ללכת לבדוק ולשמור על כל מאות המפעלים המייצרים את התוצרת בכל רחבי אמריקה ולעתים אף במדינות מרוחקות בגלל מוצר אחד שיהיה מרישא ועד גימרא בהליך כשר.

כה. אנשים אומרים אותי כלל לא מעניין, להכות יכו את הרב בעולם הבא, הטענה כולה שקרית, כי הגם שהרב יקבל את עונשו בעולם הבא על שהחטיא את ההמונים, אבל זה לא יפטור את מי שאכל מן התוצרת שסמך בעינים עוורות על בעל המכשיר מבלי שבדק היטב בחקירות ודרישות שאכן ניתן לסמוך על הרב הנותן השגחות טובות.

מכאן כפול

כא. בעוה"ר המצב הוא כזה שרוב האנשים סומכים על הרבנים המכשירים שכל מהווים הוא כסף מה השם מרויחים על זה שהם נותנים השגחה. הם מבקרים שם רק מפעם לפעם, הוא מסתכל לצדדים בכדי לצאת ידי חובה, ולעתים הוא חושש מבעל הבית, ולכן הוא אינו חוקר ודורש מספיק כפי שצריך לעשות בכדי לדעת כל מה שמכניסים לתוך המאכל, שלעתים רבות יש בהם חשש של איסורי דאורייתא נבלה וטריפה ממש רח"ל, הוא לוקח רק בחשבון שהדבר יכול לגרום לו הפסד ממון וכדומה.

לעתים רבות על אף שידוע לו על הרבה חששות, הוא מנסה להעמיד התירים רבים ככל שניתן בכדי להכשיר את המאכל, על אף שלהיתירים שלו יש יסודות מאוד רעועים.

כב. כל זה נובע מכך שהוא חושש לבקר יותר מדי את בעל הבית כשהוא יכול לעתים להדיחו מתפקידו, במיוחד כשברור לו שהוא יוכל למצוא תפקיד שני בקלות, ומכל זה יוצא שאלפי יהודים נכשלים במאכלות אסורות בלי שהם יודעים על כך, כפי שהעובדות הוכחו אפילו אצל רבנים גדולים ד' ישמרנו.

כג. חלק גדול מן המכשירים מקבל את כספו לא בשל ההשגחה החזקה שלו, אלא ההיפך בשל העלמת עין מבעיות שונות, וזאת כשאינם

נותנים את הדעת למה שהם רואים באמת, וכל ההשגחה נוטל רק הבעל הבית בכדי להסוות את עיני ההמונים בכדי שיחשבו שהמוצר כשר כשיסמכו על בעל המכשיר והשגחתו כשהוא ידוע ומפןרסם כרב גדול בתורה וכדומה.

כד. יותר ויותר בעלי מכשיירם סומכים למעשה על בעלי מכשיירם אחרים, מאחר ובמוצרים שמייצרים מכניסים מוצרים מוכנים שעליהם נותנים הכשרים רבנים אחרים והוא נאלץ לסמוך על אותם בעלי המכשיירים, פירושו של דבר שהמאכל יכול להיות מעורב במוצרים של בעלי מכשיירם שונים, כשיתכן שהיהודי הקונה את המוצר בעצם רק מסתמך על אותו רב הנותן את ההשגחה ולא על הרב שנתן את ההשגחה על המוצר שהכניסו לתוך אותה תוצרת.

וזאת כבר בעובדה הטובה ביותרא, כי רוב רובם של המוצרים הכשרים אין לתוצרת שמכניסים לתוך אותה תוצרת כלל הכשר, והרב סומך על היתרים שונים, כי ברור שהרב בעל המכשיר אינו מסוגל - גם כשירצה בכך - ללכת לבדוק ולשמור על כל מאות המפעלים המייצרים את התוצרת בכל רחבי אמריקה ולעתים אף במדינות מרוחקות בגלל מוצר אחד שיהיה מרישא ועד גימרא בהליך כשר.

כה. אנשים אומרים אותי כלל לא מעניין, להכות יכו את הרב בעולם הבא, הטענה כולה שקרית, כי הגם שהרב יקבל את עונשו בעולם הבא על שהחטיא את ההמונים, אבל זה לא יפטור את מי שאכל מן התוצרת שסמך בעינים עוורות על בעל המכשיר מבלי שבדק היטב בחקירות ודרישות שאכן ניתן לסמוך על הרב הנותן השגחות טובות.

מנחת יהודה פייל ח

כו. שלא יטעו שבכך שיודעים בבטחה שהרב הוא גדול בתורה יר"ש באמת אז זה כבר מספיק, כי כפי שכבר הזכרתי קודם שלרב המכשיר חייב שיהיו מעלות שלרוב בעלי הכשיירים אין. (ראה לעיל).

כז. עוד חייבים לדעת כל אלו המחפשים דוקא מן המובחר, ולא רוצים להשתמש במה שמותר רק בשעת הדחק ועליהם התרים שוניפ, עליכם לדעת כי הינכם חיים בטעות גדול כי אין כמעט (מתוך מיחידים

מנחת פרק ח יהודה נז

ממש) שום מאכל שהוא באמת כשר למהדרין מן המהדרין, ושעל זה הרב בעל המכשיר אינו בעל אחריות, כי האחריות רק על הכשרות ולא על ההידור.

לכך אנו נצטט כאן את דברי אלקים חיים שאת זה כתב כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בתשובתו (נדפס בנפש ישעי' ח"א עמוד תכ"ג ע"ש דה"ק באריכות) שאנו רק נעתיק כמה שורות הנוגעים לעניננו.

וזל"ק (בד"ה הנה מה) האם על ההכשר רשום אופן ההשגחה, הוא הלא כותב רק שהמוצר כשר, וכך אכן האמת על פי ההלכה, והלא כל הענינים העומדים תחת השגחת בי"ד אז באופן כזה כשמביאים בפני הבי"ד בשר שיש עליהן שאלה ובי"ד מתיר, או ריאות שיש עליהם שאלות ובי"ד מתיר בשל הפסד מרובה על אף שההיתר הזה הוא רק בשעת הדחק ובהפסד מרובה, וגם זה המדקדק במעשיו אינו יודע כלל שהבשר שהוא אוכל היה עליהן שאלות שעל אף שנפסק שהן כשרות הוא לא היה אוכל אותן, הקונה רואה שכתוב כשר ואינו יודע כלל איזו מידת כשרות על המוצר כו', אותו דבר במצות שנשים אופות כו' ואותו דבר אצל יין וכו'.

כולם יודעים שבי"ד פוסק רק מה שהוא מעיקר ההלכה, וכל מי שמדקדק מתעניין בפרטיות, ואינו סומך עלל ההכשרים.

ואם ישנם אנשים שאינם מבינים את לשון החכמים הללו לבד טועים וגרמו לעצמם הפסד, אבל החכמים (הרבנים) אינם רוצים לשקר ח"ו עע"ש באריכות גדולה.

עוד כותב שם הרבי זצ"ל שהתהליך הזה חייב לביות, כי אחרת אף רב לא יוכל לתת הכשר, והצבור יבא לידי אכילת מאכלות אסורות, אבל באמת על הצבור לדעת כי ההכשרים אינם בשביל המדקדקים, כי הללו אסור להם לסמוך על הכשרים כלל שנעשו רק בשביל פשוטי המון העם.

כח. עוד כותב שם הרבי זצ"ל שמאחר וההכשר אינו מיועד למדקדקים, לכן שהרבנים ימנעו מלכתוב על המוצרים כשר למהדרין מן המהדרין, כי סתם אנשים יקנו את המוצר אפילו אם יהיה כתוב רק המילה "כשר", ולכן כשכותבים מהדרין מן המהדרין מטעים בזאת את המדקדקים הסבורים שהמוצר טוב גם בשבילהם.

כט. יוצא מכל הנ"ל שכל המוצרים שיש עליהם את הנוסח למהדרין או תעמולה דומה הרי שהוא שקר גמור ושלא יאמינו להם.

בפרט היום כפי שכבר כתבנו קודם, הלאוי שזה יהיה כשר בשעת הדחק, כי לדאבונו המשכולות כל כך גדולים שחלק גדול מן המאכלים עם ההכשרים הטובים ביותר יש להם בעוה"ר חששות גדולים, בפרט כפי שהרבי מסאטמאר זצ"ל כותב בהמשך שמצב זה חמור במיוחד בתקופתנו ששכיח פרצות (הסוחרים עושים כל מיני תעלולים כו') אי אפשר כלל לסמוך סתם על חזקת כשרות, ושהיום המצב השתנה בתכלית והוא גרוע בהרבה בגלל הערמומיות הגדולה והקונים נכשלים כשאינם יודעים מי ומה במאלכים עיי"ש באריכות.

ל. על כן אני מודיע ומזהיר את הצבור שלא ירמו את עצמם שהגם שאוכלים מכל ההכשרים הטובים אז נחשבים למדקדק ויהודי יפה, בפרט שאת התשובה הזו כותב רבנו לפני המלחמה שמאז המצב הפך להיות גרוע בהרבה, בפרט באמעריקא שם מייצרים בכל בטכניקה החדשה ביותר כידוע.

לא. כל מה שמייצרים ועושים בבית הוא הרבה יותר טוב ובטוח ממה שקונים עם ההכשר הטוב ביותר (חוץ ממה שמכניסים דברים מוכנים לתוצרת שאז שוב נופלים לחששות אפילו כשעושים זאת לבד).

לב. עוד ראיתי בהרבה בתים יהודיים ששם אפילו כשבדרך כלל מדקדקים בכשרות (על פי הבנתם), אבל לילדים נותנים מכל סוגי הממתקים, כמו סוכריות, שוקולדות, עוגיות, עוגות, וכו' וכו', וכך גם בבית הספר או בחדר בכיתות הנמוכות שהלמדים והמורות נותנים לילדים הכל מכל הבא ליד (וזאת גם לילדים שבבית כלל אין משתמשים בכל אותן התוצרת) הכוונה היא למשוך את הילדים ללימוד אבל למעשה יוצא מכך ההיפך, במאכלים הללו רק גורמים שמקלקלים יותר בעוה"ר, שכיום יש מתוכם מאות סוגי מינים, זה מגיע בחבילות מוכנות כשעליהן מתנוסס המילה כשר, ולעתים רבות כשאינן כלל עליהן הכשר, ואפילו כשיש כן הכשר ברוב הפעמים אי אפשר כלל לסמוך עליהם.

מנחת פרק ח יהודה נט

הרבה פעמים אפילו כשהרב כבר אינו חי עוד, או שכאותו רב הוריד את ההכשר מן המוצר, עדיין משתמשים בשמו, ולעתים אף מדפיסים שם של רב שכלל אינו קיים, אך הסוחרים יודעים כי בשביל לרמות את הצבור זה מספיק, ואין בעוה"ר כלל מיש ימחה על אותה הפקרות.

לג. וגם אלו שהם באמת כן מדקדקים הם מורים לעצמם היתר לילדים קטנים בני 2-3 ומבוגרים יותר לתת להם כל מיני ממתקים שהכשרות שלהם רופף, וכן גם נותנים להם ויטאמינים וסיריולס שרבנים מובהקים העדיפו על אותן המוצרים שיש עליהם חששות גדולים.

לד. כן סומכים על החוק המחייב את בעל התוצרת לכתוב מה מכיל המוצר, שכיום כבר יודע כל אחד שלא ניתן כלל סמוך על כך כי:

המאכלים מבושלים, אפויים, וצלויים באותן הכלים שיש בהם חשש טריפה.

לכל מאכל יש על פי החוק אחוז מסויים כמה שמותר להכניס בתוכן תוצרת אחרת ואת יד רק לדווח לממשלה, אך על המוצר מותר לכתוב נקי ב100- אחוז, ובכל מאכל ישנו אחוז שונה כמה מותר לערב, ולכן אי אפשר כלל להביא ראי' ממאכל אחד על משנהו.

מומחים גדולים העידו שעם כל ההחמרה והשמירה של הממשלה בכל זאת ישנם רמאויות גדולות, וזאת לאו דוקא מצד הכשרות אלא בשל סיבות אחרות, בעלי בתי החרושת מכניסים דברים אחרים שהם יותר זולים בשבילם או שהוא עושה את המאכל יותר טוב אבל הממשלה אינה מאפשרת להם לעשות זאת, ולכן הם נאלצים לרמות, ולא ניתן כלל לסמוך על מכונני הבדיקה הבודקים את התוצרת, כי ניתן לעשות מן עיסקה בכך שיאשרו שהכל בסדר.

לה. זוהי טעות עולמית לחשוב שהכשרות כאן באמעריקא טובה יותר מכשרות באירופה כפי שהיה בעבר, טעות זו נובעת מכך שבאירופה היו הרבה שאלות כשמצאו דברים רבים ורצו לרבנים לשאול שאלות, ואז היו מקימים קול צעקה ותצקנו, אך כאן עושים הסוחרים כרצונם, הם אינם מספרים לציבור על הבעיות המתעוררות, הם רוצים כסף וכבוד, לעתים שהם מרמים ולעתים הם מפעילים טרור ובכך הם מרמים את דעת הקהל,

ובכך הם סוּמְמִים את פה הצבור ודעת הקהל המוחים על חסרונות ועוולות הקורים בשטח הכשרות.

המצב שונה בהרבה כאן, וזאת בשל הטעם שהזכרנו קודם שכאן הכל מיוצר בתהליך מסובך, בבית היה כל האחריות וההשגחה של הרב על הבשר, חלב, יין וכו', אבל בקבוקים וחבילות עם אלפי מוצרים מוכנים לא היה כמעט שכיח להשיג, ולכל קהלה קטנה היה בית מטבחים משלה עם שוחטים ובודקים, וכן דברים אחרים הכל משלה, ולכן הרב בעזרת המשגיחים התמידיים לא היה קשה לשלוט על כל מהלך התוצרת, ובמיוחד כשהוא כלל לא היה תלוי בבעלי בתים ולא היה מקבל כסף כלשהו בשביל השהגחות שכאן הם בכלל לא קיימים ולכן יצא במשך המזן הרבה מכשולות.

במיוחד כשהכל נשעה בבתי חרושת רחוקים שפשוטי המון עם כלל לא יעלה על דעתם לפנות לשם ולבדוק האם הכל על הצד הטוב ביותר, כפי שהיו רגילים בבית, ואפילו כשהוא כבר כן היה נוסע לשם לא היו מכניסים אותו כלל ובודאי שלא היו מראים לו את כל הסודות, וחות מזה הוא במילא לא יבין את כל הטכניקה של התוצרת איך היא מיוצרת ובאיזה תהליך, ולכן חייבים לסמוך על הסוחר או הרב המכשיר המקבל מהסוחר את כספו בעוה"ר.

לו. עוד חילוק קיים כאן שכאן נעשה הכל בכמויות בשביל עשרות אלפי אנשים שגם זה גורם לרב שיהיה חייב לסמוך על התירים שונים כמו הפסד מרובה, שבבית בעת שהיתה קיימת שאלה יכלו יותר להחמיר, ואם לא יכלו הרי שבעלי המהדרין ידעו על כך ונזהרו שלא להשתמש באותה תוצרת וד"ל.

לז. ומי מדבר כלל על אותם אלו הקובעים את סעודתם בכל מקום, אוכלים אצל כולם, ואינם מדקדקים אצל מי הם אוכלים, במסעדות, בשמחות, ואין ספק שבאיזשהו מקום הם מכשלים בלא יודעים, שבכל אותן מקומות ישנם מכשולות גדולים שאיננו רוצים להאריך בכך בענין זה, אבל בבית היו כל המאכלים האלו בלאו הכי ולכן יכלו לאכול בשקט וכדומה.

מנחת פרק ח יהודה סא

לח. ישנן עוד חילוקים כאלה, אבל הן אינן חשובים, כי בשביל אלו שאינם מעוניינים בדיבורי אמת לא יעזור דבר וכל זמן שלא יורידו להם את הגהינם בפני העינים, אז בשביל אלו הרוצים לנהל את ביתם על טהרת הקודש כמו שקיבלו על עצמם בכל הדורות, מספיק שנזכיר מה שהכזרנו לעיל.

לט. כשרבה של שפארנע זצ"ל הגיע בעת המלחמה לפעסט לא יכלו להשיג אז מצות יד, ולכן על כרחו הוא נאלץ באותו שנה לקנות מצות שאפו במכונה, ואז הוא עבר לבית אפיית מצות המכונה ומצא שם כל מיני קלקולים, הוא מיד פנה לראב"ד של פעסט הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההכשר על המצות ועוררו על כך.

מנחת יהודה פייל ל

הראב"ד פנה עמו יחד לבית אפיית המצות, והזהיר את בעל המאפיה לעשות הכל כפי שיורה לו הרב של שפארנע, והראב"ד חזר לביתו, אך כשרבה של שפארנע ביקר אותו על תהליך מסויים של האפיה, הטיח בו בעל המאפיה: "ללמוד אתה יודע יותר טוב ממני, אבל באפיית מצות אני מבין טוב ממך", ואל הסכים לעשות כפי שהורה לו רבה של שפארנע.

מכאן אנו רואים, שאפילו היכן שיש הכשר של גאון וצדיק יכול גם לקרוא שהוא כלל לא יהי' בקי בתהליכי הייצור, אבל כל זאת אין כוונתו לפגוע בכבודו של הרב, מאחר והרב בוודאי מתכוון לטובה.

מ. בספר הכנה דרבה אות כ"ב (מהגה"ק ערוגת הבושם זצ"ל) לאתר שהוא מאריך שם שלא לסמוך על הכשרים הוא מסיים "שהתאפסו הרבה גדולים וצדיקים והדפיסו מודעה רבה שלא לסמוך על שום הכשר כל עוד שהבעל הבית אינו ירא שמים מרבים" (המודעות הודפסו בגלל מכשולות (הרבה יותר קטנות ממשכולות של היום), שאירעו אז).

מא. אותו דבר פוסק הבערוגת הבושם בשו"ת או"ח (סו"ס שכ"ה).

מב. הזכרון יהודא כותב (אות קכג) מהראוי שמי שהוא ירא שמים שלא יסמוך על השגחות הנעשים תחת השגחות הרבנים, אלא הוא בעצמו ישמור ויחפש מה ראוי לעשות. ובודאי שבזמנינו חייבים כך לנהוג בכל

סב מנחת פרק ט' ענף א יהודה

המצות ומכש"כ וכו' שכל מעייניהם הוא לגרוף כספים ורווחים והם ממהרים וכו' כידוע עכלה"ק.

מג. בשלה"ט (ע' קצ"ח:) כתוב, גם מוזהרים יראי השם שלא לאכול שום דברק שזקוקים לו לנכשר של רבנים מאותם הדברים העשויים בבתי החרושת כו', ע"ש.

פרק ט' ענף א'

אנו מצטטים להלן סיפור מעניין שאירע בתקופת חייו של הגאון רבי עקיבא איגער זי"ע ופסקו שהוא חשוב וחיוני בכל הענינים הנוגעים לכשרות, והדברים חשובים ואמורים מקטן ועד גדול לבחון זאת ולספר זאת לילדים הקטנים.

א

הקבלת פנים

הסיפור אירע בלאמזע בראש חודש סיון בשנת תקצ"ו. כל העיר היה בעת ההכנות לקראת החג, הרגישו את אורית החג, הבתים היו ערוכים ומוכנים, מפות לבנות המשמשות בדרך כלל בעת הסדר כיסו את השולחנות, וציפיות חגיגות כיסו את המטות.

אבל כל מי שהתבונן בתוך הבתים ראה שהם ריקים מאדם, כאילו התושבים ברחו מן המקום בשל אירוע זה או אחר.

מה קרה?

העיר כולה אנשים נשים וטף יצאו לקבל את פניו של גאון הדור רבי עקיבא איגער, שהגיע למקום לביקור קצר.

אחד הכתבים הידועים שנכח במקום, העלה את האירוע מעל גבי הכתב וכך הוא כותב:

מאות מאות של תושבים יצאו לדרך בכניסה אל העיר שם המתינו ציפו וחיכו לקבל את פניו של הגאון, מרחוק מתקרבת עגלה המובלת ע"י ארבעה סוסים, כשאר בעגלה יושב אדם רזה שהיה לבוש בבגד משי

מנחת פרק ט' ענף א יהודה סג

וחבוש בכובע מיוחד על ראשו, על פניו ניתן היה לראות את עדינותו ואת צורתו המיוחדת שבאה להשרות אורה הנהגה כזו לה זוכים כאלו שקמו על מנת להיות מנהיגי הדור, תחושה זו היתה של מאות האנשים שהתקברו למקום, כולם התכופפו ובקו לראותו, ובאמצע קם אדם והכריז בקול "ברוך הבא!" וכולם השיבו אחריו".

כאמור כולם הגיעו, כל תושבי העיר העסקנים וראיש הצבור, כולם התאספו בככר הגדול של העיר. בני התורה סגרו את גמרותיהם, הסוחרים סגרו את בתי העסק, הנשים השאירו את עבודתם במטבח ובאו ביחד עם ילדיהם בידיהם, כולם באו לחלוק כבוד לרבן של ישראל.

גלי דמעות של שמחה וחדוה נשפכו בעת הופעתו של הגאון והשוטת ידיו לקטן ולגדול, שורות ארוכות של הנשים שעברו בפניו עם ילדיהם ובקשו שהגאון יניח ידיו על ראש ילדיהן ויברכם, וניתן היה לראות איך שהגאון אומר בשפתיו "יוסף ה' עִיכֶם עִיכֶם ועל בניכם".

תושבי העיר רבו בינם לבין עצמם, בידי מי תיפול הזכיה שהגאון יהיה יתאכסן בביתו, ולכן הוחלט להפיל גורל בענין, אך עוד בטרם הספיקו לעשות זאת נודע כי הגאון בעצמו כבר קבע את משכנו אצל אחד מבני משפחתו המתגורר בעיר.

מיהו אותו קרוב שזכה לכך שהגאון יתאכסן בביתו - ואז ניסו ניסו ראשי הקהל להשיג מפיו של הרב פרטים בענין, תחילה נסיה האורח להתחמק מלהשיב, אך כשהללו לא הירפו הוא אמר להם את שמו שלא אותו יהודי שהיה ידוע כעני וישב בצד המערבי של בית הכנסת.

כשראשי הקהל שמעו את השם הם עיקמו את האף ואמרו, מה הפירוש?! רב כזה גדול המגיע לביקור היסטארי בעיר לאמזע שיתאכסן אצל יהודי פשוט שכזה, מה יאמרו על כך טובי העיר, ונאו איך נשמור בכל על כבוד התורה?

אבל הגאון רבי עקיבא איגר עמד על דעתו, והוא ביקש ממלויו שיובילו אותו הישר לביתו של הקרוב. ראשי הקהל ניסו שוב להניאו, הם ניסו להסביר לו שבית קרובו הוא קטן ביותר שהוא כמעט מתמוטט,

והבזיון הגדול שיהי' לעיר לאמזע ממעשה כזה, הם הבטיחו לו שיושיבו את הקרוב לו בראש השלחן וכבדו אותו בכבוד הכי גדול.

*

הלמדנים ושבעה טובי העיר מנסים אף הם את כוחם, ומנסים את לשכנע את הגאון בדרך הפלפול כשהם טוענים בפניו, שאפילו במצות השבת אבידה שהוא מצוה דאורייתא תלמיד חכם פטור מכך ואין זה לפי כבודו, אם כן איך יכול הקרוב לבזות את עצמו ואת כל העיר?

כשהוא שמע את ההערה התלמודית ר' עקיבא איגר פניו נהיו רציניות כאילו הוא ישב וכתב חידושי תורה, אבל הוא השיב מיד במקום, שדוקא באותו אזור יידיי ישנה ראייה הפוכה. בהשבת אבידה כתוב "והתעלמת" (דברים כ"ב) דורשים חז"ל מכך שלעתים מותר להתעלם כאשר מדובר בזקן ואין זה לפי כבודו, אך בכל הקשור לקירוב קרובים כתבו "ומבשרך אל תתעלם" (ישעי' נ"ח) - מהקרוב שלך שלא תתעלם, ומכך אין כל היתר אפילו לא לזקן ואין לפי כבודו, וחייבים לכבד קרוב בכל מה שאפשר..."

הערה זו של הגאון השתיק את כולם ור' עקיבא איגר הלך מיד לביתו של קרובו שם הוא התאכסן בכל הזמן שהוא שהה בלאמזע.

בכל שעות היום מאותו יום שרבי עקיבא איגער הגיע ללאמזע לא הפסיקו לזרום אנשים לבית הקטן שברחובות האפלים של העיר שם התגורר קרובו של הרב, הרבה מאוד יהודים גם מהמקומות הסמוכים ללאמזע הגיעו לראות את האורח, הבית שעמד כמעט ליפול היה מלא באנשים מכל גווני הקשת המקומית, ביניהם למדנים שהגיעו עם קושיות והויות של איי ורבא להקשות על רבי עקיבא איגער, אחרים באו ובקשו לראות את תפילתו של רבי עקיבא איגער, אחרים באו לשמוע מלה טובה ממנו, אחרים רצו לראות איך אוכל את הסעודה, הלא כל צעד שלו היה מלא בתורה, הגיעו כל סוגי האנשים המבקשים ברכות או סתם לשוחח עם הרב, הרבה שטחו את מר לבם בענייני פרנסה, שלום בית, נחת מהילדים וכדומה.

הבקשה של עטל הגבאית

מנחת פרק ט' ענף א יהודה סה

בין האנשים הרבים השיעו לאותו בית קטן הגיעה גם הגבאית עטיל, ולאחר שעות ארוכות שהיא המתינה בתור, היא נכנסה לגאון ופרצה בבכי, עטל הגבאית שהיא תמיד מלאה חיים ושמחה ושכלל נשמתה היא רודפת אחר כל מצוה המזדמנת לה - מה קרה לה?

תשע בנים יש לעטל הלומדים בישיבות, וכולם ידועים כעילוויים בעלי ראשים חריפים, חוץ מאחד הידוע בשם משה נח, - שלדאבון הוריו - יש לו ראש סתום ואינו יכול להבין אפילו שורה אחת מהגמרא. עטל כבר היתה בענין זה אצל הרבה גדולים וצדיקים, היא ניסתה הרבה סוגי סגולות אך שום דבר לא עזר, בזמן שר' עקיבא איגער הגיע לעיר שלו היה כבר משה נח בן חמש עשרה, אך בלהבין חתיכת גמרא הוא היה כמו ילד בן שלש.

הדבר היה מאוד תמוה, מאחר ובעניני העולם, במיוחד בל הקשור לחשבונות ולימודים אחרים הוא היה טוב בהרבה מאחיו, הוא תפס במהירות וללא כל מאמץ, אך כשהגיעו הדברים לגמרא הכל היה אצלו הפוך.

הגאון רבי עקיבא איגער שמע את לבה של האמה השבורה כל כך מענין לימודי התורה של בנה, והרב אמר לה: "גדולי הפוסקים כותבים (ש"ך יו"ד) שחייבים להיות זהירים שאפילו ילד אסור לו לטעום ממאכלות אסורות, כי זה נוגע לנשמה, וכשהוא גודל הוא מקבל על ידי כך טבעים לא טובים בראשו וראשו סתום בכל הקשור לתורה"...

מה, מה? - שאלה עטל בהיסטריה - האם בני כשהיה ילד אכל מאכל אסור? חס ושלום, רבי דבר כזה לא קרה מעולם וזה לא יתכן! "

iôé הסיפור שלך - השיב הגאון ברגיעה - נראה לי שבעת שהיה ילד הוא אכל מאכל אסור, ורק זו יכולה להיות הסיבה מדוע שהוא אינו מבין גמרא"...

עטל שהיה חדור בה אמונת חכמים נרגעה ושאלה:

אם כן מהי העצה לכך רבי?

iôñã= בתורה בדחקות, ולעמול הרבה" - הגאון חזר על כך כמה פעמים ובכך הסתיימה השיחה. ומיד נכנס אחריה הבא בתור.

עטל הגיעה לביתה וסיפרה לבעלה ר' הירש לייב מה שארמ לה רבי עקיבא איגער בענין משה נח'ן.

àéé זה מתאים לך אשה צדקנית - שואל ר' הירש לייב כשכולו עוקץ ומרירות - שלא להיות זהירה בדבר כזה ושבננו יאכל ויקח לפה אוכל אסור?!"

îä האם כך אני נראית בעיניך? שאני כל כך מושחתת? - מתרעמת עטל בטון גבוה - מי עוד כמוך יודע כמה מסירות נפש יש לי בענינים אלה? עוד אף פעם לא נכנס לביתנו חלב שאני בעצמי לא עמדתי בעת המליקה; הילדים עוד אף פעם לא טעמו לחם מן הרחוב רק מה שאני בעצמי אפיתי, פירות שיש עליהם תולעים או ירקות דומים עוד אף פעם לא נכנסו לפה, ובשר הלא אתה בעצמך יודע שאתה כמרוה הרואה עוד אף פעם לא הכנסת הביתה רק ממה שאתה עצמך היית בעת השחיטה ובעת הבדיקה, אז אם כן איך אתה יכול לזרוק עלי אשמה כזו כאילו שלא הייתי זהירה כשאתה בעצמך יכול להעיד על כך את ההיפך?!"

לאחר כמה דקות של רגיעה נרגעה עטל ולאחר הרהור נוסף בדבריו של הגאון היא אמרה לבעלה: "אולי הבן שלנו שמה נח אכל בעת היותו ילד איזה מאכל אסור אצל שכן או חבר או באיזו שמחה?"

ëī זה נשמע לכאורה - משיב ר' הירש לייב - צריכים פשוט מאוד לחקור". והם החליטו שניהם לחקור היטב את משה נח היכן הוא אכל מבלי שהם ראו וידעו על כך.

כשמשה נח חזר בערב לביתו מהישיבה חיכו לו ההורים ללא סבלנות. ר' הירש לייב קרא לו וקירבו והחל להתעניין בלימודיו בישיבה, מה הוא למד ותוך כדי דיבור הוא שאל אותו האם הוא אכל אי פעם אצל אנשים מחוץ לבית, אבל משה נח טוען כי הוא תמיד נשמע לצוו האם ולא אכל משום אוכל ללא רשות אמו וכמה שהוא זוכר האו מעולם לא אכל אצל זרים חוץ ממה שהאמה בעצמה הכינה לו.

אבל ר' הירש לייב אינו מרפה, הוא בטוח בדבריו של רבי עקיבא איגער, והוא לוחץ על משה נח שיפעיל את הזכרון שלו ויזכר אולי בכל זאת הוא הכניס לפיו אוכל מחוץ לבית, אפילו אם זה קרא לפני שער שנים.

מנחת פרק ט' ענף א יהודה סז

ēi אבא אני נזכרתי במשהו - אומר משה נח לאחר וזאת לאחר שעשה מאמץ בזכרונו - היה זה בעת שהייתי בן חמש באחד מימי החנוכה כשחזרתי חזרה ביחד עם חבר מהחדר, עברנו ליד בית המלון של העיר היכן שנערכה חתונה ואז יצא אלינו אחד מהמחותנים והכניס אותנו פנימה שם הוא כיבד אותנו בצלחת מרק וחתרכת עוף הייתי אז כל כך רעב ששכחתי כלל מצוה האם "...

*

ר' הירש לייב כבר יודע עתה כי בנו אכל בעת צעירותו סעודה אצל זרים, אבל ביחד עם זאת התמיהה שלו הלכה וגברהף מאחר והלא ידוע כי בית המלון שייך ליהודי יראה שמים ותלמיד חכם ששמו ר' אליעזר טרונק, שוחט העופות מהעיר גם ידוע כחסיד ובעל מעשים טובים, אז אם כן איך זה יכול להיות שדווקא בעת אותה סעודה שהילד היה שם אכלו אוכל טרף רח"ל?

ר' הירש לייב מחליט לפנות קודם כל לבעל בית המלון ר' אליעזר אולי הוא עוד זוכר את אותן המאכלים שהגישו אז בחתונה.

למחרת מיד אחרי תפילת שחרית היה כבר ר' הירש לייב אצל ר' אליעזר בבית המלון.

ââié אתה זוכר, ר' אליעזר - שואל ר' הירש לייב - את ארוחת חתונה שנערכה אצלך בתקופת חנוכה לפני שער שנים?"

îä אתה מדבר, ר' הירש לייב? - מותח עליו ר' הירש זוג עינים כבדות - כמעט פעמיים בשבוע שנערכות כאן חתונות גדולות ויודעות ואיך אני יכול לזכור בדיוק את אותה חתונה שנערכה לפני שער שנים?

אבל ר' הירש לייב מתחנן אליו ממש בתחנונים שהוא בכל זאת ינסה להיזכר - והוסיף - הדבר נוגיע לי ממש לחיי, ואז ר' אליעזר תפס את ר' הירש לייב וירד עמו למרתף ושם ליד מגורת לילה הוא מנסה לחפש בספרי החשבונות, ועד שהוא מצא כתבו באותו פנקס כדלהלן:

âéâí השני של חנוכה כ"ו כסלו בשנת תקפ"ו נערכה חתונת ר' יקותיאל הלאפערט (בזיווג שני) הוא שילם מראש את כל ההוצאות."

סח מנחת פרק ט' ענף א יהודה

ר' הירש לייב ראה שעקשנות משתלמת, הוא כבר יודע של מי היתה החתונה הוא רק צריך לעבוד ליקותיאל המתגורר ברחוב הסמוך ולבדוק אצלו מה קרה אז עם העופות ששחטו אז באותה חתונה על ידי אותו שוחט.

אותו יקותיאל היה מן היהודים המאוד פשוטים של לאמזע, הוא היה מאוד מגושם, עבודתו היה לתקן אורוות סוסים, וכשהוא ראה את ר' הירש לייב המורה הרואה נכנס לביתו, הוא קיבל אותו בחיוך רחב שנראה היטב על פניו החיוורים.

מה עושה המורה צדק במקומי? - הוא שאל את האורח מבלי שכלל אמר לו שלום, קולו נשמע היה בדיוק כמו קולות אורוות הסוסים.

ר' הירש לייב ביקש ממנו שיספר לו בענין חתונתו בזיווג שני שנערכה לפני שער שנים.

את יקותיאל כלל לא מעניין מדוע אותו "חצי רב" - כפי שכינה את ר' הירש לייב - מעוניין לדעת מה קרה בחתונתו לפני עשר שנים, הוא אינו נמנה על אותם האנשים שדברים מן הסוג מעניין ונמצא עדיין בזכרונם, עבורו מספיקה העובדה היבשה שאחד מ"פני העיר" עומד ומדבר אתו ומתעניין במהלך חייו, האם עוד יש משהו שהוא חשוב וגדול יותר? ולכן הוא מוכן היה למסור לר' הירש לייב את כל מה שנוגע. הוא מספר לר' הירש ליבי שלפני שלשים שנה הוא התגרש מאשתו הראשונה רחל שהיתה מהעיר ראונע ולאחר שהוא ישב לבד במשך עשרים שנה הוא החליט להתחתן עם אשתו השניה חוה.

מבלי שהוא תבע ממנו ומבלי שנאלץ היה לדחוף אותו לכך ממשיך יקותיאל לספר נקודות מעניינות מאותה חתונה שהוא ארגן, מי היה הרב מסדר הקידושין ומי היה השוחט של העופות לאותה חתונה. לר' הירש לייב כבר היה זה מספיק, הוא נפרד ממנו כשהוא מאחל לו אריכות ימים ושלום בית ומשם הוא פנה מיד לביתו של השוחט.

כשהוא נכנס לביתו של השוחט, מיד לאחר שר' הירש לייב נתן לו שלום הוא שאל אותו? האם אתה עדיין זוכר איך הלכה אז השחיטה בעת ששחטת את העופות לחתונתו של יקותיאל הלפערט לפני שער שנים?".

מנחת פרק ט' ענף א יהודה סט

אותו שוחט זקן שכבר יצא לפנסיה מעסודת השחיטה בשל גילו המזדקן, הוא מיד נהיה חיוותר והחל לגמגם:

ååéé ååéé אותה חתונה של יקותיאל שם נכשלתי בשחיטת העופות, כמה תעניות כבר התעניתי ועתה אתה בא שוב להזכיר לי את עוונתי?...

ååí àùçéèä לא היתה כשרה חס ושלום? - שואל ורועד ר' הירש לייב.

ìà ìà מרגיע אותו השוחט - השחיטה היתה בתכלית הכשרות, אך צרה אחרת היתה כאן". והוא השתתק.

àí èí מה זה עוד יכל להיות? "ממשיך ר' הירש לייב, מה יכול לעניין אותך מה שאירע לפני שער שנים- מנסה השוחט הזקן להתחמק ממנו.

כאן שפל ר' הירש לייב את כל לבו בפני השוחט הוא מספר לו את כל אשר אירע לבנו משה נח ומה אמר על כך רבי עקיבא איגער, הוא ינו יכול למצוא מנוח עד שהוא ימצא נכון מה היה הגורם לכך בכדי שהוא יוכל להזהיר אחרים על כך.

השוחט התרשם מאוד מדבריו של ר' הירש לייב והוא היה מלא התפעלות מראייתו הרחוקה והעמוקה של הגאון רבי עקיבא איגער.

æä קרה לפני שלשים שנה - החל השוחט לספר בקול נמוך - יקותיאל הלפערט גירש את אשתו מהעיר ראוונע, מי סידר את הגט בבית דין המקומי איני ידוע, אך לאחר כמה שבועות היו שמועות כי הגט אינו כשר ולכן אשתו הראשונה של יקותיאל היא עדיין אשת איש, כמה שנים לאחר מכן עוד הכל דיברו כי היא עדיין אשת איש ובסופו של דבר הענין נשכח.

לפני שער שנים ושלושה חדשים התחתן שוב יקותיאל, הרב מסדר הקדושין לא ידע ואל היה לו כל מושג מענין אותו הגט הפסול ששנערך עשרים שנה קודם לכן וגם אני כלל לא ידעתי מכל זה. וכן הוא סוטה

מהנושא ושוב חוזר לענין העופו ואומר אוי לאותם הידי שישרפו בגיהנם ששחטו את העופות לאותה חתונה!...

בערך שבועיים לאחר אותה חתונה - ממשיך הזקן בסיפורו - פגשתי ברחוב ידיד מזקני חסידי חב"ד שנתן לי מוסר וטען "הלמאי"? האם כל כך ירדת מן הדרך, האם בשביל כסף הכל מותר? האם אינך יודע שרבנו הקדוש והטהור רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא והשוחלן ערוך עמד בראש אלו שאסור אז את הגט של יקותיאל לאשתו הראשונה? ואם כן איך הלכת ושחטת עופות לאותה חתונה של אדם העושה שם עבירה? המתחתן עם אשה שניה בו בזמן שעדיין הוא נשוי לאשתו הראשונה?!

כשמעתי זאת נפלתי במקום חלשות, ידידי החייה אותי ולאחר שהוכחתי לו שאני כלל לא ידעתי מכל זאת הוא הוציא מכיסו את מכתבו של "בעל התניא" זי"ע שבו הוא כותב בצער רב נגד אותו גט של יקותיאל, והראה לי זאת.

אוי לי - מסיים אותו זקן את דבריו - שנכשלתי ללא ידעתי בדבר כל כך חמור! אוי לאותם הידים ששחטו את אותן העופות לחתונה שכזו...

מכתבו של בעל התניא

במציאות כבר ידע ר' הירש לייב את כל אשר היה צריך לדעת, אבל הוא רצה גם לראות את מכתבו של בעל התניא, והוא ביקש זאת מהשוחט, השוחט אבל לא רצה, רק כשהזכירו את המכתב עבר לו צמרמורת בכל הגוף, אבל ר' הירש לייב טען והסביר כמה שזה נחוץ עד שהוא אמר לו היכן גר אותו חסיד חב"ד ביער סמוך במרחק של עשרים מייל מלאמזע, ואז שאל השוחט איך יגיע כבודו אליו?.

מנחת יהודה פייל צ

ר' **הירש** לייב שראה עד כמה התקיימו דבריו של רבי עקיבא איגער, הוא לא חשש יותר מכל מכשול ויצא לרחוב ומיד חזר עם סוס ועגלה שעצר ליד ביתו של השוחט, ור' הירש לייב והשוחט נכנסו לעגלה ובעל העגלה החל להריץ את הסוסים.

מנחת פרק ט' ענף א יהודה עא

חמש שעות ערכה הנסיעה ובכל הזמן ירד מבול של גשם ללא הפסקה.

לאחר שעה מאוחרת בלילה הם הגיעו לביתו של אותו חסיד חב"ד, ולאחר נקישה קלה על הדלת והדרת פנים של יהודי שקם מן הגמרא לפתוח את הדלת מקדמת את פניהם, היהודי שעוד דכה בימי צעירותו לשמש את הקדושים וצדיקים רבי מנחם מענדל מוויטעסק ו"בעל התניא" קיבל את האורחים בשמחה נתן להם שלום וכיבד אותם בשתייה חמה ועודות.

האורחים קצת התחממו בביתו מן הקור העז ששרר שם, השוחט מלומזה דרש בשלומו של ידידו ושאל מה הוא ובני משפחתו עושים, ואז הוא סיפר לו מדוע הם הגיעו אליו בשעה כל כך מאוחרת בערב, הוא הציג בפניו את מלווהו וסיפר לו שהולך לו בחיים לראות את מכתבו של הרב בעל התניא בענין הגט של יקותיאל אלפערט לאשתו הראשונה רחל, וביחד עם זאת סיפר לו את מה שאירע עם הגאון רבי עקיבא איגער ומה שאמר בענין בנו.

הבעל הבית הוציא ביראת הכבוד את המגירה והוציא את המכתב ושלשתם קראו את הכבו בו כדלהלן:

šāāīúé לשמוע מהמעשה שאסור שכזאת ירה אצל יהודים, מה שבמקום קרוב אליכם אירע עם גט גט שהוא פסול מן התורה (מה שכתבו בגט את שמה של האשה רחל), וזאת למרות ששמה מהעיר וויגל הוא רחל אבל כולם קראו לה בשם ראשע א.ו. לכן מוטלת עליה החובה למנוע מהמגרש לה להתחתן עם אשה אחרת, ושתגזרו גזירה גדולה על השוחטים שהם חס ושלום לא ישחטו בהמה או עופות לחתונה, ואם ח"ו יעשו זאת תהיה שחיטתם יבלה" (שו"ת בעל התניא יו"ד).

שניהם, ר' הירש לייב והשוחט הזקן פרצו בבכי והדמעות זרמו ונרטיבו את הנייר שהצהיב עליו היה כתוב מכתבו של הגאון והצדיק שהיה דומה למאלך ה' צבאות בעל התניא והשולחן ערוך.

עוד באותו לילה חזר ר' הירש לייב ללומזע, והשוחט הזקן נשאר ללון בבית ידידו ביער, ר' הירש לייב בקושי הספיק להתפלל במנין הותיקין עם נץ החמה היכן שהוא התפלל מדי יום ביומו, ובתפילת שמונה עשרה הוא

עב מנחת פרק ט' ענף א יהודה

שפך את לבו לפני השי"ת שהוא יחון אותו בעצה הנכונה היכן לשלוח את בנו משה נח ללמוד תורה בדחקות למלאות את הוראותיו של רבי עקיבא איגער כפי שהציע לאעייתו הצדקנית עטל: שמשה נח שלכם ילדמ תורה בדחקות, השי"ת יפתח לו את לבו בתורה.

כשר' הירש לייב הגיע בתפילתו לברכה של "ולירושלים עירך", הלשון נתפסה לו "ולירושלים" ... "עירך" ... הוא נשאר רגע לעמוד באותן המילים, ונפל לו באותו רגע רעיון, אולי רצו להראות לו מן השמים בשקשתו התקבלה? - הוא עמד וחשב - הלא הרבה מאוד הצטערתי בענין התורה בדחקות שהיהודים לומדים וחיים בעיר הקודש, הלא שם ליד שער השמים הוא המקום המתאים ביותר לבננו משה נח שתהיה לו הרפואה, ואנו עוד בעזרת ה' נזכה לראות נחת גם ממנו, האם באמת התקבלה תפילתי במקום? אה הלואי, רבונו של עולם!"

הוה גולה למקום תורה - תלך לגלות למקום תורה

עוד באותו בוקר דיבר ר' הירש לייב עםב נו משה נח בארבע עינים: "אני יודע בני שאתה עוסק קצה בתורה, אבל לדאבוני לא ראית עד כה ברכה בלימודך, אמך הצדקנית שאלה עצה אצל אחד מגדולי ישראל והוא אמר לה, שאתה יכול להציל את עצמך רק אם תיסע למקום היכן שתיאלץ ללמוד תורה בדחקות".

ר' הירש לייב נשאר לשבת בשקט עד שהוא מביט בפניו של משה נח

מנחת פרק ט' ענף א יהודה עג

"כל מה שהאדם סובל" בעולם הבא הוא רק בגלל הפה, בגלל העבירות שהוא עשה בפה (כשהוא אכל בהם טריפות) וכו'.

האדם האוכל טריפות, כל גופו מתפטם עם כל מיני גורמים לא טובים, ובגוף שהוא כל כך מלוכלך לא יעזרו הזכיות הגדולות בעת תחיית המתים, כשאינן צורך כלל לדבר על היסורים הגדולים שיהיה להם בגהינם, וכשהמצוות יעברו את העבירות, ויזכו לקום מן הקבר יחד עם כל היהודים - ניתן לתאר איזה יסורים גדולים יהיו להם אז.

יקחו כל אבר ויפרידו את כל אחד מחברו, יפרידו את הבשר ואת העצמות שהתפתחו ממאכלי טריפות ומאיסורים אחרים, אילו יסורים גדולים יסבלו אז כלל לא ניתן להעלות על הדעת, את זה יכול להרגיש רק אדם שדמו נקרש ונאלצו לנתח אותו לחלקים ללא הרדמה, רק אותו אדם יכול לחוש חלק מן היסורים שיהיו לאותם האנשים האוכלים מאכלות אסורים, - אותם היסורים כלל לא יוכלו לסובלם.

אצל אוכלי הטרפות, הניתוח יהיה חייב להיעשות על כל אבר, כל חתיכת בשר או עור בנפרד (הרי האוכל מתפשט על פני כל הגוף כפי שידוע), עד שהגוף יהיה נקי וראוי לקום בתחיית המתים, האם יש שיעור וערך לאותם היסורים) שיהיה להם בגלל זה? בגלל אכילת הטריות, שבגלל אכילת אותם הטריות הוא מאבד גם את צלם האלקים וכו'.

לכן צריך כל אדם להיות מאוד זהיר שלא יכשל באיסורים המטמאים את הנפש ומורידים את צלם האלקים!

לכן צריך כל אדם להתגבר בענין זה ולא יטמא את עצמו במאכלים אסורים, חייבים להתחזק בכך, גם כשיש חברים שהם קלים ואינם נזהרים כראוי, ובמיוחד כשהללו מלגלגלים עליו, ואוחזים אותו לטפש בשל כך שאינו אוכל טריפות.

הרי ידוע מה שהגמרא אומרת שטוב לאדם שבכל חייו יחשבוהו לשוטה לפני שיהיה רשע לרגע, חייבים לדעת שככל שיש יותר חרפה על כך שקיימו את המצוה השכר גדול יותר ויותר וכו' עכ"ל.

עד מנחת פרק ט' ענף א יהודה

לב. ואחרון אחרון חביב נעתיק כאן דברים נעימים וקדושים המאירים כספירים מרבינו הק' שליט"א הכותב בסה"ק דברי יואל ויקרא עמוד רנ"ה (ד"ה ופוק), וזלה"ק:

בא וראה עד להיכן הדברים מגיעים, עד כמה חמור הענין של מאכלות אסורות, היכן שאנו מוצאים שאפילו מי שרק טעם כשהיה ילד נולד בו טבע רע כשהוא גדול, כפי שמבואר בתשובת הרשב"א המובא ביו"ד סי' פ"א בענין גויה המינקת ילד יהודי כו'.

כך גם אנו מוצאים אצל משה רבינו בכך שהוא לא רצה לינק מגוי, כי פה שעתיד לדבר עם השכינה שינק דבר טמא? (סוטה י"א ע"ב הובא ברש"י ז"ל פרשת שמות) ע"ב.

ולק' בד"ה ועוד כ', מכך נראה כי מדובר באב הטומאה שלא לשמור את הפה מלאכול עמם, וזהו הגרמא בנזקין, ומכך הוא נמשך לעבירות חמורות ע"כ.

על ידי כך שהוא אינו נזהר ממאכלות אסורות הוא עלול להכשל בעניני העמים כו' וראה כמה שחייבים להיות זהירים עכלה"ק ע"ע"ש כי ל' חכמים מרפא ודו"ק.

לג. בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) כתבו שאחר יצא לתרבות רעה כי אמו בעת שהיא היתה מעוברת עימו הריחה טרפות כשעברה ליד בית עבודה זרה (ראה או' ו).

לד. בהגהות אשר"י (מס' ע"ז פ"ב) הוא מזהיר שנשים המיניקות שיהיו מאוד זהירות במאכלות אסורות ע"ש.

לה. עוד מובן שזה שגורם שהחבר יאכל דבר איסור, הוא עובר על לאו מפורש של "ולפני עור לא תתן מכשול" (כמבואר בהרבה מקומות בדקאי בתרי עברי דנהרי ועכ"פ משום מסייע ואכ"מ להאריך).

בפרט הילדים הקטנים שהם בכלל לא אשמים, הם רק מחכים שאמהותיהם יביאו להם אוכל ויאכילו אותם הם רעבים, ובסופו של דבר הם מאכילים אותם באוכל טמא רח"ל, האם אין זו אכזריות? הרי זהו בדיוק הענין של ולפני עור לא תתן מכשול.

מנחת פרק ט' ענף א יהודה עה

לו. עכ"פ מכל זה מספיק בכדי להבין עד כמה חמור האיסור לתת לילד "סימילאק" או "דזארס" וכמו כן כל יתר המאכלים שבחלקם יש ממש איסורי נבילות וטרפות וכדומה, שהם ממש איסורי דאורייתא, בחלקם ישנם רק האיסור של בישול עכו"ם, חלב עכו"ם, אא"ו שהם רק דרבנן, אבל איסור דרבנן אסור גם כן לתת לילדים כפי שכתוב לעיל.

ואפילו כשהרופאים זועקים שזה חשוב לילד, אסור לתת לו זאת רק אם שואלים שאלה אצל רב מוכר ומוסמך המכיר ויודע את הדברים, ומבין את חששות האיסורים שבתוצרת זו.

לז. באמת לו רצינו להעתיק בענין זה מהספרים הקדושים הרי שהנייר לא יספיק בכדי להכיל את כל זאת, אך בכל זאת אנו מוכרחים לציין לפחות את דבריו הבווערים כאש של הספר "מסלת ישרים" (פי"א) הוא כותב שם כך "לכל מי שיש עוד חתיכת מוח בראשו, ההוא חושב, שמאכל איסור, הוא בדיוק כאילו היה דבר מורעל שהוא סכנה לאכילה, האם במצב כזה היה האדם לוקח על עצמו את הסיכון ואוכל, כשיש לאדם ספק כזה והיה אוכל הוא היה נחשב לשוטה, כי לאכול את המאכל המורעל הוא בכל זאת יכול להרעיל את נפשו ולהסתלק מן העולם.

אותו דבר הוא גם אצל מאכלות אסורות, שם הרי זה סם של הנפש, אז איך יתכן שיוכלו לאחוז זאת בקלות, ולהכניס זאת לפה, אפילו כשמדובר רק בספק איסור בדיוק כפי שהוא לא היה מכניס לפיו אוכל שהיה ספק אם הוא מורעל, ע"ג.

לח. הרבינו יונה כותב (ריש ברכות) שספק איסור הוא חמור בהרבה מאיסור ודאי כי על זה אין חרטה, כי מרגיעים את עצמם שזה בודאי כן כשר.

לט. עתה אחים ואחיות יקרים, חשבו לעצמכם מי הוא זה אשר יעיז בנפשו לשחק עם ילדיו הקטנים? כמה כח ועמל נותנים לענין זה, ולענין החינוך של זה, כמה דמעות יהודים שופכים הורים בכדי שיזכו בסופו של דבר לנחת יהודי, ושיזכו להקים דורות ישרים, ולבסוף ההורים בעצמם המפטמים את הילדים בסם רחמנא ליצלן.

כמה צריכים הידים לרעוד על כך שהכניסו לפה של הילדים שלהם אפילו ספק איסור ח"ו, האם יתכן שיהודים שיש להם הרגשה יהודית שיעשו כדבר הזה, לעשות מבלי לשאול מורה הוראה צדיק שאפשר לסמוך עליו שהוא כמו רופא בעניני נשמה, האם זה באמת אינו סם לילדים ח"ו, בואו כבר כולנו נזרוק מיד מן הבית את כל סם הנפש בין למבוגרים ובין לילדים קטנים.

ג

אם זה באמת כל כך חמור לתת לילדים "סימילאק" הנעשה מחלב, אם כן מדוע הרבנים וגדולי הדור כלל לא

מחו על כך קודם? ומדוע השכנים שלי משתמשים בהם?

מן השאלה נראה שאינך בהיר בנעשה בענין, כי באמת הרבנים כן מחו נגד ה"סימילאק" וכן נגד כל התוצרת העשוי אצל הגוים עבור הילדים הקטנים, לדוגמא הרהגה"צ רבה של קראסנע שליט"א שיצא בצורה חמורה נגד הענין בספרו כוונת הלב (חיו"ד סימן ט') שם הוא עוסק בחומר הענין, ואצל ילד שהרופאים טוענים שהוא חלש, אז חייבים לשאול רב מורה הוראה שיפסוק אם במצב הזה מותר לתת לילד את המוצר או שלא.

עוד דרשו רבנים גדולים בענין זה והזהירו את הציבור בענין, ועוד השכנים שלכם היהודים הדתיים המשתמשים בזה יתכן והם שאלו שאלת רב ולכן הם משתמשים בזה, כי יתכן במצב שלהם זה מותר.

ואם ידוע לכם באמת שהם לא שאלו רב, אז חובה עליכם לעורר אותם כי "ישראל קדושים הם" וחייבים הם להאזין כשמוכיחים להם, ועל ידי כך יהיה לכם חלק בין "מזכי הרבים" וכפי שידוע השכר על כך גדול.

ד

האם רק על "סימילאק" אתם טוענים כל זאת, או שגם על תוצרת אחרת? בבקשה תצינו את השמות של כל המוצרים הנכללים באותו כלל, כי יתכן ואני כלל איני

יודע במה שאני משתמש בתוצרת הנכללת באיסורים אלו

סליחה, אינכם שואלים נכונה, כי הלא איך יתכן למנות את כל המוצרים? הלא הם רבים מאוד, אתם צריכים לנהוג להיפך אתם אל תכניסו לבית שום תוצרת בטרם שאינכם יודעים בבטחה כי מדובר בתוצרת טובה, וכל עוד אין לכם בטחון בדבר אסור לכם להשתמש בו.

כל זה גם על פי ההלכה, וגם על פי הסברא.

א. על פי ההלכה הרי ידוע שיטתו של החינוך (במצוה קנ"ג קנ"ה וקנ"ח) כשאדם אוכל בהמה שהוא ספק עבורו אם הוא טהור או טמא, או שכלל אינו ידוע בשעה שהוא אוכל את הבשר אם זה כשר או לא, וזאת למרות שלאחר שאכל הוכח שאכן הבשר היה כשר, בכל זאת הוא עבר על המצוה שהתורה ציותה עלינו שיבדקו לפני שאכלו ולא אחרי האוכל, זוהי מצוה מיוחדת בתורה המצוה של בדיקת סימני טהרה (עיין בשו"ת אבני נזר ריש חיו"ד שהאריך בזה).

ועוד יותר כשאתם אוכלין דבר שהוא בודאי טריפה הרי שהוא אז עבירה הרבה יותר קטנה מכאשר אתם אוכלים דבר שהוא רק ספק אם זה טרף (כך פוסק הרמ"א באו"ח סי' תר"ג) כי האדם יש לו יותר חרטה על עבירה בטוחה מאשר על עבירה מסופקת, ממילא כל הדברים הללו שהכשרות שלהם אינו בטוח ואוכלים זאת רק מפני שזה אוכל והשני אוכל הרי שהוא בכלל של ספק עבירה, שהתשובה על כך קשה מעבירה בטוחה, על כך אין צורך כלל לדעת מה לא לאכול, חייבים רק לדעת מה בטוח שמותר כן לאוכל.

ב. על הסברא הזו הענין הוא כך, כי כפי שכבר ציינו לעיל בשמו של בעל ה"מסלת ישרים", שהרי כל דבר שאינך בטוח בענין הכשרות שלו נחשב לכם כאילו היה ספק שיש בו סם, נו, מה הייתם עושים אם היה בו סם, האם גם אז הייתם אוכלים או שבודאי הייתם מונעים עצמכם מלאכול עד שהייתם מוודאים בודאי שאין בו כלל סם?.

ממילא ברור שכלל אין חילוק אם מדובר ב"סימילאק" או "מוסלוי" או כל סוגי ה"דזארס" או סתם סוכריה או כל סוגי הממתקים שנותנים בדרך כלל לילדים הכל, כל זה מותר להשתמש בהם רק כאשר ישנו רב המתיר

עח מנחת פרק ט' ענף א יהודה

זאת בבטחה, ובשום פנים ואופן לא אחרת. השי"ת שיעזור לנו שנוכל כולנו להזהר בעניני הכשרות ונזכה כולנו שיהיה לנו גוף נקי או נפש טהורה לשמור את כל התורה, ולחמם את ילדינו על דרך התורה הק' על טהרת הקודש.

ז

**איזו עצה אתם נותנים לי כאשר אני כבר מסכים
אך בבית לא מאפשרים לי זאת?**

דברי חכמים בנחת נשמעים, אתם חייבים להבהיר בפני בעלת הבית את האסונות החמורים שיכול לקרות כשמאכלים במאכלות אסורות את הילדים הקטנים, בין לגוף ובין לנשמה, ובכדי להקל עליכם כתבנו למעלה בקיצור כל הדברים, ולכן העצה היעוצה שתקראו בפני בני הבית את כל הקונטרס לאט ובסבלנות, אין לנו שום ספק שאשה יהודיה שהיא נכדת האמהות שרה, רבקה, רחל, ולאה, היא בוודאי תהיה זהירה והניצוץ היהודי שבה לא יאפשר לה להאכיל אוכל שאינו ראוי, ותדאג להאכיל את הילדים הקטנים בחלב אם, כמו בכל יתר המאכלים העשויים רק בבית.

ח

**מהי העצה אם בעלת הבית ל"ע חלשה ואין לה כח
לאפות לבד חלות לכבוד ש"ק, עוגות, וכן אוכל לילדים
וכדומה?**

העצה היא שהבעל יוריד רק דקות מזמנו בכל יום, ואז הוא יכול לעשות את כל זאת בעצמו, כי היום כאשר ניתן להשיג כלים חשמליים, כמו בלענדערס וכדומה, כשמכניסים הכל למכונה והיא עושה את הכל בעצמה, המוצר יוצא מוכן מבלי שיש צורך הרבה לעבוד.

ט

אבל מה עושים כשאין בכל זאת זמן?

בדיוק כמו שיש זמן כשבעלת הבית מבקשת שיוציא את הזבל החוצה, או לשטוף את הכלים, או לחתל את הילד, או להאכיל את הילד לתת לו בקבוק או לשמור על הילדים, או ללכת לקנות משהו במכלת, או לקחת את הכביסה לנקות, או להיות ערים בלילות עם הילדים או לשאת את החלד לרופא, שכל הדברים הללו לוקחים שעות, בכל זאת אין מסתכלים על

פ מנחת פרק ט' ענף א יהודה

שעות, וזאת מפני שהיא כל כך עייפה ואין לה את הכח וכל זאת בכדי לעשות טובה לבשר ודם.

כ"ש וכ"ש כשמדובר לעשות להקב"ה שזו באמת טובה שהאדם עושה לעצמו, למען רעיתו וילדיו, בכדי שיגדלו ויתפתחו בריאים ושלמים וכן שיהיו יהודים דתיים ושההורים יראו מהם הרבה נחת ואז בוודאי אסור לחסוך את הדקות שזה לוקח.

חוץ מזה הטענה אינה רלוונטית, כי השמירה מביאה עמה אריכות ימים כמו שכתוב במשלי "יראת ה' תוסיף ימים" כך שלמעשה יוצאים בריוח.

פרק ה'

המעלות הגדולות של נתינת חלב אם

(מן הספרים הקדושים)

א. אם יש לאם את האפשרות לתת חלב אם לילד זהו הדבר הטוב ביותר לילד (שבילי אמונה).

ב. רואים בחוש שהילדים השותים חבל אם הם תמיד ילדים בריאים וחזקים, והם מפותחים יותר מן האחרים (ס' זכירה).

ג. כל מי שרוצה לשמור את ידליו ממחלות ר"ח, שיתן רק חלב אם (מדה לדרך מאמר א' כלל ג' פ' י"ד).

ד. אפילו שיהיה זה אמת שהילד יהיה יותר חכם אם הוא לא שותה יותר מדי חלב אם, מה יש לו בזה אם הוא לא יהיה בריא ח"ו, מי יכול ליטול על עצמו אחריות כזו.

ה. האם שתניק את ילדה כל זמן שאפשר חלב אם, תרויח מכך שהילד יוכל ללמוד תורה ויעבוד את הקב"ה מתוך בריאות וכח חזק, ובזכות זה הקב"ה יתן לילד הרבה חכמה והבנה (שד"ח דברי חכמים סי' צ"ה).

ו. אבל חשוב לדעת שבזמן כזה אסור לאכול בצל, שום, לב, או כבד, (הנהגות ישרות מהאריז"ל).

ז. עיין לעיל (פ"ב אות ו') מספר כף החיים.

מנחת פרק ט' ענף א יהודה פא

פרק ו

המעלה הגדולה של חלב אם

(מהרופאים)

(רשימה זו היתה מודפסת ב"ניו יורק טיימס" 91)
מרץ 91 למספרם)

ההחלטה האחרונה של הרופאים הגדולים בארצות הברית בענין חלב לילדים קטנים

א. שמניקים ילד בחלב אם זה עוזר לילד שיהיה לו חיים טובים יותר, בזמן האחרון עשו סטטיסטיקה מי משתמש בחלב אם ומי שבחלב הסינטטי, והתברר ש-04 אחוז מהאמהות משתמשות בחלב אם, זהו בדיוק מספר כפול מכפי שהיה לפני 51 שנים, אך מעט מאוד מבינים עד כמה וטוב וחיוני הוא לילד כשמניקים אותו בחלב אם.

ב. בחקירות האחרונות שעשו בנושא התברר שהילדים המניקים חלב אם סובלים הרבה פחות ממחלות שונות, לעומת אותם הילדים שאותם האכילו מבקבוקים, וזאת למרות שאולי נתנו להם גם קצת מחלב אם. החקירות העלו שחלב אם מחזק את המוח של הילד שיעבוד יותר טוב, ועוד זה עוזר גם לילד שלא יהיה שמן בעתיד, וגם מאוחר יותר זה עוזר נגד מחלות.

ג. בשנה האחרונה האקדמיה האמריקנית בפידאטרכס" (זהו הארגון האמריקאי לעניני בריאות הילד) הם המליצו בפני הרןאים שהללו ימליצו בפני הנשים שרק יניקו מחלב אם ולא יאכילו את הילדים מחלב בקבוקים, כי ברור הוא שחלב אם הוא הטוב והחזק ביותר לילד מאחר ומדובר מחלב שהוא מאותו מין, בדיוק כמו חלב של פרה לצאצאיהן.

ד. האמת היא שחוקרים אמרו בישיבת "האקדמיה לסייענס של אוניברסיטת ניו יורק" (הארגון האמריקני למדע), שם הם חקרו את ההבדל בין החלב הרגיל לחלב האם והגיעו למסקנה כי יש בחלב האם פרטים מסויימים שאין בחלב הרגיל, וזה מה שיכול להשפיע רבות על התפתחות

פב מנחת פרק ט' ענף א יהודה

הילד, במיוחד כשהוא יכול לתת את הכח לילד להתגבר על על מיני מחלות ואינפקציות.

ה. לחלב הרגיל יש בהם הרבה פרויטין (סוג ויטמין) שהוא יכול להזיק לילד, ולעומת זאת לחלב האם יש הרבה "פעטי עסיד" (חוזק מיוחד) שהוא משפיע חזק על התפתחות מוחו של הילד, דבר זה אין כלל לחלב הפרה כי זה אינו חסר כלל לחיות ובהמות.

ו. ד"ר "דו'עראלד גאל" שהוא פרופסור מיוחד לעניני ילדים והוא חוקר לעניני עצבים [דהיינו נורו קעמיסט] אמר לאדקמיה שחלב הפרה יש לה 4 פעמים כל כך הרבה פרויטין יותר מאשר לחלב אדם.

ז. ד"ר "ויליעם אי סטיני" גם הוא חוקר של האדם (דהיינו אנתרופולוג'יסט) באוניברסיטת אריזונא אומר שהפרויטין הגבוה שיש בחלב הפרה יכול להספיק לילד בכדי להשביעו, זה גם יכול לגרום לילד שבכל חייו הוא ייאלץ לאכול הרבה בכדי שיהיה לו מספיק פרויטין, וזה יחסר לו, וזאת מפני שהריגלו אותו לכך. [הכוונה היא שהוא יהיה חייב לאכול בשר יותר מאשר אדם נורמלי].

ח. פרויטין גבוה מגיע בדרך כלל מבשר בהמה שיש בה הרבה שומן, וכיודע שבשר הבהמה גורמת למחלות לב ומעיים (דהיינו קולון) וסרטן, כל זה נגרם מכך ששותים חלב פרה כשהוא קטן, כי על ידי זה הוא נאלץ לאתר מכן לכול הרבה בשר בהמה.

בקיזור, אם מאכילים אותו בחלב פרה הוא זקוק לאתר מכן לגופו כשהוא מתפתח הרבה בשר בהמה שזה גורם למחלות רציניות ומחל הסרטן ל"ע השם ישמרנו).

התפתחות מהירה של הילד

ט. ד"ר סטיני אמר שלא יטעו שהתפתחות מהירה הוא דבר טוב לילד [כפי שקורה שמאכילים ילד בחלב רגיל] ההיפך זה מזיק לילד.

מחלות מעיים

מנחת פרק ט' ענף א יהודה פג

י. ד"ר "גול" אמר ש-07 אחוז מחלב האם הוא קל לעיכול, לעומת זאת החלב הרגיל של הפרה 08 אחוז ממנו הופך להיות כמו גבינה שהוא קשה מאוד לעיכול.

פראטין

יא. ד"ר "גול" גם כן אמר שהפראטין בחלב הפרה יש בו קצת מאוד "אמינוי עסיד" ששמו סייטין, שכל ילד חדש שנולד חייב שיהיה לו, בצד השני של החלב של הפרה יש גם כן הרבה "אמינו עסיד" ששמו "פינילאאנין" שילד חדש שנולד אינו יכול לשאת זאת בגופו, והריבוי של התוצרת הכימית יכול להביא עימו הרבה מאוד רעל כי החומר החמי שלו הוא רעל, ולעומת זאת בצד השני לחלב של האדם יש לו הרבה "סייסטין" וקצת מאוד של פינילאאנין, לחלד האדם יש גם כן הרבה מאוד "אמינו עסיד" ששמו "טאורין" שילד יכול לעשות מזה רק קצת מאוד אפילו כשהוא צריך יותר [ואת זה כלל לא ניתן לקבל לא בחלב הפרה אלא רק בחלב האם].

חקירות שעשו לאחרונה מוכיחים שה"טאורין" עוזר לעצבים שיעברו טוב [עתה יש לנו את הפתרון על הקושיא העולמית, למה אנו שומעים לאחרונה כל כך הרבה על סבל של עצבים, ועל ילדים שחלילה לא יתפתחו? התירוץ לכך כי האכילו אותם מאז שהיו ילדים קטנים לא החלב אם אלא בכל מי סוגי חלב ומאכלים אחרים שאין בהם את הכח לחזק את העצבים כראוי].

יב. ד"ר "גול" אמר שמן הסתם מאוד חשוב בפיתוח המוח [בלי החומר הכימי, המוח גודל עקום, יותר נכון לומר בדיוק כמו מוח של בהמה, כי הוא אוכל בדיוק כמו בהמה].

שומן

יג. השומן של חלב האדם יש בו גם כן שומן, יש בו את השומן ששמו "פאליסאונסאטורייטעד פעטי עסיד", חלב הפרה יש בה את השומן ששמו "סאטורייטעד" [כיוודע שהשומן הסאטורייטעד גורמים לכך שיהיו חולי לב וכן מחלות אחרות כמו סרטן ל"ע כפי שהזכרנו למעלה וכו'].

פד מנחת פרק ט' ענף א יהודה

מחלות

יד. חלב האם יש בהם גם דזברים שהם נגד מחלות ..... וכן גורמי דם ששם דמם "סעליס" שהם עשויים בכדי לתת את הכוח להיות חזקים נגד מחלות, זה יכול להזיק לילד כשהוא עלול להתמודד עם אינפקציות.

פיטום מול מחלות

טו. ד"ר "דז'יין פיט" חוקר נגד מחלות באוניברסיטת קולומביה, הוא טוען שזה יכול גם להזיק נגד ארלרגיות, חלב אם יש בהם כמעט נג כל האינפקציות והמחלות שישנן בגופי הילדים.

טז. ד"ר "אלען ס. כנויגהאען" רופא ילדים מ"קופרמאן ניו יורק" הוא חקר ודרש שילדים השותים חלב אם יש להם שליש מהמחלות מאשר אותן סוגי הילדים שיש להם את מחל הפורמולא בשנה הראשונה של החיים, הוא יצא בחקירה שילדים השותים חיבל אם אפילו בחודש אחד זה עוזר הרבה נגד מחלות.

קשיי נשימה

יז. בין ילדים השותים פורמולא שכיח אצלם קשיי נשימה פי 51 מאשר אצל הילדים היונקים חלב אם.

הקאות ושלשולים

יח. הקאות ושלשולים קיימים אצל ילדים השותים חלב רגיל פי שנים יותר מאשר אצל ילדים היונקים מחלב אם.

אסונות פתאומיים אצל ילדים קטנים

יט. באנגליה מצאו שהפטריה הפתאומית של ילדים קטנים בלי סיבה מגיע הרבה יותר מאשר אצל ילדים ששותים מבקבוק.

האם!

כ. מה שהאשה אוכלת אין לזה נפקא מינא לחלב שלה, ישנם אנשים החושבים למשל שאשה המניקה אסור לאכול שוקולד, אוכל עשיר וכל מיני סוגי אוכל אחרים, אבל זה אינו נכון, היא יכולה לאכול הכל, חוץ מאשר בדבר שיש בו חשש של כשרות כמו שכתבנו לעיל שהוא מזיק מאוד

מנחת פרק ט' ענף א יהודה פה

לילד כפי שכתוב במדרש רבה (שה"ש פ"ד אות י"ב), שמה שהאמא אוכלת את זה יונק ואוכל הילד.

הדבר היחידי שעליו היא חייבת להיזהר שלא לקחת, הוא התרופות, או דברים אחרים הגורמים לשומנים כי יכול לעתים להכניס לתוך החלב [הכוונה היא שכל אשה בטרם שהיא לוקחת תרופה, היא חייבת לשאול את הרופא האם אין זה מזיק לילד] אשה שהיא מעשנת [לדאבוננו] אז הילד יכול חלילה לקבל "ניקוטין" [שהוא סם המות גם בשביל האשה וגם בשביל הילד].

כא. 59% של הנשים יכולות להצליח ולתת חלב אם לילד, על פי רוב הבעיות הקיימות אצל האשה הנותנת חלב אם אינן בעיות פיזיות אלא בעיות חלומיות, האשה חוששת שאיננה יכולה לתת חלב אם והדבר גורם לה לקשיים.

כב. הדבר הטוב ביותר לאשה הרוצה להניק, שיתנו את החלב מיד לאחר הלידה, ובלכ זאת מי שלא עשתה זאת, יכולה להתחיל בזאצ גם אחר כך, למדל, גם אצל אשה שהילד שלה חייב להישאר שבועות שלמים באינקבטור ניתן גם אז לתת לילד חלב אם.

כג. בזמן שכזה חשוב מאוד לקרוא את הכתבה באנגלית שאנו נטצע אותה להלן, אפילו נשים שהחלו לתת פורמולא יכולים לשנות ולעבור לחלב אם, וגם האשה שנדמה לה שאין לה מספיק חלב להניק את הילד היא חייבת לתת כל זמן שהתינוק נהיה רעב, כשהכוונה היא שהיא תתן כל שעתיים, ואז ממילא תוכל להניק יותר, ואז תוכל להניק כל ארבע שעות כפי שהילד צריך להניק, ההיפך, להניק כל שעתיים מתיש מאוד את השאה ואין זה רצוי.

פרק ז

תרגום וציטוט בקיצור מכתבה שנדפסה בחודש

מרץ 91

סיבוכי דם, "קאלסטרול"

פו מנחת פרק ט' ענף א יהודה

א. זה סותם את הורידים, וזה גורם להתקפי לב, וגם לחץ דם גבוה ל"ע, בחבל אם יש מכך הרבה חומר כזה, אבל כשנותנים חלב אם אז מרגילים את הגוף לכך וזה אינו מזיק בשנים הבאות.

אבל כששותים חלב של פרה, ששם יש לזה אחוז מאוד נמוך של זה, אז הילד אינו רגיל לכך וזה יכול להזיק לו בעתיד. [למאכלים יש קאסטרול, בשר ומוצרים שמנים אחרים שמזה אוכלים הרבה בשנים הבאות, במילא חשוב מאוד שהגוף יהיה רגיל לכך, כדי שלא תהיה לו השפעה רעה].

מיניראלען

ב. בחלב אנוש יש פחות מיניראלען מאשר בחלב פרה, החוקרים אומרים שזו מעלה גדולה שיש פחות מיניראלים, כי הורידים של הילד אינם יכולים לשאת כמות כזו של קאלסטרול, עוד הם אומרים שפורמולא גורמים לבעיות של שלשולים והקאות, וכאבי בטן.

קאלסיום ופאספאראות

ג. בחלב אם גורמים שני המיניראלים בדיוק כפי שזה צריך להיות, זה חשוב מאוד לעצמות, ובמיוחד ל... געדערעם... רואים שילד ששונה חלב אם אין אצלהם כמעט מחלת קונוואלשענעס...

חליים מסויימים

ד. ד"ר "דזעין פוד" אומר שחוקרים מצאו שחלב אם שומר מפני מחלות וכן מפני מחלות מעיים, יש לזה חומר כזה ששמו ..... שהוא נאבק נגד המחלה.

מחלות ילדים

ה. חלב אם עוז להתפתחות ששםם ..... ושזה הורג את כל החיידקים הרעים שנכנסים לגוף, [במיוחד ל...].

הערה: גוף האדם הוא מלא עם חיידקים טובים ורעים, וחייבים שיהיו הרבה טובים בכדי שיוכלו להיאבק נגד הרעים.

לכן כמעט ואין לילדים השותים חלב אם שלשולים, כאבי מעיים וכאבי בטן.

מנחת פרק ח יהודה פז

אם לאם אין מספיק חלב אז היא יכולה להוסיף עוד חלב רגיל, כי להתגבר נגד אינפקציה טוב גם כך.

תלמדו איך לחסוך כסף

ו. אלו הנותנים פורמולא עולה להם בכל שבוע בערך \$91 ואלו הנותנים חלב אם עולה להם לשבוע אולי \$3 בגלל האוכל הנוסף שהאם צריכה לאכול.

ז. אם יש לכם בעיה עם חלב האם אתם יכולים לפנות מיד לארגון ה"לאלאש", להם יש עצות נהדרות, במיוחד בשביל אלו שעובדים ורוצים לתת חלב אם.

ח. גם הודיעו שבקונסומער רעפורט'ס דף 561 שהחברות המייצרות את הדז'ארס מכניסות הרבה מלח וסוכר ועוד חומרים שהם בכלל לא בריאים לילדים הקטנים.

עוד הם מראים מכונה קטנה שניתן לקנות אותה במחיר מוזל שאפשר בה לעשות את האוכל לבד בתוך 51 שניות.

ט. אנו מקוים בקרוב לארגן ארגון מיוחד בשם "חלב ישראל" ששם אנו נמסור את כל האינפורמציה בענין חלב האם, כל אלו המעוניינים לעזור מתבקים לפנות אלינו.

י. בגלל סיבות טכניות לא יכול להיכנס כל הכתבה בענין הקאונסעמער שנכתס באנגלית ותורגם על ידנו, אנו מקוים להעתיק אותו בהרחבה בעתיד בחלקים שייצאו לאור.

יא. שלא תרשו לעצמכם שירמו אתכם, כאשר הארגונים מפרסמים מודעות המספרים לכם שהחלב הוא חבל טוב, וכי מדובר בחלב בריא, כל זה מדובר במודעות מסחריות ואינם מתכוונים לדבר.

פרק ח

השגחות והכשרים

א. מה נאמר ומה נדבר, ענין הכשרות וההכשרים הן מן המצוות שהצבור דורך ברגלו, כל אחד עושה לעצמו פשטים, מה מותר ומה אסור,

פח מנחת פרק ח יהודה

מה להחמיר הגם שהחומרא בכלל מיותרת, ומקילים בדברים שחייבים להחמיר שם, וכל זאת בגלל חוסר ידע, ורוב היהודים המדקדקים בכשרות הרוצים לדעת, ורוצים להישמר מפני חשש של איסור, סומכים על על כל מיני השגחות שכתוב עליהם באותיות של קידוש לבנה כשר למהדרין מן המהדרין ובהכשר של רב מסויים, הגם שהוא מכיר את אותו רב בעל המכשיר, שבעניני כספים הוא בוודאי לא היה סומך עליו.

ב. אבל אח יקר עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאוד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיוחד במדינתנו, ובבתי החרושת הגדולים שתהליך ייצור המאכל הוא מאוד מסובך, כל זה הוא חוץ מכך שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיוחד כשאלפי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אך חוץ מכל זה בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסובך כנ"ל, שעל פי רוב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחילה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרושת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרושת האחרים גם הם מייצרים בתהליך של ייצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וכבבת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסוגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים כפי שיכולים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנולדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעי' ח"א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עובדות כאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

ה. בגלל הטכניקה הקיימת כיום, החששות התרבו יותר ויותר, וחייבים שיהיה לנו 100 זוגות עינים בכדי שנוכל לטפל בכל העינים, (רב מומחה גדול בעניני כשרות אמר לפני שנים שהכשר יכול לתת רק תם או קל, ולדאבוננו כיום המצב שרוב המאכלים יש להם כיום כאלו השגחות), ועם כל זה חייב הרב שיהיה לו סייעתא דשמיא, שלא ייצא על ידו חלילה מכשול

מנחת פרק ח יהודה פט

ותקלה, אבל בודאי שרק על בטחון אסור לסמוך רק בעל המכשיר חייב בכל הכוחות והחושים והידיעות לדאוג לכך שזה יהיה בתכלית הכשרות.

ו. גם ברור שלרב המכשיר את את הכוח, זמן, ואפשרות, לעמוד כל המזן ולשמור איך שעושים את המאכל מתחילתו ועד סופו, וברוב המקרים מגיעים הרבנים מזמן לזמן למקום ובודקים ברפרוף, ולעתים מגיעים הרבנים רק אחת לשלשה חדשים ובמקרים רבים אחרים אחת לחצי שנה, ובמפעלים המרוחקים עוד יותר הם מגיעים אחת לשנה, הם נוסעים דרך ארוכה מגיעים למקום מסתכלים כמה דקות, וחוזרים לביתם, וממילא אין להם כל שליטה על הנעשה במקום, אינם יודעים את התהליך כראוי, והבעל הבית עושה במקום כבתוך שלו.

ז. רוב ההשגחות תובעות משגיח תמידי במיוחד בתוצרת שיכול להיות שם חשש שאפשר שם לערבב משהו כשרוצים להוסיף לזה טעם או שחושבים שמסייעים בכך לבריאות, כשהחומר מסוגל לשמור על התוצרת זמן ארוך יותר, או שמבקשים לחסוך כסף, שאז לא יעזור אפילו אם הוא יגיע למקום שלשה פעמים ביום, כל עוד שאין במקום משגיח תמידי שאין הבעל הבית משלם לו אלא הרב המכשיר, וגם אז חייב הרב להגיע מפעם לפעם ולבחון האם לא שינו את תהליך הייצור, והאם אל התעוררו במשך הזמן חששות חדשים, במיוחד היכן שצריך להכשיר, וכך היכן שקיימות שאלות חייב הרב בעצמו ללכת ולא לסמוך על המשגיח.

ח. מי מדבר עוד מהמקומות היכן שהרב בכלל לא מסתכל שם, והוא סומך לגמרי על יושרו של בעל הבית, שזהו בפירוש נגד ההלכה, (שו"ע יו"ד סי' י"ח, תבו"ש, דרכ"ת ושאר אחרונים).

ט. ידועים דבריו הקדושים של כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א שאמר פעם באסיפה של רבנים, לאחר שאחד מגדולי הרבנים ציין על אחד מבעלי בתי החרושת שהוא יהודי ירא שמים וממילא הוא אינו זקוק כלל להשגחה, וכאשר שמע זאת האדמו"ר מסאטמאר הוא רתח מזעם ואמר, שאפילו אם הוא בעצמו היה בעל בית החרושת הוא לא היה נאמן ורק אם היה במקום משגיח רק אז ניתן להכשיר עכדה"ק.

י. המקומות היחידים שיש להם משגיח תמידי גם שם חייבים להימנע מלאכול את התוצרת שלהם, ראשית כי המשגיח מקבל תשלום מבעל הבית ולכן הוא מפחד לדבר יותר מדאי כי הוא חושש שמא יפסיד את פרנסתו, שנית, המשגיח חייב להיות מבין על כל מיני שחיתות שבעל בית החרושת יכול הכל לעשות והוא חייב להבין טוב בכל תהליך הייצור וגם בתהליך המכונות, וכל זה חוץ ממה שהזכרנו למעלה, הוא חייב להיות בקי בהלכות רבות.

יא. הלבושי מרדכי הקדוש (מהד"ת יו"ד סי' ז') מלמד אותנו את דרך התורה, איזה תפקיד מונח על המשגיח, ומה חייבים להיות תפקידיו, בכדי שהוא יוכל להיות בטוח שבעזרה"ת לא ייצא על ידו שום מכשול, ושילדים יהודים יאכלו רק אוכל כשר, וכך הוא כותב:

יב. המשגיח אסור לו לעזוב את בית החרושת אפילו לא לרגע אחד, הוא חייב להסתכל על כל פנה הכל מה נעשה, ואם מרחיבים קצת את בית החרושת, ושכלל ההרחבה המשגיח אינו מסוגל לפקח על כל המפעל, ולכן הוא חייב להסתובב הלך ושוב, אז חייבים להעמיד משגיחים נוספים (הכוונה היא בקיצור, שהמשגיח חייב לעמוד במקום אחד, ושם להביט על כל הנעשה, ואם הוא אינו יכול חייבים להעמיד לצדו משגיחים בכדי לאפשר זאת).

יג. היום לדאבוננו כלל לא שייך דבר כזה, במקום הגדול ביותר אין יותר מאשר משגיח אחד, וגם זאת מחשיבים זאת לבעל הבית למסירות נפש גדולה, כי כפי שכבר הזכרנו למעלה הבעל הבית מסתכל על הכיס, והוא אינו מסתכל על ההיסור של הכשרות, ממילא זה נחשב אצלו כאילו שהוא ממן אדם שמסתובב אצלו ואינו עושה דבר, אבל אין לו ברירה הוא נאלץ לשלם לו, כי הרב המכשיר תובע זאת, ואכן במקומות מסוימים הבעל הבית אינו יכול לשאת זאת, והוא נותן למשגיח תפקיד לעבוד, וממילא איזה פנים יש להשגחה כזו?

יד. כותב הלבושי מרדכי שכל השמגיחים חייבים להיות יראי שמים, ועל כך גם אין מדקדקים ראשית, כי ירא שמים אינו מאפשר לעצמו במיוחד

מנחת פרק ח יהודה צא

לא בזמננו לקחת על עצמו אחריות כל כך גדולה, שכלל ישראל יאכל על השגחתו.

טו) רוב המשגיחים נבחרים לא על פי רמת היראת שמים שלהם, או לומדי תורה, אלא על ידי פרוטקציה אצל הרב המשכיר, כאשר קרוב או ידי פונה אליו, והוא מסדר לו עבודה של השגחה, וממילא אז כלל אין מסתכלים על היראת שמים.

טז. עוד מציין שם הלבושי מרדכי, שהשמגיה חייב שיהיו בידו כל המפתחות של המקרר, הפריזער וכן הלאה, וכן את מפתחות בית החרושת, בכדי שיוכל להיכנס מתי שהוא חפץ ביום ובלילה, והוא אכן חייב להיכנס לשם מדי פעם בשעות הלילה לבחון האם לא עושים משהו בשעות הללו. [כיום כלל אין דבר כזה שלמשגיח יהיה מפתח וכי הוא יוכל לבוא למקום בשעות כאלו] (וכן חלק של המוצרים המגיעים לבית החרושת מיוצרים במפעלים אחרים) (כפי שהדבר קיים במרבית המאכלים) לכן גם שם חייבים לשמור על כך בדיוק).

יז. ועל כך מסיים הלבושי מרדכי שמשגיח שהולך ובא (יוצא ונכנס) אין למשגיח כזה כל ערך, [יוצא לפי דבריו שהיום אין כל אפשרות לאכול שום אוכל אלא רק אוכל הנעשה בבית]

יח. אבל האמת היא שאין לנו כל צורך לרוץ עד ללבוש מרדכי, כי רבה של צאנז הקדוש זי"ע כותב כבר בזמנו (שו"ת ד"ח ח"ב השמטות סי' מ') כדלהלן: לסמוך כיום על הכשר כלל אינו ראוי אפילו על הרבנים השכרים ביותר, כי יוצאים מכך מכשולים רבים.

יט. המורה הוראה העולמי המפורסם [הג' רפ"ה הורביץ] כותב בספרו (פח"ד י"א או' א') זה שרוצה לשמור את נשמתו שירחיק את עצמו מכל סוג אוכל ושתייה שלא נעשה בבית.

כ. אותו דבר כותב גם ר' הלל קאלאמייער זצ"ל (מקרי דרדקי פ' בא) אם המוכר הוא בעל בית חרושת [לא אחד שעושה לעצמו בבית בלבד] אפילו כשיש לו הכשר אסור להאמין לו.

צב מנחת פרק ח יהודה

יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לי שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומניעה ועיכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלי שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ואזכה ללמוד וללמד לזרעי ולזרע זרעי לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא נובוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

ובזכות השמירה ממאכלות אסורות נזכה להיות שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבנין ירושלים עיר הקודש, ונודה לה' שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו במהרה בימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס

בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל

בעמח"ס נפש ישעי' על מאכלות אסורות (ה"ח), חזון ישעי' על הלכות שחיטה (ב"ח), אמרי שלום על הל' טריפות, דברי יהודה על הל' ניקור, מנחת יהודה על חומר איסור חלב עכו"ם, מדריך לצניעות על עניני צניעות, חינוך ישראל סבא על עניני חינוך, ועוד.

בעזרה"ת

ספר

מנוחת שלום

חלק שביעי

מספר נפש ישעי' על מאכלות אסורות

הוכן החיבור הוא לייסד יסודי ברזל ועמודי שיש להרוצים להיזהר במיטב יכלתם ממאכלות אסורות ומפוקפקים ומשם יפרד לארבעה ראשים:

חלק א'. בו מבואר בקצור אמרים בחרזים ררך שיר גודל הפגם של אכילת מאכל"א, בעלמא הרין, ובעלמא ראתי, וחומר עונשה, מפי ספרים וסופרים.

חלק ב'. כידור וליכון חיקוק שבעתים רדגות מרקקים ושגנוחיהן בקצתן, ורךד הישרה לשכון אור הקרושה בכית ישראל, להאיד גם כתי רורות הבאים מחשכות נסיוני ופגעי הזמן.

חלק ג'. דוגמאות ממכשולות יום יום בכתי החרושה מייצרי מאכלות ומשקאות שונות, אף במקום שהמפקח והמכשיר מזורז ומלוכך בתורה וחכמה, אעפ"כ שינאות מי יכין, וכ"ש כשאר מקומות, וענף היוצא ממנו לבאר כי מה שמחמדיך על מאכלים המתוקנים תחת השגחת רב גדול ר"ש אמיתי, מחמת חששות רצינים, אינו גורע מכבוד הרב וגרלו, וככורו כמקומו מונח, ורצונו בכך.

חלק ד'. מכל עצות נכונות חלוקות להשגיח על כניו וכנחיו כעת יציאתם לבתי ספר ושאר מקומות שלא יתאלו כמרק פיגולים אשר אין דעתו ונפשו נוחה מהם, והיה כיאתם לכית בלא חטא כיציאתם לחוץ, ומענין לענין יתבררו עשרות קשיים ובעיות שנחלקים בהם יום יום הן כעניני מאכלות אסורות והן כשאר עניני כית, כדרכה של תורה, יחר עם עצות בלי מספר להרצה לכלכל כיתו בדרך המקובל בלי פשרות, והתחדשות, ומתאמן מכלי להיות נשטף עם זרם העולם החרפה.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבנותי הקי זייע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל "מגן שאול ד"האלמין" ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעיי"
"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אפיית המצות השלם (וי חלקים): גידולי יהודה (על הלכות צינית); שו"ת זבחו וזבחי צדק (על הלכות שוי"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדרין לצניעות; מזוזות שלום (על הלי מזוזה); מנוחת שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור יחלב עכו"ם וסימלאק"ו); נפש ישעיי (על מאכלות אסורות, הי"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס

שנת תשמ"ח

•••

ברוקלין יצ"ו

תורגם מאידיש ללשון הקודש עיי

פרץ רחלזון

כתובת המחבר:

Rabbi Sholom Y. Gross
4711 – 12th Avenue, Apt. A-5
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 436-8086

מפתח לספר
מנוחת שלום

1. התוכן _____ ט
2. הקדמה _____ יא
3. מפרסמין עושי מצוה _____ כ
4. טענות נגד המוסר _____ כג
5. קעגן קריטיק (שיר) _____ כט
6. פתיחה _____ לא
7. בענין משגיחים _____ לד

פרק א'

8. אור למדקדקים בכשרות _____ לה

פרק ב'

9. אוכל מוכן עם הכשרים אינו בשביל מדקדקים _____ לו
10. חיזוק למדקדקים במצות _____ לז
11. חומר מאכלות אסורות _____ לח

פרק ג'

12. הבעיות אצל המדקדקים _____ לט

פרק ד'

13. מדריגות גבוהות יותר של מרקדקים — הדרגות של המרקדקים בענייני הכשרות הן נחלת הרבה

מ חלקים _____

מא 14. סיבות למדריגות _____

פרק ה'

מד 15. אוכל העשוי ע"י מכונות _____

פרק ו'

מה 16. הרצון שלא להחמיר _____

פרק ז'

מו 17. אוכל מוכן — מזיק לבריאות _____

פרק ח'

מז 18. תתפטרו מהר מאוד מאוכל מוכן _____

19. סיפור מעניין שאירע אצל הגה"צ רבי מיכאל דוב

מט וויסמאנדעל זצ"ל _____

פרק ט'

נ 20. תעודת הרב המכשיר _____

פרק י'

נ 21. היתר לבקר את מעשי הרבנים המכשירים _____

ה

נא 22. הבהרת שיטת גדולים וצדיקים _____

פרק י"א

נג 23. כספי דיני תורה — כשרות — וגייטין _____

פרק י"ב

נז 24. הכשר לסתם בעל בית _____

פרק י"ג

נח 25. הכשרים היום — דע"ת _____

פרק י"ד

נט 26. חומר איסור מאכלות אסורות _____

פרק ט"ו

ע 27. מה משיגים בגלל מסירות נפש על הכשרות

פרק ט"ז

עא 28. עתה נתבונן בתענוג הגן עדן _____

פרק י"ז

עב 29. התעוררות לחנך את הילדים בזהירות במאכלות אסורות _____

פרק י"ח

עג 30. מי אומר שחייבים לשמור גם את השני ממכשולות ??? _____

פרק י"ט

31. סמל תכנית שוחט ירא השם _____ סט
32. צער גלגול — למאכילי טריפות _____ עט
33. לא שוחט, ולא סוחר — ואעפ"כ מאכיל נבילות
וטריפות _____ פ
34. כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו וכו' — היינו
האוכל נבילות וטריפות _____ פ
35. אכילת נבילות וטריפות — חמור יותר מחילול
שב"ק _____ פ
36. מרבים האפיקורסות — ותמורת הדת _____ פ
37. שוחטים חסידים ואנשי מעשה — נתקלקלו
מאומנות השחיטה _____ פג
38. היצה"ר משתתף עם הסופרים _____ פג
39. מלך זקן וכסיל — משתתף בסיטונות _____ פג
40. סיבה לאסונות המתרבות יום יום _____ פד
41. מלחמה לד' בעמלק _____ פד
42. סוד ירדת הבעל שם טוב הקדוש לעלמא הדין _____ פד
43. מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום _____ פה

פרק כ

44. ליטול ידים בכוקר עם הילדים נטילת ידים _____ פה

פרק כא

פז 45. מדור אזהרות לפסח _____

פרק כב

צ 46. השאלות בענין החלב בארה"ב בימי הפסח –

47. בענין חמץ שעבר עליו הפסח – נעתק מהגש"פ

צא 48. מהר"י ט"ב (עמוד מו) _____

פרק כג

48. בו יבואר גודל הפגמים והעונשים הבאים על

צב האדם על ידי שאוכל מאכלות אסורות _____

פרק כד

49. בו יבואר גודל השכר של השומר עצמו

צו ממאכלות אסורות. _____

חברה מזכי הרבים העולמי

בשיאות הרה"ג מוה"ר

רבי שלום יהודה גראס שליט"א

רב דקל "מגן שאול" ר"ה האלמין"

ר"מ כשיבה וכולל "בית ישעיהו"

"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

c/o RABBI S.Y. GROSS, 4711 12th Ave., Suite A-5

Brooklyn N.Y. 12119

מכון להוצאת

ספרי יהודה וישראל

בבשיאות כ"ק מוך ארמור שליט"א

נשיא

"יועזר הכשרות רהתאחדות הקהילות"

קובץ כל ספרי ניקור המובחקים י' חלקים (ק"ח וזכרים),
"ספרי שמירת המצות והכשרות" י' חלקים (כ"ח וזכרים),
"מדריך לכשרות ולחוקק הית" (מ"ב חלקים).

בעל "קובץ ספרים בעניני כשרות" ו' חלקים (מ"ב וזכרים).

שו"ת "נחמת ש"י" על או"ח ווי"ד (ג' חלקים ועוד).

"מש ישעיהו" על מאכלות אסורות (רא חלקים).

חדשות בעולם התורני

הופיע ויצא לאור ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

ארבעה כרכים מהודרים

מכיל קרוב ל-2000 עמודים

מאת הגאון הנודע בשערים מוהר"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד במינו בכל העולם

כולו נסדר במומחיות גדולה חלק

ההלכה משולב למעשה לפי סררי

החיים שבזמננו בכל מכמני התורה

הנהוגים יום ויום ומהם: ה' ציצית,

ס"ת, תפילין, ומזוזות, שבת, וצניעות -

דיני ביהכ"ג דיני תפלה - קרה"ת - גיטין

- צורת יהודי - יחוד - צדקה - ועוד.

כבר נרפסו הרבה פעמים

פעם אחר פעם וממש נחטפו מן השוק

לגודל יקר חביבותם.

כעת אפשר להשיגם במספר מצומצם

של עותקים וכל הקורם זכה

מחיר הספרים \$28.00

נ.ב. אייב עס וייטיגט אייך א פירנה ארעך

נאכלעטיגקייט און א געוויסע מצה און

איר ווילט אויפקלערן די דינים פאר די

זאסען לעילך נשמת אייערע נאנטע

זלכות הרבים. ביטע רופט: 718-436-8086

חדשות שלא היה לעולמים

ראו זה חדש אשר לא היה לעולמים סעט שלם בפארמאט

פמטצע ומתודד הכולל כל עניני כשרות השייכים בזמן הזה

בכל העולם כולו

"קובץ ספרים בעניני כשרות"

ששה חלקים

הסעט כולל הרבה חיבורים אשר

תוכנן רב גווני שלא נראה עדיין

כבושם הזה

9000

הן הענינים הנידונין כסעט הנ"ל ומהם:

אטליז (בוטשער) - דגים - הכשרים - חלב

עכרים - שחיטה - בדיקה - ניקור -

מליחה - משגיחים - קצבים - רבנים -

תולעים - ועוד ועוד

נחץ כאויר לנשימה לכל בר ישראל לידע המכשולות

השכיחים והיאך להינצל מהם כי זהו הכפתון היחיד שחשאר

כיתור בית נאמן בישראל וימשיכו דורותי האמונה בך ובעורתו

הקדושה ער ביאת הגואל (כמבואר בפר"ח סי' פ"א ושו"ת

רי"ח ח"א יו"ד סי' י')

הסעט כולל 2500 עמודים ומחירו \$36.00

להשיג אצל המחבר:

RABBI SHLOM Y. GROSS

4711 / 12th Ave

BROOKLYN N Y 12119

התוכן

- א.** חיזוק למדקדקים
- ב.** מה קורה באוכל מעורב.
- ג.** האם פעם גם נאבקו נגד זה?
- ד.** סברות הגיוניות בענין מאכלים מוכנים.
- ה.** הנחות הלכתיות בענין אוכל מוכן.
- ו.** תכניות לאלו המתקשים.
- ז.** חומר איסור מאכלות אסורות על פי הפוסקים והספרים בדרך שיר.
- ח.** מדריגות המדקדקים בכשרות.
- ט.** הדרכה בענין ממתקים לילדים.
- י.** דעת הרבנים המכשירים בענין המוצרים שהם מתירים.
- יא.** הבריאות לקויה ע"י אוכל מוכן.
- יב.** כמה מקרים חמורים שאירעו במוצרים שלהם הכשרים.
- יג.** מהרהרים על הכשרות, — אל תפגעו בכבוד הרב המכשיר.
- יד.** הכסף מסמא עיניהם של צדיקים וחכמים.
- טו.** דעת תורה של גדולי וצדיקי דורנו בענין הכשרים!
- טז.** אוכל מוכן פוגע קשות בילדים.
- יז.** דעת תורה של צדיקים וגדולים מדורות קודמים בענין חומר מאכלות אסורות.
- יח.** הדרך הנכונה כיצד להיזהר ולהישמר מלאכול מאכלות אסורות.

מנוחת שלום

יט. השכר הגדול הצפוי לכל מי שמוסר את נפשו על הכשרות.

כ. התענוג הגדול של גן העדן של אלו השומרים עצמם ממאכלות אסורות.

כא. השכר של רוב השנים בזהירות במאכלות אסורות אצל הילדים.

כב. התעוררות איך לחנך את הילדים וזהירות ממאכלות אסורות.

כג. מי הוא עובר ד' באמת?

כד. מלחמה לד' בעמלק.

כה. ליטול בכוקר נטילת ידים עם הילדים.

כו. מדור אזהרות לפסח.

כז. השאלות בענין החלב לפסח בארצות הברית.

כח. אזהרה לאמהות היהודיות.

כט. תשובה ארוכה מאת כ"ק מרן הגה"ק רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בענין נתינת הכשרים.

הקדמה

הספר מנוחת שלום אשר אני מגיש לפניכם היום מכיל קובץ נאה בלשון צח ומצוחצח מתורה שבכתב עד אחרון שבאחרונים גודל הסכנה המרחפת על אינשי דלא זהירי ממאכלות אסורות — או מפוקפקים, עליהם ועל הדורות שלאחריהם, הן בעוה"ז והן בעוה"ב, ברוחניות ובגשמיות, מקטן בן יומו עד זקנה ושיבה.

ועל דגלו חונים ביאורים נכונים בקיצור נמרץ בסדר יפה ונאה דרגות המדקדקים והשרידיים אשר בהם ד' קורא, המוכנים בנפשם ומאודם לברוח מצ"ט שערי ההיתר שלא לפגוע ח"ו בשער כל שהוא של איסור מאכלות אסורות אשר מנפש עד בשר יכלה, אולם אליה וקוץ בה כי מה שרצון אמיתי חושק טירדת הזמן וחסרון הידיעה ובלבול המוחות עושק, כי לאו כל אדם זוכה לשני שלחנות להיות רודף אחר פרנסתו ובנפשו יביא לחמו, ולהיות גם בקי בתהלכות הכשרות שנשתנו במדינתנו אלף מעלות לגריעותא מעת שנתרבה הדעת וחכמת הטכניקה, ואפילו חובשי ביהמ"ד היושבים כל היום כולו לרבות הלילות בד' אמות של הלכה וצוללים במים אדירים של ים התלמוד (תע"ב וכמותם ירכו בישראל), אין יודעים בין ימינם לשמאלם מהנעשה ברחובות חוצה בכתי החרושת לאלפים, וכל אחד בונה במה לעצמו מה לדחק ומה לקרב, וכשם שפרצופיהן שונות כך רעותיהם שונות וכל אחד תורה שלימה בידו וחושב עצמו כבקי מופלג באיסור והיתר, מהדרין, מתמירין, לכתחילה, בדיעבר, והמכשלה גדולה תחת ידיהם, ע"כ באנו לפקוח עינים עוורות ולהאיר תמהון הלככות ולאו מרמות רוחא דאיחא כי ח"ו כאומר הנה חכמתי יותר מכל שהיו לפני, אלא מטעם אין חכם

כבעל הנסיון וכמבואר היטב בהק' סי' מסלת ישרים כי אך ורק מי שנתנסה באיזה ענין ראוי להעיד על החדש, ולהבדיל בין קודש לחול, וכל דברינו נכתבו במדה ובמשקל אחר התכונות ועיון יתירה, והעיקר הנסיון מהעבר המאיר ומורה על העתיד וגם ממה שנדברנו איש אל רעהו, ופתחון פה עם רבנים, מרקדקים, יראי ד', מסוגים שונים, ודברינו הם פרי עשתונותיהם, ותולדות מחשבותיהם, והצעותיהם, כדיבוק חברים מנפה ביי"ג נפה, במדה ובמשקל, בפלס ומאזני משפט, וכראוי מוצקים ביסודי ברזל על אבני שיש.

גם הוספנו בו אזהרות ועצות מועילות בזהירות מאכל"א לקטנים ההולכים לבתי ספר, ומתפטמים מהבא לידם, הא כחנות, והא מחבירו הבא מבית המיסוד בדרגה גרועה הרבה מביתו, והרבה מכשולות יוצאים מזה כמובן ליודעי מדע וכמות מרובה מן האבות אין יוצאים ידי חובתם המוטל עליהם במכשול הלזו, ועדיין הקולר תלוי בצואריהם.

עוד אנו מדברים וטורחים להביא ראיות ברורות ממעשיות שאירעו בדור הקודם ובדורינו מכשולות עצומות, במאכלות ומשקאות בשגם שהי' עליהם חותם והכשר רבנים צדיקים, והעובדות יעידו על עצמם בטעמם ונימוקם על מה ולמה נתקלו בעלי המכשירים, בתוספת ביאור רחובות מדברינו. ומה נענה אנן בדור יתמי דיתמי שלנו, אשר ההכשרים וההשגחות קבצו פארור ולבשו פנים חדשות לגמרי מתחלת המחשבה עד גמר המעשה, תן לחכם ויחכם עוד.

וע"כ כל בעל נפש, נפשו ישים בכפו וישים עיניו על פתח אהלו לבל ליתן למשחית הנפש לבא לביתו ולהרחיק מאכלות ומשקאות הנקנים מחוץ לביתו ובהשכל ודעת, ולא לבנות יסודי תהוה על אבני בהו ולקרב הראוי לרחק הרחק כמטחוי קשת, וישים ללבו דברי מסלת ישרים בהקדמה שכ' כי המשכיל ההולך בדרך ד' ויראתו חתולתו, מאכלות אסורות יהי' בעיניו כמאכלות ארסיים, וכמו"כ מאכל שיש בו תערובת איסור מדמה לו כסם המות הנתערב לתוך מאכלו, וצא תאמר לו.

ובלב חכם ינוח חכמה בינה ודעת להבין אשר לא הרי חשש תערוכת איסור כהרי חשש סם, שבסם אף אם יאכל קצת ויחלה יקח סמי תרופות ושאר אמצעים ויחזור לבריאותו.

משא"כ מי שנתגאל במשהו איסור ונתהפך לבשר מבשרו ועצם מעצמו, לא בנקל יעלה לו לתקן זאת, כי כהפוך הכושי עורו ונמר חברבורותיו כן הדבר הזה.

כמבואר בספרים במקומות אין מספר בשם הני צדיקיא, השל"ה, אור החיים, ר"ה מקאלאמי, חפץ חיים, בעל קול ארי, ועוד, דמה"ט קשה תשובתן של אוכלי כל הבא בידם, כי בשרם וגופם נתהפך לאיסור, ולגוף כזה לא די לעתיד בחיבוט הקבר בלבד רק יצטרך לנתוח קשה וגדולה לחתוך ולחטט ולנקר כל משהו בשר, דם ועצם של אסור שנתקבץ לשם ע"י מיעוט זהירות במאכל"א.

והטעם מובן לכל מביני מדע כי אין לבא לשער מלכי המלכים ליהנות מנועם זיו שכינתו בלבוש שק מגואל ומזוהם מבית ומחוץ מכף רגל ועד ראש, באכרים וגידים שנתגדלו ונתפטמו במאכלות האסורות, ומשקאות אי כשרות.

וידועים דברי רמב"ן בשער הגמול, כי יסור וצער הקטנטנית של עתיד לרגע אחד קשה לסבול הרבה יותר משבעים שנים יסורי איוב בעולם הזה.

והמשכיל הירא לנפשו יראת העונש החמור יפלס דרכו במאזני משפט וצדק, ויסכים הסכמה גמורה שמוטב להתרחק מרדיפת התענוגים בעוה"ז (ואין זה בגדר התענות תעניתים כי במדינות הללו ב"ה היתה הרוחה ואפשר להתענג בתענוגים גם בדרך היתר, רק בטירחא קצת), בשגם שהוראות המקראות שמדרכו של עשיו להתפאר "וכי יש לי כל" כי לו נאה ויאה לשום כל מעיינו ביום ובלילה בהריגת בקר ושחיטת צאן ואכילה ושתי, אבל לא כאלה חלק יעקב היודעים כי העוה"ז אינו אלא כפרוזדור לפני הטרקלין, וכצל עובר, וכחלום יעוף, ואחר שלשה ימים הכרס נבקעת באמירת

"טול מה שנתת בי" לבד מהקרן בעוה"ז החולאים המרוכבים שמביא על עצמו מהרבות אכילה, כמבואר ברמב"ם ה' דיעות, וכן הסכימו חכמי הרופאים בדורות הקודמים ובימינו, כי רוב חלאים הבאים על האדם ע"י אכילה ושתי' יתירה ובקצת התכוננות כזה גם הפתי בע"כ יודה שהמתרחק מלאכול כל מיני תענוגות ומותרות אשריו בעוה"ז וטוב לו לעוה"ב.

ועל זה ידו כל הרוזים מעדות הנוראה של רבינו הנורא שר התורה, החכמה, והיראה, מנורה הטהורה, אספקלריא המאירה, אור בהיר בשחקים, אש קודש הקדושים אור צח ומצוחצח, צדיק יסוד עולם, ממנו יראים עליונים ותחתונים מנשמות שלא טעמו מעץ הדעת, רבן ומנהיגן של ישראל, רבי שמעון בן יוחאי וצוקללה"ה שהעיד בזה, המזהיר, כי אותן שנתפטמו בחייהם ממאכלות ומשקאות אסורות לא יזכו לעולם לחיי העולם הבא, אלא נידונין לדורי דורות, אין די באר וקשה להעלות על הספר בדיו, סכלותם ושטותם של הרודפים אחר תפנוקי מלכים לחיי שעה החולפים ועוברים, ומחליפים בזה עולם עומד לעד ולנצח נצחים.

אנא! התכוננו כמו רגע מה זה עולם עומד?

ושוב התכוננו העונש של האינם זוכים לעולם ההוא!

ומי שיש לו מה בקדקדו יבין וידע כי א"א לצייר בשכל אנושי ההרגשים הפנימיים לאיש אשר פסקו לו הבי"ד שלמעלה שלא יזכה לעולם הבא, רק לעונשים תדיריים בלי הרף, לעולם ולעולמי עולמים, בעד אי זהירות ממאכליו ומשקאיו בעוה"ז, שיהיו מהטוב והמובחר בחלק הרוחני.

ותדעו אחינו כי כל הבכיות וצעקות לא יועילו מאומה עת התמסרו ליד מלאכי חבלה, אשר אין להם השגה כל דהו מהו זה רחמנות והאיך משתמשים בו, וכל האומר הקב"ה יוותר לו על חטאיו יוותרו מעוהי אמרו חז"ל, וגם האבות לא יעמדו להתחנן בצד נפשות בניהם שהרי אין אדם מזכה ברא, ומה"ט מעלימים

בשמים ממעל כל זאת כי בשמים מעלימים כל זאת מהאבות שלא להפריע תענוגם בג"ע, כמבואר בס"ח, בכמ"ק, ואכמ"ל.

והעד המוכיח על גודל מדת האכזרי האפשרי מאותם שהיו במדינת אייראפא זה כשלשים וחמש שנה בעת מלחמת העולם השני, ועברו ז' מדורי גיהנם, בתופת הרצח הנורא שהיו רוחפים כל רגע ממש בין החיים והמות, וגוויים הי' נתונים למכים ולחיים למורטים אשר בלי כל רחמנות, בתכלית האכזריות ורציחה, הרגו ורצחו כל הבא לידם, ואותם שעברו התופת הוא יעידו ויגידו לבניהם, כי יש להבין הכוונה של אין רחמים בדין במקום אכזריות נוטל חלק בראש, ובאמצע ובסוף.

אדרבה שאלו נא מה הי' שכרו למי שמבקש רחמים מהשוטים הגרמנים עס.עס. אם לא שנפל עליו מלא קומתו והכהו מכת אכזרי עד שהפיח נשמתו מקרבו בקרב כל.

ודעת לנכון נקל כי אותן שעברו וחיו בימים ההם בקל להם להבין מה זה מלאכי חבלה.

וע"כ כל בר דעת יבין וישכיל כי אך בזה ירצה לאדוניו ויזכה לחיים טובים ארוכים ומתוקנים בעוה"ז, ולאחרית טוב בעוה"ב ביום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, אם יעמוד על המשמר שלא ליתן כניסה להלאה מפתח ביתו ולפנים מאכלות ומשקאות המיוצרים בחוץ, ולהאכיל ולהשקות כל בני ביתו מהנעשה תחת פיקוחו העצמאית בבית התבשיל שלו, ק"ו לתענוגים ותפנוקים יתירים הנקראים קעיק"ס (עוגיות), נאשעריי (ממתקים), ימעיט ויצמצם בכל יכולתו, ובתנאי קודם למעשה שיהיו מיוצרים בביתו.

וגם לרבות אזהרות לבני ביתו שלא ירבו סעודתם חוץ לבתיהם אפילו אצל ידידיהם ורעיהם, וכיוצא, ואז ילך בטח דרכו, ועולמו בחייו יראה, שלום והשקט באהלו, דשנים ורעננים עולמו.

ויזכה ליום שכולו טוב וארוך עם שאר הצדיקים עובדי ד'.

בסוף הקונטרס הוספנו דברים מלהיבים עם זהירות נחיצות לכל איש ישראל מזרע אברהם יצחק יעקב, הן הנה דברי גדולים וקדושים שהעניקו החמה בקומתן והגיגנו על דורן בצדקתן והאירו פני תבל בגודל קדושתן, דברים הנוקבים הלב לבית חללו, וקורעים כל נימי לבב בקריעה שאינו מתאחה, בהביען העונשים החמורים המעותרין להנלכדים ברשתי היצר ומתפטמים מכל הבא בידם באין מבדיל בין טוב לרע, ובין אור לחושך.

ולאידך גיסא גודל השכר המוכן להמוסר נפשו חלבו ודמו לדקדק בקלה כבחמורה ומתרחק מאה פרסאות משערים של היתר לכלי נגוע בקצהו של איסור אפילו כחודו של מחט, ודכריהם החוצבים להבות אש יורדין חדרי בטן למי שיש לו עדיין רגש כל דהו של קדושה, ורוח אלקים עדיין מקשקש בקרב מעיו, וכדחז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו.

ובלתי ספק שדברי הגאונים וקדושים ההם דברים היוצאים מן הלב נינהו, ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

ומי שעייין במתינות ובדייקנות בעומק דכריהם בלי ספק שיתפעל נפשו מעומק וגודל הקדושה הטמון בדכריהם המושכין לכות בני אדם כמים לאבינו שבשמים וגם אם לכו קשה ככרזל יתפוצץ, ולב אבן נימוח ובמסתרים תככה נפשו, על גודל שפלות המצב, והסתר פנים על כל צעד ופסיעה, מידי עברו על בתרי אמריהם בכוונה זכה ללמוד ע"מ לעשות, ונפשו ישים בכפו לשוב אל יוצרו בעוד נשמתו בקרבו, ולתקן כל שיש בידו, בעוד מועד, ויהא לכו נכון ובטוח שיניח אחריו דור קדושים וטהורים, עושים דצון קוניהם, כל ימיהם, כי לא יועיל הון ביום עברה עת יבא המלך להעמיד במשפט ארץ, ולקחת חשבון צדק ואמת על כל ימי בלות האדם על פני תבל, מדת מסירת נפשו, וזהירותו, והתרחקותו מחשש איסור במזונו, ואז אנא נברת, הלא אם אסק שמים שם אתה וגו', ואנא נשים פנינו המכוסה בושה וכלימה מלפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על שלא הישדנו דרכינו בזמן ועת אשר ניתן לנו למטרה זו, כי אז כבד בטל זמנו, והגיעו ימים אשר אין בהם חפץ בקיום המצות, רק בקבלת שכד להמגיעו, וכן להיפוך.

אי לזאת נקדים תפלה ותשובה, בעודיני בחיים חיותינו, ובקבלה על העתיד לשום כל לבנו, נפשנו, רוחינו, ונשמתינו, לעבודת יוצרינו, וגם נסיון קשה וכבד כעופרת לא יוכל לעמוד לנגדינו מחמת יראת יום הגדול הבווער כתנור, בצירוף גלי גלים צרות ועונשים המיועדים למכעיסי יוצרינו, כמוכן בשכלינו, ואם כל זה נשים לנגד עינינו, אז כל עבודתינו ושנותינו יהכלו בנחת רוח לבוראינו, ונזכה לקדם פני מלכינו, בטהרת וקדושת נשמתינו, הנתונה מזמן כביר בקרבינו, ואז נטעום מנופת צוף מתוקת הדבש בעבודת אלקנו, אנא ה' זכינו כולנו לזה במהרה בימינו, ויהי יציאתינו כביאתינו בלי נדנוד חטא ופגם כ"ש נגד בוראינו, ואז נשיר כולנו יחד כנעורינו ובזקנינו אשרינו מה טוב חלקינו, ומה נעים גורלינו, שלא ביישו ילדותינו זקנתנו, ולכה"פ כיפרה זקנתנו ילדותנו, ומי כעמך ישראל גוי אחד דוגמתינו.

בקשתינו שטוחה, לכל הירא וחרד לדבר ד', מפאת שחלק העיקרי מפיטום הילדים מסורה ביד הנשים צדקניות, ולפעמים יעלה בקשיים גדולים להטות לב אשתו לנהום אחרי שיטתו והשקפתו להאכיל הילדים הרכים מכרם ד', הן הן הדברים הנעשים ומתוקנים אך ורק בכית פנימה בכית התבשיל העצמאי, שכל אחד על ביתו אחראי, ולא להניח מאכל זר להתקרב אל שלחנו כי שלחנו גדול משלחנו. ומוכן שכל זה נקנה בלהג הרבה יגיעת כשר וזיעת אפים, ורוב בני אדם זוכין לשתי שלחנות, מטעם זה. שיותר נקל לו להיות מן המנוצחים מב"ב עת שמוע בקול דבריה היורדין חדרי בטן, בקול חוצב להבות אש עם מענה וטענה בלשון המדברת גדולות בפיה, כי קשה כשאל לעמוד כל היום בכית התבשיל ולערוך שלחן דשנים ורעננים, מכל מיני מטעמים, לילדים וילדות המצפים ליהנות ולטעום מכל מיני מאכלים שמנים, ומשקאות מבושמים, כמנהג גידולי המדינה באלו הימים, (במכירים שבשביליהם נברא העולם ומילואם, עם כל תענוגם).

וכשמוע דברים היוצאין מן הלב המבקש מנוחה וביטול הטורח, מיד נכנסין ללבו והלב מכיר ויודע מרת נפשה, ומכיר מצכה, והטיבה אשר דברה, ותופסת מיד בפלך השתיקה תחת להבין

כי אין חכמה לאשה אלא כפלה מדרך זו הקצוני והחומרי אשר אין רוב הציבור יכול לעמוד בה, ולהסבירה בדברי חכמים בנחת, השכל ודעת דעת קדושים, כי אין דרכינו ומסורתנו לאכול ולהאכיל, מכל המינים המיוצרים ונעשים תחת השמש, אלא מזון ותבשיל ההכרחים להחיות בהם נפש כל חי, ולקרב מזונות המועילים לבריות גופא, וחיים נחמדים, ולרחק הערב לחיך המכלה מן השיניים ולפנים מנפש עד בשר ומשפיע לרוע על כל האברים הפנימיים כמכה של חלל, והקרן קיימת לעוה"ב להתייסד בתוקף יסורי חיבוט הקבר בעד כל תענוג ותענוג.

ובזה שפיר יכולת הנשים לעמוד בה, וגם לרבות כאשר עיניה תחזינה מישרים שגם בעלה מהדרר לסייע ולהקל צער גידול בנים מעליה, ולכלכל בניו במשפט, לפי מיסת הפנאי, ולפי מקומו ושעתו ומצבו אם יש צורך לכך, (עי' באורך נפלא ובירור צח ונאה בספרי מנחת יהודה וינעם לך).

ומטעם זאת גם עדותינו תכוננו וקח נא את מנחתינו, "מנוחת שלום" והבאתם את הברכה לתוך בתיכם, ותקראו בו פעמים ושלש בעצמיכם, בעיניכם, כפי שיעור זמניכם, ותנהגו בעין יפה להקרות בו לבני בתיכם, ושיקראו הם עצמם בו לידע טיב הנהגת בתיכם, ולהתעורר בהקריאה להמשך מעשי אבותיכם בבתיכם, (ומטעם זה הדפסתי הספר בלשון המדובר). ואז ישכון השקט ושלוה בארמנותיכם.

ועלה בדעתי לפרש כונת רבינו נסים בוידוי הגדול "את אשר טהרת טמאתי, ואשר טמאת טהרתי", דלכאורה על מה צריך להתוודות על שהחמיר יותר מהצורך, (עי' רש"י ביצה ב: ד"ה כחא דהיתירא) אלא נ' שהוא דבר המוכן בחוש המושכל באם מתרגל להחמיר באתרי שהקילו חכמים, מוצא נפשו שבע מחומרות ומתעצל מלהחמיר עוד בחושבו כי אין שיעור לדבר וקשה לחיות בחומרות ומרבה טורח ועמל בענינים הנוגעים לשמים, נמצא שתחת לבחור לעצמו להחמיר במקום הצריך, נגדם היפוכו להקל באיסור, זוהי כוונת הוידוי את אשר טמאתי טהרתי, והגרם לזה בשביל אשר טהרתי טמאתי ומצאתי עצמי גדוש ושבע מלהחמיר

עוד, והוא אמת גמור לפי המציאות, וזהו הקוטב אמצעי אשר עליה סובב והולך קרן חשוב מחלק א' לבאר וללכך הדברים עד מקום שידי וכחי מגעת.

והאמת לא אכחיד תחת לשוני כי קצתי במקום שיש צורך גדול להאריך, ונגעתי בקצה המטה בלבד בדברים רמים ונשגבים אשר קיום היהדות תלוי בו. אבל מה אעשה כי אם נרצה להאריך בו בכותבת הגסה ליחובי דעתא תקצר היריעה מהכיל, ובפרט כי יום יום נתרבה הדעת יותר ויותר בהגלות נגלות מכשולות עצומות ונוראות מכשרים ויראים ומדקדקים, שנכשלין ע"י לקיחת מצרכים מן השוק נגמר בטובו ומראהו, ובלתי נפקחו עיניהם להבחין בין טוב לרע, וגם כי עיני יפה בשל אחרים, ואקוה שימצאו גם אחרים ליזהר ולהזהיר בית ישראל מסכנה המרחפת, ותבא עליהם ברכה. וערכות שלי אינו עולה במדה יתירה על שאר בני אדם, ישמעו חכמים אחרים ויוסיפו לקח, ויתרבה הדעת.

וממש לא יאומן כי יסופר גדול הצרות והצער מכל צד על כל צעד וצעד שועלים קטנים מחבלים כרמים ורוצים לבלות הקודש, ויצרם מתחדש עלינו יום יום, ואלמלא סייעתא דשמיא אשר עומדת בעזרתנו בכל רגע ורגע כנראה בחוש, לא הי' אפשר להתקיים מגודל הלחץ זו הרחק מכל עבר ופנה, זה בכבודו זה בממונו, וזה בקנאתו, ולא אוכל להאריך יותר ד' ירחם את עני עמו במהרה, כי קצר המצע מהשתרע, וכל שורה ושורה נכתב ונחתם במסירות נפש ממש.

ובזכות זהירות במאכלות אסורות ישכון שלום ושלוח השקט ובטח בארמנותיכם, ותזכו לגדל בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות בחצרותיכם, והשראת השכינה לא ימוש מתוך אהליכם, תחזנה עינינו בקיבוץ גליותינו, בהנהגת משיחנו, במהרה כימנו, עם כל ישראל אחינו, ומלכינו בראשינו, אמן.

וכפי אפרוש לשמים שיזכני ד' להלאה להיות ממזכי הרבים כמו שעזרני עד הנה והצילני מגלי גלים דעברו עלי, ובכך יה"ר שכמו שמצא ספרי נפש ישעי', ומנחת יהודה, וש"ס, חן בעיני

עולם התורני, ועולם ההמוני ופעל הרבה לתקן ולפעול נצורות
בבתי ישראל, כן חיבורי זה ימצא חן בעיני אלקים ואדם, ויתגלגל
זכות הרבים על ידי, ויזכני לישב באהלו של תורה להרכיץ תורה
ויר"ש עד שיקיצו וירננו שוכני עפר ונזכה לעלות לציון מושיעים
עם גואל האמיתי במהרה דידן אמן.

כה דברי, חד מזעירי דחברייא, כותב וחותרם כיום ג' שנכפל בו
כי טוב לס' "ד' היה נא מצליח דרכי" שנת תשל"ח לפ"ק.

ה"ק שלו יהודה גראס

בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ך
ישעי' זאב גראס זצ"ל

מפרסמין עושי מצוה

כבר למדוני חז"ל ביומא ל"ז, והרשב"א בתשובותיו ושאר
פוסקים כי מצוה לפרסם עושי מצוה לשבח, כל קבל דנא מפרסמין
אנן הקונטרסים "דאָס אידישע ליכט" "דאָס אידישע קוואַל"
"אידישע לייענבוך" (היו"ל ע"י הנהלת בית רחל סאטמאר) "די
תורה וועלט" (בנשיאות הגה"צ מראצפערט שליט"א). שבתוך שאר
דבריהן מזריחין גם אור נוגה בפנת הכשרות ומתאמצין ג"כ להעיר
ולעורר לבבות בני קל חי לעמוד על המשמר ולהזהר בכל כחם
לאפות ולבשל כל מצרכיהם מהחל ועד כלה אך ורק בכתיהם,
ומתייגעים לחדור לתוך לבות בני אדם שיטת הגה"ק מרן
מסאטמאר שליט"א ושאר גאונים וצדיקים, שכל ענין הכשרים
והשגחות לא נעשה כלל וכלל לחרדים ומדקדקים, אלא כענין
הוראות שעה, לאותם המכלכלים בתייהם במאכלות אסורות וגרועים
יותר, כי אין יראת המקום חופפת על פניהם, ומדריכיהם, הם
העתונות והדאדיא, וכיוצא, ע"כ בוחדין להם הרע במיעוטו,
בכחינת עת לעשות לדי' כו'.

אבל אותן המדקדקין גם בשאר דברים בקלה כחמודה לבושת
וקלון יחשב בדבר חמוד ונורא ככשרות המאכלים לעזוב לגמרי

בידי הפאבריקען והחנויות שאין בהם כדי סמיכה על אף שיש עלי' הכשר רב גדול, כי מי יודע כמה טירחות טרח וכמה יגיעות יגע, למצוא היתר בדוחק גדול בצירוף שלשלת גדולה של קולות חד בחד סביך וסריך אשר רוחו קל עוקרתו, והמכשירים בעצמם מתבדלים מלאכלם בידעם אמיתת הדברים, כאשר נוכחתי לדעת אחר חקירה ודרישה, וד"ל.

לזאת תחזקנה ידיכם! חזק ואמץ, אשריכם בעוה"ז! ומה טוב חלקיכם בעוה"ב! אם תזכו להשפיע אפילו על בית אחד לכד להזהר במאכליהם, א"א להגביל גודל שכרכם לעוה"ב לאין קץ ותכלה, שהרי גם דורי דורות המתגדלים מבית ההוא הכל עולה על חשבוניכם כמבואר בחוה"ל, כ"ש וק"ו אם תעשנה ידיכם תושי' ותשרישו חומר הענין של מאכל"א, וגודל שכר הזהירים, ולהפוך כמה בתים לנטות קו הליכותיהם, בדרך הישר, ובשביל המקובל מאבותינו אין די מילין בלשוני וקצרה השכל מלהשיג גודל שכרכם בעוה"ז ועוה"ב.

אנא עורי נא! התעוררי נא! התיצבו נא בשערי חצרות בית ישראל, עמדו על משמרתכם ואל תניחו משחית היהדות לבא אל בתי ישראל להרוס ולקעקע יסוד קדושתן, ועמוד קיומן, בפרט בדור הפרוץ הדין אשר גודל ההסתרה כיסה פני תבל, וכל תנועה קלה בעד כבוד שמים בכוונה רצויה מאד מאד חשוב ומרומה למעלה. חזקו ואמצו! אל תיראו ואל תערצו!.

טענות נגד מוסר!

א. אנשים אוהבים להעלות טענות ולהתקיף, במיוחד את מי שאוהב לתת מוסר לאחדים, כך מלמדים אותנו חז"ל (כתובות קה:): אפילו תלמיד חכם הופך להיות שנוי על אנשים אם הוא אומר מוסר, אבל חז"ל מזהידין אותנו מכך בטענה כי עלינו לדעת שבמוסר מונח כל הקיום היהודי מעת קבלת התורה ועד לדודנו אנו, וכך אנו מוצאים גם אצל נח, שאהב לתת מוסר כשהוא אמד דברים חריפים בענין דור המבול, ועל כן ביזו אותו כפי שמובא בגמרא בסנהדרין (קח:).

ב. עוד מלמדים אותנו חז"ל (תמיד כח.) שהדרך הנכונה ביותר לאדם הוא לאהוב את המוסר כי כשיש תוכחה בעולם אז יש גם נחת רוח בעולם, ואז באים טובה וברכה וכל הרע בורח מן העולם, ומי שנותן מוסר לחברו לשם שמים זוכה להיות בחלקו של הקב"ה.

ג. עוד אנחנו מוצאים (תדבא"ר ה') שהקב"ה אמר ליחזקאל הנביא אם לא תתן מוסר ליהודים אז אני ייאלץ לתת מוסר.

ד. הצדיקים נהרגו בעת החורבן רק בשל כך שלא נתנו מוסר (שבת פ' במה בהמה), וזה מה שגרם לכל החורבן (שבת ק"ט:).

ה. אנו גם מוצאים היכן שחז"ל מלמדין אותנו שצריך לתת מוסר בלי שיעור אפילו מאה פעמים, ואפילו כשמדובר באדמו"ר (כ"מ לא.).

ו. כמו"כ אנו מוצאים שיעור מעניין כמה ועד היכן צריך לומר מוסר, עד כדי קבלת מכות — קללות — ביזיונות וצעקות, (ערכין טז:).

ז. זה גם גורם גדול מדוע שרכוש יהודי רב נמסר למלכות כפי שהגמרא אומרת (סוכה כט:): שזו אחת מארבעה טעמים מדוע שרכוש יהודי נופל לידי הממשל, וזאת כי להם יש את האפשרות למחות נגד העבירות של הדור ואינם עושים זאת, לעשירים יש יותר אפשרויות מאשר להמון העם, ראשית, יש להם את האפשרויות הפיננסיות הזקוקים להם בדרך כלל, ושנית אחת הסיבות מדוע שלא מוחים כי מפחדים מהבעלי בתים העשירים, אך כשהעשירים בעצם יתבעו את המחאה, הרי שלא קיימת עוד בעיה כזו.

ח. חז"ל מלמדים אותנו, שכזאת שאיננו רוצים למחות כי אנו מפחדים מביזיונות או מכות זה לא תירוץ, ולכן צדיקים גמורים נהרגו כי היו צריכים למחות ולהרשות שיכו אותם, ולהתכונן לכבוד שמו יתברך (מדרש תנחומא תזריע ט').

ט. אנו מוצאים (ילקוט שופטים סח) דמי שאינו מוחה למרות שיש בידו הכח לעשות זאת, שכל הרציחות והשפיכות דמים שהיו קורים ע"י אסונות אצל קטנים ומבוגרים היו נדמים כאילו הוא היה עושה זאת.

י. כך אתם יכולים למצוא עוד מאות מאמרי חז"ל בענין חשיבות ונחיצות המחאה והמוסר, ומכך אין נכרא בעולם שהוא פטור מזאת, כי הגמרא מונה מדרגות בענין המחאה (שבת נד:): כך שאפילו מי שאינו יכול למחות בשביל הצבור יכול למחות לפחות בביתו אצל ילדיו, ילד יכול למחות אצל חבריו — חברות, ככל שאדם יש בכוחו יותר כך מונים לו יותר עבירות של אנשים

(סנהדרין כז.; שבועות לט., שבת נד. תורת כהנים בחוקותי, ילקוט יתרו, רמב"ם ה' דעות (פ"ו) ה' תשובה (פ"ד), רמב"ן שלה, תדב"א ח"ב פי"א, אדר"נ פל"ו, ירושלמי סוטה פז, רדב"ז ח"ד קפ"ו, חינוך מ' רל"ט, ועוד ואכמ"ל).

יא. ברור מכך כשיוצא לאור ספר מוסר, חייבים לחשוב לרגע ומה המצב אצלי עם החוב של מחאה, האם כבר יצאתי ידי חובה? האם כבר עשיתי מה שיכולתי? האם לפחות לחצתי על הרבנים שיעשו משהו בענין?.

יב. געוואלד!!! חשבו יהודים יקרים, לפני שרק מסתובבים עוברים ה-120 שנה והנה אנו עומדים וחייבים למסור דין וחשבון, ולא רק את העוונות הפרטיים שמים על כף המאזנים, אלא שמים גם את העבירות של עוד עשרות אנשים, ואז שואלים הרי אנו נמצאים בעולם האמת? רק זו הסיבה כי לא מחינו בעת שהיינו למטה, לא מחינו בבית, לא מחינו אצל החבר, אצל השכן, משפחה, קרובים וכדומה, רבנים לפחות בכתבי המדרשים שלהם, ואלו שלהם כשרון הכתיבה חייבים להדפיס ספרי מוסר, האחרים חייבים לעזור, הסופרים והדרשנים חייבים לעזור, ואם יושבים בידים קמוצות, כאן זורקים לו את כל העבירות של האחרים (שבת נד:) ולכן אין כל פלא מדוע הוא מוצא על כף המאזניים פי חמשים או מאה עבירות ממה שהוא עשה. ולדוגמא:

1. אחד מהם ישפטו על שאכל טריפות — וזאת למרות שכל ימיו לא אכל טרף, והיה מדקדק גדול בכשרות.

וזאת, כי הוא לא הזהיר בבית כשהולכים לחתונות וכדומה, שלא יטעמו מן האוכל, וכן הוא לא דקדק מספיק אצל הילדים.

2. יהיה את מי שיכו על שהוא הלך בלבוש לא צנוע — וזאת למרות שהוא יכול להביא עדים ולהוכיח שמעילו היה ארוך עד לרצפה.

הסיבה לכך, הוא אמנם היה לבוש כמו אדמו"ר, אך רעייתו ובנותיו לבשו גרבים שקופות, בגדים קצרים, כובעים מודרניים,

נעלים בצבעים שונים, בגדים בצבע אדום ולבן וכדומה.

3. יהיה מי שיכו אותו על שהוא קרא ספרים אסורים —
וזאת למרות שכל ימיו ישב ולמד רק תורה.

הסיבה לכך, כי לרעייתו ובנותיו הוא נתן לקרוא את כל מה
שרצו, ולא עצר בידם מלקרוא בספרים חיצוניים.

4. יהיה גם מי שיכו אותו על ששמע ניגונים טמאים, ועל
ששמע דברי מינות ואפיקורסות, — וזאת למרות שהוא מוכן
להישבע שהוא לא יודע מדברים כאלה כלל.

הסיבה לכך, שהוא אמנם שמע רק חדשות מן הרדיו, אבל
אשתו וילדיו שמעו גם את השירים ודברים אחרים שאסור לשמוע
אותם.

5. יהיה גם את מי שיכו על שהוא שח באמצע התפילה —
וזאת למרות שגלוי וידוע שכל ימיו הוא היה יושב בפניה בבית
המדרש ומתפלל רק לעצמו ולא שח עם איש.

הסיבה לכך, כי הוא לא הוכיח את האחרים שישבו בבית כנסת
ושוחחו, ולכן מונים את העבירות גם לו.

6. יהיה גם יהודי שיכו אותו על שהאכיל את בני ביתו בחלב
מעורב עם חלב עכו"ם, וזאת למרות שהוא יטען שאינו יודע מדבר
כזה.

הסיבה לכך, הוא לא מנע מרעייתו להשתמש ב"סימילאק"
וזאת בשל נוחיותה של האשה.

יג. עכשיו בא והתבונן איזו אחריות גדולה מוטלת עליך
כשאתה מוכיח על דבר טוב, — כשמופיע ספר מוסר, ואתה מזלזל
בו ואינך רוצה בו, תאר לעצמך לו היו הדברים מתקבלים ובני ביתך
היו מושפעים לטובה, והם היו משפיעים על אחרים, יכולת בכך
להציל דורות שלמים, ועתה בדבריך הלעגניים קלקלת הכל, ולכן
בעתיד הכל ייחשב לך, כל העבירות שנעשו מהיום והלאה ע"י

אותם אלו שיכלו להיות מושפעים לטוב, ייחשבו לך, וממילא יכו אותך עליהם.

יד. ומי מדבר על כך שאם לועגים על כך ברבים, שאז אפשר שיהיה לו חלק בין מחטיאי הרבים, ולכן חייבים לשמור על הלשון בין שני הלחיים שהקב"ה בנה לה, במיוחד כשמדובר בדבר טוב.

טו. אם מישהו רוצה להיות בין מזכי הרבים, ולפחות ליטול חלק בשכר זה של מצות מחאה לרבים, שהוא דבר נדיר היום, חייבים לחפש לעודד קוראים בעניני מוסר, ולעזור לכל הארגונים הנאבקים למען כבוד שמים עד לטיפת האנרגיה האחרונה, וזאת למרות שזה מביא הרבה בזיונות והוצאות לא צפויות.

טז. כל זאת מדובר בסתם טענות, אך ישנם כאלו המתכוונים ברצינות, ושואלים מדוע לא מעוררים בענין זה או אחר, הענין הוא שאכן חייבים לעורר נגד כל פירצה, חייבים לדבר על כך, אצלנו כל המצוות קדושות ויקרות, וזאת גם כשמדובר ב"לא תגנוב" או "לא תאכלו כל נבילה", ורק מחמת שלא מספיק הזמן והכח וכמו"כ המשאבים הפיננסיים לדבר באריכות מכל אותן המצוות, לכן מנינו כמה יסודות עניינים שהם ב"קיום היהדות", ואנו ממתנים ומקוים שממנו יראו וכן יעשו, ולא רק הם יעשו אלא אחרים גם יעשו, וגם כל אלו השואלים תמיד מדוע לא עושים בענין זה או אחר? אם הם בעצמם היו נותנים יד ומסייעים לעשות, היינו כבר מצליחים הרבה יותר ממה שהצלחנו עד כה, כי זאת על כל אחד לזכור אחת ולתמיד, שאנחות בלבד לא מספיק, לשאול רק מדוע לא עושים בענין הפירצה?, והייתכן שהרבנים לא מעוררים בענין זה או אחר? כל זה ביטול הזמן ודברים בטלים, אם אתם רוצים וחושבים באמת להשפיע אז תמחלו ותשאלו בעצמכם את הרבנים למה הם אינם מעוררים, ואם אינכם רואים תוצאות שלא תתפעלו, רק אתם בעצמכם חייבים לתת יד ועט, ועשו לענין, עליכם לאחוז לפני העינים את דבריו של הלל הנשיא "אם אין אני לי מי לי" (אבות א), ובשבילי נברא העולם" (סנהדרין לו. פסיקתא עקב יא, ט).

יז. ועתה מצד אלו השומעים את הטענות: תדעו לכם שלא כל מה ששומעים בנוי ומושתת על הגיון, חלק גדול מן הדעות נאמרים מבלי שחושבים עליהם כלל, את זה מונים בקטיגוריה של הגולם, כפי שחז"ל מציינים (אבות פ"ה) שגולם עונה ואומר את דעתו מבלי שהוא חושב על כך.

יח. לא כל מה שקורה בחיינו בנויים על הגיון וכפרט בתקופתינו בזמן של גלות והסתר פנים, שאז הסתירה וההגיון אינם מעכבים דעות, בחיי היהודים בזמנינו נתקלים כמעט בכל דבר באירועים ומקרים משונים המגיעים עד לכדי אבסורד.

יט. כבר הדפס מאלו שדבריהם והתיאוריה שלהם בנויים על חשבונות פוליטיים ואינטרסים אישיים, שאלו מכוונים את המלים היוצאים מפייהם, היום אומרים כך ומחר אומרים כך, פשוט נדהמים לפעמים כשעומדים ושומעים מאנשים מבוגרים, כשלא פעם נוכחתי לראות ולשמוע בשיחה עם אנשים בנושאים יסודיים איך ששינו את דעתם ועמדתם בתוך דקות, ברגע אחד אמרו כך, ומיד לאחר מכן שינו ואמרו אחרת, זה נשמע כאילו מדברים שטויות והבלים, אך את העובדות אי אפשר לשנות.

כ. גם אלו ההמנים אותם אנשים שלהם ראש על הכתפיים, כשכולם מעמידים את אזניהם אפרכסת לשמוע את דעתם, וזה אצלם בדיוק כמו בת קול, עליהם גם לדעת שקנאה ושנאה מעבירה על הדעת את האדם החכם ביותר (עי' מדרש פ' וזאת הברכה) והללו מכוונים את דבריהם על פי שאיפתם ורצונותיהם, ולכן אם אתם רוצים לדעת את האמת, תעיינו בעיון בשקט ובסבלנות, ואז תיווכחו ותראו כי הכל בנוי על מאמרי חז"ל אשר מפייהם אנו חיים.

כא. את שם הספר קראתי "מנוחת שלום" עפ"י דברי חז"ל (בראשית רבה נד, ג) תוכחה מביאה לידי שלום, כל שלום שאין עמו תוכחה אינו שלום, שלום בלי מוסר אין לו כל ערך, וכן שמי גם כן מרמוזו בתוך השם "שלום" יהודה גראס, והרי חז"ל אומרים

(ויק"ר ט, ט) שכל הטובה שהקב"ה מביא לעולם מסתיים עם המלים שלום, ובעת שמלך המשיח יבא, הוא יפתח בדברי שלום, ולכן שבאמת נזכה בקרוב למלך המשיח, וכן לכל ההבטחות טובות, עם החזרה מן הגלות (מדר"ת צו ג'), ושיהיה בזכות השלום האמיתי.

קעגן קריטיק
(בדרך שיר)

על כל גל תנענע ראשך
וכל דבריהם יכסה חשך!
דברי קריטיק הם דברי רוח
והנעלב ואינו עולב כשמש יזרח!
לעג המחרפים מהרה יאבד
והשפעת הספר לעולם עומד!
דברי המסטינים מצד היצר
והבוטח בד' יחלץ ממיצר!
דברי מערעד מחמת נגיעה
ולהעלים עין תכלית הבריאה!
תהי זנב למחברים
ואל תהי ראש למדברים!
פטפוטי דברים הם מחמת קנאה
ותוכן הספר בזה לא יגונה!
דברי הבל ישאם הרוח
ודברי הספר חקוקים עלי לוח!

פתיחה

א. דוד המע"ה אומר בתהלים עת לעשות לד' הפרו תורתך, שהכוונה שבענין כבוד שמים צריך לשלם אפילו על חשבון התורה.

כמו"כ אנו מוצאים איך שחז"ל כותבים (אבות, ברכות נ"ד, ועוד) במקום שאין איש השתדל להיות איש, שהכוונה היא שעל אף שאין ראויים לעורר את דעת הקהל על מכשולות, אף על פי כן, חייבים להיות ראויים, כפי שכתוב ויגבה לבו בדרכי ד'.

לכן, על אף כל הענינים שאנו עוסקים בספר הנוגעים לקטנים וגדולים וכן ליהודים פשוטים כפי שהם שייכים גם לתלמידי חכמים, ויהודים נכבדים, ואני בודאי לא האדם הראוי לדבר ולהוכיח את השני אבל מאחר ומדובר בענינים רציניים כמו כשרות וצניעות, שהם דברים העומדים ברומו של עולם, חייבים שלא להבחין בהם, וקבל את האמת ממי שאומרו (רמב"ם בהק' לפיה"מ, אבות), ואשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים (ר"ה כד:).

ב. בכדי שיהיה לנו מושג קטן כמה חמור ענין הכשרות אנו נצטט את דברי מרן שר התורה רשכבה"ג ופוסק הדורות הגה"ק בעל נודע ביהודה זצ"ל, עפ"י מה שמסר לנו בשמו מי שהיה קרוב אליו ותלמידו בשו"ת תשובה מאהבה ח"ג סי' ט"ל, בשמו, כדלהלן:

"אנו מוצאים ברוב המקומות בשו"ע שהרמ"א חולק על המחבר להחמיר, ולעומת זאת אנו מוצאים בהלכה של הריאות בענין הסירכות (ל"ט י"ג) שהרמ"א חולק על השו"ע והוא מקיל, וע"י אותה קולה יצאו מכשולות גדולים, יותר מאשר בכל השו"ע.

ולכן טוב היה לו החכמים היו פוסקים את ההיפך, והיו מקילים בשאר המקומות, ואילו בנושא זה היו מקילין (ער כאן).

כאן יש לכם את דעתו דעת תורה של שר וגדול בישראל, מה המשמעות של מאכלות אסורות — וכשרות? שבו ענף קטן מתוך ענפיו הרבים של עץ הכשרות כמו סירכות בריאות, היה בעיניו כל כך חמור ששקל יותר מאשר כל אלפי הבעיות האחרות של השו"ע, והוא היה חמור וקשה יותר מהכל. לדעתו היה כאן בכשרות הריאה חיוב להחמיר אפילו אם במחיר זה ייאלצו להקל בכל יתר ההלכות!.

ג. נקודה נוספת שאנו חייבים לציין שעל פי ציונו של הגה"ק בעל יש"מ בחיבורו הגדול בשו"ת השיב משה (סי' ז') יוצא שכל מי שאינו מתפלל בנוסח אשכנז אלא בנוסח הארז"ל (נוסח ספרד), הנוסח שהחסידיים נוהגים להתפלל בו, קיבל על עצמו לברוח מתשעים ותשע שערי היתר, בכדי שהוא ח"ו לא יגיע לשער אחד של איסור, ע"כ. אותו דבר כתוב גם בספר חובת הלבבות שער התשובה (פ"ה) וכן בשלה"ק (שער האותיות אות ק').

המלים הספורות שציינו לעיל הם עבורנו אור ירוק המתיר את הדרך לכל אלו המתפללים בנוסח הארז"ל, ונגררים אחר שיטתם ודרכם הקדושה של הבעל שם טוב ותלמידיו, שכל דבר שהוא בתשעים ותשע אחוז בסדר, אלא חסר בו רק אחוז אחד, יש להתרחק ממנו (ע' חובת הלבבות).

ד. יוצא מכך שבמאכלות שקונים כשהם מוכנים, חייבים להישמר ולהזהר ככל האפשר, מאחר והצדיקים הגאונים שכבוד הקודם וברור הנוכחי (כפי שנציין להלן) זועקים געוואלד! שיתרחקו ככל האפשר מאכילת אוכל שקונים מוכן, ואין ספק שדברים אלו נכללים בקטגוריה של הדברים שהם בתשעים ותשע אחוז בסדר אך אחוז אחד שם לא טוב, בכל זאת יש להתרחק מזה, וזאת למרות שכפי שידוע זה עדיין רחוק מלהיות בתשעים ותשע אחוז טוב.

ה. ולכן אנו רוצים כאן לכתוב בענין אלו המדקדקים שהם יראי ד' המזניחים את הענין וקונים אוכל מוכן, וזאת מכמה וכמה סיבות.

בהודאה על העבר אנו מתפללים על העתיד לשוכן שחקים, שהמלים האלו ישפיעו ואפילו אם בסופו של דבר זה ישפיע רק על יהודי אחד שיתעורר ע"י דברינו כדאי כל העבודה.

כפי שידוע מספרים בשמו של הגאון רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל, שהיה תמיד אומר שאפילו יידע שכל דרשות המוסר שהוא אמר בכל ימי חייו לא השפיעו אלא על יהודי אחד בלבד, ולאותו יהודי היה רק הרהור תשובה אחד בשל דברים אלו, אז היה כדאי כל עבודתו.

ו. אותו דבר אמר גם הגאון בעל קול ארי' זצ"ל (תולדות קול ארי') שאפילו יידע שכמה יהודים היה להם רק פעם אחת הרהור תשובה, בשל כך בלבד היה כדאי לו להיות בעולם הזה.

ז. את אותו הדבר כותב שם מו"ר כ"ק אדמו"ר משאפראן זצ"ל בהסכמתו לספר "נפש ישעיי", שאפילו אם החיבורים שלי בעניני כשרות ישפיעו על אדם אחד בלבד, היה הכל כדאי.

ח. ואחרון אחרון חביב מה שכותב מרן רשכבה"ג אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בהקדמה על חיבורו הגדול "ויואל משה" ג"ח, שכל העמל שהשקיע בכל השנים למען הפצת ספרו, כל זה היה כדאי אם הוא הצליח להציל נפש אחת מישראל.

ועל כולם מביאים כל הגדולים בהקדמתם על חיבוריהם שאפילו כשמוצאים גם היום דברים חשובים בחיבורו היה כדאי הכל (עי' הקדמת חו"ד, והק' פמ"ג, וש"א).

ט. וכן אין זה נכון מה שאחרים אומרים שזה במילא לא עוזר! זה הרי במילא נפרץ אצל כולם! כי אפילו להציל נפש אחד מישראל היה כדאי הכל, כש"כ כפי שכבר הוכח שלכל דיבור יש השפעה גדולה, וכי שום דבר אינו הולך לבטלה, וע"י החיבורים

שלנו כבר מאות יהודים נתעוררו, ובכתים יהודים רבים הפכו לטובה, כפי שאנו מקבלים מכתבים וטלפונים מדי יום ביומו, והי רצון שלעתיד שיתקדש שם שמים, שיתוקן החטא של המאכלות אסורות, שהוא הגורם העיקרי של עיכוב הגאולה, שיתהפכו כל צרותינו ועינויינו לששון ולשמחה ולמועדים טובים בכיגו"צ בכ"א.

בענין משגיחים

שם במדחן ישכנו יחד אני... עם כ"ק אדמו"ד בעל דרכי תשובה זצ"ל על ספסל בתוך היער. ושאלנו את כ"ק אודות ה"קאָקוס־פּוּטער" שמסתפקים ממנו למאכלי בשר ולמה לא ניחוש כמו בחלב שקדים שצריכים להניח שקדים כשמבשלים אותו עם בשר דלא לייתי לאחלופי. והשיב לנו: מה לכם לשאול אותי שאלה זו? הלא אי איושר חילי אבטליניי לגמרי. כי אני שלחתי את בני (בהמ"ח מנחת אלעזר) לעיר חוסט, מקום הפאָבריק הגדול צערעס, ובכואו בבית המכונה וישאל: היכן הוא המשגיח? ויענו אותו: עתה הלך לביתו. הלך אחריו ויאמר לו: היכן המפתח מחדר הכשר? ויאמר שכחתי אותו בבית המכונה. ודי בזה. ועוד לו יהי שעומד שם משגיח בתדידותא, האיך אפשר להיות משגיח בפאָבריק גדול אשר יוצאים ממנו 24 וואַגאָן סחורות הנעשים מחלב, בורית ונרות ועוד ועוד וקנים (ריירען) שופכים מזה ומזה מתהום ארצה ועד רום רקיע. ובעיני בשר אי אפשר להיות משגיח על זה. ועוד הסכמנו זה זמן לא כביר באסיפה כללית שלא ליתן שום הכשר רק לאנשים שיש להם בעצמם נאמנות בעניני כשרות, להם יתנו הכשר לכשיבואו למקום שאין מכירים אותם ויתנו עידיהן בכתב הכשר. ומה אוכל לעשות שאין לי כח לבטלו. ועוד אספר לכם זה זמן לא כביר רצה הארון... לעשות בית חרושת (פאָבריק) בעיר טשאָפּ ורצו ליתן לי שני אלפים לשנה שאניח הכד"צ שלי ליתן לו הכשר ומשגיח, ולא נתתי מטעם הנ"ל, ועוד האיך אתן הכשר על דבר שאדמו"ר הקדוש משינאווע אסרו.

(מס' שיחות יקרים אות פ')

ספר

מנוחת שלום

פרק א'

אור למדקדים בכשרות

א. בעיית הכשרות כיום הוא בשל התפתחות וטכניקה חדשה, שהיא מאוד מסובכת, הגורר עמו קשיים למדקדק יר"ש ומחמיר בכשרות, בכדי שיוכל להזהר ולהשמר במאת האחוזים, עם כל מה שהוא משתמש שהתוצרת תיעשה במאת האחוזים על פי כללי הכשרות מתחילתו ועד סופו, אעפ"כ לא אלמן ישראל, ובכל זאת נמצאים עדיין עמנו הרבה יהודים יראי שמים, הנמנעים ככל האפשר מלהשתמש באוכל המיוצר במקומות שאין מכירים, שעל אותם המוצרים אפשר לומר שאולי מוצר אחד ממליון הנועשה על פי כל הכללים כפי שהיו עושים זאת בבית. הסיבות לכך רבות, ולא ח"ו מתוך כוונה רעה להכשיל את היהודים, כי אף יהודי שהוא שומר תורה ומצוות אינו חשוד על דברים כאלו, רק מאחר והכוונה העיקרית של בעלי המפעלים הוא כסף, עמך ישראל צריכין פרנסה, לכן אין כמעט מציאות שיוכלו לעמוד על כל דקדוקי הכשרות על הצד היותר טוב, כפי שהאדמו"ר מסוכטשוב זי"ע כבר הרעיש עולמות בזמנו בענין זה, שכל סוחר בודק את הדברים מתוך ראות פיננסית, כמו"כ אמר גם הבעל הזכרון יהודה והגה"צ משאפראן ז"ל ויבדל"ח כ"ק מרן אדמו"ר רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א, ועוד גדולים וצדיקים המעידים פה אחד, על שינוי המצב של ההשגחות בזמן האחרון, שכיום אנו נמצאים בתחתית המדריגה (ראה באריכות בספר מנחת יהודה, שהוצגנו לכבוד חג הפסח תשל"ז, על חומר איסור ה"סימילאק" בשביל ילדים וכן בענין הכשרים והשגחות כיום בכל העולם).

ב. הסך הכל של דבריהם שכל ההשגחות הם רק לצורך שעה בכחינת עת לעשות לד', כי אם לא היו פני הדברים, היו הרבה

אנשים נכשלים במאכלות אסורות, ואותו הלימוד זכות יש אצל רבנים מכשירים שהם חוששים שלא יהיה מכשול לפשוטי העם, אך למדקדקים אולי זה בודאי אינו מיועד, קחו לעצמכם דוגמא קטנה! כל הפירות והירקות שצריכים בדיקה טובה שלא יהיו בהם תולעים, כותבים על כך הרבה פוסקים שנשים אינן נאמנות (עי' מהרש"ל באו"ה שלו, מובא בש"ך סי' פ"ד ס"ק ל"ה, ועי' רמ"א סי' קמ"ז, ורא"ש פסחים פ"א, וב"ח או"ח סי' תל"ו, מובא במ"א ס"ק י"ד, ומ"א של"ז ס"ק ח בשם מהרי"ל ותוס' עירובין, ואפילו לדעת התוס' פסחים אינם נאמנים בטורח גדול, וכ"פ הגר"ז תל"ז, ועי' כו"פ סי' פ"ד, ופר"ת ס"ק כ"ג, ובכורין יהודה הנהגות מהר"ם א"ש, ובשו"ת שו"מ תניינא ח"א סי' י"ט, ושו"ת בי"ש יור"ד קנ"ו ואכמ"ל) אפילו שהם עושים זאת לצרכם האישי, בשל החשש שהם שלא יתאמצו לברוק את התולעים כפי שצריך לברוק, במיוחד כשמדובר למסחר (אם כבר עושים) וזה אמרו בחשש החמור ביותר של תולעים הגובל בלאוים חמודים (עי' מכות פ"ג).

פרק ב'

אוכל מוכן עם הכשרים אינו בשביל מדקדקים

א. לכן ברור, כשמדברים, כותבים, או מדפיסים, שיהיו נוהרים כמה שאפשר שלא להכניס הביתה אוכל מוכן, אין בכך משום עלבון לבעלי בתי החרושת, כי מי עוד כמוהם יודעים ששיטת הייצור כפי שהוא אינו בשביל מדקדקים ומחמירים כשמירה מאיסורים חמורים.

ב. כפי שידוע לי עובדה מבעלי בתים ומשגיחים המנהלים בתי חרושת של ייצור אוכל מוכן כמו למשל מאפיות, ממתקים, מוצרי חלב, שתיה, שמנים, במיוחד מאכלי פסח, סיפרו מפה לאוזן שיהודי חרדי חייב להימנע מלקנות את המאכלים הללו ככל שאפשר (עלובה העיסה שנחתומה מעיד עליה) מלהשתמש בהם, וחלק אחר אמרו שהם משתמשים בזה רק בשביל ילדים, (אנו לוקחים את מלוא האחריות על מה שאנו כותבים).

חיזוק למדקדקים במצות

ג. לכן אנו מציינים כאן את האיחולים הגדולים ביותר שלנו לכל אלו שיש להם מסירות נפש, שלא להכניס הביתה עד כמה שאפשר אוכל מוכן, תחזקנה ידיכם גם הלאה!!! כי שכר של מסירות נפש הוא גדול ומיוחד כל כך בענין חשוב כל כך כמו זהירות ממאכלות אסורות, שהוא אחד מצדדי קיום היהדות כשהוא כולל אמונה וקדושה, כפי שחז"ל אומרים עדות, שמאכלות אסורות מטמטם את הלב והמח (רשב"א וריטב"א יבמות קיד, קמ"א יור"ד פ"א ס"ז, פר"ח, וברכ"י שם, אוה"ח פ' שמיני), ומביא לאפיקורסות (תורת משה לחת"ס פ' קדושים).

ובכדי לעשות את הענין קצת יותר ברור כדאי לעורר בעינינו המאכלות אסורות שמי שאינם מדקדקים וזהירים ממאכלות אסורות, אנו נצטט מספרים את חומר האיסור של המאכלות אסורות, בכדי שיהיה לכם קצת מושג באבוד ח"ו עוה"ז, עוה"ב, הדרות הבאים, עונשים חמורים בעולם הבא ועוד.

חומר מאכלות האסורות

א. זה מכניס עזות, טומאה, אפיקורסות, וכפירה בילדים, (דמ"א עקב בשם רמב"ם, ראשית חכמה שע"ק ושל"ה, חת"ס), את כל היראת שמים, קדושה של הנשמה, בורחת מן האדם, (זוה"ק ויקרא מב. חת"ס שמיני, דרך חסידים מע' אכילה או' כב).

ב. לאחר שבמאכלות אסורות מפטמים צעירים וזקנים, ואז דברי קדושה כבר אינם נכנסים לשם כל כך בקלות (רמ"א פ"א ס"ז).

ג. מאכלות אסורות מתדירה אכזריות ומרחיקה את הביישנות, (רשב"א וריטב"א יבמות קי"ז), זה כבר גרם לכך שהחריב מדינות שלמות (שו"ת ד"ח יור"ד ז).

ד. מאכלות אסורות חייבים לבדוק היטב כי זה יכול חלילה להביא על האדם את האסונות הגדולים ביותר (דמ"א עקב, בשם הרמב"ם).

ה. כל הצרות שבא על האדם הוא בגלל המאכלות האסורות שהכניס לפה, (רמב"ם דמ"א עקב, צפנת פענח יתרו), אפיקורסות ואכזריות מחדיר זאת לילדים, (חת"ס פ' שמיני, רשב"א יבמות).

על כך שכבר לא רואים שגודלים גדולים חדשים אין זה כלל פלאה, (פ"ח שם אגד"פ אות קכ"ו).

ורק בשל כך נושרים מן הדרך הישר מספר כל כך גדול של אנשים. (פר"ח יור"ד פ"א).

ו) אפילו מי שלומד יום ולילה והוא רק מקיל בחומר, גם הוא אינו יכול להשיג השגות גבוהות בתורה (מאור ושמש שמיני ד"ה אל תשקצו).

זוה הרוצה לשמוע תורה בעולם הבא מהקב"ה בכבודו ובעצמו, שישמור על מה שהוא מכניס לפיו, (סוטה יא: רש"י שמות, רמב"ן שם, קדושת לוי פ' שמיני, ועוד).

ז. הצרות והסבל של הנשמות לאחר המוות יהיו גדולים מאוד, יפרידו כל חתיכת בשר, דם, עצמות ועור, של המאכלות האסורות וישליחו אותם החוצה.

הגוף ייראה קשור מכל הצדדים לכשתידון ביסורים נוראים לאחר חתיכת האברים של כל החלקים הגרועים,

לא יעזור בכיות ובקשות ואפילו לזעוק בקולות וברקים.

היסורים של ניתוח כזה יהיו גדולים מן העולם (חפץ חיים נדחי ישראל פרק כ"ח-כט).

אי אפשר לקנות זאת שם בכסף. (תהלים מ"ט).

ח. לאחר כל הצרות והיסורים והעונשים שיכולים להיות כפי שכתבנו שמנסרים כל עצם, בכל זאת לגן עדן לא יוכלו להיכנס. (יוש"ה שער הבכורות פ"ד בשם הוזה"ק).

ומה יכול עוד להיות צער גדול יותר ורעה גדולה יותר שלא תהיה להם זכ"י לקום בתחיית המתים (שם), והבנים האבות וסבים, אדמוריי"ם נשארים בחוץ לבד (שם).

לא יעזור כל בקשות תחינות וזעקות, (רש"י סו"פ ואתחנן). לא יתירו בשום אופן להורים את הכניסה לילדים (לא אבא מזכה ברא).

הצרות לא יסתיימו, דבר שהמח יכול בקושי להבין, העצה היחידה לה, ושיהיה למעלה חן כל זמן שחיים בעולם הזה לא לקחת את הכל כפה ולנשוך בשיניים כי האדם שונה מן הבהמה בזה שהוא יכול לומר לא. (ייט"ל בשם עט"צ).

ולזכור צריכים, שלקנות אוכל מוכן זה לא בשביל הגוף, ולא בשביל הנשמה טוב, ועליו לקחת בחשבון איך שהמאכלות האסורות יכולים להיות עבורו סם, ויכול לגרום שייעלם מן העולם. אז אפשר לקוות להעלות למעלה את הנשמה מעוברת ונקיה. ונוכה בקרוב לקבל פני גואל צדק ונאמר אמן.

פרק ג'

הבעיות אצל המדקדקים

א. כל זה צטטנו בכדי לחזק את הכוחות ולתת עידוד לכל אלו שהנם ערים וברורים עד כמה חמור גודל פירצת הדור בענין זה של הכשרות, ועשו כפי שיכלו כמה שהיה בכחם, וכן דאגו שגם אחרים יעשו הכל עמנו להטיב ולשמור ככל הניתן בעיני כשרות.

ב. אך לצערנו הרב קורה שרדי הרבה מדקדקים שעל אף שהם מכירים את בעיות הכשרות, אשר במשך השנים חקרו וידעו עד

כמה מסובך הייצור וממילא ההשגחה וההכשרים, הכל אבל נשאר רק במחשבה, וזאת כאשר מפעם לפעם מביעים איזו אנחה על המצב הזה, אבל בבית לא רואים בחיים המציאותיים שום השתנות, והבעיה לדאבוננו אינה כזו שקורה רק לעתים רחוקות, וחלק גדול מן המדקדקים אינם עושים מספק בכדי להרחיק עד הקצה האחרון.

פרק ד'

מדריגות גבוהות יותר של מדקדקים הדרגות של המדקדקים בעניני הכשרות הן נחלת חלקים גדולים

(המעלות והמדריגות אינן כסדר אלא רק בדרך כלל)

מדריגה א) שומרים עין פקוחה על כל הנכנס הביתה, שמאכלים מוכנים לא יעבור את מפתן הבית, הכוונה היא לאוכל המגיע ממאפיות, ממתקים הקונים מוכנים, דבר שצריך לעשות בבית (כפי שכבר הזכרנו לעיל שלא כל סוג צריך שיהיה) ואפילו אלה שאינם יכולים לעמוד בזה יקנו רק לשבת ויו"ט, ובימי החול ישתמשו רק במה שאופים בבית, אבל חייבים להיות זהירים ולהימנע ככל האפשר ממתקים, ולהשתמש במינימום החסרים לילדים קטנים מזמן לזמן (אנו מתנגדים לגישה שלמנוע מילדים את הממתקים כליל, כי הדבר יגרום תוצאה הפוכה, הילדים מטבעם נמשכים לממתקים, ואי אפשר לכבות את תאבונם בכך שאומרים להם שלא רוצים לתת להם, זה יגרום לאחת משני הדרכים, או שהוא יזופש דרכים עקומות איך להשיג כסף ולקנות את הממתקים, או שהוא יפנה לחבריו שהללו יקרכוהו ויתנו לו ממתקים, והתוצאות הן שההורים מאבדים את הקונטרול על הילדים בכמה שהם אוכלים, ולכן לוקחים סיכון רב כשמונעים מן הילד את הממתקים (עי' קו' חינוך ישראל סבר בארוך). רק הדרך הנכונה היא כפי שציינו למעלה, ולכן גם חשוב לתת לילד כשהוא הולך לחדר ממתקים, כשיחד עם זאת על המלמדים להסביר לילדים עד

מא

כמה הדבר הוא לא טוב, בכדי שיגדלו ויבינו את החומרות וההידורים (עי' קו' חינוך ישראל סבא ואכמ"ל), ואמנם להסביר לילדים שיגדלו עם פרינציפים שלא כל מה שרואים ורוצים חייבים שיהיה להם) כידוע מהצדיקים, שיהודי אינו אוכל מה שהוא רוצה, לא כשהוא רוצה! לא כמה שהוא רוצה! ולא איך שהוא רוצה!.

ואפילו בתוצרת בשרית הוא חייב להדר לעמוד לבד מעת השחיטה ועד לבישול (או שהוא לבד יעשה זאת, או שבעלת הבית תעשה זאת), והדברים היחידים שניתן להכניס הביתה מבלי שיהיה עליו פיקוח הוא מוצרי חלב, שעל פי איך שמייצרים זאת היום קשה לדאוג לכך שיוכלו לעמוד לבד מעת מליקת החלב ועד לסיום תהליך הייצור, ולכן אין מנוס אלא לסמוך על ההכשר.

דגים ממולאים יש לקנות ממי שמכירים ויודעים בבטחון שאפשר לסמוך עליו, אחרת חייבים לעמוד מעת שטוחנים את הדגים ועד לסיום הייצור כשהדגים מוכנים לאכילה, כמו"כ חייבים לעשות בלחם, ואותו דבר בין.

מדרגה ב) אותו דבר הכל כמו במדרגה א, רק בהבדל אחד, שיין ולחם לא עושים לבד.

מדרגה ג) בשר קונים מוכן, כשלא נמצאים בעת שמייצרים את הבשר אבל בזehירות וחומרות, דברים אחרים עושים בבית.

מדרגה ד) מכניסים הביתה דברים מוכנים אבל רק דברים קטנים, כמו פרות, ירקות, שהשאלות עליהן יחסית קטנות כי זה מכיל דברים לא רציניים שאין עליהם שאלות רציניות, הם מכילים פירות וירקות טבעים, וזאת חוץ מהבעיה אחת הקיימת באלו כלים אפו או בישלו את הפירות והירקות, וכן קיימת השאלה של בישול עכו"ם, אבל מוצרים של מאפיות הם לא יכניסו בשום פנים ואופן בבית, וזאת בשל החששות הרבים הקיימים שם, כי אפילו סוג אחד של מאפה יכול להיות עשוי מכמה מינים, ולכן אם יקחו ויפרקו את הכל אחת לאחת את כל מה שמכילה העוגה, נוכח שהם מכילים מאות ואולי אלפי מינים שכל מין מהם צריך חקירה

ודרישה על הכשרות שלה, כך שברור שלמדקדק זה רחוק מלהיות אפשרי רק לטעום או להכניס הביתה בשביל הילדים, או להגיש בשמחה שהוא עורך.

מדרגה ה). אותו דבר כמו מדרגה ד), אך בתנאי שלעצמו הוא מחמיר, גם בבית הוא לא מכניס זאת, אבל כשהילדים אוכלים זאת מחוץ לבית לא איכפת לו, כגון שאוכלים בסעודות, בקידושים שעורכים בשבת, בחתונות וכדומה, אז לא מונעים זאת מהם, והתנאי הוא שרק בבית לא מכניסים זאת.

מדרגה ו) אותו דבר כשמוסיפים שבבית גם ניתן להכניס זאת, אך אוכלים זאת רק ילדים קטנים עד לגיל בר מצוה וכדומה.

מדרגה ז) כל אחד בבית מותר לו לאכול זאת רק האבא לעצמו אינו אוכל זאת.

מדרגה ח) כל אחד ללא יוצא מן הכלל אוכל זאת, אבל לא קונים סתם כך, אלא רק מה שקשה להסתדר בלעדי זה.

(ברור שבכל נוסח ומקרה ישנם מאות דוגמאות וחומרות, אנו רק מציינים את הדוגמאות המרכזיים).

בענין המדריגות של אלו המאפשרים לאכול זאת לילדים בחושכם שזה יותר קל, איננו רוצים להאריך כאן, כי הארכנו כבר בקונטרס מנחת יהודה שעפ"י התורה אין זה נכון להתיר זאת לילדים.

סיבות למדריגות

א. הסיבות הינם שונות, חלקם אנשי שיטה שיש להם הרגשה או פנטאזיה שהבעיות שם מסובכות ולכן הם שמים שם משקל רב בכל הפרטים, בכל יתר המאכלים הכל אצלו בסדר, חלקם הנם לומדים העושים מאמץ לבנות את ביתם על אדני הכשרות על פי מה שלמדו והבינו, על פי הידיעות שלהם בספרי ההלכה בעניני מאכלות אסורות, אלו הרבה יותר חמורות? אלו יותר קלות! כמה

מג

יש חשש? וכמה אין חשש! מה קשור באיסור תורה? ומה לא! ובחוטאים הללו כך הוא בונה לעצמו מערכת כשרות כפי שהוא מבין.

ב. אבל לכך יש באמת הרבה תמיהות, כי ראשית כל הסטאנדארט של הכשרות כיום, הוא שונה בתכלית מכפי שהיה לפני מאה או מאתיים שנה, ולכן לא ניתן לדמות מילתא למילתא, ולהניח יסודות ולקבוע עובדות אלו מאכלות יש בהן חשש ואלו אין בהן, על פי קביעות הפוסקים בזמנים ההם, כי ייצור התוצרת בזמנים ההם לא היה בהם אפילו אחד חלקי מאה מן הסכך שהם מסובכים כיום, אשר מרבית הדברים נעשים כיום במכונות מפותחות, וזה מה שדחף והיה עמדתו הנחרצת של הגאון הקדוש מצאנו זצ"ל וסייעתו שבשעתו לא רצו להתיר ציצית הנעשה במכונה, וכן מצות מכונה, בטענה שההיתר על ציצית הנעשה במכונה ישאר גם כאשר ישנו את התכנית, ואור עיניו של רבה של צאנו ראו כבר אז מה שעלול לקרות, איזו מהפכה תבא בשרה הכשרות, עד כמה להוטים יהיו אחר התרים בכל הכיוונים המודרניים, עד כדי כך שכבר לא יחשבו הרבה האם זהו באמת אותו תהליך כפי שהיה בעת שהתירו זאת? או האם שינו משהו המשנה בתכלית את ההלכה בענין? (וכדאי בגיטין פ"א, וכי בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה, וע"ע שו"ת הרדב"ז וחכ"צ בע"ז באורך ואכמ"ל), ולכן כשמדובר היה במצות כל כך חשובות כמו ציצית ומצות אז הוא פרסם את הפסק החמור ביותר שמצות מכונה הוא חמץ גמור!! וציצית הנעשה במכונה שיהיה לעושים מפלה! ביחד עם כך שזה פסול."

ג. ביני לבניי מאז ימי הדברי חיים זצ"ל ועד לימינו אנו עברו כבר מאות שנים, והמצב בשטח הכשרות הוא בדיוק כמו בכל יתר נושאי הכשרות, לא רק שלא שונה לטוב אלא הפך להיות חמור הרבה יותר, במילא לבנות על יסודות והיתרים מן העבר קשה מאוד, כי מי יודע אם המתיר אכן התכוון להתיר את המאכל כשהוא נעשה בצורה כזו כפי שהוא נעשה???

בפרט יכול לקרות כשהפוסק התיר זאת בצירוף טעמים שונים וגם כשאפילו טעם אחד היה חסר הוא לא היה מתיר זאת (עי' רדב"ז, חכ"צ, מחה"ש), וחוץ מזה יכול להיות שהרב המתיר רק התיר ליחיד אבל לא לצבור גדול, הנה יש לכם דוגמא קטנה, הערוה"ב התיר בפסח לאכול תפוחי אדמה מסוג מסויים, אבל בשום אופן שלא לייצר בזה או למכור אותו.

פרק ה'

אוכל העשוי ע"י מכונות

א. השורה התחתונה של הנאמר לעיל הוא, שלהסתמך על העבר ולהתיר בשל כך אוכל המיוצר ע"י מכונות בשיטות חדשות ושונות, זהו בדיוק כמו מי שיטע גן על המים, שלא יביא פירות, ולכן חייבים להתיר במוח ולדעת שכל אוכל העשוי בשיטות חדשות ומודרניות הוא יותר מסוכן, וזאת החל מההשגחה, כשבתוך דברים אלה כלולים כל סוגי המאכלים, סוגי השתיה, ובודאי שבקטגוריה זו גם כלולים בשר וחלב.

ב. תמיד צריכים לאחוז לפני העינים ולא להסיח את הדעת מהיסודות שהם הקובעים ובלעדיהם הכל מטושטש (למעשה).

ג. הכוונה למאכלים שאפשר להסתדר בלעדיהם, אפילו כשזה עולה קצת יותר זמן ועבודה בבית, במיוחד כל המאכלים שיש צורך בהם ללוש ולאפות שלוקח זמן לעשותם, כמו ריבה, דגים ממולאים ועוד, מכל אלו חייבים להימנע ככל האפשר, וברור שאפילו כשלא מסוגלים לעשות הכל לבד בבית, עדיין לא חייבים לקנות מן החוץ מוכן, כי זו מכה שמדינתנו מוכה בה (מכל דאסר לן רחמנא שרא לן כנגדו, חולין פ' כה"ב) כל מאכל או משקה שהגוי — להבדיל — יש לו, חייבים לעשות אותו כשר, זו מטרת בעלי בתי החרושת המתחרים על הייצור (הרוצים להתעשר ולעשות הון רב) כשלאחר שהללו מייצרים המלאכה מוטלת על הקונה המכניס את המוצר הביתה, במיוחד כשילד מספר שראה איך

מה

שאותו יהודי מכובד קנה מן התוצרת, וכך לומד אחד מן השני, ואז זה הופך להיות בגדר של מצוה, וכך לומד אחד מחברו (לא חומרות) חברך חברא אית לי, ומאכל אחד גורר את השני א.א.וו.

פרק ו'

הרצון שלא להחמיר

א. זהו אחד מעיקרי הטעמים והסיבות מדוע לוקחים את הדבר כל כך קשה להחדיר בתוצרת הבית לאכול רק מה שעושים לבד, נפוי שנהגו בעבר בבית אבא ואמא, כי כשלוקחים בחשבון את כל סוגי המאכלים והמשקאות שמכניסים הביתה, וחושבים ברצינות איך ניתן לעשות את כל זה לבד, אז הדבר הופך להיות קשה על הלב, אף אחד לא מאמין שהוא יצליח לעשות זאת, כי לייצר כל זאת לא יספיקו אפילו ימי מתושלח.

ב. אבל האמת היא שחייבים להימנע מכל תוצרת העולם הזה, וחייבים להסתכל על הכל בעינים רוחניות, והגם שלגוי יש את הכל ורוצה את כל סוגי המאכלים והמשקאות, לו זה מתאים, כי לו יאה ולו נאה, כי הכל רוח אצלו, כל עוד שהוא עסוק בהנאות העולם הזה, ולפחות שאף אחד לא יפריע לו (שינה לרשעים נאה להם ולעולם).

ג. אבל יהודי נכרא בכדי לנצל כל רגע מהחיים בכדי להשיג עוד חלק בעולם הבא, יותר נכון לעשות נחת רוח לבורא העולם, זהו המטרה והייעוד בחיים, כל היתר הם רק אמצעים בכדי להגיע למטרה והייעוד, וכל הצורך במאכלים הוא בכדי לשמור על החיות ולשמור על הכח, שלכך מספיקים מאכלים שאפשר בשקט להכין בבית בלי כל מאמץ מיותר.

פרק ז'

אוכל מוכן — מזיק לבריאות

א. כשמתעמקים יותר בתוכן של כל סוגי המאכלים והמשקאות החדשים, יוצא על פי הסטטיסטיקה, שמרבית המאכלים מזיקים לבריאות, חלקם מזיקים לשניים, במיוחד הדברים המתוקים, בעבר לא שמעו על אחוז כל כך גבוה של אנשים שלהם כל כך הרבה חורים בשניים, והזקוקים לכתרים וסתימות ועוד כל מיני סוגי טיפולים שלא ידעו עליהם בעבר.

חלקם גורם רעה למעיים, בענין זה משחק הסוכר תפקיד גדול, ומסייעים להם כל סוגי המיצים למיניהם, המאכלים המלאים בשומן, מאכלים שיש בהם הרבה פלפל, בעבר היה זה נרד שכל כך הרבה אנשים צעידים יסבלו מקלקולי קיבה, כיום שמנים אחוז מן האנשים סובלים על הבטן, וזאת בשל האוכל בלי גבול, בעבר כשהכינו הכל לבר, אכלו עד כדי שיעור מסויים ולאחר מכן נחו, כיום נשקונים בחנויות, אין עוד צורך לשמור ולאזן את פעילות המעיים, נכנסים למאפיה וקונים עוגות בלי גבול ושיעור, ולכן אין זה פלא מדוע סובלים כל כך הרבה על הבטן.

ב. הכלל היוצא מזה, שכל אוכל שאינו טבעי, אוכל המעובר ומאבד את הטבעיות שלו יכול להזיק, כי הקב"ה ברא את האוכל הטבעי בחכמה, שהאוכל יהיה בריא ויחזק את האדם, אך כשר ודם רואה רק את החיצוניות, הוא מרגיש רק את הטעם את המתקנות והיופי החיצוני, הוא אינו מבחין בבריאות, ואז אפילו כשהוא לא מרגיש שזה מזיק לו מיד, את ההשלכות המזיקות מרגישים מאוחר יותר.

ג. ולכן כל מי שחפץ לשמור על בריאותו, שלא יאכל אוכל שנעשה במקומות אחרים, אלא רק בבית, סוגי אוכל כפי שאכלו אצל אבותינו ואבות אבותינו, שעשו את הכל לבר, ואז באמת ירגישו באוכל את הטעם היהודי, ולזה כל אחד בכחו להגיע בלי מאמץ מיוחד (ואפי' כשמחמת אונס קשה להכין בבית, ישנן מספיק

דרכים איך להתגבר, כפי שאנו כותבים באריכות בספר מנחת יהודה, ע"ש), במיוחד אם לוקחים ברצינות בחשבון את בעיות הבריאות, התוצאות המזיקות לבריאות כשקונים תמיד אוכל מוכן, המזיקים למעיים שלזה יש השפעה ישירה לראשו של האדם, המעיים משפיעים על הורידים, אותו דבר המאכלים השמנים מזיקים ללב, העיקר הוא שאם אוכלים רק מה שעשו בבית, אז לא אוכלים יותר ממה שמותר לאכול, וכפי שהרמב"ם כותב שזה הגורם לרוב החליים (עי' ה' דעות פ"ד), וכשלא ממלאים את הפה בממתקים ומאכלים מזיקים, ממילא לא מזיקים לשניים, ויחד עם זאת גם שומרים על המעיים, וכך שאוכלים במדה גם לא מותחים יותר מדי את שרירי הלב, וכשמרגישים רעבים לפעמים בדרך, אוכלים פירות או ירקות, שהם מאוד בריאים, ולעומתם כל אלו האוכלים אוכל מוכן, תמיד כשחשים קצת רעבון אוכלים ושותים, אוכלים עוד עוגות, כך עושים גם לאחר סעודה בשרית גדולה אוכלים שוב עוגות, הגורמים לתוצאות הגרועות ביותר לאדם.

פרק ח'

תתפטרו מהר מאוד מאוכל מוכן

א. יכול לקרוא, שבגלל סיבות בריאותיות, או בשל העובדה שבני הבית חלשים נאלצים לקנות אוכל מוכן, אסור אבל לשכוח, שמיד איך שהקב"ה החזיר להם את הכת, והסיבה לקניית האוכל מוכן כבר אינה קיימת יותר, מיד אז יש לזרוק מן הבית את האוכל המוכן, ולא כמו אלו שהחלו לקנות את האוכל המוכן באותן הזמנים שנאלצו לעשות זאת, וכשכבר לא היו זקוקים לאוכל המוכן, המשיכו וקנו את אותו אוכל מוכן, חייבים להתייחס לאוכל המוכן בדיוק כמו לתרופה, שמיד איך שמבריאים יותר לא לוקחים את התרופה, זורקים את התרופה או מצניעים אותה, כך גם באוכל המוכן, מיד כשהסיבה לקניית האוכל המוכן אינה קיימת עוד, יש לזרוק את האוכל המוכן, או להצניע אותה ולא לאכול מהן יותר, כי הללו מזיקות בדיוק כמו תרופה כשלוקחים אותה כשאינן צורך בה.

ב. בזאת נוכל להבין טוב את אזהרת התורה בפרשת קדושים, קדושים תהיו, שלפי הסברו של הרמב"ן שאפילו מהיתר גם אסור להשתמש רק כמה שצריכים (נבל ברשות התורה), כי התוצאה במקרה זה הוא, שאחר כך נופלים לרשת האיסור וכך גם אומר השו"ע באו"ח (סי' ר"מ) שמיותר מדי היתר מגיע איסור כפי שציניתי לעיל, אבל לדאבוננו כיום כשרוצים לטעום מכל המינים, ממילא מתייאשים מלהכין כלל בבית, לכן קונים הכל מוכן, כולל כל החששות והבריבעדים של המאכלים וסוגי השתיה ביחד, בו בזמן שהיו צריכים להסתפק עם הדברים החיוניים ביותר, ולעשות הכל בבית.

ג. כל זה אמור באוכל עממי, אבל לדוגמא במאכלי בשר וחלב, או שמנים וכיוצא בהן, שעל פי תכנית הייצור הקיים לא יתכן כלל שיעמדו ליד מליקת הפרה ועד להכנת החלב או תוצרתו, וכן בשחיטה, לא מתירים כיום לעמוד ליד השוחט בבית המטבחים, וכן לא מתירים לעמוד בכתי החרושת לייצור שמנים, גם במקרים אלו חייבים לקחת בחשבון, שכל מה שנעשה ע"י מכוונות מעמיד בסכנה את כשרות המוצר (ע"פ הד"ת, חי' הרי"ם, מהרש"ק, אבני נזר) אף אחד אינו פטור מחקירות ודרישות בענין זה של הכשרות עד מקום שכחו מגעת, ובמיוחד לכל בר אוריין שחייב להיווכח בכירור שאכן הכל נעשה על הצד היותר טוב.

ד. כדאי לעניננו להביא מדבריו של כ"ק האדמו"ר זי"ע מאור וקדוש ישראל הגה"צ משאפראן זצ"ל, שדיבר פעם בענין ההשגחות וההכשרים (כידוע הוא היה מהמבקרים הגדולים נגד בעלי המשגיחים וההכשרים, על פי המצב כיום, כפי שידוע לכל אנשי ביתו), הוא אמר תמיהני איך שדב תלמיד חכם וירא שמים היושב יומם ולילה שעון על הגמרא ומתעמק בדרכי הפוסקים, כשהוא מופשט מהוויות העולם הזה, כמעט ואין לו קשר עם עניני העולם והטכניקה שלו, ולאחד שהוא מתבקש ע"י בעל בית חרושת שיתן הכשר על מוצריו, הוא מגיע למקום, ולאחר בדיקה שטחית הוא מודיע כי הוא נותן הכשר על התוצרת ומקבל שכר השגחה המכסה לו את ההוצאה החדשית שלו.

מט

ה. הפלא ופלא אמר הרב משאפראן זצ"ל, אפילו אצל הגוים מקובל שבכדי להבין את כל תהליך הייצור המסובך ומלא בעשרות ומאות צנורות המוליכות מצפון לדרום וממזרח למערב, ולעתים צנורות שאורכם מאות מטרים, שבכל קטע מהצנור מתחברים אליו צנורות אחרים שלכל אחד מהם מטרה בפני עצמה, ולכן כל מי שרוצה אכן להבין את התהליך, חייב להיות בעל מקצוע, ולהבין את התכניקה של המכונות והייצור, כי אפילו אותו הגוי העובד במקום ויש לו תפקיד אינו מבין את כל תהליך הייצור, והנה מגיע למקום הרב המכשיר, ותוך שעות ספורות הוא בקי ויודע הכל מרישא ועד גמירא, ונותן את החותמת וקובע שזה כשר למהדרין מן המהדרין, תחת השגחה מעולה מתחלת היצירה ועד גמר העשייה, יאכלו עגוים וישבעו, (איך אומרים בעולם, בארצות הברית אפשר לקבל את הכל בשביל כסף, ניתן מבטלן לעשות מכונאי מומחה תוך שניות בשביל כסף). בזה קיים אסון גדול, תכלית הידיעה שלא נדע, אימרה זו נכונה במיוחד כשמדובר בדברים אלו, ובפרט בשדה הכשרות.

סיפור מעניין שאירע אצל הגה"צ רבי מיכאל דוב וויסמאנדעל זצ"ל

את הסיפור דלהלן סיפר הגה"צ מנייטרא שליט"א שהוא העיד ששמע זאת מפה קדשו של הגאון הצדיק ר'- מיכאל בער זצ"ל.

ומעשה שהי' כך הי': ויהי היום נכנס לביתו של רבה של נייטרא אדם דתי שהוא בעל מפעל, וביקש מרבה של נייטרא שיתן לו השגחה על יין שרף שהוא מכין לפסח, תחילה לא רצה רבה של נייטרא לשמוע כלל על כך, מאחר והוא ידע בכמה קשיים שהדבר כרוך, אך לאחר שבעל המפעל לחץ עליו ולא הרפה, הוא הסכים בתנאי כפול שחתנו הגה"צ ר' מיכאל בער יבדוק את כל המפעל מתחילת הייצור ועד לשיווק, ובעל המפעל הסכים.

ר' מיכאל בער ביקש שלשים יום בכדי שיוכל ללמוד את תהליך הייצור, האם באמת הכל על הצד היותר טוב, בעשרים ותשע

הימים הראשונים עבר הכל חלק, ונראה היה שבעל המפעל יקבל את ההכשר המבוקש.

אבל ביום השלושים קרה משהו מעניין, ר' מיכאל בער שם לב לצינור קטן שאינו יכול להגיע אל הקצה השני שלו, ואז הוא שאל את בעל הבית מהיכן מגיע צנור זה, ואז הוא נאלץ להודות שדרך צנור זה הוא מכניס חומר שהוא חמץ ודאי...

פרק ט'

תעודת הרב המכשיר ומהותו

א. אני בעצמי שמעתי מרב יר"ש ומומחה שאמר בשמו של רב מובהק אחר, שלהיות כיום רב המכשיר בבית חרושת חייב שיהיה לאותו רב אחד משני המעלות, או שהוא קל, או שהוא בטלן, ואז אמר הרב כשמעי את הדברים האלה החלטתי שהכשרים זה לא בשבילי כי אני לא אחד מאלו.

ב. אין לנו חלילה כוונה לומר בדברים אלו שבעלי המכשירים הינם קלים, אנו רק רוצים קצת להאיר את הנעשה בשטח הכשרות, אלו קשיים עומדים בפני בעלי המכשירים, ולכן אנו דנים לכף זכות שהכל נעשה על הצד היותר טוב, נכון הוא לעשות כך, בכדי שחלילה לא ללמד חוב על יהודים, אבל כל זה הוא רק מצד בינו לבין קונו, (כמבואר בסה"ק ויואל משה), אבל כשלעצמו חייבים לשמור כמה שזה רק אפשרי ולהתנתק ממאכלים המוכנים ככל האפשר.

פרק י'

היתר לבקר את מעשי הרבנים המכשירים

א. מי לנו גדול מהדברי חיים הקדוש זצ"ל שכתב בזמנו לפני מאה שנה (שו"ת ד"ח ח"ב השמטות סי' מ') בקיצור ולענין: לסמוך על הכשר אין זה מן הראוי אפילו על הרב הטוב ביותר, כי

מכשולים רבים יוצאים ע"י זה, מה אתם צריכים יותר מאשר מצות מכונה שהשו"מ וסיעתו התיירו את המצוות ואילו הדברי חיים קבע כי המצות הללו הן בחזקת חמץ גמור!

ב. דברים דומים כותבים ר"ה קאלאמייער זצ"ל כותב (מקרי דרדקי פ' בא), דברי מלכיאל ח"ג, כ"ב, הפת"ז (ה' פסח סי' י"א או' א') והשלחה"ט (ע' קצח:), לכן זקוקים באמת להסבר על דבריהם הקדושים, היתכן שהם נאבקו נגד ההכשרים הטובים ביותר, בצורה החריפה ביותר, שנראה לכאורה כפוגם בכבודם של הרבנים בימים ההם, שהעולם כולו חשש מפני גדלותם בתורה וצדקותם, אך האמת היא, שהגם שאנחנו לא מבינים את הדברים האלו, אנו חייבים לקבל את דבריהם באימה ובריאה, ולעשות כפי הוראותיהם ולהתרחק מן ההכשרים היפים ביותר כי מכשולות גדולים קורים, ובכל זאת אנו ננסה להסביר את דבריהם על מנת להאיר את הנושע בהסברים ברורים

הבהרת שיטת גדולים וצדיקים

ג. ראשית יכולה להיות הסיבה מדוע שהגדולים והצדיקים שבדור הקודם היו חריפים כל כך נגד ההכשרים היה פשוט, כי הגם שהם הבינו שהרבנים המכשירים היו במאת האחוזים יראי השם ולא היו אנשים סוחרים, בכל זאת אי אפשר היה בשום אופן להבטיח שאכן המאכלים והמשקאות אין בהם פקפוק, כי מאחר והייצור מתחילתו ועד לשיווקו מובל ממקום למקום, ובשום אופן לא תיתכן מציאות שהרב העסוק ביומו בתורה ועבודה ובפעילות קהילתית אחרת יוכל לפקח כל הזמן על הנעשה שם, לכן העדיף הדברי חיים עם צדיקי הדור ההוא האחרים שלא יתקרבו למאכלים העשויים מחוץ לבית וזאת אפילו על מאכלים שיש להם לכאורה את ההכשר הטוב ביותר!!!, כשהם מציינים שכבר קרו אסונות ומכשולות גדולים בגלל הכשרים, אבל זה אינו מחפה על כבודו של הרב, כי כפי שכבר הזכרנו לעיל, כוונתו של הרב המכשיר, אינו לאפשר ולהקל על בני הבית שלא יצטרכו לטרוח כל כך בהכנות המאכלים השונים, אלא הכוונה היא לזכות את ההמון

הנהור אחרי רוח הזמן הרוצה לאכול בדיוק כמו שאוכל הגוי, ואם לא יתנו לו אוכל כשר הוא עלול חלילה להיכשל, המציאות הוכחה שהאנשים שהם חלשים יותר יסמכו על כל מיני עלמנטים מסוכנים העלולים להכשילם במאכלות אסורות ממש, ישנם אנשים שרק אם יש להם רמז של רמיזה שהאוכל כשר הם יאכלו זאת (כך קורה כיום כשהמוצרים מוצפים בכל מיני הכשרים), ולכן היה זה אז בתורת עת לעשות, החלו לתת הכשרים, אבל זה היה ברור אז כי לא מדובר בשביל מדקדקים. — אין כוונתנו בשורות אלו להתיר חלילה את נתינת ההכשרים בגלל סיבות כאלו, אין זו מטרת שורות אלו, אנו רק רוצים להבהיר כאן את דבריהם של הגדולים והצדיקים כפי שהובאו בפוסקים הנ"ל, כשמצד אחד אנו רואים לנגד עינינו רבנים גדולים ומכובדים הנותנים הכשרים, ומנגד רבנים וגדולי תורה הזועקים חמס נגד ההכשרים. בכדי להבין עוד מדוע גדולי הדור אז יצאו נגד ההכשרים נוכל לראות בדברי חיים (ח"ב השמטות סי' מ') ובערוה"ב בצוואה (הכנה דרבה כ"ב) שרבנים לא יתנו הכשרים אלא רק לאיש מהימן, הערוגת הבושם אף מוסיף, שהרבנים התחייבו אז בפני גדולי הדור שלא לתת הכשרים אלא אך ורק לאדם שהוא מהימן, וזה ברור, שהיום הענין חמור בהרבה, כי אז כשנתנו את ההכשר הכסף לא היה מיועד לרב, הוא לא היה חי מזה, ההכנסה היחידה של הרב היתה מן הקהילה, ולכן הרב התייחס לנושא ברצינות, לא היה מדובר כאן באיזו טובת הנאה כלשהי, לעומת זאת היום הרבנים עושים מההכשרים הון רב, הם חיים מזה, באותו זמן ההוראה של הרב היתה הוראה קדושה, הבעל הבית כיבד את הרב והתייחס אליו בהערכה הראויה, הוא ידע שבכסף הוא לא יוכל לקנות אותו, אך כאשר נהפכו היוצרות, והכסף הפך להיות המרכיב המרכזי בהכשר, לא קיימת עוד האפשרות שניתן יהיה לסמוך בוודאות על הרב המכשיר.

ד. שיטה זו של הרבנים דאו ירשנו עוד מתקופת משה רבנו, כאשר חותנו יתרו על פי הסכמת הקב"ה אמר לו שעליו לקחת אנשים שלהם המעלות של יראי אלקים, אנשי אמת, ושונאי בצע, שהינן שלשה מדרגות שאחת אינה תלויה בשניה, ולכן יתרו לא

הסתפק רק במדרגת יראי אלקים, זה עדיין לא היה מספיק בשבילו, הוא גם לא הסתפק באנשי אמת, כי גם כאן הוא עדיין חשש מהשלב השלישי והוא שנאת הבצע, רק מי שלו המדרגה השלישית של שנאת הבצע זה הוא הראוי לכך. את זה אנו מוצאים בדור המדבר, כ"ש וק"ו וכן בנו של ק"ו שכל הייעוד שלו בחיים הוא להרויח עוד דולר ועוד דולר, ושני הסוסים הרצים לפני ההמון "כסף" ו"כבוד" תרי רעין דלא מתפרשין, כל דרך המוביל לאחד מן השתים העגלה מובלת לכיוון ההוא, וכך קורים האסונות הגרועים ביותר ברוחניות ובגשמיות (וד"ל).

ה. סיבה נוספת מדוע יראי השם וצדיקים חייבים להיות גם שונאי בצע, אנו מוצאים בתורה (פ' שופטים), שם כתוב ששוחד מעוור עיני חכמים, ומעקמים דברי צדיקים, כשאנו מתבוננים בדברי חז"ל איך שהם מפרשים את הפסוק, אנו מוצאים שכח הכסף הוא כל כך גדול ומקיף עד שהוא גובר אפילו על היצר טוב, כפי שהספרים הקדושים כותבים, שהיצר של ע"ז נכנס לכסף, שהכוונה היא שלקחת כסף ולומר דברי אמת עפ"י תורה לא יתכן שיילכו ביחד.

פרק י"א

כספי דיני תורה — כשרות — וגיטין

א. אנו מוצאים בגמרא (כתובות קה:) איך שרבא הסביר את הטעם למה אסור לקחת כסף אפילו על תנאי לפסוק על פי דין תורה, אומר רבא שברגע שלוקחים כסף ממישהו אחר הוא הופך להיות כל כך חזק קשור לענין כאילו היה מדובר בו עצמו, כשהכוונה היא שלא השני הוא הבעל דין, אלא הוא בעצמו הופך להיות הבעל דין, ורש"י שם מסביר, כי אז כבר לא יתכן שיוכל כלל לראות דבר רע לצד ההוא, ואפילו כשהוא יחפש ויעשה כל מאמץ להוציא לאור דין אמת על פי דיני התורה וכלליה. ומה גורם השוחד? אומרת הגמרא (שם) שהוא חר, הכוונה היא שמי שנותן את השוחד ומקבל אותה, הופכים להיות לב אחד וכאיש אחד.

ב. כדאי לציין כאן את הגמרא המספרת לנו מה שקרה אצל אחד מגדולי התנאים ר' ישמעאל ב"ר יוסי, האיש שעבד בשדהו, היה מביא לו בכל ערב שבת מן השדה שקית מלאה של פירות, וקרה פעם שהוא הביא את הפירות ביום חמישי במקום ביום שישי, כשהוא מציין בפניו שהוא הקדים לבא, מאחר ויש לו היום דין תורה אצל ר' ישמעאל והוא בין כה וכה צריך להיות פה אז הוא כבר הביא את הפירות. התנאי ר' ישמעאל החליט כי מדובר כאן בשוחד, והוא התפטר מלכהן כדיין בדין תורה זה, והושיב רבנים אחרים במקומו שיפסקו.

ג. ובכל זאת, בכל רגע שר' ישמעאל נכח במקום הוא העלה טענות מדוע האיש שעובד אצלו צודק, ולימד זכות על מעשיו, מתוך רצון שיזכה בדין תורה, כשהוא חשב לעצמו הלואי שעובד שלו יטען כך וכך.

ד. ואז קם ר' ישמעאל ואמר ארורים כל אלו הלוקחים שוחד, כי ממה נפשך אני שלא לקחתי שום שוחד, ואפילו אם יהיה מי שיאמר שהפירות הללו הן בגדר של שוחד, הרי בסופו של דבר לקחתי דבר שלי (הפירות היו משרהו), בכל זאת לבי נטה לסייע לעובד בשדה שהביא את הפירות, ובכל רגע קיויתי שיטען טענות ויזכה בדין, הרי אותו אדם שכן לוקח שוחד הוא הלא בוודאי היה עושה הכל שנותן השוחד יזכה בדין.

ה. מסיפור זה אנו לומדים שהענין שכל מי שלוקח כסף ממישהו הוא נעשה קרוב לו, ולא ניתן בשום אופן לגבור על הייצר בענין זה, ובדיוק כמו שלאדם אין בכל לעבור את הים הגדול אפילו שכהוא באמת ירצה בכך, כי הוא נברא בלי כנפים, אותו דבר בשוחד, לא יתכן שמי שקיבל שוחד שלא יטה דין, וגם כשמדובר בהנאה הקטנה ביותר שלכאורה היא אפסית ולא רצינית, על אחת כמה וכמה כשמדובר בהנאה של ממש.

ו. עוד יותר אנו מוצאים אצל צדיקים גדולים שההשפעה של השוחד היתה כל כך חזקה מבלי שכלל ידעו עליה וחשו בה, את זה מספר לנו הגה"ק ר"ר אייזקעל מקאמארנע וצלה"ה, אנו נצטט

בקיצור את הסיפור: ליהודי היה דין תורה קשה אצל רבה של אפטע צוקל"ל בעל "אוהב ישראל", הדין תורה נמשך ימים, פעם באמצע היום החל ה"אוהב ישראל" להרגיש שכל מה שהוא טען וכל המחשבות שלו בענין הלכו תמיד לטובת אחד מבעלי הדין, הסיבה לכך הוא לא ידע, אך מאחר שהוא הבין שזה לא פשוט, וכי בודאי יש סיבה לכך, לכן הוא החליט בינתיים לדחות את הדין תורה. בראש חודש נהג הרה"ק מאפטא להחליף את מעילו, והלביש מעיל מיוחד לכבוד ר"ח, הפעם הוא חש שהמעיל כבד במיוחד, ובקושי הוא מצליח להרים אותו, הכיסים כבדים והם כמעט ונקרעים, הוא הכניס את ידיו למעיל, ואז הוא מצא בתוכו מלא מטבעות, אותו בעל דין שהרב מאפטא הלך לטובתו הכניס לכיסו את המטבעות מבלי שהרב ידע על כך, אותו בעל דין קיווה כך לנצח בדין תורה, ברור היה שהרב מאפטא התפטר מיד מלערוך את הדין תורה, והוא נזף קשות באותו בעל דין על מעשהו.

ז. מכאן נוכל להיווכח שלכסף יש כח חזק הבלתי ניתן להישבר, הוא מסוגל לשנות את דעתו של האדם, וזאת למרות שאינו יודע כלל מדוע הוא עושה זאת ונוטה לטובת אחד הצדדים, וזאת גם כשמדובר באיש צדיק וקדוש.

ולכן כתוב בשו"ע (חו"מ סי' ז' יא.), שאפילו לב"ד הקטן ביותר חייב שיהיו לו שבע המעלות כדלהלן: 1. חכמה, 2. ענוה, 3. יראה, 4. אהבת אמת, 5. אנשים שאוהבים אותם, 6. אנשים עם שם טוב, 7. ושונאי בצע, אנו רואים מכאן שגם כשיש ששה מעלות כל חשוכות ונכבדות, שכתוכה גם המדה של אהבת האמת, ובכל זאת אין לזה כל ערך אם לא שונאים בצע, כי אז האמת הופך לשקר.

ח. ואת זאת כותבים חז"ל כדיני תורה שהם מאוד אקטואלים, אבל היסודות נוגעים גם בכמה דברים חשובים כמו, כשרות, סידור גיטין, לכן לא ניתן כלל לדמות בזמננו את ההכשרים, וברור שאפילו בזמננו, יש הבדל גדול האם חיים רק מהכשרים, קונים מכל הבא ליד, או שמסתפקים רק במה שאין ברירה אחרת כפי שמוכא בתב"ש (יור"ד סי' א' ע"י דרכ"ת).

ט. לכן צריך כל בר דעת להבין שאין כל חרש, ושלפני מאה שנה כבר אז הכריזו הפוסקים שאין לסמוך על ההכשרים, וזאת על אף שאז היו הבעיות הרבה יותר קלות, במיוחד לעומת זמננו כשהפכו את הנושא למסחר.

י. כך מתאונן גם השו"ת דברי מלכיאל (ח"ג, כ"ב) וכותב בצער ורחמנות איך שיהודים מוסרים את נפשם להחריר מוצרים כשרים ולבסוף הם נופלים בפח של מוצרים מוכשרים, של"ע הפך להיות ביזנעס, יותר מאשר שמירה על הכשרות.

יא. ברור הדבר שלאחד דברים כל כך חמורים נגד ההכשרים השונים, נשאר רק לדבר על אותה אמרה אומללה "שזה יותר כשר מאשר בבית", או אימרה אחרת "שכאן הרבה יותר כשר מאשר בעבר באידופה", דברים אלו הם דברי הבל ושקר, כי בזמננו שהכסף הפך להיות הדבר הראשון במעלה, ההכשרים של היום אינם כלל דמיון למה שהיה בעבר.

ובמיוחד שם היכן שחז"ל אומרים במפורש שהרב המכשיר שלאחר שהוא מקבל את שכרו, הוא בעצמו בעל המפעל, הוא הופך להיות שותף במפעל ואין אדם דואה חוב לעצמו, ולכן המח כבר מפעיל היתרים הבנויים על חוטים דקים, העיקר שיקבעו שהמוצד כשר, ואז באמת מעטרים את אותו דב בתואר "דב המכשיר", הוא נותן הכשרים, וקובע שזה כשר! וההוא כשר! והדבר השלישי גם כן אפשר להכשיר!

ולכן לפני שאתם מכניסים לביתכם מוצרים מוכנים, תחשבו האם מתאים בשבילכם אוכל מוכן עם היתרים רחוקים, האם באמת זה עשוי בצורה זו שגם מדקדקים יוכלו לאכול?

זו חייבת להיות הגישה היומיומית שלכם.

האם את זה אתם חייבים לתת לאכול לילדים הלומדים תורה?

אתם שאינכם מסתפקים באתרוג כלשהו, ומחפשים את האתרוג המהודר ביותר, האם שמדובר באוכל אתם מוכנים להסתפק כמה שהוא?

אתם העושים כל מאמץ ומזיעים למען מצה שמורה, האם אינכם חייבים לשמור כל השנה שהאוכל יהיה שמור?

אתם המדקקים במצות, אתם מרשים לעצמכם ומשלמים הון רב על כל דבר שבקדושה, האם אתם האנשים שצריכים לאכול אוכל כזה?

אתם שחייבים להיות מוקירי תודה לבורא העולם על החסדים שהציל אתכם מכבשני האש, ולהביע את התודה ע"י הוכחת מסירת הנפש, האם אתם צריכים לאכול זאת?

יב. אתם המחפשים להטיב עם בריאותכם, ביחד עם כל בני ביתכם, האם אתם צריכים לאכול את כל המאכלים המסוכנים? אנו הזכרנו למעלה את הדברי חיים המרמז שם (ח"ב השמטות סי' מ') וכן מה שכותב הערוגת הכושם בצוואתו (הכנה דרבה או' כב) שרבנים לא יתנו הכשרים רק בשביל שישא את שמם, וזה מה שקורה היום במציאות, במפעלים גדולים.

פרק י"ב

הכשר לסתם בעל הבית

א. בכדי שיהיה לנו מושג כלשהו מה הכוונה שתהיה השגחה של איזה רב בשביל סתם בעל הבית, אנו נצטט סיפור שהתהלך בזמן המלחמה לפני שלשים שנה, רבה של שאפראן זצ"ל הגיע בימי המלחמה לעיר פעסט, ואז היה בלתי אפשרי להשיג מצות יד, בדלית ברירה הוא עבר למאפיית המצות היכן שאופים מצות מכונה, והוא מצא באותה מאפיה כשיטת האפיה דברים שלא היו טובים, ולכן הוא פנה מיד לראב"ד הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההכשר למצות המכונה באותה מאפיה, והוא הציג בפניו את העובדות כפי שראה אותן.

ב. הראב"ד זצ"ל שהיה מפורסם כצדיק ותמים לא שהה זמן, והוא קם מיד ועבר למאפיה כשאליו נלווה הגה"צ משאפראן זצ"ל,

והזהיר את בעל המאפיה, שמהיום והלאה עליו לבצע את העבודה כפי שהרב משאפראן (זצ"ל) יורה לו, הבעל הבית נראה היה כי אין לו כל התנגדות והסכים לכך.

ג. לא עבר זמן רב, ומיד בפרט הראשון שרבה של שאפראן העיר לבעל המאפיה, בעל הבית השיב בתוצפה להרב משאפראן ואמר: ללמוד אתה יודע יותר טוב, אך לאפות מצות אני יודע ומבין יותר טוב ממך !!! ולא היה מוכן לקבל את הערות רבה של שאפראן.

ד. כאן עומד בפניכם צדיק וענוותן כהלל, גדול בתורה בישראל, ובכל זאת הבעל הבית עשה מאחורי גבו את הנראה לו.

פרק י"ג

הכשרים היום — דעיית

א. ברוך מזכיר נשכחות! נזכרתי באפיזודה מעניינת שקרה לפני כעשר שנים כשרבה של שאפראן הגיע לבית המדרש לתפילת מנחה מעריב, וקרא לכל הצבור והכריז שמיץ מסויים אסור לשותתו וכי זו אינה כשרה, ואז הוא הוסיף שכאן ניתן בקושי לסמוך על ההכשרים.

ב. אותו דבר אנו מוצאים גם אצל אדמו"ר מרן רשכבה"ג מסאטמאר שליט"א כפי שהוא כותב בתשובה (נדפס בספרי נפש ישע"י ח"א, תכ"ג, ככתבו וכלשונו) שחותם ההכשר שמוצאים על המוצר אפילו כשהוא נושא את שמו של הצדיק המפורסם ביותר, חייבים לדעת שזה יכול להיות שזה נושא את המדרגה המינימלית ביותר בכשרות, ובכל זאת הבעל הבית מצליח לשכנע את הרב להכשיר את המוצר בתור כשר, כי במציאות זה כשר, אך זה אינו מספיק כשר למדקדק שאינו מוכן לסמוך על התירים כאלה, ולכן חייבים להתעניין גם בכשר, גם ביין או במצות מה שהנשים אופות, כי המוצרים נעשים בשביל פשוטי המון העם:

ג. עכ"פ יש לנו עובדות ומסמכים המוכיחים דעת תורה בענין ההכשרים, כשכולם אומרים בצורה ברורה ובלתי מסתייגת, שמהכשרים כאלו חייבים להשמר ולהיזהר, כי זה עשוי רק בשביל להציל את אותם אלו שאינם מדקדקים והיו חלילה נכשלים במאכלות אסורות ממש (שו"ת דברי מלכיאל ח"ג, כ"ב, ד"ח ח"ב השמטות סי' מ', שו"ת זכרון יהודא או"ח קכג, שלחה"ט קצח: שו"ת אבני נזר, תשובת הגה"צ משאפראן זצ"ל ולהבל"ח תשובת אדמו"ר מסאטמאר שליט"א), ומדקדקים צריכים להכין את הכל בבית! ולא ליגות מוכן!

ד. ולכן ביאו נקבל על עצמנו, להעביר את הדברים החיוניים, ובזכות זה לקרות להתפטר מכל מיני צרות בעוה"ז ובעוה"ב ולזכות לראות בקרוב בישועתן של ישראל.

פרק י"ד

מענין לענין אנו מוצאים לנכון לצטט מספר מאמרים מדברי גדולים וקדושים בדורות שעברו שהבהירו את דעתם דעת תורה בגלוי, הן בענין חומר איסור מאכלות אסורות, איך שהדבר הורס נשמות יהודיות, והן את הדרך הנכונה איך להישמר ולהיזהר שחלילה לא להיכשל.

א. ר' הלל קאלאמייער זצ"ל כותב בספרו עת לעשות: (עמוד שמג) וזל"ק:

יש לבכות ולהצטער שהיהדות באיזורים מסויימים מאוד נחלשה, ודברים כאלה שכזמנים קודמים היו מודים ונותנים שבח והודיה להשם יתברך בזה ש"אתה בחרתנו מכל העמים וקדשתנו במצוותיך" — שיש לנו את הזכיה להיות עבדיך, לשרתך, ולקיים את המצוות הקדושות, אז לדאבוננו כיום אצל חלק מסויים של האנשים נהיה זול ופשוט, העבירה של מאכלות אסורות גדול, חוץ מזה שעוברים על לא תעשה בכל כזית, וחייבים במלקות, והוא נקרא רשע, הוא גם גורם רעה גדולה, ואסון גדול שגופו מפוטם

במאכלות אסורות, כי המאכלות הלא נקיות נותנות לו את הכח והאנרגיא, וע"י כך נשמתו לא נקיה, ועבירה גוררת עבירה ולשמור על היהדות הופך הדבר קשה, והדבר מונע ממנו לשמור את דרך האמת ולירא את השם יתברך ולעבדו באמת ובתמים, ונמצאים גם כאלה שאינם שומרים ומזלזלים במאכלות אסורות, ישנם חלקים שכל ביתם אינו מיוסד על אדני הכשרות, ואצל חלקם, למרות שבביתם שומרים על הכשרות אך הם מקבלים את כל הנושא בקלות, כשהם נוסעים על הרכבת או באניה הם מתירים לעצמם שלא לשמור על הכשרות, אוי ואבוי ללבם האטום, כשהם יגיעו חלילה לעת צרה, ויזעקו להקב"ה ויבקשו שיקשיב לבקשותיהם... בנוסח התפילה של הימים הנוראים אנו אומרים "אנו צאנך ואתה רועינו" — "אנו בניך ואתה אבינו", ואותם אלו המטמאים עצמם ומשקצים את נפשם כשאינם נקיים ומפוטמים בנבילות וטריפות, עליהם השם יתברך אומר "לא עמי אתה" — אתם אינכם שייכים לי, כפי שהתורה אומרת "ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" — שתהיו קדושים עבורי ושלא תאכלו טריפה, אומר רש"י כשאתם קדושים ופרושים, ואינכם מטמאים עצמכם במאכלות בנבילות וטריפות "הרי אתם שלי" — אם לאו אינכם שלי."

עתה, לכל מיש שיש בראשו עינים להבין, הוא רואה ומבין שכשהיהודים אינם שומרים ועושים כפי הוראות שומר ישראל אזי הם כמו צאן ללא רועה חלילה וחלילה.

ב. הפלא יועץ כותב בספרו תחת האות (טרף) וז"ל:

כמה גדולים דיני טרפות אשרי האיש ירא ה' שיוכל לזהר שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם שהיא טריפה אעפ"י שרובא דרובא של הפוסקים מכשירים למיחש בעי וזה החסידות עדיף טפי מכל מיני חסידות שבעולם דכתיב ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה כי מאד צריך לזהר מכל צד נדנוד אסור ולהחמיר בענין הנוגע באכילה ושתייה כי כל עמל אדם לפיהו שאם יפגע באסור נמצא הגוף גדל באסור ומשוי אנפשיה חתיכא דאסורא ורוח

הטומאה הוא שורה עליו ואין דרך ומבוא לרוח קדושה שתשרה עליו ומתוך כך מרעה אל רעה יוצא ואינו יכול להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד ולכוין ליראה ולאהבה את ה' הנכבד ולשמוח בעידן חדרה שמחה של מצוה ולהתעצב בעידן עצבותא כדת מה לעשות.

וכבר סיפר הרב החסיד של"ה שכשנפטר מרבו שלמדו חכמה שאל ממנו שילמדנו אורחות חיים שיזכה בהם לחיי העוה"ב ואמר לו שיזהר בשלשה דברים שיתקדש מאד בשעת תשמיש בקדושה ובטהרה ומחשבות טהורות כדי שלא יהא יסוד הולד רעוע ונבנה באסור ח"ו שגורם לו שלא יוכל להשיג כ"כ אורחות חיים וכן שיזהר מאד באסור אכילה כדי שלא יהא הגוף נבנה באסור ושיברח מאה שערים של היתר כדי שלא יכנס באחד של אסור ועל כגון זה אמרו איזהו ת"ח הרואה טריפה לעצמו שאעפ"י שהוא מיקל לאחרים יחמיר על עצמו לצאת ידי כל הדעות והנה בקושי יוכל להמצא בהמה שתהא נקיה מכל דבר רע ושתהא כשירה אליבא דכ"ע ומי יוכל לעמוד על המשמר על זה.

לכן הנאני מנהג חסידים ואנשי מעשה שראיתי שלא היו אוכלים כי אם בשר עוף אבל הדבר הקשה שצריך ג"כ שיוכל לעשות גם את זאת שלא יסעוד בבית אחר אשרי אנוש יעשה זאת ויזהר כל צד נדונד אסור אכילה ושתייה וזוכה לסיעתא דשמיא. ועיקר המצוה הזאת מוטלת על השוחטים ועל המורים יאחזמו רעד כבואם לבדוק משום אסור טריפה וילמדו חיפוש מחיפוש בבדיקת הריאה ולדעת כל הדינים וכל הסברות ויפחדו מאד וייראו מהאל שלא להאכיל טרפות לישראל ח"ו ובמקום ספיאקא ופלוגתא ילכו לחומרא ובפרט בממון גוי לא יקרו לכחא דהתירא זוהי דרך ישרה:

ג. הבעל משנת חסידים כותב: חייבים להיות זהירים מאוד ממאכלות אסורות, כי כל מי שאוכל מאכל אסור נפשו ניזקת ח"ו, כי הקליפה המתחזקת בו מגרה אותו לחטוא (ישועות חכמה סי' מ"ו).

ד. האריז"ל כותב: חייבים להיות זהירים מאוד להחמיר בכל הקשור בעניני אוכל, ואפילו בדברים שרק פוסק אחד אוסר, כי אלו מן הדברים העומדים ברומו של עולם, (סי' האריז"ל דמהר"ש, ישועות חכמה מ"ו).

ה. בספר הקדוש מאור ושמש פ' תבא מובא וז"ל: שמעתי מהרה"ק האלקי האבדק"ק נשחזו צוק"ל, כי מפני זה יארע לבעלי תשובה שחוזרים לקלקולן, לפי שאינן נוהגין במאכלות אסורות, ואינם נוהרים לאכול בקדושה ועיי"כ הנצוצים המגולגלים בהמאכלים הם מושכים אותם אחורנית (מאור ושמש תבא).

ו. אם קיים חשש של איסור באוכל אז הוא מטמא את כל הגוף, וגורם לעבירות, (יערות דבש ח"א דרוש א').

ז. בספה"ק תשובת בית הלל מהצדיק הק' ר' הלל מקאלאמייע זי"ע (בסי' מ"ז) בתוך הדברים וזלה"ק: מוטל עלי לצאת ידי שמים והבריות, וכבר עלה על זה רעיוני זה כמה פעמים, שדאוי לכתוב לרבנים שהמה יראי השם, ומינה שמקבלים האמת ממי שאמרו יהיה מי' שיהי', שלא יסמכו על הדגשתם לנסות את השוחטים, ולא ידעתי מאין נתפשט ובא המכשול וטעות הזה, וכי בשביל שהוא בקי בהיות דאביי ודבא ויודד לעומקו של הלכה וכו', יודע ומבין ג"כ בבדיקת הסכין אתמהה, וכי מה ענין זה לזה הלא זה מתת אלקים הוא, יש שיש לו חוש מישוש גדול וההרגשה חזקה, הגם שאין לו יד ושם בתורה, וכן להיפך, ואם בזמן הגמרא הי' צריך השוחט להראות סכיניו לחכם, אז הי' ת"ח ג"כ שוחט ואומן, מאחז"ל ת"ח צריך שילמוד כתב שחיטה ומילה, ובפידש"י שם שיאמן ידו לכך ואם ת"ח בדורות הראשונים שהיו בלי ספק ידאי ד' באמת רצה להיות שוחט, בודאי הי' מכתת רגליו זמן זמנים לילך מעיר לעיר מאומן לאומן עצהיו"ט חכמה זו השחזה וההרגשה ממורא שלא יפגם נפשו, משא"כ עתה אמש הי' בחוד, מה דרכן של בחורים, תפארת בחודים וחכם לעייל פילא בקופא דמחטא ולפלפל, למחר נשא ואח"כ נעשה דב, ומיד ישמיע כל תהלתו, וכל רז לא אניס לי', דמאחר שנקדא מורה מודינו, בושה הוא לו שאין

לו הרגשה ולקרות לאחר שיסייענו לנסות את השוחט, וסומך על המקרא לא יאונה לצדיק כל און, בעוה"ר עיני ראו ולא זר כמה וכמה רבנים הגורמים להאכיל טריפות, הגם שהמה יראי השם בענינים אחרים, אוי לאותה בושה, עד כמה האמת נעדרת, וכמה וכמה מקלקלת השורה מדת הגאווה הסרוחה המושרשת בלבם, אלא כל יב ומורה שיראת ד' באמת על פניו, צריך תחילה לנסות את עצמו, דהיינו שיקרא כל השוחטים ובע"כ שיש להם הרגשה, ויראה להם פעם ושתיים ושלש, ואז יוכל לסמוך על בדיקתו להקל וכו'. ואטו אם הייתי רוצה לא הי' לי הרגשה, הלא יש לי ג"כ מצנפת ומקל של כסף וגלימא של משי כמו רב אחר, אלא לבי אומר לי שוטה וגס רוח מה לך ולצרה הזאת, אם מה שלמדת מה חכמתך ומה גבורתך, ומכש"כ מה שלא למדת וכו', יעיי"ש דבריו הנעימים.

ועתה ישים האדם נפשו בכפו, טרם יתן לפיו מאכל של בשר, על מי הוא סומך בדברים העומדים ברומו של עולם, ולא יאכל בשר מכל המצויין אצל שחיטה, ויש לו איזה כתב מרב אחד אשר ערכו ערבא צריך, ולפעמים אינו מרגיש אף במגורה, ומעיד במליצת כתבו של השו"ב שיש לו הרגשה חוט השערה, והשי"ת יצילנו מכל מכשול מעתה ועד עולם אמן.

עוד כותב ר"ה קאלאמאייער בספרו עת לעשות ע' תרי"ז איך ששוחט צריך להיראות, שיוכלו בלב שקט לאכול משחיטתו וזל"ק:

ובענין שוחטים, חיוב גדול שהם עצמם יהיו יראי שמים מרבים, ולא רק כאלה אלא שתבער בעצמותם אש היהדות, כי זה ברור גלוי ומפורסם שכלל שבוער יותר בלב היראת שמים, לפי זה חוש ההרגשה שלו חזק יותר, אבל האדם המבין באמת מה זה יראת שמים, כשהוא מביט ומתבונן בדרכים ובהנהגות של מידות השוחטים רק במקומות הנדחים ובמקומות הקטנים (ששם נראה לפעמים ששם השוחטים הם אנשי שחץ, אנשים פרוצים, כשהם מתייפים בכגדיהם, ומסרקים את שערותיהם וכדומה, ששם המצב מאוד גרוע), אלא אפילו במקומות ובערים הגדולים כואו וראו עד כמה ירודים הם וענייים במעשים, שאצלם תאוות הבצע כל כך חזק,

שכשאפילו כשמדובר בדבר ללא יושר, ואינם נוהרים על חניפה שקר, ליצנות ולשון הרע, לנהל מחלוקת ועוד, מכל זה ניתן להסיק שאהבתם להשם יתברך ולתורתו אינו בוער כל כך בלבם, ושהם אינם מפחדים ואינם חוששים מפני העין הגדולה הרואה את הכל, ושלכם אינם מלאי תקוה כל הזמן "לעשות רצונך חפצתי, ויהי רצון שלא אכעיסך" — כשכל ישותי ותקוותי שלא להכעיס את השם יתברך בעבירה, ואת זאת ניתן להבחין אצלו כשהוא בוכה בלב שבור ש"איך ירדנו" שהתורה כותבת שרק אז ניתן להבחין ולהיקרא "אנשי קודש תהיון לי" — עם קדוש כש"בשר בשדה טריפה לא תאכלו" — כשאנו עושים כל מאמץ להימנע מאכילת טריפות, עתה צריך לבכות שבזמנינו הקדושה אצל היהודים נפל לידיהם של כאלו שהיראת שמים הקטן שלהם מביא לכך שאינם לוקחים את מחשבתם ברצינות כשהם בודקים את הסכין, בכדי שחוש ההרגשה שלהם תתחזק, ובכך יכול להגרם ששם "אנשי קודש" מתחלף לשם "עם טמא שפתים" — עם טמא, אוי לעינים שחייבים לראות כל זאת.

ח. אנו מעתיקים כאן גם את הלשון של הגה"צ ר' הלל קאלאמייער ז"ל, רז"ל:

בתשובת בית הלל, מהגה"צ מקאלאמייע זצלה"ה (כסי" מ"ח וסי" ט') בענין השחיטה וזלה"ק: תדעו שעבירה זאת של נבילות וטרפות חמור מאוד באיכותו משאר עבירות, משום שעל שאר עבירות אמרו חז"ל בנים משחיתים אף על פי שמשחיתים נקראים בשם בנים, מה שאינו כן באיסור נבילה וטריפה, שעל הפסוק ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, פי' רש"י (מדברי חז"ל), אם אתם קדושים ופרושים משקוצי נבילות וטריפות אתם שלי ואם לאו אינכם שלי. מעתה אם אינכן נוהרים ח"ו מאיסור נבילות וטריפות, איך אתם אומרים בכל שני וחמישי בתפלת והוא רחום, אבינו מלכנו חננו ועננו כי שמך הגדול נקרא עלינו, כרחם אב על בנים כן תרחם עלינו וכו', ואיך אתם אומרים בימים הקדושים אנו בניך ואתה אבינו, איך מורא לא יעלה על ראשכם, שיאמר ד' איני מכיר אתכם ואינכם שלי עבור שנפשכם

מגואל מאכילת טריפות, מכש"כ וקל וחומר בעת ובעונה כזאת, אשר אחינו בני וכו' הרבה מהם נתנו למשיסה ובוזים, ד' ירחם עליהם, על מי לנו להשען רק על אבינו שבשמים וגדול הרועה השומרן, א"כ בעת ובעונה כזאת מהצורך ביותר ויותר, שנעשה כל מה שבכוהינו להיות שם ד' נקרא עלינו וכו'.

עתה בואו ונחשוב בעצמנו, כל ילד יהודי מקטן ועד גדול, צעירים ומבוגרים תלויים בכל הזמן על חסדי הבורא, גם בכל הנוגע לבריאות ובין בכל הנוגע לשמירה בדרכים ובבית, בין בענין פרנסה, הבאת ילדים לעולם, וכן בענין גידול של בנים ובנות בדרכיהם של סבותינו, עתה בואו וחארו לעצמכם שלאחר כל התפילות והבקשות, המתובלים בדמעות שלישי, זורקים את הכל בחזרה בדברים שאין מכירים אותנו! איזה פנים יהיה לנו אז. לכן צריך כל אחד להתאמץ מעל לכוחות הכל שייעשה אצלו בבית, ועל ידי זה ניתן לקוות ולהיות בטוחים שיהיה להם גישה להקב"ה, כשיש בידיהם טענה, שאנו מתאמצים להיקרא בניו של הקב"ה, כשונקה את הבית מדברים זרים, ולהתרחק ממאכלות שיש בהם חשש של איסורים חמורים, ומדה כנגד מדה הקב"ה יראה לנו שהוא אבינו שבשמים הדואג לנו, ושולח לנו כל מבוקשנו ועוד.

ט. הסיבה מדוע שבשנים האחרונות התרבו חולי המעיים וכדומה, זהו רק בשל כך שמכניסים לפה מאכלות אסורות (אזהרות מהרצ"א מדינוב).

י. השוחט והצדיק הנסתר ר' יצחק אייזיק מזשורוויץ זצ"ל הראה פעם למישהו (שרצה ללמוד אצלו שחיטות את העונש בעולם הבא לשוחט שלא היה ראוי לכך.

הוא הראה לו איך שאותו נפטר לוקח סכין וחותר לעצמו את שרירי הגרון ולאחר שהדם כולו נזל ממנו הוא נופל, ובתוך שניות הוא עומד במקום הראשון ועושה שוב את אותו דבר, כך כל הזמן ללא הפסק, (נפש ישעי' — מדור הסיפורים).

יא. רבה של צאנז הקדוש זצוק"ל כותב (שו"ת דברי חיים

יור"ד סי' ז') בענין שוחט שלא היה ראוי וביקשו לפטרו ממשרתו בגלל פרנסת בני משפחתו ואז הוא כותב כדלהלן:
 את אותו אדם צריך להעביר (לפטרו ממשרתו) ואם אתם רוצים לחמול על משפחתו, תתנו לו משכורת, ומדוע אתם חומלים עליו ונותנים לו לפטם את בני ביתו בטריפות ואינכם חומלים על נשמתכם שלא תטמאו מבשרו, כי זה הלא ידוע שאין עבירה כמו מאכלות אסורות המטמטם את לבו היהודי ובעוה"ר בגלל העון הזה השתמרו הרבה קהלות כו', ע"כ.

יב. דומה לזה כותב ר"ה קאלאמייער זצ"ל (משכיל אל דל ח"ב כ"ב פ"ה):

ישנם מנהיגים שבגלל לבם הרך הם תומכים בשוחטים על אף שאינם מתאימים לתפקידם, וזאת בגלל פרנסת ילדיהם, שאינם אשמים שאביהם אינו נוהג כפי שצריך אוי ואבוי לרחמנות שכזו! כי השוחט כאשר יגיע זמנו לתת דין וחשבון, הוא בעצמו יבכה ויאנח כשיאמר! הלוואי לא היו מרחמים עלי והיו מאלצים אותי לעבור על הפתחים, מאשר הרחמנות שלא לפטרי ממשרתי בשחיטה שהיא בעצם אכזריות נוראה, כשעליו לעמוד עכשיו בפני עונשינו איומים (ע"ד דבריו הקדושים).

יב. עתה הורים יקרים! תחשבו בזמן, מהי הדחמנות האמיתית? לתת לילדים הכל מה שהם רוצים ומבקשים, כשנותנים להם לאכול בכל שמחה וסעודה, ובשכיל כל נגיסה ייאלצו למסור דין וחשבון למעלה, או שיוותר רחמנות לתת לילדים רק אוכל העשוי בבית, ובכך להציל עוד עשרים שנה בגן עדן טוב ומפואר???

יג. אל תוציאו את המלים האלה ממחשבתכם, כי בכך רק אתם מרמים את עצמכם, כפי שהגמדא אומדת (סנהדרין) על עבודה זרה מסויימת (מעביד בנו וכתו באש) שזה מה שלקחו בידים את הילדים לאש, והמורים ומשדתיים עמדו ודפקו בכדי שהאבא לא ישמע את הזעקות והבכיות של הילד.

תדעו שהכל מונח בידכם, העתיד שלכם עם הדודות הבאים,

וכבר עתה בזמן הזה עלינו לעשות, כי מאוחר יותר חוזרים חזרה לעבודה — (כולל), והכל נרדם וכך מנמנמים את שנות החיים ועוד לפני שמספיקים להסתובב עומדים כבר בפני הבית דין של מעלה, (היכי דמי תשובה באותו מקום ובאותו זמן. — אל תאמר לשכאפנה אשנה שמא לא תפנה).

י"ד. החפץ חיים מסביר בצורה יפה למה הרבה אנשים מאור מזלזלים בענין זה של מאכלות אסורות, וזאת למרות שכולם יודעים את חומר האיסור של דם, חזיר, נבילה, טריפה, דגים טמאים ועוד.

ואפילו אלו השומרים בביחס מה שהם מכניסים לפה, אבל כשהם יוצאים מן הבית לכמה ימים הם הופכים את השקפתם בענין.

טו. החפץ חיים זצ"ל משיב שעיקר הסיבות לכך הם שלשה, 1. כי הוא רואה שאצל האחרים זה הפקר, ואינו נחשב אצלם כלל לעוון, לכן הוא מרשה לעצמו לנהוג כך.

אבל כשנתבונן נבחין בפליאה גדולה, כי אם מישהו היה רואה במלון איך שנופל באוכל סם המזיק לכל מי שאוכל זאת, האם הוא היה מתיר לעצמו לרגע לאכול זאת? בוודאי שלא!.

אותו דבר במאכלות אסורות, כי זה מזיק לנשמה בדיוק כמו סם לנשמה.

טז. חז"ל אומרים (אבות) שכלי שעושה עבירה בונה לעצמו בכך קטגור, עוד מלמדים אותנו חז"ל (ע"ז י"ט), שהעבירה והקליפה של האדם נסחבת עם האדם לעולם הבא.

במילא האדם שאכל שנה אחרי שנה מאכלות אסורות, ואסף בכך כמה אלפי לאוין, הרי חייב לרעוד כשהוא מעלה במחשבה איך שאלפי מלאכי חבלה שחורים ירדפו אחריו ויסחבו אותו עד גהינם השחור, ושם יעניש אותו כל מלאך בנפרד.

מי יכול להעריך את היסורים שיסבלו אפילו בשביל לאו אחד,

וכ"ש על אלפי לאוין.

ואז כבר יאנחו על כך איך שאיפשרו ליצר הרע, ולא לקחו בחשבון מה שיקרה לאחר המות, שאז ייאלצו למסור דין וחשבון למלך מלכי המלכים השומע הכל ויודע כל מחשבה ופסיעה שהאדם עושה בעולם הזה.

אבל אז כבר לא עוזר תשובה, ולכן כל החושב לרגע ברצינות בכל מה שהזכרנו לעיל חייב להיות זהיר ולהשמר ממאכלות אסורות יותר מאשר ממאכלים שיש בהם סם המות, ולא ללמוד מאלו המפקירים את נשמותיהם ואוכלים מכל הבא ליד (דבר בעתו, שער ההתחזקות להחפץ חיים ז"ל).

יז. עוד כותב החפץ חיים: חייבים לדעת שהלאוין על המאכלות האסורות שונה מכל הלאוין שבתורה, כי כל האיסורים הנם חיצוניים, אבל מאכלות אסורות חוזרות לגוף ולנפש האדם, והוא מתפטם מאיסור.

ולכן ניתן לתאר את הצרות והיסורים שיש לאדם לאחר מכן, כי זה שאכל בחייו מאכלות אסורות, יהיה חייב לעבור ניתוח קשה כשייאלצו לחתוך כל חתיכת בשר מפוטמת באיסור, כל וריד ועורק שהדם שנוצר מאיסור זורם שם, וכן את העור שנוצר ממאכלות אסורות, בכדי לטהר אותם מהמאכלות אסורות וישאר שם רק הבשר הכשר.

יח. עוד עליכם לדעת, שעל ידי המאכלות האסורות מאבדים את צלם האלקים כפי שכתבו בזה"ק (משפטים) שעל ידי כך האדם נמצא בסכנה בכל רגע, כי בורא העולם מסיר את שמירתו מהאדם אז.

אבל, כל מי ששומר נפשו ממאכלות אסורות, אפילו בזמנו הרחוק, נושא על עצמו את צלם האלקים, וניצל מטרגדיא, (שם).

יט. במקום אחר מציין החפץ חיים זצ"ל יותר חריף, שכל אלו שאינם שומרים על מאכלות אסורות, צערם יהיה בעולם הבא צער רב, מאחר ואבריהם לא יהיו שלמים וזאת בשל העובדה

שאכלו בשר ומאכלים אסורים.

וזה הוא הגורם שהאור של כורא העולם לא יוכל לשרות על הגוף.

ולנשמה גם יחסר עיקר החיות שהוא לא יוכל להנות מהטעם הטוב והמיוחד שבגן עדן בגלל שהוא התקלקל מן הקדושה כשהיה בעולם הזה.

כ. עתה, עד כמה אדם חייב לרעוד מהעונשים הכבדים, ומכך שקלקל לעצמו בעולם הבא מחומר איסור מאכלות אסורות.

כא. ולכן יכול כל אחד שיש לו ב"ה נשמה בגופו להתחזק בכל כוחו וכספו, ובענין זה להשמר ולהזהר בטרם שמכניסים לפה מאכל כלשהו, כך תשוב נשמתו לבורא העולם כשהיא נקיה, קדושה ושלמה, בדיוק כפי שהוא קיבל אותה כשירד לעולם, ואז הוא יזכה לחיי השלימות ויהנה מן השכינה הק' שזהו התענוג הגדול ביותר שרק יכול להיות (שם פרק ג).

כב. עתה אנו נצטט את דברי החפץ חיים זצ"ל כמה מאמרים מענין השכר לעתיד כדי שיהיה לנו קצת מושג, עד כמה חשוב הוא השכר לעתיד על השמירה, שרק בקצת התבוננות תתפסו בלב קצת השתוקקות להגיע למדרגה שאין לו כל דמיון, אפילו דבר איזהו בעולם הזה, וכשהוא יודע שבשביל טירחה כל כך קטנה כמו להימנע מלאכול כל הבא לפה, ומה שחייב שיהיה לו הכשר, בגלל זה שהם עשויים וארוזים מחוץ לבית, ניתן להשיג את התענוג הגדול, לא ניתן כלל להאמין שהלב האטום ביותר לא יתעורר בקבלת החלטת חיובית לעתיד, בכך שגם יקבל על עצמו חרטה על העבר, וקיבל שמהיום והלאה ישמור בעין פקוחה על ביתו, איזה סוגי אוכל יכנס לבית, ומה שבני הבית יאכלו בחוץ ועוד.

פרק ט"ו

מה משיגים בגלל מסירות נפש על הכשרות

(מהספרים הקדושים)

א. כל יום שנזהרים ונשמרים ממאכלות אסורות, בגלל זה שהשי"ת ציוה עלינו לעשות כך, חוץ מזה שזוכים שהנשמה תשאר קדושה, היא אינה טמאה יותר! וניצולים מאש הגהינם! ואז מקבלים שכר בדיוק כפי שהיו עושים מצוה (וכדחז"ל שבת קי"ט, ישב ולא עבר עבירה כו' עיי"ש), ולא רק מצוה אחת, אלא לפי כמה איסורים שיש במאכלים, לדוגמא, אם מנעו עצמם מלאכול אוכל שיש בו ערבוב של סוגי כמה דברים שבכל אחד מהם או בחלקם יש איסור, תיחשב מצוה על כל פרט מן הדברים המעורבים בתוצרת, וכך צוברים במשך החיים אלפי ומליוני מצוות.

כל מצוה שעושים יוצרים בכך מיד מלאך, וממילא ע"י אלפי המצוות מייצרים אלפי מלאכים, ובמילא זוכים ע"י אותן אלפי המצוות לאלפי מלאכים שילמדו עליו זכות, וממילא יזכה לטוב [וזה חוץ מכל יתר המצוות].

ב. ע"י שמירה ממאכלות האסורות מושכים על עצמם קדושה מלמעלה (יומא לט), ומכריאים על פי מדת החשיבות בעולם העליון (שם, אדם מקדש עצמו בעוה"ז מקדשין אותו לעוה"ב) וזה הנוהג בכל חייו לשמור בזהירות, בוודאי ירבה ע"י קדושה של נשמתו לעתיד גבוה גבוה.

ג. שמו בשמים הופך להיות מוכר בכל יום כשהם מציינים את שמו באהדה רבה, וכורא כל העולמים בעצמו מעיד בפני הפמליא של מעלה על התנהגותו.

ד. ע"י שמירה ממאכלות אסורות זוכים לדורי דורות (כל הדורות מאוחר יותר) גם להם יזכרו את הזכויות.

ה. זוכים ע"י זה שיהיה להם בנים צדיקים, שיהיו מספיק חזקים להיאבק נגד היצה"ר.

ו. גם יש לזכור ולדעת שע"י זה שמתחזקים נגד היצה"ר אפילו כשהאדם הוא אדם פשוט ואינו תלמיד חכם יזכה שהאור של בורא העולם תהיה עטרה על ראשו לעתיד, בדיוק כפי שהיא על גדולי התורה, ושחלקו יהיה חלקנו! מסיים החפץ חיים ז"ל, (שם פ"ט).

פרק ט"ז

עתה נתבונן בתענוג הגן עדן

א. המדרש אומר (רות פ"ה) פעם היה האדם עושה מצוה והנביא היה רושם אותה, עתה כאשר האדם עושה מצוה מי רושם את המצוה? אליהו הוא זה שרושם אותה!, ומלך המשיח עם השי"ת חותמים עליו!.

ב. וזה בטוח שכל אלו הנשמרים ונוהרים ממאכלות אסורות וכוונותיהם ירשמו ע"י משיח ואליהו גם לעתיד לבא מעשיהם ייחשפו לעיני כל באהדה וכפי שהתרגום כותב בסוף קהלת (עה"כ סוף דבר הכל נשמע) שלעתיד לבא יתגלה ויתפרסם הכל, גם העבירות וגם הזכויות, ועד כמה ישמחו אז על כך שמסרו את הנפש נגד המאכלות האסורות, שדרכו הוא יזכה לכבוד הגדול ששמו יונצח לעיני כל היהודים לנצח, ע"כ.

ג. תארו לעצמכם אחים יקרים! עד כמה אנשים מחפשים את שמותיהם שיגדל בין אנשים, הרכה מרשים לעצמם שיעלה להם כסף, בריאות, עמל רב, שמם שיהיה מפורסם ביהדות העולם, וזאת למרות שמדובר בדבר זמני, כפי שהעולם אומר שכל סנוציה זמנה שלשה ימים, ולאחר מכן יורד מסדר היום, כיום זה גדול ומשחק תפקיד, ומחר השני, מחדתיים שלישי וכן הלאה, ובמיוחד לאחר שנפרדים מן העולם שאז בוודאי לא נשאר מכל הדברים הללו דבר, כשהדבר היחידי שאפשר לקחת זהו איבוד שכר לעולם הבא בשל

הכבוד שקיבלו בעולם הזה (כמבואר בס"ח בכמ"ק ואכמ"ל).

ד. אבל המצוות שעליהם מוסרים את הנפש, ואף אחד אפילו לא יודע מזה כמו מסירות נפש בענין הכשרות, דרכו של בורא העולם מתפרסמים גלויים ופרושים לעתיד, המביא עמו כבוד לעתיד, לא רק ליום או יומיים.

ואז ייאלצו לשבת קשה [לשמע השכר הגדול שקיבלו על כל חתיכת אוכל שמנעו את עצמם בעולם הזה] כשישבו ויחשבו איזה טיפש הייתי כשהיה לי הזדמנות כל כך קלה לזכות במצוות ע"י המנעות מחששות במאכלים, ונתתי לכך שיתחלק מידי, כמה כסף וכח היינו נותנים אז למלאך שהיה לו הכח להחזירנו לעולם בכדי לחטוף עוד איזה חומרא, ועוד איזה הידור, אך דבר כזה לא קיים! לחזור כבר אי אפשר!! זהו כבר אבוד!

ה. לכן אחים יקרים קחו בחשבון וחוסו על עצמכם! עתה אתם כולכם פה (חיים כולכם היום), רק עתה יש לכם את הזדמנות הזהב לקדש את שמו של הקב"ה על ידי כך שתמנעו מאוכל מפוקפק ולא תשתמשו באוכל המיוצר על ידי זרים, שהשכר על כך הוא גדול מנשוא, וכפי שהזכרתנו לעיל, אל תוציאו מידכם הזדמנות כל כך גדולה, רחמו על עצמכם, כי אף אחד אינו חי לעולם, כולם יהיו חייבים בסופו של דבר למסור דין וחשבון!

ו. עוד חייבים לזכור, שהאיש המונע עצמו ממאכלות אסורות במסירות נפש! אז במקום זה שציער עצמו בעולם הזה ולא רצה להשתמש מכל הבא ליד שהלב והעין חמדו ושיכול היה להיות בהם חשש איסור.

לעתיד רבש"ע יערוך סעודה גדולה לצדיקים, שכפי שידוע ישתתפו בסעודה זו כל הצדיקים הקדושים מכל הדורות, מתחילת אבות העולם, משה רבנו ע"ה, דוד המלך ע"ה, מלך המשיח, עם כל יתר הנביאים הצדיקים והחכמים של כל הזמנים.

ז. ואז יזכו להשתתף בסעודה רק אלו שמנעו את עצמם ממאכלות אסורות, וכל אלו שלא נזהרו בכך ייאלצו להיפרד

מהחברייא.

ח. כמה מילות תודה והודיה יתן אותו אחד ששמר את עצמו לבורא העולם שזיכה אותו לעמוד בנסיונות ושלא יפיל את עצמו במערכה נגד היצה"ר, וזאת למרות שאחרים כבר נפלו ברשתו של היצה"ר, וזאת רק בזכות זה הוא זכה כעת לכבוד הגדול שיוכל להנות מן הסעודה, (חפץ חיים שם פ"י).

ט. באותיות דר"ע כתוב איזה כבוד יש לכל אחד, בסעודה [חוץ מעצם הרצון להופיע במסיבה של כל הצדיקים] אנו נצטט את דבריו.

שם כתוב כך: כל אחד על פי כבודו [הכוונה למדריגה] ילבש בגדי מלכות, וכתר יהיה על ראשו, ביחד עם תכשיטים שרק מלכים נושאים.

א. כל אחד יישב על כורסא מזהב, ולכל אחד יהיה שולחן העשוי מאבני שהם, ובכל יד יהיה גביע זהב, שיהיו עליהם חרותים דברים עילאים, ועל השלחן יהיו מעדנים מגן עדן.

ב. לפני כל אחד יעמדו שלשה מלאכים לשרתם, מהראש יצא אור מבהיק, וברקים ייצאו מן הפיות, וזוהר הפנים יבהיקו מקצה אחד של העולם לקצה השני, בדיוק כמו השמש.

ג. השמים פותחים את שעריהם, ודואגים שיירדו גשמים של שמן ובושם על ראשיהם שיביא ריח טוב מקצה אחד של העולם למשנהו.

ד. מליון מלאכים עומדים לפניהם, כשהם אוחזים בידיהם חצוצרות, תופים, וכלי זמר אחרים ומשחקים בפניהם והקב"ה גם עומד שם.

ה. ועל הזמן הזה אמר דוד המלך את נבואתו "אשרי העם שככה לו, אשרי העם שד' אלקיו".

פרק י"ז

התעוררות לחנך את הילדים בזהירות במאכלות אסורות

א. התפץ חיים כותב: (דבר בעתו — שער האחווה) חוץ מזה שמוטלת חובה על כל יחיד לשמור שהוא ח"ו לא יעבור על חוקי התורה, מונח על כתפי האב הרבה אחריות [בדיוק כפי שרואים כשההורים עורכים חתונה לילד, לא חוסכים זמן, כח, כסף, וכל זאת כי רוצים שהכל יילך על הצד הטוב ביותר, וכ"ש בתורה ובמצוות שזהו באמת הייעוד של האדם אסור באמת לחסוך בזמן אנרגיא וכסף. שהילד יגדל מפוטם בתורה ויראת שמים, ולחשוש מאיסור בדיוק כמו מן האש, ולא שכל מה שהוא חומד ורוצה צריך לתת לו בכדי שיאכל ממנו].

ב. בואו וראו את ברכת התורה שהנכם אומרים בכל יום, "והערב נא ד' אלקינו כו' ונהיה אנחנו וצאצאינו" הכוונה היא שמבקשים מהרבש"ע שהוא יעשה את התורה הקדושה בפנינו, ושלא יתנתק מצאצאינו ומצאצאי צאצאינו ואם האב אינו שומר כמו שצריך מה שהילד מכניס לפיו [כבית, בחדר, קידוש, בר מצוה, חתונות, אצל קרובים ועוד] איך הוא יכול כלל לבקש דבר כזה, כשמעשיו הינן סתירה למה שהוא מבקש.

ג. חוץ מזה אם האב משקיע כוחות רבים לחנך את הילדים שיאכלו רק כשר, זו הוכחה שכל מגמתו, עמלו וצערו, וכן עגמת הנפש שההורים היה להם כשגידלו וחינכו אותו הכל היה למען רצונו של בורא העולם, כי רצו שהוא ישאר עבד נאמן לרבש"ע, ויקבלו שכר גדול לכל יום של עמל.

אבל אם האב אינו עושה כמו שצריך, ואינו נזהר שהילדים לא יאכלו מאכלות אסורות, זו ההוכחה שלא איכפת לו כלל כבוד שמים, וכל גידול הילדים נחשב בדיוק כמו גידולם של בעלי החיים [בהמות וחיות] המגדלות את ילדיהן, והוא לא יקבל על כך שכר

כלשהו.

ד. למען האמת חייבים לומר שזהו זלזול כשמאפשרים לילדים לאכול מה שהם רוצים, זה נגרם על ידי היצר הרע הרוצה לשדוד מהם תוך זמן קצר את כל השכר המגיע להם לעולם הבא עבור כל השנים על כל העמל והקשיים שהיה לו בעת שחינך והאכיל את ילדיו, וכל זאת בנוסף על עצם השמירה על הילדים מה הם אוכלים ומה הם שותים שההורים מקבלים בשכיל כך בדיוק כמה שהילדים מקבלים (ע"כ דברי החפץ חיים זצ"ל בס' דבר בעתו שער האחזה סוף פ"א).

ה. רעד עובר בכל הגוף והעצמות, כשמתכוונים בכל הנאמר כאן, בדבריו של החפץ חיים הזורק אור בכל נושא גידול הילדים על שמירת הכשרות.

עולם חדש עם רעיונות חדשים (רעיונות) חודרים למוח, ומרחפים מעל הראש כשמוכח שכל העמל שמשקיעים מתוך רצון שיהיה טוב לילדים, הקשור בשורה ארוכה של יסורים ועגמת נפש, צער ולילות שלא ישנים, כח ובריאות כמה שזה עולה עד שרואים בעזרת השי"ת את הילדים גדלים כמו שצריך, כדיאים, תלמידי חכמים, יראי השם, השכר על כל זה יקבלו ההורים, וזאת כאשר ידאגו וישמדו על מה שהילדים מכניסים אל הפה.

ו. לאחר ששומעים זאת, מי עוד מסוגל להכניס לפה, או לסגור את העין כל עוד שהוא אינו בטוח שכל מה שהוא וילדיו אוכלים, הם כשרים לא רק במאת האחוזים אלא באלף אחוז! !.

כי השכר לגידול הילדים כפי שצריך לגדל, ניתן לציין כגדולים הגבוהים והחשובים ביותר ממה שהאדם יכול להשיג בחייו, כי חז"ל לימדו אותנו לפום צערא אגרא! וכזמנים הקשים ביותר לאדם הם השנים שהם מגדלים בו את הילדים, עובדים בפרך בכדי להשיג את פת הלחם, עושים מאמצים שהילדים יהיו כדיאים וחזקים, עובדים קשה שיגדלו תלמידי חכמים, יראי השם, הופכים להיות לבנים וזקנים כשמחפשים להם שידוכים מתאימים בכדי

לחתן את הילדים, כל זה כולע את הזמן היפה ביותר של חיי האדם. ברור, שהשכר על כל העמל הזה לא ניתן כלל לתאר, שהוא גדול מאוד.

ועתה כשהולכים להאכיל את הילדים וכבר עתה בעת שהם קטנים ב"סימילאק" וכדומה, וזאת למרות שלא מדובר בפיקוח נפש (עי' ספרי מנחת יהודה, באורך), ובאותו זמן גם קונים יחד בחנות, אוכל בתוך קופסאות וכדומה וכן כל הבא אל היד, הרי שאז לוקחים בידים את העולם הבא, ומטביעים אותה במעיין של הנוחיות [מלתת חלב אם, ולהכין אוכל בבית] ובגלל הטירחא המדומה מפסידים את שתי העולמות. — הלב כואב וזועק על כך!

ח. נו! בזמן כזה עוד יכול לעבור איזה רעיון במוח, נניח שאין כרגע שכר על גידול הילדים, אבל לפחות יש לי שכר על המצוות ומעשים הטובים שעשיתי, אז לכן אנחנו נצטט את דברי החפץ חיים זצ"ל בענין, אשר הוא כותב שההורים בגן עדן סובלים מכך כשילדיהם נמצאים בגהינם.

ט. החפץ חיים זצ"ל כותב כך:

שתזכור ותדע, שאם יש ילד העוזב את דרכי ה', ומגיע בסופו של דבר למשפט בפני בורא העולם, ואז אפילו אם האב כבר זוכה בזכות מעשיו לשבת בגן עדן, אז יהיה גם לו צער רב מכך, כי יובילו אותו מגן עדן לגהינם על מנת שיראה את צערו של בנו (כמו שאמר חז"ל והביאו הגר"א במשלי כ"ט, עה"כ יסך בנן וכו', ע"ש).

י. ומי יכול עוד בזמן כזה לשום את הצער והדאגה שיש לאדם מכך, כפי שרואים בחוש, כאשר יש לילד איזה כאב והוא מצטער, טבעי הדבר שההורים מצטערים על כך, וכל שכן כשהאב ייאלץ לראות איך שמענישים את בנו בעונשים קשים, כמו למשל כשמלאך יקרע לו את הפה לחתיכות בגלל אכילת מאכלות אסורות, אחר-כך יחתוך לו את הלשון, שלישי ישבור לו את הידים שבעזרתם הוא סייע לחטא, כפי שידוע שכל משחית

נכרא מן העבירות שהארם עשה בכדי למחות את אותו אבר אשר חטא, ולדוגמא אם הוא עבר עבירה בידיים נולד משחית להשחית את הידיים, וכן בכל האברים, ולבסוף סורקים אותו לאש, והוא זועק, בוכה, וצועק אוי געוואלד!!!

עתה תארו לעצמכם כמה צער ועגמת נפש יהיה לאבא אז, כשהוא יבכה מתוך לבו באמת, ולא יהיה לו אז אף אחד שיוכל לבוא לעזור לו, ולכן על כל חי לקחת את הדברים האלו אל הלב, כל זמן שהוא חי, וימנע מן הבן שלא יגיע לידי חלילה חטא, ואז יהיה גם חלקו שלם (קו' דבר בעתו, שער האחזה, פ"ב).

פרק י"ח

א. מי אומר שחייבים לשמור גם את השני ממכשולות???

משיב על כך החפץ חיים, על האדם לרעת שקיים חילוק גדול בין מי שעובר את בוראו לבין מי שמקיים את מצוותיו, כי העובר מתכוון ברצינות לעבוד את השם, לבין זה השומר ומקיים את המצוות רק בכדי לקבל שכר (אגואיסט), ולעתיד לבא נוכל להבחין ולראות מי באמת עבד את הקב"ה באמת ובתמים, ומי רק ביקש לרכוש מצוות.

מה הוא אמת המידה להבחין בין עובר את השם באמת, לבין מי שרק רוצה לקבל שכר? זה המתכוון לעבוד את השם שכרא אותו באמת, ונותן לו מכל הטוב, הוא רוצה שכולם יעבדו את הקב"ה ויעשו את רצונו, בכדי שכבודו של בורא העולם יגדל, וישמע אצל כל בני אנוש, וכשהוא רואה אנשים שאינם הולכים בדרכי ה', אז הדבר כואב לו נורא.

[קיימת אימרה עממית ידועה, אם לכל אחד היה רצון וחשק לעבוד את ה', בדיוק באותו חשק שיש לו שכל אחד יסע לרבו, אז היינו נראים הרבה יותר יפים].

ב. אחרת הוא אצל אותו אדם המתכוון תמיד רק את עצמו (אגואיסט) אפילו כשאנו עושים את רצונו של הקב"ה, הלה כלל

לא יביט אליו, אותו לא מעניין אם אחרים גם עושים את רצונו של הקב"ה, זה גם לא מפריע לו כשהוא רואה אנשים שכלל אינם עובדים את כורא העולם.

אותו דבר הוא גם אצל מאכלות אסורות, זה האומר מה מעניין אותי משהו אחר [חוץ מזה שהוא עוקר את המצוה של הוכח תוכיח] זוהי הוכחה שכל עבודת ה' שלו הוא רק בשביל עצמו, הוא מתכוון רק לכוונת אישיות.

ג. חוץ מכל זה ישנו גם ענין של ערבות, שהכוונה שכל מי שהיה בהר סיני וקיבל ביחד את עול התורה והמצוות קיבל על עצמו לעשות מעשים שגם אחרים ישמרו ויעשו את רצון התורה בדיוק כפי שצריך.

ד. ולכן, אפילו המושלם ששומר את עצמו ובורח מן האיסורים בכל הכח, אפילו מספק ספיקא של איסור, יכול להיווצר מצב שבעתיד לבא יתבעו אותו על אכילת חזיר, נבילות וטריפות, ועוד, ועל שאלתו מדוע מענישים אותו על דברים שכלל לא עשה, ועוד יוסיף שבכל הנהגותיו בחייו אפילו לא היה בהם חשש של האיסורים מן הסוג הזה וכי מעולם לא עברו את שפתיו מאכלים שאינם כשרים בוודאות.

ה. על כך ישיבו לו: האם לא ידעת שכל אחד ערב לשני וחייב לדאוג שחברו גם הוא ישמור על התורה והמצוות, וכי הנך נושא באחריות.

בו והזכר על העבר! כמה אנשים אכלו דברים שאסור לאכול, ואתה ידעת כי אסור לאכול זאת, ואם כן מדוע לא צעקת?

ושלא יחשבו לרגע שזה לא כל כך נורא, מאחר וגם אחרים לוקחים חלק בעוון זה ונושאים באחריות, כי כשהאדם הוא ערב לעשרות אלפי דולרים, אף שיש לו שותפים רבים שהם ערבים, בכל זאת זה יוצא הרבה כסף לכל אחד (ע"כ מקו' דבר בעתו מדור שער בית ישראל). לכן שכל אחד יעשה מצדו כל מאמץ למנוע מעצמו ומכל בני ביתו, ומכל קרוביו וידידיו מכל סוגי האוכל

עט

המוכן, כמו "סימילאק" רוֹאָרס, (בקבוקים קטנים) סאַלאַמי, וכרומה, וכל סוגי האוכל האחרים, ולברוק היטב כל מאכל הנכנס הביתה.

ובזכות זה של מצות הזהירות ממאכלות אסורות כפי שצריך להיות נזכה כולנו להינצל מכל פגע דע, ונזכה לישועה בקרוב, ולגאולה שלימה, ונוכל לשמוח בעתיד ביחד עם הצאצאים וצאצאי הצאצאים, בכל האכרים ללא שום צער, ורק בתענוגים.

פרק יט

א

סמל תבנית שוחט ירא השם

הגה"צ ר' שלמה קלוגר זצ"ל לימד אותנו איך צריך להידאות שוחט שאנו אוכלים משחיטתו.

השוחט שימנע ככל האפשר מללכת ברחובות, ושלא ידבר עם אנשים, ושדק יישב וילמד יומם ולילה (חוץ מזמן השחיטה).

ב

צער גלגול — למאכילי טריפות

בספר הגלגולים של האר"י ז"ל (רפוק פראנקפורט דף ל"ט ע"א ד"ה והמרבך) כתוב שזה המאכיל טריפות ליהודים מגולגל בעלי העצים, וכשהרוח נושבת ומכה עליה זהו צער גרול, וסופו של העונש שהעלה נופל על הרצפה, והצעד הוא בריוק כמו המות, זה יכול לחזור על עצמו 100 פעם ויותר, כל זה לפי כמה שנים שהוא האכיל טריפות (ועייין בנפש ישעי' ע' כ"ג, ובספדי שו"ת זכחו זכחי צדק).

ג

לא שוחט, ולא סוחר — ואעפ"כ מאכיל נבילות וטרופות

בספר דעת תורה (סי' א' אות י"ב) הוא מצטט בשמו של השערי תשובה לרבינו יונה, שאם הרב המכשיר לא נזהר על השוחט כפי שצריך לשמור ולהזהר, הוא נחשב כמו מאכיל טריפות לישראל ח"ו עיי"ש, (ועיי'ע שו"ת חת"ס יו"ד סי' י"ג ובספרי שו"ת זבחו זבחי צדק באורך גדול).

ד

כל מי שלא נבנה ביהמ"ק בימיו וכו' — היינו האוכל נבילות וטרופות

בספר ברית מטה משה (אצל פיוט חד גדיא) מובא וז"ל:

הנה הואיל ואתא לידן ענין זה באתי להזכיר מעון הרע הזה שעדיין הבשר בין שנינו שאכלנו נבילות וטרופות עד כה שהי' גודל המכשלה הזאת בישראל שהרבה שוחטים אין להם הרגשה והרבה מהם מקילין בדבר וממהרים לבדוק, ופשיטא לאחר שחיטה אינם בודקין הסכין רק דרך העברה בעלמא בלי כוונת הלב מחמת שמוכן לפניו הרבה לשחוט ואינו בכדי שיעשה בזמן קצר והמלאכה מרובה, ופשיטא מחמת שמייעפים ומיגעים ידם כבדים עליהם מלבדוק סכינים יפה ושוחטים בסכין א' הרבה עד כי חדל לספור כי אין מספר מכל התלאות ומקרה רעות שקרה עד כה וגודל עוונותם ע"י שמחלו חכמים על כבודם והעמידו להם על חזקתם דכל ישראל בחזקת כשרות עומדים מן הסתם (רמב"ם פ"ב מקידוש החודש ועוד) ועכשיו שאיתרע חזקתם, ראינו למפרע שדבר זה החריב את ביתינו אשר עדיין לא נבנה בימינו והשכינה בגלות עדיין בעונינו וכאשר נמצאו כמה קלקולים אשר אין להעלותם על הספר כי קצר היריעה מלהשתרע.

ואם יאמר האומר אם אלו יצאו מחזקתן, כל ישראל מי עומדין בחזקת איסור מ"מ למיחש מיהו בעי מחמת שצריך להיות מתון גדול ולדקדק היטב והמלאכה כבידה עליו כאשר מצאנו שכולם אינן מדקדקין בעבור זה, ובפרט בשחיטת הכבשים מחמת צמרן קרוב הדבר לפשוע ולקלקל ומחמת שיש להם לשחוט הרבה אינם מדקדקין כ"כ וממהרים לשחוט וקרוב לוודאי שמאכילין נבילות וטריפות כאשר נתברר, ומי שיהי' מתמה בדבר ולומר מה גבר בגוברין ומה יום מיומיים ויקל בדבר הזה בוודאי מנהג ומעשה אבותיהם בידם ששוחטים את דבריהם לאמר מי יתן לנו בשר וא"ת וישטחו אלא וישחטו שהיו נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה (יומא עה:): על שבקשו לאכול בשר תאוה היינו בשר נחירה ואבותינו חטאו ואינם ואנחנו אם נעשה כמעשיהם לא טובים להיות נלכדים בעונם ח"ו.

ואוי לנו מיום הדין ואוי לנו מיום התוכחה ואין לנו פה לדבר ומי יוכל להגיד ולספר מה שעבר עלינו עד כה שגרמו לנו השוחטים כמה רעות ולא ידעו ששחטו לעצמם בסכין פגומה כמו כן יהי' מיתתם בכלל נבילה וטריפה, לכלב הוא הקליפה רחמנא ליצלן תשליך אותם ומוכרח להיות מגולגל בכלב, ע"כ ישימו אל לבם עונש הגדול הרע הזה ויחשבו שכרם כנגד העבירה ולראות שתמיד יהיה יראתו של מקום ית' על פניהם, ומה' ומישראל יהי' ג"כ נקיים (במדבר לבי"ב), ולהראות סכינים לחכמים שבדורם לפני השחיטה (חולין יח. ובראשונים וטוש"ע סי' י"ח סי"ז ובהגה), ואח"כ בכל שבוע ושבוע ואז תבא עליהם ברכת טוב ויזכו לרב טוב הצפון ליראיו, ועכשיו ת"ל שמענו שבכמה קהלות קדושות במדינת אשכנז העמידו כשרים ונאמנים בשעת שחיטה כדי לבדוק תיכף אחר השחיטה ולהראות סכינינו לפני השחיטה לחכם, גם פה ק"ק ברלין ראה הרב המופלג הישיש והזקן אב"ד ור"מ נר"ו לגדור גדר לפני צאן קדשים שלא יסאבו את נפשם ח"ו והסר המכשילה הזאת מישראל עד כי חדל לספור כי אין מספר.

ע"כ הירא וחרד מדבר ה' ויש בידו לתקן יראה שלא יתלה אשמו בראשו ואף במי שאין בידו למחות עכ"פ הרי בידו שלא

לאכול בשר כי אם עפ"י תקנה הנ"ל, ואף שלא ימצא בשר לאכול אפי' בשבתות ובי"ט אל יקל בעבור זה ח"ו דקרוב לודאי הוא שיאכל דבר איסור לפעמים, ע"כ ישים אל לבו הלא זה תולעה ורימה ובתכלית יהי מרה, ע"כ אל יתבייש מפני אדם וכו' ויקדש עצמו במותר לו (יבמות ב.) ואז קדוש יאמרו לו מה קדוש לעולם קיים ויזכה בביאת ירושלים במהרה בימינו אמן סלה עכלה"ק.

ה

אכילת נבילות וטריפות — חמור יותר מחילול שב"ק

החפץ חיים ז"ל כותב בספרו מחנה ישראל, שחייל יהודי שאל אותו פעם כמה עליו להעדיף, הוא יכול להיות בצבא אצל מפקד שהוא אדם נוח והוא ירשה לו לשחוט ולאכול כשר, אך הוא ייאלץ לעבוד שם בשבת, אך יש לו אפשרות אחרת להימנות כחייל במפקדה אחרת, אבל שם הוא אמנם לא יעבוד בשבת, אבל הוא לא יוכל לאכול כשר, ואז החפץ חיים ציוה עליו להעדיף את המחנה ששם ייאלץ לחלל שבת והסביר לו את טעם הדבר, שהגם ששבת הוא באיסור סקילה, אבל כשהוא יגיע הביתה הוא יוכל לשמור שבתות הרבה, אבל כשהוא יאכל נבילות וטריפות הפגם ישאר בנשמתו לנצח, עכ"ל.

ו

מרבנים האפיקורסות — ותמורת הדת

הדברי חיים בשו"ת (יו"ד חלק א' סי' ז') כותב שע"י שוחטים שהיו קלים, הרבה קהילות התקלקלו בגרמניה, ועזבו את דרך היהדות רח"ל (עיי"ש באריכות).

מובא בדגל מחנה אפרים (פ' עקב) בשם הרמב"ם תשובה שהוא השיב לאלו שהסתפקו בענין תחיית המתים, הרמב"ם ציין שספיקות כאלה נולדים אצל אנשים האוכלים מאכלות אסורות נבלות וטריפות וכדומה עכ"ל, רואים אנו מכך עד להיכן האדם

פג

יכול חלילה להתדרדר ע"י אכילת מאכלות אסורות עד כדי ספיקות בי"ג העיקרים.

כתבואת שור כתוב שהשוחט חייב להיות ירא שמים מרבים, שהיראת שמים יראה על פניו, ואם לא אז הוא מתקלקל יותר ויותר, וממילא הוא מקלקל גם אחרים האוכלים משחיטתו, הם מתמלאים מטומאה עד שהם הופכים לאפיקורסים. ("טיול בפרדס" מערכת שחיטה של רבה של שאמלוי זצ"ל)

ז

שוחטים חסידים ואנשי מעשה – נתקלקלו מאומנות השחיטה

הדברי חיים בשו"ת (יו"ד חלק א' סי' ז') כותב שהוא ראה הרבה יראי שמים ולומדי תורה שהתקלקלו לאחר שהפכו להיות שוחטים.

ח

היצה"ר משתתף עם הסופרים

החת"ס בשו"ת (או"ח סי' ר"ה) כותב שהמלך זקן וכסיל (הכוונה ליצר הרע) יושב על כורסא של שלשה רגלים. 1. של חזנים המוציאים מחוץ למחנה את התפילות של מבוגרים וילדים וכו'. 2. של שוחטים המאכילים נבילות טריפות לילדים רכים, 3. של סופרים הכותבים תפילין ומזוזות פסולים, זה כבר מספיק ליצר הרע, יותר כבר לא צריך.

ט

מלך זקן וכסיל – משתתף בסיטונות

בספר תולדות יעקב יוסף פ' נשא ד"ה והעולה הוא מספר בשמו של חכם שבזמנינו היצה"ר הפך להיות חכם והוא אינו צריך

לדבר ולהחדיר לתוך רשות כל יחיד, אלא הוא תופס יחיד שרבים נכשלים דרכו, הוא מעמיד באותו עיר שוחט השייך לסט"א, מאכיל לצבור טריפות רח"ל עיי"ש באריכות.

»

סיבה לאסונות המתרבות יום יום

בספר אמרי צדיקים דברי הגאונים עמוד ה': היכן שהשוחט הוא חרד אז השחיטה טובה, ואליהו הנביא אז נמצא בעיר, אבל אם ח"ו השוחט מאכיל נבלות וטרפות אז הוא גורם שמלאך המות יסתובב בעיר, עכ"ל.

מהספרים לעיל אנו רואים שכל הצרות שאנו סובלים הן בגלל השוחטים המאכילים נבלות וטרפות רח"ל. (וע"ע שבת לג: אוהזה"ק שמיני יא, מג. אזהרת מהרצ"א, מקדש מלך, זבחי שלמים, דרכ"ת סי' ס' אות ה').

יא

מלחמה לד' בעמלק

אני בטוח שזה מה שגוזרים גזרות נגד השחיטה, בזמננו זה רק בגלל זה שלא בדקו טוב את השוחטים, כמו שצריך. ("טיול בפרדס" מערכת שחיטה של רבה של שאמלוי זצ"ל)

יב

סוד ירידת הבעל שם טוב הקדוש לעלמא הדין

שמעתי בשם רבינו הק' הבעש"ט זי"ע כי הוא בא לעוה"ז לתקן תיקון עולם ואשר ה' עומד העולם בדפיון בקלקולם כשלשה עמודים שהעולם עומד עליהם (תורה עבודה וגמ"ח) כי עמוד התורה קלקלו בעלי הדרשנים שנסעו מעיר לעיר ואמרו דרשות של דופי לעוד עיני העולם וברו להם מדרשים פליאים ותירצו אותם

פה

והם היו בעצמותם קלים ונוכלים, ועמוד העבודה קלקלו החזנים הידועים בקלותם ופחזותם כי בימינו אין לנו רק התפלה שבמקום תמידין תקנום וזהו העבודה בגלותינו (בעוה"ר), ועמוד הגמ"ח קלקלו השוחטים הקלים לאשר אחז"ל (תענית כ"ג ע"ב) גבי אבא חלקי דקדים סליק עננא מהאי זותא דדביתהו משום דאיתתא שכיחא בכיתא ויהבי ריפתא לעניי ומקרבי הנייתא, וכן אמרי' (כתובות ס"ז ע"ב) ופירש"י ומיקרבי הנייתא הנאתי מזומנת שאני מחלקת לחם וכשר וכו' (ולא כממון וכו') וע"י שנתנו לאכול לעניים מבשר נבילות וטריפות שהאכילו השו"ב הקלים נמצאו שלא עשו גמ"ח רק שעוד הכשילו את העניים הסובכים ממקום למקום, וע"כ הי' כל שלשה עמודים רופפים עד שבא רבינו הבעש"ט הק' זי"ע והי' בתחילת ימיו שו"ב ואח"כ בהתגלותו התפלל לפני העמוד והי' ש"ץ ועורר לב העולם בתפלותיו בקולות נוראים והי' אומר מאמרי תורות ע"ד האמת כדי לתקן כל אלו הקלקלולים ולהעמיד תיקון עולם על מכונו, ע"כ שמעתי.

(דברי תורה, ח"ג פ"ו)

יג

מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום

בספר שמרו משפט של בעל לב העברי וז"ל: הגהצ"ק ר' נתן אדלר ויצה פעם לפסול את השוחט של פרנקפורט דמיין ולהוריד לטמיון את הסט"א השורה על השוחטים הפסולים כו', ואמר כי לו הוא היה משיג את מבוקשו משיח היה בא, אך הס"מ הקים עליו רודפים בדמות קצבים והוא נאלץ לכרוח מפראנקפורט, ותלמידו החת"ס רדף אחריו כמה פרסאות עכ"ל.

פרק כ

ליטול ידים בבוקר עם הילדים נטילת ידים

אנו מעתיקים כאן מכמה ספרים את חומר הענין של נטילת

ידים בבוקר אפילו בשביל ילדים קטנים, כי הם מטמאים את האוכל שהם נוגעים בהם ומטילים בהם חשש סכנה רח"ל.

א. יש להיות זהירים בבוקר שכל הילדים הקטנים נטלו ידים, כי זה חשש סכנה כשהם ניגשים ונוגעים באוכל בלי נטילת ידים (פרי מגדים — סידור דרך חיים) אבל בדיעבד אם ילד נגע במאכל בלי נטילת ידים מותר להשתמש באוכל (אלי' רבה — סידור דרך החיים).

ב. כל ירא שמים יחמיר על עצמו לא להשתמש ממאכל שנגעו בו בידים טמאות, כי כך כותבים המקובלים ז"ל, כשמישהו אוכל מאכל שנעשה בידים טמאות, הוא עלול להיכשל בעבירה דרך רוח הטומאה השורה על האוכל, וזה אוטם את לבו ולב ילדיו לתורה.

ישנם הנותנים תקנה לאוכל, שירחצו את האוכל שלשה פעמים ואז רוח הטומאה ייעלם, כי זה לא גרוע יותר מהמאכל עצמו לאחר שרוחצים אותו שלשה פעמים הטומאה עוזבת אותו (חיי אדם כלל ב' בתוספת חיים אות י"ב).

ג. ראוי להיות זהירים לרחוץ את ידיהם של הילדים הקטנים כל בוקר בגלל הסכנה והאיסור החמור, והעולם אינו מוזהר על כך דיו, ואינני יודע מדוע (משלי סי' ד').

ד. עליו להיות זהיר לרחוץ את הידים של הילדים הקטנים בצורה הגונה, ושלא יטמאו את כל מה שהם נוגעים, ושחלילה שהסט"א ישרה על הכל ח"ו.

ה. מי ששומר ורוחץ את ידי ילדיו מיום הברית מילה של הילד קדוש יאמר לו (רו"ש).

ו. המנהג לרחוץ את הידים של הילדים הקטנים הוא סגולה טובה שיגדלו נקיים ושיהיו גידולי הקדש (בן א"ח מובא בכף החיים סי' ד' אות כב — וע' שו"ת קרן לדגדג סי' א').

ז. כתוב בס"י שטוב להיות זהירים אפילו בילד שהוא בן יום

אחד, שהוא לא יאכל בטרם שהוא לא נטל את ידיו בבוקר, ושלא יאכל ממה שאכלו עכבר וחתול, ושלא ישתה מים ממה שנשאר מידיים רחוצות, ושלא יאכל מאוכל שנגע בו מישהו שלא נטל את ידיו כו' (שלה"ט קצח:)

ז. שיזהיר את הנשים על כך (שלא יגעו באוכל מבלי שנטלו את ידיהם), נוהגים להקל ומאפשרים לילדים קטנים לגעת שאינם בגיל החינוך, אבל טוב שיחמירו מיום הברית מילה של הילד והלאה וישנם אפי' שאומרים שיש איסור הלכתי בענין זה ולכן חייבים להיות זהירים ליטול את ידי הילדים (סידור יעב"ץ).

פרק כא

מדור אזהרות לפסח

א. אם מערכת הכשרות במשך כל ימי השנה, מסובכת וכאובה, הרי שלקראת ימי הפסח הבעיה מסובכת פי כמה, ודוקא בפסח כשאנו עוסקים בנושאים שכל יהודי נזהר שחלילה לא יחדור אפילו שעורת חמץ, וכשכל יהודי שאפילו במשך כל ימות השנה הוא אינו מדקדק כל כך, אבל בפסח הוא מהדר ודואג שהמוצרים יהיו בתכלית ההידור והכשרות.

ודוקא ביו"ט הגדול והמיוחד הזה, שורה תהו ובוהו כזה בענין הכשרות, וכמעט ולא ניתן להשיג תוצרת שלא תהיה עליו שאלה, ובכל זאת מכניסים תוצרת שבעבר ההורים כלל לא היו מעלים על הדעת לקנות תוצרת כזו, ואפילו יהיה עם הכשר הטוב ביותר, הרי שהיום לא נזהרים ואוכלים מכל הבא אל היד.

ב. זכרו יהודים, בפסח תלוי הטובה והברכה לכם ולילדיכם לקראת השנה הבאה, וכפי שהאר"י הקדוש כותב ומעיד, שכל מי שנזהר השנה שחלילה לא יכשל במשהו חמץ, הוא יכול להיות סמוך ובטוח שהשנה כולה בטוחה עבורו שלא יכשל.

כל זה כמובן בכל הקשור לצרכים חיוניים ביותר, אבל מותרות (עוגיות, שוקולד, סוגי שתיה) שניתן לחיות בלעדיהן לא היה בעבר

אצל המדקדקים כלל עולה על הדעת להתשמש בהם בפסח.

ג. רבותי אנו מרמים את עצמנו, אנו מנסים לשכנע את עצמנו שאנו שומרים על כללי ומנהגי ישראל שבפסח אין מתערבים, ושכל אחד אוכל רק-אצלו בבית, הטעם של המנהג הזה הוא בגלל שלכל אחד יש את החומרות שלו וכדומה, והנה אותו אחד שכל כך מקפיד שחלילה לא לאכול אצל השני בפסח, הוא קונה בחנות אוכל מוכן, או תוצרת שנעשה ע"י זרים שהוא כלל אינו מכירם שזה הרבה יותר גרוע מלאכול אצל מי שמכירים ויכולים לסמוך עליהם, כשכל אחד מבין שבעל בית חרושת המתכוון לעשות כסף מקיל הרבה יותר מאשר אדם בביתו, אז הרי אנו רואים סתירה איומה, מצד אחד הוא אינו רוצה חלילה לאכול אצל השני, הוא חושש, והנה מצד שני הוא אוכל את העשוי ע"י זרים ואינו יודע אם החמירו כפי שרצה (קראו להלן או' ו' את דברי האדמו"ר מסוכוטשוב על החסרונות שבקניית האוכל המוכן).

ומי מדבר כבר מן החומרא של אנשי מעשה שלא אכלו אפילו מה שבשלו בביתם רק את מה שהיו מוכרחים לאכול, מזה עדיין ואוחזים רחוק מאוד.

ד. כפרט זה אשר רודף אחר האתרוג היפה והמהודר ביותר, הוא מיפה את הסוכה, קונה טלית יפה וכיוצא, אדם כזה חייב גם לדאוג ליפות את חג הפסח, וזאת ע"י זהירות גדולה וחומרות של כל מיני מאכלות שבודאי אסור לו לקנות אותן.

ה. אנו חייבים לציין ב"ה לא אלמן ישראל שעדיין קיימים יהודים מדקדקים שאינם קונים אוכל מוכן בפסח, [זהו דבר קטן לייצר אותם לכד בבית] מאכלים בודאי שלא קונים, אבל האנשים האלו הם מעטים ביותר, ואם כן מדוע זה צריך להיות כך?

ו. בהזדמנות זו אנו רוצים לעודר על מה שמוכא בש"ע (ת"ס ס"ב, חק יעקב, הגר"ז, מ"ב, כה"ח שם) שצריך שכל אחד יהיה בשעה שאופים את המצות, להשתדל לסייע, רבה של סוכוטשוב זצ"ל (אבני נזר שעב') כותב כדלהלן:

אני שמעתי שישנם מקומות שנהוג שם שלא כל אחד אופה בעצמו את המצות, אלא שאחד אופה ומוכר לכולם ממה שהוא אפה [כפי שנהוג היום] והדבר לא מוצא חן בעיני, ראשית, כי הלכות הפסח הנן רבים, ואם כל אחד אופה לעצמו אזי הוא דואג שהכל ייראה ויהיה במאת האחוזים, אבל אחרת הוא כשמישהו אופה בשביל ביזעס [במאפיה] כי אז כל מגמתו הוא להרוויח כסף וממילא אינו נזהר כראוי על הלכות הפסח.

ואם כן מדוע שלא נעשה מאמץ רציני לשמירה על מצוה כזו המגיע בפסח פעם בשנה, ולכן אני סבור שיש לדרוש ברבים שמי שהוא ירא עצמים ומדקדק שינהג כפי שנהגו אבותינו ואבות אבותינו, וכל אדם שיאפה מצות לעצמו, ולשמוח עם המצוה.

והוא יכול להיות סמוך ובטוח שהמצוה תעמוד לו בראש השנה בעת יום הדין כפי שכתוב ב"זוה"ק, [אלו הם דברי הצדיק המוזכר לעיל זי"ע].

ז. זהו גם מוסר השכל והוכחה לדברים האחרים במרכלים שקונים מוכן בכל השנה ובמיוחד לפסח, כשבעל בית החרושת מעוניין שהעלות תהיה קטנה על מנת שהפרשי הרווחים יהיו גדולים יותר, ולכן הוא מוותר על חומרות והידורים שנוהגים לעשות בדרך כלל בבית, ולכן רק את מה שעושים בבית צריכים לאכול ולא יותר.

ח. גם אנחנו רוצים לעזור לפסח ולכל השנה שאוחזים את הפסח בצורה קלה בכדי לסמוך על שאלות מסוימות שהיה לחבר ולשכן, והדיין או המו"צ פסק להווא שזה כשר, ולכן הוא סומך על כן, ולכן חייבים לדעת שאסור לסמוך על מה שאמר הדיין או המו"צ לשכן, כי יכול להיות שאצלו המקרה שונה, וממילא פסק ההלכה יהיה שונה.

פרק כב

השאלות בענין החלב בארה"ב בימי הפסח

א. חייבים להעיר לצבור הרחב החי בטעות גדולה, חושבים שהחלב הנמכר בימי חול המועד ושעליהם החותמת "כשר לפסח" מלקו אותם מפרות ששמרו שבפסח יאכלו רק מאכלים שהם "כשרים לפסח".

ב. הטעות באה בשל כך, שהסוחרים היו מדביקים מודעות באותיות קידוש לבנה, שהפרות שלהם אינם אוכלים בפסח, אלא רק מאכלי פסח, וסתם היהודי שאין לו מידע בענין ואינו יודע את תהליך פיתוחו וחיותו של הפרה, איך מפטמים אותם ומה מאכילים אותם במשך כל ימות השנה, הוא מאמין שהדיווח נכון.

ג. אבל את האמת אסור להעלים, ואנו מגלים כאן לזכות את הרבים, אנו כיררנו באופנים שונים, בין אצל הממשלה ובין אצל גורמים אחרים, בין אצל החברות המייצרות את האוכל לפרות, ואנו קובעים שההודעות שלהם הם "גלאט שקר" במקום "גלאט כשר", וכל הדיווחים הם שקריים, מאחר ואין כל אפשרות אחרת כאן בארה"ב לתת לפרות אוכל אלא רק אוכל שהוא חמץ וודאי, וזה חייב להיות כך (כאן אינו המקום להסביר את הסיבות מדוע הם חייבים לפטם בחמץ).

ד. המאכלים שמפטמים בהם את הפרות הם !!!

- 1) CORN SOYBEAN
- 2) WHEAT MEODLING

זה עשוי משיריים של קמח שהוא חמץ גמור

- 3) DRY BREWERS GRAIN

הכוונה היא לשיריים של שעורה, כשעושים בירה שורים את השעורה, ובשעורה זו מאכילים את הפרות והוא חמץ גמור.

ה. אם אתם רוצים הוכחה תתעניינו אצל החברה * שהם מייצרים את המאכלים לכל החוות בארצות הברית, או שתעברו בעצמכם לחוות, או שתצלצו לשם ואז יספרו לכם, אדרבא תעשו זאת בעצמכם ותיווכחו שמשקרים אותכם.

ו. ולכן באמת הכריזו בבתי המדרש לפני שלש שנים שהחלב של פסח אינו טוב, ושיזהרו שלא לשתות אותו.

ז. חומר האיסור של שתיית חלב כזה אתם יכולים לראות בשו"ע (או"ח סו"ס תס"ח קיצוש"ע סוס"י קי"ז, ובלחם הפנים שם, שד"ח מנרכת חומ"צ סי' ב' אות ד', מעדני שמואל סוס"י קי"ז).

ח. הערוגת הבשם כותב (סי' קל"ח) שאפילו הפוסקים שהנם מתירים לשתות חלב של פרות שאכלו דברים אחרים עם החמץ ביחד, מכל מקום לא פטורים מההיזיק הרוחני שיש לדבר שהוא סותר את לבבות ומחדיר מדות רעות באדם (ועי' שו"ע יו"ד סי' פ"א) ממילא ראוי שכל יהודי יזהר מכך ע"כ.

ט. את זה כותב הערוגה"ב זי"ע, על החלב שהחשש לכך קל יותר מזמנינו, ולכן שכל אחד ינהג כפי שנוהגים המדקדקים ויראי ה' לקנות את מצרכי הפסח עם חלב לפני חג הפסח, שיהיה מספיק לכל ימי החג ולשמור עליו במקרה עד לסוף ימי הפסח (ואם רוצים דוקא ניתן לשמור זאת בפריזער).

בענין חמץ שעבר עליו הפסח

נעתק מהגש"פ מהר"י ט"ב (עמוד מו)

וגם כאשר עבר כבר חג הפסח ישנם חששות שחייבים להיזהר מהם מחשש של חמץ שעבר עליו הפסח ולחקור בחנות היכן שקונים את האוכל אם הוא מכר את החמץ כפי שהדין מורה, וממתי הוא לקח את הסחורה אחר הפסח וכדומה, וחייבים שיהיה סיעתא דשמיא בענין שחלילה לא להיכשל ח"ו, ע"כ.

ובזכות זה שנוהרים שלא יהיה חלילה משהו של חמץ לא יחטאו כל השנה (האר"י ז"ל), אמן.

פרק כג

בו יבואר גודל הפגמים והעונשים הבאים על האדם על ידי שאוכל מאכלות אסורות רח"ל

(א) כל האוכל מאכלות אסורות —

דנין אותו לאחר מיתתו כאדם מגועל, כי הקב"ה גועלו בעוה"ז ובעוה"ב (זוה"ק ח"ג מא:).

(ב) כל האוכל מאכלות אסורות —

מטמא נפשו (שם) ובר"ח שעה"ק פט"ו, והרבה סה"ק פ' שמיני מדברים מזה.

(ג) כל האוכל מאכלות אסורות —

כל מה שסוכל האדם בעוה"ז הוא מפני שלא נוהר במאכלות אסורות (שם מב.).

(ד) כל האוכל מאכלות אסורות —

מדבק נפשו בסט"א וגועל נפשו ורוחו. ורוח הטומאה שורה עליו (שם).

(ה) כל האוכל מאכלות אסורות —

יוצא מרשות הקדושה ונכנס לרשות הסט"א (שם מב.).

(ו) כל האוכל מאכלות אסורות —

אוי להם ואוי לנפשם כי לא יתדבקו בצרור החיים כלל (שם מ"א:).

- ז) כל האוכל מאכלות אסורות —
כאילו עובר ע"ז רח"ל (זוה"ק ח"ג מב.).
- ח) כל האוכל מאכלות אסורות —
אין לו חלק באלוקי ישראל (שם מא:).
- ט) כל האוכל מאכלות אסורות —
נעשה פניו פני ח"י רעה. (שם ח"ב קכ"ה).
- י) כל האוכל מאכלות אסורות —
נעשה נפשו שרץ (אוהחה"ק שמיני).
- יא) כל האוכל מאכלות אסורות —
נכנס בו מחשבת כפירה ומינות (רמב"ם).
- יב) כל האוכל מאכלות אסורות —
בשוגג! תטמא נפשו שרץ (אוהחה"ק שמיני).
- יג) כל האוכל מאכלות אסורות —
מעכב ביאת משיח צדקינו (ברית מטה משה על הגדה של פסח בפזמון חד גדיא).
- יד) כל האוכל מאכלות אסורות —
אינו של הקב"ה (רש"י עה"פ ואנשי קודש).
- טו) כל האוכל מאכלות אסורות —
בא מזה עונש אסכרה רח"ל (רש"י עה"פ ואנשי קודש).
- טז) כל האוכל מאכלות אסורות —
הבנים יוצאים לתרכות רעה ח"ו (אגרא דפרקא אות ק"ו עיי"ש).
- יז) כל האוכל מאכלות אסורות —
באים עי"ז מכות נוראות רח"ל (אוהחה"ק פרשת שמיני).

(חי) כל האוכל מאכלות אסורות —
אפי' רק איסור דרבנן. באים לידי עבירות חמורות
רח"ל (אבות דר"נ פ' ט"ו. קו הישר פרק ע"ו).

(יט) כל האוכל מאכלות אסורות —
מכניס טומאה בלבו ובנפשו של אדם (מסלח ישרים).

(כ) כל האוכל מאכלות אסורות —
גופו מתפטם מאיסור. ובהמשך הזמן גופו מלא
משקצים ורמשים נבילה וטריפה רח"ל (נדחי ישראל
פרק כ"ט).

(כא) כל האוכל מאכלות אסורות —
נעשית הטומאה חלק מאבר מגופו (ר"ח שעה"ק פרק
ט"ז).

(כב) כל האוכל מאכלות אסורות —
אין לו טהרה עולמית ומאבד חלק עוה"ז ועולם הבא
(יש שכר עמוד מ"ב).

(כג) כל האוכל מאכלות אסורות —
אפילו ע"י שרץ משהו יכול לבוא לידי שאול תחתית
ר"ל (ערוגת הבושם).

(כד) כל האוכל מאכלות אסורות —
בא לידי אפיקורסות רח"ל (תורת משה קדושים).

(כה) כל האוכל מאכלות אסורות —
נחסר הפרנסה, בגלל שוחטים שאינם מהוגנים,
(ליקוטי מוהר"ן דרוש ל"ז).

(כו) כל האוכל מאכלות אסורות —
עבירתו גדולה מכל עבירות שבתורה, שע"י מאכלות
אסורות יצאו מדינות שלימות לתרבות רעה (דברי
חיים יו"ד ח"א סי' ז').

צה

(כז) כל האוכל מאכלות אסורות —

אי אפשר לו להתפלל כראוי (אור הגנוז פ' תולדות).

(כח) כל האוכל מאכלות אסורות —

נמצא בכלל עזי פנים שבדור, בלי יראת שמים ואינו מקבל מוסר (פרי חדש יו"ד פא, ובמחזיק ברכה שם).

(כט) כל האוכל מאכלות אסורות —

אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם (יסוד ושורש העבודה שער הבכורות פרק ד' ד"ה הגידה ל').

(ל) כל האוכל מאכלות אסורות —

נעשה מין ורשע (האר"י ה"ק מובא בשה"ט מ' פתח עיניים פ"ה).

(לא) כל האוכל מאכלות אסורות —

מחויב מלקות, וגורם רעה לעצמו, ונקרא רשע, וגופו מתפטם באיסור, ונטמא נשמתו, וקשה לו לשמור התורה, ומונע לו להיות יר"ש.

(לב) כל האוכל מאכלות אסורות —

הוא אסור בהטומאה ואינו יכול לעלות אל הקדושה וא"א שיפרד ממנו זוהמת הטומאה, כ"א ע"י חיבוט הקבר, או ע"י תענית ותשובה (תפלה למשה להגה"ק ישמח משה קאפיטל ס"ח ע"ש).

(לג) כל האוכל מאכלות אסורות —

אפילו בשוגג צריך תיקון (סיפורי חסידים מבעש"ט הק').

(לד) כל האוכל מאכלות אסורות —
 ימשך לעבירות חמורות ויבא להכשל בתועבות
 האומות (דברי יואל שמיני ע' ר"נ ד"ה ועוד).

(לה) כל האוכל מאכלות אסורות —
 מאסר הנפש להיות משועבד להגוף והגשמיות (שפת
 אמת שמיני סי' ד"ה בפסוק).

(לו) כל האוכל מאכלות אסורות —
 אפי' רק מקיל בחומרא נטמא נפשו ואינו יכול להשיג
 השגת התורה (מאור ושמש שמיני ד"ה באד"ה אל
 תשקצו).

(לז) כל האוכל מאכלות אסורות —
 נשמתו מסתלקת ונשאר מת בחייו ונקרא רשע (חת"ס
 שמיני ד"ה ולא תטמאו).

פרק כד

בו יבואר גודל השכר של השומר עצמו ממאכלות אסורות

א. במדרש ויקרא רבה (פר' י"ג) א"ר ברכי' בש"ר יצחק
 אריסטון עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבוא, וכל
 מי שלא אכל נבילות בעוה"ז זוכה לראותו לעוה"ב, הה"ד וחלב
 נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו, בשביל
 שתאכלו ממנו לע"ל, לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם זאת
 החי' אשר תאכלו, עכ"ד המדרש.

ב. והכין איתא בקהלת רבה (פ"א סי' כ"ח) רבנן אמרי לעתיד
 לבוא הקב"ה מוציא כרוו, ומכריז ואומר כל מי שלא אכל בשר
 חזיר מימיו יבא ויטול שכרו, והרבה מאומה"ע שלא אכלו בשר
 חזיר מימיהם והם באים ליטול שכרן, באותה שעה הקב"ה אומר
 נשתכרו אלו שני עולמות, לא דיין שאכלו עולמן, אלא שהם

מבקשין לאכול עולמן של בני עור, באותה שעה הקב"ה מוציא כרוז פעם שני' ומכריז ואומר כל מי שלא אכל נבילות וטרפות שקצים ורמשים וכו'.

ג. ובילקוט שמיני (רמז תקל"ו) הובא מימרא זו וסיימו בה באותה שעה הן נוטלין איפופסין שלהם שנאמר (ישעי' ס"ו) אוכלי בשר החזיר והשקץ והעכבר יחדו יסופו נאם ה'.

ד. ובמדרש חזית עה"פ חכו ממתקים, אר"ח בנוהג שבעולם אדם עושה מלאכה עם בעה"ב, וע"י שהוא מנבל עצמו כטיט הוא נותן לו שכרו, אבל הקב"ה אינו כן אלא מזהיר להם לישראל ואומר להם, אל תנבלו עצמכם בדבר רע, ואני נותן לכם שכר טוב, הה"ד אל תשקצו את נפשתיכם אני ד', נאמן לשלם שכר טוב לעוה"ב עכ"ל.

ה. בתנחומא (פ' שמיני ס"ח ובמד"ר שוח"ט ס"י י"ב) הא-ל תמים דרכו אמרת ד' צרופה וגו', וכי מה איכפת לו להקב"ה בין ששחט את הבהמה ואוכל, או אם נותר ואוכל, כלום אתה מועילו או כלום אתה מזיקו, או מה איכפת לו בין אוכל טהורות לאוכל נבלות, אמר שלמה אם חכמת חכמת לן וגו' (משלי ט') הא לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות וישראל, שנאמר כל אמרת ד' צרופה, למה שיהא מגן עליך שנאמר מגן הוא לכל החוסים בו הוי אומר זאת החי' אשר תאכלו וגו'.

ו. בספה"ק תורת משה פ' קדושים ביאר דברי חז"ל, מ"ד במדרש לעתיד לבוא הקב"ה נוטל ס"ת בזרועו ואומר מי שקיים מה שכתוב בזה יבוא ויטול שכרו, מיד באים אומה"ע ואומר הקב"ה מי שלא אכל נבילות וטרפות יקבל שכרו, והוא תמוה.

וי"ל הלא הרבה ורוב מצות, ובפרט שבין אדם לחבירו שכליות, וגם אומה"ע מקיימים אותם, וע"ז לא יקבלו שכר, רק אם עושים המצוה למען שמו ית' אשר צו' הקב"ה, ואיתא שרוב אפיקורסות רח"ל מתנוצץ באדם ע"י אכילת נבילות וטרפות, ויען שאומה"ע אוכלים זה, ממילא מובן כי מצוות שמקיימים, הם

רק יען ששכל שלהם מחייב אותם, וכזה אין להם שכר, ומובן המדרוש הנ"ל, וזה תשובתו ית' לאומה"ע והבן עת"ד ז"ל.

ז. גם על ידי השמירה ממאכלות האסורות, ממשיך על עצמו קדושה מלמעלה, כמו דכתיב (ויקרא כ' כ"ד) ולא תשקצו את נפשותיכם וגו' והייתם לי קדושים כי קדוש אני ד', וגם נאמר בפרשת ראה לא תאכלו כל נבלה וגו'. כי עם קדוש אתה לד' אלקיך ובך בחר ד' וגו', ואחז"ל (יומא דף ל"ט) ת"ר והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעוה"ז מקדשין אותו לעוה"ב, ע"כ. וכל עת שנודמן לידו דבר איסור, ומונע את עצמו לעשות האיסור, מחשבין לו מן השמים כאילו קיים מצות עשה דאורייתא בפועל ממש, כמו שאחז"ל ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כאילו עשה מצוה.

ח. גם עבור התגברותו על יצרו בעת שהוא רואה להאיסור והוא רעב ומתאוה לו, וכובש את יצרו מחמת רצון הש"י, נקרא בשם גבור כי זו היא הגבורה האמיתית, כמו דאיתא באבות איזהו גבור הכובש את יצרו, ועתיד להיות אור הקב"ה עטרה בראשו לעתיד לבא, וחז"ל חשבו חמשה הזוכים לזה, ומתגבר על יצרו הוא אחד מהן, כמו שאחז"ל (מגילה ט"ו) עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שנאמר ביום ההוא יהיה ד' צבאות לעטרת צבי וגו' לשאר עמו, למי שמשים עצמו שיריים, וליושב על המשפט זה הדין ריץ אמת, ולגבורה זה המתגבר על יצרו, משיבי מלחמה שנושאין ונותנין מלחמתה של תורה, שערה אלו תלמידי חכמים שמשכימים ומעריבין בכתי כנסיות ובכתי מדרשות.

גם זוכה עבור זה לראות בסעודה של צדיקים שיעשה להם הקב"ה בגן עדן לעתיד לבוא, דאיתא במדרש (ויקרא פרשה י') אריסטון (פי' סעודה גדולה) עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבוא, וכל מי שלא אכל נבילות בעוה"ז זוכה לראותו וכו', גם זוכה עבור השמירה ממאכלות האסורות לחיי הנצח, כמו שהאריך בזה בזוה"ק פ' שמיני, הנך רואה מכל זה גודל השכר שיש לאדם עבור זה.

ע"כ מה מאוד צריך האדם להתחזק תמיד שלא להתגעל במאכלות האסורות לו, ועבור זה יהיה ד' אתו וירומם קרנו למעלה בזה ובכא.

ט. והנה ביארנו עד כמה גדול האיסור של מאכלות המגואלים, על כן יתבונן כל איש עד כמה צריך ליתן לכו תמיד לזה שלא יכשל ח"ו, ואפילו אם יזדמן בין חברים רעים שמורגלים באיסור זה, והם מחרפין ומגדפין אותו ומחזיקים אותו לשוטה ופתי עבור פרישותו אל ישים לכו לזה, וידע כי עבור שסבל בזיונות כשביל מצותיו של הקב"ה, יגדל שכרו יותר בעולם הגמול, וה"ג איתא בירושלמי דפאה כתרא לענין גבאי צדקה וז"ל: ר' אלעזר הוי פרנס, חד זמן נחית לביתה א"ל מאי עבדתון, א"ל אתא חד סיעה ואכלין ושתין וצלין עלך, א"ל ליכא אנר טב, נחית זמן תניין א"ל מאי עבדתון א"ל אתא חד סיעה חורי (אחרת) ואכלין ושתין ואקלונך (כיוז אותך), א"ל כדין איכא אנר טב, עכ"ד הירושלמי.

י. וכן על דרך זה בכל מצוה ומצוה, יהיה תשלום גמולה לפי ערך הצער שהשיגו ע"י קיומה, וכה"ג מצינו בתורה לענין קרבן ונפש כי תקריב מנחה וגו', שאחז"ל אמר הקב"ה מי דרכו להתנדב מנחת סלת עני, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו, והכל הוא מטעם כי הקב"ה מביט על קיום המצוה באיזה אופן קיימה, אם מתוך הריוח או מתוך דחק ועוני, או שאר מיני בזיון, וככל שיתגדל הצער בעת קיומה יתגדל הריוח בעת תשלומה, ומאמר הכתוב הזורעים בדמעה ברנה יקצורו (נרחי ישראל מהחפץ חיים זללה"ה).

קראתי ואין עונה

זעקתו של רחמ"ד ווייסמאנדל
בתקופת השואה

6
מיליאן
אידישע
גופים
פאברענט
געווארן
אין
אנטעסעמיטישע
לענדער
אין
יאו
תרצ"ט – תש"ה

„אחינו בני ישראל האם השתגעתם? האם
אינכם יודעים באיזה גיהנום אנחנו חיים?
אתם שומרים את הכסף, למה אתם
ממתנינים?“

„ובזה למה אתם מחשים – ולמה אלו
המסילות אין פרץ ואין ניפוץ בהם...
ובתי חנק ושריפה עוסקים במלאכתם
ומה קל לפרוע את עבודתם ולנפצם“

„למראה הדבר הנורא הזה מי שדעתו
שפוי – צריך שישתגע, ומי שלא השתגע
עדיין – אין דעתו שפוי“

„בטוח אני כי אחרי ישועת ה' במהרה
תספקו גם אתם כף על ירך כי תראו כי
היה היכולת בידכם להציל – והצל
לא הצלתם“

מתוך "מן המצר"

6
מיליאן
אידישע
נשמות
ווערן
פארברענט
אין
פרייען
אמעריקא
— תשמ"ט — ...

זה השער לד' צדיקים יבוא בו

ספר שמירה טובה

מתאר בפרוטרוט רוע מצב השחיטה בניו-
יארק ובארצות הברית בכלל, עפ"י מה
שראו עיני המחבר בעצמו במשך ח"י
שנה היותו שו"ב במדינה זו.

מאת

חיים מאיר בן מרדכי ז"ל
באלל, שו"ב

510 סוטטער עוועניו, ברוקלין

ניו יארק, התרפ"ה

ברוקלין יצ"ו שנת תשמ"א

יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים

שמירה טובה

כה דברי רבנו יונה (שערי תשובה ג') על הפסוק "לא תוכל להתעלם" (דברים כב, ג): "הוזהרנו בזה שלא להתרשל בהצלת ממון חברנו וכו', אף כי הוזהרנו להשתדל בהצלת חברנו ולשית עצות לעזרתם בעת צרתם, ואמר שלמה "התרפית ביום צרה — צר כחכה" (משלי כ"ד) פי': אם יש לך כח להציל בעצה או בהשתדלות ואתה מראה את נפשך שאין בך יכולת — יוקצר כחך. מדה כנגד מדה. ונאמר אחריו: כי תאמר הן לא ידענו זה, הלא תוכן לבות הוא יבין ונוצר נפשך הוא יודע והשיב לאדם כפעלו; הנה המניעה מן ההצלה ושית עצות על העזר, הקב"ה יחשוב לו לעון כאילו עשה לרעהו רעה בפועל וכו', וזהו והשיב לאדם כפעלו" עכ"ל.

מזה אנו למדים כי אם האדם יכול לעזור לחברו בענייני נצחיות, כגון להדריכו בדרך הישרה, דרך התורה, על ידי תוכחה, ולא עשה זאת נחשב לו כאילו עשה לרעהו רעה בפועל ממש כנ"ל, וזה מפני חומר העון של מניעת התוכחה, שעליו אמרו חז"ל "לא תרבה ירושלים אלא על שלא הוכיחו זה את זה (שבת קי"ט). הרי שחז"ל עברו בשתיקה על עוונות חמורים של הדור ההוא והזכירו רק את הרבר הזה של אי קיום מצות עשה של "הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא יט, יז), וכל כך למה? מפני שהם מצאו כי זהו המפתח לכל העוונות כפי שאמרנו.

בספר שפרו משפט מרחנה"צ ר' עקיבא יוסף ז"ל כעמ"ח לב העברי כותב ח"ל: הנהצח"ק ר' נתן אולערי זל"ה רצה לפסול חשו"ב דפ"ד, ולהכניע החותם של הסמ"א השודרה על השוכ"ם הפסילים כסוד על חרבו תחי' וכו', ואלמלא השיג כל רצונו חי' בא משיח צדקינו, אך הס"ם העמיד עליו רודפים קצבים, והצריך לכרוח ספ"ה, ותלמידו הח"ם רץ אחריו כמה פרסאות וכו' עכ"ל (חובא בספר משכיל אל דל עיי"ש כאריכות).

מעשה נורא שאירע' בפלאוואקיי מקצב שהי' מאכיל טריפות ח"ו

ירוע המעשה הנורא שאירע כתקופתנו לפני כארבעים שנה כמלא-וואקיי כישוב סמוך לז'ושניץ, שהקצב דשם הי' מוכר לאחד מחשובי כעלי הכתים ולכסוף נחלה כמחלה מסוכנת ואז קרא לפני גסיסתו את הדיין של הקהלה והודה לפניו שהרכב שנים סכר בשר טריפה לישראל ואמר שזה כשר כשר. ואח"כ מת. וכשהתכרה קדישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים. ורצו להכריח את העכברים ולא יכלו כשום אופן, והפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים. וזרקו לתוך הקבר קש ועצים ועשו טריפה גדולה ושמעו קולות כב' ומרוכ פחד כרוח משם התכריא קדישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים וכאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישכיבו את המת כך כקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך ככיות על החרפה של המת ותקב שהשכיבו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלותו כלו רח"ל. המעשה הזאת נתפרסמה בכל הסכיכה ורכים עשו תשובה.

הקדמה

הננו מציגים לפניכם העתקה מספר שמירה טובה שחיברו שוחט ירא וחרד שעסק במלאכת השחיטה ארבעים שנה ועשרים האחרונים היתה בעיר ניו יארק ולבו ראה הרבה מכשולות בבית המטבחים הן מצד המתעסקים, והן מצד המכשירים, והן מצד רבנים המסייעים בעקיפין, ובהיות שהמכשולות שמונה והולך שייכים גם בזמן הזה אשר תהליך השחיטה היתה אז בערך כמות שהוא עתה, וגם שיחת האנשים שעליהם שעליהם רבצה האהריות השתמשו באמתלאות שונות ובאותן הלשונות משתמשין כאז כן עתה, כאשר יראה כל המעיין בפנים. וע"כ לדעתי זכות הרבים לפרסם זאת הקונטרס והערתי עליה איזה הערות נחוצות כפי הענין ובקוצר.

גם לתועלת הרבים חלקנו דבריו לקטעים עם כותרת בראש כל ענין חדש, ליתן סקירה כללי להנמצא תחתיו, ואקוה שיתעוררו הרבים ויפקחו עיני עורים המגששים באפילת חשכת הגלות המחשיך עיניהם ולכם של ישראל מרוב צרות והשעבוד ותחרכה הדעת.

רד' ממרום יערה עלינו רוח טהרה לעבדו כולנו שכם אחד מתוך נקיון והזדככות נרו"נ מעתה ועד עולם אנס"ו.

נ. ב.

לא הוספנו בפנים דברי הספר "שמירה טובה" אפילו אות אחת רק הכותרת (קעפליך) והוספנו הערות מלמטה.

מובא בספר צפנת פענח מהה"ק בעל התולדות פ' יתרו (ד"ה ונראה דשמעתי ממורי), ומובא גם בספר דגל מחנה אפרים פ' עקב, וזה לשונו: שמעתי ממורי דיש בכתבי שאלות ותשובות של הרמב"ם ששלחו מדינה אחת להרמב"ם והתמו על שאלה זו כמספר שבעים אלף, ילמדנו רבינו, מאחר שאין תחיית המתים מפורש בתורה, רק בש"ס רמזו ודרשו מהוכחות שלהם, אם כן גם לנו יש להוכיח ולדרוש איפכא וכו'.

והרמב"ם לא רצה בעצמו להשיב וצוה לתלמידו ר' שמואל אבן תבון לכתוב תשובתם, ותוכן ענין תשובתם הוא זה. אבאר לכם מאחר שנמשך לכם ספק זה, אם כן אין נשמתכם נמשך מכני אברהם יצחק ויעקב רק מאנשי סדום ועמורה וכו'.

והנה נפש האדם הוא דם הנעשה מברירות המאכלים, ויש כמה מיני בירור, בתחלה על ידי שזורקת המרה טפה במאכל שבתוך מעיו, נכרר הגם ועב ונעשה צואה ויוצאה לחוץ, בירור ב' יוצא למי רגלים, בירור ג' נעשה זיעה, בירור ד' נעשה שערות וצפרנים, בירור ה' הדם נבלע בכבד וטחול וכו', ומבחר הדם נכנס בלב ואחר כך במוח, ומה נעשה השכל והדעת, ומדבריהם נראה שאתם כופרים בדברי חז"ל, אם כן לא נזהרתם מאכילת איסור ודברים טמאים, והשכל והדעת שלכם נעשים מהדמים של טריפות ואיסורים, והשכל והדעת שלכם נמשך להכריע אל הטומאה כי ממנו נעשה, ואם כן איך תוכלו להכריע בשכל שלכם נגד רבותינו חכמי התלמוד, אשר רוחב לבם הי' רחבה מני ים וכו', ותדעו נאמנה מאחר שירדתם לספק זו וכפירה זו שהפורעניות קרובה לכם, וכך עלתה להם שבא עליהם מלך אחד והרגם והשמידם, ורצו להמיר דתם ולא קבלו אותם מאחר שכפרו בתחיית המתים, והאומות מאמינים גם כן בסוד הגלגול ותחייה, וכמ"ש הפילוסוף וכו', ומעט מועיר נמלטו להרמב"ם וחזרו בתשובה, עכ"ל.

כתב האוחה"ק פ' שמיני עה"פ ולא תטמאו בהם וגו', אולי שיכוין לומר לכל יכניסו בפייהם אפי' בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפנים בדמויד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמטם נפשו ונטמאת, והוא אומרו ולא תטמאו במ עכ"ל. עוד להלן עה"פ והתקדשתם והייתם קדושים וגו', פי' שאם מתקדשים למטה לכל יכנס בגופם שום דבר טמא, גם ד' ישמרכם בזה עכלה"ק.

ספר שמירה טובה

א

מנהג בכל תפוצות ישראל שהעיר מחזיק-הרב, והרב השוחטים ובניו-יורק הכל מהופך

(בדף כ' וז"ל)

זאת ועוד אחרת: שמהראיה שאביא לכם על אכילת ספיקי טריפות תראו ותבינו בעצמכם שהאשמה היא על ראש עמנו בני ישראל, שאינם עושים כחקנת העיר כנהוג מעולם בכל תפוצות ישראל, שהעיר תחזיק את הרב והרב מחזיק את השוחטים. ¹ ובארצנו אף שניו יארק היא עיר ואם בישראל, היא ההיפוך מן הקצה אל הקצה, אין העיר יודעת מהחזקת הרב ולא רב יודע מן השוחטים, וכמו הפקר היא לכל בין לרבנים ובין שוחטים, ומי שיש בידו לקחת באיזו תחבולות נשאר ידו על העליונה.

ב

בניו יארק כל הרוצה נעשה רב, וכל הרוצה נעשה שוחט

התנא אמר לנו עשה לך רב וקנה לך חבר, והיינו, שראשי העיר יבחרו רב הגון וישר, כמ"ש צדק צדק תרדוף, והרב ישגיח על

---

1. המחבר בוכה תמרורים על שינוי העצום שבין עיר ניו יארק לבין מנהג תפוצות ישראל שמעולם, בימי קדם בכל הארצות היו הקהל מחזיקים בהרב, והרב מחזיק השוחטים ובאופן זה היי אימת הרב על השוחט ואימת הקב"ה על הרב. בעיר ניו יארק נתהפך הגלגל בעלי המטבחים מחזיקין בהרב (בצירוף שארי בתי חרושת המייצרים מיני מזון ושתיי) וגם בהשוחט ואימת בעלי בתים מוטלים על שני אלו הרב והשוחט זה לבר די והותר לקלקל כל הכשרו של הרב, (והגם שהמחבר מצייר ענין הרב והשוחט בע"א קצת, מ"מ בימינו כן הוא).

השוחטים שיהיו תמיד תחת ידו בהשגחה יתירה.² וכפרט כעיר גדולה זו שבארצנו, ואם ימעט ברכ א' יעשו ב' או ג' באופן שהם יהיו נחשבים לרב הכללי, שבלעדם לא יהיו שום רב להרים ידו ליתן הכשרים על שום דבר, רק שיהיו עוד הרבה³ רבנים מסתעפים להם ומסייעים להם, על ידי רשותם. אבל אצלנו כל הבא לעיר ממציא לו איזה חברה ע"י⁴ איזו תחבולות ונעשה רב וכן השוחט ממציא לו איזה האלטיילער ומשלם להשוחטים כפי שיתפשרו ונעשה שוחט ולהרב אין שום⁵ דעה בזה.

2. כוונת המחבר דבעיר גדולה היויף יותר נקל ושכיח וצריכה זהירות יתירה, ועוד כוונתו דבעיר ניו יארק יותר באפשר להקל להחזיק ברב שהרב ישגיח על השוחטים ק"ו מימים הראשונים שגדל הלחץ זו דוחק הפרנסות ואעפ"כ החזיקו ברב, כ"ש בעיר גדולה כניו יארק שהרחבות מצויו ודאי צריכה להיות כן, ולא שיהיו עיני הרב לבעל החרושת ומצפה לטשעק שלו, דבכה"ג פשיטא שעל כל פשעיו תכסה אהבת בצע ממון שלו.

3. נקודה מפליאה העיר המחבר לא כמו שנוהגין שרב אחד ממונה על הרבה חלקי כשרות, וגם דין תורות ועוד, דא"א שתהי' מלאכתו באמונה עי"ו, וגם לא יעמיד תחתיו סתם משגיחין כפי הנהוג אלא יהיו הרבה רבנים כ"א ממונה על חלק שבידו לפקח, ועליהם רב הכולל.

4. כוונתו למנהג ארצה"ב דכל הרוצה להתנהג ברבנות ממציא לו חברה פותח ביהמ"ד ומדביק טבלא מבחוץ כאן קנה מקומה בהימ"ד פלוני, ומתאונן המחבר שהוא חורבן עצום, כי עי"ו ביד כל ריק ופוחו ליקח מטה הרבנות בידו, דבימי קדם היו הקהל מקבלין הרב, ולא חסרו מבקרי ומחפשי מומין שהיו חוקרין ובודקין בשבע חקירות ועוד שבע, ובעבור כל פגם כל דהו ביראת קל שמצאו בו מענו מלקחתו עד שהי' קשה התקבלות רב כקריאת ים סוף, אבל בזה"ז פותח ביהמ"ד כפותח חנות, ומי שאינו מרוצה עם הרב ילך לביהמ"ד אחר והרב מצידו אומר לנפשו שפטור מלהטיף מוסר כיון שהם לא קיבלוהו עליהם למורה ומדריך רק הוא בעצמו קיבל נפשו לרב לקיים רחז"ל "לעולם ילמד אומנות נקי וקלה", ובין דא לדא, הדורות מתדלדלים בעוה"ר.

ועי"ו נחסר פרנסת הרב כי לא קיבלוהו בני אדם ע"מ לפרנסו, וכבר א"א לו לילך לבתי העבודה ולעסוק בסתם מלאכה כתפירת בגדים, או להסתחר בפומבי שהרי כ"ז פגם לתואר "רב" שלו וכתוצאה מזה נעשה משררות שלו עבדות ונעשה עבד לבתי מייצרי מזון, ובעלי המטבחים, להכשיר פרי עמלן, בתחלופת משכורת הגונה, שמעה עמי בינה זאת.

5. פירוש לא מיבעי' שאין שואלין ממנו אם השוחט הגון בעיניו, אלא גם ברואה כי השוחט קל ומכשיל הרבים אין בידו לעשות כלום, כי השוחט והקצב קמים עליו כחניות של ברזל ומשתיקין אותו בנויפה.

אם הפארמאן מהשוחטים אומר עליו טוב הוא למלאכה, אז נשאר שו"ב לעיר, וכן הוא שוחט את העיר וד"ל.

ג

הרבנים מתיפים שהעם יהנו מהם

וממילא רבנים ושוחטים כאלה כמה יתכבדו לפני העם אם לא בראשי האנשים האלה וגו'. והיינו שעושים את ראשם שוים ליתר העם בהקפת הראש ומפאת הזקן, אז העם נהנה מהם, בראותו שהם שוים עמהם ומן הסתם היתר גמור הוא. והגם שבזמן הזה ישנם אצלנו רבנים מפורסמים ג"כ, שבאו מיוראפ, שעליהם אפשר לסמוך כבכל ערי ישראל, אבל אין בידם שום כח וחוזק לעשות דבר מה, כי הרבנים הדאשונים מחזיקים⁶ בחזקה את העיר, ולא העיר מחזיקה אותם, שנוכל לאמר עליהם שום דעה. וזוהי כוונת התנא עשה לך רב, היינו שהרב יהיה נשמע לך להיראים והשלמים מהעיר ולא שהרב יהיה עליך כמו שירצה. אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים, ואז גם הקטנים נשמעים לגדולים. וזהו שמסיים התנא וקנה לך חבר, היינו, איך יהיה כזאת הוא רק על ידי קנין, כי ידוע שהקנין אי אפשר להיות על יד אחד אחד דק מידו של זה ליד חבירו, כן הוא בקנין חבר, שכל עם בני ישראל יתאספו בחברותא ויתנו כפיהם בקנין זה עם זה להסכמה אחת על החבר אז יהיה הכל טוב וישר.

ד

יסוד מכשיר הגון חקירה על שורש כל דבר

הן ידוע לכל המאמר שיש בדברי חז"ל, זרוק חוטר אאורא אעיקרא קאי. והגם שהוא כמו משל של הדיוט אעפי"כ שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד, ויש ללמוד מזה כשאדם בא לעיין איזה דבר יראה בהשורש של אימיתות הדבר, זוהי הכוונה אעיקרא קאי, גם כי שלמה המלך ע"ה אמר החכם עיניו בראשו, היינו שהחכם יתן עיניו לעיין בראשיתו של דבר, אם יתוקן הדבר מראשיתו יהיה טוב גם בסופו, וכן מפורש גם בתוה"ק (דברים כ"ט) פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה וגו' הרי שהתורה מזהירה לנו שיהיה השרש שלנו טוב, ואם יהיה לא מהטוב⁷ נעקור השורש, כי כן הוא האמת, מה יועילו אם יקצצו הענפים

6. עי' לעיל מספר 4 ותבין דבריו שבכאן דכוון למ"ש שם.

7. כוונתו באם אחד בא לעשות תיקונים בבית המטבחים בדברים הנראין שלא כהוגן בעיניו, לפתי יחשב, ודומה לקוצץ ענפים מאילן המושחת בשורשו

הרעים, אם השורש הרע נשאר והלא יצמחו ויגדלו עוד הפעם מהשורש הרע, כמובן לכל.

ה

ביקורת הרבנים בבית השחיטה – סמיית עינים הוא

אסדר לפניכם מה שורש כפי ידיעתי בזה, ובפרט כאשר יש אצלנו רבנים מפורסמים כעת, שבאו לארצנו ואינם יודעים מתהלכות הארץ ובפרט מהנהגת השחיטות, וגם אם אולי איזה רב ידבר לפניהם טוב, ⁸ וגם אפשר שיקח את הרבנים המפורסמים ויביאם לבית המטבחים ויראה להם באצבע איך שעומדים שוחטים והכל נעשה יפה ומהודר, אל תפנו אליו ולא תשמעו לדבריו, כי אין זה כי אם סמיית עינים.

ו

א"א לרב לעמוד על הנעשה בבית מטבחים מבלי שיעמוד שם ג' חדשים רצופים

כי אי אפשר לשום ⁹ בן אדם לדעת ולעמוד על חוכן העיקר מה

שיחזור ויצמיח עוד יותר ענפים מקולקלים מהראשון, וכן בזה הרשעים כים נגרשו ונגד כל תיקון שמתאמץ לעמתו יתרבו קלקולים, והעצה לחקור שורש סיבת הקלקול האיך בא לידי כך, אולי השוחט פגום אולי ההשגחה גרועה, או הבעה"ב דוחק, ושם יעשה התיקונים.

8. כפי הנראה מדברי המחבר הי' אחד מתכסיסי הקלים להביא רבנים לבית המטבחים ולהראות להם שהכל טוב ומהודר והחכמה הטמונה בהערמה זו כי על הרוב גם הרבנים לא ידעו שאין יודעים (שזהו תכלית הידיעה) ומחבר ספר זו טובה גדולה עשה בעמיו לעורר לבב רבנים היראים על דבר שהגיע לתכולתו מדי עסקו בה, כי לעמוד על אמיתת הנעשה בבית המטבחים א"א בפחות מג' חדשים רצופים, והוא הערה נפלאה אשר ראוי לכל רב ירא וחרד באמת לשים לבו עליה, לבל יצא מכשול על ידו. ובמיוחד העיר המחבר על הרבנים יוצא אייראפע שאין בקיאים בטיבה של מדינת ארצה"ב, וכאשר מזמינים אותן לבקר בבית המטבחים סוברין כי תהלוכותיה כמו בהמדינה שממנה באו ובביקור קצר ירד לעומקה, וזה טעות גדול ונורא ודמיון זה רבים חללים הפילה בעוה"ר.

9. הדגיש בלשונו דא"א לשום אדם אף אם תרב חכמתו בחכמת שלמה, ויראתו כמשה רבינו ע"ה, מ"מ א"א לעמוד על טיבן של העוסקין בראיה בעלמא.

שנעשה בבית המטבחים, עד שיעמוד שם במלאכה עצמה עם כל הפועלים דשם עם הנכרים ועם היהודים לא פחות מזמן שלשה חדרשים רצופים ובתמידות מראשית מלאכת היום עד סוף מלאכת היום, אז תהיה לו ידיעה להבין מה שאפשר להיות טוב או לא טוב. כי אין אדם אחד יכול לראות למרחק מה שהשני עושה שם ומה שרואה בעצמו ואינו עושה כמעשה ידיו, וגם אם ראה במקום אחד לא יכל לראות מה שבאותו רגע נעשה בחדר השני והשלישי והרביעי וגו', כי השור השחוט יתחלק אחר שחיטתו לשבעה חלקים למקומות ולחדרים שונים, ששם נגמרת המלאכה של כל אחד ואחד, על כן ראה כזו אינה שוה ¹⁰ כלום, כי אין לשום אדם שבע עינים שיכול לראות בפעם אחת בשבעה מקומות, לא ראה ולא ידיעה!

ז

שוחט שעסק בבית המטבחים בעצמו ואינו רוצה לטעום טעם בשר

ידוע לכל מאמרו של רבא, שכל איש במקום שאין מכירין אותו שרי לאודועי נפשיה, לכן אודיע אני היום ברוך השם כבן שבעים ושתיים שנה ועד שנת הששים לערך עסקתי במלאכת שחיטה ובדיקה מבן עשרים שנה לערך עסקתי בשו"ב בעיר נעוועל עם שוחטים מפורסמים בתורה ויראה. ה"ה ר' משה ליב ז"ל בנו של הרב המפורסם ר' פרץ שהיה רב במחננו נעוועל ולסוף ימיו בעיר טשערנינאו ושם מנוחתו כבוד, ואחריו לא קם כמוהו זי"ע, וכערך עשרים שנה עסקתי בשחיטה ובדיקה פה ניו יארק, וזה יותר מעשר שנים שחדלתי מלעסוק בשו"ב, ובה"ש שהזמין לי פרנסתי שלא אצטרך למלאכה לעת זקנתי וכה יתן לי הנותן מטובו לכל להחייני ולהחזיקני כל ימי חלדי האחרונים וטעם של בשר בהמה דקה או גסה לא טעמתי זה כארבע עשרה שנה, כי גם בשלש שנים האחרונות שעמדתי עדיין במצב עסק

10. ענין הבלבול והסיבוך בבית השחיטה ע"י ניתוח הבהמה להרבה חלקים ההתחלקותה למקומות וחדרים שונים ישנם גם היום, ובקצת ענינים עוד נסתבך יותר ויותר מימי קדם.

השו"כ בכית המטבחים לא אכלתי גם מהכשר ההוא, ¹⁰* יען כי יתר השוחטים לא עשו כראוי ולא יכולתי לעמוד נגדם עד כי משום זה עזבתי מצבי שם.

ח

כאשר מתאוננים אודות מכשולות לנכבדי, העיר צועקין לך אל הרב

והודעתי מזה לכמה בע"כ מהגבירים והנכבדים שבעיר ונתנו לי תשובתם: אין אנו משגיחים אחר זה ויש לנו שם רבנים האומרים כי הכל טוב ומוכרחים אנו לסמוך ¹¹ עליהם.

ט

רבנים חותמים חותם כשר על ספק נבילה וטריפה בתירוץ דאל"כ ימכרו נבילה ממש

וכאשר דברתי עם רב אחד ידוע שמהראוי גם לו לעזוב את השגחתו על בית המטבח, למען ידעו רבים שאין להם שום השגחה, ולא יהיה הקולר תלוי על צוארו מלהכשיל הרבים, אמר לי בזה הלשון: מה יהיה התועלת מזה שאלך לי, הלא השוחטים יקחו להם רב אחר שיהיה עוד גרוע ממני! כי השוחטים הם הבע"כ על זה איזה שיבחרו ויציגו

¹⁰. למדני מכאן כמה דברים חדא כי מעלת השוחט אינו מעיד על הבשר הנמכר בשוק כי טוב הוא בטענה דאלמלי הי' איזה פקפוק ודאי לא הי' שוחט פלוני עובד שם, וזה איפוך ממה שאנו רואין שוחט שעסק בשחיטה ולא רצה לאכול מבשר שבבית המטבחים, מטעם שוחטים האחרים.

ועוד אני מעיד כי שמעתי משוחט מומחה מאד שהעיד על עצמו כי בהיות שהמכשולות עצומים מאד גדר בעדו שלא לאכול בשר רק ממה ששחט הוא ולקח משם לביתו, לא זולת.

¹¹. אין כל חדש תחת השמש וכהיום הזה תמצא תירוץ זו בפי כל הבריות מגדל ועד קטן, וממש יצאתי מהתפעלות כאשר אמר לי אחד בזה הלשון, "כאטש איך ווייס אז די פללייש פראדוקציע האט מערערע כשרות פרבלעמן ווייל איך האב דארט געארבעט פונדעסטוועגן עס איך ווייטער דאס פלייש אויפן רביס חשבון וואס געט השגחה" הישמע כזאת והיתקבל תירוץ פטופטי כזה על דעת בר שכל? ק"ו בן ק"ו בב"ד שלמעלה

אותו לפני ההאלסיילערס והם פוסקים לו שכירתו לשלם, ובוה הוא נעשה רב ומוחזק על כל העיר ואגפיה, כי שמו עם החותם שלו נתלה על כל הצאקס בשר הנמכר בעיר ובקאנטרי ונודע לכל שהוא הגדול ועליון על כל הרבנים שבעיר. 12 ובאים אצלו לקחת הכשרים על כל הפראדוקטען הנמכרים בהכשר ומשלמים בעד ההכשר שניתן להם בכי טוב ביד פשוטה, יען כי ההכשר שלוקחים מהרב המה משאירים אותו לירושה 13 גם לבני בניהם עד סוף כל הדורות, שהדבר ההוא נעשה בהכשר הרב ויאכלו המהדרין מן המהדרין. וראיתי הכשרים כאלו במקומות שהרב לא היה שם מעולם, לא הוא ולא משגיחו, וגם כי באיזה פעקטארי שיש איזה משגיח, גם שם מסחפקים כמשגיח אחד במקום שנצטרך חמשה משגיחים!

הילוך השחיטה פה ניו יארק

ואספר לפניכם מתהלכות השחיטה דפה ניו יארק:
לערך שלושים שנה למפרע הסכימו כל אחינו בני ישראל דניו יארק לשלוח לעיר ווילנא ברוסיא להביא לכאן את הרב המפורסם ר'

12. הערה נפלאה העיר לן המחבר כי רבנים הקלים מרויחים בנתינת חותם הכשר שלהם בכפליים, חדא הון תועפות ממון ההכשר, וגם כבוד שעייז מתפרסמין בכל קצוי ארץ לרב מפורסם, אשר בלתי זה לא הי' יודעין ממנו כלל וכלל וכמובן דכל כי האי גוונא הנסיון כפול והמכשלה עצומה-וכ"ז ללמד על הכלל כולו דכ"מ שיש לחוש שלהוט הרב אחר כבוד המדומה יותר מעותדין להנזק מהשגחה של-רובפרט זה ירדנו ג"כ פלאים מימי קדם שכל רב בעירו לא הי' נצרך לפרסום כי הי' מפורסם בעירו (לבד מה שהיו עסוקין במלאכת הקודש ומובדלין מכבוד המדומה) וגם לא היו מקבלין ממון יתירא מקופת הקהל בעבור כל השגחה. ובניקל הי' להם לעמוד בנסיון שלא לחתום שם על מאכל מפקפק לא כן בימינו שמקבל שכר מיוחד על כל מאכל ומשקה בפני עצמו, וגם נתפרסם שמו בכל קצוי ארץ ונתרומם הדוד ותפארתו, מי פתי יותר ע"ז כל שיש אמתלא כל דהו להכשיר.

13. הכוונה למנהג הרבה בעלי חרושת שחותמים על חבילי וקופסי מזון שם רב המכשיר שכבר שבק חיים לכל חי עשרים ושלשים שנה ונראה כמצבה לנשמת פלוני הרב ומאנין בזה דעת הקהל. וכ"ז לבד מהכשירים הניתנין על מיני מזון אשר לא שזפתם עין הרב מעולם, ולא ראה רק מטבע הכסף הנשלח לו תמורת חותמת הכשרות.

יעקב יוסף ז"ל, ונתקבל להיות רב הכולל דפה, ובאמת שהוא גדר הרבה פריצות והתקין תקנות טובות בעד עמנו בני ישראל דניו יארק. אך יען שהיה ההכרח לדבר עם סוחרי העיר ובפרט עם ההאלסיילער של בית המטבחים של גסות ודקות, שכולם מאנשי שפת אשכנזית ואנגלית, וזה לא היה ביכלתו של הרב לדבר אתם, היה מההכרח לתת לו איזה רב לסניף ולסרסר, שביכלתו לדבר בלשונם. ובאותו הזמן היתה החברה של אנשי אונגארן ידם תקיפה פה ניו יארק בעשירות, ואחרי הרבה סכסוכים בתוך בני עמנו בני" את מי יבחרו לסניף להרב, גברה ידם של אנשי אונגארן שיקחו את הרב שלהם, ד"ר ידוע בכאן, כי הוא מלומד ביותר בלשון אשכנז, כי שם נתגדל ושפתו נאה עם כל ההאלסיילער, ובמה שנוגע להודאת דבר תורה לא היה שייך, כי לא נצרכו לו, כי היה הרב הכולל, שבלערו לא היה נעשה שום ד"ת.

הרב הכולל קבץ ואסף את כל השוחטים מן העיר שיעמדו לפניו בנסיון, והשו"ב שלא הוכשר בעיניו העבירו הכל כדת, גם תיקן שיהיו פלאמבעס נתלים על הבשר כשר, גם על העופות שנשחטו בהכשר ובחותם הרב והכל היה על צד היותר טוב הן בכשרות והן בהנהגת היהדות בבתי כנסיות, והיה כן עד העת שחלה ונפל למשכב ולערך חמש שנים לא יצא מפתח ביתו עד זמן מנוחתו כבוד זי"ע, ובמשך החמש השנים האלה היתה אשתו של הרב המושלח בביתה ונשתנה הרבה שנים בביתו, כי הוא לא ידע מזה, ובתוך השנים האלה נתחזק הרב הנ"ל העוזר, שהיה עושה הכל כפקודת הרב הכולל, ועבור הרב להחזיק מחיתו.

ואחרי מותו של הרב הכולל לקח עוזרו את הרבנות ביד חזקה, כי הוא הנכבד אצל ההאלסיילער ולא רצו לקבל שום רב אחר, כי הוא המדבר טוב בשפתם וגם מבני עירם, וממילא נשאר גם לרב על העיר ליתן שאר ההכשרים, כי זה כלל גדול פה ניו יארק, את מי שההאלסיילער מחזיקים לרב זהו רב העיר, כי הם משלמים את השכירות מדי שבוע בשבוע די ספוקם, גם השוחטים כולם סרו למשמעתו, כי עשה להם הנחות רבות, גם הם התחילו לספר פאת זקנם כמו שהוא עשה, רק שהם היו מיפים כוחם לספר ביותר, כי הם יודעים את הנאמר בהגדה כל המרבה לספר הרי זה משובח, וחולי זה נשאר גם עד היום הזה.

והשוחטים נתעלו במעלה העליונה אצל ההאלסיילערס עד שנעשה ידם תקיפה ועליונה גם על הרבנים והרבנים מוכרחים להיות

נשמעים להשוחטים בכל תהלוכות עניני השחיטה, גם השוחטים נתקשרו כולם בשם יוניאן, כמו החייטים, ושום שוחט לא יקובל להיות שוחט עד שישלם כפי משכורתם שנתפשרו ואז הוא נכנס להיוניאן להיות שוחט, ואין להרב לומר שום דעה בזה, וחיוזוק השוחטים אצל ההאלסיילערס נתהווה רק על ידי דבר אחד, שאחר מיתת הרב הכולל עשו השוחטים הנחה גדולה לבעלי הבתים שלהם וגם לעצמם, והיינו, כי מתחילה היו משלמים להשוחטים מדי שבוע בשבוע, כמו כל שכירי הפועלים כך וכך לשבוע, וממילא מוכן שלא היו נוגעים בדבר כמה יהיה מהם טריפות, אבל אחרי מותו שינו את ההסדר, שהשוחטים יקבלו את שכירתם רק מהכשרות ולא מהטריפות, ובכמה נחרכה מספר הכשרות אצלם מבראשונה, זה לא אוכל לומר על ברור, יען שאני לא שמשתי בבית המטבחים ששם היה הדר"ר הנ"ל, רב, כי אני הייתי בבית המטבחים שהיתה תחת השגחת הרב ממאסקווי ר' יעקב ווידרעוויץ ז"ל, ועמדתי שם במלאכת השו"ב ח"י שנים עם ה' חרשים, וכל שנותיו של הרב ממאסקווע הנ"ל הפצירו בו הבעלי בתים, היינו ההאלסיילערס שיעשו גם הם לשלם להשוחטים מהכשרות, ולא הניח כזאת לעשות, רק שיקבלו את שכירתם כשכירי יום מדי שבוע בשבוע, וזכות זאת יעמוד לו, שדבר גדול עשה.

וממילא כל הפועלים הישראלים, המבדילים הכשרות מן הטרפות, כמו בלאמביכער מהבשר ומן (הסמאל סטאף) היינו הקרבים והראשים והרגלים, ג"כ קבלו את שכירתם מדי שבוע בשבוע מן הבתים ולא היו שייכים להשוחטים, ולכן היתה היכולת לפועלי מלאכה זו לעשות הכל כד"ת.

יא

סדר השחיטה ובדיקה וניתוח

באותו הזמן היה סכום השחיטה לערך 3000 לשבוע, ובשעה אחת היה הכל נשחט ונגמרה כל המלאכה שלהם, ערך ששים שורים גדולים, ולפי החשבון יעלה רגע אחד לשור להגמר כל מלאכתו, ההפשט והניתוח והנקיון מהקרבים ולכל אחד יוכל על מקומו הראוי לו להיות, ומי שלא ראה את כל זאת יתמה: היוכל להיות שברגע אחד יגמר כל המלאכה משור גדול! אבל כן הוא הדבר, כי ¹⁴ תיכף שנשחט

14. וסיסטעם הלזה נוהג גם בזה"ז בינו והתובננו היטב בדבריו כי ממנו תבין סדר השחיטה והבדיקה לבשר בהמה שאוכלין כהיום.

השור יבואו ששה פועלים בפעם אחת, ארבעה יפשיטו את הרגלים, אחד הראש ואחד מתחיל (רק התחלה הוא עושה) להפשיט מן הצואר לכרס ומניחה כך בלי הפשט, רק עשה מקום מהיכן שיבואו פועלים אחרים להפשיטו אחר שיתלו את השור על רגליו האחרונות, בעזרת מכונה נתלה במהירות, ואחרי כן יבואו פועלים אחרים לגמור את ההפשט ולחלק לחלקים, ועוד פועלים עומדים מוכנים עם עגלות קטנות ההולכות על שני אופנים, באחת מהן יקבלו הקרבים ובאחת הריאה והכבד, באחת מהן יקבלו את הכרס לבד, כי גדול הוא, ובעגלה אחת יתנו את הראשים. בעגלה אחת מקבצים את הרגלים, וכל אחת מהן תוכל למקומה ולחדר מיוחד ששם מנקים את הקרבים מהפרש ומן החלבים, והבני מעיים נפרדים לג' חלקים, הדקין לבד והרחבים לבד והקיבה לבד והכרס לבד, כי כל דבר ודבר נמכר לחוד, וכן הראשים לבד והלשונית לבד, והכל מנוקה בשטף מים רבים לכל אחד, כי עכו"ם מקפדים אנקיותא יותר מישראל, כידוע.

ורק בשורה הראשונה הנשחטת בתחילת היום שנים עשר זה אחר זה בפעם אחת ישתהא זמן ערך חצי שעה, יען שהפועלים מוכרחים לעמוד זה אחר זה ולהמתין עד שהאחד גומר את מלאכתו ואז מתחיל השני את מלאכתו, אבל בשורה השניה הנשחטת אינם ממתינים כלל, כי בעוד שהשורה הראשונה לא גמרה עדיין את המלאכה בשלמות, השורה השניה, שנים עשר שורים, נשחטים ומונחים על הארץ והפועלים מפשיטים את הראש והרגלים ועושים את מלאכתם על הארץ ומכירים הכל שיהיה מוכן ומזומן לתלותם בעזרת המוכנה על מקום הראשונים, ופועלים שם לרוב עד אין מספר, ומה שהאחד עושה לא יעשה השני, רק שמתחילים ומזמינים אחד לשני מה לעשות ומה לגמור, והראש (פארמאן) עומד על גביהם שלא להניחם לרגוע אף רגע אחד, ולפעמים היו זמנים כאלה שנצטרכו בעלי הבתים לשחוט יותר, אז היה נגמר 80 שורים בשעה אחת, כי פועלי עכו"ם הם לרוב וביום שצריך יותר הוא מרבה בפועלים יותר.

ובתוך הזמן שהשור השחוט מונח עדיין על הארץ ¹⁵ מוכרח השו"ב לכרוק הריאה בכדיקת פנים, ואם ישהה רגע אחד יותר בכדיקתו בשור האחד הוא מפסיד את כדיקת השור השני ¹⁶ המונח אז על הארץ,

15. היינו הזמן הקצר מתחילת ההפשט עד שנתלה ברגליה.

16. ובשו"ת לבוש"מ מחמיר בריאה הנזרקה ממקום למקום.

כי יש עכו"ם אחד שכל מלאכתו היא ללכת משור לשור המונחים על הארץ ולחתוך במגירה את החזה מהשור מתחילתה ועד סופה, כשיתלו את השור יהיה מקום קל להשליך משם את הריאה עם הכבד, והעכו"ם הוא עושה מלאכתו במהירות יתרה על ידי הפארמאן שעל גביו ולא ישגיח בזה אם השו"ב בדק כבר את הריאה אם לא, ואם הבודק פנים לא יזמין ולא יתקן בפנים כל הסרכות שיש בהן להניחן בשלימותן על מקומן בכדי שלא יתפרקו מעצמן, אז כמעט כולם נאבדות על ידי הפועלים המשליכים את הריאה בחזקת ידם מהשור על הארץ ומן הארץ לתוך עגלה על ידי עכו"ם שני, ופעמים רבות הן מעבירים את העגלה שלהם עם אופני הברזל שלה על הריאה בעודה מונחת על הארץ והסרכות כלא היו, עד שבאים ליד הבודק-חוץ על השלחן, אם לא שהבודק חוץ יתעכב על ריאה אחת לבודקה ערך רבע שעה לא פחות, אז ימצא היכן היא מנותחת, אבל זה אי אפשר לו לעשות, כי תיכף יתמלא השלחן עם ריאות, מן השורה השניה ואיננו יכול דעת איזו ריאה היא ומאיזה שורה, ואם יהיה הכל נעשה כד"ת.

אתם, רבותי, שימו נא את לבכם להבין כמה היה מן ההכרח להיות לזה שוחטי השור ובודקי פנים ובודקי חוץ לפני המהירות של פועלי העכו"ם, כאשר מלאכתם היא ממש כאש להבה בידם מחמת הרגילותם במהירות, ואינם צריכים להשגיח על כשרות, וכן כמה נצטרך לזה אנשים מישראל, לברר הכשרות מן הטריפות להניח עליהן החותם "כשר", כי כל מין אחד מונח בחדר בפני עצמו ששם נגמרת המלאכה, ושם הם נכללים יחד, הכשרות עם הטריפות ומוכרח שם להיות איש יחידי מאחב"י לברור זה מזה ובעוד שהוא במקום אחד לא יכול לראות מה שנעשה בחדר השני, ומה שעושים רושם לכתוב בעפרון (בעל"ז Crayon) על הדקין או על הקיבה או על הכרס או על שאר חלקי השור, קשה מאוד לסמוך על זה, יען כי רבוי המים השוטפים עליהם בחזקה, פעם בחמין ופעם בצוננים, כפי צורך הפועלים, ידיחו וישטפו לפעמים את הכל ואפשר להכיר ברוחק ולפעמים אפילו ברוחק אי אפשר להכיר, ועל כל פנים, הישראלי הוא מוכרח להיות בר-סמכא, כי בידו היא להאכילנו טרפות כמו כשרות, וממנו יבקשו בעלי-הבתים באזהרות יתירה וכן השוחטים יזהירוהו שלא יאכר אפילו ¹⁷ אחת מן

17. וכמובן שחש ביותר לאימת בעל הבית נותן לחמו ומימו וכיון שכן אם נאבד לו החשבון מן הכשרות והטריפות ממלא החסרון מן הבא בידו ובלבד שלא יחסר המוג דאו יתקצף עליו בעה"ב, ויוכל לפטרו ממשמרתו.

הכשרות. והביטו וראו מי הם הנאמנים האלה: לא בעלי תורה ויראה, וגם לא בעלי שכל ישר, את מי שיכולים השוחטים להשיג שיקח משכורתו בזול — אותו יקחו.

את אחד מהם אזכור שהיה מחלל שבת בפרהסיא ושמו היה אייזיק, והוא היה הפלאמבערער מן ¹⁷* הסמאל סטאף, עד שבקושי הדחתיו ממשמרתו, על ידי טרחה גדולה והשתדלות רבה, ועל כל פנים, בעת שהיה אצלנו הרב ממאסקווע ז"ל בבית המטבחים שלנו היו אז אחד עשרה שוחטים ובודקים, בלאמבירערס היו חמשה ומשגיח אחד, הרי ששה עשר בכל, והבעלי בתים שלמו לכל אחד את משכורתו תמיד מדי שבוע בשבוע כשכירי יום, אבל תיכף אחרי מיתתו של הרב לקחו השוחטים את הרב הנ"ל שהכל תהיה תחת השגחתו, ובכרי שלא ירעשו העם, למה יהיה כזאת שעליו לברו יסמכו כל השלאכט הייזער דהעיר, היינו סווארצעלדס, יונייטעד, ניו יארק, אלה השלשה הם העיקר של כל העיר ואגפיה, לכך התחברו לו עוד רב אחד רק למען שמו. ¹⁷** * ורק

17. פי' החלקים הקטנים מבהמה כמו ראש כבד לשון, ריאה, בני מעיים,

ועוד.

17. מכאן אפשר לשפוט עד היכן ירדנו עשר מעלות אחרנית כי בימים ההם באמעריקא בעת ששימש המחבר והיו מצב השחיטה ובדיקה וכשרות בכללו מאד ירוד כמו שיראה כל דואה בשורות הספר מ"מ הבינו אף הקלים כי א"א שרב אחד יקח אחריות פקוח על ג' בתי מטבחים (כפי הנראה לא הי' לו שם פיקוח על מצרכים (פראדוקטען) אחרים) וירגנו החרדים והמדקדים כאשר יראו חותם רב אחד על כל הני בתי מטבח, ובתור כסות עינים לסמות עיני היראים ראו הכרח להוסיף עוד רב אחד לפנים כמבואר כאן בפנים).

בדורינו אנו נשפלו כ"כ במדת יר"ש עד שאין בעלי המטבחים ובעלי בתי חרושת רואין שום חשש כשלון מסחרי (ביזנעס) אם יקחו לריב המכשיר אותו הרב שישנם כבר תחת פקוחו כמה בתי מטבחים ועוד כמה מאות מצרכי מזון מינים ומינים שונים המפוזרים בעיירות שונות.

הדברים מבהילין הרעיון עד למדי כי דבר זה מוכיח הוכחה ברורה כי היראים ישינים שינה עמוקה בתרדימה גדולה בשדי הכשרות ואין פוצה פה ומצפצף כי אילו היו היראים מוחין נגד פירצה הנוראה הלזו היו הבעלי בתים מוכרחים נגד רצונם להשתמש בהרבה רבנים שלא להפסיד מסחרם (זכור ואל תשכח כי גם שם היו משגיחים לרוב כמבואר בפנים).

בשלאכט-הויז הנקרא יונייטער, ובפירוש התנו עמו שידע שהשוחטים הם בעלי בתים שלו והם לקחוהו להיות רב אצלם ולקחוהו בתנאי כפול כמו התנאי של בני גר וראובן.

ואז הסכימו תיכף הראשים מהשוחטים עם ההאלסיילערס להחליף את משכורתם, לקחת מהכשרות כבקשתם מאז, כי בכל שלאכט-הויז יש להשוחטים ב' מהם, אחד מהם נקרא בשם פארמאן והשני כמו מזכיר (סעקרעטער), שהם המדברים עם הבע"כ ועל פיהם יגמר כל הדבר, ואז מספר הטריפות שהיה מתחילה ערך ארבעים ממאה ולא פחות משלשים וחמשה ממאה, נתהפך בפעם אחת שלא נמצא אלא י"ח או לא יותר מעשרים ממאה, כן היה כל הזמן שעמדתי עמהם ג' שנים אחרי מות הרב ממאסקווע.

ומה שמתחילה היה בא אצלי איזה שוחט לומר בשתיקה שעל שור זה לבו נוקפו משום שהיה אי דרסה כי מחמת המהירות מהפועלים אי אפשר להזהר מזה שלא ישהה או שאר איזה פסול שחיטה והייתי מטריפו, כי אני הייתי מן הכודקי חוץ שהם הגומרים לומר כשר או טריפה, ומזמן ההוא שהתחילו לשלם ממספר הכשרות פסק זה, וגם כי הרבה פעמים באתי אל הרב הנ"ל וסדרתי לפניו מה שאני מטריף והם מכשירים ובא הרב והתחיל לדבר למה תהיה אצליכם כזאת? נתנו לו תשובה מפורשת: אנו יודעים יותר מכם בשחיטה, ומי הביאכם הלום לרב, הלא אנו! אם אינכם רוצים תוכלו ללכת לשלום, ומחר יהיה אצלנו רב אחר על מקומכם. ואז נעשה פניו לבן כמו חלב והלך כפחי נפש.¹⁸ ומאז נתהפך הרב לאיש אחר, שאם לפעמים נתערכה בשר כשר עם טריפה על ידי טעות מהפלאמבירער, ואז הולך הפארמאן מהשוחטים לבית הקור שכולם נתלים, וכורך שם איזה שרוצה ועושהו טרפה והשאר כשרים, וכשספרתי מזה להרב, היתכן? והיתה

הי' בבית מטבחים אחד 11 שוחטים וששה משגיחים (לעומת זה כהיום בבתי המטבחים שלנו הנקראים "גלאט כשר" ושוחטים אותו המספר בהמות לשעה ששחטו אז והרבה פעמים עוד יותר ויש רק ג' שוחטים וב' משגיחים בערך) ואעפ"כ הי' הבעלי בתים מתיראים שלא ינחו דעת הקהל עם ג' בתי מטבחים שיהי' תחת דגל רב אחד.

18. מכאן רואין שרב יר"ש שהי' מיצר על המכשולות הנעשין בבית המטבחים מיד כאשר שמע קולו הרם של בעה"ב כי יפטרנו ויקח רב אחר נתהפך לאיש אחר וכ"ז שייך גם בימינו שלקחת רב המכשיר ודחייתו תלויים ביד בעה"ב כחומר ביד היוצר ברצותו מקרב וברצותו מרחיק.

תשובתו לי: הלא בשבוע נשחטים ערך 3000 ואם יתערב א' או ב' טריפות, הלא מדינא בטלים כרוב. כאשר שמעתי את זאת מפיו ממש נפחדתי ולא יכולתי לדבר אתו, כי מה יועילו דברי אם גם הוא מסכים להם, הלא כל דבר שהוא קבוע הוא כמחצה על מחצה ואין רוב, וגמרתו כלכי לעזוב את המצב.

י ב

שתערובות אברים כשרים בטרופה שכיח מאוד

ותערובות כאלה מן הסמאל סטאף המה מרובים מאוד ¹⁹ והכל נתכשר על ידי הפארמאן מהשוחטים, הוא העד, הוא הדיין, ושום שאלות לא יוכאו להרב ¹⁹ על הכל השוחטים בעצמם דייני הצדק, אבל זה אמת, שמשכורת השוחטים נתרבה כפלים ממה שהיה בראשונה, כי בעלי הבתים עושים חשבון אחד מכמה שנמצאו כשרים, ועולה החשבון סך הכל למשל ערך 800 דאלאר, ומזה יחלקו ליתן טשעק לכל אחד כפי החלוקה מהפארמאן של השוחטים, לזה חמשים ולזה ארבעים ולהפועלים כפי מה שהשוחטים משלמים להם, ואם יעלה הסכום הכולל רק 750 אז יתמעט מהטשעק של כל אחד לפי חשבון זה.

הטשעק של השכירות לא ישוה שבוע בשבוע, כמו שהיה בשנים הראשונות, וממילא מובן מזה כיון שהכל שייך לשלם מדמי השוחטים, כל מה שיכולים למעט באנשים, הן בשוחטים והן בפועלים ימעטו וישאר להם ²⁰ רווח יותר, ממנהג זה נתעלו ההאלסיילער למיליאנען

19. הכוונה דהרבה אברים נפרדים מהבהמה לשון — כבד — בני מעיים — ריאה, שני צדדי גוף הבהמה ועוד והתערובות בהן מאד מרובים.
19... גם בזה"ז כפי השמיעה אין שאלה באה מבית המטבחים כלל לבית הרב.

20. המחבר כאן מבאר כי כאשר מחלקין הממון לפי חשבון הכשרות בין השוחטים יותר יהנו כאשר יהי שוחטים מועטים שעי"ז נופל חלק גדול יותר לכל אחד, ודבר זה שייך גם בזה"ז כיון שבעלי המסחר הם המשלמין לשוחטים ועשירין מקמצים עיניהם רע להרבות בשוחטים ובדוקים ומשגיחים, וכל שלפי המלאכה סגי בצמצום יתספקו בזה, ומשערין דבר זה כמו שאר המלאכות של הפועלים דכל שנעשית המלאכה א"צ לפועלים יתירים היה בזה כיון שנעשה כל מלאכה לפי ראות העין דהיינו השוחט שוחט, הבודק מכניס יד לפנים. יש בודק חוץ, יש

והשוחטים לאלפים, אבל והוא רחום יכפר לעשירות כזאת, כי דמים בדמים נגעו, ומקור דין זה הוא בגמרא (בכורות כ"ח: וכ"ט.) הנוטל שכר לראות הבכורות אין שוחטים על פיו ואפילו כמו אילא ביבנה שהוא חסיד באמת ולא יטה אעפ"כ לא התיירו לו חכמים, כי אם דוקא שוה בשוה. והרמב"ם ז"ל פסק כן גם לשוחטים שלא יטלו שכר מכשרות יותר מטריפות, וכך הסכימו כל האחרונים ואפילו אם תמצא דעה אחת להכשיר בדבר מועט, אין זה שייך לארצנו אמריקה, כי הדין של דבר מועט הוא רק כששוחטים א' או ב' אבל אצלנו מריבוי השחיטות אפילו פרוטה אחת נחשבת למרובה שעולה בשבוע לסכום רב, ולשוחטים כאלה אסור מדינא לפסוק שום פסק להכשיר.

ויש להבין שמדוב שחיטות ²¹ כאלה יש הרבה שאלות יום יום ובפרט שאלות מן בית הכנסת שנקבה ע"י מסמדים גדולים שנמצא בהם, ממש אין לך יום שלא יהיו כמה וכמה ביום והכל נגמד ע"י האנשים הפועלים, לפעמים בא ליד השוחט לראות והכל נעשה כשר על דם, ומה שיש משגיח ²² אחד בשלאכת-הויז, הלא הוא עומד בחדר מיוחד ששם השוחטים משחזים החלפים ולא יצא מפתח חדרו ואינו רואה לא השחיטה ולא הבדיקה ולא שום שאלה יבוא לידו, כי אין לו

בלאמבירער הנקרא (ליופי המליצה משגיח. הכל שמחים הרבנים והבעלי בתים כיון שב"ה הכל טוב אין נוחרין ח"ו, ואין מכשירין הבהמה בלי בדיקה או בלי משגיח ח"ו, לא ולא, חותמים בחותם של דם ישראל "משגיח" ויאכלו ענוים וישבעו.

לא חכמו יתבוננו בהמצב הנורא שהשוחט נבהל לשחוט ולבדוק סכין וסימני בהמה ולרחוץ ירו ולהכין עצמו לשחיטה החדשה הכל במינוט אחד וכן אצל הבודקים אז יבינו כי אין מלאכת השוחט כמלאכת הפשטת עור הבהמה דשם כל שרואין שנעשה המלאכה טוב, אבל כאן לאו בראות העין אלא באבנתא דליבא כי נגזל הרחבת הדעת ומנוחת הנפש המאד מוכרח להשוחט.

נחיי עובדא כאשר פתחו השוחטים פיהם לבקש הוספת שוחטים כי כבדה עליהן רגל המלאכה ונרחה טענתם ונשאר, מבלי מענה, והכל באופן ראשון.

21. פי' שחיטה שדרכה במהירות ומרוצה מוליד הרבה שאלות יום ויום ואין דורש ומבקש.

22. משגיח אחד לא די וכ"ש בדליכא משגיח כלל מחמת קמצנות בעה"ב

פנאי, כי לכל אחד ואחד די לו לגמר מלאכתו על מה שהוא עומד והלואי שתהיה יציאתו כביאתו.

גם נתקנו בבית המטבח הרבה חביות פתוחות שנוטלו מהן שוליהן דלמעלה, ממולאים עם מים על ידי קראן שנגדיהן, מהן יש שהן ממולאות מים רותחים ויש עם מים קרים, הכל לפי צורך הפועלים, ובימי החורף כולן כמעט מים חמים כמובן, ולהפועלים המפשיטים יתנו לכל אחד ואחד סמרטוטים גדולים חדשים וכל אחד מהם יטביל את הסמרטוט שלו בהחבית ומרחץ ומשפשף היטב את הבשר והחלבים של הכליות לנקותם מכל לכלוך ודם, גם הסכינים שמפשיטים יטבילו תמיד בהחבית, כמובן שהמים החמים יעבירו שמנונית הַחֶלֶב מהסכין וכזמן שמרחצים הבשר עם המים אז נראה להדיא שצף שמנונית הַחֶלֶב על המים בהחבית ואז עדיין הבשר חם וגם המים חמים ונבלעים המים החמים בהבשר החם, וזה נעשה ממש יום יום, אי אפשר להם בעניין אחר להמתין עד שיתקררו, כי מפני רבוי השחיתות הכל הולך בזריזות.

יש עוד זמן אחד בימי החורף לפני ימי אידיהם, אז מביאים הסוחרים את סחורותיהם לשוקים הגדולים להראות לעין כל את ההידור והיופי של סחורותיהם, וכן גם סוחר הבשר במשך איזה שבועות קודם הזמן ההוא מתחילים לעשות על הבשר איזה ציורים שונים להדרו וליפותו, והציור הוא באופן זה:

תיכף אחרי ההפשטה, בעוד הבשר חם, לוקחים מהחלב המוכרח ג"כ חם ומטיחים כל הבשר ותיכף בחמימותם חותכים ומעבירין עם הסכין על הבשר איזה ציורים, כמו אילן וענפיו, והטבע של בשר חם, כשמחתיכין אותו מעט כנחת תיכף יתפרד הבשר במקום הניתוח ונעשה הציור עליו יפה ולבן מהחלב שעל הבשר, וכן עושים יום יום קודם חגם, ואפשר שהקצבים הנאמנים יסירו החלב בעין מה שימצאו על הבשר הבא להם כחנותם, אבל את החלב הבלוע בבשר שהטריחו עליו להיות שניהם חם, זה אי אפשר לו לנקר, וגם לא כל הקצבים שוים, יש מרדקקים בזה ויש שאינם משגיחים לטרוח בזה, כי הם מסתפקין בזה שנחלה על הבשר פתקאות כחתימת הרב שהבשר כשר למהדרין מן המהדרין, ומה צריך יותר מזה! 22.

22. מכאן נ' דבשר שמחתימין עוד בבית המטבחים בחותמת כשר (וכן נוהגין גם היום בכל מקום) גורמת מכשול גדול ופתח פתוח להקצב בחנות שלא

ולדעתי ספק גדול הוא אם כשר הוא למהדרין, הלא המהדר
 בדבר רוצה שלא יהיה שום ספיקה בהכשר ולא יקמץ בממונו לשלם
 פרוטה יחירה, רק שלא יהיה לו שום ספק באכילתו בכשרות.
 על כן אחינו בני ישראל, נחתי לכם הסדר בקצרה מתהלכות
 השחיטה בארצנו, כי על ²³ הכתב אי אפשר לי לפרש הכל, כי זקן אני
 ונלאו ידי מלכתוב, אך זאת תדעו שלא לחנם אמרתי שאוכלים ספקי
 טרפות בארצנו, אפשר שלא רק ספיקות רק ודאיות, רק שאין אני רוצה
 להוציא מפי לומר ודאי על שום טריפות בעולם, כי לכל יש הרבה
 חילוקי דעות, אבל למעשה כשבאו לידי הטרפתים, ולכן אף כי לביעור
 חמץ נתנו לנו חז"ל זמן אור לארבעה עשר, ודוקא לאור הנר ולא
 באבוקה, בכדי שיהיו יכולים להכניסו לחורין ולסדקין ולבדוק, אבל
 ביעור החמץ הזה חוב גמור הוא עליכם יום ממש ובכל יום אתם
 עוברים בכל יראה ובכל ימצא וגם לאור הנר אינכם צריכים, כי לא

לנקר הבשר, דכל שהקונה רואה חותמת כשר די לו, ואינו מבין כי אינו מעיד על
 הניקור.

23 הכותב מעיד כי הרבה יותר ממה שכתוב כאן הוא באמת.

מוסר גדול יש ללמוד מכאן כי העונש שנקבו חז"ל על כל מי שבידו למחות
 אין גם אחד אפילו הדיוט ואיש פשוט שינקה מזה הבה ונתבוננה קצת, דוע עוד
 מימי הקדמונים כי הקצבים היו היותר אלמים. ותקיפים, עזי פנים, כעסנים, אשר
 לא ישא פנים לזקן אפילו כגובה ארוים גבהו וגדול מרבן שמו בנוסף לזה שררה
 הפקירות גדולה באמעריקא בשדי הכשרות בימים ההם.

דוע עוד כי בעבור בצע כסף עלולה בן אדם לעשות דברים היותר גרועים.
 ובאותן הימים יהודי שיצא מאירופא לארה"ב אמעריקא נחשב לקל ופורק עול
 (ואצל הרבה משפחות ישבו שבעה עליו) ובהפקירא נחא לי.

וכל אחד ממדות הללו הי' די לבעלי בתים לפרוץ בשדי הכשרות והשגחה
 ככל העולה על לבם וכ"ש בציוף כולם יחד, ועם כ"ז הי' לחץ היראים על בעלי
 הבתים במקצת עכ"פ להגביל אפקרותא דלהון שיצטרכו (עכ"פ לפנים) להרבות
 רבנים מפקחים וגם משגיחים כפי הצורך, הרי שבעלי הבתים תלויים ברעת הקהל
 במובן דבאין לקיחה אין מכירה (ווען עס איז נישט דא קיין קאסטעמערס איז נישט
 דא קיין ביזנעס).

וגם בימינו אלה אם היו היראים והמדקדקין מרימין קול יחד בועקה גדולה
 על פני חוצות כי אין אנו רוצים בשר ושאר פראדוקטען רק מה שהם באמת
 למהדרין כי אז היו הבעלי בתים מוכרחים לצייט לקול זעקתם.

במחבוא ובטמון הוא, אך כפרסום גדול לעין כל ואין כאן שום ספיקות, כמאמר לשון חז"ל, הרי השור שחוט לפניך ²³* ואין לזה תועלת רק כשהיה הכל ביד העיר, להרבנים ישולם מהעיר די סיפוקם בריוח וכל ההכנסות שיש להם יהיה שייך להעיר וכן יהיה ג"כ עם השוחטים, אז בטח שיהיה הכל כשר וישר, אבל כאשר הוא כעת, שכל אחד מוכרח לעשות מעצמו, כל אחד מהם מקלו יגיד לו, כל המקל לו וכו' ובכל דבר דרבנן מקילים, באמרם ספיקא דרבנן לקולא, וכן בכל דבר שצריך שיעור מקילים שלא ישגחו על זה שכל שיעורים שנתנו חז"ל הלכה למשה מסיני הם, כידוע שיעורין, חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, ומזה יצאו כל הקלות שנעשו בעיר, וכאשר תלכו על דרך האמת והשלום אז ודאי תצליחו והכורא יתכרך ישלים כל צרככם לטוב, כי הבא לטהר מסייעין אותו ושלום יהיה לנו ולכל ישראל אמן.

הזכרתי לפניכם סדר השחיטות והתשלומים כשהיה מאז, ועליכם חוב ²⁴ גמור לראות איך הוא מעמדם כהיום הזה, כי מערך עשר שנים שאינני בא בתוכם ואפשר שנשתנה בשום מה, רק זה ידוע לי, שגם אז כשאמרתי להרבנים למה יהיה כן בהתשלומים מהכשרות כחדו לי הדבר ואמרו שרק דבר מועט, 2 סענטים, משלמים יותר מהכשרות, אבל לא כן הוא כדבריהם, וגם כי בארצנו מרבוי השחיטות לא שייך דבר מועט, כי אף פרוטה אחת תעלה למרובה כמשך השבוע שמשלמים השכירות. גם רבים אומרים שבארצנו ²⁵ הכל כשרים בכשרות, כי כשנמצא סרבה בריאה מטריפין אותה מיד, אבל זה שקר גמור ²⁴, ואדרכה מקילים ומקילים יותר מדאי.

23. הרי שלא מצא המחבר שום תרופה בעולם רק כשהיה הכל ביד העיר.

24. דבר זה נחוץ מאד בזה"ז.

25. בעוה"ר גם בזה"ז זועקין כן.

העולם סומכין עליהם ואין מי שישגיח עליהם והכל הוא מפני שגם הרבנים בעלי הוראה אינם בקיאים בטוב ענין זה, ע"כ צריך הרב ללמוד בעצמו מקודם בטוב סדר הניקור בחלק הפנים (מובא בהק' לס' גבעת פנחס).

6 הרבה שנים שאני עוסק בעניני ניקור והייתי בהרבה עיירות גדולות וקטנות וראיתי בעוה"ר **שיש הרבה מכשולים** ועוררתי עליהם וכולם נתנו לי טובת עין (גבעת פנחס ה' ניקור).

ומשם רואים שגם במדינת אונגארן כבר היו מכשולים גדולים בהרבה מקומות והמראה כתב קבלה מה שקיבל שם עדיין צ"ע בסמכותו.

7 בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: מדוע הרבנים הגדולים ובעלי תריסין שידם רב בכל מקצועות התורה הזניחו לגמרי למוד הלכות אלו שהן לא הילכתא למשיחא אלא מהלכות ההכרחיות ביותר, הסיבה היא: יתר המקצועות בתורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות לו ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם אינו עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר — **ורבה העזובה במקצוע זו והרבה נכשלים באיסור חלב אפילו אלו שמדקדיקין על מצות קלות כחמורות.**

8 בפסק בד"צ דעיה"ק ירושלים תובב"א וז"ל: רבה ההזנחה בענין ניקור שכל מנקר מלמד ומורה למי שרוצה ובזמן קצר ממלא את ידו לעסוק במלאכת הניקור ללא שום תעודה וקבלה ובאמת ערביך ערבא צריך ועי"ז **רבה המכשלה להאכיל ח"ו בחלב ודם איסורי כרת רח"ל.**

9 כ' הפמ"ג באו"ח (הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' או' א'). וז"ל: ובעוה"ר לעי"ע אין לומדין דיני ניקור ומסור לכל וראוי לכל מורה אם באפשר לו ללמוד אשרי וטוב לו, עכ"ל.

10 הגאון הנורא שר התורה והיראה מוהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל, בספרו כרתי סו"ס ס"ה וז"ל:

בזה"ז יש להחמיר יותר **שלא לסמוך על חזקת כשרות המנקר** כיון דעכשיו בזה"ז רבו החומרות וכבד עליו הטורח ועל הרוב אינם בני תורה ואין לסמוך בניקור כ"א על בקי וירא ד' מרבים. ועוד כ' בזה"ל:

מיום עמדי על דעתי שלמדתי ה' ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כ"א מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי, עכ"ל.

פוק חזי חומר איסור חלב והלא פשוט וברור כי הגאון הק' מהרר"י ודאי ה"י מקפיד ומדקדק על המנקר בעיר שלו שיעשה הכל על צד היותר טוב בהשגחה מעולה וקפדנית ואעפ"כ לעצמו לא סמך ע"ז בודעו שאע"פ שעפ"י התורה די לו לסמוך על מלאכת המנקרים אולם בעבור יודעו שגם

כבר הי' לעולמים

בהיות שיש הרבה הצועקין כי לא יצוייר במקום שיש השגחת רבנים יראים וחרדים שהבשר לא יהא מנוקר כהוגן ואם הרב נאמן להורות על שאר דברים של או"ה נאמן ג"כ לומר שאין חלב בבשר, ע"כ מצאנו לדבר בעתו להראות להקורא כי כבר לפני מאתיים שנה ועוד לפני זה מימות המהרש"ל גם במקומות שחיו רבנים גדולים ומופלגים בתורה ויראת שמים, עשרת מונים גדולים מבזה"ז ואעפ"כ היו מכשולות גדולות, ועל הרוב מטעם שמלאכת הניקור הוא מלאכה כבידה בפרט שלא להניח משהו מחלב, וגם חסרון ידיעה מרובה יש בה (וא"א להסבירו למי שאינו בקי בה) ומשם ישפוט כל אחד עאכו"כ בדור שפל כימינו דלא יבצר כלל שהקצבים יתרשלו בניקור כיון שהרבנים אין בקיאים בה. וכ"ש חלק אחוריים שגרי מדינה ארצה"ב הם בחלק המינכר ממדינת הגר שאין רגילין בזה כלל, והא לך מה שכתבו הספרים.

1) בסי' צינה לדוד להגאון מוהר"ר דוד דייטש זצ"ל (מגדולי ספרי הניקור עוד בשנת תק"ח) וז"ל: ראיתי מנקרים חותכין בשר ואומרים זה חלב, ועל חלב גמור אומרים שזה בשר וכמה פעמים עמדו המנקרים ואומרים בחוצפה כך קבלנו וכך מנהגינו מקדם והייתי בעיניהם כמתעתע באומרים אם אמת אתך למה אין מזהירין לנו הרבנים אשר בארץ. המה חכמי הדור על זה. ואני בעניי אמרתי להם בודאי חכמי הוראות לא ידעו מזה המכשול ועל מנהגך אני אומר דור תהפוכות המה ומנהגם לגיהנם.

2) בישי"ש חולין פ' גיד הנשה סי' י"ט וז"ל: אני הגבר ראיתי שרוב המנקרים שלנו אע"פ שמחמירין בענין ניקור לחתוך אפי' מההיתר, ובכל זאת נמצא הרבה פעמים שמקילים בחלב לכן נהגתי בעצמי וכו' עכ"ל.

3) מהר"ם מינץ תיקן שלא יסמכו על בשר המנוקר עד שיבדקנו מנקר אחר מומחה כי יארע שגם אחר הניקור נשאר הבשר לא מתוקן כראוי. (מובא בישי"ש שם).

4) אין לבעל נפש לסמוך על שום מנקר אלא אם מכיר שהוא ירא אלקים. ובקי במלאכת הניקור (ישי"ש חולין פ"א סי' ב').

5) בסי' בית יצחק (יור"ד סי' ס"ד) תוכחת מוסר על הרבנים שמשכו ידיהם מן המנקרים בשר מליתן השגחה עליהם (פ"י שמשכו ידיהם מלהעמיק וללמוד דיני ניקור כראוי) וסומכין על המנקרים שלמדו איש מפי איש ולפעמים גם רבי לא שנה וא"כ תלמידו מנין לידע, וגם בחלק הפנימי הכל ממשמשין בו נשים ועבדים וקטנים, ובפרט שוחטי זמנינו שלומדים דיני שחיטות ובדיקות מחדש ולקחו קבלה מהרב וענין ניקור לא ראו ולא ידעו כלום ועכ"ז לאחר שנתמנו לשו"ב עושים א"ע למנקרים

באוכל חלב בהיתר נתטמטם המוח והלב לא רצה לסמוך על שום אדם רק
מה שעשה בידיו ממש.

היוצא מכל הנ"ל:

פירצות בניקור החלב כבר הי' לעולמים ובכל דור ודור עומדים עלינו
הס"מ וכת דילי' לכלותינו עוד מימות מהרש"ל ולפני זה, ומי שהעיר ד'
את רוחו זכה להנצל מפח יוקשים. וכל הקורא ומעיין בספרים הנ"ל ודאי
חושב בלבו כי אילו הי' הוא חי בדורות ההם הי' עומד במסירות להציל
נפשו ונפש ביתו היקרים להתנזר מבשר אותן המנקרים שמזניחין עבודתן
מבלי לנקר הבשר כדבעי. ומתעורר רחמנותו על זרע ישראל שנכשלו בלא
יודעים, אבל אינו מכיר כי בו בפרק עומד הוא במצב נסיון הלזו ממש וגם
עליו ירשם בספר הזכרונות לאחר עשרות שנים שהי' באותו הזמן שנכשלו
בית ישראל באכילת חלב גם של דאורייתא באופן נורא ומבהיל, ומה לו
להמתין שיכלל גם הוא בין הנכשלין ח"ו שנרשמין שמם לדורות עולם
ובוודאי שצריך שימנע לגמרי מאכילת בשר בהמה מלהיות כל ימיו בשגגת
אכילת חלב ח"ו או קרוב למזיד אחר שקרא כל הנ"ל. והבא לטהר מסייעין
אותו.

הדרכה ללימוד הניקור

לימוד ניקור מספרים

החורבן הגדול העלולה לצאת ממקצת ת"ח ורבנים

הלומדים הלכות ניקור בספרים בלי עיון בפועל על מעשי
המנקרים מומחים להבין בכל פרט ופרט להשוות הכתוב בספר
עם המציאות מחריב עולמות וככל שהשפעתו מרובה על הכלל,
המכשול המעותד לצאת מהוראתו וחוות דעתו ג"כ מרובה
ואחריות הנכשלין בחלב דאורייתא ודרבנן דור אחר דור עד
ביאת גו"צ על חשבונו הוא.

אבל דעו נא שלא די בלומד ממנקר סתם כי הלא גם בהם
רבתה המכשלה כמו שמבואר בספרים (עי' פרק כבר הי'
לעולמים) וכבר צווחו מרנן ורבנן ע"ז כי זה אחת מסיבות
השתלשלות הפירצה בכשלוך חלב מדור אחר דור ע"י שהמנקר

המחוסר ידיעה מלמד לתלמידו עפ"י דרכו ושבתא כיון דעל על
ואם רבו לא שנה תלמידו מנין לו.

והדרך לצאת מהמכשלה ללמוד אך ורק ממנקר מומחה
שיש לו קבלה מגדולי וגאוני הדור (שהם יודעין לא להסמיך רק
למי שלמד מהמומחה האמיתי) או קבלה בהשתלשלות פ"י שרבו
שלימדו י"ל קבלה איש מפי איש מגאון וצדיק פלוני, כמו שהוא
כעת אצל גדולי מנקרי ארץ ישראל שכל זה סדר ניקורם
נתייסד ע"י הני קדושי עילאה מעניקי החמה הגה"ק מוהר"ר
יושע לייב דיסקין וצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט
וצוק"ל ובית דינם.

וליתר שאת ערכנו כאן מה שהביאו הגאונים בספריהם
מפורש כי א"א ללמוד ניקור מספרים בלבד.

(והמשך לזה לקמן – "אחריות לחווה דעה בניקור
החלב").

א. בס' בית יצחק ה' ניקור (בעקרת הבית סי' ד' כלל ו'
בעמודי זהב אוי"ט) וז"ל: צריך להזהיר להמוני עם מי שאינו
בקי ולא למד סדר הניקור ממנקר מומחה אפ"י הוא למדן גדול
חלילה להגיש למלאכת הניקור בפועל מעשה ידיו (ומובן מזה
שה"ה להורות ולחוות דעה, ואדרבה זה חמור כי בעושה בפועל
ידיו לכל היותר יכשיל האוכלין מהבשר שניקר בפועל ידיו, אבל
המורה לרבים בשפת בלתי מהוגנת כגון באומר "צדקו דברי
האומרים אונגארישע ניקור" מכשיל רבבות אלפי ישראל שנים
הרבה באלפי אלפים כזיתי חלב דאורייתא, וד"ל) כי הוא דבר
שצריך לימוד ושימוש גדול, וגדול שימוש יותר מלימודו.

ואע"פ שמעשה וסדר הניקור מבואר ומפורש בספר היטב
מ"מ אינו רק שמיעה ואינו דומה רא"י לשמיעה שצריך לראות
בחוש העינים אשר א"א ללמוד מתוך הספר ובקל יוכל לבא
ח"ו לידי מכשול גדול עכ"ל.

ב. בספר מורה לזובחים (להגאבדק"ק ווירצבורג, והגאון
בעל ערוך לנר כותב בהסכמתו "הגאון המופלא עמוד האמונה")
סי' כ' אוי"ט וז"ל:

גלוי וידוע לכל בקי בהלכה שמי שרוצה לעסוק במלאכת הניקור צריך שילמוד תחילה הלכות הנקור מספרים המדברים מהלכות ההם בהרחבה ומבארים ענייניהם באר היטב כפי הדין והנהוג (דו"ק בלשונו דגם לימוד בשלחן ערוך ונו"כ לא די) ומלבד זה **צריך להתלמד עוד מלאכת הניקור** עפ"י מראית העין **מן המומחה הבקי בניקור** למען יבינהו היטב מהות הגידין והקרומין האסורין משום חלב ומשום דם והיכן הם מונחין בתוך נתחי ואברי הבהמה כדי שיוכל למצאם בנקל ובברור ויסירם משם בשלימות ובדקדוק וכמ"ש גם הרמ"א סי' ס"ד סעי' ו' וסי' ס"ה סעי' ח', וע"כ פשיטא ופשיטא שאין כוונתינו בחבור ה' ניקור דלעיל להבין ולהורות הלכה למעשה מהן לבדנה בלתי השלימם בעיון בספרים אחרים **ובלתי מלמד מנקר מומחה עכ"ל**.

ג. בס' הניקור לרש"א (ר"ת ר' שלמה אלטמאן מו"ץ בווארשע בשנת תרע"ט) וז"ל: כל הרוצה לדעת ולהבין **צריך ללמוד בהתמדה אצל מנקר מומחה** ולעמוד על ידו בזמן המלאכה **אחרת א"א להבין עכ"ל**.

ד. בס' תורת הניקור הירושלמי וז"ל: **ביתר מקצועות התורה אדם המתעמק בגמרא וראשונים ואחרונים אפשר לו לקנות ידיעה במה שעוסק לא כן הלכות אלו אם לא עוסק בפועל ממש נשארו הלכות אלו ערטילאין בבחינת תורת הנסתר ועי"ז רבה העזובה במקצוע זה והרבה נכשלין באיסור חלב אפילו אלו שמדקדקין במצות על קלות כחמורות. עכ"ל.**

ועוד הרבה בספרי ניקור ומיראת האריכות לא העתקנו כעת יותר.

אחריות מלחווה-דעת, ולהכריע, ולתת קבלה

הכרעה משובשת מרבנים

הנה אחר שכבר ביארנו מפי סופרים וספרים שמלאכת הניקור עליו נאמר גדולה שימושה יותר מלימודה ובלי השימוש זמנים הרבה תחת פיקוח של מנקר מומחה אמיתי אין יודע כלום בניקור וכל הוראותיו רק מכשול לרבים תמה תמה יש לקרוא בקול גדול האיך מורה לא יעלה על לב הרבנים ומורים שלא למדו ועסקו כלל בניקור עד כאן באמעריקע ומעיינין קצת בספרים הנדפסין ומדברין קצת עם מנקרים ואח"כ מחווין דעתם בניקור כאחד הבקיאין, שומו שמים על זאת והלא כל חכמתו רק מפי הספרים לבד דהרי מה שהמנקרים מלמדין ערבך ערבא צריך והלא עליהם צועקין מרה שמאכילין חלב לישראל, וכמה מכאיב הדבר שהרבנים הרוצין לחוות דעתם ולהכריע אם הצדק עם המנקרים שקורין על עצמם "מנהג אונגארן" או אם צדקו דברי המנקרים שאומרים על "מנקרי אונגארן" שאינם יודעין מלאכה זו ומניחין, קרומים וגידין, ועוד במדה גדושה, ואותן הרבנים שלא נפקחו עיניהם כלל במקצוע זה כאשר נכנסין לביקורת הדבר לומדין מפי המנקרי אונגארן ועל סמך זה מכריעין אח"כ כי הצדק עמהם, הלא הדבר הזה צחוק מכאיב וכל השומע יצחק לו כי הרב שלמד ממנקר שאומרין עליו כי מקלקל בניקורו יבא אח"כ להעיד על רבו המנקר (שממנו כל חכמתו) כי טוב הוא, אחר שלימדו המנקר סדר ניקורו ומעיד על מעשיו שכך נהגו באונגארן יבא הרב להעיד כי המנקר עושה כהוגן וכי כן נהגו באונגארן.

ואם הולכין בדרך עקלקלות הלזו במשך הזמן יתקלקל הדבר עוד יותר ויותר בשפלות הדור, ויבאו עוד ח"ו ח"ו ליתן

קבלות למנקרים על יסוד זה, ודבר זה הוא הריסות הדת וכל היהדות כולה, ד' ישמרנו מתקלה כזאת.

ומעידין אנחנו על רב גדול אחד (כבוד אלקים הסתר דבר) שדימה בנפשו כי כבר בקי במלאכת הניקור (אחר עיון וחיפוש קצת בספרים, ושיחה עם מנקרים מקולקלים) ותסמר שערות ראשו בראותינו כי ממש לא מצא ידיו ורגליו בביהמ"ד כלל ושגג בדברים פשוטים מאד אשר כל הבקי קצת בענין ניקור לא יטעה בה, וכפי דמיונו שכבר מבין בענין הניקור כבר מוכן להעיד מה צריכין לנקר ומה לא, ואם יתמשך הענין באופן זה מסתמא יתחילו ג"כ להסמיד מנקרים עפ"י שיטתם וצרכם וענין זה מזעזע נפש כל יר"ש עד היסוד, ובמסתרים תבכה נפשינו על החורבן המעותד לצאת מזה על הכלל כולו ברו"ג.

סדר הלימוד להיות מנקר

ולא לבד שהלימוד ממנקר משובש ממשך השיבוש מרב לתלמיד אולם אפילו הי' המנקר מומחה גדול באמת א"א שיתלמד התלמיד להיות בקי היטב בחכמת הניקור ע"מ לעשות בפועל מלאכת ניקור בפחות משנה שלימה לכה"פ ומצוי מאד שגם אחר שנה שלימה לא יהי בקי היטב לכל פרטיהן עדיין עד קרוב לשתי שנים, וכל זה להרוצה להתלמד ע"מ לעסוק במלאכת הניקור כשיש (ראש המנקרים) המחפש אחר מעשיו ותנאי נוסף יש שבמשך הזמן ניסה לנקר הרבה כשרבו המנקר המומחי עומד על גביו לראות מלאכתו אם עושהו היטב היטב.

סדר הלימוד לנותן קבלה

אבל מי שרוצה להתלמד להיות בקי במלאכת הניקור ע"מ להיות מוכשר לתת קבלה למנקרים על סמך ידיעתו צריך לימוד בספרים זמן הרבה על ניקור חלק הקדמי **וגם אחוריים** בצירוף עם העיון במעשי מנקרים מומחים (שיש להם קבלה בהשתלשלות מגאוניים מפורסמים) **בניקור חלק הקדמי וגם אחוריים** כמה שנים דכשלא יהי בקי בחלק אחוריים ונותן קבלה

בחלק הקדמי יכשל בכשלונות גדולות בלי שיעור וערך (כידוע לכל מנקרי אחוריים) (וכמו שהוא כעת – ואכמ"ל) ויחד עם זה גם פעולות מעשיות, וגם יהי בקי לא לבד במלאכה הניקור רק בכל המנהגים השונים שבכל מדינה ומדינה כדי שאם יבא רמאי לרמאות דכן מנהג אונגארן וכיוצא, או שיאמר כי במקום פלוני מכרו בשר אחר צלע י"ב יוכל להכחישו (לא כמו שהוא כעת שהרב מאמין לכל מנקר כהלכה למשה מסיני) וצריך שימוש הרבה אצל מנקרים מומחיים הרבה (דאיזה חכם הלומד מכל אדם) שנים הרבה כי הרי רוצה ליקח על עצמו אחריות של יסוד היהדות התלויי באכילת רבבות רבבות כזיתי בשר לכל הסמוכין על נתינת קבלתו עד סוף כל הדורות.

גוערין בו בניזיפה

ובזה תבינו שכאשר ראינו בעינינו רב גדול שאחר חיפוש בספרים בערך חודש (או מעט יותר) ושיחות קצרות עם מנקרים שיצא עליהם קול פסלות רצה ליקח האחריות הגדולה על עצמו להורות לשואלי דבר דבר ד' זו הלכה, כי ניקורם של המנקרים (מכשילי הרבים) הטוענים (לתרץ קלקולם) שזה ניקור אונגארן, טוב הוא ומתעקש בזה עד שא"א להעבירו על דעתו אע"ג שעומדים נגדו בויכוח גאוניים מופלגים בחכמת הניקור הרבה שנים בלימוד ובמעשה גם בחלק אחוריים ומפורסמין בכל המדינה בשמם וקבלתם נמשכת דור אחר דור מהנהו תרי צדיקיא הגה"ק מוהר"ר יושע לייב דיסקין זצוק"ל, והגה"ק מוהר"ר שמואל סאלאנט זצוק"ל ובי"ד שלהם וכבר העמידו תלמידים מומחים מופלגים במקצוע זו, ואעפ"כ לא נמנע מלהצדיק אותם את הקצבים המתרשלים ואת טענתם מנהג אונגארין וללמד עליהם זכות, בוודאי שראוי לגעור בו עד שירצה לתיקן תיקון בכל החומר שבדבר.

ובחרת בחיים בקשה ותחנונים!!!

בני ישראל האהובים זרע בירך ד' אשר מקור קודש מחצבתן בני אברהם צחק ויעקב שעמדו רגליהן על הר סיני.

דעו כי יסוד והקיום של עם ישראל המאמינים בה' ותורתו כמקובל דור אחר דור בראש וראשון הוא הקפדות המדויקת באכילה ושתי' דבלאו זה זרע ישראל יוצאין לתרבות רעה ח"ו (פר"ח יור"ד סי' פ"א) ומדינות שלימות יוצאין מהדת (שו"ת ד"ח ח"א סי' ו'). וגורם צרות לכלל ישראל ח"ו ברו"ג (חפץ חיים).

ברור ג"כ כי ניקור חלב מעולם נמנה בין הדברים שבהם המכשול מצוי מסיבת חסרון ידיעה של המנקרים והרבנים, וגם מחמת התרשלות עבודתה בדיקנות, וזרע ישראל נתנסו בע"ז בכל דור ודור ואותן שעמדו בנסיון זה וגם הקפידו בשאר מיכלא ומשתיא הן הן שזכו להשאיר דורות טהורות וקדושות אשר מהם נמשך שלשלת זרע בירך ד' מאז ועד עתה וגם להלאה עד ביאת גואל צדק.

אל נא אחי תרעו כאשר נשוח את אשר עם לבבינו, הכלל ישראל כולו תלוי על המשקל, משקל כבד יש לכל נפש ונפש לבד.

ביד כל אחד ואחד לבחור בדרך החיים שתשפע לו חיים ארוכים וברוכים בכל טוב בעוה"ז ושכרו המוכנת לו לעוה"ב אם יתרחק כמטחוי קשת מאיסור הנמנה בין החמורות ביותר מטעם שעונשו בכרת, ומטעם תוצאותיה שמטמטם לב הנשמות לגדול וקטן ומבדיל הנשמה משורשה עד לכורתה כולה מעולם הבא (כמ"ש בזה"ק המובא ביסו"ש"ה שער ז') והוא איסור חלב שעונשו בכרת כמו חמץ בפסח וכל ירא וחרד החש לנפשו בניו ובנותיו לא ישקיט רוחו בהשקטת הבל ורעות רוח דאולי אינו או בטענות אחרות שוא ומדוחים כי יודע שדבר זה בנפשו הוא, וגם אכילת חלב בשוגג מנפש עד בשר יכלה כ"ש לעמוד בזה כל ימי חייו לעולם. בפרט כשרואין בחוש צרות מתרבות מיום אל יום צעירים נחטפים בחצי שנותיהם, ועוד צרות וחליים ומקרים רעים אשר קשה להעלותן על הכתב פוקדין אנשים ונשים וטף למעלה מהרגיל וכל העם תמיהין ושיילין אלו לאלו מה זאת עשה אלקים לנו ואין איש שם על לב לחשוב כי פן ואולי לא יצאנו חובתינו בעת אשר השמועה גדלה מיום ליום שהחניות בשר מלאות חלב שאיסורו בכרת! ופונים עורף לכל השמועות כאילו לא לנו נוגע הדבר, אבל לא יעלה על דעתו כי באותו מדה נידון למעלה בפינוי עורף ממנו בעת דחקו ובעת צרתו, ובעת הקטרוג וכמו שדרשו חז"ל עה"כ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, אם אתם פורשים ממאכלות אסורות הרי אתם שלי ואם לאו אתם של נבוכדנצר וחביריו.

שיל"ת

מלצ השחיטה בארצה"צ

מתוך ספר

להורות נתן

חלק שלישי

ישא מדברותיו בבירורי הלכה בענינים הנוגעים
לארבעה חלקי שולחן ערוך

*

מה שחנני השם יתברך בחמלתו עלי

הצעיר באלפי ישראל

נתן באמו"ר הרבני הצדיק והחסיד המפורסם

מוה"ר עמרם זצוק"ל הי"ד געשטעטנר

אבדיק קרית אגורי בני ברק

ור"ם דמתיבתא פנים מאירות

מח"ס נתן פרו על מסכתות, להורות נתן על התורה, ונתן

לכהן על ספר תקפו כהן, מבעד לצמתך, מאורות נתן שבשו"ת

מאור החיים בית, מקדש מעט, ושאר ספרים.

בני-ברק

שנת ולהורות נתן בלבו (תשמ"ב) לפ"ק

ברוקלין, נ. י. שנת תשד"ם לפ"ק

ספר
להורות נתן

חלק יורה דעה סימן לט

בעזה"י. כ"א שבט תשל"ט לפ"ק.

כאשר שהייתי צעיר פלונית * ביום עו"צ ענת השחא, נחזקשתי ע"י יקירי העיר נבקר בבית המטבחים דשס כדי לעמוד על סדרי השחיטה. ואני לעשות רצון יראיו חפנתי ועשיתי כמבוקש, וההעכבה בבית המטבחים במשך כמה שעות צעת השחיטה של גסות ועגלים. והצטחתי שאחר חזרתי לארה"ק אעלה על הכתב מה שמלאתי לנכון לעורר. וטרם יהא כל שיה צקרתו צשני צתי שחיטה גדולים בארה"ק כדי להתלמד מהם למקום אחר. וזאת החורב העולה מכל מה שראינו צזה, כאשר אבאר בעזרת השי"ת.

הנה סדר השחיטה בק"ק הנ"ל לריך תיקון רב, כי כפי המלצ
דבאידנא יש צו כמה וכמה פקפוקים ומהב. המוריס
מאוד.

(א) **בראש** וראשונה אשר כל מלאכת השחיטה והבדיקה נעשית על ידי שוהט יחיד, כשצמשך שעות ספורות שוחטים כמה עשרות בהמות גסות ועגלים, ואין בין שחיטת בהמה אחת לשניה אלא זמן קצר בלבד, ובאותו הזמן לריך השוחט לבדוק את הסכין ולהכינו לשחיטת הבהמה הבאה. והנה מבואר בשו"ע יו"ד (סי' ה"י ס"ט) לענין בדיקת הסכין ח"ל, "ויבדוק לאט ובכוונת הל"ב שלא יפנה לבו לדברים אחרים". ולהלן שם (סי"ז) כתב "ובהרה לריך ישוב הדעת וירא את שמים לבדיקת הסכין, הלא הראה כי יבדוק אדם פעמים שלש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימלאנה, כי הכין לבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש גפי כוונת הל"ב". והב"ח שם כתב, שאע"פ שיפנה מחשבתו לדין

* הגאון המחבר שליט"א היה אז בארצה"ב וביקר את בית המטבחים של "השחיטה המהודרת" ביותר בעיר נוא יארק ועוד הרבה יתור מהכתוב כאן, ידוע הוא להיודעים את המצב דפה.

צדיקה הסכין לא ירגיש בפגימה אם לא יכוין לבו בצדיקתו
 עכ"ל. והש"ך שם (סק"ל) הביא בשם מהרש"ל, שהרבה לקרוא
 חגר על שבדוקין הסכין במהירות וכלי כוונה הלבו ושראוי להזהיר
 ולהקפיד עליהם בדבר זה עכ"ד. ובשמלה חדשה שם (סי"ז)
 כתב "שיבדוק מחון מחון ובכוונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות
 וכו', ולכן אין למנות על זה כי אם יראי שמים ביותר וחרדי
 על דבר ה' ואינם נבהלים ונחפזים בדעתם". ובסי' דעה קדושים
 והוצא בדרכי חשוכה שם (סק"ס) כתב, שאם יש חשש היסח
 הדעת כל שהוא או עירדה כל דבר באמצע הצדיקה לריך לחזור
 ולבדוק אפילו כמה פעמים עכ"ד. ומכל זה מבואר כי צדיקה
 הסכין לריכה להיות במתינות גדולה ובלב פנוי מכל מחשבות
 וכלי חשש הפרעה. ובגדון דיון שאחרי שנגמרה שחיטה בהמה
אחת עובר רק זמן קצר וכבר בהמה השניה מוכנה לשחיטה —
ומכל שכן גבי העגלים אשר הם מוכנים לשחיטה זה אחר זה
בהפסק זמן קצר יותר — ואם ישחכה השוחט בצדיקה הסכין,
יעוררו הפועל הגברי המכנים את הבהמות לאמור עמוד ונעשה
מלאכתנו, ואף אם הבדוק לא ישעה לדבריו מכל מקום בהכרח
הוא חושב מחשבה שלא להשחות את שחיטה הבהמה הבאה
יותר מדי, כי אי אפשר לעכב את שרשרת השחיטה זמן רב מדי,
ונמצא שהין לבו פנוי מכל מחשבות בשעת צדיקה הסכין, וכבר
כתבו בפרי השו"צ דעיקר השחיטה והטריפות הוא הסכין.
 (ב) זאת ועוד, כתב בדרכי חשוכה (סי' ח"י ס"ק קט"ה) ח"ל,
 לריך השו"צ לחבר שכשירו עייפה שלא יבדוק הסכין
 אז, ואם בדק הסכין ביד עייפה ה"ז בחזקת שאינו בודק ככל
 הדרך, כי ידוע דכשהיד עייפה אין מרגישין בה כל כך, ולכן
 פשוט הוא שריך השו"צ לחבר כמה שאירע כמה פעמים
 שנהקלקל הסכין עד שריך השו"צ לחכך הרבה בהסכין על ידו
 עד שמעמידו על תילו כראוי, שלא ישחוט חיבך רק לאחר שימחין
 קצת להניח ידו עד שירגיש שאינה עייפה ואז יבדוק הסכין
 וישחוט, וכמ"כ ביד אפרים לעיל (סי' א') ובדעת קדושים כאן
 (סקכ"ג) שהוא שכיח דע"י עייפות החיתוך לא ירגיש בפגימה
 וההרגשה היא רק ביישוב הדעת בלא עייפות וכו', שוב מלאחי
 בסי' אור זרוע ללדיק וכו' שמחיר שלא יבדוק השו"צ סכיני חיבך
 לאחר ההשחזה רק ירגיע ויניח זמן מה כדי שלא יהיו אבריו

כבדים עליו מחמת ההשחזה, וכן כשהוא בא מן הדרך או ממלאכה שהוא עוסק בה ירגיע עלמו קודם שיבדוק סכינו לפחות כמו חלי שעה עכ"ל הדרכי תשובה. והנה בנדון דידן שהחטין מקודם כמה עשרות גסות ואחר כך עושה השוחט בדיקת פנים וכשגמר הבדיקות שוחט כמה עשרות עגלים, והכל נעשה בזריזות ובמהירות, הנה איכא חשש גדול שאחר שהחטין בידיו לשחוט ולבדוק במשך כמה שעות, מתעייפת ידו של השוחט, וכשמגיע לשחיטת העגלים ידו עייפה מרוב העבודה, כי אין זמן להפסיק בין הפרקים, ואיך תועיל אז בדיקת הסכין. ועוד דמבואר בשו"ע (סי' א' ס"ח) דשיכור לא ישחוט שרגיל לבוא לידי דרסה, וכתב העו"ז (סקו"ח) מטעם שאבדו כבדים עליו עו"ש. וא"כ כשידו עייפה מחמת שהחטין בה כמה שעות איכא גם חשש דרסה.

ג) וכדי להכליל מכל החששות האלו מן ההכרח להעמיד לכל הפחות שני שוחטים לכל שחיטה, והאחד יעסוק בשחיטה בלבד והשני יעסוק בבדיקת הסכנים בלבד, ויכינו כמה סכנים כדי שהבדוק יוכל בכל שעה ליתן סכין בדוק בידו של השוחט, ושיוכל לבדוק את הסכין בניחותא בלי מהירות ופזוזות. ועל ידי שיכינו כמה סכנים יוכל השוחט ליקח לכו כהמה סכין אחר, ועד שהשחטם בכל הסכנים המוכנים כבר גמר הבדוק את הכנת הסכין החדש בניחותא. ועו"ז יכול השוחט לשחוט בישור הדעת כי לא יהא מועיל עליו בדיקת הסכין ותיוקן בין בהמה לבהמה, וכל מעיינו יהיה רק במעשה השחיטה, וכמו כן הבדוק יהא כל מעיינו בבדיקת הסכין בלבד, וטובים השנים מן האחד. ואי לאו דמסתפינא שאין הצור יכולין לעמוד בהולאות הוב חמינא שצריכין שיהיו שלשה שוחטים, כדי שהאחד ישחוט והשני יבדוק הסכנים והשלישי יעסוק בבדיקת פנים, כי השוחט שעושה בדיקת פנים לארבעים או חמישים בהמות בזו אחר זו ידו מתעייפת ועכ"פ הרגשתו נפגמת, ואם מיד אחר כך יעסוק בשחיטת העגלים או בבדיקת הסכין איכא למיחש

לשייכות היד. ובשחיטה גדולה כזו מן הראוי לעשות כן. ובארה"ק
ראיתי שיש צדק מיוחד לצדיקות הריאות והוא אינו שוחט ולא
צדק סכינים, או שצדק הריאות ששחט מקודם אינו שוחט שוב
אחר הצדיקות. וכך הוא הדרך הראוי.

(ד) ובאמת שכבר נהגו מקדמה דגה צקלוח ישראל שאין שוחט
 יחיד ראוי לשחיט, וכמשי"כ בחשי' חתם סופר
 (יו"ד סי' י"ג) כי צק"ק פפד"מ חיקן בהפלאה ז"ל שאפילו
 שום עוף לא ישחטו בלי שנים צדקין הסכין לפני השחיטה,
 וצק"ק פרטשבורג החמירו רק בגסות, וכחצ החת"ס שהוא מנהג
 יחיקין וכרצ שהיקן צקלוחו גם צדקות כן יאושר חילו עיי"ש.
 וכ"כ גם שמלה חדשה (סי' ח"י סי' כ) "וראיתי במקומות
 החרדים לדבר כי ממנים שנים, ועוזים השנים מן האחד ואיש
 את רעהו יעזרו ויחירו". וכ"כ הפרמ"ג (שם שפ"ד סקכ"ט)
 דעכשו שצטוה"ר רבי המחפזים ראוי לחקן שיכיו שנים אלל
 השחיטה עיי"ש. וכ"כ צשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' י"ב)
 שמנהג עירו שאינם שוחטים רק בצירוף שני השוחטים ואם
 אחד ערוד לריך אחד מהצ"ד לילך עמו לבית השחיטה עיי"ש.
 וכ"כ להחזיק במנהג זה צשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' ה')
 וכחצ שהחיוצ על כל צ"ד להקיס הדת בגדר וסיוג צענין כזה
 והוא בכלל ארור אשר לא יקיס וכו' עיי"ש. וכן דעת תורה
 (סי' ח"י סקל"ח) הביא שכן הוא תקנת הקדמונים עיי"ש.
 ועיין סי' דרכי חסובה (סי' א' סי' קע"ו) ובהוספות שצטו"ס
 שם שהביא כן מהמה מקורות עיי"ש! ומעתה אם צמניהם
ששחטו צקלוח רק בהמות מועטות בפעם אחת, וצין שהיטת
בהמה לבהמה עבר זמן ניכר עד שקשרו את הבהמה והכינוה
לשחיטה, ומ"מ תקנו בלא ישחטו אלא ע"י שני שוחטים, והוא
לחירות יתירה, מכשי"כ צנדון דידן שהשחיטה נעשית צמהירות
ואין הפסק בין בהמה לבהמה אלא זמן קצר בלבד, הרי ודאי
שחיוצ גמור הוא בלא לשחט אלא ע"י שיצמדו שם לפחות שני
שוחטים. ועיין צשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' ח') שכתב,
 כי ידוע שבצית המתצחיים יש כמה מיני ענינים מלעקת העצמים
 ומדברי הבליס ושם ערדות ולעקות ובהלות שונות, ולכן לריך

השוחט ליישב דעתו ולא להבהל עי"ש. ומכש"כ צדקן דידן אשר
צבית המטבחים נעשה עבודה רבה ושם הבה פועלים גויים
עומדים לפופים, וטושים מלאכתם צבילות וצפזון, ואם
מהעבצת מלאכתם על ידי שאין השוחט מודח לשחוט ולכן הם
מהעבצים צמלכת ההפשה וכו', הרי הם מרעימים בקול לאמור
כלה מלאכתך, ולריך שהשוחט לא יחח מקולם ומהמונם לא
יענה, ולא ישחוט עד שימלא את הסכין מחוקן לשחיטה. מ"מ
איכא למיחש פן ירך לצבו מחמת צהלת האועקים. ולכן צע"ל
כעס זה צלצל לריך שיהא שוחט שני צלדו כי טובים השנים
לעמוד מול המרעימים. ומכל זה צרור אשר חיוצ גמור הוא
להעמיד עוד שוחט לצדו של השוחט הראשון, והאחד ישחוט
והשני יצדוק את הסכין.

(ה) והענין השני הטעון חיקון, הוא מקום עמידת השוחט
צשעת שחיטה העגלים, אשר הוא כעת סמוך
ונראה למקום עמידתם של הפועלים הנכרים העושים את
מלאכתם שם, ומהם המחזים מים על העגלים השחטים מיד
אחרי שחיטתם, ומקום התזה המים הוא כשחים שלש אמות
סמוך למקום השחיטה — ולא יתכן כלל לשחוט במקום שהשוחט
אין לו יישוב הדעת ועלול להבהל מנחית המים או מלעקת
הפועלים, ואף אין לו מקום משומר והגון להניח שם את סכין
השחיטה. ועיין בפחחי השוכה (סי' י"א סק"א) צשם צבוח
יעקב (ח"צ סוס"י ס"א) שאם צבה הנר צלילה צאמלע השחיטה
הרי ע"י צביית הנר נצעת השוחט חוך השחיטה ועושה שהיה
ועריפכ עי"ש. וא"כ פשוט דאסור לשוחט לעמוד במקום שיכול
להבהל. וגם צדיקת הסכין לריכה ישוב הדעת ולא יתכן זה
צמקום צבלה. וכיוצא בזה מצואר צשו"ע יו"ד (סי' קצ"ח סל"א)
שלא תעמוד ע"ג כלי חרס ולא על גבי צקעת ותעצול שמא תפחד
שלא תפול ולא תעצול כראוי. וכן שם (סל"ד) לא תעצול צמקום
שיש חשש שיראוה צני אדם מפני שמתוך כך ממחרת לעצול
ואינה מדקדקת צעצילה עי"ש. ועיין ש"ס נדה (יג.) דכשעומד
על הגג צמקום ציעותיהא לא אחי להרהורי עי"ש. הרי דציעותיהא
מצעלת מחשבת הלצ. וא"כ פשוט שהשחיטה וצדיקת הסכין
צריכון להיות צמקום שאין שום חשש לציעותיהא ולהפרעה כל

שהוא, ולא יתכן לעשותם במקום שמלוויים סמוך לו שועלים
 נכרים רבים העלולים להתקל בו. וכל צחי השחיטה בארה"ק
 ראיתי שיש להשוחטים מקום מורוח לעמוד רחוק משאון צעלי
 המלאכה האחרים, אשר שם יש מקום להנחת שולחן ועליהם
 מונחים הסכיני כ' בלי חשש שיפלו או שמישהו יגע בהם, ושם
 עומדים השוחטי' בין שחיטת בהמה אחת לשניה בהשקט ובעת,
 ואינם ניגשים למקום השחיטה אלא כשהבהמה כבר מוכנה
 לשחיטה, וגם שם יש להם מקום מורוח לעמוד בלי חשש דחיפה
 או נגיעה כל שהוא. ועל כן חייבים לתקן את מקום שחיטת
 העגלים שהיה מחילה בין מקומו של השוחט לבין מקומו של
 שאר הפועלים, והשוחט לא יוכל לראות בשעת השחיטה אלא את
 הבהמה בלבד, וגם יהא לו מקום מורוח לעמוד בין שחיטה
 בהמה לבהמה ולבדיקה הסכין ביישוב הדעת ובמתנוחה ולא
 בין המולת שאר הפועלים. ובאמת גם מקום עמידת השוחט
 בשחיטת הגסות הוא קטן מאוד ואף שהוא מקום סגור אבל
 הוא עומד סמוך להנכרי המכניס את הבהמות העומדות לשחיטה
 לתוך בית קבול בו עומדת הבהמה בשעת השחיטה, והנכרי
 עומד סמוך לו בשעת בדיקת הסכין, ויש חשש שאם ישהה
 בבדיקה יעוררו הנכרי למהר מלאכהו. ולריכין להקפיד שהשוחט
 יהא לו מקום מורוח וסגור לעמוד בין שחיטת בהמה לבהמה
 אשר שם יוכל לבדוק הסכין בהרחבת הדעת רחוק משאר
 הפועלים. וגם יהא לו מקום מורוח להניח שם את הסכינים
 על שולחן מיוחד לכך.

(ו) עוד זאת לריך תיקון — סדר ההשגחה על הבהמות הכשרות
 לכל יהערצבו עם העריפות. כי כפי מה שראיתי אין
 שם אלא איש אחד שהוא מושכר ע"י בעל האטלין, המחזים את
 החתיכות השונות במספרים למטן דעת לאן הן שייכות. אולם
 כפי שראיתי הוא מוכרח לעשות עבודתו בחפזון גדול כי הבהמות
 והחתיכות מונחות על מסילה המתענעת וגוסעת בלי הפסק
 ואם לא יחתים את החתיכות במהירות תמלאנה החתיכות ממנו
 והלאה, ויש חשש גדול שמחוך הבהילות והחפזון יבואו לידי
 הקלה של עירבוב חתיכה של עריפה בין הכשרות, ולא יתכן כלל
 להשאיר דבר זה לעבודתו של איש אחד בלבד. ולכן חייבים

להעמיד זה מזגית, שיהקן סידורים גאומים ועמוד על המשמר
 שלא יוכל לציא לידי פרובוב וטובים השנים מן האחד.

סימן מ

— המשך התשובה הקודמת —

(ז) והנה צהורה אמת כתיב צה, ולכן לא אכחיד אחת לשוני
כי יש לפקפק מאוד על מה שזוהעין את הצבמות
כשזואר מלמעלה והסכין מלמעלה — דהנה מצואר צש"ך (סי
ו' סק"ח) דלכתחלה אין לשחוט כשזואר הצבמה למעלה ואף
כשחופס הסכין צידו משום חשש דרסה עיי"ש. אלא שכתב
הצב"ש שם (שמ"ח סי"ז ותצ"ש סקט"ו) שאם ראש הצבמה
קשור היטב למעלה צאופן שאי אפשר לו להכביד כלל על הסכין
כ"ז מותר אף לכהחילה עיי"ש. וצנזון דידן שראש הצבמה
נהפס צשעה השחיטה בין מלקחיים המחזיקים את הראש, כוי
לוי כקשור למעלה דשרי. וצודאי שכל זה סמכו מלכתחלה לשחוט
צאופן כזה. אולם יעויין בצרכי חשונה (סי' ו' סקמ"ז) שכתב
צש"ס סי' מנחת הצבת, דאף כשקשר הראש למעלה אין לשחוט
כך כי אם צשעת הדחק כגון שאי אפשר להפיל את הצעל הי
לאיזו סיבה, וכתב שהיודע מהות הענין לא יקיל עלמו לשחוט
כן דכשהצבמה עומדת וזוארה למעלה והסכין למטה, מיד
כשמתחילין לשחוט היא נרשעת ואוחזתה חולשה ליפול לארץ
ומכבדה על הסכין ויש צה דרסה גמורה, וגם צקל יכול לעשות
שהייה זואר קלקולים, לכן המחמיר שלא לאכול מצשר כשחט
כן הצוא עליו צרכה עכ"ד. והנה חששא זו איכא גם צנזון דידן,
כי המלקחיים החופכים את ראש הצבמה צשעת השחיטה אינם
אוחזים את הראש צאופן מוחלט עד שלא הוכל הצבמה להזיז
ראשה כלל, כי צעיני ראיתי שגם אחר חפיסת המלקחיים עדיין
צכתה של הצבמה להזיז ראשה, וכשחטת היה צריך להתליק על
זוארה כדי להרגיעה שלא תזיז ראשה צשעת שחיטה. חכ מוכיח
כי גם אחר חפיסת הראש עיי' המלקחיים עדיין צכתה של
הצבמה להחזיק זוארה וראשה, והצבמה שולעת גם אז על
שריריה (מוסקל צלע"ז), וצרגע שמתחילין לשחוט מתרפה כהה
של הצבמה ושריריה נופלים ומכבידין על הסכין ואיכא חשש
דרסה וכמש"כ צסי מנחת הצבת כנ"ל. זאת ועוד, כי על ידי

שוחטין מלמטה למעלה או צאלכסון נאלץ השוחט להחטוף ולעקם גופו בשעת השחיטה, והנה מצואר צנאר היטב (סי' כ"ד סק"ג) צש כנסת הגדולה להזכיר לשוחטים שלא ישחטי מיוצב כי היציבה מצויה לידי דרסה. והפרי"ח כתב דצדיענד כל שידוע לו שלא דרס מותר. וצפרמ"ג (שפ"ד סק"ה) כתב דאין להחמיר צדיענד בהפסד מרובה ואף בלא הפסד מרובה יש ללמד אם יודע שלא דרס פ"י"ש. ודרטי חצונה שב (סי"ק ל"ה) כתב שצמדינתו נוהגין נהחמיר שלא לשחוט ציציבה פ"י"ש. ומעשה כשמתכופף למטה בשעת שחיטה ומשקה גופו איבא למיחש פן פ"י"ז אינו יכול להרגיש אם אינו צא לידי דרסה, ומי נתן לנו רשות לשנות את אופן עמידת השוחט בשעת השחיטה מהאופן שנהגו בו מאז ומתולם, וכשם שהנהי"ג חשש לדרסה כששוחט ציציבה שמה ניחוש גם אנתנו כששוחט צכפיפת קומה וצעקימת גופו, דשמה גורמת עקימת הגוף כששוחט לא ירגיש בשלימות את הנועות ידיו ואלצעותיו ופ"י"ז אינו מרגיש בדרסה.]כעת מלאחי צש"ת מאזנים למשפט שדן צענין השחיטה צמדינת קנדה שהצואר למעלה והסכין למטה].

ח) ולכן נראה לי שיש להשתדל מאוד לאפשר לשחוט קנהוג בכל הפנות ישראל מאז ומקדם, דהיינו שהצואר מלמטה והסכין מלמעלה והשוחט לא ילטרך לעקם גופו בשעת שחיטה — והיינו שיש להתקין את בית הקיבול אשר הצהמה נכנסת בו בשעת השחיטה, צאופן שהצית קיבול כולו יוכל להתהפך אחרי שהצהמה נכנסת לתוכה, כך ששהיינה רגלי הצהמה למעלה וראשה למטה, וכאשר ראיתי צחי קיבול כאלה צארב"ק.

ט) גם ראיתי לעורר צמה שנהוג כששוחט בשעת השחיטה אחז את הסכין צידו הימנית, ואילו צידו השמאלית מחזיק כלי אשר צו הוא מגרד את צואר הצהמה לפני השחיטה כדי שיהא נקי ולא יפגוש הסכין, ומקודם הוא מגרד ומנקה את הצואר צכה צידו השמאלית ומיד לאחריו הוא שוחט — ולדעתי אין זה מהנכון, כי השוחט צריך שיכוין ידו ודעתו בשעה שהוא יוגש עם הסכין אל הצואר כדי לשחוט צאופן שלא יהא חשש דרסה, ולריך שישים דעתו ולצו שיוכל לשחוט על ידי הוצאה

והולכה בלעד בלא דרסה. ברם אם הוא מגרד מקודם את
 לאחר הבהמה בידו השמאלית בכפיפת גופו וזככה, ומיד ברגע
 שלאחריו הוא מקרב את הסכין שבידו הימנית אל האוהר ושוחט,
 איכא למיחש שלא יוכל לשים לב ולא יוכל לאמן ידו כהוגן כדי
 להצטיה שלא ישחוט אפילו כל שהוא בדרך דרסה — ואין אדם
 יכול לכיין שהי כוונתו כאלה, עיין הוס' מועד קטן (ה:): ד"ה
 לפי, וראב"ד (ה' פרה אדומה פ"ז ה"ג) — ואף שאינו שוחט
 אלא לאחר שסיים את גירוד וניקוי האוהר, מ"מ כיון שהשחיטה
נעשה מיד תוך רגע כמימריה אחרי הגירוד, איכא השבא הי"ל.
 ולכן הנכין הוא שהניקוי ייעשה ערב שנתה השוחט את הסכין
 בידו, ובארה"ק ראיתי שמנקין ע"י החזת מים מתוך גורו על
 האוהר, וזה נכון עפי כי ההחזה אינה דורשת החלמות של
 הגוף משא"כ כשמנקין ע"י מגרד. ועל כל פנים לא יקה השוחט
 את הסכין בידו עד שנגמר הניקוי ואין בידו השמאלית כלום.

ולמסקנא דמילתא יש לנשות את החיקונים דלהן —

(א) בכל שחיטה יעמדו לכל הפחות שני שוחטים, כשהאחד
 שוחט והשני בודק את הסכין, ויכינו כמה סכינים
 כדי שיכיה חמיד סכין צדוק מוכן לשחיטה, והבודק לא ילטרך
 למהר לגמור את צדיקה והכנת הסכין, אלא ייעשה הכל
 במהירות גמורה ובישוב הדעת. ומה עוב אם על גביהם יעמוד
מו"ל שישיגה שהכל נעשה כהוגן. ואין להרשות צעום פנים
לשחוט ע"י שוחט אחד בלבד.

(ב) בין גמר צדיקה הפנים של הגסות לבין החלפת שחיטת
 העגלים לריך שתהא הפסקה לפחות חצי שעה, כדי
 שבאוחו זמן יוכל השוחט לנוח ממלאכתו, וגם להבודק את הסכין
 יהיה זמן להכין את הסכינים כדבעי וגם להנפש ממלאכתו.
 (ג) יש להקן את מקום שחיטת העגלים באופן דלהן — ראשית
 יש להקלות מקום מיוחד צפינה רחוק מהפועלים
 האחרים, אשר המקום ההוא יוקף עם מחילה גבוה, ושם יעמוד
 שולחן אשר עליו יוגחו הסכינים ושם יעמוד מי שבודק את הסכין
 ויכין את הסכינים בצדיל השוחט, וגם השוחט יעמוד שם בין

שחיטה עגל לעגל. ויהא שכ מוכן גם כסא לנות. ושנית יש להעמיד מחילה גבוהה סביב מקום עמידת השוחט בשעת שחיטה העגלים, כדי שלא יראה לפניו את הפועלים בשעת השחיטה ולא יהא חשש שיצטבל ממלאכתם או מהחזת המים, וחייבים לתקן שהשוחט והבדוק את הסגויים יהיו נפרדים משאר הפועלים מהם ומהמונס. ודבר זה הוא חיוצ גמור. ובאמת שגם במקום שחיטה הגבוה יש להשתדל לעשות מקום מרווח כג"ל להשוחט והבדוק, ולשם זה לריך לסלק את הכותל ולחקונו צורה נאותה.

ד) צריך להעמיד משגיח מיוחד שיעמוד במקום שהצבחות השחוטות עולות על המסילה הנוסעת, וישגיח שהאצרים החחוכים לא יוכלו להתערב. גם לריך שיעשה סידורים מתאימים ע"י החקנה מספרים על הצבחה ועל החחוכות כדי שלא יוכל לצוא לידי חערובות בשום אופן. ואין לסמוך בזה על איש אחד בלבד, כי מלבד האיש המחזיק את החחוכות לריך שיעמוד עם משגיח מיוחד.

ה) יש לתקן שהשוחט ישחוט את הצבחות באופן שהלואר יהא למטה והסכין מלמעלה, וכמו ששחטו מקדמת דנא וכן נוהגין בכל ארה"ק, ואפשר לחקונו צמאמן לא רב על ידי שצית הקיבול שבו עומדת הצבחה בשחיטה יוכל להתהפך ע"י לחילה כפתור, כלומר שאחרי שהצבחה נכנסה לחוך הציח קיבול התהפך הצבחה כדי שראשה יהא למטה. ובארה"ק מזויים צהי קיבול גם צורה אחרת ואפשר ללמוד מהם איך לעשותה.

ו) ניקוי ליאר הצבחה ייעשה ע"י נחיצת מים מלגור לפני השחיטה ערם שלקח השוחט את הסכין צידו.

בדיקת החוץ של הריאות לא הספקתי לראות, אבל החשוב לבטח שכאשר יימצאו שני שוחטים תיעשה גם זאת כראוי.

ולסיום דברינו אוסיף, כי ידעתי שעל ידי החיקונים הג"ל ייערכו להוליא הולאות כספיות לנורך השחיטה יותר ממה שהוליאו עד הנה, אולם אין ליצור עני, ולא יתכן שצטייר גדולה כק"ק פלונית, אשר מזויים צה הרבה הלמיד חכמים ואנשי מעשה ויראוי ה' לא תהא אפשרות להתקין סדרי שחיטה

כדבעי למיכווי. ואם מהדריס להקין את לרבי בית הגשמיים
 שיבא הכל על מכוני בלי שום פקפוק ואף יותר מן ההכרח, על
 אחת כמה וכמה שחייבים לתקן את השחיטה שהוא היסוד
 לכשרות המאכלים שהוא בלא שום פקפוק. וכדי שכל התקונים
 ייעשו ויבואו על מקומם, העלה היעולה למנות ועד של בעני
בתים ובני תורה אשר ידאג לבטח את כל בניו, ואנשי הועד
שהם באי כחם של הצבור ישלמו את משכורתם של העוסקים
בשחיטה, וכמו שנהגו מאז ומעולם בכל קהלות ישראל, שהחוקת
השוחטים והמשגיחים מוטלת על הקהלה, ולא יהיו תלויים בשום
דעת יחיד. ואין ספק שעל ידי רצין עיז אפשר לתקן הכני
 באופן שלא ייגרס שום החק לא לבעל האגליז ולא להשוחטים
 ולהעוסקים בענין השחיטה, והכל על מקומו יבוא בשלום,
 והאמת והשלום ארבו.

ופשוט שאין לדון ממה שבשנים הקודמות לא נעשו תקונים
אלו עיי רבנים גאונים, כי באותם הימים היתה
השחיטה מוטעת והיה אפשר להזהר יותר ממכשולות, ועוד
דאין דין אפשר משאי אפשר כי הקהלה היתה קטנה והאפשרויות
הכספיות היו מזומנות ושעת הדחק שאני. אבל כעת שהשחיטה
גדלה והרחיב ה' להקלה הקדושה ופרינו בארץ, עייז גדל חשב
המכשולות, וכל מי שיראת ה' נוגעת ללצבו חייב לעשות כל
מאמץ כדי שיעשו כל ההקונים הזכרים, וצרוך אשר יקום את
 דברי התורה הזאת וזכות רבנים תלויי בו צוה וצנא.

דברי המדבר בצדקה למען תקנת הרבים חותם בברכת
 התורה.

שחיטת ואכילת בשר בהמה

באנו לסדר מה בין בשר בהמה לבשר עוף וממנו יראו כי הנמנע מבשר בהמה שומר מצרות נפשו ונפש ביתו וניצול מעשירות חששות רציניות. נעשה ע"י צוות שוחטים ומומחים:

בשר עוף	בשר בהמה
סכינה קטן וקל בניקל להעמידה חד וחלק כדבעי.	א) יש לה חליף גדול מאוד שקשה להעמידה חד וחלק, כשנפגם, ונסיון גדול לטרוח להחליקה ביש לה פגם קטן.
בדיקתה קל מאוד בלי קישויים-וכל נער יבדקם. ואין לה אורך רק קצת.	ב) בדיקתה כהוגן קשה-לרוב חריפתה וגם צריכים לבדוק אורך גדול, והרכנים מפקחים מתייראין לדחוק הציפורן היטב על הסכין מחמת חריפתה.
אין בודקין אחר כל עוף-הסכין קצר-הבדיקה ניקל-ואינו מזיק הצפורן.	ג) שוחטים העוסקים בשחיטת בהמה צפורנם מתקלקל בזמן קצר כיון שכודקין אחר כל בהמה ממש, סכין חד וארוך ושוחטים בהמות למאות בכל יום.
העוף צוארה נקי ואין שום קלקול.	ד) צוארי הבהמות מלוכלכים - בפרט בימות החורף - כחול ועפר (ונשאר לכלוכית גם אחר הדחת הצואר במים) ופוגם הסכין מיד והשוחט צריך לנצל זמן שניתן לו לנוח בין שחיטה לשחיטה (שלא

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>יהי עיף) להעמיד סכינים, ולפ"ז עובדים כמ"פ ח' וט' שעות רצופים-חלק בהשחיטה-וחלק בהעמדת סכינין.</p>
<p>לא שייך אצל העוף כלל.</p>	<p>ה) בשחיטת בהמה מדקדקין לשחוט לצד מעלה כל מה שיכול שלא יפול הרבה בשר לחלק הראש, וגורמת הגרמות כידוע.</p>
<p>אצל העוף תופס הראש בידו ומרגיש אם נדה העוף ויש לחוש לשהייה או דרסה.</p>	<p>ו) בשחיטת הבהמה אין השוחט תופס בידו רק הסכין לא הבהמה וקשה להרגיש לפעמים שהייה ודרסה, (ועי' שמ"ח ואחרונים).</p>
<p>אצל העוף זורקין העוף הקטן לקופסא המיוחדת לטריפות ונפרד כולו משאר העופות.</p>	<p>ז) אצל הבהמה כאשר נתנבל אצל השחיטה, או מצאו טריפה לאחר השחיטה נצרך זהירות יתירה שלא יתערבו החלקים הראש בין הראשים הכשרים, גוף הבהמה עם השאר ועוד, כי כל חלק ניתנת למקום אחר.</p>
<p>לא שייך אצל עוף.</p>	<p>ח) אין סכינים נפרדים-לחתיכת חלקים שמחובר שם חלב ולשאר צורכי חתך (ובחולין-הטבח צריך ג' סכינין).</p>

בשר עוף	בשר בהמה
<p>י"א שאין שחיטתה מה"ת רק מדרכנן (עי' כנה"ג סי' כ"ט וב"ח ופמ"ג ר"י ה' שחיטה).</p>	<p>ט) שחיטת בהמה מה"ת לכו"ע.</p>
<p>בעוף השוחט תוקף אגודל ורואה היטב היטב שחיטת ב' הסימנים עד שא"א לפקפק עוד.</p>	<p>י) בדיקת הסימנים לאחר שחיטה אם נשחטו רובן וצריכין להרגיש ביד וגם לראות בעינים אם נשחטו עכ"פ רוב ב' הסימנים ובבהמה מיד אחר השחיטה שוטף דם ממקום השחיטה בשטיפה מרובה עד שא"א לראות בעינים (ועכ"פ קשה מאוד) וגם הרגשה שביד נעשה בזמן ששטף גדול של דם שוטף על ידו והשוחט ממהר מאוד מטעם זה בבדיקה, (עי' שמ"ח סי' כ"ה, ועי' ט"ז שהביא בשם המהרי"ל, ועי' בתורת זבח, ובזבח שמואל, ועי' שו"ת כ"ס סי' י"ד עיי"ש).</p>
<p>כמוכן שלא שייך אצל עוף.</p>	<p>יא) גוף הבהמה — הוא דבר הגדול וכבד מאד (לערך ח' מאות פונט-עד אלף, ויותר) ואצל הרבה מקומות (לפי מעטאד"ע של השחיטה) יכול הבהמה להכביד באמצע השחיטה חלק שלמעלה מן הסכין על הסכין וגורמת</p>

בשר עוף	בשר בהמה
	<p>שהייה ודרסה, (עי' שמ"ח סי' ר'), זבחי רצון, שו"ת הרד"ם חיו"ד סי' ב', דרכ"ת סי' כ"ד, המנחת הזבח סיים ועלול עי"ז לבוא לידי כמה חששות עי"ש.</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יב) בכמה מקומות הבהמות נשחטין תלויין ברגלים למעלה והראש למטה וגוי אחוז בראש בעת השחיטה, ונקרא "שחיטה תלוי" ויש הרבה פוסקין האוסרין זה (עי' פקודת אלעזר וש"א ושו"ת אגרות משה).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יג) לאחר השחיטה עד שמגיע הבהמה למקום בדיקת הריאה נזרק ממקום למקום ע"י הגוים והרבה פוסקים חוששין לניתוק סירכות, (עי' שו"ת מהרש"ם, שבט הלוי, וש"א).</p>
<p>לא שייך בעוף.</p>	<p>(יד) גוף הבהמה נחלק ונחתך לחתיכות הרבה ואם אצל בדיקת הריאה רואין שבהמה זו טריפה מצוי שבחיפוש אחר חלקי בהמה זו הנטרף טועין ולוקחין אחרת</p>

שחיטת ואכילת בשר כהלכתה

ה

בשר עוף	בשר בהמה
	והנטרף נשאר במקומו כחזקת כשר.
<p>אין מחויבין לבדוק ריאה של עוף, וגם אם בודקין כרגע אחד יבחין הכל.</p>	<p>טו) פראבלעמען מרובין עם בדיקת הריאה, בדיקת פנים, ובדיקת חוץ-כמו החיפזון והבהלה-ידיעת המלאכה על בורי' - טירדת הגוים הצועקים נא! נא! מהר! מהר! שנתעכבים במלאכתן. ע"י הבדיקה-זכרון הסירכות בעל פה, ועוד.</p>
<p>לא שייך אצל עוף שכל עוף חי מחירו 25 סענט ועוד פחות מזה.</p>	<p>טז) אצל הבהמות נסיון גדול להטריף הרבה (במקום צורך) כיון שא"א לשחוט במציאות כמות גדולה בשעה אחד (פי' ב' מאות בשעה וכ"ש יותר) וגם הריעותות מצוי בהו כמו סירכות בריאה, שחיטה שאינה מהוגנת (מחמת לכלוך הצואר-וגם קושי השחיטה הגורמת לכך) יתדות כבית הכוסות, ובעה"ב צועק מרה כאשר מטריפין הרבה.</p>
	<p>יז) לדעת הדע"ת בשם כת"י הב"י בשם ב' מאות גדולים שבשחיטת כל בהמה יהיו עומדים ב' שוחטים</p>

בשר עוף	בשר בהמה
בעוף הוא רק הידור לכתחילה ולא לעיכובא	ושניהם בודקין הסכין- ושנים בודקין הריאה ואינו עפ"י רוב (ודבר זה גם להחת"ס, מהר"ם שי"ק, ד"ח, הפלאה, ועוד).
ולא בעוף	יח) לדעת הגרש"ק (בתקנותיו) אסור לבעל השור להמצא בבתי מטבחים ששוחטין ובודקין שם.
לא כן בעוף.	יט) ההשגחה אינה מעולה כ"כ כי כמעט כל הרבנים אין להם הבנה כמה שרואין, ולהיות משגיח טוב צריך ללמוד בפועל מלאכת הבדיקה כמי שרוצה להיות בודק (שוחט ובודק זקן שעוסק במלאכה זו כשלושים שנה).
לא שייך כמובן	כ) השגחת הרב אצל שחיטה כאילו אינו דגם בזה א"א לו להיות מבין גמור רק בלומד ה' שחיטה ועסק בה בפועל ידיו ממש ובאותו הסיסטע"ם שעוסקים היום (גם זה מפי הנ"ל) (ועיין לק' בקר' שמירה טובה באריכות בזה ותבין).

שחיטת ואכילת בשר כהלכתה

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>(א) ההמסס ובית הכוסות צריכין כדיקה דמועט המצוי למצוא יתידות תקועות בהן.</p>
לא שייך בעופות	<p>(ב) ניקור החלב הנזנח ונפרץ מאד בעווה"ר בפרט בארה"ב, (והוא כרת דאורייתא).</p>
<p>לא שייך בעופות</p> <p>בעופות שמצוי גם בית השחיטה סמוך ונראה למושב בני ישראל מצוי יותר מבקרים והולכים, מאותן הנותנין השגחה על חנות.</p>	<p>(ג) אצל שחיטת הבהמות יש איזה רבנים מיוחדים ההולכין מזמן לזמן לראות (לפי הכנתם) אבל החנות (בוטשע"ר) שיש עליה השגחה מרב פלוני אין הכוונה שראה רב פלוני השחיטה וכדיקה דרוב מהם לא דרכו על מפתן בית המטבחים, ואפילו דרכו הי' רק חד פעם -דיש טלטול הדרך גדול שהמקום רחוק, וגם אין מבינים הרבה, והסומכין עליהם כמפקחים על השחיטה טועה מאד שהשגחתם רק על מליחה והדחה הנעשה בחנות.</p>

בשר עוף	בשר בהמה
לא כן בעופות	<p>כד) בזמן הזה אין רוב בהמות כשרות ובטל חזקת ימי קדם שרוב בהמות כשרות (בנ"י חודש אדר דף צ"ט ע"ב, שו"ת התעוררות תשובה ח"א סי' ק"ז).</p>
<p>בעופות יכול לקנות עוף שלם שעליה חותם הנחתך לאחר השחיטה.</p>	<p>כה) ענין חותם על הבהמה אינם באופן נעלה כי בבית המטבכיים נחתם על חתיכה גדולה (של כמו 200 פונ"ט) חותם שהוא כשר, וכאשר בא לחנות נחתך לחתיכות קטנות למכירה וליכא חתימה עליהן וכאשר נכנסין לחנות ליקח בשר צריכין להאמין לבעל החנות (הנוגע במסחרו).</p>
בעופות אפשר למצוא.	<p>כו) קשה מאוד למצוא כשר לכו"ע (פלא יועץ אות טרף).</p>
<p>רוחות קדושות נושבות בעוף (בעל הקנה בטעמי המצות מועתק בקסת סופר סי' ב' סק"ד).</p>	<p>כז) נקרא בשר תאווה ומגשם אוכליה בימות החול (כתבי האריז"ל).</p>

געוואָלד!!!

מען עסט טריפה

אלס כשר!

מכתב משנת תש"ל.

בעה"י יום אי י"ט למבני"י ה' תש"ל

למע"כ הרב היקר כו'..... שליט"א

בתשובה לשאלתו ע"ד עיר ואם בישראל אשר בעוה"ר אין שום השגחה על האטליזים ורבו הכשלונות כו' זוה כבר כמה שנים אשר יחידי סגולה צווחו בזה ולית דמשגיח בהו ועדיין לא נושענו כו' ונפשו בשאלתו עד כמה החיוב תוכחה במצב כזה ע"פ התורה. לענ"ד פשוט שהחיוב תוכחה במקומו עומד מכמה טעמים.

ה"א שאפילו אם באמת המצב לא יתוקן ח"ו לעולם, מ"מ הרי כבר אחז"ל בשבת דף נ"ה, שאמרה מדה"ד לפני הקב"ה אם לפניך גלוי לפנייהם מי גלוי ע"ש נוראות דבריהם ז"ל הקדושים.

ה"ב אפילו אם אין הדברים נשמעין לכלל הציבור מ"מ אין ספק שעכ"פ הרבה מועיל לגבי יחידים משומרי התורה להזכירם על המצב למען דעת להזהר ולעמוד על נפשם.

ה"ג באמת ישראל קדושים ורוצים בתיקונא אלא נדמה להם שהדבר בלתי אפשרי ויש לקוות שבעה"ת סוף סוף יוסיפו להציל שולחנם של ישראל מנבילה וטריפה חלב ודם וגיד הנשה ולסדר טבחי דיהושפט.

ה"ד שאפילו היה ברור שהמצב לא יתוקן ח"ו כלל ע"י המחאות הי"ג"כ החיוב להרעיש ע"ז עכ"פ למען דעת כי תורתו של הקב"ה לא נעשית

הפקר ח"ו וכי אית דינא ואית דיינא. השי"ת ירחם להציל נפשותינו משחת ולהשיב את הנדחת אחת לאחת לקבל תוכחה ושבה והיתה לקרי' נאמנה והיא כפורחת.

הכו"ח בלב כואב ודואב על עלבונה של תורה הקדושה המצפה לרחמי השי"ת ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן

יעקב ישראל קניבסקי

מיר דרוקען דא א טייל פון די הקדמה צום סה"ק
"עח לעשות", פון הגה"ק ציס"ע ר"ה מקאלאמייע זצ"ל
וואס איז גילטיג אויך אויף דעם קונטרס.

מיין טייער ספר, וואס קאסט מיך זייער אסאך ביטול תורה און אן א שיעור
דמעות (טרערן), איך שיק דיר אין דער וועלט אריין, און איך זאג דיר אן אז דו זאלסט
קיינעם נישט אויסמיידען, קיין גרויסע שטעט כו'. דו זאלסט אבער נישט זאגן אדער
טראכטן, אז ביי דער היינטיגער פרעכער, פרייער און אומפארשעמטער וועלט, ווער
וועט מיך אנווען, ווער וועט מיך אויסהערן, וואו וועל איך קענען פועל'ן גוטס. איך קען זיי
נאך גורם זיין צו טאן מער און מער עבירות, ליצנות, ולעג שאננים, געלעכטער און שפאט
כו'. ווייל אפילו לויט דיין מיינונג, זאג איך דיר אז דיין טירחא און דיין וועג וועט נישט
זיין אומזיסט און נישט אומניצל'ך. ווייל אויב דו וועסט נישט פועל'ן ביי מענער, וועסט
פועל'ן ביי פרויען וועלכע זענען ווייכהערציג; אויב דו וועסט נישט ווירקן ביי יונגע
מענטשן, וועסטו ווירקן ביי אלטע; אויב דו וועסט נישט ווירקן ביי געזונטע וועסטו ווירקן
ביי קראנקע און ביי מדוכאים ביטורים, די וואס זענען געפלאגט פון יסורים; ווי אויך ביי
אזעלכע וואס זענען פארפלאגט פון די פגעי הזמן, פון פארשידענע שלעכטע צופאלן.
אבער לויט מיין מיינונג וועסטו מצליח זיין אין אלע דייע וועגן. פארקט דיר נישט! זיי
נישט באזארגט! שרעק דיר נישט אפ! ווייל די אידישע קינדער האבן געהאט אן אור-
אלטן פאטער אברהם, וואס די תורה שרייבט אויף אים, "והאמין בה", אז זיין גלויבן אין
השם יתברך איז געווען פעסט און שטארק, ממילא איז דאך די אמונה איינגעווארצלט ביי
אידישע קינדער בתורת ירושה, און זייער נאמען איז אויף אייביג, "מאמינים בני
מאמינים". דעריבער לויט מיין מיינונג וועסטו זייער א סך ווירקן. א סך אידישע קינדער
וועלן דיר קושן, און א סך וועלן ביים ליענען פארגיסן טרערן. און אפילו ווען געוויסע
וועלן דיר ווארפן צו דער ערד און טרעטן מיט די פיס, וועט אבער אויך קומען א צייט ווען
זיי וועלן דיר ווידער אויפהייבן און ליב האבן, ווייל די צייט איז שוין געקומען און עס
דערנענטערט זיך אלעמאל נענטער און נענטער, אז די מענטשן זאלן עפענען די עיני
השכל, די אויגן פון פארשאנד, און אנערקענען נאר דעם ריינעם אמת כו'. דעריבער
טרעפט זיך אין דער היינטיגער צייט זייער אסאך הריסות און פירצות התורה און כפיה,
גאנצע כופרים כו'. דער מארגן פון דער גאולה איז נישט ווייט, וואס דעמאלס וועט
מקרים ווערן, "רוח הטומאה אעביר מן הארץ" — אז דער יצר הרע וועט אינגאנצן
אפגעשאפט ווערן פון דער וועלט, ומלאה הארץ דעה את ה' — די מענטשן וועלן זוכן
נאר צו דערקענען דעם ריינעם אמת, און אלע וועלן זיך באשטרעבן נאכצופאלגן די
הייליגע תורה שבכתב ושבעל פה תנ"ך און די גמרא פינקטליך אן שום ענדערונג וגרען
(פארקירצונג), אויף וואס פאר אן אופן אימער. (נישט אזוי ווי אין געוויסע מדינות וואס
דאס פרעמדע געזינדל זאגן אז זייערע, "צדיקים" האבן דעם כח צו פארענדערן דעם
שולחן ערוך און צו צעברעכן). און מ'וועט זיך מער נישט לאזן פירן פון פארשידענע
מסחים, פארפירער, צו זיין פארשקלאפט צו אזעלכע מנהיגים וואס זייער גאנצער תכלית
איז נאר להרבות כבוד ועושר, צו פארשאפן זיך כבוד און רייכטום, ווי די הבטחה פון השם
יתברך איז, "באחרית הימים ומל ה' א את לבבך" — עס וועט קומען א צייט וואס השם
יתברך וועט באשניידן דיין פארשטאפט הארץ, "כי עד ארגיעה לשון שקר ושפת אמת
הכח לעד" — די פאלשע צונג דויערט אזוי לאנג ווי אן אויגנבליק, אבער דער אמת
דויערט אייביג. לכן מורא לא יעלה על ראשך, דעריבער זאלסטו דיר נישט פארקטן, ורכב
וצלח על דבר אמת, און דו זאלסט באגליקן אין דיין פארנעמען זיך; צו פארשפרייטן און
פארברייטן דעם אמת.

בעזה"ש"ת

ספר

מלחמות השם

חלק ג'

בו יבוארו המכשולות הגדולות והכע"י הרצינית
בנוגע לכשרות העופות החיים מחשש זריקות
העלולים להטריף את העופות, ודין גרמא
מכשלה עצומה של ריבוי מאכלות אסורות
בישראל חס ושלום.

קול קורא'ס ומאמרים בעניני חיזוק הדת
שיצאו לאור עולם בבתי מדרשים ושיבות
ובכתבי עת

יוצא לאור על ידי

הוצאת אמונה - ברוקלין יצ"ו

שנת תשמ"ח לפ"ק

Rabbi S.J. Gross Issues Warning Against Vaccinated Chickens Releases New Sefer Concerning the Laws Of Eating Chickens (4 Parts)

The Halmeir Rav, Rabbi Shalom Yehuda Gross Shlita, is not a new face in the Torah world: His seforim encompass many areas of Jewish Halacha. This young Scholar is already the author of over 27 works relating to Jewish Law.

We live in a period of great technological discoveries that daily creates new problems in the field of Kashruth and other important areas. In these vital fields, Rabbi Gross is a knowledgeable person.

The Latest sefer of Rabbi Gross concerns the problems of Kosher chickens which are inoculated on the day of their birth with a certain vaccine to protect them against various diseases. Rabbi Gross states that this vaccine, that is injected in the neck of the fowl, has a good chance of puncturing the windpipes thus rendering them non-kosher. In a recent test conducted by the Jerusalem's Beth Din of Eida Hacharedis, they found that the vaccine did penetrate and puncture the windpipes of the chickens. Thousands of G-d fearing Jews in Israel were forced to halt eating poultry for a period of time, until after tremendous effort, other sources were found that did not utilize this vaccine.

Rabbi Gross, however, was not satisfied with the thoroughness of his findings, and he made further inquiries by contacting the Agriculture Departments of the Federal and State Governments and numerous veterinarians. After discussing with them the complex subject of chicken vaccination, he came away more convinced about his strong misgivings about certain producers of poultry who claim that their chicken is strictly Kosher.

In his sefer, Rabbi Gross reveals important letters from the greatest Torah Authorities who concur with the results of his findings, and who make an impassioned plea to all Rabbis and leaders, especially those who are involved in the area of Kashruth, to unite under one Banner to resolve this grave problem. They particularly appeal to all the poultry producers to be very careful with the use of words "Glatt Kosher", so as not to deceive religious Jewry.

Rabbi Gross further declares, in his new work, that after making various investigations, he found out that it is possible for producers of Glatt Kosher poultry to arrange a deal with many farmers that they should not inject their chickens with the problem vaccine. As for the Federal Government, it would not be difficult at all to work out such an arrangement, as Rabbi Gross clearly shows in his letter from Washington (Sefer Achilas Hatar-nagolia p. 31)

The resolutions of this problem would produce two positive results: One in the area of Kashruth; the other in the area of Health. In the fourth part of his sefer, Rabbi Gross cites a Halachic ruling from the Sattmara Rav Shlita, who wrote about this problem over 25 years ago. The Rav then proclaimed that there could be a problem in Kashruth with chickens that are inoculated with certain vaccines.

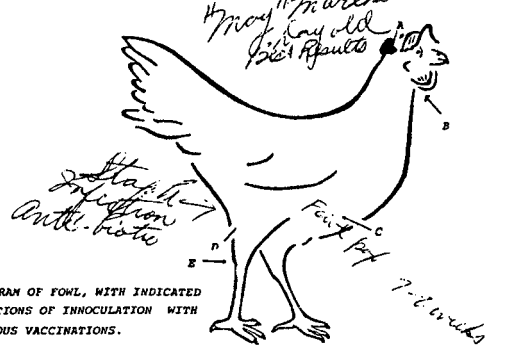
Rabbi Gross also brings forth opinions from many scientists and from the "Food and Drug Administration", which the press recently reported, that the hormones which are injected into domestic animals and birds to fatten them contain substances that can cause cancer - G-d Forbid. This Sefer (Published in Hebrew) is valuable so that one may know how to purchase meat and the related problems of Kashruth. It may be secured from the author, Rabbi S.J. Gross, 4711-12th Ave. Bklyn, N.Y. 11219

may know how to purchase meat and the related problems of Kashruth. It may be secured from the author, Rabbi S.J. Gross, 4711-12th Ave. Bklyn, N.Y. 11219

הרב שלום יודא גרוס ווארענמ וועגען חשש אויף גענדרעלמע עופות

ניט ארויס נייעס ספר וועגען אסאך חתרונליכס חלכתה ד' חקים

דער האלמינער רב האון ר' שלום יודא גרוס שליט"א איז נישט קיין פנים השוהת אין דעם עולם התורה. זייען ספרים בכל מקצועות ההלכה ווי נפש ישעיה' על מאכלות אסורות (י' חלקים). אכילת מנה בש"א. אפיק המצות השלם אויף דיני אפיק המצות, און פילע אנדערע דערין הלכות אויף פסח - און אנדערע כ"ש ראל, און אנדערע ספרים זיינען גוט באקאנט און אלע קרייזען דער האלמינער רב האט שוין ארגומענען ספר חבלת 27 ספרים. מיר לעבן און א צייט פון גייע ערשיינדונגען. וועלכע שאפען יעדן טאג נייע פראבלעמען אויף דעם נעבם פון כשרות. צניעות וכדומה, און וועלכע שטייען כדומה של קולם אין וועלכע נייטיגען זיך און א פרוקן לאור ההלכה און צו דעם ענין איז הרב גרוס שליט"א איינער פון די גרעסטע מומחים ומבינים אין אנדערע צייט. זיך נייטיגעט ספר, וואס האט צו טאן מיט דעם כשרות פראבלעם פון די עופות וועלכע פון די איינגעשריבען (אינאקולעציע) אין טאג פון זייער געבורט, כדי צו באהאנדלען קעגען ערבי-

מסע קראנקעשישען, און די דאזיגע גיאל ווערט זיי געגעבן ביים אקליו, וואס עס קען זיין א חשש פון נקיבת אברים הפיזיים, א פראבלעם וואס האט נישט לאנג צוריק אויסגעווערעט די ערליכע אידען אין ארץ ישראל און באגן אפען ריקע - דאס בייט דין צדק פון דער עדה החרדית אין ירושלים ובראשם דער וועלט באריימטער סעך גאון בעל מנחת יצחק שליט"א האבען פעסטגעשטעלט תמוה שליט"א. דאס ביי די דאזיגע עופות וועלכע זיינען איינגעשריבען עט היארן מיט דער אמעריקאנער נייטסער פארשן וואס די ארץ ישראל'דיגע פארמערס האבען איינצוטרייסן אהין, זיינען מסתובב, און ארומ האבען טווענענער שרליכע זיך צו ריקעוועאלטען פון עפען די דאזיגע עופות א גאנצע צייט, ביז מען האט מיט גרויס מיה אין אנשטרענגען באקומען עופות פון פראוואטע ער-ציהערע און פארמערס. וועלכע באהאנדען זיי נישט מיט דער נידעל. הרב גרוס, וועלכער איז א יחיד במוטה אין טארבינדען די וואס ביים פראקטיק, האט זיך נישט געלאזט באגנענען בלויז מיט דעם ביי רוב הלכה, ער האט זיך פארבונדען מיט דעם אריקולטור דעפארטמענט פון דער פעדעראל'דיגער און סטעיט רעגירונג, ווי אויך מיט פרי-

AN URGENT ANNOUNCEMENT!!

Now Available, Six Books of Extreme Importance To Both Religious And Secular Jews. They Are

- (1) Achilas Hatanegelim Kehlichasa. * (2) Michtevei Mamerahalis Mat'Artzes Mabris. * (3) Horans Naganim S'Achilas Hatanegelim. * (4) Michthales Schomin Kodmenies. * (5) Or Hatzinon B'Yisroel (6) Yezanos Yisroel Kehlichasa. * Valures In Hebrew And English
- All six volumes in deluxe binding. Because of the importance of these Seforim To the religious welfare of all concerned Jews, we have decided to sell them at a lower than usual price. Available in all Jewish Book Stores. In Boro Park, The Main Jobber is: **RABBI MOSHE GREENFIELD, 47th St., cor. 16th Avenue, Tel: 871-8885** If your book store does not have these books, please write **RABBI S. J. GROSS, 4711 12th Avenue, B'klyn, N.Y. 11219** Tel: 436-8086. Price of this deluxe volume is \$4.85 plus \$1.00 for postage & handling. After Rush Holidays the price will be \$6.85 plus \$1.00 for postage & handling. Checks or money orders will accompany orders made payable to: **MBT P.O. Box 331, Brooklyn, N.Y. 11219**

בשורה טובה

קירוב יצא לאור ספרים חדשים הנחרכים מאוד לעולם התורני (א) קדושת ישראל הלכות יחוד (מהדורה שניה). (ב) מדריך לצניעות בישראל כל עניני צניעות (מהדורה שניה). (ג) נשיאת ישראל חלכתה (כל הדינים הנחרכים לחתן משבת של קודם החתונה עד גמר שבעת ימי המשתה כולן צה וקצר). (ד) שולחן ישראל חלכתה כל עניני הכנסת אורחים. (ה) מוזות ישראל חלכתה (מהדורה שניה), מלוקט שמיעה עד אחרון שבאחרונים.

דעוין יש מספר מומנים ספר אפיק המצות השלם (כרך א ו ב חלקים), אפיק מצות בישראל (כרך ב ו חלקים), נפש ישעיה' ועל מאכלות אסורות) שוית ובחז ובחז ערק ועל הלכות שחיטה ובדיקה) עם קונטרס שמחת שלום ועל הל' חופה וחתונה, מנחת יהודה ועל חומר איסור הסמימילאס וחלב כבושים) אחיל ישראל והדרכות ליושבי באנאלאוס, מנחת שלום (הדרכות פמאות להינצל ממאכלות אסורות)

היות עם ענינים זין בא מיר עטליכע ספרים גרייט צום דרוק, און צוליב ענששאפט פון געלט קען מען דאס נישט דרוקען. עייב בעטען מיר ווער עס איז סאראניגעטרייער אויסצוארעלן און די ספרים לזכות את הרבים, לעינדי נאכגעט פון זיין משה, און דער נאמען פון ספר וועט טראגען דעם נאמען פון זי נשמה וואס מען וויל מאכען אן אנדעק, וואל זיך ווענדען צו דעם טעלפון (212) 436-8086

מודעה נחוצה

די געזעס ספרים וואס וועגען העכסט וויסטיג, באליענדיג, און אינטערעסאנט פארן גאנצען עולם היהודות החברית בכלל און פארן עולם התורה במסר, ויזיל זיי טוען באלייכענען דעם וועג צו אמתער שוהות, און אוראלטען וועג פון צניעות, איז שוין ערשיינען אין א דעלוקס באנד, צוליב די גרויסע אויסגאבן איז בלויז געדרוקט בעיקראין א מספר מומנים, מומדעטסוועגן לזכות את הרבים ולהסיר משולח האדם מיר זיך אנגעשטענענע צו געבן ביליגעריי ווי זאלגעמיגע נייע געדרוקטע ספרים.

- (א) דער באנד אנטהאלט וועקס ספרים:
- (ב) מכתבי הרמב"ם למאדע"ב (נאווערמענט)
- (ג) הוראת הגאונים באפיקת התרנגולים
- (ד) מכתשלת שנים קדמוניות
- (ה) אור הצניעות בישראל
- (ו) צניעות ישראל חלכתה

צו באקומען ביי די מוכרי ספרים מכירת הראשית ביי חכם שלום גיינפעלד, 4412 - 1015 עוועניו, טעל: 871-6885 אייב אייער ספרים סטאר הט דאס נישט וועגט זיך צום מאכר: **RABBI S. J. GROSS, 4711 - 12th Ave., Brooklyn, N.Y. 11219 - 436-8086** ארדעס און א טעקע וועלען נישט אויסקומפליט ווערן

דמי הספר ועט ר"ה תשי"מ \$4.85 וכל הקודם וזה, לאחר ר"ה \$6.85. דמי משלוח \$1 כ.כ. הכסף ועט אויפש' ערשיינען זיין דאס קוטר און די פראקטיקען וואס באקומען זיין וויקליכעס מונעס פסק מ"ב פון דעם דורד ארשידענע אלטאדעיטע קעסערייטען וועט זיי האבן פריזידי און איבערשטוינען אן ספקות און דער נידעל באררט אפט דעם וועט און קען אריות שקין עריות חטובה תהי'.

Laws of Pesach

The Torah world has been enriched with the publication of two new and interesting seforim concerning Pesach.

- 1) "Afias Hamatzohs Hasholeim" concerning the laws and customs of baking of Matzohs.
- 2) "Achilas Matzohs B'Yisroel" concerning to laws and customs pertaining to the Seder night.

These seforim have just been published by the well known author Rabbi Sholom Yehuda Gross, the rabbi of Holmin and Cong. Magen Shaul and Rosh Mesivta of Yeshiva and Kollel Beis Yeshaya, Brooklyn, N.Y.

Afias Hamatzohs Hasholeim deals with the various aspects of baking Matzoh cutting the wheat, grinding the flour, the kneading of the dough, the rolling and baking, etc.

The author clarifies many complex problems, citing the sources. He starts from the Gemara and includes the greatest poskim and Gedolim. It clarifies many of the practical aspects of making the matzoh.

The language is clear and easy to understand. The laws are important for everyone—not only for those who actually bake Matzohs.

This is the most comprehensive work issued to date on the eating and baking of Matzoh. In addition, the author includes the customs of many of the great Gaonim and Tzadikim of previous generations concerning the baking of Matzohs.

The second volume "Achilas Matzoh B'Yisroel" is divided into seven parts presenting important guidelines concerning the mitzvoh of eating matzoh on Pesach.

- (1) What are the measurements of a Kezais, "Beiah and Rcvies"?

The book includes a special chart showing the various opinions and contains measurements, both in grams and ounces (2) How the kezaisim should be eaten (3) how fast do they have to be eaten (4) until what time is one allowed to eat matzoh? (5) what to do if one cannot eat the required measurements? (6) what can be done if the time for eating has passed?

All these and other problems are discussed in full detail according to halacha.

Another section contains wonderful stories about tzadikim concerning Pesach. This chapter contains excellent material for parents and grandparents to relate to their children at the Seder.

There is also a chapter "Halacha leMoshe" concerning important halachos of Pesach written by Hagaon Rabbi Moshe Stern, the Debretziner Rav.

Among the many approbations (haskamos) of the various gedolim, the Debretziner Rav comments that such a gigantic encyclopedic work on baking and eating Matzohs has not been printed to this day. The thousands of Laws and Customs mentioned will serve as a guide to all who care in baking Matzohs.

The last part contains excerpts in English from the correspondence the author received from many of the greatest companies in the Drug and Pharmaceutical industry. These letters indicate that it is questionable whether most medicines are kosher for Pesach, and also sheds light on their standard of Kashrus during the whole year.

According to the new information contained in these letters from the various companies, it is evident that one should not rely on the various published lists concerning the Kashrus of various medicines for Pesach as issued by the various Rabbinical organizations or individual rabbis. These lists were compiled without the knowledge of the new information written by the companies to the author!

The author has been working for years at great expense and efforts in order to compile and publicize this information concerning the kashrus of medicines. These letters are but a small part of the hundreds of letters the author has received from various companies.

This information concerning medicines is of great importance for anyone contemplating the use of medicine on Pesach.

These two volumes will enrich your knowledge about baking and eating matzoh in order to celebrate the holiday of Pesach according to the halacha.

Rabbi Sholom Yehuda Gross is the author of the following seforim.

Nefesh Yehelk — kashruth — foods that are not permitted in Hebrew and English. **Ziveh Ziveh Tzerlek** — problems of glatt kosher in America. **Simchas Sholom** — the laws pertaining to guide and marriage. **Minchas Yehudah** — about Simlita and Cholov Akum. **Oholei Yisroel** — a guide for the Bungalows in the summer and mezuzos. **Dvar Moshe** — various customs and laws. **Minchas Sholom** — a guide concerning the preparation of food in the home, and **Koushas Yisroel** — Hiltchot Yichud.

אוצר אי אדשיער שמו

The Non-Reliability of Medicine

by HaRav Sholom Yehuda Gross

Rosh Mesivta of Yeshiva & Kollel Beis Yeshaya, Brooklyn, N.Y.

After detailed research and diligent investigation it has been disclosed that it is impossible to rely, whatsoever, on the accuracy of the kashrus of medicinal products (including capsules, drugs, powders, fluids, etc.) for use both during the entire year, as well as on Pesach.

Besides considering the questionability of the medicinal ingredients contained in animal products or derivatives, Passover use brings with it a series of doubtful ingredients (from the kashrus standpoint), such as legumes (kitniyos), e.g., corn starch, etc.

All the lists promulgated, published and issued by various Rabbinical organizations and individual Rabbis are based on their personal written correspondence between themselves and the drug manufacturing companies.... The list preparation does not use the most valid accepted standard kashrus criteria of "personal supervision," *mashgiach*, or the all important *on-site inspection* at any of the drug manufacturing or processing facilities. None of these personal inspections exist.

Despite their meritorious intentions it is, indeed, surprising that such lists are issues at all! It demands a significant immeasurable responsibility to publicize a "list" of kosher medicines (which in the opinion of the "issuing Rabbi" are kosher), since research has proven that from the time the original list is prepared (based on the written questionnaires) to the "date of publication," the production process and ingredients could, and do, drastically change. All of the major drug manufacturing companies have explicitly stated that they can not inform anyone as to the kashrus of a drug at any particular given time because: (a) the production process constantly changes; (b) their own suppliers of ingredients do not use standard single sources as an origin for their raw material ingredients. Each ingredient is purchased from different sources and the origin of the basic ingredient is in a constant state of flux, depending on market conditions.

The issuance of any published list which itemizes so-called kosher medicines is comparable to one's attesting that he saw the sun shining at night! It is a sad commentary on our era that individuals continue to mislead the Jewish public—who are so eager to follow the Torah-true path—when they misinform as to how to properly act.

In addition, even if it were possible to guarantee the kashrus of a particular medicine, the certification is only applicable to a particular "batch." The Medicines which were stored in warehouses, and/or lie for unknown periods on the pharmacy or drug store shelf do not indicate when or under what quality controls they were prepared. And, medicines, per se, do not come with a *hashgacha*.

I quote some of the major pharmaceutical companies in this regard:

- 1: Abbott... "We prefer that such tests not be made due to the frequency with which our product formulas change..."
- 2: Parke-Davis... "It is impossible for us to give a complete breakdown of all ingredients...they may be subject to revision from time to time."
- 3: Syntex... "I question whether you can obtain more than a few tablets on the market (from all companies) which do not contain some corn starch."
- 4: Ciba-Greig... "I doubt whether any company has products which would be considered as kosher unless it had made a concerted effort to manufacture them."

The only solution for a G-d fearing man who requires the use of a medicine is not to rely on any published list, but to personally ask a sheyilah (question) from an authoritative, competent orthodox Rabbi. Each and every Rabbi who is questioned regarding the kashrus of certain medicines should carefully measure his decision, based on halacha and technology, consisting of detailed knowledge of the nature and medical diagnosis of the illness with its implications in halacha and the prescribed medicine. *Over-the-counter-drugs* should not be permitted unless special circumstances require their use.

The above is a summary of a monumental Sefer recently published by Rabbi Sholom Yehudah Gross, residing at 471-12th Avenue, Brooklyn, New York 11219, who quotes each and every one of his sources for the above statements. Rabbi Moshe Stern (the Debretziner Rav), as well as other authoritative Gaonim, gave their highest approbations (Haskamos) to the distinguished author and his sefer.

NEW FOR PESACH

Two vital new books dealing with matters that every Jew must know on Pesach:

(The Baking of Matzohs)

1. The general concept of eating kosher matzohs, especially as developed in Gaonic and Chasidic sources.
2. An encyclopedic compilation of all the laws involved in baking matzohs, from cutting the grain until the final steps.
3. Gaonic and Chasidic customs involving baking and preparing matzohs.

ACHILAS MATZOS BE-YISROEL (Eating Matzohs)

The laws of eating matzohs, from the Seder night until the end of Pesach. Also a discussion of eating wetted matzah (gebrokts). Many stories of Chasidic origin regarding matzohs presented in a separate section. Another section discusses the questions of the kashruth of medicines on Pesach, as well as all year round (in English). The work concludes with a survey of all the pertinent laws of Pesach as taught by Rabbi Moshe Stern (the Debretziner Rav).

At all Jewish stores: \$9.50 for the set. For mail order, add \$1.50 for postage and handling.

RABBI S.J. GROSS (the Holminer Rav)

471-12th Avenue, Brooklyn, N.Y. 11219

Tel: (212) 436-8086

הרב שלום יודא גראס ווארענט וועגען חשש אויף גענידעלטע עופות

גיט ארויס נייעס ספר וועגען אכילת התרנגולים כהלכתה ד' חלקים

דער האלמינער רב הגאון ר' שלום יודא גראס שליט"א איז נישט קיין פנים חדשות אין דעם עולם התורה, זיינע ספרים בכל מקצועות ההלכה ווי נפש ישעי' על מאכלות אסורות (חלקים), אכילת מצה בישראל, אפיית המצות השלם אויף דיני אפיית המצות, און פילע אג"ד הערע הלכות אויף פסח, — און הצניעות ביש"ד ראל, און אנדערע ספרים זיינען גוט באקאנט אין אלע קרייזען. דער האלמינער רב האט שוין ארויסגעגעבן סך הכל 27 ספרים.

מיד לעבן איז א צייט פון נייע ערפינדונגען, וועלכע שאפען יעדן טאג נייע פראבלעמען אויף דעם געביט פון כשרות, צניעות וכדומה, זאכן וועלכע שטייען כרומו של עולם און וועלכע נויטיגען זיך אין א פתרון לאור ההלכה און צו דעם ענין איז הרב גראס שליט"א איינער פון די גרעסטע מומחים ומבינים אין אונזער צייט. זיך גייעסטע ספר, וואס האט צו גאן מיט דעם כשרות-פראבלעם פון די עופות וועלסע ווערן איינגעשריפט (אינגאליקעיטעד) איז טאג פון זייער געבורט, כדי צו באהאנדלען קעגען וערג-

פעסטגעשטעלט תמוח תשל"ט, דאס ביי די דאזיגע עופות וועלכע זיינען איינגעשריפט געווארן מיט דער אמעריקאנער גייעסטער מאשין וואס די ארץ ישראלדיגע פארמערס האבען אימפארטירט אהין, זיינען ספק בבילה, אזוי-ארום האבען טרויענטער ערליכע אידען זיך צו ריקגעוואלטען פון עסען די דאזיגע עופות א לאנגע צייט, ביז מען האט מיט גרויס מיה און אנשטרענגען באקומען עופות פון פריוואטע ער-ציהעס און פארמערס, וועלכע באנוצען זיך נישט מיט דער גיידעל.

הרב גראס, וועלכער איז א יחיד מומחה אין פארבינדען די הלכה מיט פראקטיק, האט זיך נישט געלאזט באגינגענען בלויז מיט דעם ביי-דור הלכה, ער האט זיך פארבונדען מיט דעם אגריקולטור העפארטמענט פון דער פעדעראל לער און סטעיט רעגירונג, ווי אויך מיט פיר הונדערט אנשטרענגונגען געקענט מסדר זיין ביי מערערע פארמס זיי זאלען נישט גיידלען מצד דער רעגירונג איז דאס א קלייניגקייט מסדר צו זיין, ווי דער מחבר ברענגט אין אן עפענטליכן

אז עס איז דא א געוואלדיגער חשש איסור אויף זיי, און האט זיין דאמאלס געזען העם היינטיגען קלקול און זיינע מבטלות, אויך ברענגט ער דארט די מיינונגען פון די וואס-שאפטלעכע און די פעסטשטעלונג פון דער "פוד ענד דראג ארמיניסטרישאן", וואס די פרעסע האט לעצטענס באריסטעט, אז אין די הארמאגען וואס מען שפריצט אריין אין די בנה מות און עופות, זיי זאלן גיכער פעס, ווערן, און פאראן דער שטאף-סובסטאנץ וואס קען פאר-ארוואקען קענסער ר"ל, ס'איז כדאי אז יעדער זאל זען דעם ספר, כדי ער זאל וויסען ווי אזוי ער זאל זיך פירען ביים פלייש קויפען.

רעדע וועטערענעריען (דאקטורים פאר עופות) וואס גיבן זיך אפ מיט די גיידלען פאר עופות דא אין אמעריקע, און האט ליידער פעסטגע-שטעלט גרויסע חששות אין כשרות פון די אלע עופות פון די גרויסע פראדוצירער, ער ציטירט אין זיך ספר די תשובות און מיינונגען פון די גרעסטע תורה-אויסארטיסטען אין אונזער דור, וועלכע זיינען מסכים מיט זיינע אויספירען און דריקן אויס זייער געבעט צו אלע רבנים ומנ"היגי ישראל, בפרט די וואס האבען א שייכות מיט כשרות, אז זיי זאלען זיך מתאחד זיך און אננעמען שריט צו פארוואנדלען דעם עופות-האנדל פון כשרים, בפרט די וואס טראגען דעם חותם "גלאט כשר", עס זאל נאר גענוצט ווערן עופות וואס ווערן נישט גענידעלט, כדי ס'זאל זיך פאסען דער נאמען "גלאט כשר".

הרב גראס האט נאך חקירות הדישות אי-בערדעציגט פאר מערערע רבנים, אז מיט פאר-איינגוטע כחות פון אלע עופות-פראדוצירער מיטן נאמען "גלאט כשר" ציילט עס איבער א מיליאן עופות וועכענטליך, וואלט מען אז בא-

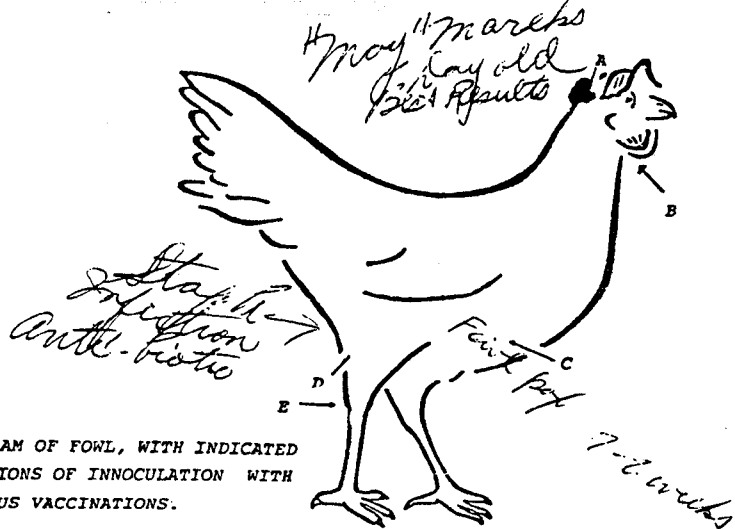

DIAGRAM OF FOWL, WITH INDICATED POSITIONS OF INNOCULATION WITH VARIOUS VACCINATIONS.

בריוו פון וואסטינגטאן (בספר אכילת התרנגולים עמוד לא אר"א). דער תיקון וועט זיך א דאפעלטער, הן אין חלק הכשרות, הן אין געזונטהייט. אין פערטן חלק פון ספר ברענגט ער דעם דעת תורה פון הגאון מ"מ סאטמאר שליט"א וואס האט געשריבען נאך מיט ארום פינף און צוואנציג יאָר צוריק וועגען גיידלען די עופות.

סטע קראנקשטימען, און די דאזיגע גיידל ווערט זיי געגעבן ביים האלו, וואס עס קען זיין א חשש פון נקיבת אברים הפנימיים, א פראבלעם וואס האט נישט לאנג צוריק אויפגערודערט די ערליכע אידען אין ארץ ישראל און גאנץ אמע-ריקע — דאס בית דין צדק פון דער עדה החר-דית אין ירושלים ובראשם דער וועלט-בארימ-טער גאון בעל מנחת יצחק שליט"א האבען

Book Review

Rabbi S.J. Gross Issues Warning Against Vaccinated Chickens

Releases New Sefer Concerning the Laws Of Eating Chickens (4 Parts)

The Halminer Rav, Rabbi Sholom Yehuda Gross Shlita, is not a new face in the Torah world: His seforim encompass many areas of Jewish Halacha. This young Scholar is already the author of over 27 works relating to Jewish Law.

We live in a period of great technological discoveries that daily creates new problems in the field of Kashruth and other important areas. In these vital fields, Rabbi Gross is a knowledgeable person.

The Latest sefer of Rabbi Gross concerns the problems of Kosher chickens which are inoculated on the day of their birth with a certain vaccine to protect them against various diseases. Rabbi Gross states that this vaccine, that is injected in the neck of the fowl, has a good chance of puncturing the windpipes thus rendering them non-kosher. In a recent test conducted by the Jerusalem's Beth Din of Eida Hacharedis, they found that the vaccine did penetrate and puncture the windpipes of the chickens. Thousands of G-d fearing Jews in Israel were forced to halt eating poultry for a period of time, until after tremendous effort, other sources were found that did not utilize this vaccine.

Rabbi Gross, however, was not satisfied with the thoroughness of his findings, and he made further inquires by contacting the Agriculture Departments of the Federal and State Governments and numerous veterinarians. After discussing with them the complex subject of chicken vaccination, he came away more convinced about his strong misgivings about certain producers of poultry who claim that their chicken is strictly Kosher.

In his sefer, Rabbi Gross reveals important letters from the greatest Torah Authorities who concur with the results of his findings, and who make an impassioned plea to all Rabbis and leaders, especially those who are involved in the area of Kashruth, to unite under one Banner to resolve this grave problem. They particularly appeal to all the poultry producers to be very careful with the use of the words "Glatt Kosher", so as not to deceive religious Jewry.

Rabbi Gross further declares, in his new work, that after making various investigations, he found out that it is possible for producers of Glatt Kosher poultry to arrange a deal with many farmers that they should not inject their chickens with the problem vaccine. As for the Federal Government, it would not be difficult at all to work out such an arrangement, as Rabbi Gross clearly shows in his letter from Washington (Sefer Achilas Hatar-nagolia p. 31)

The resolutions of this problem would produce two positive results: One in the area of Kashruth; the other in the area of Health.

In the fourth part of his sefer, Rabbi Gross cites a Halachic ruling from the Satmarea Rav Shlita, who wrote about this problem over 25 years ago. The Rav then proclaimed that there could be a problem in Kashruth with chickens that are inoculated with certain vaccines.

Rabbi Gross also brings forth opinions from many scientists and from the "Food and Drug Administration", which the press recently reported, that the hormones which are injected into domestic animals and birds to fatten them contain substances that can cause cancer - G-d Forbid.

This Sefer (Published in Hebrew) is valuable so that one may know how to purchase meat and the related problems of Kashruth. It may be secured from the author, Rabbi S.J. Gross. 4711-12th Ave. Bklyn, N.Y. 11219

may know how to purchase meat and the related problems of Kashruth. It may be secured from the author, Rabbi S.J. Gross. 4711-12th Ave. Bklyn, N.Y. 11219

מודעה רבה לאורייתא

ניט גענידעלטע עופות פארן זעלבן פרייז ווי גענידעלטע

אחינו בני ישראל החרדים לדבר ה':

איר קענט איצט עסן ניט גענידעלטע טשיקענס און שטאט די גענידעלטע, וועלכע נויטיקען זיך אין אַמעריקא קאַנער הכשרים און החרים אפילו פון רבנים חרדים. די דאזיגע גענידעלטע עופות ווערן ניט געגעסן פון ערליכע אידן אין ארץ ישראל שוין עטליכע יאר, ווייל זיי זענען ניט גלאט כשר, היות עס איז פאַראן אַ שאלה לכל הדעות. פאַר דעם זעלבן פרייז קענט איר עסען ניט גענידעלטע עופות ווי אונזערע אבות און אבות אבותינו האבן געגעסן. אידן, וואָס זענען מדקדק בקלה כבחמורה און ווילן ניט עסן מבהמה שהורה בה חכם, דאַרפן ניט זיך אריינלאָזן אין גענידעלטע טשיקענס, וואָס האָבן אַ שאלה.

פאַראַינטערעסירטע קענען זיך ווענדען אויף די פּאַל-גענדע טעלעפּאָנען: (212) 732-8534, (212) 435-8237

ביי דער טעלעפּאָנערהייט ווילן מיר איבערגעבן אַ דער נייאויס געזונטענער גאב"ד פון ירושלים, הרב הגאון ר' יצחק יעקב ווייס שליט"א, וועלכער האָט פאַרבראַכט שבת פ' שופטים אין נייטרא, מאונט קיסקא, האָט זיך אנטזאגט צו עסן אפילו טשיקען פלייש צוליב דעם בירור הלכה אַז מען טאר ניט עסן גענידעלטע עופות. אין אַמעריקע ווערן אַלע טשיקענס גענידעלט. ווען מ'האָט גער טרעגט ביים ירושלימער גאב"ד אויב עס זענען רייכטיג די קלאָנען אַז ער האָט חרטה געהאַט אויף זיך פסק לאיסור אויף די גענידעלטע עופות. האָט ער געענטפערט קאמפּאַריש אַז ער האָט קיינמאַל גיט חרטה געהאַט און אַז ער האָלט זיך ביי זיך פסק ווי אַז מען טאר די טשיקען ניט עסן און אַלע שמועות אויף פאַרקערט זענען הבל הבלים.

אויך דער שומר אמונים רבי, הרה"צ אברהם יצחק קאהן שליט"א האָט זיך מיטגעברענגט פון א"י טשיקען צום עסן שבת ווען ער האָט פאַרווילט מיט זיינע חסידים אין מאַנסי. די אויבענדערמאָנטע רבנים און רביים האָבן גאָר אַ צאָל סיבות פאַר ניט וועלן עסן אַמעריקאַנער גע'שהט'ענע פלייש און טשיקענס צוליב געוויסע הידורים וואָס זענען אָנגענומען אין ארץ ישראל אויף וועלכע מען איז גיט מדקדק אין אַמעריקע ווי מאַסן שחיטה, געוואַרפענע קעסמלעך מיט עשמת (חשש ריטוק אברים) מאַסן כשר מאַסען.

ווי עס האָבן געהאנדלט די אַנדערע חברים פון בוד"צ ווייסן מיר גיט אַבער 75 טראַצענט פון די אַנטקעמקענע געסט פון א"י לכבוד דער הקמת מצבה אויף דעם ציון פון סאַטמאַרער רבי'ן זצ"ל האָבען זיך גיט פאַרפליישטיגט זייענדיג אין אַמעריקע און פילע פון די אַנדערע געסט האָבען געטאן דאָס זעלבן.

הק' שלום יודא גראַס העלמינער רבי

אַלגעמיינער זשורנאַל

פרייטאָג, סעפטעמבער 7, 1979

רוב הקהל מן שאיל ר האלמין ור מן שיטתה וכולל בית ישיע
מכון להוראה פשוטות וברקות
כנהמתי: אפית המצות השלם וי חלקים: גורולי יהודה ועל הלכות ציצית:
ש"ת וכו' וכו' צדק ועל הלכות ש"ס: חינוך ישראל סבא מרדכי לחינוך
הבנים יריבנות: מרדכי לצניעות: מוות שלום ועל הל' מוהות: מנות שלום
והרבה לכושרות: מנות יהודה: ועל חומר איסור: חלב עכו"ם
ו. סמילאק: גוש ישעי ועל מכלות אסורות: הית: קדושת ישראל ועל
הלכות יהודי: וש"ס

חדש אסור מן התורה מחאה נמרצה

מיר זענען מוחה בכל עז ותעצומות קעגן פסק דין וואס
רבנים האבען ארויסגעגעבען און האבען מפרסם געווען אז
ברוקלין איז א רשות הרבים דאורייתא, וויל איך ווארענען אלע מוריען
אין מענער פון ברוקלין, זאלען ח"ו נישט ארויסגיין מיט קיין שום
תכשיטין אדער שליסלען פון הר"ר, וואס ווי טראגען דאס בדרך תכשיט
כמבואר בשו"ע ארי"ה סי' ש"ג סעי' י"ח אז דארט ווי עס איז פארהאנען א
הר"ר דאורייתא טאר מען נישט ארויסגיין מיט תכשיטין אום שבת, און
דער עס גייט אריס כשווג איז הייב חטאת, און כמודי איז חייב סקילה.
קושטא קאי

אלע גדולי ישראל פון פריערדיגע און אויך פון היינטיגע דורות,
האלטען אז ברוקלין איז א רה"י, ממלא מעג מען טראגען אין שבת
תכשיטין (צורניג).

איז ווער עס לאזט זיך איינזענען די נייע שיטה או ברוקלין איז א
הר"ר, — טארען זיי נישט טראגען קיין שליסלעך תכשיטין וכו', נישט
מענער, און נישט מוריען, און עס איז נישט דא קיין שום היתר אפילו ווען
מען וויל גיין אים שוהל דאווענען, ווייל עס איז דאך אן איסור סקילה וכו'.
אויך לפי שיטתם אז ברוקלין איז א רה"ר דאורייתא וואס טוט זיך מיט
דעם מנהג קבות כיום נאנצען כלל ישראל וואס מען ברענגט קינדער שבת
אין כיהמ"ד צום ברית דורך א גוי, איז לר"ט די שיטה החדשה אז ברוקלין
איז א רה"ר, האבען דאך די אלע צדיקי הדור אין רבנים געפסק'ט פאלטש
און ממשיל געווען את הרבים כחלול שבת של אמירה לעכו"ם וואס איז
אסור דארט ווי עס איז דא א רה"ר דאורייתא, און אויך איז ידוע אז התנא
האליק מן כ"ק אדמורי' מסאטמער זייע האט אויך געלאזט ברענגען די
קינדער צום ברית אום שב"ק.

איז לר"ט די נייע שיטה אז ברוקלין איז א רה"ר קומט אריס אור רבז"ל
האט געפסק'ט ח"ו פאלטש און האט ממשיל געווען את הרבים 40 יאר
מיט חלול שבת, און אויך קומט אריס לר"ט די נייע שיטה דארפען אלע
אידען וואס האבען געטראגען צורניג ועוד, מקבל זיין א תשובה וואס זיי
האבן אלע יארען מחלל שבת געווען לפי שיטתם.

ע"כ זאל יעדער וויסן אז ס'איז א טעות מוחלט כדי איבערפירן
דעם עולם צו זייער נייע שיטה, און ברוקלין איז א רה"י גמור מן התורה
חייל עס האט מחיצות הים ומחיצות כדרי אדם, (ובספר תיקון עירובין
כהלכה הארכתי בזה באירכות עיי"ש). — וחדש אסור מן התורה — ווי
דער הייליגער חת"ס שרייבט אין זיין צוהא"ט אז חדש איז אסור מן התורה
כלל עת וכלל מקום.

למען כבוד ה' וכבוד היהדות כולו יעזור ה' שגם החוקים יתנו אופן
קשבת רטו שכס אחד ללכת בדרכי אבותינו ורבותינו אשר לאורם נטע
ותלך, ובשכר זאת יראה ה' בעינינו לכוון בית חיינו ולהשיב שופטנו
כבראשונה ויעצנו כבתחילה כב"א.

הק' שלום יודא גראס
אברקיק האלמין יצ"ו

בבקשה מכס להדביק זאת כבוד כנסיות וכו' מדרשות

מודעה נחוצה

די זעקס ספרים וואס זענען העכסט וויכטיג, באלערנד, און אינטערעסאנט פארן גאנצען עולם
היהדות החרדית בכלל, און פארן עולם התורה בפרט, ווייל זיי טוען באלייכטען דעם וועג צו אמתער
שכרות, און אוראלטען וועג פון צניעות, איז שוין ערשינען אין א דעקלוקס באַנד, צוליב די גרויסע
אויסגאבן איז בלויז געדרוקט געווארן א מספר מצומצם, פונדעסטוועגען לזכות את הרבים ולהסיר
מכשול האבן מיר זיך אָנגעשטרענגט צו געבן ביליגער ווי די אַלגעמיינע נייע געדרוקטע ספרים.
דער באַנד אַנטהאַלט זעקס ספרים:

- (א) אבי"ת התרנגולים בהלכות
- (ב) מכתבי הממשלתות מארצה"ב (גאווערמענט)
- (ג) הוראת הגאונים באבי"ת התרנגולים
- (ד) מנשלות שנים קדמוניות
- (ה) אור הצניעות בישראל
- (ו) צניעות ישראל בהלכות

צו באַקומען ביי די מוכרי ספרים
מכירה הראשית ביי הרב משה גרינפעלד, 4412 — 15טע עוועניו, טעל.: 8885-871
אויב אייער ספרים סטאר האָט דאָס נישט ווענדט זיך צום מחבר:
RABBI S. J. GROSS, 4711 - 12th Ave., Brooklyn, N. Y. 11219 — 436-8086
אַרדערס אָן אַ טשעק וועלען נישט אויסגעפילט ווערן
דמי הספר עד ר"ה תש"מ \$4.85 וכל הקודם זכה, לאחר ר"ה \$6.85, דמי משלוח \$1
ג. בקרוב וועט איה"ש דערשיינען די דאָקומענטען פון דאָקטוירים און פראָפּעסאָרן וואָס באַשטעטיגען
די וויקיליכקייט פונעם פסק בית דין צדק דורך פארשידענע פלאותדיגע עקספּערימענטן וואָס זיי האָבן
פרובירט און איבערגעוויזען אָן ספיקות אַז זער נידעל באַרירט אָפט דעם וושט און קנה, ראיות שאין
עליהם תשובה. ה"ל.

פרייטאָג, יאָנואַר 9, 1981
אַלגעמיינער זשורנאַל